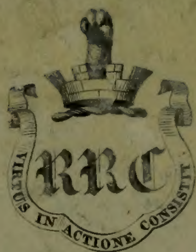
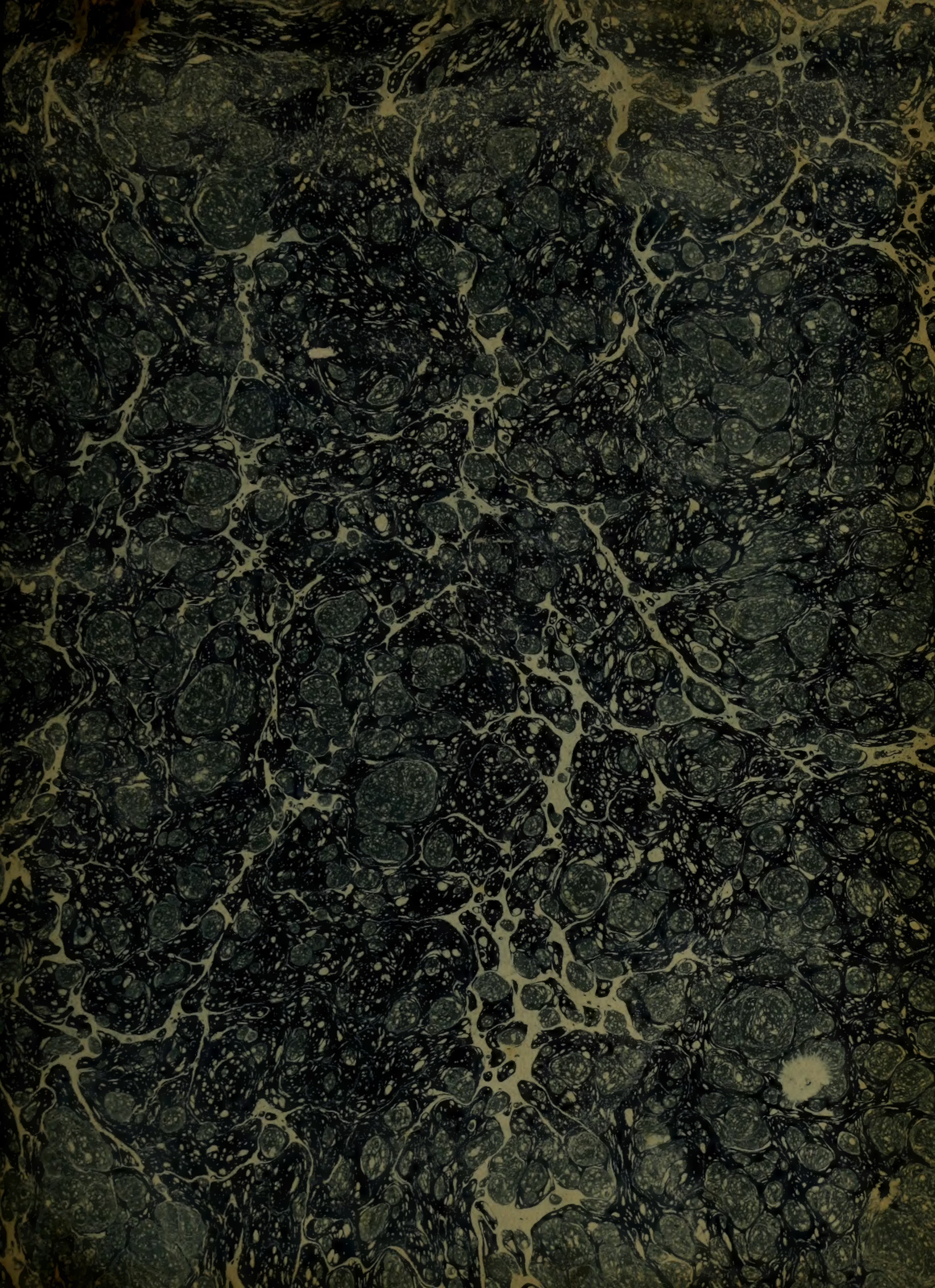

RRC
VIRTUS IN ACTIONE CONSISTIT

With B. Drury's best wishes
Eton July 27. 1816.

7

HESIODVS ASCRAEVS.

Apud Fulvium Vrſinum in marmore.

ΗΣΙΟΔΟΥ

ΤΟΥ

ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

HESIODI

ASCRÆI

QUÆ SUPERSUNT,

CUM

NOTIS VARIORUM.

EDIDIT

THOMAS ROBINSON, S. T. P.

OXONII,

E THEATRO SHELDONIANO.

MDCCXXXVII.

Imprimatur.

STEPH. NIBLETT.

VICE-CAN. *Oxon.*

Jul. 1, 1737.

Reverendiſſimo in CHRISTO Patri

JOANNI POTTERO,

PROVIDENTIA DIVINA

ARCHIEPISCOPO CANTUARIENSI,

THOMAS ROBINSON.

NI animi Tui moderationem, Pater Reverendiſſime, jam diu perſpectam exploratamque habuiſſem, deterruiſſet me tum locus, quem ornas, in Eccleſiâ celſiſſimus, tum fama Tua in Literato Orbe celebratiſſima, ab ambitione illâ quâ ardebam, ut hic libellus venerando Tuo nomine inſignitus prodiret. Sed cùm iſtam recolo humanitatem Tuam, iſtam manſuetudinem, & ſummâ gravitate condîtam ſuavitatem, quam omnes amant dum maximè reverentur; virtutibus Tuis eſſem injurius, ni hoc

hoc munuſculum haud Tibi penitus ingratum, hoc Tributum iſtorum Tibi ſtudiorum Principi acceptum fore ſperarem. Tu enim Ille es, quem Græcis literis addicti ducem ſuſpicimus, hujuſmodi vectigalia exiſtimantes juſtiſſimâ lege perſolvi Tibi, ex cujus theſauro ditiſſimo magnam noſtrarum opum partem accepimus. Libenter quidem ſoleo, Præſul doctiſſime, priſtina Tua ſtudia in memoriam revocare, & præterita illius vitæ contemplari ſpatia, cujus nullum non ſtadium pulcherrimis notis diſtinctum conſpicitur. Cùm illa tamen mihi ætas adſit, illa jam munera acceſſerint, quæ animum meum non unicè ad Te humanarum literarum ſcientiâ excellentem, ſed ad ſapientem conſtantemque Virum, ad conſummatum Theologum, ad Antiſtitem ſanctiſſimum debent convertere; quantas Tibi gratias agam, quâ voce prædicabo benignitatem Tuam, qui mihi tale exemplar non è longinquo admirari, ſed propiùs quandoque intueri conceſſeris? Orbi tamen Chriſtiano gratulor lumen illud Tuum in ſummo jam faſtigio collocatum. Faxit Deus, ut id multi ſuſpicientes, Cœleſti Patri gloriam tribuant; multique adeò, heu! nimiùm multi, omni doctrinæ

næ vento circumlati, & Fidei naufragio periclitantes, illius radiis in veritatis portum dirigantur!

Me verò, Pater Colendiſſime, benedictioni Tuæ commendo, precibuſque plurimum valituris; ut, cùm ſacroſancto Tuo miniſterio ad ordines Sacerdotii, ad gradus Theologiæ evectus fuerim, pars aliqua illius Spiritus, quem Tibi abundanter afflavit Deus, ex impoſitione Tuarum manuum in me deſcendat. Dabam in Burgo Sancti Petri Calendis Juliis, MDCCXXXVII.

LECTORI S.

EN Tibi, Lector erudite, in manus trado Poetam omnium forsan, qui jam extant, post Sacros, vetustissimum, Editione, ni fallor, utili & luculenta; à qua quid Tibi expectandum sit, in ipso limine Te velim certiorem facere.

Ut Textus Græcus quàm emendatissimè prodiret, præcipuam curam adhibui, Codices MSS. quos potui comparare cum libris impressis conferendo. Ex his unum mihi suppeditavit Codicem Bibliotheca Bodleiana, qui integram Theogoniam exhibet, alterumque dimidia penè parte spoliatum, cujus tamen eo levior est jactura, quòd illum à priori Codice tam parùm discrepantem deprehendi, ut alter ab altero descriptus videatur. Tertii autem Codicis, idem Poema integrum conservantis, à Celeberrima Societate Regia Londinensi, in cujus Bibliotheca est repositus, usum impetravi. Operum & Dierum quatuor exemplaria MSS. versavi, tria nempe Bodleiana, unumque Regiæ Societatis; porrò, varias lectiones Codicis Coisliniani, ex Bibliotheca quæ Cancellarii Seguerii fuit, cum Editione Clerici à se collati, humanissimè ad me transmisit senex longe doctissimus, ordinis sui patriæque decus, Fr. Bernardus Montfaucon. Scuti Herculis unus, quem sciam, Codex est in Anglia; ille autem in Bibliotheca pretiosissima Nobilissimi Comitis Oxoniensis conservatur, ad quam cùm Domini liberale ingenium literatis Viris aditum facilem patefaciat, varias ex hoc Codice lectiones à se collectas mecum communicavit eruditissimus Amicus Thomas Hutchinson, qui Xenophonteis Κύρου Παιδείᾳ & Αναβάσει adornandis tam felicem industriam adhibuit, ut reliqua elegantissimi Auctoris scripta æquissimo jure literatus orbis ab Illo postulet, quippe qui alios omnes ab hoc opere suscipiendo deterruit

Quid commodi ex hoc meo Amicorumque labore perceperim, Te Notæ docebunt, in quibus Codicum omnes animadverti varietates, quæ spem aliquam melioris lectionis adferrent; earum verò nonnullas, quamvis in emendationes incertas minimè proclivis, vel in ipsum Textum admittere, Lectore semper monito, non dubitavi. Omnes autem varias lectiones ad calcem voluminis exhibui, ne sagacibus ingeniis materia desit, vel repetito labore perquiratur, in qua se & Hesiodùm futuris temporibus exerceant.

Versionem Latinam, quæ in Clerici Editione usurpatur, ad examen revocavi, eamque plurimis in locis correxi, ubi ab Auctoris Scopo aberrare, ejusve sensum infelicius interpretari visa est.

Certamen Homeri & Hesiodi versione Latina, quam nunquam antea, quod sciam, sortitum est, donavi. Fragmentorum collectioni nonnulla addidi, quæ priorum Editorum industriam fugerant Integras Dan. Heinsii, & Georgii Grævii Lectiones, plurimas Clerici, Guieti nonnullas exhibui; observationibus quibusdam propriis subinde interspersis; facilem, ut opinor, veniam impetraturus, quòd operosis Commentariis in res nihili patientem Lectorem nollem prægravare.

Toti autem Operi præmittitur Dissertatio, in qua de vita & scriptis, præcipuè verò de ætate Hesiodi agitur. De illa quidem statuenda maximæ semper inter Doctos lites intercesserunt, ex quorum scriptis, tam antiquis quam recentioribus, excerpsi omnia, quæ ad hujusce rei illustrationem facere videbantur; cunctorum inter se collatis argumentis, & adjectis, ubicunque esset opportunum, propriis observationibus, si quo pacto veritas erui possit. Cùm verò nonnullorum fuerit opinio, hanc litem ratiociniis Astronomicis dirimi potuisse; ne quid hujus operis integritati deesset, in consilium advocavi Amicum longè Doctissimum Josephum Atwell, *S.T.P. qui calculum Astronomicum solita sua industria & acumine à se factum, Dissertationi nostræ inserendum transmisit* *. *Maximam Insigni Viro gratiam habeo, quòd mecum non dedignatus sit hancce studiorum societatem inire, nec paginæ meæ nomen præfigere, quod etiamnum celebre in literato orbe, brevi futurum est celeberrimum.*

Denique, quòd hæc Editio ad umbilicum adducta sit, singulari debeo amicitiæ Viri ingenio & politiori doctrina præcellentis, Roberti Eden, *Collegii Universitatis Socii, & juventutis ibidem Rectoris præstantissimi; qui gravissimis suis occupationibus tempus aliquod negotiis meis impendendum surripuit, nec, me absente, preli molestiam suscipere recusavit.*

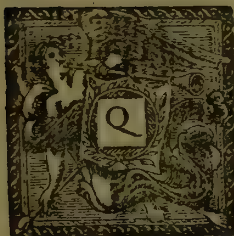
Unum jam restat, ut, hac data occasione, gratum animum devotumque tester erga Venerabilem Præsulem Robertum Clavering, Episcopum Petriburgensem, *qui me per plures annos favore suo & amicitia ornatum voluit, nec indignum prorsus existimavit, cui in Ecclesia sua Cathedrali Canonicatum conferret. Paribus me officiis devinctum profiteor viris ornatissimis, quondam fratribus, jam verò patronis meis colendissimis,* Custodi &. Sociis Collegii Mertonensis, *qui me, dum hoc opusculum meditabar, in amabili & florentissimo suo domicilio alebant, nec abeuntem dimiserunt indotatum. Hujusce quidem nostræ necessitudinis mihi semper erit jucunda recordatio; jucundior tamen, si aliquod demum opus elaboravero, quod tantæ Domûs nomini & splendori melius convenerit.*

* Incipit p. 21. definit p. 30.

DISSER-

DISSERTATIO
DE
VITA, SCRIPTIS, & ÆTATE
HESIODI.

UORUM ſcripta & ingenium admirantur homines, de perſonis eorum ſolent curioſius inquirere, & omnia, quæ ad illos attinent, umbra quamvis antiquitatis obſcurata, patriam, parentes, ſæculum, mores, literato labore perſcrutari. Quæ quidem induſtria, utcunque videatur eſſe otioſorum hominum, inſignium virorum famæ & meritis debetur, gratumque oſtentat animum, & beneficii memorem, ſi eorum, quæ ad humano generi benefacientes pertinent, nihil à nobis alienum putamus. Et quanquam ex tam remotæ vetuſtatis monumentis explorata veritas ſperanda non ſit, haud tamen iſte arguendus eſt labor, qui pro certis & manifeſtis quidquam pôſſit probabile & veriſimile eruere. Nihil ulterius auſim Lectori promittere in præſenti opuſculo, in quo de vita, ſcriptis, & ætate antiquiſſimi Poetæ diſſeritur; &, ſi in argumento tam dubio & obſcuro eatenus prodire contigerit, haud fruſtra ſuſceptum laborem judicaverim.

Notat [a] Paterculus Heſiodum *vitâſſe, ne in id, quod Homerus, incideret, patriamque & parentes teſtatum eſſe.* Narrat [b] quidem Heſiodus patrem ſu-

[a] Lib. 1. cap. 7. [b] Εργ. v. 636, &c.

um è Cuma Æolica fuiſſe, & ex illa civitate migrâſſe Aſcram Bœotiæ vicum propè Heliconem; an vero ipſe Cumæ natus fuerit, an potius Aſcræ poſt migrationem paternam ex dictis non liquet. Plutarchus [c] quidem, Ephorum ſecutus, contendit Heſiodi patrem, Aſcræ jam inquilinum uxorem Pycimeden duxiſſe, & ex ea Heſiodum genuiſſe; Suidas verò tradit, eum, cùm adoleſcentulus eſſet, à parentibus ſuis à Cuma Aſcram tranſlatum fuiſſe, eandemque Strabo [d] tuetur ſententiam. Qui eorum partes ſequuntur, Eclogæ quartæ Virgilianæ verſum quartum,

Ultima Cumæi venit jam carminis ætas,

quem ad Cumanam Sibyllam referebant interpretes, de Poeta noſtro interpretantur. [e] Nec abſurda quidem videtur hæc interpretatio, ſi animadvertamus quàm apte tota penè Ecloga verſibus Heſiodi de mundi ſæculis reſpondeat. Noſter certè haud obſcurè tradidit, poſt ferrei ſæculi conſummationem, aureum denuo renaturum:

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ανδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ΕΠΕΙΤΑ γενέσθαι.

quæ quidem [f] ætas, non quòd *ultima* idem ſit ac *prima* & *antiquiſſima*, ſed ideo ultima dici poteſt, quòd poſt aliarum conſummationem reverſura ſit, & proinde ultimo ordine cenſenda. Ad hanc igitur doctrinam haud obſcurè reſpicit verſus ille Virgilianus, *ultima Cumæi*, &c. Virgilianum illud, *redeunt Saturnia regna* ad Heſiodeum illud quadrat [g] Οἳ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν, *Jam redit & virgo* ad Αθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην προλιπόντ' ἀνθρώπους Αἰδὼς καὶ Νέμεσις, *Cedet & ipſe mari victor, nec nautica pinus Mutabit merces* ad Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο, *Non raſtros patietur humus,* & *Robuſtis quoque jam tauris juga ſolvet arator* ad Εργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν, *Molli paulatim flaveſcet tempus ariſta, Incultiſque rubens pendebit ſentibus uva* ad καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. Ex his omnibus manifeſtiſſima apparet inter Heſiodea carmina & Eclogam quartam convenientia, quæ ſupradictæ *Cumæi carminis* interpretationi favet. Haud interea diſſimulandum eſt, hanc interpretationem validiſſimis argumentis oppugnari poſſe, quæ velim petat Lector ex præclara illa Chriſtianæ religionis defenſione [h] quam vir longè doctiſſimus Dunelmenſis jam Epiſcopus in lucem edidit; quibus ego, ut ad inſtitutum opus denuò revertar, illud ſolum adjicio, nequaquam fieri poſſe ut in navigatione illa à Cuma ad Aſcram patri comes fuerit Heſiodus, cùm ipſe diſertiſſimè teſtetur ſe unica tantùm vice navigâſſe, ex Aulide ſc. [i] in Eubœam,

Οὐ γάρ πώποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος.

[c] Vide Lil. Gyrald. de vitis Poet. [d] Geogr. lib. 13. [e] Val. Probus. Fabricii Bibl. Græc. lib. 1. cap. 20. Grævii Lect. Heſiod. ad Εργ. v. 174. [f] Fabricii Bib. Græc. lib. 1. cap. 30. Goralli i. e. J. Clerici not. in Severi Ætnam. [g] Εργ. v. 111. & ſequent. [h] Anſwer to the ſcheme, &c. p. 497. [i] Εργ. 650.

nisi quis ex argumenti tenore contenderit, hoc solum voluisse Poetam, se hanc unicam navigationem suscepisse in ætate sua virili, quâ capax erat maritimarum rerum scientiam acquirendi. Utcunque verò se hæc res habet, vel ex quacunque urbe noster ortum duxit, satis constat Ascram pro patria plerumque agnosci, eumque sæpius à Virgilio [k] appellari Ascræum, idemque velle Paterculum, cùm patriam suam Hesiodum indicasse memorat.

Quòd vero idem tradit Auctor, sc. Poetam, *patriam suam memorâsse contumeliosissimè, quoniam ab ea mulctatus erat*, vel à traditione quadam, vel à libris deperditis, vel à prava ipsius verborum interpretatione traxit. Nulla enim mulctæ occurrit mentio, nisi forte in hunc sensum torqueantur, quæ de iniqua judicum sententia tradita sunt; nec porrò iracundiæ tribuendum est, quòd Ascram tam ignobilem vicum & miserum descripserit,

> Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
> Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, ὐδέ ποτ' ἐσθλῇ

Quæ quidem incommoditas, ut tradunt [l] scholiastæ, à loci situ oriebatur; nam propinquitate excelsissimi montis Heliconis interceptæ sunt auræ, quæ æstivum calorem possent lenire, & hyberno tempore exclusi sunt radii solares, nivalesque aquæ defluxerunt. An non verò licuit sine invidiæ suspicione veram vici sui naturam describere? Quam tamen hîc loci ob hanc causam unicam videtur tradidisse, ut melius depingeret patris paupertatem, quâ bonus vir nativâ urbe exulare, & in tam miserum vicum profugere compulsus erat. Haud interea dissimulare velim, [m] Ephorum, qui & ipse Cumanus erat, tradidisse, hunc hominem, non ob pauperiem, sed cæde quadam perpetrata, patria profugisse.

Æquè vanus est auctor idem Paterculus, cùm tradit Hesiodum parentes suos indicâsse, nisi fortè in quodam libro jam deperdito eorum nomina invenerit. In illis qui supersunt, unicus occurrit versus, quem quis de tali re possit suspicari, [n] iste sc. quo fratrem suum hisce verbis compellat, Ἐργάζευ, Πέρση, δῖον γένος, quem sic Tzetzes exponit, ὑὲ Δίυ, ἢ εὐγενὲς γένος. Prior quidem explicatio non adeò est absurda, quin admitti commodè posset, si ex aliis monumentis constaret Dium Hesiodi patrem fuisse; non tamen adeò probabilis, ut per se valeat ad confirmandam de hac re sententiam, cùm altera significatio, εὐγενὲς γένος, illa sit, quam & ipse Hesiodus, eique suppar Homerus, sæpissime hisce verbis affigunt. Quod verò nonnulli objiciunt, incongruum prorsus videri, ut Poeta fratrem suum, plebeium, vel certè mediocrem hominem tam magnificis titulis compellet, nullius erit ponderis æstimanti [o] Homerum ipsum tam benignum esse, ut hoc ipsum Epithetum Ulyssis subulco largiatur. Longè aptiùs tam honestam appellationem fratri suo tribuit noster, qui inter majores suos, ut fert traditio, Deos

[k] Ecl. 6. v. 71. Georg. 2. v. 176. [l] Proclus & Tzetzes ad Ἐργ. v. 640. [m] Proclus ibid. [n] Ἐργ. 229. [o] Odyss. φ. v. 234.

Musasque recensebat; præsertim si hoc argumento fratrem hortari vellet, ut paupertatem tam generosa familia prorsus indignam laudabili industria evitaret [p],

> Ἐργάζευ, Πέρση, δῖον γένος, ὄφρα σε λιμὸς
> Ἐχθαίρῃ.

Post migrationem illam ad Ascram nihil præterea de Hesiodi patre scriptum invenio; sed credere par est eum exinde uberiori usum esse fortuna; nam post ejus mortem de dividendo patrimonio inter Hesiodum fratremque Persen lis intercessit, [q] in qua Perses, corruptis judicibus, superior evasit, & largiorem hæreditatis partem ad se traxit. Noster verò, tali quamvis acceptâ injuriâ, frugalitate sua vel industria adeo factus est opulentior, [r] ut hunc ipsum fratrem, ignavum, ut videtur, & stolidum homuncionem, ad angustias redactum sæpiùs sublevaverit; —— generosæ sanè indolis argumentum, quòd in discordia, acriori plerumque in fraternis animis, non modo suorum necessitati ministraverit, sed paterno penè affectu & auctoritate præclarum Poema composuerit, [s] ut hunc ipsum à pravo vitæ instituto abstraheret, & ad industriam virtutemque accenderet.

Rus plerumque se abdebat Hesiodus, ibique in vallibus [t] (non jugis, ut narrat ingeniosissimus [v] Βιόγραφος) Heliconis pastor erat; quæ quidem occupatio nequaquam, ut idem vult auctor, erat [x] ignobilis, sed quam melioris conditionis homines sæpius sectabantur in priscis temporibus. Huic operi intentum advenerunt Musæ montis incolæ, pastoralemque ignaviam increpantes, de sacrata arbore lauru ramum tradiderunt, & poeticum inflarunt spiritum. Hanc quidem historiam localiter perstringit, & mendaci gloriolæ attribuit [z] egregius ille derisor Lucianus; eandemque Ovidius [a] sui carminis veracitatem testatus seria videtur animadversione dignari:

> *Nec mihi sunt visæ Clio, Cliûsque sorores,*
> *Servanti pecudes vallibus, Ascra, tuis.*

Sed uterque in hac re perversum criticum agunt, nequaquam ignorantes fabularum rationem, vel poeticam licentiam audendi quidlibet. Nam si Numæ gravissimo & sapientissimo viro condonârunt [b] posteri, quòd nocturnas cum Egeria Nympha confabulationes venditaverit, ad majorem legibus suis venerationem conciliandum: si in sæculo illo politissimo & minimè superstitioso Horatio licuit furores poeticos effundere, [c] *Bacchum in remotis carmina rupibus Vidi docentem (credite posteri) Nymphasque discentes, & aures Capripedum satyrorum acutas*; & iterum, [d] *Me fabulosæ Volture in Appulo Fronde*

[p] Δεινοτάτως καὶ αὐτὸ διὰ τοῦ παρόντος ἐγκωμίου πρὸς ἀγαθοεργίαν προτρέπεται. ἀπρεπὲς γὰρ ἀνδρὶ εὐγενεῖ τῶν μὴ χρηστῶν ἀποτρέχειν, &c. Tzetzes ad locum. [q] Εργ. 37, &c. [r] Ibid. 396. [s] Ibid. 10. Dan. Heinsii Introduct. ad Εργ. [t] Θεογ. 23. [v] Kennett's Lives of Greek Poets. [x] Ἀνδρὶ δέμας εἰκυῖα νέῳ, ἐπιβώτορι μήλων, Παναπάλῳ, οἷοί τε ἀνάκτων παῖδες ἔασιν. Odyss. N. 222. Vide etiam Iliad. Z. v. 424. & Hom. Hymn. in Venerem. [z] P. 269. Edit. Bourdel. [a] De arte amandi. lib. 1. v. 25. [b] Livii lib. 1. cap. 19. [c] Carm. lib. ii. od. 19. [d] Lib. 3. Od. 4.

nova
4

nova puerum palumbes Texere; ſi, inquam, Auguſtanis conceſſum fuit poetis tam portentoſa figmenta venditare; quidni liceret Heſiodo, in ætate ſua rudi & fabulis addicta, commercium quoddam cum Muſis Heliconiadibus prætendere, cum manifeſtum ſit, nihil aliud hanc totam narrationem ſignificare, quàm quòd primùm juxta hunc montem poeſi operam dederit?

Quanquam verò [f] *otii & quietis cupidiſſimus erat* Heſiodus, non adeò tamen ſibi indulgebat, quin ad gloriam quandoque & famam adſpiraret. Mos erat inter veteres Græcos, quem Romani poſtea uſurpârunt, regum procerumque exequias ludis quibuſdam & ſpectaculis, inter cætera verò certaminibus poeticis [g] celebrare. Iſtiuſmodi ludis in honorem Amphidamantis Chalcidici indictis, ad Eubœam navigat [h] Heſiodus, poeticum præmium ambiturus; ibique cùm victor judicatus eſſet, tripodemque reportâſſet, eum patronis ſuis, Heliconiadibus Muſis dicavit. Quod quidem fecit, vel gratitudinis ergô, vel ad victoriam ſuam tali trophæo illuſtrandum, vel potiùs, ut videtur, [i] quòd mos erat, præmia in iſtiuſmodi certaminibus reportata, non ad privatum uſum convertere, ſed alicui Deo conſecrare. Haud quidem me latet, Proclum in ſcholiis ſuis tradere Plutarchum verſus omnes Contentionis hiſtoriam narrantes Heſiodo abjudicâſſe; quod ſanè an rectè notaverit ſcholiaſtes, haud facilè judicaveris, cùm libri nonnulli Plutarchi, qui Procli tempore exſtarent, jam perierint. In his qui reſtant, hujus Contentionis bis fit mentio. In *ſeptem ſapientum convivio* Plutarchus Periandrum inducit hanc hiſtoriam adhibentem pro argumento quòd inter priſcos Græcos fuerint certamina poetica; nec cæteri convivæ hujuſce traditionis veritatem oppugnârunt. Sed in *Sympoſio*, cùm antiquum hunc fuiſſe morem vellet oſtendere, negat ſe hanc hiſtoriam pro argumento adhibiturum, quoniam res erat obſoleta, & à Grammaticis decantata. Quæ quidem oratio, ut judicium meum interponam, nequaquam id, quod de Plutarcho aſſerit ſcholiaſtes, evicerit. Dicit enim Plutarchus ſe hoc argumentum prætermittere, non quòd *falſa*, ſed quòd *trita nimis & vulgaris* res eſſet. Si quis tamen Plutarchi verba [k] τὰ ἕωλα πράγματα *vanas & aniles fabellas* ſignificare contendit, non opus eſt ut de hac re controverſia moveatur, cùm, hoc ſenſu admiſſo, minimè ſequatur, Plutarchum totam hanc de Heſiodi contentione hiſtoriam reſpuere, ſed iſtam ſolummodò illius partem, quæ tradit eum ab Homero victoriam reportâſſe; cujus rei nullum certè veſtigium in Heſiodi ſcriptis uſquam apparet. Quòd ſi manifeſtiſſime conſtaret, illam fuiſſe Plutarchi ſententiam, quam Proclus repræſentaverit vix tamen unius auctoritate permotus verſus per tot ſæcula comprobatos rejicerem; præſertim, cùm probè ſciant, qui antiquos ſolent ſcriptores verſare, quàm prodigi ſint *obelorum* ſuorum Critici & Grammatici, opinantes

[f] Vell. Paterc. lib. 1. cap. 7. [g] Plutar. ſympoſ. lib. 5. Prob. 2. Sept. Sap. Conviv. Livii lib. 41. Vide etiam inſcriptionem Adelphi Terent. [h] Ἐργ. 654. [i] Herodot. lib. 1. [k] Cicer. Epiſt. lib. 9. Ep. 2. *Etſi erat* ἕωλος *illa epiſtola*. Ubi τὸ ἕωλος non *vana* ſeu *inanis*, ſed *obſoleta* ſignificat.

nimirum

nimirum ſi quidlibet audere Poetis liceat, æquam ſibi eſſe poteſtatem quidlibet [l] expungendi.

Hiſtoriæ Heſiodeæ ex ipſius ſcriptis huc uſque lucem adtuli, in quibus, ſenili quamvis garrulitate imbutus, pauciſſima vitæ ſuæ veſtigia conſervavit. Ne tamen Lectori invideamus quæ de tanto viro tulit fama, ad alia jam libet deſcendere, quæ quidem, ſi Noſtri ætatem ſpectes, à recentioribus, haud tamen vanis vel obſcuris ſcriptoribus traduntur. Interierunt ſanè [m] Plutarchi integer liber, Lampriæ memoratus, de vita Heſiodi; [n] alter Cleomenis; [o] tertius Heraclidis Heracleotis, ex ſcriptis, ut dicitur, Chamæleontis compilatus; haud tamen, credo, cum magno literarum incommodo hæc jactura evenit, cùm nihil de hac re explorati ex tam recentibus ſcriptis expectare fas eſſet, quæcunque verò probabilia traditio venditaverat, ea vel Plutarchus in ſcriptis quæ ſuperſunt, vel liber ille de Certamine Homeri & Heſiodi, videatur congeſſiſſe; quem librum Editioni huic noſtræ ſubjectum adeant illi, qui hujuſce certaminis ſeriem velint cognoſcere.

De ipſius verò Contentionis hiſtoria celebratiſſima variorum [p] Authorum ſententias hîc loci tædet congerere. Non equidem pro fabuloſo repentè reſpuerem, quod tot tantique viri, quamvis inter recentiores numerandi, tradiderunt; cùm illi quæ ſcripſerint, nequaquam finxiſſe, ſed à vetuſtioribus libris, & famâ antiquâ traxiſſe videantur. Plutarchus qui hiſtoriæ auctoritatem labefactare creditur τὸ ἕωλον πρᾶγμα καὶ διατεθρυλλημένον appellando, exinde concedit, eam non eſſe figmentum recens, ſed à veteri fama derivatum. Sed non ego is ſum qui tantum antiquitati arrogem, ut ei cenſeam in omnibus adhibendam eſſe fidem. Multo, ut fatear probabilius eſt hanc hiſtoriam univerſam à priſcis Grammaticis confictam eſſe, qui cùm compererint Heſiodum certaminis poetici, in quo victoriam retulit, meminiſſe, itemque forſitan Homerum in Hymno [q] Veneri ſupplicaſſe ut in certamine quodam victor evaderet, δὸς δ' ἐν ἀγῶνι Νίκην τῷδε φέρεσθαι, ἐμὴν δ' ἔντυνον ἀοιδήν, exinde anſam arripuerunt duos celeberrimos Poetas inter ſe committendi, quamvis alii eſſent coævi Poetæ, quibuſcum contendere uterque poterat. Memorantur ſanè, quâ tamen auctoritate neſcio, quorundam Poetarum nomina, qui ad hunc honorem creduntur adſpirâſſe.

[l] Vide quæ in hanc rem jocatur Lucianus: Ἔτι δὲ περὶ τῶν ἀθετουμένων στίχων [τοῦ Ὁμήρου] ἐπηρώτων, εἰ ὑπ' ἐκείνου εἰσὶ γεγραμμένοι· καὶ ὃς ἔφασκε πάντας αὐτοῦ εἶναι· κατεγίνωσκον οὖν τῶν ἀμφὶ τὸν Ζηνόδοτον καὶ Ἀρίσταρχον γραμματικῶν πολλὴν τὴν ψυχρολογίαν. Ver. Hiſt. lib. 2. Eoſdem perſtringit Cicero Epiſt. Fam. lib. 3. ep. 11. *Si, ut ſcribis, eæ literæ non fuerunt diſertæ, ſcito meas non fuiſſe. Ut enim Ariſtarchus Homeri verſum negat, quem non probat, ſic tu (libet enim mihi jocari) quod diſertum non erit, ne putâris meum.* [m] Proclus & Tzetzes in ſuis ſcholiis ad hunc librum ſæpiſſimè reſpiciunt, niſi verum ſit, Plutarchum commentarios etiam in Heſiodum compoſuiſſe. Illi tamen in ejus ſcriptorum catalogo apud Lampriam non occurrunt, nec ab A. Gellio, ut nonnulli exiſtimaverint, lib. 20. cap. 8. memorantur. Ibi enim pro IIII *in Heſiodum commentario* proculdubiò legi debet, *in Iſin & Oſiridem commentario.* [n] Clem. Alex. 1 Strom. [o] Diog. Laert. lib. 5. ſect. 92. [p] Plutar. Sympoſ. lib. 5. prob. 2. Conv. 7. Sap. Philoſtr. in Heroicis. Libanius Socrat. Apol. Tzetzis Proleg. ad Heſ. Euſtath. Proleg. ad Homer. A. Gell. lib. 3. cap. 11. [q] N. 5. Edit. Barnes.

Thomas

Thomas Magister in argumento ranarum Aristophanis tradit, obscurum quendam dictum Syagrum cum Homero, cum Hesiodo Cercopem certâsse; idemque à Diogene Laertio [r] traditum invenias. Occurrunt quidem a nonnullis auctoribus citata duo Epigrammata, quæ ad hujusce certaminis veritatem confirmandam [s] adhibentur,

> Ησίοδος Μούσαις Ελικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκε,
> Υμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ομηρον,

Et [t]

> Εν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ομηρος ἀοιδοὶ
> Μέλπομεν ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν.

Sed utrumque a viris doctis merito rejicitur. Ecce enim hujusmodi, ut videtur, Epigrammatum originem & historiam! Splendidum quoddam mendacium & verisimile ingeniosus vir confingit, scriptis committit, ex vetusto forsan raroque libro petitum simulat. Natam fabulam avidè amplectitur & fovet semidoctorum turba, nova a vetustis, falsa a veris discernendi imperita. In succedente sæculo invaluit traditio, faciléque ei assentiuntur homines, quam a patribus demissam acceperunt. Exoritur tandem Poeta cyclicus, qui hoc sibi Thema proponit, versus pangit, fraudem molitur, omne se tulisse punctum arbitratus; ingenioque suo tacitè plaudens, si quid sui literatus orbis vetustum crediderit. Votis respondet eventus; pro Homerico vel Hesiodeo venditatur; itaque demum ad probandam historiæ veritatem adducitur, quod ipsum ab historiâ confictâ ortum duxit. Annon hujusmodi sit origo citatorum Epigrammatum, Lector viderit. Prius quidem ab ipsis Hesiodeis versibus paululùm immutatis conflatum videtur. Posterioris, ut notârunt [u] viri docti, νοθείαν arguit, quòd in eo mentio occurrit τῆς ῥαψῳδίας, quæ quidem in usu nondum erat in ista Poeseos infantia; nec sanè quis crediderit, cui Stylus nostri familiaris est, ei adjudicandos esse duos versiculos qui vocibus penè iisdem ἀοιδοὶ, & ἀοιδὴν, barbarè & incultè desinunt. Utcunque tamen de ipsius certaminis veritate statuere placuerit, nemo certè Contentionis Acta & Processum, quem Αγὼν Ομήρου καὶ Ησιόδου inscriptum in manibus jam habemus, pro vero ac genuino agnoverit. Post Adriani imperatoris tempora, [x] qui in ipso libro nominatur, scriptum constat; & quamvis non negem quædam forsan istius rei momenta sparsa olim fuisse & vulgata, longè tamen plura, ut opinor, ipse Auctor φιλόμηρος excogitavit, victoriam quidem, ne famæ contradiceret, Hesiodo concedens, sed in aliis omnibus Homeri gloriæ iniquè subserviens. Ne hoc temerè dictum putes, ecce hominem in ipsa fraude deprehensum! Quoniam intricatas & subtiles quæstiunculas proponere nullius sit operis vel ingenii, maximi verò, iisdem extemplo respondere; idcirco perpetui interrogatoris partes Hesiodo assignat, responsoris Homero. Quod quidem contra histo-

[r] Lib. 2. sect. 46. [s] Lib. Anthol. Dion. Chrysost. Orat. de regno. [t] Eustath. ad Il. A. p. 5. Schol. Pindar. ad Nemeonic. Od. 2. [u] Salmasii Plin. Exercit. p. 609. Lucianus verò in Hermotimo Hesiodum appellat τὸν ῥαψῳδόν. [x] Αγὼν p. 227.

riæ veritatem factum constat. Nam quæstionem, quam Auctor Certaminis Hesiodo assignat,

> Μοῦσ', ἄγε μοι τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
> Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε· σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς·

itemque responsum Homero attributum,

> Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
> Ἅρματα συντρίψουσιν ἐρίζοντες περὶ νίκης·

utrumque horum, verbis paululum immutatis, memorat Plutarchus, [z] sed historiæ, ut opinor, sequacior, quam vix crediderim per totam Certaminis seriem ineptas percontatoris partes Hesiodo demandasse, quæstionem Homero, Hesiodo responsum assignat; haud obscurum iniquæ istius operis falsitatis documentum, cùm scriptor ad propugnandas quas tuetur partes, receptæ traditioni audeat contradicere. Porrò si ita in certamine processisset res, ut ab hujusce libri auctore repræsentatur, absurda admodum esset vel ipsius Hesiodi, vel eorum qui citata Epigrammata composuerunt, de tali victoria gloriatio. Accommodatius ei esset, quod Pyrrhus de Romanis victor gratulatori cuidam narratur respondisse; [a] *Si alteram hujusmodi reportaverimus victoriam, omnino periimus.*

Quæ verò post hoc certamen Hesiodo evenerunt, hoc ferè modo traduntur. A Chalcide Delphos [b] navigavit, tum victoriæ præmium Musis consecraturus, tum oraculum de futura vita ibidem consulturus. Cùm verò vix templum ingrederetur, Prophetissa Deo repleta, talia effudit:

> Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
> Ἡσίοδος, Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι.
> Τοῦ δ' ἤτοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπικίδναται ἠώς.
> Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου ἄγλαον ἄλσος.
> Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

[c] Nemeæi Jovis apud Argivos templum erat celebratissimum, ænea statua, & stadium in quo eidem Jovi ludos faciunt. Hunc lucum cùm haud obscurè a Deo significari Hesiodus crediderit, ut fatalem regionem vitaret, Œnoen Locrensium oppidum migrans, ab Amphiphane & Ganyctore Phegei filiis hospitio excipitur. Sed ineluctabilis fatorum vis. Ab ambiguo oraculo Poeta decipitur; ista enim regio, quamvis obscuriore fama, [d] Nemeæo Jovi consecrata erat. Eadem ferè fallacia circumventi & alii insignes viri dicuntur occubuisse. [e] Cambysi Persarum regi redditum erat oraculum eum Ecbatanæ decessurum, quod quidem de Ecbatana Medica interpretatus

[z] Conviv. 7. Sapient. Latuit igitur Barnesium hoc a Plutarcho memoratum. Reprehendit enim Lyl. Gyrald. competitorum partes ita disponentem. Vix autem, ut opinor, auctoritatem libri τοῦ ἀγῶνος Plutarchi præposuisset. [a] Plut. in vita Pyrrhi. [b] Idem VII Sap. Conviv. Ἀγών, &c. [c] Pausanias in Corinthiacis. [d] Thucyd. Hist. lib. 3. [e] Herodot. lib. 3.

tatus

tatus eſt; alia autem erat Ecbatana Syriaca, urbs obſcurior, in qua vulnere accepto mortem obiit. [f] In Antigoni morte fratris juſſu interfecti rem haud abſimilem accidiſſe tradunt. Quid memorem Henricum quartum Anglorum regem, qui, cùm prædictum eſſet, eum Hieroſolymis moriturum, Weſtmonaſterii deliquio correptus, & in cameram dictam Hieroſolymitanam deportatus, ibidem, vaticinii memor, animam efflavit? Heſiodo verò apud Œnoënſes commorante, vir quidam nomine Demodes, qui ei comes erat, hoſpitum ſorori ſtuprum intulit. Illi autem Heſiodum iſtius fuiſſe injuriæ auctorem ſuſpicati eum interfecerunt, marique Eubœam & Locridem interfluente ſubmerſerunt; cujus cùm tertio pòſt die cadaver ad terram delphines detuliſſent, dum feſtum ſolenne in honorem Ariadnæ celebraretur, populus univerſus ad littus decurrit, agnitumque corpus lugens ſepeliit. Interfectores verò ad ſupplicium conquiſiti cymbam piſcatoriam arripientes ad Cretam navigarunt. Sed eos conſequuta eſt vindicta. Tradunt aliqui [g] eos in itinere fulmine percuſſos Jovem ſubmerſiſſe; alii [h], Chalcidem reverſos ab Eurycle aruſpice, pœna hoſpitalium legum violatoribus indicta, morte mulctatos fuiſſe, detectos quidem, ut tradunt [i] alii, ab ipſo Heſiodi cane. Ejus oſſa ad ſe poſtea Orchomenii tranſtulerunt, hac de cauſa, ut ipſi [k] narrant. Sæviente in homines & pecudes peſtilentia, miſſi ad oraculum conſultores reſponſum tulerunt, ad ſedandam luem unicum id fore remedium, ſi ex Naupactio agro in Orchomenium Heſiodi oſſa deportaſſent. Percontantibus autem iis, in qua tandem Naupactii agri parte eſſent illa reperturi, reſpondit Pythias, locum cornicem monſtraturam. Redeuntes verò in patriam qui ſciſcitatum miſſi fuerant, & per agrum Naupactium iter facientes, non longe a via cornicem conſpexerunt ſaxo inſidentem, ibique, Heſiodi oſſa, in ſaxi cavitate inventa, cum his Elegis inſcriptis apud ſe ſepelierunt:

Ασκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Οςέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει,
Ησιόδου, τοῦ πλεῖςον ἐν Ελλάδι κῦδος ὀρεῖται,
Ανδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Iſtam verò mulierem nomine [l] Ctemenen cujus ſtupratæ ob ſuſpicionem interfectus eſt [m] Heſiodus, nonnulli ejus fuiſſe uxorem tradunt, ex qua filium genuit Mnaſeam, vel, ut dicit Philochorus, Steſichorum, vel, ut alii, Archiepem. Ad extremam dicitur ſenectutem perveniſſe; unde proverbium illud Ησιόδειον γῆρας, & Epigramma Pindaro [n] attributum:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφου ἀντιβολήσας,
Ησίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

[f] Joſeph. Ant. Jud. lib. 13. cap. 11. [g] Αγών. Alcidamas in Muſeo. [h] Eratoſthenes in Ανδραπόδῳ. [i] Plutarch. de ſolertia Animal. [k] Pauſanias in Bœoticis. Αγών. In nonnullis tamen circumſtantiis inter ſe diſcrepant. [l] Ita corrigit Lyl. Gyrald. pro Κλυμένην. [m] Proclus & Tzetzes in Sholiis ad Εργ. [n] Tzetzes in Proleg. ad Εργ.

Communem quandam cum Homero fortem, fi Paufaniæ fit [o] credendum; Hefiodus obtinuit. Regum, principumque familiaritates, vel fortunæ invidiâ nacti non funt, vel confulto fpreverunt. Hic agrefti vitæ addictus ab urbana fronte, faftidiofis dominis, aulicis artibus & officiis penitus abhorruit. Homerus per varias terras peregrinatus, gloriam fuam propagare præftabilius duxit, quàm contractiori fama potitum Magnatum opibus & gratiâ floruiffe. Fortunati ambo! fi quid veri cecinit Poeta, qui & regiam & parafiticam menfam probe cognoverit, [p] *Dulcis inexpertis cultura potentis amici, Expertus metuit.* Sed felicior multo Hefiodus, qui, dum clientelæ tædium non fubiret, *ftirpis Achilleæ faftus* non perferret, *gaudebat parvifque fodalibus & lare certo.*

Hæc fere funt quæ paffim de Hefiodo noftro confcripta leguntur; dubiæ quidem auctoritatis omnia, quæ tamen, fi falfa exiftimantur, haud pœnitet protuliffe, quoniam ex his inferri poteft, maximo eum per omnia fæcula in honore habitum, de quo talia conficta fuerint.

De hominis verò moribus & indole, cujus vitæ vix ulla fuperfunt veftigia, quis aliquid aufit pro certo tradere? Quod autem nobis invidit hiftoria, ipfe quodammodo fuppeditavit in libris, quos veram quafi animi fui imaginem pofteris reliquerit. Et quamvis de moribus hominum ex eorum fcriptis, de praxi ex præceptis non fine erroris periculo judicatur; in hoc tamen auctore, cum fenili quadam garrulitate tantus elucet candor & infucata fimplicitas, ut ipfum dum lego, penè videre videar qualis effet, omnemque vitam fenis in libris fuis veluti votiva defcriptam tabella patere exiftimem. Dignus homo quem quis Patriarchæ alicui vel Prophetæ affimilaverit. *Rufticus, abnormis, fapiens*; abundans præceptis omnigenis, agriculturæ, œconomiæ, virtutis, quæ quidem, ni fallor, Afcræo populo quotidie inculcabat, fabularum, antiquo more, ornamentis illuftrata, facetiifque innocuis condîta. Inter cæteras verò virtutes, juftitiæ & frugalitatis cultor præcipuus, quarum alteram ei commendavit à corruptis judicibus accepta injuria, ad alteram exercitatum fecerunt, quæ erant patrimonii parte fpoliato, facultatum anguftiæ. Non adeo tamen ad rem attentus, quin arctum quandoque folveret hofpitiis animum, [q] neque πολύξεινον, neque omnino ἄξεινον; fi quid verò valeat argumentum illud, *Laudibus arguitur, &c.* haud ille illiberalis conviviorum apparator, [r] qui, convivis ad bibendum difpofitis, *vetuit fuper cratera cyathum quiefcere.* Mitis vir ingenii, placabilis, generofus, qui fumma licet injuria affectus, fratrem tamen damni auctorem docere, hortari, beneficiis cumulare non deftitit. *Otii, quietifque cupidiffimus*; qualem decet effe agricolam & paftorem; ifta tamen ambitione famæque fiti, qua literati penè omnes, poetæ maximè laborant. Hinc navigatio illa ad certamen Chalcidenfe, & plures forfan contentiones in deperditis libris memoratæ. Vaniloquentiæ accufationem, quam non-

[o] In Atticis. [p] Horat. Epift. lib. i. ep. 18. [q] Ἐργ. 715. [r] Plutarch. Diocl. Conviv.

nulli

nulli Hesiodo intentârunt, jam suprà diluimus; si qui verò superstitiosum arguunt, nec licet, nec libet refellere. Talem habemus, qualem expectare fas est antiquissimum Poetam, summa Deorum reverentia imbutum; quæ quidem in illuminata mente religionem parit veramque pietatem, sed in intellectu cæcutiente, divinæque naturæ prorsus ignaro, superstitionem omnimodam. Vitium hoc habuit, non proprium, sed temporum. Ab erroribus autem popularibus animi maximè erecti haud facile emergunt.

Sed hominem jam dimittamus, ut contemplemur poetam; omnium præter Homerum ab antiquis celebratissimum; Cui dum χαρακτῆρα affigere, explorare genium, propriamque scribendi speciem depingere suscipiam, dolebit sanè, si sensum meum sequutum, judicioque confisum, ab his ipsis Antiquis κριτικωτάτοις viris quandoque dissentire contigerit. Acutissimi vir ingenii Dionysius Halicarnassensis hanc nobis Poetæ nostri imaginem exhibet; [s] Εφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Idemque cùm politam & floridam τὴν σύνθεσιν descripsisset, [t] Hesiodum inter eos primum recenset, qui in hoc stylo visi sunt elaborâsse. Ab illo non discrepat Velleius Paterculus. [u] *Vir fuit perelegantis ingenii, & mollissima dulcedine carminum memorabilis.* Eandemque penè sententiam, tenuiori quamvis elogio, Grammaticorum princeps, Fabius Quintilianus in his verbis tueri videtur; [x] *Rarò assurgit Hesiodus, magnaque pars ejus in nominibus est occupata, tamen utiles circa præcepta sententiæ, lenitasque verborum & sententiarum probabilis, daturque ei palma in illo medio genere dicendi.*

Decreta hæcce summorum Criticorum locus erit in posterum perpendendi; illud tamen interea libet animadvertere, sc. eos, quamvis vera forsan, quæ citavimus, de Nostro protulerunt, non ei in his χαρακτῆρα maximè proprium & familiarem attribuisse. Sagaces viri, & Criticorum regulis assueti, hoc vel illud scribendi genus, acri habito examine, in Auctore quovis forsitan deprehendant. Sed illud unicum pro peculiari distinctionis nota cuique attribuerem, siquid in eo sit quod non acutis, ut sentiatur, naribus indiget, non ut Criticorum trutinâ pensetur, exigit, sed per se planum & perspicuum vulgarem quemvis & oscitantem ferit lectorem, & nequaquam sui sinit esse immemorem. Ecquid verò hujusmodi deprehendimus in Hesiodo? Imo. Admirabilem quandam simplicitatem, &, ut ita dicam, modestiam orationis & castitatem; à qua quidem scribendi norma in vetustissimo quoque Auctore maximè conspicua, recentiorum hominum plerique falsas fucatasque Veneres sectati penitus deflexerunt. Simplicitas verò vel in cogitatis, vel in verbis præcipuè consistit. Cogitationum simplicitas ea est, quæ res concipit & apprehendit, ut in ipsa natura inveniuntur existere, purè, perspicuè, distinctè. Iis autem opponuntur cogitationes perplexæ, obscuræ, subtiles, quæ veritatem forsan in se continent,

[s] Censura veter. script. [t] Περὶ συνθέσεως, sect. 23. [u] Lib. 1. cap. 7. [x] De Instit. Orat. lib. 10.

ſed longè quæſitam, paucis obviam, & fundo quaſi adhærentem. Verborum ea eſt ſimplicitas, quæ res exprimit propriè & clarè, non affectatis vocibus, quæſitiſve figuris, ſed iſtis quæ ad communem uſum proximè accedentes vulgari captui maximè accommodantur. Hic, inquam, Stylus eſt & dicendi character, in quo Veteres illi excelluerunt, à quo tamen Recentiores, delicati homines & faſtidioſi, acuminatum aliquid, & exquiſitum, & à vulgo longè longéque remotum inveſtigantes, omnino receſſerunt, & in locum ejus frivolos conceptus, argutas ingenioſaſque ſententiolas introduxerunt. Ex hoc hominum genere perpauci Aſcræi vatis veneratores inveniuntur. Nam de rebus ruſticis non urbanè, de humilibus non excelſè, de gravibus non lepidè & concinnè, loqui didicit; ſed ſuum cuique rei colorem induens naturam ducem optimam in omnibus ſectatur. In eo igitur dominatur iſta, de qua loquimur, ſimplicitas; ſive ad hanc à natura factus, ſeu paſtorali vita inſtitutus, ſeu ab ipſo denique ſubjecto coactus videatur. *Raró* certè *aſſurgit Heſiodus*, nec in tali debuit argumento aſſurgere; ſed aliarum Venerum vices ſupplent, & certiſſimam ei palmam conciliant, præceptorum gravitas, verborum aptitudo, & verſificationis lenitas & dulcedo. In Ethica parte, præceptorum aridorum, jejunorum, ſine ordine vel connexione repetita crambe; in deſcriptionibus, notiſſimarum circumſtantiarum minuta congeries, nullis figmentis decorata, vel figuris variegata; totius ruris inornata facies; omnia denique ad utilitatem potiùs quàm delectationem comparata; hæc quidem vitia ſunt quæ delicatis noſtris hominibus faſtidium creant; ſed iſtiuſmodi ſunt vitia quæ in optimo quoque Antiquorum maximè conſpicitur, & pro ipſiſſima nota antiquitatis & charactere genuino habenda [z] ſunt. Ecquid enim Homero ſublimius, ne dicam divinius? Sed in ipſo, quandocunque à bellorum ſtrepitu recedere, & in domeſtica vita occupari, vel arva incolere dignatur, eadem conſpicitur tum ſenſuum tum verborum veneranda ſimplicitas; cujus quidem plurima vel in ipſa Iliade occurrunt exempla, Odyſſea autem tota in hac eſt. Quinetiam in argumentis maximè excelſis hæc ipſa ἀφέλεια locum habet, ſimplex, inquam, magnificentia, & nativa majeſtas, quæ, per ſe ſatis conſpicua, extranea reſpuit ornamenta, nec purpureos pannos aſſuit; Qualem videre licet in ſacris ſcripturis, quæ ab omni faſtu & tumore abhorrentes, deſcriptionibus, colloquiis, Patriarcharum hiſtoriis, rebus quidem plerumque grandibus, ſuam attribuunt ſublimitatem, ulteriorem non arrogant. Quòd ſiqui ſint, qui hanc ipſam orationem ſimplicem & incultam contemnunt, utpote facilè imitabilem, & ſine ſudore obtinendam, næ illi egregiè falluntur, fruſtra, ut opinor, laboraturi, ſi eandem tentaverint. Ita enim plerique vel pravorum librorum lectione, vel propria affectatione,

[z] Huc referri poſſunt quæ dicit Macrobius in comparatione Catalogorum Homeri & Virgilii. *Has copias fortaſſe putat aliquis divinæ illi ſimplicitati præferendas. Sed neſcio quo modo Homerum repetitio illa unice decet, & eſt genio antiqui poetæ digna.* Saturnal. lib. 5. cap. 5. Dolet tamen quòd celeberrimum gentis noſtræ Poetam Alexandrum Popium in hac re diſſentientem habeamus; Quem vide in Diſſertatione ſua in Homeri Catalogum.

&

& novitatis, falſæve ſublimitatis ſtudio pervertuntur, ut eos ad naturam denuo revocare, & ad juſtos ſenſus veramque eloquentiam effingere, opus ſit difficillimum, nec niſi diuturno uſu & exercitatione crebra perficiendum. Quid verò? Nullisne liceat ornamentis, nullo uti acumine? An omne dicendi artificium, omnis Rhetorica ableganda? Nequaquam. Plura ſunt ſubjecta ita à natura comparata, ut nitidè, ut ſplendidè tractari poſſint, hoc interim ſi modò caveatur, ne adſcitis ornamentis naturalis gratia & venuſtas obſcuretur. Illud verò concedens, nego tamen antiquiſſimis ſcriptoribus inornatam ſuam ſimplicitatem exprobrandam eſſe, cùm & priſca gens mortalium iſtiuſmodi phalerarum incurioſa eſſet, & ipſa forſan argumenta nitorem omnem & ſplendorem reſpuerent. Hæc ſcripſi in eorum gratiam, qui natura quid ſit, quod temporum morumque diſcrimen, quid denique ſubjecto cuique conveniat, prorſus ignorantes, inornatam Heſiodi ſimplicitatem faſtidiunt & irrident.

Qui juſtam verò de Heſiodo ideam formare velit, oportet eum non in uno quovis, ſed in diverſis operibus poetam contemplari. In ἔργοις ϗ ἡμέραις, quod unum pro genuino ejus opere ab omnibus [a] agnoſcitur, talis eſt qualem modò depinximus, agreſtis, gravis, inornatus, ſenex, ævi ſui antiquitatem & mores faſſus; iſta tamen dictionis puritate, & numerorum ſuavitate, ut nihil in hac parte vel elegantiſſimæ aures reprehendant. Libens igitur Dionyſio Halicarnaſſenſi accedo, qui de noſtro ita ſcribit, Εφρόντισεν ἡδονῆς ϗ ὀνομάτων λειότητος, ϗ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Et Quintiliano, qui hanc nobis ejuſdem imaginem proponit, *Lenitas verborum & ſententiarum probabilis, daturque ei palma in illo medio genere dicendi.* Itemque Velleio, qui eundem *molliſſima carminum dulcedine memorabilem* depingit. Sed in his omnibus deſidero quod unicum pro genuino ac maximè proprio Heſiodi charactere lubens admitterem, ruſticam illam quam deſcripſi, veriſſimum antiquitatis exemplar, ſimplicitatem, cujus illi præ omnibus debuerunt meminiſſe qui juſtam Heſiodi imaginem exhibere voluerunt. Præcipuè verò miror Velleium, hominem tum ſenſu tum ſtylo ab antiqua ἀφελείᾳ quàm longiſſimè recedentem, ſub *ingenii perelegantis* charactere Heſiodum bonum virum politis illis & naſutis lectoribus deridendum propinâſſe. Malè quidem Heſiodo palpatur, dum iſtam ei laudem arrogat, quam ille ſolam non auſit ſibi vendicare. Sed Velleium nihil moror. Ecquid enim tam putidum eſt & inane quod ab iſto adulatore vaniſſimo non fas ſit expectare?

Ad Θεογονίαν jam procedamus, quam omnes penè præter Bœotos pro genuino opere admittunt; in qua quidem non eadem quæ in Εργοις Heſiodi facies, nec tamen prorſus diverſa. Hoc poema reſpicit illud Quintiliani, *magna pars ejus in nominibus eſt occupata*; à quo quamvis indicari videatur opus horridum & jejunum, ad illud tamen quàm aptiſſimè refertur quod de noſtro ſequitur Elogium, *Lenitas verborum & ſententiarum probabilis*

[a] Pauſanias in Bœoticis.

bilis; itemque Halicarnaſſenſis illud, Εφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Nam quod in Homero Critici ſolent admirari, eum ſc. in Catalogo ex tot hominum urbiumque nominibus tam ſuavem & molliter fluentem orationem conflare potuiſſe, illud ipſum in Heſiodi Theogonia tam feliciter elaboratum invenias, ut ſi inter eos de hac re certamen jam inſtitueretur, meritò dubitarent judices, utri palmam decernerent. In tanta verò nominum congerie quis miretur, ſi *raro aſſurgat* Heſiodus? Non tamen vel in hoc opere omnino expers eſt poetici ſpiritus, ſed occaſione data tam magnum ſpirat & feliciter audet, ut quibus rebus idoneus eſſet poſſis æſtimare; nec immeritò deplores, vel quòd incongrua tam ſublimi ingenio ei contigerint argumenta, vel quòd operum ejus ποιητικωτέρων pleraque interciderint.

Ex hoc autem libro petitum atrociſſimum impietatis crimen Heſiodo intentârunt Veterum nonnulli. Primus omnium Pythagoras [b] Heſiodi ſe animam vidiſſe finxit apud inferos vinculis adſtrictum æreæ columnæ, ſtridentemque, propter ea quæ de Diis commentus erat. Eidem dicitur ſubſcripſiſſe [c] Xenophanes, Homerum etiam, uti æquum erat, pariter arguens,

> Πάντα θεοῖς ἀνέθηκαν Ομηρος Ησίοδός τε,
> Οσσα παρ' ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστὶν,
> Κλέπτειν, μοιχεύειν τε, καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

Ipſe etiam Sextus, [d] qui iſta Xenophanis verba citavit, miti quidem reprehenſione Heſiodum perſtringit μὴ ἀξιοχρεὼν ὄντα κριτὴν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν. Platonis verò celeberrimam & decantatam ſententiam quid [e] referam, qui Heſiodum & Homerum ob impias quas de Diis finxerunt fabulas è republica ſua ejecit? Quis igitur Chriſtianus vir Heſiodi tam ineptè fautor eſt, ut ei velit in hac lite adeſſe, nec potius fateatur eum optimo jure iſtius culpæ eſſe damnandum, quam vel Ethnici philoſophi, & ipſi quoad res divinas cæcutientes, reprehendere potuerunt! Illis certe libens accedo, mentiſque acumen admiror, quæ, quamvis ad veritatem perſpiciendam obtuſior, multos tamen errores vel in iſtis tenebris detegere valuerit; & ſi jam metus eſſet, ut quis à vera religione hujumodi librorum lectione perverteretur, nec potius ſperandum eſſet, ut omnes iſtius ſuperſtitionis odium conciperent, quæ figmenta tam abſurda venditare potuit, & ipſe inter primos eſſem, qui Heſiodum è noſtra etiam republica ablegatum vellent.

[b] Diog. Laert. lib. 8. ſect. 21. [c] Sextus Empiricus adv. Mathem. lib. 8. Ad idem innuit Ariſtoteles Rhetor. lib. ii. cap. 24. Οἷον Ξενοφάνης ἔλεγεν ὅτι ἀσεβοῦσιν οἱ γενέσθαι φάσκοντες τοὺς θεοὺς τοῖς ἀποθανεῖν λέγουσιν. ἀμφοτέρως γὰρ συμβαίνει μὴ εἶναι ποτε τοὺς θεούς. [d] Pyrrhon. Hypoth. lib. iii. cap. 16. [e] De republ. lib. 2. Vide etiam quæ in hanc rem notârunt Cicero de Nat. Deor. lib. 1. Longinus περὶ ὕψους cap. 9. quem haud opportunè confirmat Tollius teſtimonio Ariſtotelis in lib. 10. Polit. Iſtum enim libellum in imitationem Ariſtotelis à Kyriaco Stroza Florentino conſcriptum quis ignorat?

Libens tamen interea in medium proferrem quodcunque in tanti viri, tam bonis moribus præditi, excusationem allegari posset; illud verò præsertim, sc. quod ipse non finxerit quam scripsit μυθολογίαν, sed religionem popularem diu antea receptam carminibus celebraverit. In superstitionis gentilitiæ, in communis erroris culpa poetam nostrum patiar involvi, dummodo non audax impostor, tantæque impietatis inventor habeatur; ideoque ut hæc valeat Apologia, ad Herodoti sententiam contrarium asserentis ponderandam procedamus. De religionis enim Græcæ primordiis sic scribit Historicus, [e] Οθεν δ' ἐγένετο ἕκαςος τῶν θεῶν, εἴτι ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοι τε τινὲς τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιςέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ησίοδον γὰρ καὶ Ομηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες Θεογονίην Ελλησι καὶ τοῖσι Θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τεχνὰς διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. *Unde autem singuli Deorum extiterint, cunctine semper fuerint, aut qua specie, hactenus ignoratum erat, nisi nuper atque heri, ut sic dicam. Nam Hesiodum atque Homerum* 400 *non amplius annis ante me opinor fuisse. Illi autem finxerunt Græcis Theogoniam, Diis cognominibus datis, divisisque honoribus & artibus inter eos, & descriptis eorum formis.* Huic igitur si fidem habeamus, religionis Hellenisticæ auctores erant primarii Hesiodus & Homerus, & ab eorum inventione profluxerunt fabulæ, quas Græci primùm, deinde Ethnicorum penè omnium vulgus avidè amplexi sunt. Sed non is est Herodotus, cui, in re tam vero absimili, contra aliarum historiarum fidem, tutò credas. Vir quidem eleganti ingenio, & suavissima compositione memorabilis, sed placendi quàm docendi studiosior, innumerisque fabellis, & παραδόξοις scatens; adeò ut quantum ei arrogat auctoritatis ævi antiquitas, tantum detrahat hominis [f] vanitas, & in admiranda rerum effusa libido; cui ne in illis assentiamur, quæ de Græcorum religionis origine narravit, sequentes rationes vehementer obstant.

1. Quantacunque apud suos fama & auctoritate Hesiodus & Homerus valuerint, vix tamen suspicari possumus eam tantam fuisse, ut hac permota universa gens aliter de Diis & forsan saniùs sentiens, Theologiam ab iis inventam, & tam portentosis fabulis refertam admittere voluerit. Ille quidem honos & nomen divinis vatibus olim attributus est, ut nova quædam dogmata eos potuisse adjicere facilè concedam; sed ut receptam penitus abolere superstitionem; religionemque novam ex improviso inducere unus & alter valuerit, vix credibile videbitur reputanti, quàm difficulter se in mentes hominum præoccupatas insinuet religio sanissima, etiamsi miraculis, validissimo veritatis argumento, muniatur.

2. Si prætendatur, istam fuisse Græcorum ignorantiam, ut ante Hesiodi tempora omni prorsus religione vacui fuerint, nullique extiterint poetæ vel

[e] Lib. 2. cap. 53. [f] Cicero de Leg. lib. 1. cap. 1. Plutarch. de Herod. malig. Dio Chrysost. Orat. 18. Aul. Gell. lib. 1. cap. 10. Strabo lib. 1. & 11. Thucyd. lib. 1. Οὔτε ὡς λογογράφοι, &c. ad quod scholiastes Αἰνίττεται τὸν Ηρόδοτον,

sapientes

ſapientes qui de hac re præcepta tradere potuerint; & hiſtoriæ auctoritatem, & ipſam rationem huic opinioni repugnantem habemus. Multis proculdubio ante hæc tempora ſæculis Græcia habitata fuit; cumque ex variis olim conflata ſit coloniis, mixtam quandam, ex variis regionibus invectam, [g] religionem accepit. Ne rem altiùs repetamus, Danaus [h] qui Argis, Cecrops [i] qui Athenis regnavit, cum ipſi ex Ægypto eſſent, aliquam certè religionis partem quæ in ſuperſtitioſa iſta gente invaluerat, ſecum induxerunt. Dicitur & Phoroneus Ægyptius [k] templorum, altarium, ſacrificiorum uſum Græcis indicâſſe; ideoque vel Deos quoſdam tunc temporis apud eos in honore habitos invenit, vel ipſe peregrinos & ignotos invexit. Teſtatur etiam & ipſe Herodotus [l] penè omnia Deorum nomina ex Ægypto in Græciam perveniſſe; Bacchum verò diu ante Heſiodum Græcis fuiſſe notum, quippe cujus nomen & ceremonias Melampus interpretatus fuerit. Quanquam verò idem Hiſtoricus contendit, [m] poetas illos, qui antiquiores Heſiodo & Homero ferebantur extitiſſe, poſteriores fuiſſe, ei tamen vel ipſa ratione permotus ſtrenuò repugnarem. Cui enim veriſimile videatur, hæc poemata tam pulchra & penè divina prima fuiſſe inter rudes Græcos Poeſeos tentamina, [n] cùm alioqui omnes artes & ſcientiæ, non uno ſaltu, ſed gradatim, lentiſque paſſibus ad culmen ſoleant pervenire? Rurſus igitur idem notandus eſt Velleius, qui verborum, ut ſolet, ſonitu & antitheſi, potiùs quàm ratione & veritate ductus, vanum hoc Homero confert elogium; [o] *Neque ante illum, quem ille imitaretur, neque poſt illum, qui eum imitari poſſet, inventus eſt.* Nam præter ipſorum poematum perfectionem, quæ ea nequaquam prima omnium fuiſſe ſatis demonſtrat, etiamnum conſervantur antiquorum poetarum nomina, qui de Dîs & religione ſcripſiſſe traduntur. Meminit Pauſanias [p] Lycii cujuſdam olenis, qui antiquiſſimos inter Græcos conſcripſit hymnos, & in hymno ſuo

[g] Summi viri Joh. Potteri, Archiep. jam Cantuar. Archæol. Græc. lib. 2. cap. 1. [h] Pauſanias in Corinthiacis. [i] Euſebius Chronico. Pauſanias in Arcadicis. [k] Clem. Alex. Protreptico. Arnobius contra Gentes lib. 6. [l] Lib. 2. [m] Ibidem. [n] Vide hac de re ſententiam Viri doctrina & ingenio præcellentis Franciſci Hare Ciceſtrenſis Epiſcopi in Prolegom. in Pſalmos à ſe methodo & arte admirabili metricè diviſos; cujus tamen obſervationes elegantiſſimas Lectori invidere iniquum eſſet. *Reſpondeo, hanc ipſam ſimplicitatem partim in cauſa fuiſſe quod ejus inveſtigatio quærentibus non felicius ceſſerit. Qui non ſatis ſecum reputantes, antiquiſſima quæque eſſe ſimpliciſſima, arteſque omnes quo initiis propiores eſſent, eo fuiſſe rudiores, nec niſi longo temporis progreſſu ad ἀκμὴν ſuam perductas, temere nimis crediderunt Poematia hæc, quòd ſacra eſſent, nec ſine quodam numinis afflatu compoſita, ideo eſſe in ſuo genere perfectiſſima, omnemque Poeſeos cultum & ornatum, qui multis poſt ſeculis apud Græcos obtinuit, in his quæri oportere.* ——— Notandum tamen eſt, Poeſeos Hebrææ imperfectionem, iſtius linguæ, vel ipſorum forſan poetarum, genio, æquè ac antiquitati poematum quæ jam ſuperſunt, adſcribi poſſe. Nam inter Jobum, Moſen, Deboram, ſacrorum poetarum primos, & poſteriores illos, Davidem, Solomonem, cæteroſque qui Babylonicam captivitatem exceperunt, ſatis longum tempus interceſſit, quo perpoliri, & ad ἀκμὴν quandam perduci poſſet Poeſis Hebræa, ſi modò iſtiuſmodi perfectionis capax fuiſſet, vel huic rei ſacri ſcriptores operam dediſſent; cùm tamen iiſdem, quibus antiquiſſima, vitiis & maculis laborent poemata recentiora, nec ullum in iis veſtigium profectûs cernatur. [o] Lib. 1. cap. 5. [p] In Bœoticis. Herodot. lib. 4.

iu

in Lucinam dicit Amorem Lucinæ filium fuiſſe; poſt eum verò Pamphus & Orpheus poetæ claruerunt, & ab utroque compoſiti ſunt hymni in Amorem. Fertur etiam eundem Pamphum [q] primum in Gratias carmina cecinisse; [r] ejus verò hymnum in Jovem Homerum imitatum eſſe. Si Ciceroni ſit credendum, [s] Chryſippus Orphei, Muſæi, Heſiodi, & Homeri fabellas accommodavit ad ea, quæ ipſe de Diis immortalibus dixerit. Dicitur autem Muſæus [t] θεογονίαν compoſuiſſe; licet hymnum in Cererem pro unico Muſæi illius priſci ſcripto certo ac genuino agnoſcit [u] Pauſanias. Ex hoc tamen poeta Heſiodus & Homerus quædam deſcripſiſſe, ac ſuis intexuiſſe poematibus [x] narrantur. De Orpheo autem, Græcorum religionis auctore celeberrimo, variorum ſcriptorum teſtimonia congerere infinitum penè [z] eſſet; à quo, cùm patriâ Thrax eſſet, ipſum religionis nomen, ut nonnulli exiſtimant, [a] derivatum eſt. Dicitur enim cultus divinus Θρησκεία, quaſi Θρακία, i. e. Thracis hominis inventum.

3. Plurimæ Græcorum religionis fabulæ ab hiſtoria ſacra deſumptæ ſunt; [b] quod quidem patet tum ex circumſtantiarum factorumque inter ſe congruentia, tum ex ipſis locorum, perſonarum, Deorumque nominibus ab Hebræa radice derivatis, parvaque mutatione ad Græcam aurem accommodatis. Sed vehementer errat, ſiquis exiſtimat, hujuſmodi mutationem unius alteriuſve hominis inventioni & ingenio deberi. Non enim uno aliquo tempore, ſed ſenſim corrupta fuit antiquarum rerum notitia, quæ, cùm nullis certis monumentis conſervata fuerit & propagata, per longum, ut ſolet, traditionis curſum innumeras ſubivit mutationes, à quolibet narrante ademptis, additis, variatis ad libitum circumſtantiis, donec ad iſtum ferè ſtatum religio pervenerat, qualis in Heſiodi Theogonia [c] deſcribitur. Haud tamen aſſeveraverim tam ſcrupuloſum eum fuiſſe in omnibus, fidumque religionis ſuæ interpretem, quin, licentiâ à veteribus poetis vindicatâ, novis quibuſdam circumſtantiis & ſplendidis fabellis Poema ſuum decoraverit. Ejus tamen ſi τὸ ὅλον ſpectes, ab antiqua eum traditione argumentum deſumpſiſſe, vel hac ratione inductus crediderim, quòd has res, ut notas diuque receptas, ſecurè & tranquillè narret, nullamque præ ſe ferat ſpeciem hominis exponentis commenta ſua, iiſque fidem conciliare laborantis.

[q] Pauſanias in Bœoticis. [r] Philoſtratus in Heroicis. [s] De nat. Deor. lib. 1. [t] Diog. Laert. in Proëmio. Harpocration. Suidas in Μελίτη. [u] In Meſſeniacis. [x] Clemens Alexand. Strom. lib. 6. [z] Vide tamen Ariſtoph. in Ranis, & Euripid. in Rheſo. [a] Nonnus Συναγ. ἱστορ. In Stel. 1. Potteri Archæol. Gr. lib. 2. cap. 1. [b] Bochartus paſſim. Clerici Notæ in Heſiod. paſſim. Stillingfleet Origines Sacræ lib. 3. cap. 5. [c] *Cum ita Neomeniorum feriæ Heſiodi temporibus inter Ethnicos obtinuerint, nemo niſi paulò moroſior ambigere queat, quin ſeculis longè vetuſtioribus in uſu fuerint, cùm omnia ſcaterent idolis, &c.* Spencer de Neomen. feſtis, cap. 1. ſect. 1. Idem de purificationibus verba faciens: *Si Gentium penè omnium uſus antiquitatis indicium habeatur, conſentaneum eſt, ut lotiones illas Heſiodo longè antiquiores fuiſſe, & originem ſuam à remotiſſimo mundi ſenio duxiſſe, judicemus.* De luſtrat. Hebræor. cap. 3. ſect. 2.

Ex his omnibus mihi quidem persuasissimum est longè vetustiores Hesiodo fuisse has de Deorum origine factisque historias. Illud tamen libens concedo, eum forsan copiosissimè & accuratissimè de hac re scripsisse, primumque πεποιηκέναι ΤΕΛΕΙΑΝ θεογονίαν Ἕλλησι.

His jam expeditis quæ ad Ἔργα καὶ ἡμέρας, & Θεογονίαν pertinent, ad aliud jam pergamus Poema, seu poematis fragmentum, Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatum, quod an genuinum sit Hesiodi opus, an potius recentioris ævi, summa est inter viros doctos controversia. Variorum opiniones hîc loci memorare supervacaneum esset, cùm ea, quæ in hanc rem congessit vir πολυμαθέστατος J. Albertus Fabricius, huic nostræ Editioni integra subjunxerimus; rationes autem, quibus inducti literati quidam viri hoc opus Hesiodo abjudicaverint, paulisper expendere non pigebit, quas si inanes, nulliusque esse ponderis deprehendemus, nihil certè apud me illorum auctoritas valebit, quo minus tam pulchri poematis honorem Hesiodo tribuam. Argumenta, quæ ad hujus poematis νοθείαν probandam adhibentur, hujusmodi ferè sunt. 1. Ἀσπίδος Ἡρακλέους auctor Homeri Clypeum Achilleum imitatus esse videtur, & ab ipso plurima carmina mutuatus; quinimò, in quadraginta locis, ut recenset vir quidam [d] ἀκριβέστατος, istiusmodi utitur locutionibus, quales non nisi in hymnis Homero adscriptis inveniuntur, ac proinde necesse est, ut qui Hesiodum Homero coævum, vel eo forsan seniorem existimant, recentiori alicui poetæ hoc opus adjudicent. A similitudine igitur duorum inter se poematum concludis Ἀσπίδος auctorem Homeri clypeum imitatum fuisse? Pulchrum sanè argumentum! quod in te pari ratione torqueri potest. Cùm enim inter duo scripta notabilis quædam apparet convenientia, exinde probabiliter inferri potest unum ad alterum respexisse; sed utrum sit apographum, utrum archetypum, aliis argumentis indicandum restat. Æquo igitur jure Hesiodi fautores contendant, Homerum Hesiodi imitatorem fuisse, nisi aliæ occurrant rationes, quæ contrarium possint evincere. Porrò, argumentum illud, quod ducitur à quadraginta locutionibus, quæ ab hymnis Homero adscriptis petitæ videntur, eadem laborat infirmitate, & majori quidem, quanto major est istorum hymnorum novitatis suspicio. Nam quo longiùs ab Homerica ætate hymni recedere creduntur, eo probabilius est in parallelis locis eos ad Ἀσπίδα respexisse, quàm ad illos Ἀσπίδα, cujus antiquitas à tanto doctorum numero defenditur.

2. Ecce verò aliam rationem qua Ἀσπίδος antiquitas oppugnatur. In eo nempe invenitur allusio ad Centauri nomen, quod in [e] Fornace, poematio Homero attributo, memoratur.

Ἀσπίς. Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰδ' ΑΣΒΟΛΟΝ οἰωνιστήν.
Κάμινος. ——— Σμάραγόν τε καὶ ΑΣΒΟΛΟΝ.

Vide, quæso, argumentum. *Idem occurrit nomen in* Ἀσπίδι *&* Καμίνῳ;

[d] Vide librum, Anglico sermone conscriptum, cui titulus, Miscellaneous Observations on Authors antient and modern. [e] Herodot. vit. Homeri.

Ergo

Ergo unum ad alterum respexit. Idem occurrit nomen in Ασπιδι *quod dubiæ est antiquitatis, ac in* Καμίνῳ *quod proculdubio est recens; ergo* Ασπις *illud nomen à* Καμίνῳ *mutuatum est:* Talis est Grammaticorum argumentatio; cujus quidem puderet meminisse, nisi instituti ratio requireret, ut Hesiodei nihil à me alienum putarem. Si quidem Ασϐολος nomen esset ab auctore Καμίνε confictum, valeret argumentum quod exinde contenderet Ασπιδα Καμίνῳ recentius esse Poema. Sed illud non supponitur, nec supponi potest. Nam Ασϐολος vetustissimum est Centauri nomen, diu, ut videtur, ante Hesiodi tempora celebratum, quem ob impietatem & truculentiam ab Hercule fuisse interfectum vetus fama [f] tulit. Sed hæc nihil moror cùm illud ipsum falsissimum sit, quod in hoc argumento supponitur. Vox enim Ασϐολον in Καμίνῳ, in omnibus, ut opinor, codicibus legebatur Ασϐετον seu Ασϐεστον, donec Homeri editor Barnesius in Ασϐολον commutaverit, ratus nimirum ea fuisse Centaurorum nomina, quæ in isto versu memorantur. Sed in hoc frustra est vir doctus. Verisimilius enim est, ea esse Cyclopum nomina, tum quod fictili arti adversarii [g] prædicentur, tum præcipuè quòd infra invocet Poeta [h] Chironem omnesque simul Centauros, ideoque in tantillo Poematio sui esset oblitus, si illi etiam sint Centauri, qui in priori versu designantur.

3. Tertia verò objectio petita est ab illa dissimilitudine quæ inter Ασπιδα aliaque Hesiodi opera conspicitur. Abundat quippe Ασπις sublimibus figuris & ornamentis poeticis, quæ aliena prorsus videntur à gravi illo & simplici poeta, qui Εργα & Θεογονίαν composuit. In hoc argumento consequentia non valet. Vix enim à stylo auctorem possis dignoscere, nec in re tam incerta existimatori docto tutò confidas, nedum Grammaticorum turbæ, qui hoc utentes criterio, de Antiquorum scriptis superbum ferunt judicium; prorsus ignorantes, in eodem Auctore Stylos maximè diversos inveniri. Primò enim, ab ætate Auctoris scribendi ratio variatur. Quod enim in Hortensio jam seniore, & de solita industria aliquid remittente animadvertit [i] Cicero, *sui dissimilior videbatur fieri quotidie*; id ferè in omnibus quodammodo, maximè in poetis, qui scribentes senescunt, conspicitur. Acre illud & vehemens hebescit, venustum & politum deflorescit, vestitu splendido oratio spoliatur, & omninò, ut Græcorum notat Criticorum princeps [k], ἡ ἀπακμὴ τοῦ πάθους ἐν τοῖς μεγάλοις συγγραφεῦσι καὶ ποιηταῖς εἰς ἦθος ἐκλύεται. Non inutile est illud Horatii [l] præceptum, *Solve senescentem*, &c. & ille ipse quamvis in omni genere excellens, æstum tamen ingenii deferbuisse, & ad aliquid *sermoni propius* inclinâsse expertus est:

> *Nunc itaque & versus & cætera ludicra pono,*
> *Quod verum atque decens curo & rogo & omnis in hoc sum.*

[f] Philostratus in Heroic. Fabricii Bibl. Gr. lib. 1. cap. 2. [g] Ος τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ πορίζει. [h] Δεῦρο δὲ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους, Οἵ θ' Ηρακλῆος χεῖρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο. [i] De claris Oratoribus. [k] Longinus περὶ ὕψους cap. 8. [l] Epist. 1. lib. 1.

Maximè verò in ipſo Homero iſta, de qua loquimur, ingenii declinatio conſpicitur. Δείκνυσι διὰ τῆς Ὀδυσσείας ὅτι μεγάλης φύσεως ὑποφερομένης ἤδη ἴδιόν ἐστιν ἐν γήρᾳ τὸ φιλόμυθον . . . . . . Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας, οἶμαι, τῆς μὲν Ἰλιάδος γραφομένης ἐν ἀκμῇ πνεύματος, ὅλον τὸ σωμάτιον δραματικὸν ὑπεστήσατο καὶ ἐναγώνιον· τῆς δὲ Ὀδυσσείας τὸ πλέον διηγηματικὸν, ὅπερ ἴδιον γήρως [m]. Quid igitur? Si dicam Ἀσπίδα figuris & ornamentis abundantem, in juventute ſua, alia quæ reſtant poemata, inclinata jam ætate, Heſiodum compoſuiſſe; eumne deinceps ob ſtyli diverſitatem Poetæ noſtro abjudices?

Secundo, ob varietatem argumenti ſcribendi ratio variatur. Eundemne requiris in Bucolicis & Georgicis fervorem & impetum, qui in Virgilii Æneide conſpicitur? Eaſdemne figuras in navium catalogo, vel cùm in curruum certamen Diomedes deſcenderet, ac cùm Δαῖέ οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκάματον πῦρ, Ἀστέρ' ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον [n]; Eadem inter Scutum Herculis & alia Heſiodi poemata ratio eſt. Ἔργα καὶ Ἡμέραι poema eſt didacticum, virtutis & agriculturæ præceptis conſtans, ſubjectorum ſanè quæ non admittunt, proculdubio non poſtulant, vel ſenſuum altitudinem, vel dictionis ſplendorem. Maxima pars Θεογονίας eſt διηγηματική, & in nominibus occupata, quæ quidem ſi tam aptè inter ſe Poeta compoſuerit, ut nihil aſperum, vel auriculis delicatis ingratum occurrat, omne punctum tuliſſe exiſtimatori candido videbitur. In hoc tamen poemate, cùm ad res quaſdam nitoris & ſublimitatis capaces digreditur, iſtis utitur figuris & ornamentis, quæ ſatis demonſtrant, non ei ad hæc ingenium, ſed ſubjectum idoneum plerumque defuiſſe. Deſcriptio prælii inter Deos & Titanas, ac poſtea Jovis cum Typhœo pugnæ, omnibus orationis ornamentis abundat, nec quidquam ποιητικώτερον in Scuto legitur; cujus tamen argumentum iſtiuſmodi eſt, ut omnes poetæ vires & univerſum impetum facilè patiatur. Malè igitur *figurarum vi, & ornamentorum abundantiâ* Scuti νοθεία arguitur.

Reſtat jam ut de ætate Heſiodi pauca dicamus, pauca quidem, nam pauciſſimæ occurrunt notæ, quæ curioſum in hac re inveſtigatorem poſſunt dirigere. Periculoſæ plenum opus aleæ! in quo iterum iterumque monendus eſt lector, ut rationibus veriſimilibus contentus ſit, nec ultra probabilitatis fines velit evagari. Argumenta quæ huic rei illuſtrandæ inſerviunt, duplicia ferè ſunt, Veterum teſtimonia, & Rationes Aſtronomicæ.

Veterum teſtimoniis ultra probabilitatem nihil fas eſt tribuere. Nam & ipſi Veteres reſpectu Heſiodi pro Recentioribus ſunt habendi, & præterea, quod maximè eorum auctoritatem levat, inter ſe diſcordes ſunt. Duobus igitur omnino utemur teſtimoniis, quibus tamen tutiùs credendum eſt, quoniam & antiquiſſima ſunt omnium quæ jam ſuperſunt, & inter ſe conſentiunt; tali quidem concordiâ, qualem de re tam remotâ expectare fas eſt, in qua ſc. non niſi paucorum annorum differentia occurrit. Herodotus, poſt Heſiodum & Homerum ſcriptorum proſaicorum antiquiſſimus, teſtatur eos 400 ferè annis ætatem ſuam præceſſiſſe. [o] Vixit autem Herodotus quo tempore

[m] Longinus ibid. [n] Iliad. E. [o] Lib. 2. cap. 53.

Xerxes

Xerxes copias in Græciam duxit, annis ante Chriſtum 480. ideoque floruit Heſiodus annis ante Chriſtum ferè 900. Quantum Herodoti auctoritati tribuendum ſit, ſuperius dixi. Illud interea animadvertendum eſt, quòd, ſi quis in eo ſit error, longè probabilius eſt peccaſſe eum, recentiorem, quàm par erat, Heſiodo ætatem tribuendo, quàm aſſignando nimis vetuſtam. Nam præter illam phraſin, τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ ΟΥ ΠΛΕΟΣΙ, quæ quodammodo innuit, eum à vulgari de hac re opinione diſcedere, animadvertendum eſt, hanc ipſam opinionum diverſitatem antiquitatem rei arguere. Ad hanc rem facit, quòd ſibi ipſi parùm conſtet Herodotus, à ſuo quandoque longius removens ſæculum Heſiodéum. Nam in vita illa Homerica ponit Homerum, ideoque Heſiodum, ante Xerxis expeditionem annis 622, i. e. annis ante Chriſtum 1042. Cujus quidem memini, non ut ſuſpecti iſtius libelli auctoritatem hiſtoriæ Herodotéæ teſtimonio opponerem; ſed ut monerem, ſi quæ ſit in prædicta Epocha erroris ſuſpicio, in eo verti controverſiam, an non multo antiquior habendus ſit Heſiodus, nequaquam an recentior habendus ſit.

Hæc etiam confirmatur ſupputatio ex Chronici Marmoris teſtimonio. In illo enim ſic ſcriptum legimus. Αφ' οὗ Ησίοδος ἐφάνη ἔτη ꟾΗΗꟾΔΔ . . . βασιλεύοντος Αθηνῶν . . . Literarum quidem numeralium ultima, nomenque Archontis interierunt. Illam autem lacunam bene ſuppleri numerali literâ τῷ Δ, hanc verò τῷ Μεγακλοῦς, ex iis quæ de hac re notarunt Doctiſſimi Marmorum Editores *, abunde conſtat. Vixit Auctor Marmoris, ut ex plurimis in ipſo Marmore notis conſtat, annis ferè ante Chriſtum 260, quibus adjectus numerus ſupradictus 680 numerum efficit 940. Illo autem tempore Athenis Megacles regnavit; eodem igitur floruit Heſiodus.

Hactenus hiſtoriæ fidem ſecuti ſumus; jam verò diſpiciamus, quid luminis huic rei illuſtrandæ præbeat Aſtronomia. Cecinit Heſiodus Arcturi exortum ἀκρόνυχον, confectâ Brumâ, ſexaginta poſt dies accidiſſe [b];

Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα, δή ῥα τότ' ἀστὴρ
Αρκτοῦρος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ωκεανοῖο
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος.

ex quibus verbis ætatem noſtri Poetæ, calculi Aſtronomici ope, intra ſeptuaginta plus minus annos poſſe conſtitui Scaliger [c] & Voſſius [d] ſunt arbitrati.

Vellem equidem huc uſque rationum Aſtronomicarum ope prodire liceret; nam certiore calculo opus non eſſet in negotio à noſtris temporibus tam remoto, & exigui momenti. Sed fruſtra hujuſmodi ἀκρίβειαν ſperamus; poſtulat enim τὴν ἐπιτολὴν Arcturi rite & accurate definitam fuiſſe Heſiodi temporibus, & regionem cognitam; deinde nihil ambigui ineſſe verbis Poetæ.

* Vide Seldeni & Prideauxii Comment. in Marm. Oxon. [b] Εργ. 564. [c] Animadv. ad. Euſeb. N°. 1255. p. 72. Edit. Amſt. 1658. [d] De Græcis Poetis, cap. 2. ſect. ult. p. 11.

Sed

Sed τὴν ἐπιτολὴν ἀκρονύχιον Arcturi ritè & exactè definitam fuisse ne credamus, vetat quidem rudis Antiquorum Astronomia, quam nimis imperfectam multa post Hesiodum sæcula mansisse adeo demonstrat, inter alia, Eudóxi Sphæra [e], ut merito dubitari possit, an tempus revera interjectum Brumæ & exortui Stellæ cognitum fuerit necne Hesiodo, aut Astronomis quorum ille usus est observatis. Quis enim pro certo affirmaverit eo usque processisse Antiquos in Astronomica scientia, ut veros τῶν τροπῶν dies statuere possent? Prima omnium istiusmodi observationum quas Veteres literis tradidere, ea est Solstitii ab Euctemone & Metone observati: [f] cui tamen neque Ptolemæus, nec eo antiquior Hipparchus ausus est confidere; Petavius [g] autem eam de errore unius circiter diei arguit. Quid igitur miri est, si ab Hesiodo, aliquove ejusdem sæculi Astronomo minora speremus, quàm ab Euctemone & Metone, quorum nomina inter cultores Astronomiæ multum celebrantur? Nec in hac re Antiquorum laudibus detrectare cupio. Sol cursum suum tardissime flectit; & conversionem aliquando ita inter duas meridies evenire oportet, ut Astronomo minus perito vix aut ne vix quidem constaret, utrùm huic illine diei esset accensenda. Sed de imperitia Veterum in constituendis ταῖς τροπαῖς solis audiamus Attalum & ipsum Eudoxum. Hic [h] dicit in Ἐνόπτρῳ suo; φαίνεται δὲ διαφορὰν τῶν κατὰ τροπὰς τόπων ὁ ἥλιος ποιούμενος· ille affirmat [i] τὸν ἥλιον τὰς τροπὰς μὴ ἀεὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κύκλου ποιεῖσθαι· ἀλλά ποτε μὲν νοτϊώτερον, ποτὲ δὲ βορειότερον.

Neque id solum nobis facessit negotium. Apparens stellæ ortus, modò ut eum in animo habuerit Poeta, fit eo tempore quo solis centrum sub Horizonte depressum est certo graduum numero [k] pro magnitudinis stellæ ratione definito, ipsum Horizontem occupante stella. Quanquam verò Stella revera esset isto tempore Astronomis conspicua; utrùm tamen tunc temporis, nec solaribus radiis magis expedita, viro Astronomiæ imperito observari posset, haud injuriâ dubitatur. Rusticus enim expectaverit stellam non modo sub visum cadere, sed etiam toto splendore coruscare. Hic autem splendor majorem forte depressionis arcum postulabit; & unusquisque gradus depressionis, ad arcum definitum accedens, apparentem exortum stellæ ἀκρόνυχον accelerat, & ἑῷον moratur, uno ad minimum, pluribus nonnunquam diebus, pro ratione situs quem signifer habet ad Horizontem. Huic etiam splendori quandoque obstant longiora crepuscula & lucidiora [l], quæ ex aeris statu, ardore solis, halitibusque terræ perpetuo mutantur, & aliquando ἀτμώδης quidam Aer [m] Horizonti incumbens, per quem majores etiam stellæ tralucere non possunt nisi gradibus aliquot supra Finitorem extiterint; unde inter alias causas, scriptorum illa varietas in designando stellarum ortu occasuque à quibusdam jure petitur [n].

[e] Apud Aratum, & Hipparchi commentarium in Arati poemata. [f] Ptolemæi magnum opus lib. 3. cap. 2. [g] Auctarium Operis de doctr. Temp. lib. 6. cap. 10. p. 247. Edit. Par. 1630. [h] Hipparch. Φαιν. lib. 1. cap. 21. p. 198. [i] Coma Berenices. v. 94. [k] Auctarium operis de doctr. Temp. lib. 1. cap 14. p. 45. & Riccioli Almagest. novum. tom. I. lib. 6. cap. 20. sect. 15. p. 464. [l] Ibid. tom. I. lib. 1. cap. 31. p. 48. [m] [n] Petavii Auctarium, &c. lib. 2. cap. 8. p. 99. B.

Porro

Porro haud ſatis conſtat Arcturi exortum ab Heſiodo memoratum ipſius Poetæ temporibus, & in Aſcræo agro fuiſſe obſervatum. Plinium, Columellam, alioſque ſcriptores reperimus docentes Aſtrorum Stellarumque ortus & occaſus ex præceptis & parapegmatibus antecedentium Aſtronomorum [o], qui diverſis ſane temporibus, & in variis mundi plagis aſtrorum cœlique motus notarunt; quod ſi, ut par eſt, Heſiodus itidem feciſſe credatur, exinde nihil de ejus ætate conſtabit. Nam ſæculi mutatio aliquod diſcriminis, & varietas regionis qua fit obſervatio, inſigne diſcrimen temporis exortui inducet; & Arcturus ἀκρονύχως citius ſeriuſve poſt Brumam orietur pro ratione ſæculi magis minuſve remoti, & loci magis minuſve ſeptentrionalis. Hoc ſane diſcrimen ex mutatione ſæculi oriundum Antiqui uſque ad Hipparchi tempora ignorabant; neque illud alterum regioni debitum magis calluiſſe videntur Poetæ; & fere omnes rei ruſticæ ſcriptores libris ſuis infarcientes ortus & occaſus undique excerptos, & perplexè & obſcurè, ne ſpecie quidem aliquando memorata, deſignatos [p]. Igitur neceſſe eſt ut iſtiuſmodi obſervationes plerumque ſint incertæ, nec ſæpe Chronologiæ inſervire queant.

Denique numerum, quem Poeta ſtatuerat, ſexaginta dierum à Bruma ad Arcturi exortum, eundem multi alii ſcriptores [q], & tandem Plinius [r], poſuerunt. Sed utri horum, Plinio an Heſiodo, fides eſt adhibenda? Alterum certè de ſuo tempore locoque cogitantem ſuus fefellit animus, & fortaſſe utrumque. Plinius quidem ſcientia ac eruditione prælucebat Poetæ, ſed Poeta antiquior, ideoque, ni fallor, teſtis fide dignior eſt hujus exortus Arcturi; nam hic alteri, non verò alter huic auctor ejus rei eſſe potuit. Quoniam tamen utrique potuerunt ex aliis ſuum de hac re teſtimonium mutuo ſumpſiſſe, adhuc incertum erit, quo ſæculo, quaque regione obſervatus fuerit ille exortus quem noſter poeta nos docuit. Et hæc fere ſunt quæ in genere dicenda de incertis Antiquorum præceptis ad ortus occaſuſque ſtellarum attinentibus occurrunt.

Jam reſtant conſideranda Poetæ verba, in quibus aliquod ambigui nobis ſuſpicari licet. Conceſſo enim quod dies Brumæ rite definitus, & Arcturi exortus ætate Heſiodi & Aſcræ fuerit obſervatus; quis tamen ſtatuere poſſit diemne illum intra tempus à Bruma ad Arcturi exortum, an extra eſſe numerandum? Antiquis utraque computandi methodus erat uſitata; ſed utram Heſiodus uſurpavit, in promptu non eſt dicere. Præterea Græci [r] civilem diem ab occaſu ſolis inchoabant; & exortus ſiderum ἀκρόνυχος, ſive ipſo occaſus momento, ſeu poſt occaſum ſolis factus, ſub initio diei civilis eveniebat. Erit igitur incertum, an ille quoque dies numero incluſus fuerit necne; & minimè conſtabit, an Heſiodus voluerit Arcturi exortum poſuiſſe quinquageſima nona an ſexageſima poſt Brumam veſpera, an ſexageſima prima. Id verò notandum eſt ſingulos dies numero ad-

[o] Ejuſdem Op. lib. 2. cap. 8. p. 89 B & D. [p] Miſcell. Obſervat. pro Novemb. & Decemb. 1733. Edit. Amſt. tom. III. p. 358. [q] Nat. Hiſt. lib. 11. cap. 16. [r] Plinii Nat. Hiſt. lib. 2. cap. 77. A. Gellii lib. 3. cap. 2. Macrob. Saturn. lib. 1. cap. 3.

ditos

ditos Poetæ ætatem ad nos propius admovere ſeptuaginta duobus circiter annis. Aliam etiam litem Docti moverunt. Duplex eſt ἀκρόνυχος ortus [f]; alter quo tempore Sol infra Horizontem occidentalem eo uſque nec amplius proceſſit, ut ſtella in orientali Horizontis parte conſpiciatur; qui ortus ἀκρόνυχος & apparens, ſeu ἑσπερία ἐπιτολὴ φαινομένη vocatur: alter eſt cùm Sol verſatur in occidentali Horizonte eodem temporis articulo quo ſtella eſt in orientali, & ἑσπερία ἐπιτολὴ ἀληθινὴ vocatur, ſive ortus ἀκρόνυχος verus; qui quidem obſervari non poteſt, ſole tunc temporis oculis Aſtronomi ſurripiente, & radiis ſuis abſcondente ſtellam. Newtonus [t] (præeuntibus Longomontano, & Keplero, ſi Ricciolo [u] fides eſt) arbitratur poſteriorem ortum eſſe deſignatum, quem neceſſe eſt apparente ſerius evenire duodecim ad minimum diebus, & nonnunquam pluribus, reſpectu habito ad τὸ ἔγκλιμα mundi. Sed hunc ſenſum prorſus reſpuunt verba Poetæ: nam vox παμφαίνων manifeſte indicat τὴν ἐπιτολὴν φαινομένην, & minimè congruit vero ortui quem Geminus [x] ἀθεώρητον vocat. Neque mehercle qui compos eſſet ſanæ mentis, id indicium tempeſtatis anni daret Agricolis, quod oculis eorum non occurreret, & ex calculo aſtronomico eſſet deducendum. Sed alia inſunt verbis difficilia: nam ἀκρονύχῳ & apparente ortu poſito, ſtella in Horizonte orientali tum ultima vice conſpicitur, neque ibi amplius ante heliacum ejus ortum apparebit. Quonam igitur ſenſu dicitur Arcturus πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεσθαι, cum revera hic ortus ſit ultima ἐπιτολὴ φαινομένη, ultimaque ἀνατολὴ ἐκφανής? ſi dixeris hæc verba, πρῶτον παμφαίνων, ſejungi debere à τῷ ἐπιτέλλεσθαι, & ad præcedentia προλιπὼν ἱερὸν ῥόον ὠκεανοῖο referri, ut ſtellam jam emerſam ex oceano denotent & in Horizonte conſpicuam; ſi ita, inquam, expoſueris locum, redundat oratio, eo ipſo ſtellæ ſitu clarè & aperte à τῷ ἐπιτέλλεσθαι expreſſo. Sin verba, πρῶτον παμφαίνων, volueris à ſe invicem diſtingui, & ſeorſim ad τὸ ἀκροκνέφαιος referri; ſenſus, fateor, commodus exinde elicietur: quoniam enim duplex eſt ἀκροκνέφαιος ſeu ἀκρόνυχος ortus, quorum prior eſt φαινόμενος, poſterior ἀθεώρητος; quidni videatur Heſiodus dixiſſe quòd Arcturus ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος, πρῶτον, παμφαίνων; qui in vero ortu ἀκρονύχῳ diceretur ἐπιτέλλεσθαι ἀκροκνέφαιος, ἔσχατον, ἀθεώρητος? Diſplicet tamen hæc loci interpretatio, utpote omnino ſubtilior quàm quæ à vetere Poeta & ruſtico forſan viro expectari poſſit.

Alia tandem, &, ni fallor, vera loci interpretatio occurrit, quam vox παμφαίνων omnino tuetur. Ea Latine ſonat *totus collucens*, ideoque non convenit uni cuivis ſtellæ, ſed conſtellationi. Prior enim nullum habens ſenſibilem diametrum, vel tota eſt φαινομένη, vel tota ἀθεώρητος: poſterior verò per plures noctes diverſis ſuis partibus pedetentim exoriens, magis magiſque ſub viſum ἀκρόνυχος cadit. Huic autem diſtinctioni quàm maximè favet locutio veterum Aſtronomorum, qui de ſtellâ nudè [z] dicunt, ἐπιτέλλει,

[f] Gemini Εἰσαγωγὴ apud Petavii Uranologiam cap. 11. [t] Chronol. p. 95. [u] Almageſt. Novum. tom. I. lib. 6. cap. 20. ſect. 13. p. 463. [x] Cap. 11. p. 45. E.
[z] Gemini Εἰσαγ. cap. 16. p. 65. B. ἐν δὲ τῇ ιή —— Δοσιθέῳ προτρυγητὴρ ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει. δύνει,

δύνει, &c. sed de [a] Astro, ἄρχεται ἐπιτέλλειν, λήγει ἐπιτέλλειν, μέσος ἐπιτέλλει, ὅλος ἐπιτέλλει, &c. additis nonnunquam vocibus [b] φανερὸς, ἐκφανής. Itaque videtur τὸ παμφαίνων ἐπιτέλλεται idem significare ac τὸ ὅλος ἐπιτέλλει φανερῶς; & Arcturum pro signo Bootæ Poeta usurpaverit: quod neque novum nec improbandum est. Nam idem fecere Catullus Callimachi [c] interpres, [d] Plautus, [e] Virgilius, [f] Vitruvius, [g] Columella, [h] Plinius, Julius [i] Firmicus, & [k] Auctor (quisquis ille fuerit [l] sive Bassus, seu ipse Germanicus) commentariorum in Arati Phænomena à Germanico conversa. Nec ipse Hesiodus, optimus sui interpres, prætereundus est. Nam V. 611. Arcturum oriri nos docuit quo tempore Orion & Sirius in medium cœlum venerint; nec multum aliter exortum Bootæ descripsit Hipparchus; μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων, ἀρχομένου μὲν ἀνατέλλειν τοῦ Βοώτου, ὅ τε ἀριστερὸς ὦμος τοῦ Ὠρίωνος, καὶ ὁ ἀριστερὸς ποῦς, ὡς ἡμιπήχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. λήγοντος δὲ αὐτοῦ, μεσουρανεῖ τοῦ Κυνὸς ὁ ἐπὶ τῶν ἰσχίων λαμπρός. ἀνατέλλει δὲ ὅλος ὁ Βοώτης ἐν ὥραις ἰσημεριναῖς δυσὶν ὡς ἔγγιστα. Nam Hesiodi ætate, quo tempore exoriebatur clarissima stella Arcturi, Meridianum jam pridem transierat Orion, nec dum ad eum Sirius pervenerat: sed oriente toto Boote, duabus circiter horis Orion & Sirius Meridianum transcurrebant circulum. Quare ut Hesiodus sibi constet, congruum est arbitrari Arcturum loco præ manibus nostris, vel propriè, vel saltem per synecdochen poni pro tota constellatione Bootæ. Atque ita forte intellexerunt Poetam Moschopulus [m] & Proclus [n], qui Arcturum ὁμοταγῆ & συνανατέλλοντα virginis constellationi fecerunt: id quod neque propriè stellæ, nec ei æquè ac signo competit, & ab Hipparcho [o] Bootæ tribuitur. Proclus, fateor quidem, subjungit; ἀρκτοῦρος δὲ ὁ τοῦ ἀρκτοφυλάκου [potius ἀρκτοφύλακος] ἀστὴρ,

C. ἐν δὲ τῇ ι' ἡμέρᾳ —— ἐπιτέλλει δὲ καὶ Ἀρκτοῦρος. D. ἐν δὲ τῇ κδ' ἡμέρᾳ Καλίππῳ στάχυς ἐπιτέλλει. p. 67. C. ἐν δὲ τῇ κγ' Εὐδόξῳ αἲξ ἑῴα δύνει. p. 69. E. ἐν δὲ τῇ λϛ' Εὐκτήμονι Ἀρκτοῦρος ἑῷος δύνει. Ptolemæi φάσεις ἀπλανῶν apud Petavii Uranol. p. 71. A. γ' ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει. Ætii Amideni Serm. 111. ibid. 422. Columella Edit. Paris. lib. 11. cap. 2. p. 340. [a] Gemini Εἰσαγ. cap. 16. p. 64. & passim. Columella lib. 11. cap. 2. p. 340. [b] Gemini Εἰσαγ. cap. 16. p. 65. atque aliàs passim. [c] Coma Berenices. v. 94. [d] Rudens Prol. v. 70. "Namque Arcturus *signum* omnium sum acerrimum," &c. [e] Georg. lib. 1. v. 204. "Arcturi *sidera* nobis, Hœdorumque dies servandi." ubi Servius quidem Arcturum stellam esse explicat, sed malè, ni fallor: quia τὸ *sidera* idem ac *signum* valet; imo ipse Servius ad v. 68. nos ita submonuit —— "Arcturus enim pluviarum & tempestatum sidus est. "Arcturus autem idem Artofylax —— idem Bootes, &c." [f] Lib. 9. cap. 6. "Item alia "contra est stella media genuorum Custodis Arcti, qui Arcturus dicitur." Hanc lectionem probat Philander; sed Cl. Perraultius suspicatur legendum esse *Arctophylax:* perpenso quidem loco mallem legere, *quæ dicitur*, &c. [g] Lib. 11. cap. 2. p. 341. "VII Kal. Septembris Vindemiator exoritur mane, & Arcturus *incipit* occidere." [h] Nat. Hist. lib. 18. cap. 28. "VIII Idus Aug. Arcturus *medius* occidit." cap. 31. "V Idus Septembris Cæsari capella oritur vesperi. Arcturus verò *medius* pridie Idus vehementissimo significatu terra marique per "dies quinque." [i] Lib. 8. cap. 14. "in quinta parte Sagittarii oritur Arcturus. Hoc "*signo* oriente, &c." [k] Sect. 10. p. 109. Edit. Par. "Bootes, qui & Arcturus, fertur "esse custos Plaustri, &c." p. 145. "VIII Idus Aug. Arcturus *medius* occidit —— Arcturus "verò pridie Idus Septemb. imbres vehementissimos significat, terrâ marique. Ratio ejus hæc "traditur, si Delphino occidente imbres fuerint, non defuturi sunt per Arcturum, ejus "*signi* ortum servat," &c. [l] Vossius de Hist. Lat. 1. cap. 22. p. 104. [m n] Comment. in Hesiodum. [o] Lib. 2. cap. 18. p. 229.

 ὁ μεταξὺ

ὁ μεταξὺ τῶν χηλῶν αὐτοῦ ἀνατέλλων. ὁ δὲ αὐτὸς Ἀρκτοφύλαξ καλεῖται καὶ Βοώτης. sed mihi videtur vel τὸ οὕτως, vel τὸ Ἀρκτοῦρος excidisse post τὸ Ἀρκτοφύλαξ; quia stella Arcturi nusquam, quod scio, Arctophylax vel Bootes vocatur, sed è contra sub Arcturi nomine ipse Arctophylax sæpius occurrit.

His omnibus quæ jam dicta sunt, opponat aliquis, quòd Poeta, si Booten in animo habuisset, non ἀστὴρ Ἀρκτοῦρος dixisset, sed ἄστρον Ἀρκτοῦρος, seu potius ἄστρον Ἀρκτοφύλαξ, quod omnem dubitandi præcidisset ansam. Nam Astronomi [p] distinguunt inter τὸ ἀστὴρ & τὸ ἄστρον, huic Constellationis, illi verò stellæ simplicis notionem attribuentes: & [q] Homerus de stella loquens, τὸ ἀστὴρ unà cum verbo παμφαίνειν utitur; ubi [r] Eustathius ὁ μὲν ἀστὴρ, inquit, ἓν σῶμά ἐστι· τὸ δὲ ἄστρον ὡς συστηματικόν. ἄστρον γὰρ ἐκ πολλῶν ἀστέρων συγκείμενον ἀστροθέτημα μιᾶς φαντασίας ὄψεως ὑποπίπτων, μετά τινος μυθολογίας ἀποδιδόμενον ὡς ἐν τοῖς Ἀράτου Φαίνεται. καὶ οὕτω μὲν κατὰ τοὺς παλαιούς. οἱ δὲ ὕστερον συνέχειν τὰς λέξεις, ὡς εἶναι παρ' αὐτοῖς ταυτὸν ἄστρον καὶ ἀστέρα. Sed videant Docti an non hic loci dormitet bonus Eustathius: distinctionem quidem agnosco; tamen dubito, an illa vetustissimis scriptoribus fuerit cognita. Apud Homerum & Hesiodum neque τὸ ἄστρον in singulari, nec τὸ ἀστέρες in plurali numero occurrunt: ideoque res ejusdem speciei, diversi tamen numeri mihi designare videntur. Quòd constellationes ἄστρα vocantur, & propriè sanè, quia ex pluribus constant stellis, id patet; sed an una aliqua constellatio, quippe quæ quodammodo ἓν σῶμα est, à τῷ ἀστὴρ designari potest, necne, res haud ita certa est. Callimachus tamen in eo sensu usurpavit vocem, quum dixit περὶ ἀστέρα τῶ Βερενίκης, fatente ipso [s] Achille Tatio distinctionis istius vocum fautore maximo; & si τὸ ἀστέρα ὀπωρινὸν Homeri eodem modo interpretatus fuero, neque mihi deerit Auctor, nec argumenta. Nam [t] Ricciolus affirmat quòd Canis major est Homero lib. 20. Iliadis, ἀστὴρ ὀπωρινός, *astrum subautumnale*, seu *æstatem finiens*: & ipse Homerus interpretationi favet, canens

> ἀρίζηλοι δέ οἱ αὐγαὶ
> Φαίνονται πολλοῖσι μετ' ΑΣΤΡΑΣΙ νυκτὸς ἀμολγῷ·
> Ον τε ΚΥΝ' Ὠρίωνος ἐπίκλησιν καλέουσι·
> Λαμπρότατος μὲν ὅγ' ἐστι, κακὸν δέ τε ΣΗΜΑ τέτυκται.

ubi illam μυθολογίαν quam [u] Eustathius Astris propriam esse judicat, cum vocibus, ἄστρασι, κυν' Ὠρίωνος, & σῆμα, conjunctam videmus. Ipsa quidem stella Sirii Canis aliquando vocatur, ex sententia [x] Hygini & [z] Bassi, sed nunquam σῆμα, vel *signum*: quapropter de signo potius quàm de stella Poeta est accipiendus. Si tamen hoc displicet, propterea quòd comparatio inter Diomedem & Sirium instituta melius competit similitudini Achillis & solis, quam Homerum in animo habuisse Eustathius innuit; dicendum

[p] Achilles Tatius. Εἰσαγ. cap. 14. [q] Iliad. E. 5. [r] Comment. in locum. p. 514.
[s] Εἰσαγ. cap. 14. p. 134. D. [t] Almag. Nov. tom. I. lib. 6. cap. 5. sect. 5. p. 408.
[u] Comment. in Iliad. E. 5. [x] De signis Cœli lib. 3. cap. 34. [z] Comment. in Germanici Phænomena cap. 32. sub fine.

est

eſt Poetam utramque notionem & Stellæ & Conſtellationis, quæ communi nomine Canis vocantur, commiſcuiſſe, quod idem fecit Plautus de Arcturo, Prologo in Rudentem:

Ita ſum, ut videtis, ſplendens ſtella candida,
Signum quod ſemper tempore exoritur ſuo,
Hic atque in cœlo: nomen Arcturo eſt mihi.

Quicquid verò de Homero ſtatuatur, Heſiodus aliam, quàm quæ data eſt, interpretationem non facilè admittet; de qua re jam ſatis ſuperque.

Perpenſis igitur verbis Poetæ calculum aggrediamur, & exinde ſententias propoſitas examinemus. Verum ortum ἀκρόνυχον ſtellæ Arcturi ſtatuerunt [a] Ricciolus & [b] Newtonus accidiſſe, prior Athenis anno ante Chriſtum 953. poſterior anno ante Chriſtum 870. nulla loci mentione facta. Riccioli calculum nihil moror, quippe qui mendis ſcatet. Sed Polo boreo ad gr. 41°. 30′. elevato, ad quod ἔγκλιμα mundi Eudoxi ſphæra [c] conſtituitur; & angulo Eclipticæ & Æquinoctialis, cum Cl. Noſtrate Halleio, conſtituto gr. 23°. 29′. (quem tamen angulum eundem ſemper fuiſſe nonnulli forſan negabunt) his, inquam, poſitis anno ante Chriſtum 942. longitudinem ſolis, verè & ἀκρονύχως oriente Arcturo, comperio fuiſſe gr. 329°. 16′. 59″. & meridie diei 27^mi^ Febr. fuit fere gr. 329°. 17′. Londini. Bruma autem prioris anni 30mo die Decemb. mane ante lucem eveniebat; ideoque exortus Arcturi ἀκρόνυχος verus fuit veſpera ſeu initio diei 28^vi^ Febr. i. e. poſt ſexaginta dies à Bruma numeratos. Sed minor Aſcræ latitudo, & annus à Newtono memoratus ſeriorem exortum requirunt. Latitudinem Aſcræ conſtituo eſſe gr. 38°. 30′. quia Clar. M. D. Jac. Jurin [d] recentiſſimas obſervationes ſecutus, Athenas poſuit in gr. 38°. 15′. Anno autem ante Chriſtum 870. exoriebatur Arcturus verè & ἀκρονύχως Aſcræ, ſole 4^tum^ gradum Piſcium ingrediente, veſpera ſeu initio 3^tii^ diei Martii: Bruma autem conficiebatur anno priore, tempore poſtmeridiano diei 29^ni^ Decembris, igiturque ἀκρόνυχος exortus Arcturi in agro Aſcræo eveniebat veſpera poſt Brumam confectam ſexageſima quarta, ſeu die ſexageſimo quinto, connumeratis utriſque extremis. Quid igitur ſibi voluit Newtonus, qui Arcturi exortum ἀκρόνυχον & verum ex ſententia Poetæ hoc anno eveniſſe nos [e] docuit! Num falſus fuit (abſit invidia verbo) clariſſimus ille vir, cujus nomini honos ſemper eſt habendus? an diverſa methodo inivit calculum, pro regione ad Boream magis accedente, computatis ſexaginta diebus à medio Brumæ tempore, & excluſis numero extremis? De hac re, tacente ipſo Auctore, nihil certi, quod dicam, invenio.

Alter jam reſtat examinandus ἀκρόνυχος ſtellæ ortus Clerico [f] probatus. Hic ortus apparens eveniebat Aſcræ anno ante Chriſtum 870. ſub initio 18^vi^ diei Febr. ſole occupante 21^mum^ gradum Aquarii, & ad 12 gr. ſub

[a] Almageſt. Nov. tom. I. lib. 6. cap. 20. ſect. 13. p. 463. [b] Chron. p. 95. [c] Hipparchus apud Petavii Uranol. lib. 1. cap. 5. p. 178. E. [d] Append. ad Varenii Geogr. cap. 31. prop. 7. p. 41. [e] Chron. p. 95. [f] Not. ad Heſ. Ἐργ. v. 569.

Horizontem depreſſo: i. e. poſt quinquaginta dies integros à Bruma ad exortum numeratos. Hoc tempus Heſiodi verbis minime conveniet, niſi nobis ſuſpicari liceret Poetam ſcripſiſſe, Εὖτ' ἂν πεντήκοντα, quod Grammatici poſteriores cum φαινομένοις ſui temporis, vel aliorum obſervatis diſcordare invenientes, id in Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα commutaverint; cujuſmodi emendationes [g] Attalus teſtatur ſe in Arati poemate feciſſe. Sed hac conjectura repudiata, quippe quæ nullo nitatur fundamento, hic loci obiter ſubjungere libet, quòd Eudoxus & Democritus eadem quæ Heſiodus, de Arcturi exortu, Hirundinis adventu, & occultatione Vergiliarum notarunt. Nam Heſiodus cum Arcturi exortu hirundinem veniſſe affirmat; Eudoxus autem, teſte Gemino [h], ait die 60mo à Bruma utriſque incluſis extremis, Ἀρκτοῦρος ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει, καὶ ὑετὸς γίνεται, καὶ χελιδὼν φαίνεται. Heſiodus autem docuit Vergilias ſub initio veris fuiſſe occultas quadraginta circiter dies: & [i] Democritus die 13^tio poſt æquinoctium vernum, πλειάδες κρύπτονται ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι, καὶ ἀφανεῖς γίνονται νύκτας μ'. Unde hæc eſſent cognita Democrito & Eudoxo diſceptandum aliis relinquo; ab iis certe non mutuo ſumpſit Poeta, neque in his locis Heſiodi interpolatio lectori emunctiſſimæ naris unquam ſuboluit.

Jam ultimam ſententiam expendamus, quæ Booten ſub Arcturi nomine intelligendum propoſuit. Cum Marmore Arundeliano ponamus Heſiodum floruiſſe anno ante Chriſtum 944. ſeu potius, calculi gratia, anno 942. quia idem eſt annus ratione biſſextilis ac 870. Stella ultimùm exoriens in Conſtellatione Bootæ ponitur ab [k] Hipparcho, & [l] Ptolemæo in pede dextro ſigni, & αζ' in catalogo Bayeri notatur. Hæc ſtella tertiæ eſt magnitudinis, & ſolem poſtulat ſub Horizontem depreſſum ad quatuordecim uſque gradus in verticuli circulo numerandos, ut in Horizonte conſpiciatur. Calculo autem inito, eam inveniemus ἀκρονύχως orientem ultimùm in Horizonte fuiſſe conſpectam anno prædicto, ſub initio diei 27^mi Febr. ſive die ſexageſimo poſt Brumam, utriſque connumeratis extremis; ſole tunc temporis occupante 29^m gradum Aquarii. Neque hæc ratio numerandi nova eſt, etiam ubi τὸ μετὰ apud Græcos, ſeu *poſt* apud Latinos occurrit. Nam [m] Cicero ait, "Neque te illo die [ſc. Idibus Mar.] neque "poſtero [ſc. die XVII Kal. Apr.] vidi: ——— poſt diem tertium [ſc. "die XVI. Kal. Apr.] veni in ædem Telluris," &c. Quodque de Spina Ægyptia dicit [n] Plinius, "Cæſa anno tertio reſurgit," id [o] Theophraſtus expreſſerat, ὅταν ᾖ κοπῇ μετὰ τρίτον ἔτος ἀναβεβλάστηκεν. Siquis verò contenderit Heſiodi verba ἑξήκοντα — χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα, poſtulare ſexaginta dies integros, quales inter ortum ſolis & occaſum exiguntur, quique à nonnullis *Naturales* vocantur, τῷ ἐκτελέσῃ denotante tempus eſſe completum & exactum, ne uno quidem dierum ſe aliter habente;

[g] Hipparchi φαινόμενα. lib. 1. cap. 4. p. 178. [h] Εἰσαγ. cap. 16. p. 68. C. & 69. B. [i] Εἰσαγωγή. ibid. [k] Hipparchi φαιν. lib. 2. cap. 18. p. 229. [l] In ἐκθέσει τῶν ἀστερισμῶν apud Hudſoni Geographos minores. [m] Orat. Philip. 2. cap. 35. [n] Lib. 13. cap. 9. [o] Hiſt. Plant. lib. 4. cap. 3.

haud malè forsan ei respondebimus dicentes, apparentem ἀκρόνυχον exortum stellæ non isti diei tribuendum esse, quo ultimùm in Horizonte orientali stella conspicitur; sed diei potius sequenti, quo in conspectum veniens primùm incipit videri non amplius in Horizonte posita, sed supra eum aliquantillum elevata. Hoc enim accidit stellæ, de qua nobis sermo est, vespera seu initio diei 28[vi] Febr. i. e. vespera sexagesima post Brumam accidente, diebus sexaginta naturalibus, & quinquaginta novem noctibus, unà cum parte duarum aliarum inter Brumam & Exortum interpositis. Hoc temporis intervallum diminuetur, sive majorem demus Polo elevationem, seu ætatem antiquiorem tribuamus Poetæ: & è contrà augebitur, positis minore Poli elevatione, aut recentiore ætate Poetæ. An verò mutationem aliquam huic illive inducendam suadeant cætera φαινόμενα ab Hesiodo memorata, jam nobis dispiciendum est.

Scribit [p] Poeta de Vergiliis, αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα κεκρύφαται: quæ verba primâ facie occultationem, non tantùm quadraginta noctium, qualis fuit ea Democriti, sed quadraginta νυχθημέρων designare videntur. Sed id nobis est animadvertendum, quòd dies noctesque occultationis æquales fieri non possunt. Nam occultatio omne id tempus est, quod ab ἡλιακῷ stellæ cujusvis occasu sub vesperam accidente, usque ad ἡλιακὸν ejus ortum aurora evenientem transcurrit, à nocte inchoatum pariterque clausum: itaque necesse est, ut aut noctes numerum quadraginta excedant, aut ab eo deficiant dies. Neque hoc impedit, quo minus νυχθήμερα à majore numero denominentur; cujus rei sacræ scripturæ illustre præbent exemplum. Idem igitur erit occultationum quæ ab Hesiodo & Democrito memorantur tempus; nempe noctes 40, diesque interpositæ 39. Sed hoc posito tempore, litem fortasse movebit aliquis, dicetque id nobis minimè constare, utrum Poeta locutus sit de occultatione perfecta omniumque stellarum ad Vergilias pertinentium, qualis ea est ab ἡλιακῷ occasu stellæ maximè orientalis usque ad exortum ἡλιακὸν stellæ maximè occidentalis, cujus occultationis brevissima est duratio; an de occultatione qualicunque & imperfecta ab ἡλιακῷ occasu stellæ maximè orientalis computanda, cujus longissima est duratio; an denique de media quadam occultatione, illius scilicet stellæ, quæ insignissima est Vergiliarum, & sub visum maximè cadit. De hac ultima Poetam esse intelligendum videtur rationi maximè consentaneum, quia cæteræ stellæ nimis sunt nebulosæ. Calculo autem inito pro anno ante Christum 942. comperiemus Lucidam Vergiliarum ultimò fuisse visam, ideoque occultationem ejus esse incœptam vespera seu initio diei 6[ti] Aprilis, & finitam manè diei 15[ti] Maii, quo demum stella pòst apparuit quàm abscondita fuisset noctes quadraginta, diesque triginta novem ex vicinitate solis. Hæc occultatio eò longior erit, quò magis ad Boream locus Poetæ, vel ad nostra tempora ætas accedat; & è contrà minùs ad Boream accedente loco, vel ad nostra tempora ætate, brevior erit occultatio.

[p] Ἐργ. v. 385. [q] 609. Ibid.

Aliud

Aliud φαινόμενον ab Hesiodo memoratum ita se habet:

> Εὖτ' ἂν δ' Ωρίων ϰ̔ Σείριος εἰς μέσον ἔλθη
> Ουρανὸν, Αρκτῦρον δ' ἐσίδη ῥοδοδάκτυλος Ηὼς, &c.

ubi Booten sub Arcturi nomine designatum esse jam suprà notavimus. Restat inquirendum an τὸ Σείριος de tota Canis Constellatione, an de stella ejus insigni sit intelligendum. De hac re in neutram partem acriter disceptare velim: id tantum submonendus est lector, quòd Sirius semper designat stellam Canis principalem apud Aratum, Eratosthenem, Hyginum, & Bassum, seu Commentatorem Germanici. Si Hesiodus eodem sensu intelligendus est, id quod [r] Proclus censuit, Poeta dixerit, quòd Arcturi seu Bootæ signo oriente, ad meridianum circulum accedet primò Orionis Sidus; deinde aliqua pars Canis, non tota Constellatio, sed Sirii stella, i. e. ultima Bootæ stella in Horizonte Orientali conspicietur, quo tempore Sirius in Cœli fastigium advenerit. Si nulla esset Aeris refractio, & apparens idem ac verus esset locus stellæ; ultima Arcturi stella in Horizonte posita, Sirius transiisset Meridianum Ascræ anno ante Christum 942. duabus fere tertiis partibus unius gradus, seu 44′, quod intervallum quidem nimis erat exiguum quàm quod ab Antiquis dignosceretur. Sin refractionem esse 29′. 30″. cum [s] Ricciolo statuamus; tum quo tempore ultima Arcturi stella in Horizonte visa fuerit, Sirius deficeret à Meridiano 4′. seu decima quinta parte unius gradus, ita ut stella Arcturi quàm minimum elevata, Sirius in ipso Meridiano conspiceretur. Hoc autem obiter est notandum; si magis Boream versus admovemus locum, vel à nostris temporibus amovemus Poetam, Sirius ne quidem attigerit Meridianum; at è contrà minùs Boream versus admoto loco, minusve à nostris temporibus amoto Poeta, transierit jam pridem Meridianum, quo tempore prædicta stella Bootæ oritur. Igitur ex τῶν φαινομένων quæ Poeta nos docuit, nihil quod ætati ejus apud Marmorem Arundelianum traditæ repugnet, inferri potest; sed omnia ita optimè conveniunt, ut mirari liceat unde hæc ei cognita fuissent.

Quanquam verò quæ jam dicta sunt proposito nostro satisfecisse videantur, haud tamen lectori ingratum fore existimo, si ad alias nonnullas quæstiones ab hac re non alienas, & à viris doctis ventilari solitas, discutiendas descendero. Quæritur enim Primò, Quomodo se habeat ætas Hesiodi respectu temporum Trojanorum? Secundo, Quomodo se habeat respectu ævi Homerici?

Ad priorem quod attinet, causa nulla est ut à vulgari & recepta opinione recedamus, qua Trojæ excidium mille & ducentis ante Christum annis, ante Hesiodum fere trecentis collocatur. Hæc enim sententia argumentis quibusdam verisimilibus defenditur. Primo Homerus, Hesiodo, ut plerisque videtur, antiquior, sed ei forsan æqualis, comparatione facta Trojanorum virorum, eorumque qui suis temporibus vigebant, tantam roboris præstanti-

[r] Comment. in locum. σαφῶς ἐν τούτοις τ̓ ἐπὶ τ̓ γόνυ Ὁ κυνὸς Σείριον λέγει. [s] Almag. Nov. tom. I. lib. 3. cap. 9. sect. 7. p. 115.

am

am prioribus illis [a] attribuit, ut vix credibile videatur tam insignem humanarum virium diminutionem uno alterove sæculo fieri potuisse. Argumentum à Vell. Paterculo petitum ipsius verbis proponemus; [b] "*Hic* [Homerus] *longiùs à temporibus belli, quod composuit, Troïci, quàm quidam rentur, abfuit. Nam ferme ante annos nongentos quinquaginta floruit, intra mille natus est. Quo nomine non est mirandum, quòd sæpe illud usurpat* οἷοι νῦν βροτοί εἰσι: *hoc enim, ut hominum, ita sæculorum notatur differentia.*" Hoc quidem argumentum oppugnari potest ab eo, quòd Homerus eadem fere usurpat verba ad notandum discrimen inter Trojanos viros, eosque qui Trojanis temporibus perpaucorum annorum intervallo præcesserunt. Ita enim Nestor de illis, qui unà secum juvene militabantur, prædicat, [c] Κείνοισι δ' ἂν ὄτις—Τῶν οἳ νῦν βροτοί εἰσιν ἐπιχθόνιοι μαχέοιτο. Sed responderi potest, longè diversam esse hic loci istorum verborum rationem. Nestor commilitonibus suis priscis attribuit non virium corporis, sed virtutis bellicæ præstantiam, quarum alteram sine altera posse subsistere. Siquo in re tali opus est testimonio, vel ab ipso Homero discamus, [d] Τυδεύς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής. Quinetiam animadverte perpetuum Nestoris χαρακτῆρα. Vaniloquentiam illi minimè indecoram attribuit Poeta. More senum laudator temporis acti describitur. Quamobrem, si diserte affirmasset æquales suos magnitudine & robore corporis præcelluisse, vix tamen ab oratione ejus grandiloqua argumentum peterem, quod ipsius Poetæ, in propria loquentis persona, sententiæ opponerem.

Secundum argumentum, ex quo inter Trojanum bellum ætatemque Homeri distantia infertur; desumptum est ab invocatione illa Solenni Musarum, quæ ante initium Catalogi navium à Poeta [e] usurpatur,

> Εσπετε νῦν μοι, Μοῦσαι, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι·
> Υμεῖς γὰρ θεαί ἐστε, πάρεστέ τε, ἴστέ τε πάντα·
> Ημεῖς δὲ κλέος οἶον ἀκούομεν, οὐδέ τι ἴδμεν,
> Οἵ τινες ἡγεμόνες Δαναῶν καὶ κοίρανοι ἦσαν.

Negat se quidquam certi cognoscere vel de navium numero, vel ductorum nomine. Quod si paucis annis à Trojana obsidione vixisset, non modo illustria illa, sed minutiora multa ad tam celebre bellum pertinentia, utpote quæ in omnium ore tunc temporis fuissent, absque inspiratione scire potuisset. Quis enim hodiernum Poetam non ineptum existimaverit, qui Magni Malburii res gestas cantaturus, exordium tale Flandriadi suæ præposuerit?

Ex his, inquam, infertur argumentis, distantiam temporis non mediocrem inter Trojanum bellum & Homeri sæculum intervenisse, quæ omnia pari jure ad Hesiodum transferri possunt, quippe quem Homero vel contemporaneum, vel illo perpaucis annis priorem fuisse ex sequentibus patebit.

[a] Iliad. E. 304. M. 383. 449. Y. 287. [b] Hist. Rom. lib. 1. cap. 5. [c] Iliad. A. 272. [d] E. 801. [e] B. 484.

Huic

Huic autem sententiæ maxime adversatur Illustriss. Newtoni hypothesis, qui tercentum totos annos à Veterum Chronologia amputans, Hesiodum quidem 870 annis ante Christum collocat, sed inter illius ævum & Trojana tempora vix ultra triginta annos intercessisse [f] contendit.

Opusculi hujus limites transcurrerem, si omnes rationes, quæ ad tam novam hypothesin muniendam adhibentur, discutiendas in me susciperem: sat erit, ut opinor, præcipuas selegisse, ut de universa argumentationis serie æquum Lector ferat judicium.

Primò igitur supponit Vir Magnus [g] γενεὰς illas, quæ à Poetis & præcipuè ab Hesiodo [h] celebrantur, uni hominum successioni quæ intra triginta ferè annos perfici solent, pares esse singulas; testatur autem [i] Hesiodus se in illa γενεῇ, quæ à Trojanis temporibus proxima fuit, vixisse; Ergo, &c.

De significatione vocis γενεὴ maximè apud Doctos ambigitur. [k] Herodotus tres γενεὰς centum annis respondere affirmat. Homeri [l] Scholiastes tradit, Veterum calculo τὴν γενεὰν triginta annis definiri. Sed [m] Plutarchus incertissimam esse hujusce vocis significationem innuit, utpote quæ aliquando de ætate hominis vigentis intelligitur, & sic triginta annis definitur; aliquando verò de ætate hominis senescentis, & sic 108 amplectitur. Idem præterea, si quidem ego illius sensum capio, τὴν γενεὰν [n] existimat apud Hesiodum nequaquam humanæ vitæ spatio circumscribi, sed diversam prorsus significationem obtinere; dicens μήπου τὸν Ἡσίοδον ἀνθρωπίνην ζωὴν τὴν γενεὰν λέγειν. Utcunque verò de generali hujusce vocis sensu statuatur, mihi quidem exploratissimum est γενεὰς illas Hesiodéas nullum comprehendere definitum annorum numerum, sed aliis alias prolixiores esse, & singularum longitudinem vel actionum quarundam serie, vel morum similitudine, vel ipsius forsan Poetæ arbitrio determinari. Quamvis enim aureum illud, quod vocatur sæculum, uno Saturni regno definivit Hesiodus, Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν; malè tamen exinde concluditur longitudinem unius hominum successionis huic ætati Poetam tribuisse. Saturnum enim & Jovem divina & immortali præditos natura describit, ideoque plures hominum successiones sub imperio Saturni præteriisse pari ratione existimaverit, qua Jovi in successivas hominum generationes imperium disertis verbis attribuit. Dicit enim de Jove, quòd argenteæ ætatis homines [o] Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε; deinde verò, Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων Χάλκειον ποίησ'; illisque demum sublatis, Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ Ζεὺς Κρονίδης ποίησε, & postremùm de ferreo sæculo, Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων. Cum igitur Jovis imperio plures hominum generationes sint subjectæ, quid impedit ne totidem sub Saturno etiam fuisse concludamus? Nihil certè obstat huic hypothesi, quòd unicum, scilicet aureum, genus hominum sub Saturno floruisse

[f] Chron. p. 29. 32. [g] Ibid. [h] Εργ. 108. [i] Ibid. 174. [k] Lib. 2. [l] Comment. ad Iliad. A. v. 250. [m] De Oracul. Defectu. p. 415. Edit. Franc. [n] Ibid. p. 416. [o] Εργ. 138. & sequent.

fuisse dicitur. Vox enim illa, τὸ γένος, non ad notandum hominum successionem adhibetur, sed respectum habet ad mores, indolem, consuetudines, res gestas; in quibus qui inter se conveniunt vel magnopere discrepant, ii eodem esse vel diverso τῷ γένει dicuntur. Concludo igitur aureum illud sæculum eo usque durasse, donec homines, conversis studiis moribusque, simplicem illam ab Hesiodo descriptam vivendi rationem exuerant.

Ita verò se rem habere, nec una hominum successione ætatem terminari, à quarti illius, quod dicitur Heroicum, sæculi longitudine patebit. Illustriss. quidem Chronologus, ut suæ faveat Hypothesi, ultra aurei sæculi initium Deucalionis diluvium [p] removet. [q] Apollodorus autem & [r] Proclus testantur, Jovem istud diluvium ad perdendos ænei sæculi homines immisisse. Quorum sententia quàm sit vero consentanea, nec ante æneum sæculum Deucalionem vixisse ex ipso Newtono manifestò constat. Tradit enim Vir Magnus, [s] "decem post Deucalionem annis Idæos Dactylos ferrum "in Ida Cretensi invenisse, illudque in arma & instrumenta fabricantes "fabrorum & armariorum artibus apud Europenses initium posuisse." Quod si verum sit, necesse est ut Deucalionem usque ad æneum sæculum & illius quidem extremam partem deducas, nam ipse testatur [t] Hesiodus in æneo sæculo *ferrum nondum inventum fuisse* — Μέλας δ' ὐκ ἔσκε σίδηρος. Pone igitur Deucalionem juxta finem ænei sæculi, & computa hominum generationes, quæ inter eum & ferrei sæculi initium intercesserunt, & sic tandem de intermedii sæculi, quod dicitur Heroicum, longitudine constabit. Post excisam Trojam ferreum sæculum incepit; discimus autem ab [u] Homero à Deucalione ad Trojanum bellum octo hominum generationes successisse, viz. Deucalionem, Hellenem, Æolum, Sisyphum, Glaucum, Bellerophontem, Hippolochum, Glaucum qui Trojanorum fuit auxiliarius. In altera ejusdem familiæ linea septem generationes [x] Apollodorus & [z] Proclus recensent, nempe, Deucalionem, Hellenem, Æolum, Chritheum, Pheretem, Admetum, Eumelum, qui eidem bello interfuit. Si igitur cum Newtono tres hominum successiones centum annis circumscribi supponamus, Heroicum sæculum fere in 266 annos, vel secundum Eumeli genealogiam in 233 excrescere necesse est. Ipse quidem Hesiodus [a] disertis verbis testatur plures hominum successiones intra Heroici sæculi terminum comprehendi. Nam *istorum*, inquit, *Heroum alii in Thebano, alii in Trojano bello interierunt.* Sed Thebani Heroes patres erant Trojanorum, Tydeus Diomedis, Stheneli Capaneus, &c. De aliis quidem successionibus, quæ à Thebano bello retro ad Deucalionis tempora præterierant, apud Hesiodum siletur, illis solummodo memoratis Heroibus, qui maxime in isto sæculo inclaruerunt, causamque præbuerunt præcipuam cur illud sæculum Heroicum denominaretur. His omnibus perpensis, Newtonianam illam hypothesin

[p] Chron. 13. [q] Biblioth. lib. 1. [r] Comment. ad Hes. Ἐργ. v. 157. [s] Chron. p. 13. 14. [t] Ἐργ. 151. [u] Iliad. Ζ. v. 153. & sequent. [x] Bibl. lib. 1, 2. [z] Comment, ad Hes. Ἐργ. v. 157. [a] Ἐργ. v. 162.

de γενεῶν Hesiodearum longitudine nequaquam esse probabilem concludo; ac proinde, etiamsi Hesiodus in sæculo ab excidio Trojæ proximo floruerit, fieri tamen posse ut multorum annorum intervallo ab illis temporibus remotus fuerit.

Sed instat Vir Magnus —— [b] " Non modò ipse Hesiodus testatur se " in sæculo à Trojanis temporibus proximo vixisse, sed illud etiam sæ- " culum finem habiturum cùm homines tunc viventes canescerent & mo- " rerentur; quod idem est acsi dixisset sæculum illud suum longitudinis " fuisse mediocris, & una hominum generatione terminandum. Verba Hesiodi, ad quæ respicit Newtonus, hæc [c] sunt:

> Ζεὺς δ' ὀλέσει, καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
> Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν·

in quibus explicandis ipse bonus (quàm indignor!) in communem lapsus est errorem interpretum, qui ab accuratissimo Grævio sic reprehenduntur —— [d] " Insulsè Interpretes Latini —— *Post quam facti circa tempora cani fuerint.* An γενέσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν est fieri canum? Quid absurdius fingi potest? " Γεινόμενοι sunt τεχθέντες. Sic autem verte —— *Quum* " *vix nati canescant*, hoc est, senescant, quum vix postquam lucem ad- " spexerunt, senio conficiantur, &c." Eandem penè phrasin à Josepho usurpatam invenias; apud quem Abramus brevem filii sui jam, ut videbatur, mactandi vitam deplorans, Ἐπειδὴ, inquit, [e] γεννηθεὶς ἀποθανοίη, *Cum jam nato moriendum sit.* Idem proculdubio est sensus verborum Hesiodi, qui à brevi contemporaneorum suorum vita argumentum ducit, quòd Jupiter non quidem extemplo, sed aliquando illud genus perditurus sit, & meliora deinde sæcula reducturus.

Quum verò, ut supra dixi, Newtonus ante aureum sæculum Deucalionem collocat, nec aliter quidem ejus Hypothesis potest consistere; expendamus argumenta, quæ ad hanc opinionem muniendam adhibentur. Ex illis autem præcipua hujusmodi fere sunt. " [f] Deucalionis diluvium in se- " cunda vel tertia ante Cadmum generatione evenit; sed Cadmus in aureo " sæculo vixit; Ergo Deucalionis diluvium in secunda vel tertia ante au- " reum sæculum generatione evenit. Probatur Deucalionis diluvium ter- " tia fere ante Cadmum generatione evenisse exhinc, quòd Ino Cadmi filia " nupsit Athamæ filio Æoli, filii Hellenis, filii Deucalionis. Probatur " Cadmum in aureo sæculo vixisse duplici argumento. 1. Asterius, qui " Antiquorum erat Saturnus, in aureo sæculo vixit; ille autem Asterius " Europam Cadmi sororem uxorem duxit. 2. Curetes, quos secum Cad- " mus in Græciam invexit, Jovem nutriverunt; Jupiter autem Minos erat " Cretensis, & Asterii filius."

Animadvertat Lector totam argumentationis vim ex hoc pendere, quòd Asterius & Minos sint Saturnus & Jupiter ab Antiquis celebrati, ac

[b] Chron. ibid. [c] Ἐργ. 180. [d] Lection. Hesiod. [e] Antiq. Judaic. lib. 1. cap. 13. [f] Chron. p. 142, 148, 149, 159.

proinde Saturnus ille & Jupiter Cadmo coævi fuerint; illud autem neutiquam probari, nisi verisimile sit, tum Curetas Jovem puerum nutrivisse, tum eosdem Curetas unà cum Cadmo in Græciam venisse. Sed neutrum horum, ut opinor, vel certum est, vel probabile. Curetas quidem Jovem nutrivisse ab Historicis memoratur; sed ab omnibus pro fabula, summæve re incertitudinis habetur. [f] Strabo, scriptor gravissimus, cùm de his Curetibus copiosius disseruisset, hac de causa vereri videtur ne Lector eum fabulis addictum existimaverit; inter discrepantes autem opiniones quas de his congessit, una est eorum, [g] qui Curetas non Jovis altores, sed Jove & Calliopa natos perhibent. Newtonus quidem Lucianum hujusce rei testem adducit, [h] sed prorsus incommodè ejus utitur testimonio, qui universam Græcorum μυθολογίαν deridendam solet propinare. Quamobrem mirari licet egregium hunc philosophum, in Mathematicis demonstrationibus δεινότατον, sperasse tam levibus argumentis, ab anilibus fabellis petitis, universam Antiquorum Chronologiam se posse subvertere. Sed concesso Curetas Jovem aluisse, unde constat illos unà cum Cadmo in Græciam venisse? Refert quidem Herodotus [i] Phœnicios quosdam viros Cadmi comites artes literasque in Græciam invexisse; illos verò eosdem fuisse ac Curetas Jovis altores neutiquam testatur. Ipse etiam [k] Diodorus, qui omnes Cretensium historias exploraverat, eandem de Jove & Curetibus fabulam narrat, sed eorum opinioni penitus adversatur, qui illos una cum Cadmo, Asterio, Minoe vixisse arbitrantur; nam Cretenses Heroas, Minoem, Rhadamanthum, &c. multis sæculis post Deos genitos floruisse [l] refert. Porro Pausanias & Strabo, qui eorundem [m] Curetum mentionem faciunt sæpissime, inter varias & repugnantes quæ de iisdem prædicantur fabulas, eorum cum Cadmo societatis vel συγχρονισμοῦ nusquam meminerunt. Hypothesis igitur Newtoniana, quòd Cadmus Saturno & Jovi fuerit coævus, quodque Asterius & Minos Saturnus ille & Jupiter fuerint, conjecturâ solâ nititur, omnisque probationis expers est, etiam illius quæ ab obscura & sibi ipsi sæpius adversaria Græcorum μυθολογίᾳ petitur.

Sed alios Vir Magnus sententiæ suæ patronos [n] exhibet, ipsos nempe Cretas, qui Jovis tumulum in insula sua conspici jactabant. Argumentum sanè *minime validum*; nam Cretes hac unica de causa pro mendacibus usque ad proverbium notati sunt, [o] Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, quoniam, ut à Callimachi

[f] Περιηνέχθημεν δὲ διὰ πλειόνων εἰπεῖν περὶ τούτων, καίπερ ἥκιστα φιλομυθοῦντες, lib. 10. p. 726. Edit. Amst. [g] Ibid. p. 723. [h] De saltatione, non de sacrificiis, ut citatur a Newtono Chron. p. 149. [i] Lib. 5. [k] Lib. 5. p. 230. Edit. Steph. [l] Ibid. p. 237. Μετὰ δὲ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὕστερον πολλαῖς γενεαῖς φασὶ γενέσθαι κατὰ τὴν Κρήτην ἥρωας οὐκ ὀλίγους, ὧν ὑπάρχειν ἐπιφανεστάτους τοὺς περὶ Μίνω, καὶ Ῥαδάμανθον. [m] Pausanias Messen. & Eliac. prior. Strabo. lib. 10. [n] Chron. p. 152. [o] S. Pauli Epist. ad Titum cap. i. v. 12. Callimach. Hym. in Jovem v. 8. Epimenides, ut testantur Hieronymus ad Titum, Augustinus contra Adversarium Legis, Chrysost. Sermon. III. Epist. ad Titum, & Origenes lib. 3. contra Celsum. Innuit quidem Scholiastes Callimachi aliam ob causam Cretensium mendacia in proverbium abiisse, Παροιμία ἐστὶ τὸ κρητίζειν ἐπὶ τοῦ ψεύδεσθαι, ἀπὸ Ἰδομενέως τοῦ Κρητὸς ῥηθεῖσα· ὃς λαχὼν μερίσαι τοῖς Ἕλλησι τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου τὰ κρείττω ἑαυτῷ περιεποιήσατο. Et Suidas, Κρητίζειν τὸ ψεύδεσθαι. Ἰδομενεὺς γὰρ ἐπιτραπεὶς τὸ ἄριστον ἑαυτῷ ἐξείλετο. Sed mecum certè sen-

scholiaste accepimus, [p] hoc ipsum sepulchrum Minois erat, hac inscriptione insignitum, ΜΙΝΩΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΤΑΦΟΣ, sed cùm injuria temporis τὸ Μίνωος erasum esset, pro Jovis sepulchro ostentabatur. Newtonus autem Cretensium veracitatem vindicat, integram inscriptionem Jovis sepulchrum designare existimans. Nam Μίνωος τοῦ Διὸς τάφος latinè reddit *Minois Jovis sepulchrum*; *Minois qui erat Jupiter*; sed hæc verba verti debere *Minois Jovis filii sepulchrum*, subintellecto τοῦ υἱοῦ per Ellipsin Græcis usitatam, Græculis omnibus est notissimum. Quòd si ita se res habet, tota Newtonianæ argumentationis moles funditus ruit. Nam si Minos non sit Jupiter, Asterius non est Saturnus; si Asterius non sit Saturnus, tum Cadmus Asterio coævus in aureo sæculo non vixit; quòd si Cadmus in hoc sæculo non vixerit, nequaquam probatur, quod probandum erat, Deucalionis diluvium in secunda vel tertia ante sæculorum initium generatione evenisse.

Sed instare possunt Newtonianæ Hypotheseos fautores, parum interesse an Minos sit ipse Jupiter, an Jovis filius; hoc enim concesso, unius solummodo generationis differentiam oriri, quæ in re tam remota & obscura nullius est momenti. Sed falluntur illi qui sic argumentantur, quique ætatem Jovis constituunt respicientes ad ætatem eorum qui pro filiis ejus sunt habiti. Jovi enim, quicunque is fuerit, in Deorum numerum relato, & immortalitatem induisse credito succedentium hominum superstitio varios potuit imputare filios, non eos modò qui eodem quo ille in terris versatus est sæculo vixisse putabantur, sed eos etiam qui multa post sæcula nati fuerunt, nimirum quotiescunque adulatores regi cuivis vel heroi hunc honorem adscribere voluerunt. Sed Newtonus ab hoc negotio omnem superstitionem & fabulam removet, eosque universos qui Jovis filii dicti sunt ita reverà fuisse existimans, ex eorum notiori sæculo ipsius Jovis sæculum statuere non dubitat. Hujusmodi argumentationis breve quoddam specimen Lectori juvat exhibere, ut quàm fallax, inanis, & nullius ponderis sit exemplo ostendam. Secundum Newtonum [q] condita est Roma sexcentis fere ante Christum annis, secundum usitatam Chronologiam fere septingentis quinquaginta. Ego autem si methodo Newtoniana probare velim longè antiquiorem fuisse Romam, sequente argumento quod ex Newtono didici, opinionem meam defenderim. Heros ille qui sub Martis nomine colebatur, erat Sesostris Ægypti rex, [r] qui mille ferè ante Christum annis [s] floruit. Sed Mars Romuli erat pater, ut Livius, Virgilius, aliique memorant; ideoque Romam nongentis plus annis ante Christum conditam fuisse necesse est fateamur. Vel aliàs sic insistam — Romulus sexcentis ante Christum annis floruit; Ergo Mars, seu Sesostris, Romuli pater, non amplius sexcentis &

tiunt Callimachus, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται· καὶ ΓΑΡ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο Κρῆτες ἐτεκτήναντο. Et Lucanus extremo 8[vi] Tam mendax Magni tumulo quàm Creta Tonantis. Et Nonnus Dionysiac. lib. 8. Οὐ γὰρ ἀεὶ παρέμιμνε Διὸς ψευδήμονι τύμβῳ Τερπομένη Κρήτεσσιν, ἐπεὶ πέλον ἠπεροπῆες.

[p] Ad Hymn. in Jovem v. 8. Ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Μίνωος ἐπεγέγραπτο, Μίνωος τοῦ Διὸς τάφος· τῷ χρόνῳ δὲ τὸ, τοῦ Μίνωος, ἀπηλείφθη· ὥστε περιλειφθῆναι, Διὸς τάφος· ἐκ τούτου οὖν ἔχειν λέγουσι Κρῆτες τὸν τάφον τοῦ Διός.

[q] Chron. p. 38.

[r] Ibid. p. 98.

[s] Ibid. p. 23.

triginta. Quis tales rationes inanes esse non videt? Hujusmodi tamen est omnis Newtoniana argumentatio de Asterio, Minoe, cunctisque insuper Deorum filiis, quæ ex antiqua μυθολογίᾳ desumpta est.

Aliud verò argumentum quo Hypothesin suam Vir Magnus tuetur, hisce penè verbis conceptum legimus. "[t] Aliquando cum Mentore in Ithaca "vixit Homerus, & ab eo multa didicit quæ pertinerent ad vitam & res "gestas Ulyssis, cujus Mentor amicus fuerat." Quod si verum sit, Hesiodum, Homero supparem, in generatione post Trojanum bellum proxima vixisse necesse est.

Sed unde, quæso, constat Mentorem illum Ithacensem Ulyssi cognitum fuisse? Homerus nempe, ut tradit libellus ille de vita ejus Herodoto adscriptus, cum Mentore quodam in Ithaca versatus est, à quo cùm multa beneficia accepisset, hanc illi gratiam retulit, ut nomen ejus Odyssææ insereret sub charactere viri prudentissimi, & amici summi Ulyssis. Haud commode ex suspecto hoc libello argumentum petit Newtonus, cujus quidem auctoritati, ut jam patebit, quandocunque hypothesi suæ adversatur, solito usus acumine, nihil tribuit. Sed historiæ habeatur fides; cum Mentore Ithacensi versatus fuerit Homerus; ægrè tamen evinces eundem Mentorem Ulyssi familiarem fuisse ex eo quòd in Odyssea talis describitur. Solent enim Poetæ, aliam referendi gratiam plerumque incapaces, amicorum nomina immortalitati consecrare. Phemius ille[u] quem in procorum epulis citharâ canentem Homerus inducit, pro ipsius vitrico & præceptore à prædicto Biographo venditatur. Tychius vero[x] quem σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστον, & clypei septemplicis fabricatorem idem celebrat, eundem Cumâ diversantem benigno hospitio excepisse traditur. Et magistrum suum imitatus Virgilius, ut nobilibus quibusdam inter Romanos familiis blandiretur, [z]Sergestum, Cloanthum, &c. Æneæ comites adjunxit. Sed quis sibi persuadeat utrumvis poetam historiæ in hac re auctoritatem secutum fuisse, vel exinde trahat argumentum, quo rei incertæ fides concilietur? Quinimò nec ipsius Mentoris ætas facilè pateretur, ut ille una cum Ulysse, ac deinde cum Homero versatus fuerit. Ita enim computando colligimus. Ulysses ad Trojanum bellum profecturus rei familiaris curam & regimen Mentori jam *Seniori*[a] committit,

Μέντωρ ὅς ῥ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἦεν ἑταῖρος,
Καί οἱ ἰὼν ἐν νηυσὶν ἐπέτρεπεν οἶκον ἅπαντα
Πείθεσθαί τε ΓΕΡΟΝΤΙ, καὶ ἔμπεδα πάντα φυλάσσειν.

Mentorem isto tempore quinquaginta ad minimum annos natum fuisse suppono, nam Hesiodus virum quadraginta annorum juvenem[b] appellat; Trojâ jam captâ ad sexagesimum annum pervenerat, ideoque florente Homero triginta quinque abhinc annis, haud procul abfuit à centesimo si superstes fuerit. Non igitur verisimile est Mentorem illum quocum vix-

[t] Ibid. p. 164. [u] Odyss. P. 263. [x] Iliad. H. v. 220. [z] Æneid. lib. 5. 121. 122. [a] Odyss. B. v. 225. [b] Ἐργ. v. 441. Τεσσαρακονταετὴς αἰζηός.

isse

isse Homerus dicitur, Ulyssi cognitum fuisse; nec id quidem in animo fuit Biographo illi qui Herodoti nomine insignitur. Nam Homeri ætatem ad annum à capta Troja centesimum sexagesimum deducit, quo tempore nemo certè ex Ulyssis amicis in vivis esse potuit.

Sed ab ipsius, ni fallor, poetæ verbis hæc omnis lis de distantia inter Hesiodi ævum & Trojanum bellum componi potest. Octoginta post hoc bellum annis, si Thucydidi credamus, [c] Græci colonias deducere cœperunt. Alii [d] quidem, inter quos [e] Newtonus, anno post Trojam *sexagesimo* Æolicam migrationem primam factam constituunt; inter omnes autem convenit [f] non ante tertiam Æolorum migrationem, quæ post primam tertia generatione, post Trojam [g] annis fere centum & quinquaginta facta fuit; Cumam conditam fuisse. Ipse verò Hesiodus testatur [h] patrem suum fuisse Cumanum, & in paupertatem tandem delapsum, relicta ista urbe, Ascram migrasse. Verisimile autem est non eum ex primis Cumæ colonis fuisse sed ex eorum posteris; ejus autem familiam quæ in nova forsan colonia floruerat, processu temporis ad angustias redactam. Ex qua historia licet determinatum ævi Hesiodei tempus statui non potest, ejus tamen ætas in tantum colligitur, ut istam post ducentos ad minimum annos à Trojano bello collocare necesse sit. Quapropter quid sibi velit Newtonus nequaquam intelligo, qui Hesiodum pluribus annis ante Æolicam migrationem vixisse arbitratur.

His adjicio, quòd Herodoti auctoritas, cui multum videtur Newtonus tribuere, cum illis est qui inter Trojana tempora & Hesiodum maximam interponunt distantiam. Trojanum enim bellum [i] octingentis ante se annis accidisse, quadringentis Hesiodum floruisse existimat. Cum eo videtur consentire scriptor gravissimus & ferè suppar Thucydides, qui de Homero absque ulla cunctatione tradit [k] πολλῷ ὕστερος ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος.

Quinetiam ab ipso penè nomine quod Trojano sæculo Hesiodus attribuit, conjectare licet illud à suis temporibus remotius fuisse. [l] Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται Ἡμίθεοι, augustius quiddam sonat quàm quod de hominibus à nobis penè visis & cognitis prædicare solemus. Reverà maximi homines in suo sæculo meri sunt homines, & quamvis famam meritis suis respondentem adipiscuntur, major tamen è longinquo reverentia, & venerationem conciliat antiquitas. Non nisi volventibus annis res gestæ splendidis fabellis decorantur, & insignes viri ad Deos evehuntur; [m]

Præsenti tibi maturos largimur honores
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras;

[c] Lib. 1. cap. 12. p. 11. Edit. Wetst. [d] Strabo lib. 13. [e] Chron. p. 33. [f] Strabo lib. 13. Pausanias in Laconic. Vell. Paterc. lib. 1. [g] Marmor Chronic. Homeri Vita Herod. adscripta. [h] Εργ. v. 636. [i] Herodot. lib. 2. [k] Thucyd lib. 1. [l] Εργ. v. 159. [m] Horat. Epist. 1. lib. 2. v. 15, &c.

quis

quis à vera veneratione profectum judicaverit, nec potius à turpissima dominantium adulatione? Quanto rectius vera vita hominumque sensus in sequentibus exprimuntur?

Sed tuus hoc populus sapiens & justus in uno,
Cætera nequaquam simili ratione modoque
Æstimat, & nisi quæ terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit.

Si quis igitur suspicetur Hesiodum de hominibus triginta annorum intervallo à se remotis tam magnifica & portentosa prædicasse, næ ille non satis intelligit vel humani generis ingenium, vel rationem fabularum, quæ longo intervallo res gestas sequuntur, & generatione quadam, ut dicitur, æquivoca, ex veritatis corruptione nascuntur.

Jam verò summi viri rationes Chronologicas quæ ad Hesiodum immediate spectant, absolvisse videor. Instituti operis modum excederem, si universas quæ in isto libro continentur ad examen revocarem. Sed negotium illud literatis viris commendo industria sua & perscrutatione dignissimum. Quamvis enim universas simul sumptas tantum in se roboris habere non existimo ut ab illis antiqua Chronologia subverti queat; in iis tamen tanta scientia, tam perspicax judicium, & acris vis animi elucet, ut ètiam in hoc opere (quid ultra dicam?) Newtoni genius agnoscatur.

De ætate verò Hesiodi respectu habito ad ætatem Homericam quid sit statuendum dispiciamus. In hac re duobus testimoniis ante citatis accedo, Herodoti nempe & Chronici Marmoris Auctoris, inter quos convenit eos vel iisdem temporibus vixisse, vel Hesiodum perpaucis annis præcessisse. Ad quod confirmandum non leve est argumentum non solùm in utroque poeta veneranda illa morum simplicitas quæ certissima est nota antiquitatis, sed insuper eædem similesve locutiones in utriusque operibus subinde occurrentes; quibus nonnulli quidem inducti existimant quòd recentior Hesiodus Homerum imitatus fuerit; sed cùm easdem phrases rarissime à recentioribus usurpatas inveniamus, æquius est concludere istas locutiones proprias fuisse isti sæculo in quo poetæ nostri vixerunt, & postea in desuetudinem abiisse. Sed cùm alii aliter scriptores sentiant, & opiniones suas variis muniant argumentis, postulat instituti nostri ratio ut eorum singula examini subjiciamus, & quid in se ponderis habeant perscrutemur.

Prima nota per quam de utriusque Poetæ ætate judicatur, diversus est styli character quem viri docti in utroque se deprehendisse arbitrantur. Illud vero κριτήριον quàm fallax sit & errori obnoxium suprà [n] me memini innuisse. Jam verò eandem rem confirmare libet ab iis quæ vir do-

[n] P. xix.

ctrina

ctrina & judicio præcellens Joh. Albertus Fabricius, ad hanc litem refpiciens [o] obfervavit. " Juftus Lipfius in notis ad lib. 1. Velleii affirmat " *majorem fimplicitatem & rudiorem antiquitatem in Hefiodo comparere quàm* " *in Homero.* Contrà Salmafius ad Solinum p. 867. Lipfii judicium (no- " mine ejus præterito) refellens, contendit longè fuaviorem Hefiodum & " comptiorem, eoque minus antiquitatis redolentem cenferi debere, quòd " Dionyfio Halicarnaffenfi judice καὶ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, " καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Quam Salmafii fententiam nuper Cl. vir Ludol- " phus Neocorus in hiftoria Critica Homeri amplexus, *fi ex fcriptis*, in- " quit, *utriufque Poetæ judicium ferendum eft*, *Homerus fanè ob majorem fim-* " *plicitatem remotiorem antiquitatem redolet. Comptior enim Hefiodus & ro-* " *tundior.* Sed quod pace doctiffimorum virorum dictum efto, magna in " utroque fimplicitas, nec minor elegantia nativa in utriufque poematis " comparet; ut ætatem diverfam ex adeo diverfi argumenti fcriptis tam " parum diverfis conjicere fortaffis fit operam perdere. Præcipue cùm " omnes fere qui Hefiodum Homero antiquiorem negant, illum tamen " putent vel aliquo eodem tempore cum Homero vixiffe, vel non ita " multis annis poft, quæ exigua temporis diverfitas non adeo diverfum " ftatim fcribendi characterem inducit." Merito igitur rejicimus illud ætatis κριτήριον quod à ftyli charactere defumitur, præcipuè cùm inter viros doctiffimos qualis fit utriufque Poetæ ftylus nondum convenerit. Quorum tamen difcordiæ hanc unicam effe caufam exiftimo, quòd qui majorem Hefiodo quàm Homero fimplicitatem attribuunt, auctorem Ιλιάδος cum auctore Εργων καὶ Ημέρων conferant; qui majorem Homero, auctorem Οδυσσείας cum auctore Θεογονίας vel Ασπίδος, haud interea fecum reputantes quantùm à fubjecti diverfitate fcribendi ratio variari debeat.

Aliud argumentum ex quo ætas antiquior Homero arrogatur, defumitur à vocabulis quibufdam ab Hefiodo ufurpatis, quæ in fæculo Homerico vel in ufu nondum fuiffe, vel diverfam ab ifta quam in Hefiodo obtinent, tunc temporis fignificationem habuiffe exiftimantur. Sic enim Dan. Heinfius ad Εργ. 229. Αργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται, " Fruftra non fuerunt an- " tiquorum gloffæ nefcio quæ, quæ nos monent τεκμαίρομαι παρ' Ομήρῳ τὸ τελειῶ, παρ' Ησιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω. Ceterum quod notabunt utri- " ufque poetæ ftudiofi, vel ex hoc Homerum apparet Hefiodo noftro " priorem, cui τὸ τεκμαίρεσθαι eft τὸ τελειοῦν. Antiquâ enim linguâ τέκμαρ " ita in ufu erat. Philofophus Rhet. 1. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρας ταυτόν ἐστι " κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν." Valeret hoc argumentum fi femper τὸ τεκμαίρομαι τῷ τελειῶ æquipolleret, nec alio unquam fenfu à Veteribus ufurpatum inveniretur. Sed fæpius ab ipfo Homero idem huic verbo quem ei affigit Hefiodus, fenfus attributus eft, ut ex fequentibus patebit. Iliad.

[o] Biblioth. Græ. lib. 1. cap. 13. fect. 1.

H. v.

H. v. 70. Ἀλλὰ κακὰ φρονέων τεκμαίρεται ἀμφοτέροισι. Odyss. H. 317. Πόμπην δ' ἐς τόδ' ἐγὼ τεκμαίρομαι. M. 139. Εἰ δέ κε σίνηαι, τότε τοι τεκμαίρομ' ὄλεθρον. K. 563. Ἄλλην δ' ἡμῖν ὁδὸν τεκμήρατο Κίρκη. In his, inquam, omnibus eundem sensum obtinet τὸ τεκμαίρομαι, quem in versu Hesiodeo suprà citato, Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεὺς, & ejusdem operis v. 239. Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται, & aptè ab Homeri interprete exponitur Βουλεύω, προσημαίνω. Nec quidquam obstat huic interpretationi, quod notavit Aristoteles τὸ τέκμαρ eandem quam τὸ πέρας vetere lingua significationem obtinuisse. Patet enim causa cur hic ei sensus attributus est; nam cùm τὸ τεκμαίρομαι primario sensu *machinari*, *moliri*, *intendere*, significaret, finis verò illud sit in quod homines colliment & tendant, ideo τὸ τέκμαρ, quod proprio sensu *consilium* & *propositum* denotat, pro ipso *fine* Veteres usurparunt.

Asserunt porrò vocem νόμος Homeri ætate in usu non fuisse, sed τὰς θέμιστας occurrere, quotiescunque apud eum legum jurisve fit mentio; sed legitur νόμος apud Hesiodum; de qua re videat Lector quæ fusius adnotavi ad Theogon. v. 66. Illa interim hîc loci responsio sufficiat, quòd à silentio Homeri malè arguitur prætermissam vocem post ejus sæculum natam fuisse. Quis enim credere, vel omnino suspicari potest universum Græcæ linguæ thesaurum per ejus poemata distributum esse?

Ejusdem generis est observatio illa, quam à Summo Viro Samuele Clarke in Notis suis in Homerum factam legimus: [p] "Occurrit hæc vox καλὸς, " in Iliade & Odyssea, ampliùs *ducenties* & *septuagies*; & his omnibus in " locis priorem semper producit. Unde sequentes mihi videor observa-" tiones colligere à nemine, quod sciam, occupatas. . . . . " . . . . Quartò: Hinc mihi novo " argumento confirmari videtur, Hesiodum non æqualem fuisse Homeri " (nisi fortè per longa regionum intervalla linguis loquebantur planè di-" versis) sed recentiorem multò (quod & aliunde censuit Cicero; *Ho-" merus*, inquit, *multis, ut mihi videtur, antè sæculis fuit.* Lib. de Senect.) " Hesiodus nimirum, ut priorem in voce καλὸς sæpè producit [Ἐργ. καὶ " Ἡμέρ. v. 196, Theogon. v. 8, 17, 22, & alibi] ita eandem sæpè quo-" que corripit [Ἐργ. v. 63. Theogon. v. 584, & 902.] Neque hoc so-" lum; verùm etiam more Dorico ultimam in vocibus τροπὰς, δεινὰς, κού-" ρας, Ἀρπυίας, μελαναιέτας, βουλὰς (quinetiam & λαγὸς in accusativo plu-" rali) corripuit: [Ἐργ. v. 182, 281, 293. Ἀσπ. Ἡρ. v. 302. Theog. v. 60, " 267, 401, 534, 653.] Cujusmodi exempla apud Homerum neutiquam " occurrunt. Similiter vocem ὀπωρινὸς, cujus penultimam Homerus sem-" per producit, Hesiodus recentiore pronuntiandi more corripuit: Ἐργ. " v. 33." Ad hæc respondeo; nihil certi vel probabilis de ætate utriusvis Poetæ ex hisce observationibus inferri posse, ob defectum scilicet aliorum Poetarum Homero coævorum. Si enim alii exstarent coævi Poetæ

[p] In Iliad. B. v. 43.

duo vel plures, qui in vocum citatarum prosodia cum Homèro constanter & perpetuò congruerent, haud injuria Hesiodum ab eorum praxi discrepantem ab eodem sæculo amoveremus, eumque postea, vel forsan priùs (quid enim vetat?) vixisse suspicaremur. Sed cùm nemo jam talis, præter Hesiodum, de quo quæstio est, supersit, ex cujus scriptis de communi praxi istius sæculi judicare possumus; ecquis tutò affirmaverit, omnes istius ævi Poetas istam constanter secutos esse prosodiam, quam sibi Homerus præscripsit? Judicium hoc esset, pace tanti Viri dixerim, nimis temerarium. Nam quo magis æqualibus suis Homerus antecelluit, eo majorem ab ipso ἀκρίβειαν, & strictiores poeseos regulas expectare fas est; alios autem inferioris notæ Poetas, quibus tantus rigor esset incommodus, laxiora sibi fræna imposuisse, omnesque omnium Dialectorum varietates sibi in subsidium vocasse, suspicari. Ejusdem ferè rei insigne exemplum vel ætas nostra & patria suppeditat, in qua eundem virum tum in sensuum sublimitate, tum in numerorum modorumque venustate exactissima æqualium suorum chorum longissimè superantem admiramur. Habeat igitur istam Homerus laudem, quam præclaro ejus Interpreti denegare non possumus; Hesiodumque, quem Homero in arte sua inferiorem, nimirum ne nobis Πάνιδος ψῆφος objiciatur, statuimus, majorem sibi licentiam indulsisse, eumque nihilominus, cum illo vixisse fateamur.

Nostræ etiam Hypothesi objici potest, quòd eidem genti populoque diversos ritus & mores Homerus & Hesiodus attribuant, ac proinde inter ipsos intervallum temporis haud mediocre intercedere necesse sit, cùm vix fieri possit, ut universa gens, mutatis moribus, ad contrarias consuetudines repentè transfugiat. Hujus quidem discordiæ unicum, quod sciam, allegatum est exemplum; ad illa Hesiodi verba [q] Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι· notat scholiastes, Ὁ Ὅμηρος τ' ἐναντίον εἶπεν, Οὐ γὰρ σφι σταδίῃ ὑσμίνῃ μίμνε φίλον [r] κῆρ. Responderi potest, 1. Non satis constare an uterque Poeta de eodem populo verba fecerit. Nam cùm diversæ essent [s] Locrorum gentes, & Homerus, ut patet ex urbium [t] nominibus, Opuntios & Epicnemidios solos Oilei Ajacis imperio subjectos descripserit, suspicari possumus Locros illos, qui Amphitryonem secuti sunt, & ab Hesiodo ἀγχέμαχοι appellantur, Ozolitas fuisse, qui ab aliis Locris interjecta Phocidis regione removebantur, & fortasse ut locorum situ, sic institutis & militia à prioribus illis distabant; de quibus sane Hesiodum verba fecisse verisimilius esse arbitror, ex eo quòd isti Locri Taphiorum & Teleboarum, quibuscum bellum gerebat Amphitryo [u], erant finitimi. 2. In dubio est, an utervis Poeta singularum gentium mores & consuetudines, quales in Trojanis erant temporibus, descripserit vel cognorit. Nescio equidem quo pacto ad ipsos tam magno

[q] Ἀσπὶς Ἡρακ. v. 25. [r] Iliad. N. 713. [s] Λοκροὶ ἀμφότεροι. Xenophon de Agesilao rege. Et Hist. Gr. lib. 4. Ὃν τρόπον δ' ἡ Φωκὶς τῇ Βοιωτίᾳ παράκειται, τοῦτον καὶ ἡ Λοκρὶς τῇ Φωκίδι ἑκατέρᾳ· διττὴ γάρ ἐστι, &c. Strabon. Geograph. lib. 9. p. 637. Edit. Amst. Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ Λοκρίς· διῄρηται δὲ δίχα. Ibid. p. 650. Pausan. in Phocicis. [t] Iliad. B. v. 531. Τῶν γε μὲν Ἑσπερίων Λοκρῶν Ὅμηρος οὐ μέμνηται. Ibid. p. 653. [u] Iliad. B. v. 486.

temporis

temporis intervallo remotos iſtiuſmodi circumſtantiarum notitia poſſet pervenire, quippe cùm in iſta ætate hiſtoria vel nulla eſſet, vel admodum imperfecta, & Homerus ipſe teſtetur [x] res maxime memorabiles, Græcorum ducum, populorumque nomina, incerta & obſcura ſe fama accepiſſe. 3. Idcirco probabile eſt utrumque Poetam ſingulis gentibus à ſe memoratis ritus & conſuetudines non ex vera hiſtoria, ſed pro arbitrio attribuiſſe, illud ſibi ſolùm proponentes, ut poemata ſua pulchris deſcriptionibus & grata varietate decorarent; ut omninò temerarium eſſet & ineptum ex Epithetis illis πλήξιπποι, ἀγχέμαχοι, &c. de varia variarum gentium militia aliquid ſtatuere. 4. Obſervari debet hanc objectionem petitam eſſe ex Ἀσπίδι Ἡρακλέους, quod quidem poema pro genuino Poetæ noſtri opere habendum duxi; de illo tamen ſic mecum ſtatuens, infirmiora eſſe argumenta, quibus ejus αὐθεντία, quàm quibus Homeri & Heſiodi συγχρονισμὸς evincitur. Si cui igitur citata objectio alicujus eſſe momenti videatur, in illam potius quàm in hanc incidat ſuſpicio.

[x] Iliad. Β. v. 486.

ERRATA.

Theog. v. 104. pro *catilenam*, lege *cantilenam*. 170. pro τελέσαμι, l. τελέσαιμι. Scut. Herc. 180. pro Φάλερον, l. Φάληρον. 275. pro αὐθομβύων, l. αἰθομβύων. Opera 27. pro *veto*, l. *verò*. 316. pro *ſollitus*, l. *ſollicitus*. 728. pro ἀνιόντος, l. ἀνιόντα. Frag. 124. Ἵκετο δ' εἰς dele. 179. Χαίρετε Λυγκῆος γλυκεῖ dele. Certamen p. 244. pro *Medone*, l. *Medonte*.

Errata in accentibus notare ſupervacaneum duxi, cùm iſtiuſmodi non ſint, ut lectorem morari poſſint.

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

HESIODI
ASCRÆI
THEOGONIA.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

Μουσάων Ελικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν,
Αἵθ' Ελικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε,
Καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἁπαλοῖσιν
Ορχεῦνται, καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος,
Καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο,
Η Ιππουκρήνης, ἢ Ολμειοῦ ζαθέοιο,
Ακροτάτῳ Ελικῶνι χοροὺς ἐνεποιήσαντο,
Καλοὺς, ἱμερόεντας· ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν·
Ενθεν ἀπορνύμεναι, κεκαλυμμέναι ἠέρι πολλῷ,
Εννύχιαι στεῖχον, περικαλλέα ὄσσαν ἱεῖσαι,
Υμνεῦσαι Δία τ' Αἰγίοχον, καὶ πότνιαν Ηρην
Αργείην, χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαυῖαν,
Κούρην τ' Αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Αθήνην,
Φοῖβόν τ' Απόλλωνα, καὶ Αρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ηδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐννοσίγαιον,
Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἑλικοβλέφαρόν τ' Αφροδίτην,
Ηβην τε χρυσοστέφανον, καλήν τε Διώνην,
Ηώ τ', Ηέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Λητώ τ', Ιαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην,
Γαῖάν τ', Ωκεανόν τε μέγαν, καὶ Νύκτα μέλαιναν·

Αλλων

HESIODI ASCRÆI
DEORUM GENERATIO.

A Musis Heliconiadibus incipiamus canere, [numque:
Quæ Heliconis habitant montem, magnumque divi-
Et circa fontem cæruleum pedibus teneris
Saltant, aramque præpotentis Saturnii,
Atque ablutæ tenerum corpus aqua Permessi,
Aut Hippocrenes, aut Olmii sacri,
Summo in Helicone choreas ducere solent,
Pulchras, amabiles, firmiterque saltare pedibus:
Inde concitatæ, velatæ aere multo,
Noctu incedunt, perpulchram vocem emittentes,
Celebrantes Jovemque ægida tenentem, & venerandam Junonem
Argivam, aureis calceamentis incedentem:
Filiamque Ægiochi Jovis, cæruleos oculos habentem Minervam:
Phœbumque Apollinem, & Dianam sagittis gaudentem,
Atque Neptunum terram continentem, terræ motorem,
Et Themin venerandam, & blandis oculis Venerem,
Hebenque aurea corona decoram, formosamque Dionen,
Auroramque, Solemque magnum, splendidamque Lunam,
Latonamque, Japetumque, ac Saturnum versipellem,
Terramque, Oceanumque vastum, & Noctem atram:

Αλλων τ' Αθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων·
Αἵ νύ ποθ' Ησίοδον καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδὴν,
Αρνας ποιμαίνονθ' Ελικῶνος ὑπὸ ζαθέοιο.
Τόνδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν
Μοῦσαι Ολυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο·
Ποιμένες ἄγραυλοι, κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
Ιδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα·
Ιδμεν δ', εὖτ' ἐθέλωμεν, ἀληθέα μυθήσασθαι.
Ως ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι,
Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον,
Δρέψασθαι θηητόν· ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν
Θείην, ὡς κλείοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
Καί με κέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν.
Αλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην;
Τύνη, Μουσάων ἀρχώμεθα, ταὶ Διῒ πατρὶ
Υμνοῦσαι τέρπουσι μέγαν νόον ἐντὸς Ολύμπου,
Εἰροῦσαι, τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Φωνῇ ὁμηροῦσαι· τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ
Εκ στομάτων ἡδεῖα. Γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς
Ζηνὸς ἐριγδούποιο, θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ
Σκιδναμένῃ. Ηχεῖ δὲ κάρη νιφόεντος Ολύμπου,
Δώματα ἀθανάτων. Αἱ δ' ἄμβροτον ὄσσαν ἱεῖσαι,
Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ
Εξ ἀρχῆς, οὓς Γαῖα καὶ Ουρανὸς εὐρὺς ἔτικτον,
Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.

Δεύτερον

Aliorumque immortalium ſacrum genus ſemper exſiſtentium:
Quæ olim Heſiodum pulchrum docuerunt carmen,
Agnos paſcentem Helicone ſub divino.
Hoc autem me primum Deæ ſermone compellarunt
Muſæ Olympiades, filiæ Jovis Ægiochi:
 Paſtores ſub dio manentes, mala probra, ventres ſolum,
Scimus falſa multa dicere veris ſimilia:
Scimus etiam, quando voluerimus, vera loqui.
 Sic dixerunt filiæ Jovis magni veridicæ,
Et mihi ſceptrum dederunt, lauri perviridis ramum,
Decerpere mirandum. Inſpirarunt autem mihi vocem
Divinam, ut canerem tam futura quam præterita.
Et me jubebant celebrare beatorum genus ſempiternorum,
Se vero primo & poſtremo ſemper decantare.
Sed quo mihi hæc circa quercum, aut circa petram?
 O tu, à Muſis ordiamur, quæ Jovi patri
Canendo oblectant magnum animum in Olympo,
Memorantes, & præſentia, & futura, & præterita,
Voce concinentes. Illarum vero indefeſſa fluit vox
Ab ore ſuavis. Ridet autem domus patris
Jovis valde tonantis, Dearum voce ſuavi
Diſperſa. Reſonat vero vertex nivoſi Olympi,
Domus immortalium. Hæ vero immortalem vocem emittentes,
Deorum genus venerandum in primis celebrant cantilena
Ab exordio, quos Tellus & Cœlum latum genuerunt,
Quique ex his prognati ſunt Dii, datores bonorum.

Secun-

Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Αρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς,
Οσσον φέρτατός ἐστι θεῶν, κράτεΐ τε μέγιστος.
Αὖθις δ' ἀνθρώπων τε γένος, κρατερῶν τε γιγάντων
Υμνοῦσαι, τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ολύμπου,
Μοῦσαι Ολυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο·
Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη, γουνοῖσιν Ελευθῆρος μεδέουσα,
Λησμοσύνην τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμηράων.
Εννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητίετα Ζεὺς,
Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων.
Αλλ' ὅτε δή ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, περὶ δ' ἔτραπον ὧραι,
Μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα πόλλ' ἐτελέσθη,
Η δ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας ὁμόφρονας, ᾗσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,
Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντος Ολύμπου,
Ενθά σφιν λιπαροί τε χοροὶ καὶ δώματα καλά.
Πὰρ δ' αὐταῖς Χάριτές τε, καὶ Ιμερος οἰκί' ἔχουσιν,
Εν θαλίῃς· ἐρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἱεῖσαι,
Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἤθεα κεδνὰ
Αθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὄσσαν ἱεῖσαι.
Αἳ τότ' ἴσαν πρὸς Ολυμπον ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ,
Αμβροσίῃ μολπῇ. περὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
Υμνεύσαις· ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὕπο δοῦπος ὀρώρει,
Νισσομένων πατέρ' εἰς ὃν, ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει,
Αὐτὸς ἔχων βροντὴν ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,

Κάρ-

Secundo rurſum Jovem, Deorum patrem atque hominum,
Incipienteſque canunt Deæ, & finientes carmen,
Quam ſit præſtantiſſimus Deorum, & imperio maximus.
Porro & hominum genus, fortiumque gigantum
Celebrantes oblectant Jovis mentem in Olympo,
Muſæ Olympiades, filiæ Jovis ægida habentis:
Quas in Pieria Saturnio peperit patri miſta
Mnemoſyne, collibus Eleutheris imperans,
Oblivionemque malorum, & ſolatium curarum.
Novem enim cum ea noctes miſtus eſt prudens Jupiter,
Seorſim ab immortalibus, ſacrum lectum conſcendens.
Sed cum jam annus exactus, circum volutæ vero eſſent tempeſtates,
Menſibus exactis, dieſque multi tranſacti eſſent,
Ipſa peperit novem filias concordes, quibus carmen
Curæ eſt, in pectoribus ſecurum animum habentibus,
Paululum à ſummo vertice nivoſi Olympi,
Ubi ipſis ſplendidique chori, & ædes pulchræ.
Juxta vero eas & Gratiæ & Cupido domos habitant,
In conviviis: amabilem autem per os vocem emittentes,
Canunt omniumque leges, & mores venerandos
Immortalium celebrant, amabilem per os vocem emittentes.
Illæ tum ibant ad Olympum exſultantes voce pulchra,
Immortali cantilena: undique vero reſonabat terra atra
Canentibus hymnos: jucundus vero à pedibus ſtrepitus excitabatur,
Euntium ad patrem ſuum. Ille autem in cœlo regnat,
Ipſe habens tonitru, atque ardens fulmen,

Vi

Κάρτεϊ νικήσας πατέρα Κρόνον. Εὖ δὲ ἕκαστα
Αθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.
Ταῦτ' ἄρα Μοῦσαι ἄειδον, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Εννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαυῖαι,
Κλειώτ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ερατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Η γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
Οντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Γεινόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην,
Τοῦ δ' ἔπε' ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι, διακρίνοντα θέμιστας
Ιθείῃσι δίκῃσιν· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων,
Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.
Τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὕνεκα λαοῖς
Βλαπτομένοις ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελοῦσι
Ρηϊδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.
Ερχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὥς, ἱλάσκονται
Αἰδοῖ μειλιχίῃ· μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν·
Οἵα τοι Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
Εκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Απόλλωνος
Ανδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί·
Εκ δὲ Διὸς βασιλῆες. Ο δ' ὄλβιος ὅντινα Μοῦσαι
Φιλεῦνται· γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.
Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ

Vi ſuperato patre Saturno. Bene autem ſingula
Immortalibus diſpoſuit ſimul, & ordinavit honores.
Hæc ſane Muſæ canebant, cœleſtes domos incolentes:
Novem filiæ magno è Jove prognatæ:
Clioque, Euterpeque, Thaliaque, Melpomeneque,
Terpſichoreque, Eratoque, Polymniaque, Uraniaque,
Calliopeque: hæc autem præſtantiſſima eſt omnium.
Hæc enim & reges venerandos comitatur.
Quemcumque honoraturæ ſunt Jovis filiæ magni,
In lucem editumque adſpexerint à Jove nutritorum regum,
Huic quidem ſuper linguam dulcem fundunt rorem,
Hujus vero verba ex ore fluunt ſuavia: ceterum populi
Omnes ipſum reſpiciunt, reddentem jus
Rectis judiciis. Hic autem ſecure in concione verba faciens,
Statim etiam magnam contentionem ſcite dirimere ſolet.
Propterea enim reges prudentes ſunt, ut populis
Damno affectis in foro res iterum integras reſtituant
Facile, mollibus alloquentes verbis.
Incedentem vero per urbem, tanquam Deum, venerantur
Reverentia blanda: eminet vero inter ipſos congregatos.
Tale Muſarum præſtans munus hominibus.
A Muſis etenim, & eminus feriente Apolline,
Viri cantores ſuper terram & citharœdi:
Ex Jove vero reges. Ille vero beatus, quemcumque Muſæ
Amant: ſuavis ei ab ore fluit vox.
Si quis enim vel luctum habens recenti dolore ſaucio animo

Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεοὺς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Αἶψ᾽ ὅγε δυσφρονέων ἐπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων
Μέμνηται· ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεάων.
Χαίρετε τέκνα Διὸς, δότε δ᾽ ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.
Κλείετε δ᾽ ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων,
Οἳ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Νυκτός τε δνοφερῆς, οὕς θ᾽ ἁλμυρὸς ἔτρεφε Πόντος.
Εἴπατε δ᾽ ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ Πόντος ἀπείριτος οἴδματι θύων,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Οἵ τ᾽ ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Ὥς τ᾽ ἄφενος δάσσαντο, καὶ ὡς τιμὰς διέλοντο,
Ἠδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπτυχον ἔσχον Ὄλυμπον.
Ταῦτά μοι ἔσπετε Μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχουσαι,
Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἴπαθ᾽ ὅ, τι πρῶτον γένετ᾽ αὐτῶν.
Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ᾽ αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ᾽ εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Τάρταρά τ᾽ ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης·
Ἠδ᾽ Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Λυσιμελὴς, πάντων τε θεῶν, πάντων τ᾽ ἀνθρώπων
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον, καὶ ἐπίφρονα βουλήν.
Ἐκ Χάεος δ᾽ Ἔρεβός τε, μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο.
Νυκτὸς δ᾽ αὖτ᾽ Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο,

Οὓς

Triſtetur, animo dolens, Poëta vero
Muſarum famulus res claras priſcorum hominum
Laudibus celebraverit, beatoſque Deos qui Olympum incolunt;
Statim hic ſollicitudinum obliviſcitur, nec quicquam dolorum
Meminit: cito enim deflexerunt eos alio dona Dearum.
Salvete natæ Jovis, date vero amabilem catilenam.
Celebrate quoque immortalium divinum genus, ſemper exiſtentium,
Qui Tellure prognati ſunt, & Cœlo ſtellato,
Noĉteque caliginoſa, quoſque ſalſus nutrivit Pontus.
Dicite inſuper, ut primum Dii & terra fuerint,
Et flumina, & Pontus immenſus, æſtu furens,
Aſtraque fulgentia & cœlum latum ſuperne:
Et qui ex his nati ſunt Dii, datores bonorum.
Utque opes diviſerint, & quomodo honores diſtinxerint,
Atque quomodo primum multa juga habentem tenuerint Olympum.
Hæc mihi dicite Muſæ, cœleſtes domos inhabitantes,
Ab initio: & dicite quodnam primum fuerit illorum.
Primo omnium quidem Chaos fuit, ac deinde
Tellus lata, omnium ſedes tuta ſemper
Immortalium, qui tenent juga nivoſi Olympi,
Tartaraque tenebricoſa in receſſu terræ ſpacioſæ:
Atque Amor, qui pulcherimus inter immortales Deos,
Solvens curas, & omnium Deorum, omniumque hominum
Domat in pectoribus animum, & prudens conſilium.
Ex Chao vero Erebuſque, nigraque Nox editi ſunt.
Ex nocte porro Ætherque & Dies prognati ſunt:

Οὓς τέκε κυσαμένη, Ἐρέβει φιλότητι μιγεῖσα.
Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ
Οὐρανὸν ἀστερόενθ᾽, ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι,
Ὄφρ᾽ εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.
Γείνατο δ᾽ οὔρεα μακρὰ, θεῶν χαρίεντας ἐναύλους
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν᾽ οὔρεα βησσήεντα.
Ἡ δὲ καὶ ἀτρύγετον Πέλαγος τέκεν οἴδματι θῦον,
Πόντον, ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα, τέκ᾽ Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Κοῖόν τε, Κρεῖόν θ᾽, Ὑπερίονά τ᾽, Ἰαπετόν τε,
Θείαν τε, Ῥείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,
Φοίβην τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ᾽ ἐρατεινήν.
Τοὺς μεθ᾽ ὁπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης,
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ᾽ ἤχθηρε τοκῆα.
Γείνατο δ᾽ αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,
Βρόντην τε, Στερόπην τε, καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον,
Οἳ Ζηνὶ βροντήν τ᾽ ἔδοσαν, τεῦξάν τε κεραυνόν.
Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,
Μοῦνος δ᾽ ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐπέκειτο μετώπῳ.
Κύκλωπες δ᾽ ὄνομ᾽ ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ᾽ ἄρα σφέων
Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἕεις ἐνέκειτο μετώπῳ·
Ἰσχύς τ᾽ ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐπ᾽ ἔργοις.
Ἄλλοι δ᾽ αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, οὐκ ὀνομαστοὶ,
Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ᾽, ὑπερήφανα τέκνα.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ᾽ ὤμων ἀΐσσοντο

Ἀπλα-

Quos peperit ubi concepiſſet, Erebo concubitu miſta.
Tellus vero primum quidem genuit æqualem ſibi
Cœlum ſtellis ornatum, ut ipſam totam obtegat,
Utque eſſet beatis Diis ſedes tuta ſemper.
Genuit præterea montes altos, Dearum grata domicilia
Nympharum, quæ habitant per montes ſaltuoſos.
Atque etiam infrugiferum pelagus peperit æſtu furens,
Pontum, abſque amore ſuavi. Ceterum deinde
Cœlo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices habentem,
Cœumque, Creumque, Hyperionemque, Japetumque,
Theamque, Rheamque, Theminque, Mnemoſynenque,
Phœbenque aurea corona inſignem, Tethynque amabilem.
Hos vero poſt natu minimus natus eſt Saturnus vafer, [tem
Sæviſſimus inter liberos: floridum autem odio proſequebatur paren-
Porro genuit & Cyclopes ſuperbum cor habentes,
Brontenque, Steropenque, & Argen forti animo præditum:
Qui Jovi & tonitru dederunt, & fabricarunt fulmen.
Qui ſane per alia Diis ſimiles erant,
Unus vero oculus media poſitus erat fronte.
Cyclopes vero illis nomen è re erat, eo quod ipſorum
Rotundus oculus unicus inerat fronti:
Roburque & vires, & variæ artes erant in operibus.
Alii rurſus è Tellure & Cœlo prognati ſunt,
Tres filii magni, & prævalidi, nefandi,
Cottuſque, Briareuſque, Gygeſque, ſuperba proles.
Quorum centum quidem manus ab humeris prorumpebant

Inac-

Ἄπλαστοι· κεφαλαὶ δ' ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ἰσχὺς δ' ἄπλατος, κρατερὴ, μεγάλῳ ἐπὶ εἴδει.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι
Ἐξ ἀρχῆς. Καὶ τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο,
Πάντας ἀποκρύπτασκε, καὶ ἐς φάος οὐκ ἀνίησκε,
Γαίης ἐν κευθμῶνι· κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ
Οὐρανός· ἡ δ' ἐντὸς στοναχίζετο Γαῖα πελώρη,
Στεινομένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσσατο τέχνην.
Αἶψα δὲ ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος,
Τεῦξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπέφραδε παισὶ φίλοισιν.
Εἶπε δὲ θαρσύνουσα, φίλον τετιημένη ἦτορ·
Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρὸς ἀτασθάλου, αἴ κ' ἐθέλητε
Πείθεσθαι, πατέρος γε κακὴν τισαίμεθα λώβην
Ὑμετέρου. Πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὡς φάτο· τοὺς δ' ἄρα πάντας ἕλεν δέος, οὐδέ τις αὐτῶν
Φθέγξατο. Θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Ἂψ αὖτις μύθοισι προσηύδα μητέρα κεδνήν·
Μῆτερ, ἐγώ κεν τοῦτό γ' ὑποσχόμενος τελέσαιμι
Ἔργον. Ἐπεὶ πατρός γε δυσωνύμου οὐκ ἀλεγίζω
Ἡμετέρου· πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὡς φάτο· γήθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη.
Εἷσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χερσὶ
Ἅρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα.
Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός· ἀμφὶ δὲ Γαίῃ

Ἱμεί-

Inaccessæ: capita vero unicuique quinquaginta
Ex humeris prognata erant super robustos artus.
Robur autem immensum, validum, ingenti in statura.
Quotquot enim Tellure & Cœlo procreati sunt,
Potentissimi (sunt) filiorum, à suo verò infestabantur parente
Ab initio. Et horum quidem ut quisque primum nascebatur,
Omnes occultabat, & in lucem non emittebat,
Terræ in latebris: malo autem oblectabatur opere
Cœlus. Ipsa vero intus ingemiscebat Terra vasta,
Contristata: dolosam vero malamque excogitavit artem.
Statim vero cum procreasset genus cani ferri,
Fabricavit magnam falcem, edixit vero caris liberis.
Dixit autem animum addens, suo mœrens corde:
Filii mei & patris nefarii, si volueritis
Parere, patris malam ulciscemur contumeliam
Vestri. Prior enim indigna machinatus est opera.
Sic dixit: illos vero omnes invasit metus, neque quispiam illorum
Locutus est. Confirmato animo tandem magnus Saturnus versutus
Rursus verbis compellavit matrem venerandam:
Mater, ego certe hoc in me recipiens peragam
Facinus. Patrem enim detestabilem nihil curo
Nostrum. Prior enim fœda machinatus est opera.
Sic dixit: gavisa est autem valde animo Tellus ingens.
Collocavit autem ipsum celans in insidiis: indidit vero manui
Falcem asperis dentibus: dolum autem adhibuit omnem
Venit autem Noctem inducens magnus Cœlus: undique vero Telluri

Flagrans

Ιμείρων φιλότητος ἐπέσχετο, καὶ ῥ' ἐτανύσθη
Πάντη. Ο δ' ἐκ λοχεοῖο πάϊς ὠρέξατο χειρὶ
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλλαβεν ἅρπην,
Μακρὴν, καρχαρόδοντα, φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς
Εσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι
Εξοπίσω. Τὰ μὲν οὔτι ἐτώσια ἔκφυγε χειρός·
Οσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,
Πάσας δέξατο Γαῖα. Περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γείνατ' Ερίννυς τε κρατερὰς, μεγάλους τε Γίγαντας,
Τεύχεσι λαμπομένους, δόλιχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας,
Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
Μήδεα θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἀπ' Ηπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ Πόντῳ,
Ως φέρετ' ἀμπέλαγος πουλὺν χρόνον· ἀμφὶ δὲ λευκὸς
Αφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ὤρνυτο· τῷ δ' ἐνὶ κούρη
Εθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν
Επλετο· ἔνθεν ἔπειτα περίρρυτον ἵκετο Κύπρον.
Εκ δ' ἔβη αἰδοίη καλὴ θεός. Αμφὶ δὲ ποίη
Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο· τὴν δ' Αφροδίτην,
Αφρογενῆ τε θεὰν, καὶ ἐϋστέφανον Κυθέρειαν
Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ
Θρέφθη· ἀτὰρ Κυθέρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις·
Κυπρογενῆ δ', ὅτι γέντο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ,
Ηδὲ φιλομμηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη.
Τῇ δ' Ερος ὡμάρτησε, καὶ Ιμερος ἕσπετο καλὸς,
Γεινομένῃ τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς φῦλον ἰούσῃ.

Ταύ-

Flagrans desiderio concubitus incumbebat, & sane extensus est
Passim. Ex insidiis autem filius petiit manu
Sinistra, dextra vero immanem cepit falcem,
Longam, asperos dentes habentem, suique genitalia patris
Festinanter demessuit, rursumque abjecit ut ferrentur
Pone. Illa quidem non incassum elapsa sunt manu:
Quotquot enim guttæ proruperunt cruentæ,
Omnes suscepit Terra. Volventibus autem annis,
Produxit Erinnyasque validas, magnosque Gigantes
Armis nitentes, longas hastas manibus tenentes:
Nymphasque, quas Melias vocant super immensam terram:
Testiculique, postquam ut prius (*sc.* dictum) resectos ferro
Projecerat è continenti undis agitatum in pontum,
Sic ferebantur per pelagus longo tempore: circumcirca vero alba
Spuma ab immortali corpore oriebatur: in ea autem puella
Innutrita est: primum vero ad Cythera divina
Vehebatur, inde tum circumfluam pervenit ad Cyprum.
Prodiit vero veneranda formosa Dea: circum vero herba
Pedibus sub mollibus crescebat: Aphroditen autem ipsam,
Spuma prognatam Deam, & decoram pulcris sertis Cytheream,
Nominant tam Dii quam homines: eo quod in spuma
Nutrita fuit: Cythereamn autem quod appulit Cythera:
Cyprigenam vero, quod nata sit undosa in Cypro:
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emersit.
Hanc vero Amor comitatus est, & Cupido sequebatur pulcher,
Natam primum, & Deorum ad cœtum euntem.

Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει, ἠδὲ λέλογχε
Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθενίους τ' ὀάρους, μειδήματά τ', ἐξαπάτας τε,
Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε, μειλιχίην τε.
Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν,
Παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανὸς, οὓς τέκεν αὐτός·
Φάσκε δὲ, πταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι
Ἔργον, τοῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι.
Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον, καὶ Κῆρα μέλαιναν,
Καὶ Θάνατον· τέκε δ' Ὕπνον· ἔτικτε δὲ φῦλον Ὀνείρων,
Οὔτινι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον, καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν·
Ἑσπερίδας θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο
Χρύσεα καλὰ μέλουσι, φέροντά τε δένδρεα καρπόν·
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνους,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι διδοῦσιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόν τε,
Αἵτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι,
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν ὅστις ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,
Νὺξ ὀλοή. Μετὰ τὴν δ' Ἀπάτην τέκε, καὶ Φιλότητα,
Γῆράς τ' οὐλόμενον, καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον.
Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε, Λιμόν τε, καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα,
Ὑσμίνας τε, Φόνους τε, Μάχας, Ἀνδροκτασίας τε,

Νείκεά

Hunc vero ab initio honorem habet, atque ſortita eſt
Sortem inter homines & immortales Deos,
Virgineas confabulationes, & riſus, & deceptiones,
Oblectationemque ſuavem, & amorem, blanditiaſque.
 Illos vero pater Titanas cognomento vocabat,
Filios objurgans magnus Cœlus, quos genuit ipſe.
Dictitabat porro, pœnas ſumentes ex protervia magnum patraſſe
Facinus, cujus deinceps ultio in poſterum futura ſit.
Nox præterea peperit odioſum Fatum, & Parcam atram,
Et Mortem: peperit etiam Somnum: peperit vero agmen Somniorum,
Quæ nulli miſta Dea peperit Nox obſcura.
Rurſum poſtea Momum, & Ærumnam dolore plenam,
Heſperideſque, quibus mala trans inclytum Oceanum
Aurea pulchra curæ ſunt, frugiferæque arbores,
Et fatales Deas & Parcas genuit immites,
Clothoque, Lacheſinque, & Atropon, quæ mortalibus
Naſcentibus dant habendum bonumque malumque,
Quæque hominumque Deorumque delicta perſequentes,
Nunquam deponunt Deæ vehementem iram,
Priuſquam ab illo ſumſerint gravem pœnam, quiſquis peccarit.
Peperit præterea & Nemeſin, cladem mortalibus hominibus,
Nox pernicioſa: poſt hanc Fraudem enixa eſt, & Concubitum,
Seniumque noxium, & Contentionem peperit pertinacem.
Ceterum Contentio odioſa peperit quidem Laborem moleſtum,
Oblivionemque, Famemque, & Dolores lacrymabiles,
Pugnaſque, Cædeſque, Prælia, Strageſque virorum,

Νείκεά τε, ψευδέας τε Λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισιν.
Ὅρκον θ᾽, ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
Πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ·
Νηρέα τ᾽ ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,
Πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
Οὕνεκα νημερτής τε καὶ ἤπιος· οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.
Αὖτις δ᾽ αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγήνορα Φόρκυν,
Γαίῃ μισγόμενος, καὶ Κητὼ καλλιπάρῃον,
Εὐρυβίην τ᾽ ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν.
Νηρῆος δ᾽ ἐγένοντο μεγήρατα τέκνα θεάων
Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ, καὶ Δωρίδος ἠϋκόμοιο,
Κούρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,
Πρωτώ τ᾽, Εὐκράτη τε, Σαώ τ᾽, Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοθόη, Σπειώ τε, Θοὴ, Θαλίη τ᾽ ἐρόεσσα,
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυὴ,
Πασιθέη τ᾽, Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ῥοδόπηχυς,
Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρουσά τε, Δυναμένη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια,
Ἱπποθόη τ᾽ ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ῥοδόπηχυς,
Κυμοδόκη θ᾽, ἣ κύματ᾽ ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων, σὺν Κυματολήγῃ,
Ῥεῖα πρηΰνει, καὶ εὐσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·

Κυμώ

Jurgiaque, mendacesque Sermones, Disceptationesque,
Legum contemtum, Noxamque, familiares inter sese:
Jusjurandumque quod plurimum terrestres homines
Lædit, quando quispiam volens pejeraverit:
Nereumque alienum à mendacio, & veracem genuit Pontus,
Maximum natu filiorum: sed vocant senem,
Eo quod verus atque placidus: nec juris & æqui
Obliviscitur, sed justa & moderata judicia novit.
Deinde rursum Thaumantem magnum & fortem Phorcyn,
Terræ commistus, & Ceto formosam,
Eurybiamque ferreum in pectore animum habentem.
Ex Nereo porro prognatæ sunt perquam amabiles filiæ Dearum
Ponto in infructuoso, & ex Doride pulcra,
Filia Oceani ultimi fluvii,
Protoque, Eucrateque, Saoque, Amphitriteque,
Eudoraque, Thetisque, Galeneque, Glauceque.
Cymothoë, Spioque, Thoë, Thaliaque jucunda,
Et Melita gratiosa, & Eulimene, & Agave,
Pasitheaque, Eratoque, & Eunice roseis lacertis prædita,
Dotoque, Protoque, Pherusaque, Dynameneque,
Nesæaque, & Actæa, & Protomedia,
Doris, & Panope, & speciosa Galatea,
Hippothoëque amabilis, & Hipponoë roseis lacertis prædita,
Cymodoceque, quæ fluctus in obscuro ponto,
Et flatus vehementium ventorum, una cum Cymatolege,
Facile mitigat, & cum pulcros talos habente Amphitrite:

Cymoque,

Κυμώ τ', Ηϊόνη τε, ἐϋστέφανός θ' Αλιμήδη,
Γλαυκονόμη τε φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια,
Λειαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·
Πουλυνόμη τε, καὶ Αυτονόη, καὶ Λυσιάνασσα,
Εὐάρνη τε φυήν τ' ἐρατὴ, καὶ εἶδος ἄμωμος·
Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δέμας, δίη τε Μενίππη·
Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θεμιστώ τε, Προνόη τε·
Νημερτής θ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.
Θαύμας δ' Ωκεανοῖο βαθυῤῥείταο θύγατρα
Ηγάγετ' Ηλέκτρην. Η δ' ὠκεῖαν τέκεν Ιριν,
Ηϋκόμους θ' Αρπυίας, Αελλώ τ', Ωκυπέτην τε,
Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται,
Ωκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον.
Φόρκυϊ δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπάρηος,
Εκ γενετῆς πολιὰς, τὰς δὴ Γραίας καλέουσιν
Αθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι.
Πεφρηδώ τ' εὔπεπλον, Ενυώ τε κροκόπεπλον,
Γοργούς θ', αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ωκεανοῖο,
Εσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Εσπερίδες λιγύφωνοι,
Σθενώ τ', Εὐρυάλη τε, Μέδουσά τε λυγρὰ παθοῦσα.
Η μὲν ἔην θνητὴ, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἄγηρω
Αἱ δύο· τῇ δὲ μιῇ παρελέξατο Κυανοχαίτης
Εν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,

Εξέ-

Cymoque, Eioneque, pulchreque coronata Halimede,
Glauconomeque hilaris, & Pontoporia,
Liagoreque, & Euagore, & Laomedia:
Polynomeque, & Autonoë, & Lysianassa,
Euarneque tam indolis gratæ, quam inculpatæ formæ.
Et Psamathe decora corpore, divinaque Menippe:
Nesoque, Eupompeque, Themistoque, Pronoëque,
Nemertesque, quæ patris habet animum immortalis.
Hæ quidem ex Nereo inculpato procreatæ sunt
Filiæ quinquaginta, inculpata opera callentes.
Thaumas vero Oceani profundiflui filiam
Duxit Electram. Hæc autem celerem peperit Irim
Pulchricomasque Harpyias, Aëlloque, Ocypetenque,
Quæ ventorum flamina, & aves adsequuntur
Pernicibus alis. Sublimes enim volitant.
Phorco post hæc Ceto Græas peperit formosa,
A partu canas, quas ob id Græas vocant
Immortalesque Dii, humique incedentes homines.
Pephredoque pulchro peplo, Enyoque croceo peplo,
Gorgonesque, quæ habitant trans celebrem Oceanum,
In extrema parte ad noctem: ubi Hesperides argutæ,
Sthenoque, Euryaleque, Medusaque gravia perpessa.
Ipsa erat mortalis, ast aliæ immortales, & senio non obnoxiæ
Duæ: cum una concubuit cœrulea cæsarie Neptunus
In molli prato, & floribus vernis.
Ejus autem Perseus caput cum amputasset,

Exsiliit

Εξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.
Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἦν, ὅτ' ἄρ' Ωκεανοῦ περὶ πηγὰς
Γένθ', ὁ δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μετὰ χερσὶ φίλῃσι.
Χ' ὠ μὲν ἀποπτάμενος, προλιπὼν χθόνα μητέρα μήλων,
Ικετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει,
Βροντήν τε στεροπήν τε φέρων Διῒ μητιόεντι.
Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικάρηνον Γηρυονῆα,
Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτοῦ Ωκεανοῖο.
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίη Ηρακληείη,
Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι, περιρρύτῳ εἰν Ερυθείῃ·
Ηματι τῷ, ὅτε περ βοῦς ἤλασεν εὐρυμετώπους
Τίρυνθ' εἰς ἱερήν, διαβὰς πόρον Ωκεανοῖο,
Ορθρον τε κτείνας, καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα,
Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι, πέρην κλυτοῦ Ωκεανοῖο.
Η δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῆϊ ἐνὶ γλαφυρῷ, θείην κρατερόφρον' Εχιδναν·
Ημισυ μὲν νύμφην ἑλικώπιδα, καλλιπάρῃον,
Ημισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε,
Ποικίλον, ὠμηστήν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης.
Ενθα δέ οἱ σπέος ἐστὶ κάτω, κοίλῃ ὑπὸ πέτρῃ,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
Ενθ' ἄρα οἱ δάσσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
Η δ' ἔρυτ' εἰν Αρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Εχιδνα,
Αθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος, ἤματα πάντα.
Τῇ δὲ Τυφάονά φασι μιγήμεναι ἐν φιλότητι,

Δεινόν

Exſiliit Chryſaor magnus, & Pegaſus equus.
Huic quidem cognomen erat, quod Oceani apud fontes
Natus eſſet; ille vero enſem aureum tenebat manibus charis.
Et ille quidem cum avolaſſet, relicta terra matre malorum,
Pervenit ad immortales: Jovis vero in domo habitat,
Tonitruque & fulgur ferens Jovi prudenti.
Chryſaor porro genuit tricipitem Geryonem,
Miſtus Calliroæ filiæ nobilis Oceani.
Illum quidem armis exuit Hercules,
Boves apud flexipedes, circumflua in Erythia:
Die illo cum boves egit latas frontes habentes
Tiryntlum in ſacram, cum trajeciſſet Oceanum,
Orthroque interfecto, & bubulco Eurytione,
Stabulo in obſcuro, trans inclytum Oceanum.
Ipſa inſuper peperit aliud monſtrum, ingens, nihil ſimile
Mortalibus hominibus, neque immortalibus Diis,
Specu in concavo, divinam animo infracto Echidnam:
Dimidiam nympham, nigris oculis, pulchris genis,
Dimidiam item ingentem ſerpentem, horrendumque & magnum,
Varium, crudivorum, divinæ ſub cavernis terræ.
Illic vero ei ſpecus eſt in imo, cava ſub petra,
Procul ab immortalibuſque Diis mortalibuſque hominibus:
Ibi ſane ei deſtinarunt Dii inclytas domos incolere.
Atque coërcebatur apud Syros ſub terra tetra Echidnâ,
Immortalis nympha & ſenii expers, diebus omnibus.
Huic Typhaonem aiunt miſtum eſſe concubitu,

Δεινόν θ᾽, ὑβριστὴν τ᾽ ἄνεμον, ἑλικώπιδι κούρῃ.
Η δ᾽ ὑποκυσαμένη τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.
Ορθρον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆϊ.
Δεύτερον αὖτις ἔτικτεν ἀμήχανον, ὄτι φατειὸν,
Κέρβερον ὠμηστὴν, Αΐδεω κύνα χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντακάρηνον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.
Τὸ τρίτον, Ὕδρην αὖτις ἐγείνατο λύγρ᾽ εἰδυῖαν
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ηρη,
Απλητον κοτέουσα βίῃ Ηρακληείῃ.
Καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλέϊ χαλκῷ
Αμφιτρυωνιάδης, σὺν ἀρηϊφίλῳ Ιολάῳ,
Ηρακλέης, βουλῇσιν Αθηναίης Αγελείης.
Η δὲ Χίμαιραν ἔτικτε, πνέουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ,
Δεινήν τε, μεγάλην τε, ποδώκεά τε, κρατερήν τε.
Τῆς δ᾽ ἦν τρεῖς κεφαλαί· μία μὲν, χαροποῖο λέοντος,
Η δὲ χιμαίρης, ἡ δ᾽ ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος.
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν Πήγασος εἷλε, καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης.
Η δ᾽ ἄρα Φῖκ᾽ ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,
Ορθρῳ ὑποδμηθεῖσα· Νεμειαῖόν τε λέοντα,
Τόν ῥ᾽ Ηρη θρέψασα, Διὸς κυδρὴ παράκοιτις,
Γουνοῖσιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ᾽ ἀνθρώποις.
Ενθ᾽ ἄρ᾽ ὅγ᾽ οἰκείων, ἐλεφαίρετο φῦλ᾽ ἀνθρώπων,
Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης, ἠδ᾽ Απέσαντος.
Αλλά ἑ ἲς ἐδάμασσε βίης Ηρακληείης.

Κητὼ

Vehementem, & violentum ventum, nigris oculis decoræ puellæ.
Illa vero gravida facta peperit fortes filios.
Orthrum quidem primo canem peperit Geryoni.
Iterum ſecundo edidit partu immenſum, dirum,
Cerberum crudivorum, Plutonis canem ænea voce,
Quinquaginta capitum, impudentemque fortemque.
Tertio, Hydram rurſus genuit pernicioſam
Lernæam, quam enutrivit Dea albis ulnis Juno,
Implacabiliter iraſcens Herculi.
Ac illam quidem Jovis filius occidit ſævo ferro
Amphitryoniades, cum bellicoſo Iolao,
Hercules, ex conſiliis Minervæ Ageleæ.
Tum ipſa Chimæram peperit, ſpirantem terribilem ignem,
Trucemque, magnamque, pernicemque, validamque.
Illius erant tria capita: unum quidem terribilis leonis,
Alterum capellæ, tertium vero ſerpentis robuſti draconis.
Ante leo, pone vero draco, in medio autem capra,
Horrende efflans ignis vim ardentis.
Hanc quidem Pegaſus occidit, & ſtrenuus Bellerophontes.
Illa ſane Sphingem exitialem peperit, Cadmeis perniciem,
Ab Orthro compreſſa; Nemeæumque leonem,
Quem Juno cum enutriviſſet, Jovis veneranda uxor,
In collibus collocavit Nemeæ, cladem hominibus.
Ibi ſane hic commorans, damno afficiebat homines,
Dominans Treto, Nemeæ, atque Apeſanti.
Sed ipſum robuſtus domuit Hercules.

Κητὼ δ᾽ ὁπλότατον, Φόρκυϊ φιλότητι μιγεῖσα,
Γείνατο δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης
Πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει.
Τοῦτο μὲν ἐκ Κητοῦς καὶ Φόρκυνος γένος ἐστί.
Τηθὺς δ᾽ Ὠκεανῷ ποταμοὺς τέκε δινήεντας,
Νεῖλόν τ᾽, Ἀλφειόν τε, καὶ Ἠριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
Φᾶσίν τε, Ῥῆσόν τ᾽, Ἀχελώϊον ἀργυροδίνην,
Νέσσον τε, Ῥόδιόν θ᾽, Ἁλιάκμονά θ᾽, Ἑπτάπορόν τε,
Γρήνικόν τε, καὶ Αἴσηπον, θεῖόν τε Σιμοῦντα,
Πηνειόν τε, καὶ Ἕρμον, ἐϋῤῥείτην τε Κάϊκον,
Σαγγάριόν τε μέγαν, Λάδωνά τε, Παρθένιόν τε,
Εὔηνόν τε, καὶ Ἄρδησκον, θεῖόν τε Σκάμανδρον.
Τίκτε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γένος, αἳ κατὰ γαῖαν
Ἄνδρας κουρίζουσιν, Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι,
Καὶ ποταμοῖς· ταύτην δὲ Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι.
Πειθώ τ᾽, Ἀδμήτη τε, Ἰάνθη τ᾽, Ἠλέκτρη τε,
Δωρίς τε, Πρυμνώ τε, καὶ Οὐρανίη θεοειδὴς,
Ἱππώ τε, Κλυμένη τε, Ῥοδία τε, Καλλιρόη τε,
Ζευξώ τε, Κλυτίη τε, Ἰδυῖά τε, Πασιθόη τε,
Πληξαύρη τε, Γαλαξαύρη τ᾽, ἐρατή τε Διώνη,
Μηλόβοσίς τε, Θόη τε, καὶ εὐειδὴς Πολυδώρη,
Κερκηΐς τε φυὴν ἐρατὴ, Πλουτώ τε βοῶπις,
Περσηΐς τ᾽, Ἰάνειρά τ᾽, Ἀκάστη τε, Ξάνθη τε,
Πετραίη τ᾽ ἐρόεσσα, Μενεσθώ τ᾽, Εὐρώπη τε,
Μῆτις τ᾽, Εὐρυνόμη τε, Τελεσθώ τε κροκόπεπλος·

Κροσίη

Ceto vero minimum natu, cum Phorcyne concubitu miſta,
Peperit ſævum ſerpentem, qui obſcuræ in latibulis terræ
Finibus in amplis aurea mala cuſtodit.
Hæc quidem Cetus & Phorcynis ſoboles eſt.
Tethys autem Oceano flumina peperit vorticoſa,
Nilumque, Alpheumque, & Eridanum profundos vortices habentem,
Strymonem, Mæandrumque, & Iſtrum pulchrifluum,
Phaſinque, Rheſumque, Acheloum limpidum,
Neſſumque, Rhodiumque, Haliacmonemque, Heptaporumque,
Granicumque, & Æſepum, divinumque Simoënta,
Peneumque, & Hermum, amœneque fluentem Caïcum,
Sangariumque magnum, Ladonemque, Partheniumque,
Euenumque, & Ardeſcum, divinumque Scamandrum.
Peperit quoque filias ſacras, quæ per terram
Viros tondent, una cum Apolline rege,
Et fluminibus: hanc vero à Jove ſortem habent.
Pithoque, Admeteque, Iantheque, Electraque,
Doriſque, Prymnoque, & Urania forma Deam referens,
Hippoque, Clymeneque, Rhodiaque, Calliroëque,
Zeuxoque, Clytieque, Idyiaque, Paſithoëque,
Plexaureque, & Galaxaure, amabiliſque Dione,
Meloboſiſque, Thoëque, & venuſta Polydora,
Cerceiſque indole amabilis, Plutoque magnis oculis,
Perſeiſque, Ianiraque, Acaſteque, Xantheque,
Petræaque amabilis, Meneſthoque, Europaque,
Metiſque, Eurynomeque, Teleſthoque croceo peplo:

Chri-

Κεισίη τ', Ἀσίη τε, καὶ ἱμερόεσσα Καλυψώ·
Εὐδώρη τε, Τύχη τε, καὶ Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε·
Καὶ Στὺξ, ἣ δὴ σφέων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Αὗται δ' Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἐξεγένοντο
Πρεσβύταται κοῦραι· πολλαί γε μὲν εἰσὶ καὶ ἄλλαι.
Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι τανύσφυροι Ὠκεανῖναι,
Αἵ ῥα πολυσπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης
Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι, θεάων ἀγλαὰ τέκνα.
Τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ καναχηδὰ ῥέοντες,
Υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
Τῶν ὄνομ' ἀργαλέον πάντων βροτὸν ἄνδρα ἐνίσπειν·
Οἳ δὲ ἕκαστοι ἴσασι οἳ ἂν περιναιετάωσι.
Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Ἠῶθ', ἣ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει,
Ἀθανάτοις τε θεοῖς τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,
Γείναθ', ὑποδμηθεῖσ' Ὑπερίονος ἐν φιλότητι.
Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τίκτεν, φιλότητι μιγεῖσα,
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, δῖα θεάων,
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν ἰδμοσύνῃσιν.
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους,
Ἀργέστην Ζέφυρον, Βορέαν τ' αἰψηροκέλευθον,
Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ εὐνηθεῖσα.
Τοὺς δὲ μετ' ἀστέρα τίκτεν Ἑωσφόρον ἠριγένεια,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.
Στὺξ δ' ἔτεκ' Ὠκεανοῦ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι,

Crisiëque, Asiaque, & amabilis Calypso:
Eudoreque, Tycheque, & Amphiro, Ocyroeque:
Et Styx, quæ ipsarum excellentissima est omnium.
Atque hæ Oceano & Tethye prognatæ sunt
Grandiores natu filiæ; multæ quidem sunt & aliæ.
Ter mille enim sunt pulchræ filiæ Oceani,
Quæ sane dispersæ terram & profunditates lacus
Passim pariter incolunt, Dearum splendida proles.
Tot rursus alii fluvii cum strepitu fluentes,
Filii Oceani, quos peperit veneranda Tethys:
Quorum nomina difficile omnium mortalem virum proloqui;
Sed singuli noverunt, quicumque circum habitant.
Thia præterea Solemque magnum, lucentemque Lunam,
Auroramque, quæ omnibus terrestribus lumen præbet,
Immortalibusque Diis qui cœlum latum tenent,
Peperit, congressa cum Hyperione in concubitu.
Crio autem Eurybia peperit, concubitu mista,
Astræumque magnum, Pallantemque, præstantissima Dearum,
Persenque, qui etiam omnes præcellebat peritia.
Astræo vero Aurora ventos peperit validos,
Argesten Zephyrum, Boreamque velocem,
Et Notum, in concubitu cum Deo Dea congressa.
Post hos vero Aurora stellam peperit Luciferum mane genita,
Astraque fulgentia quibus cœlum cinctum est.
Styx vero peperit Oceani filia, Pallanti mista,
Zelum & Nicen formosam in ædibus,

Et

Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην, ἀριδείκετα γείνατο τέκνα,
Τῶν οὐκ ἔστ' ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδέ τις ἕδρη,
Οὐδ' ὁδὸς, ὅππη μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύῃ·
Αλλ' αἰεὶ πὰρ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται·
Ως γὰρ ἐβούλευσε Στὺξ ἄφθιτος, Ωκεανίνη,
Ηματι τῷ, ὅτε πάντας Ολύμπιος ἀστεροπητὴς
Αθανάτους ἐκάλεσσε θεοὺς ἐς μακρὸν Ολυμπον.
Εἶπε δ', ὃς ἂν μετὰ εἷο θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
Μή τιν' ἀπορραίσειν γεράων, τιμὴν δὲ ἕκαστον
Εξέμεν ἣν τοπάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.
Τὸν δ' ἔφαθ', ὅστις ἄτιμος ὑπὸ Κρόνου ἠδ' ἀγέραστος,
Τιμῆς καὶ γεράων ἐπιβησέμεν ἣ θέμις ἐστί.
Ηλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθιτος Οὔλυμπόν δε
Σὺν σφοῖσι παίδεσσι, φίλου διὰ μήδεα πατρός.
Τὴν δὲ Ζεὺς τίμησε, περισσὰ δὲ δῶρα ἔδωκεν.
Αὐτὴν μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὅρκον,
Παῖδας δ' ἤματα πάντα ἑοῦ μεταναιέτας εἶναι.
Ως δ' αὔτως πάντεσσι διαμπερὲς, ὥσπερ ὑπέστη,
Εξετέλεσσ'· αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ, ἠδὲ ἀνάσσει.
Φοίβη δ' αὖ Κοίου πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν·
Κυσαμένη δ' ἤπειτα θεὰ θεοῦ ἐν φιλότητι,
Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεὶ,
Ηπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ολύμπου.
Γείνατο δ' Αστερίην εὐώνυμον, ἥν ποτε Πέρσης
Ηγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.

Et Robur, atque Vim, præclaros peperit filios,
Quibus non eſt ſeorſim à Jove domus, nec ulla ſedes,
Neque via, qua non illis Deus præit:
Sed ſemper apud Jovem graviter tonantem ſedem habent.
Sic enim conſuluit Styx incorruptibilis, Oceani filia,
Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
Immortales vocavit Deos ad latum Olympum.
Dixit autem, quod quiſquis una ſecum Deorum contra Titanas pugnet,
Nulli ſe ademptorum præmia, ſed honorem quemque
Habiturum, quem antea inter immortales Deos.
Illum etiam dixit, qui honoris expers fuerit ſub Saturno & immunis,
Ad honores ac præmia provectum ut æquum eſt.
Venit autem prima Styx incorruptibilis in Olympum
Cum ſuis filiis, ſui per conſilia patris.
Illam vero Jupiter honoravit, eximia quoque dona dedit.
Eam enim conſtituit Deorum magnum ut ſit jusjurandum,
Filii autem diebus omnibus ſui inquilini ut ſint.
Similiter etiam omnibus prorſus, ſicuti pollicitus erat,
Perfecit: ipſe autem præpotens eſt, atque imperat.
Phœbe porro Cœi perjucundum venit ad torum;
Gravida vero facta deinde Dea Dei in concubitu,
Latonam cæruleo peplo peperit blandam ſemper,
Mitem hominibus atque immortalibus Diis,
Suavem ab initio, in primis hilarem intra Olympum.
Peperit inſuper Aſteriam claram, quam olim Perſes
Duxit in amplam domum, ſua ut eſſet uxor.

Η δ' ὑποκυσαμένη Εκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων
Ζεὺς Κρονίδης τίμησε· πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Η δὲ καὶ ἀστερόεντος ἀπ' Οὐρανοῦ ἔμμορε τιμῆς,
Αθανάτοις τε Θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα.
Καὶ γὰρ νῦν ὅτε πού τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ερδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,
Κικλήσκει Εκάτην· πολλή τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ρεῖα μάλ', ᾧ πρόφρων γε θεὰ ὑποδέξεται εὐχάς·
Καί τε οἱ ὄλβον ὀπάζοι· ἐπεὶ δύναμίς γε πάρεστιν.
Οσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, τούτων ἔχει αἶσαν ἁπάντων.
Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβιήσατο, οὐδέ τ' ἀπηύρα
Οσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετὰ προτέροισι θεοῖσιν.
Αλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός.
Οὐδ' ὅτι μουνογενής, ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ, ἠδὲ θαλάσσῃ·
Αλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ωἷ δ' ἐθέλει μεγάλως παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησιν,
Εν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὅν κ' ἐθέλῃσιν.
Η δ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
Ανέρες, ἔνθα θεὰ παραγίνεται οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Νίκην προφρονέως ὀπάσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.
Εν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει.
Εσθλὴ δ' αὖθ' ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν,
Ενθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.

Νι-

Illa autem gravida facta Hecaten peperit, quam ſuper omnes
Jupiter Saturnius honoravit: dedit vero ei ſplendida dona,
Poteſtatem ut habeat terræque & infructuoſi maris.
Imo etiam ſtelligero à Cœlo ſortita eſt honorem,
Immortalibuſque Diis honorata eſt maxime.
Etenim nunc quando alicubi aliquis terreſtrium hominum
Faciens ſacra fauſta ſecundum patrios mores expiat,
Invocat Hecaten: ingens vero eum ſequitur honor
Facillime, cujus benevola Dea ſuſcipit preces:
Et illi divitias largitur; nam facultas ei adeſt.
Quotquot enim Terra Cœloque prognati ſunt,
Et honorem ſorte acceperunt, illorum habet ſortem omnium.
Neque quidquam ei Saturnius per vim ademit, neque abſtulit
Eorum, quæcumque ſortita eſt Titanas inter priores Deos.
Sed habet ſicut prius ab initio facta eſt diſtributio.
Nec quia unigenita, minorem Dea ſortita eſt honorem,
Et poteſtatem tam in terra ac cœlo, quam in mari:
Sed inſuper multo magis, quoniam Jupiter honorat illam.
Cui vero vult, magnifice præſto eſt, atque eum juvat.
Inque concione inter homines eminet, quem voluerit.
Atque quando ad bellum exitioſum armantur
Viri, tum Dea adeſt quibus voluerit,
Victoriam promte ut præbeat, & laudem porrigat.
Inque judicio reges apud venerandos ſedet.
Bona inſuper quando viri in certamine colluctantur,
Ibi Dea & illis præſto eſt, atque eos juvat.

Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ, καλὸν ἄεθλον
Ρεῖα φέρει, χαίρων τε τοκεῦσιν κῦδος ὀπάζει.
Εσθλὴ δ' ἱππήεσσι παρεστάμεν οἷς κ' ἐθέλῃσι.
Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται,
Εὔχονται δ' Εκάτῃ, καὶ ἐρικτύπῳ Εννοσιγαίῳ,
Ρηϊδίως δ' ἄγρην κυδρὴ θεὸς ὤπασε πολλήν·
Ρεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Εσθλὴ δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ερμῇ ληΐδ' ἀέξειν,
Βουκολίας τ', ἀγέλας τε, καὶ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν,
Ποίμνας τ' εἰροπόκων γ' ὀΐων, θυμῷ γε θέλουσα,
Εξ ὀλίγων βριάει, κἀκ πολλῶν μείονα θῆκεν.
Οὕτω τοι καὶ μουνογενὴς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα,
Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσι.
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον, οἳ μετ' ἐκείνην
Οφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ηοῦς.
Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος· αἳ δέ τε τιμαί.
Ρεία δ' ὑποδμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Εστίην, Δήμητρα, καὶ Ηρην χρυσοπέδιλον,
Ιφθιμόν τ' Αΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει,
Νηλεὲς ἦτορ ἔχων, καὶ ἐρίκτυπον Εννοσίγαιον,
Ζῆνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἵκοιτο·
Τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν οὐρανιώνων
Αλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχῃ βασιληΐδα τιμήν.

Πεύθετο

Qui vero vicerit virtute & robore, pulcrum præmium
Facile fert, lætusque parentibus gloriam dat.
Bona item equitibus adesse, quibus voluerit.
Et his qui cæruleum (*mare*) trajectu difficile exercent,
Votaque faciunt Hecatæ, & valde sonanti Neptuno,
Facile etiam prædam inclyta Dea dedit copiosam;
Facile vero abstulit apparentem, volens saltem animo.
Bona præterea in stabulis cum Mercurio pecus augere,
Armentaque boum, gregesque, & greges magnos caprarum,
Gregesque lanigerarum ovium, animo certe volens,
Ex paucis copiosos, & ex multis pauciores reddit.
Adeo sane etiam unigenita ex matre cum sit,
Omnibus inter Deos honorata est muneribus.
Fecit autem eam Saturnius altricem juvenum, qui post eam
Oculis adspexerunt lumen multa contuentis Auroræ.
Sic ab initio nutrix est puerorum: atque hi sunt honores.
Rhea autem compressa à Saturno peperit illustres liberos,
Vestam, Cererem, & Junonem aurea calceamenta habentem,
Fortemque Plutonem, qui sub terra domos incolit,
Immite cor habens, & valde sonantem Neptunum,
Jovemque sapientem, Deorum patrem atque hominum,
Cujus & à tonitru concutitur lata terra.
Atque illos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicumque
Ex utero sacro matris ad genua venerat:
Hæc agitans, ne ullus clarorum filiorum Cœli
Alius inter Immortales haberet regium decus.

Audierat

Πεύθετο γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Οὕνεκά οἱ πέπρωτο ἑῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι,
Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.
Τῷ ὅγε οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
Παῖδας ἑοὺς κατέπινε· Ῥέην δ᾽ ἔχε πένθος ἄλαστον.
Αλλ᾽ ὅτε δὴ Δί᾽ ἔμελλε θεῶν πατέρ᾽ ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Τέξεσθαι, τότ᾽ ἔπειτα φίλους λιτάνευε τοκῆας
Τοὺς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Μῆτιν συμφράσσασθαι ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
Παῖδα φίλον, τίσαιτο δ᾽ ἐριννῦς πατρὸς ἑοῖο
Παίδων, οὓς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Οἱ δὲ θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ᾽ ἐπίθοντο,
Καί οἱ πεφραδέτην ὅσα περ πέπρωτο γενέσθαι
Αμφὶ Κρόνῳ βασιλῆϊ καὶ υἱέϊ καρτεροθύμῳ.
Πέμψαν δ᾽ ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,
Οππότ᾽ ἄρ᾽ ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθαι,
Ζῆνα μέγαν· τὸν μέν οἱ ἐδέξατο Γαῖα πελώρη
Κρήτῃ [ἐν] εὐρείῃ τραφέμεν ἀτιταλλέμεναί τε.
Ενθα μὲν ἷκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
Πρώτην ἐς Λύκτον· κρύψεν δέ ἑ χερσὶ λαβοῦσα
Αντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,
Αἰγαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.
Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν
Ουρανίδῃ μέγ᾽ ἄνακτι, θεῶν προτέρῳ βασιλῆϊ.
Τὸν τόθ᾽ ἑλὼν χείρεσσιν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν,
Σχέτλιος· οὐδ᾽ ἐνόησε μετὰ φρεσὶν ὥς οἱ ὀπίσσω

Αντὶ

Audierat enim ex Terra, & Cœlo ſtellis micante,
Quod ſibi fatale eſſet ſuo à filio domari,
Quamvis robuſto, Jovis magni per conſilia.
Ideoque hic non vanam ſpeculationem habuit, ſed inſidias ſtruens
Filios ſuos devorabat: Rheam autem tenebat luctus gravis.
Sed quando jam Jovem erat Deorum patrem atque virorum
Paritura, jam tum caris ſupplicabat parentibus
Suis, Terræque & Cœlo ſtellato,
Conſilium ut conferrent quo pacto clam pareret
Filium carum, & ulciſceretur furias patris ſui
Contra filios, quos devoraverat ingens Saturnus verſutus.
Illi vero filiæ dilectæ auſcultarunt & morem geſſerunt,
Et ei commemorarunt, quæcumque fatis conſtitutum eſſet fieri
Circa Saturnum regem, & filium magnanimum.
Miſerunt autem in Lyctum, Cretæ in pinguem tractum,
Cum minimum natu filiorum eſſet paritura,
Jovem magnum: hunc quidem ſibi ſuſcepit Terra vaſta
In Creta lata educandum & delicate enutriendum.
Tum quidem pervenit ferens celerem per noctem nigram,
Primum ad ipſam Lyctum: abſcondit autem ipſum manibus prehen-[ſum
Antro in excelſo, divinæ ſub latebris terræ,
Ægæo in monte denſo ſylvoſo,
Huic autem faſciis involutum magnum lapidem in manus dedit
Cœli filio præpotenti, Deorum priori regi.
Quem tum arreptum manibus ſuam condidit in alvum
Miſer; nec cogitavit animo quod ſibi in poſterum

Pro

Αντὶ λίθου ἑὸς υἱὸς ἀνίκητος καὶ ἀκηδὴς
Λείπεθ', ὅ μιν τάχ' ἔμελλε βίῃ καὶ χερσὶ δαμάσσας
Τιμῆς ἐξελάαν, ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.
Καρπαλίμως δ' ἄρ ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Ηὔξετο τοῖο ἄνακτος· ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γαίης ἐννεσίῃσι πολυφραδέεσσι δολωθεὶς,
Ον γόνον ἂψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης,
Νικηθεὶς τέχνῃσι βίηφί τε παιδὸς ἑοῖο.
Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον καταπίνων.
Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ, γυάλοις ὑπὸ Παρνησοῖο,
Σῆμ' ἔμεν ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι.
Λῦσε δὲ πατροκασιγνήτους ὀλοῶν ἀπὸ δεσμῶν
Οὐρανίδας, οὓς δῆσε πατὴρ ἀεσιφροσύνῃσιν.
Οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν εὐεργεσιάων,
Δῶκαν δὲ βροντὴν, ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Καὶ στεροπήν· τὰ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκεύθει·
Τοῖς πίσυνος, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.
Κούρην δ' Ιαπετὸς καλλίσφυρον Ωκεανίνην
Ηγάγετο Κλυμένην, καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινεν.
Η δέ οἱ Ατλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα.
Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον, ἠδὲ Προμηθέα
Ποικίλον, αἰολόμητιν, ἁμαρτίνοόν τ' Επιμηθέα,
Ος κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσι·
Πρῶτος γάρ ῥα Διὸς πλαστὴν ὑπέδεκτο γυναῖκα
Παρθένον. Υβριστὴν δὲ Μενοίτιον εὐρύοπα Ζεὺς

Εἰς

Pro lapide ſuus filius invictus & ſecurus
Supereſſet, qui ipſum mox eſſet vi & manibus domitum
Ex honore expulſurus, ipſeque immortalibus eſſet imperaturus.
Celeriter autem deinde robur & fortia membra
Creſcebant illius regis: revolutis deïn annis,
Terræ conſilio aſtuto circumventus,
Suam ſobolem iterum emiſit magnus Saturnus verſutus,
Victus artibus ac vi filii ſui.
Primum vero evomuit lapidem, ultimo devoratum.
Illum quidem Jupiter firmiter defixit in terram ſpatioſam
Pytho in divina, in amfractu Parnaſſi,
Monumentum ut ſit in poſterum, miraculum mortalibus hominibus.
Solvit vero patruos noxiis à vinculis
Cœligenas, quos vinxerat pater ex amentia.
Qui ipſi retulerunt gratiam beneficiorum,
Dederuntque tonitru, atque candens fulmen,
Et fulgur; quæ antea immanis terra occultaverat:
Quibus confiſus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Puellam porro Japetus pulchram Oceanidem
Duxit Clymenen, & eundem lectum conſcendit.
Ipſa vero ei Atlantem magnanimum peperit filium.
Peperit præterea gloria præſignem Menœtium, atque Prometheum
Varium, verſutum, ſtultumque Epimetheum,
Qui noxa ſtatim ab initio fuit hominibus inventoribus rerum.
Primus enim Jovis fictam ſuſcepit mulierem
Virginem. Flagitioſum vero Menœtium late videns Jupiter

F In

Εἰς ἔρεβος κατέπεμψε, βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ,
Εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ἠνορέης ὑπερόπλου.
Ατλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Πείρασιν ἐν γαίης, πρόπαρ Εσπερίδων λιγυφώνων
Εστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι.
Ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεύς.
Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον,
Δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας.
Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον· αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ
Ησθιεν ἀθάνατον· τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντη
Νυκτὸς, ὅσον πρόπαν ἦμαρ ἔδοι τανυσίπτερος ὄρνις.
Τὸν μὲν ἄρ' Αλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ηρακλέης ἔκτεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νοῦσον ἄλαλκεν
Ιαπετιονίδῃ, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων·
Οὐκ ἀέκητι Ζηνὸς Ολυμπίου ὑψιμέδοντος,
Οφρ' Ηρακλῆος Θηβαγενέος κλέος εἴη
Πλεῖον ἔτ' ἢ τοπάροιθεν ἐπὶ χθόνα πουλυβότειραν.
Τοῦτον ἄρ' ἀζόμενος παύσθη χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκεν,
Οὕνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.
Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοί τ' ἄνθρωποι
Μηκώνῃ, τότ' ἔπειτα μέγαν βοῦν πρόφρονι θυμῷ
Δασσάμενος προὔθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.
Τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε, καὶ ἔγκατα πίονι δημῷ
Εν ῥινῷ κατέθηκε, καλύψας γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δ' αὖτ' ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ
Εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας ἀργέτι δημῷ.

In Erebum detrusit, feriens ardente fulmine,
Propter improbitatem & fortitudinem insolentem.
Atlas vero cœlum latum sustinet dura ex necessitate,
Finibus in terræ, è regione Hesperidum argutarum
Stans, capiteque & indefessis manibus.
Hanc enim ipsi sortem destinavit prudens Jupiter.
Ligavit vero firmissimis compedibus Promethea versutum,
Vinculis duris mediam in columnam affigens.
Et ei aquilam immisit expansis alis: ceterum hæc hepar
Comedebat immortale: quin ipsum crescebat tantum ubique
Noctu, quantum toto die edisset extentas alas habens avis.
Hanc quidem Alcmenæ formosæ fortis filius
Hercules occidit, malam vero pestem profligavit
Ab Japetionida, & liberavit ab ægritudine:
Non invito Jove Olympio in alto imperante,
Quo Herculis Thebis geniti gloria esset
Major etiam quam antea super terram multos pascentem.
Eum itaque veneratus remisit iram, quam prius habuerat,
Eo quod contendisset consilio cum præpotente Jove.
Etenim quando disceptabant inter se Dii, mortalesque homines
Meconæ, ibi tum magnum bovem volente animo
Divisum proposuit, Jovis mentem fallens.
Nam hac quidem parte carnesque, & intestina cum pingui adipe
In pelle deposuit, tegens ventre bubulo:
In altera rursum ossa alba bovis dolosa arte
Rite disponens recondidit, tegens candida arvina.

Δὴ τότε μὲν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Ιαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ᾽ ἀνάκτων,
Ω πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσσαο μοίρας.
Ως φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς.
Τὸν δ᾽ αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
Ηκ᾽ ἐπιμειδήσας· (δολίης δ᾽ οὐ λήθετο τέχνης)
Ζεὺς κύδιστε,, μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
Τῶν δ᾽ ἕλευ ὁπποτέρην σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει.
Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δ᾽ ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Γνῶ ῥ᾽, οὐδ᾽ ἠγνοίησε δόλον. Κακὰ δ᾽ ὄσσετο θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλεν.
Χερσὶ δ᾽ ὅγ᾽ ἀμφοτέρῃσιν ἀνείλετο λευκὸν ἄλειφαρ.
Χώσατο δὲ φρένας· ἀμφὶ χόλος δέ μιν ἵκετο θυμὸν,
Ως ἴδεν ὀστέα λευκὰ βοὸς, δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ.
Εκ τοῦ δ᾽ ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ᾽ ἀνθρώπων
Καίουσ᾽ ὀστέα λευκὰ θυηέντων ἐπὶ βωμῶν.
Τὸν δὲ μέγ᾽ ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ιαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς,
Ω πέπον, οὐκ ἄρα πω δολίης ἐπελήθεο τέχνης.
Ως φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς.
Εκ τούτου δ᾽ ἤπειτα, δόλου μεμνημένος αἰεὶ,
Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν.
Αλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐῢς πάϊς Ιαπετοῖο,
Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν
Εν κοίλῳ νάρθηκι. Δάκεν δ᾽ ἄρα νειόθι θυμὸν

Ζῆν

Jamque tum ipſum allocutus eſt pater hominumque Deorumque:
Japetionida, omnium illuſtriſſime regum,
O amice, quam inique partitus es portiones!
Sic dixit eum carpens Jupiter perpetua conſilia ſciens.
Hunc viciſſim alloquutus eſt Prometheus vafer,
Tacite arridens: (doloſæ autem non immemor erat artis)
Jupiter glorioſiſſime, maxime Deorum ſempiternorum,
Harum elige utram tibi in pectoribus animus ſuadet.
Dixit ſane doloſa cogitans. Jupiter autem æterna conſilia ſciens
Cognovit certe,nec ignoravit dolum. Mala autem concipiebat animo
Adverſus homines mortales, quæ & perficienda erant.
Manibus vero hic utriſque ſuſtulit album adipem.
Iraſcebatur autem mente: ira vero ejus occupabat animum,
Ut vidit oſſa alba bovis, doloſa arte.
Ex illo tempore Diis ſuper terram genus hominum
Adolent oſſa alba odoratis in aris.
Hunc autem valde indignatus allocutus eſt nubicogus Jupiter:
Japetionida, ſuper omnes ſapiens,
O amice, nondum ſane doloſæ oblitus es artis.
Sic dixit ira percitus Jupiter æterna conſilia ſciens.
Ex illo tempore deinceps, doli memor ſemper,
Non dabat miſeris ignem inſatiabilem
Mortalibus hominibus, qui ſuper terram habitant.
Sed ipſum decepit egregius filius Japeti,
Furatus indomiti ignis eminus apparentem ſplendorem
In concava ferula. Momordit vero in animo

Jovem

Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,
Ως ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν.
Αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι.
Γαίης γὰρ σύμπλασσε περικλυτὸς Αμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Αθήνη
Αργυφέῃ ἐσθῆτι· κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Αμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέος ἄνθεσι ποίης
Ιμερτοὺς περίθηκε καρήατι Παλλὰς Αθήνη·
Αμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Αμφιγυήεις,
Ασκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διὶ πατρί.
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλ' ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα,
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε, (χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλή,
Θαυμασίη) ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ τεῦξε καλὸν κακὸν, ἀντ' ἀγαθοῖο,
Εξάγαγ' ἔνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,
Κόσμῳ ἀγαλλομένην γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεοὺς, θνητούς τ' ἀνθρώπους,
Ως εἶδον δόλον αἰπὺν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
Εκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων.
Τῆς γὰρ ὀλώϊόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης οὐ σύμφοροι, ἀλλὰ κόροιο.

Ως

Jovem in alto tonantem, & ad iram ejus animus commotus eſt,
Ut vidit inter homines ignis procul apparentem ſplendorem.
Protinus autem pro igne ſtruxit malum hominibus.
E terra enim conformavit perquam celebris Vulcanus
Virginis pudicæ ſimulacrum, Saturnii conſilio.
Cinxit vero & adornavit Dea cæſiis oculis Minerva
Candida veſte: capiti vero calyptram
Ingenioſe factam manibus impoſuit, mirum viſu:
Circum vero ei ſerta recens florentis è floribus herbæ
Amœna impoſuit capiti Pallas Minerva:
Circumque ei coronam auream caput poſuit,
Quam ipſe fecerat inclytus Vulcanus,
Elaborans manibus, gratificans Jovi patri.
In hac artificioſa multa cælata erant, mira viſu,
Belluæ quas Continens plurimas alit, atque Mare,
Ex illis multas in ea poſuit, (gratia vero reſplendebat magna,
Mirabilis) animantibus ſimiles vivis.
Ceterum poſtquam effecit pulchrum malum, pro bono,
Eduxit ubi alii erant Dii atque homines,
Ornatu geſtientem cæſiæ Palladis forti patre prognatæ.
Admiratio autem cepit immortaleſque Deos, mortaleſque homines,
Ubi viderunt dolum exitioſum, inexplicabilem hominibus.
Ex illa enim genus eſt mulierum tenerarum.
Illius enim pernicioſum eſt genus, & gens mulierum
Nocumentum ingens mortales inter homines habitant,
Pernicioſæ paupertatis non comites, ſed luxus.

Ac

Ὡς δ' ὁπότ' ἐν σμήνεσσι κατηρεφέεσσι μέλισσαι
Κηφῆνας βόσκουσι, κακῶν ξυνήονας ἔργων,
Αἱ μέν τε πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἠμάτιαι σπεύδουσι, τιθεῖσί τε κηρία λευκά,
Οἱ δ' ἔντοσθε μένοντες ἐπηρεφέας κατὰ σίμβλους,
Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται·
Ὡς δ' αὔτως ἄνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνήονας ἔργων
Ἀργαλέων. Ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο·
Ὅς κε γάμον φεύγων, καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,
Μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἵκηται,
Χήτει γηροκόμοιο, ὅδ' οὐ βιότου ἐπιδευὴς
Ζώει, ἀποφθιμένου δὲ διὰ κτῆσιν δατέονται
Χηρωσταί. Ὧ δ' αὖτε γάμου μετὰ μοῖρα γένηται,
Κεδνὴν δ' ἔσχεν ἄκοιτιν, ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι,
Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει
Ἐμμέναι. Ὃς δέ κε τέτμῃ ἀταρτηροῖο γενέθλης,
Ζώει ἐνὶ στήθεσσιν ἔχων ἀλίαστον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστιν.
Ὡς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον, οὐδὲ παρελθεῖν.
Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀκάκητα Προμηθεὺς
Τοῖό γ' ὑπεξήλυξε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Καὶ πολύϊδριν ἐόντα μέγας κατὰ δεσμὸς ἐρύκει.
Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ,
Κόττῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
Ἠνορέην ὑπέροπλον ἀγώμενος, ἠδὲ καὶ εἶδος,

Καὶ

Ac veluti cum in alveariis tectis apes
Fucos pascunt, malorum participes operum,
Illæ quidem per totum diem ad solem occidentem
Diurnæ laborant, & faciunt favos albos,
At illi intus permanentes coopertis in alveariis,
Alienum laborem suum in ventrem metunt:
Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
Jupiter altitonans dedit, participes operum
Molestorum. Aliud vero præbuit malum pro bono:
Qui nuptias refugiens, & anxietate plenas res mulierum,
Non uxorem ducere velit, gravem vero attigerit senectam,
Caret quæ senectutem foveat; si non sine opibus
Vivat, mortui vero possessionem inter se dividunt
Remoti cognati. Cui vero nuptiarum conditio contigerit,
Pudicam vero habuerit conjugem, sapientem,
Huic perpetuo malum cum bono certat
Ut adsit. Qui vero adeptus fuerit nocentis generis fœminam,
Vivit in pectore gestans perpetuum mœrorem
Animo & corde, & immedicabile malum est.
Adeo non licet Jovis fallere consilium, neque effugere.
Neque enim Japetionides nulli injurius Prometheus
Illius evitavit gravem iram, sed necessario
Eum quamvis multiscius sit, magnum vinculum coërcet.

Briareo vero ubi primum pater iratus erat animo,
Cottoque atque Gygæ, ligavit forti vinculo,
Fortitudinem immanem admirans, atque etiam formam,

Καὶ μέγεθος· κατένασσε δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ενθ' οἵγ' ἄλγε' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες,
Εἵατ' ἐπ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι Γαίης,
Δηθὰ μάλ' ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες.
Αλλὰ σφέας Κρονίδης τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Οὓς τέκεν ἠΰκομος Ρείη Κρόνου ἐν φιλότητι,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν ἀνήγαγον ἐς φάος αὖτις.
Αὐτὴ γάρ σφιν ἅπαντα διηνεκέως κατέλεξε,
Σὺν κείνοις νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
Δηρὸν γὰρ μάρναντο, πόνον θυμαλγέ' ἔχοντες,
Τιτῆνές τε θεοί, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
Αντίον ἀλλήλοισι διὰ κρατερὰς ὑσμίνας·
Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Οθρύος Τιτῆνες ἀγαυοί,
Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Οὐλύμποιο θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Οὓς τέκεν ἠΰκομος Ρείη Κρόνῳ εὐνηθεῖσα.
Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες,
Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείους ἐνιαυτούς.
Οὐδέ τις ἦν ἔριδος χαλεπῆς λύσις, οὐδὲ τελευτὴ
Οὐδετέροις, ἶσον δὲ τέλος τέτατο πτολέμοιο.
Αλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄρμενα πάντα,
Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι,
Πάντων ἐν στήθεσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγήνωρ.
Ως νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Κέκλυτέ μευ, Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα,
Οφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσι κελεύει.

Et magnitudinem: collocavit autem ſub terram latam,
Ubi illi dolores habentes ſub terra agentes,
Sedent in extrema plaga, magnæ in finibus Terræ,
Uſque valde mœrentes, corde magnum luctum habentes.
Sed ipſos Saturnius atque immortales dii alii
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturni in amore,
Terræ conſiliis reduxerunt in lucem iterum.
Ipſa enim eis cuncta prolixe recenſuit,
Cum illis victoriamque & ſplendidam gloriam accepturos.
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habentes,
Titaneſque dii, & quotquot è Saturno nati ſunt,
Contra ſeſe mutuo per validas pugnas:
Hi quidem ab alta Othry, Titanes glorioſi,
Illi vero ab Olympo, dii datores bonorum,
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturno concumbens.
Illi ſane tum inter ſe pugnam animum excruciantem habentes,
Continenter pugnabant, decem totos annos.
Neque ullus erat contentionis gravis exitus, neque finis
Alterutris: æqualiter autem finis extendebatur belli.
Sed quando jam illis præbuit congruentia omnia,
Nectarque ambroſiamque, quibus dii ipſi veſcuntur,
Omnium in pectoribus accendebatur animus generoſus.
Ubi vero nectar comederunt & ambroſiam amabilem,
Jam tum ipſos ſic affatus eſt pater hominumque deorumque:
Audite me, Terræque & Cœli incluti liberi,
Ut dicam quæ me animus in pectore jubet.

Ηδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι,
Νίκης καὶ κράτεος πέρι μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐκγενόμεσθα.
Υμεῖς δὲ μεγάλην τε βίην καὶ χεῖρας ἀάπτους
Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαῒ λυγρῇ,
Μνησάμενοι φιλότητος ἐνηέος, ὅσσα παθόντες
Ες φάος ἂψ ἀφίκεσθε δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμοῦ,
Ημετέρας διὰ βουλὰς, ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος.
Ως φάτο. Τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων·
Δαιμόνι', οὐκ ἀδάητα πιφάσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ιδμεν ὅτι πέρι μὲν πραπίδες, πέρι δ' ἐστὶ νόημα,
Αλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρῆς γένεο κρυεροῖο.
Σῇς δ' ἐπιφραδμοσύνῃσιν ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος
Αψορρον δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν
Ηλύθομεν, Κρόνου υἱὲ ἄναξ, ἀνάελπτα παθόντες.
Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ, καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Μαρνάμενοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ως φάτ'. Επῄνησαν δὲ θεοὶ δωτῆρες ἑάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. Πολέμου δ' ἐλιλαίετο θυμὸς
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τοπάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν
Πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρσενες, ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
Οὕς τε Ζεὺς ἐρέβεσφιν ὑπὸ χθονὸς ἧκε φόως δε,
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίην ὑπέροπλον ἔχοντες.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο

Πᾶσιν

Jam enim admodum diu adverſi nobis mutuo,
Pro victoria & imperio pugnavimus dies omnes,
Titaneſque dii, & quotquot è Saturno ſati ſumus.
Vos vero magnamque vim & manus invictas
Oſtendite Titanibus contrarii in pugna gravi,
Memores amicitiæ placidæ, & quæ perpeſſi
Ad lucem redieritis moleſto à vinculo,
Noſtra per conſilia, à caligine obſcura.
Sic dixit. Illum vero rurſum excepit Cottus egregius:
Venerande, non ignota loqueris: ſed & nos
Scimus, quod excellas prudentia & intellectu,
Depulſor autem immortalibus damni fueris horrendi.
Tua vero prudentia ab caligine opaca
Retro iterum acerbis à vinculis
Venimus, Saturni fili rex, inſperata paſſi.
Ideoque nunc intento animo, & prudenti conſilio,
Vindicabimus veſtrum imperium in gravi conflictu,
Pugnantes cum Titanibus per acria prælia.
Sic dixit. Collaudarunt vero dii datores bonorum,
Sermone audito. Bellum vero cupiebat animus
Magis etiam quam antea: pugnam vero arduam ciebant
Omnes, fœminæque & mares, die illo,
Titaneſque dii, & quotquot Saturno prognati ſunt,
Quoſque Jupiter ex Erebo ſub terra miſit ad lucem,
Acres robuſtique, vires immenſas habentes.
Horum centum quidem manus ab humeris erumpebant

Πᾶσιν ὁμῶς. Κεφαλαὶ δ' ἑκάστῳ πεντήκοντα
Εξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἳ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν ἐν δαῒ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους στιβαρῆς ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Προφρονέως, χειρῶν τε, βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφαινον
Αμφότεροι· δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων.
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν· ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ολυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπειά τ' ἰωὴ
Ασπέτου ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατεράων.
Ως ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοις ἵεσαν βέλεα στονόεντα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα
Κεκλομένων· οἱ δὲ ξυνίεσαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ.
Οὐδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἴσχεν ἑὸν μένος, ἀλλά νυ τοῦ γε
Εἶθαρ μὲν μένεος πλῆντο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
Φαῖνε βίην· ἄμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ ἠδ' ἀπ' Ολύμπου
Αστράπτων ἔστειχε συνωχαδόν· οἱ δὲ κεραυνοὶ
Ικταρ ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο
Χειρὸς ἀπὸ στιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα θ' εἰλυφόωντες
Ταρφέες· ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζεν
Καιομένη· λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
Εζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ωκεανοῖο ῥέεθρα,
Πόντος τ' ἀτρύγετος· τοὺς δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν

Ασπετος·

Omnibus ſimul. Capita vero unicuique quinquaginta
Ex humeris enata erant in robuſtis artubus.
Qui tum Titanibus oppoſiti ſunt in pugna luctuoſa,
Rupes magnas validis in manibus geſtantes.
Titanes vero ab altera parte confirmabant palanges
Alacriter, manuumque, viriumque ſimul opus oſtentabant
Utrique: horrende vero inſonuit pontus immenſus.
Terra autem valde ſtridebat: ingemiſcebat vero latum cœlum
Quaſſatum, & penitus concutiebatur amplus Olympus
Impetu à deorum: concuſſio vero venit gravis
Ad Tartarum tenebricoſum, & pedum acris fragor
Immodici tumultus, ictuumque fortium.
Ita ſane in ſeſe mutuo jaciebant tela gemebunda.
Vox autem utrorumque pervenit ad cœlum ſtellatum
Adhortantium: at illi congrediebantur magno cum clamore.
Neque ſane amplius Jupiter cohibebat ſuum robur, ſed ipſius
Statim robore implebatur animus, & omnem
Exſeruit vim: ſimul etiam à cœlo atque ab Olympo
Fulgurans incedebat confertim: fulmina autem
Celerrime una cum tonitru & fulgure volabant
Manu à robuſta, ſacram flammam circumvolventia
Crebra: circum vero terra alma reboabat
Ardens: crepitabat autem undique igne valde magna ſylva.
Fervebatque terra tota, & Oceani fluenta,
Pontuſque immenſus: circumdedit autem calidus vapor
Titanes terreſtres: flamma vero ad aërem divinum pervenit

Magna

Ασπετος· ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνοῦ τε στεροπῆς τε.
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' ἄντα
Οφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' οὔασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὔτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Πίλνατο· τοῖος γάρ κε μέγιστος δοῦπος ὀρώρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξεριπόντος.
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων.
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔνοσίν τε, κόνιν θ' ἅμα ἐσφαράγιζον,
Βροντήν τε, Στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κῆλα Διὸς μεγάλοιο· φέρον δ' ἰαχήν τ' ἐνοπήν τε
Ες μέσον ἀμφοτέρων· ὄτοβος δ' ἄπλητος ὀρώρει
Σμερδαλέης ἔριδος· κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων.
Εκλίνθη δὲ μάχη· πρὶν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,
Εμμενέως ἐμάχοντο διὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Οἱ δ' ἄρ' ἐνὶ πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν,
Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' ἄατος πολέμοιο.
Οἵ ῥα τριηκοσίας πέτρας στιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν
Πέμπον ἐπασσυτέρας· κατὰ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι
Τιτῆνας· καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Πέμψαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν,
Νικήσαντες χερσὶν, ὑπερθύμους περ ἐόντας,
Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.
Ισον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς Τάρταρον ἠερόεντα.
Εννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Οὐρανόθεν κατιὼν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο·

Εννέα

Magna: oculos vero viſu privabat quantumvis fortium
Splendor radians fulminiſque fulguriſque. [tur ac ſi quis coram
Incendium autem magnum corripuit Erebum: ſimileque videba-
Oculis adſpiceret, ac auribus vocem audiret,
Eodem modo cum olim & terra & cœlum latum ſuperne
Appropinquabat: talis enim maximus ſtrepitus excitabatur,
Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente.
Tantus fragor erat diis pugna confligentibus.
Simul quoque venti motumque, pulveremque cum ſtrepitu excitabant,
Tonitruque, fulgurque, & ardens fulmen,
Tela Jovis magni. Ferebant autem fremitum clamoremque
In medium utrorumque: ſtrepitus autem ingens excitabatur
Stupendæ pugnæ: robur autem exſerebatur operum.
Inclinata vero eſt pugna: prius autem ſibi mutuo imminentes,
Fortiter pugnabant in forti prælio.
Illi vero inter primos pugnam acrem ciebant,
Cottuſque, Briareuſque, Gygeſque inſatiabilis belli.
Hi ſane trecentas petras robuſtis è manibus
Mittebant frequentes: obumbrarunt autem jaculis
Titanas: atque hos quidem ſub terram longe patentem
Miſerunt, & vinculis moleſtis alligarunt,
Cum viciſſent manibus, ſuperbi licet eſſent,
Tantum infra ſub terram, quantum cœlum diſtat à terra.
Par enim ſpatium à terra in Tartarum caliginoſum.
Novem enim noctes ac dies ærea incus
Cœlitus delapſa, decimo die ad terram perveniret:

Εννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Εκ γαίης κατιὼν, δεκάτῃ ἐς Τάρταρον ἵκοι·
Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται· ἀμφὶ δέ μιν νὺξ
Τριστοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν· αὐτὰρ ὕπερθεν
Γῆς ῥίζαι πεφύκασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ενθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης.
Τοῖς οὐκ ἐξιτόν ἐστι· πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν
Χαλκείας· τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν.
Ενθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο.
Ενθάδε γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Εξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Αργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ·
Χάσμα μέγ'. Οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν
Οὖδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο.
Αλλά κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι πρὸ θύελλα θυέλλῃ
Αργαλέη· δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τοῦτο τέρας· καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ
Εστηκεν, νεφέλης κεκαλυμμένα κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ιαπετοῖο πάϊς ἔχετ' οὐρανὸν εὐρὺν
Εστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Αστεμφέως, ὅθι Νύξ τε καὶ Ημέρα ἆσσον ἰοῦσαι
Αλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεναι μέγαν οὐδὸν

Χάλ-

Novem rurſus noctes & dies ærea incus,
Ex terra deſcendens, decimo die ad Tartarum perveniret.;
Quem circa æreum ſeptum ductum eſt: circum vero ipſum nox
Triplici ordine fuſa eſt circa collum: ſed ſuperne
Terræ radices ſunt & infructuoſi maris.
Illic dii Titanes ſub caligine obſcura
Abſconditi ſunt, conſiliis Jovis nubicogi,
Loco in ſqualido, *ubi* vaſtæ ultima terræ.
His non exitus patet: portas vero impoſuit Neptunus
Æreas: murus etiam circumdatus utrimque.
Illic Gyges, Cottuſque, & Briareus magnanimus
Habitant, cuſtodes fidi Jovis Ægiochi.
Ibidem terræ tenebricoſæ, & Tartari caliginoſi,
Pontique infructuoſi, & cœli ſtelligeri,
Ex ordine omnium fontes & fines ſunt,
Moleſti, ſqualidi, quos oderunt etiam ipſi dii:
Hiatus ingens. Nec vero *quiſquam* toto integro anno
Solum attingeret, ubi primum portas intra veniſſet,
Sed ſane huc & illuc ferret impetuoſa procella
Moleſta: horrendumque etiam immortalibus diis
Hoc monſtrum: & noctis obſcuræ domus horrenda
Stat, nubibus obtecta nigris.
Has ante Japeti filius ſuſtinebat cœlum latum,
Stans, capiteque & indefeſſis manibus
Firmiter, ubi Noxque & Dies prope euntes
Seſe mutuo compellabant, alternis ſubeuntes magnum limen

Χάλκεον. Η μὲν ἔσω καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζεν
Ερχεται, οὐδέ ποτ' ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἐέργει·
Αλλ' αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα,
Γαῖαν ἐπιστρέφεται· ἡ δ' αὖ δόμου ἐντὸς ἐοῦσα,
Μίμνει τὴν αὐτῆς ὥρην ὁδοῦ, ἔστ' ἂν ἵκηται.
Η μὲν ἐπιχθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα,
Η δ' Υπνον μετὰ χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο,
Νὺξ ὀλοὴ, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠεροειδεῖ.
Ενθα δὲ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν,
Υπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ηέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.
Τῶν ἕτερος μὲν γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Ησυχος ἀνστρέφεται καὶ μείλιχος ἀνθρώποισι.
Τοῦ δὲ σιδηρέη μὲν κραδίη, χάλκεον δέ οἱ ἦτορ
Νηλεὲς ἐν στήθεσσιν· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβῃσιν
Ανθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Ενθα θεοῦ χθονίου πρόσθεν δόμοι ἠχήεντες
Ιφθίμου τ' Αΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης
Εστᾶσιν· δεινὸς δὲ κύων προπάροιθε φυλάσσει,
Νηλειής· τέχνην δὲ κακὴν ἔχει· ἐς μὲν ἰόντας
Σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ οὔασιν ἀμφοτέροισιν·
Εξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων
Εσθίει ὅν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα
Ιφθίμου τ' Αΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ενθάδε ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι,

Δεινὴ

Æreum. Hæc quidem intrat, illa vero foras
Egreditur, neque unquam utrasque domus intus cohibet:
Sed semper altera saltem extra domum dum est,
Terram super movetur: altera rursum in domo cum sit,
Exspectat sui tempus itineris, donec veniat.
Hæc quidem terrestribus multa cernens lumen habens,
Illa vero Somnum in manibus, fratrem Mortis,
Nox noxia, nube tecta atra.
Ibi autem Noctis obscuræ filii domus habent,
Somnus & Mors, graves dii: neque unquam eos
Sol lucidus intuetur radiis,
Cœlum scandens, nec cœlitus descendens.
Horum alter quidem terramque & lata dorsa maris
Quietus percurrit & placidus hominibus.
Alterius vero ferreum quidem cor, æreum vero ei pectus
Crudele in præcordiis: tenet autem quem primum arripuerit
Hominum: hostis vero etiam immortalibus diis.
Illic dei inferi in anteriore parte ædes resonantes
Fortisque Plutonis & terribilis Proserpinæ,
Stant: horrendus autem canis pro foribus custodit,
Sævus: artem autem malam habet: introeuntibus quidem
Adulatur pariter caudaque & auribus ambabus:
Exire vero non iterum permittit denuo, sed observans
Devorat, quemcumque prenderit extra portas euntem
Fortisque Plutonis & terribilis Proserpinæ.
Ibidem habitat abominanda dea immortalibus,

Hor-

Δεινὴ Στὺξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ωκεανοῖο
Πρεσβυτάτη· νόσφιν δὲ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ'· ἀμφὶ δὲ πάντῃ
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.
Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ιρις
Αγγελίης πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Οππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.
Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται Ολύμπια δώματ' ἐχόντων,
Ζεὺς δέ τε Ιριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὅρκον ἐνεῖκαι
Τηλόθεν ἐν χρυσέῃ προχόῳ πολυώνυμον ὕδωρ
Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἠλιβάτοιο,
Υψηλῆς· πολλὸν δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Εξ ἱεροῦ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν
Ωκεανοῖο κέρας· δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται.
Εννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Δίνῃς ἀργυρέῃς εἱλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει·
Η δὲ μί' ἐκ πέτρης προρέει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.
Οσκεν τὴν ἐπίορκον ἀπολλείψας ἐπομόσσῃ
Αθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ολύμπου,
Κεῖται νήϋτμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν·
Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἆσσον
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀνάπνευστος καὶ ἄναυδος
Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ἐπὶ κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,
Αλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἆθλος.
Εννάετες δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,

Οὐδὲ

Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani
Maxima natu: ſeorſum vero à diis inclytas ædes incolit
Ingentibus ſaxis ſuperne tectas: circum autem quaque
Columnis argenteis ad cœlum firmatæ ſunt.
Raro vero Thaumantis filia pedibus velox Iris
Nuncii cauſa verſatur ſuper lata dorſa maris,
Quando lis & contentio inter deos exorta fuerit.
Et ſane quiſquis mentiatur cœleſtes domos tenentium,
Jupiter Irim mittere ſolet deorum magnum jusjurandum ut ferat
E longinquo in aureo vaſe aquario celeberrimam aquam
Frigidam, quæ è petra deſtillat alta,
Excelſa: multum vero ſubtus terram ſpatioſam
E ſacro flumine fluit per noctem nigram
Oceani cornu: decima vero pars attributa eſt.
Novem quidem circa terramque & lata dorſa maris
Vorticibus argenteis intortum in mare cadit;
Una vero ex petra profluit, magnum damnum diis.
Quiſquis perjurium libans pejeraverit
Immortalium, qui tenent verticem nivoſi Olympi,
Jacet ſpiritus expers integrum per annum:
Neque ambroſiæ & nectaris fruitur
Cibo, ſed jacet non reſpirans & mutus
Stratis in lectis, malus autem veternus obtegit.
Sed poſtquam morbo defunctus eſt magnum per annum,
Alia ex alia excipit moleſtiſſima ærumna.
Novennio autem à diis ſeparatur æternis,

Neque

Οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται, οὐδ' ἐπὶ δαῖτας,
Εννέα πάντ' ἔτεα· δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἰρέας ἀθανάτων, οἳ Ολύμπια δώματ' ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ' ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ,
Ωγύγιον, τὸ δ' ἵησι καταστυφέλου διὰ χώρου.
[Ενθα δὲ γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Εξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Αργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.]
Ενθάδε μαρμάρεαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς
Αστεμφὴς, ῥίζῃσι διηνεκέεσσιν ἀρηρὼς,
Αὐτοφυής· πρόσθεν δὲ θεῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
Τιτῆνες ναίουσι, πέρην χάεος ζοφεροῖο.
Αὐτὰρ ἐρισμαράγοιο Διὸς κλειτοὶ ἐπίκουροι
Δώματα ναιετάουσιν ἐπ' Ωκεανοῖο θεμέθλοις,
Κόττος τ' ἠδὲ Γύγης. Βριάρεών γε μὲν ἠὺν ἐόντα,
Γαμβρὸν ἑὸν ποίησε βαρύκτυπος Εννοσίγαιος.
Δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυίειν, θυγατέρα ἥν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασε Ζεὺς,
Οπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη,
Ταρτάρου ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Αφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατεροῦ θεοῦ· ἐκ δέ οἱ ὤμων
Ην ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος,
Γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες· ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.

Πασέων

Neque umquam in consilio cum iis versatur, neque in epulis
Novem totis annis: decimo tandem versatur iterum
In cœtibus immortalium, qui cœlestes domos incolunt.
Tale itaque jusjurandum constituerunt dii Stygis perennem aquam,
Antiquam illam, quæ tranat valde asperum locum.
[Ibi autem terræ caliginosæ, & Tartari obscuri,
Pontique infructuosi, & coeli stellati,
Ex ordine omnium fontes & fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam Dii ipsi.]
Illic splendidæque portæ, & æreum limen
Immotum, radicibus longis compactum,
Sua sponte natum: ante illud vero extra omnes Deos
Titanes habitant, ultra Chaos caligine obductum.
Ceterum valde tonantis Jovis inclyti auxiliarii
Domus incolunt in Oceani fundamentis
Cottus atque Gyges. Briareum quippe, fortis cum esset,
Generum suum fecit graviter fremens Neptunus.
Dedit autem Cymopoliam, ut duceret uxorem, filiam suam.
Ast ubi Titanas è Cœlo expulerat Jupiter,
Minimum natu peperit filium Typhoëum Terra magna,
Tartari in concubitu, per auream Venerem.
Cujus manus quidem sunt ob robur occupatæ,
Et pedes indefessi robusti dei: ex humeris vero ei
Erant centum capita serpentis, horrendi draconis,
Linguis nigris lambentia: præterea ex oculis ei
Admirandis in capitibus sub superciliis ignis micabat:

Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο,
Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῇς κεφαλῇσι,
Παντοίην ὄπ' ἱεῖσαι ἀθέσφατον· ἄλλοτε μὲν γὰρ
Φθέγγονθ', ὥστε θεοῖσι συνιέμεν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Ταύρου ἐριβρύχεω μένος ἀσχέτου ὄσσην ἀγαύρου·
Αλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος·
Αλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαύματ' ἀκοῦσαι·
Αλλοτε δ' αὖ ῥοίζασχ', ὑπὸ δ' ἤχεεν οὔρεα μακρά.
Καί νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἤματι κείνῳ,
Καί κεν ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν,
Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον. Αμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ', Ὠκεανοῦ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης.
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζετ' Ολυμπος
Ορνυμένοιο ἄνακτος· ἐπεστενάχιζε δὲ γαῖα.
Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, στεροπῆς τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρου,
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος.
Εζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ οὐρανὸς, ἠδὲ θάλασσα.
Θῦε δ' ἄρ' ἀμφ' ἀκτὰς περί τ' ἀμφί τε κύματα μακρὰ
Ριπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
Τρέσσ' Αΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων,
Τιτῆνές θ' ὑποταρτάριοι, Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες,
Ασβέστου κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.
Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρθυνεν ἑὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα,

Βρον-

Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis,
Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
Omnigenum sonitum emittentes ineffabilem. Interdum enim
Sonabant, ut diis intelligere liceret: interdum rursum
Tauri valde mugientis robore indomiti vocem ferocis:
Interdum rursus leonis sævum animum habentis:
Interdum rursum catulis similia, mira auditu:
Interdum vero stridebat, resonabantque montes alti.
Et sane evenisset res inevitabilis die illo,
Atque ipse mortalibus & immortalibus imperasset,
Nisi statim intellexisset pater hominumque & deorum.
Graviter autem intonuit atque fortiter. Circum vero terra
Horrende edidit fragorem, & cœlum latum superne,
Pontusque, & Oceani fluctus, & remota loca terræ.
Pedibus vero sub immortalibus magnus contremuit Olympus,
Insurgente rege: ingemiscebat autem tellus.
Ardor vero ab utrisque occupabat cœruleum pontum,
Tonitruque, & fulguris igne ab illo immani,
Igneorumque turbinum, & fulminis ardentis.
Fervebat autem terra omnis, & cœlum, atque mare.
Furebant & circum littora undique fluctus magni
Impetu à deorum: concussioque sedatu difficilis oriebatur.
Expavit autem Pluto inferis mortuis imperans,
Titanesque sub tartarum detrusi, circa Saturnum,
Ob inexstinguibilem fremitum, & gravem conflictum.
Jupiter vero postquam incitavit suum robur, sumsitque arma,

Βροντήν τε, στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος· ἀμφὶ δὲ πάσας
Επρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δή μιν δάμασε πληγῇσιν ἱμάσσας,
Ηριπε γυιωθεὶς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη.
Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπέσσυτο τοῖο ἄνακτος,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης
Πληγέντος. Πολλὴ δὲ πελώρη καίετο γαῖα
Ατμῇ θεσπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὥς,
Τέχνῃ ὑπ' αἰζηῶν, ὑπό τ' εὐτρήτου χοάνοιο
Θαλφθεὶς, ἠὲ σίδηρος, ὅπερ κρατερώτατός ἐστιν,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ,
Τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ, ὑπ' Ηφαίστου παλάμῃσιν.
Ως ἄρα τήκετο γαῖα, σέλᾳ πυρὸς αἰθομένοιο.
Ρίψε δέ μιν θυμῷ ἀκαχὼν ἐς Τάρταρον εὐρύν.
Εκ δὲ Τυφωέος ἔστ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ Αργέστεω Ζεφύροιο.
Οἵ γε μὲν ἐκ θεόφιν γενεῇ, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μαψαῦραι ἐπιπνείουσι θάλασσαν,
Αἳ δή τοι πίπτουσαι ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῇ θύουσιν ἀέλλῃ·
Αλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι, διασκιδνᾶσί τε νῆας,
Ναύτας τε φθείρουσι· κακοῦ δ' οὐ γίνεται ἀλκὴ
Ανδράσιν, οἳ κείνοισι συνάντωσιν κατὰ πόντον.
Αἱ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον ἀνθεμόεσσαν
Εργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων,

Πιμ-

Tonitruque fulgurque, & corufcans fulmen,
Percuffit ab Olympo infiliens: circum vero omnia
Combuffit ingentia capita fævi portenti.
Ceterum ubi illud vicit ictibus percutiens,
Cecidit mutilatum, ingemifcebat autem terra vafta.
Flamma vero fulmine icto profiliebat à rege,
Montis in faltibus opacis afperis
Percuffo. Multaque ac vafta ardebat terra
Vapore ingenti, & liquefcebat ftanni inftar,
Quod arte juvenum, & in magnum foramen habente catino
Calefactum, vel ut ferrum, quod folidiffimum eft,
Montis in cavitatibus victum igne urente,
Liquefcit in terra divina, fub Vulcani manibus.
Sic fane liquefcebat terra fulgore ignis ardentis.
Abjecit autem illum animo mœftus in Tartarum vaftum.
Ex Typhoëo autem eft ventorum vis humide flantium,
Excepto Noto, Boreaque, & Argefte Zephyro.
Qui fane ex diis funt nati, hominibus magna utilitas.
Aft alii fine ufu venti infpirant mare,
Qui utique incidentes in obfcurum pontum,
Clades magna hominibus gravi fæviunt turbine,
Alibi autem alii flant, diffipantque naves,
Nautafque perdunt. Mali autem non eft remedium
Viris, qui illis occurrerint in ponto.
Iidem rurfum per terram immenfam floribus ornatam
Opera jucunda corrumpunt humo prognatorum hominum,

Replentes

Πιμπλεῦσαι κόνιός τε καὶ ἀργαλέου κολοσυρτοῦ.
Αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν,
Τιτήνεσσι δὲ τιμάων κρίνοντο βίηφι,
Δή ῥα τότ' ὤτρυνον βασιλευέμεν ἠδὲ ἀνάσσειν,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν, ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζῆν,
Αθανάτων. Ο δὲ τοῖσιν ἐῢ διεδάσσατο τιμάς.
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν,
Πλεῖστα θεῶν εἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
Αλλ' ὅτε δή ῥ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Αθήνην
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
Αἱμυλίοισι λόγοισιν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν
Γαίης φραδμοσύνῃσι, καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Τὼς γάρ οἱ ἐφρασάτην, ἵνα μὴ βασιληΐδα τιμὴν
Αλλος ἔχῃ, Διὸς ἀντὶ, θεῶν αἰειγενετάων.
Εκ γὰρ τῆς εἵμαρτο περίφρονα τέκνα γενέσθαι.
Πρώτην μὲν κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Ισον ἔχουσαν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν.
Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
Ημελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα·
Αλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν,
Ως δή οἱ φράσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε.
Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ωρας,
Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν,
Αἵ τ' ἔργ' ὡραίουσι καταθνητοῖσι βροτοῖσι,
Μοίρας θ', ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεὺς,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ατροπον, αἵ τε διδοῦσι

Θνητοῖς

Replentes pulvereque & molesto palearum strepitu.
Sed postquam sane laborem dii beati perfecissent
Cum Titanibus autem pro honore pugnassent vi,
Jam tum jubebant regnare atque imperare,
Ex Terræ consilio, Olympium late cernentem Jovem
Immortalibus. Hic vero inter illos bene distribuit honores.
Jupiter autem deorum Rex primam uxorem duxit Metin,
Plurimum ex diis edoctam & mortalibus hominibus.
Sed cum jam esset deam cæsiis oculis Minervam
Paritura, tum demum dolis animo decepto
Blandis sermonibus, in suam condidit alvum,
Telluris consiliis, & Cœli stellati.
Sic enim consuluerunt, ne regium honorem
Alius haberet Jovis loco deorum sempiternorum.
Ex hac enim in fatis erat prudentes liberos nasci.
Primam quidem virginem cæsiis oculis apud Tritonem genitam,
Par habentem patri robur & prudens consilium.
Ceterum deinde sane filium deorum regem & virorum
Erat paritura, magnum animum habentem:
Sed illam sane Jupiter ante in suum condidit ventrem;
Ut, nempe, ei indicaret dea bonumque malumque.
Postea duxit splendidam Themin, quæ peperit Horas,
Eunomiamque, Dicenque, & Irenen florentem,
Quæ operibus venustatem conciliant mortalium hominum,
Parcisque, quibus maximum honorem dedit prudens Jupiter,
Clothoque, Lachesique, & Atropo, quæ dant

Morta-

Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε.
Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήους,
Ωκεανοῦ κούρη, πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Αγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν.
Τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἴβετο δερκομενάων
Λυσιμελής· καλὸν δ' ὑπ' ὀφρύσι δερκιόωνται.
Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφόρβης ἐς λέχος ἦλθεν,
Η τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Αϊδωνεύς
Ηρπασεν ἧς παρὰ μητρὸς, ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεύς.
Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐράσσατο καλλικόμοιο,
Εξ ἧς αἱ Μοῦσαι χρυσάμπυκες ἐξεγένοντο
Εννέα, τῇσιν ἅδον θαλίαι, καὶ τέρψις ἀοιδῆς.
Λητὼ δ' Απόλλωνα, καὶ Αρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ιμερόεντα γόνον περὶ πάντων οὐρανιώνων,
Γείνατ' ἄρ', αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.
Λοισθοτάτην δ' Ηρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Ηδ' Ηβην, καὶ Αρηα, καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν.
Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Δεινὴν, ἐγρεκύδοιμον, ἀγέστρατον, ἀτρυτώνην,
Πότνιαν, ᾗ κέλαδοί τε ἅδον, πόλεμοί τε, μάχαι τε.
Ηρη δ' Ηφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγεῖσα
Γείνατο, (καὶ ζαμένησε, καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ)
Εκ πάντων τέχνῃσι κεκασμένον οὐρανιώνων.
Εκ δ' Αμφιτρίτης καὶ ἐρικτύπου Εννοσιγαίου
Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας· ὅστε θαλάσσης

Mortalibus hominibus habere bonumque malumque.
Tres vero ei Eurynome Gratias peperit pulcras genas habentes,
Oceani filia, peroptabilem formam habens,
Aglaiam & Euphrosynen, Thaliamque amabilem:
Quarum è palpebris amor destillat contuentium
Solvens membra: jucundum vero sub superciliis adspiciunt.
Porro hic Cereris multa nutrientis ad lectum venit,
Quæ peperit Proserpinam formosam, quam Pluto
Rapuit sua à matre, dedit autem sapiens Jupiter.
Mnemosynen vero deinceps amavit pulcricomam,
Ex qua Musæ aureis reticulis revinctæ natæ sunt
Novem, quibus placent convivia, & oblectatio cantûs.
Latona autem Apollinem, & Dianam sagittis gaudentem,
Suavissimos liberos præ omnibus cœlicolis,
Peperit sane, Ægiocho Jovi concubitu mista.
Postremam vero Junonem floridam duxit uxorem.
Hæc autem Heben, Martem, & Lucinam peperit,
Mista concubitu Deorum regi & hominum.
Ipse vero ex capite, cæsiis oculis præditam Tritogeniam,
Acrem, tumultum excitantem, ducem exercitûs, indomitam,
Venerandam, cui clamoresque placuerunt, bellaque, pugnæque.
Juno autem Vulcanum inclytum, concubitu non mista,
Peperit, (ac vires intendit, & contendit cum suo marito)
Præ omnibus artibus ornatum cœlicolis.
Ex Amphitrite autem & valde resonante Neptuno,
Triton late potens natus est magnus: qui maris

Πυθμὸν ἔχων, παρὰ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναίει χρυσέα δῶ, δεινὸς θεός· αὐτὰρ Ἄρηϊ
Ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν
Δεινοὺς, οἵ τ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας
Ἐν πολέμῳ κρυόεντι, σὺν Ἄρηϊ πτολιπόρθῳ,
Ἁρμονίην θ', ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν.
Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν,
Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα.
Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱὸν,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι, Διώνυσον πολυγηθέα,
Ἀθάνατον θνητή· νῦν δ' ἀμφότεροι θεοί εἰσιν.
Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήεις,
Ὁπλοτάτην Χαρίτων, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Χρυσοκόμης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην,
Κούρην Μίνωος, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Τὴν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε Κρονίων.
Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς,
Ἲς Ἡρακλῆος, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
Παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου,
Αἰδοίην θέτ' ἄκοιτιν ἐν Οὐλύμπῳ νιφόεντι·
Ὄλβιος, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσσας,
Ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.
Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὠκεανίνη
Περσηῒς Κίρκην τε, καὶ Αἰήτην βασιλῆα.

Αἰήτης

Fundum tenens, apud matrem caram & patrem regem
Incolit aureas ædes, magnus deus: ſed Marti
Clypeos diſſecanti Venus Terrorem & Metum peperit
Graves, quique virorum denſas turbant phalanges
In bello horrido, una cum Marte urbes devaſtante,
Et Harmoniam, quam Cadmus magnanimus duxit uxorem.
Jovi vero Atlantis filia Maia peperit glorioſum Mercurium,
Præconem Deorum, ſacrum lectum conſcendens.
Cadmi filia vero ei Semele peperit clarum filium,
Rem cum eo habens, Bacchum hilarem,
Immortalem mortalis: nunc vero ambo Dii ſunt.
Alcmene vero peperit fortem Herculem,
Miſta in concubitu Jovi nubes cogenti.
Aglaiam vero Vulcanus percelebris utroque pede claudicans
Minimam natu è Gratiis floridam duxit uxorem.
Sed aureo crine conſpicuus Bacchus flavam Ariadnen,
Filiam Minois, floridam fecit conjugem.
Hanc vero ei immortalem expertemque ſenii fecit Saturnius.
Heben autem Alcmenæ pulchros talos habentis fortis filius,
Hercules, peractis luctuoſis certaminibus,
Filiam Jovis magni & Junonis aureis calceamentis utentis,
Pudicam duxit uxorem in Olympo nivoſo:
Felix, qui magno facinore inter Deos confecto,
Habitat illæſus & expers ſenii omnibus diebus.
Soli autem indefeſſo peperit inclyta Oceanis
Perſeis Circenque, & Æëtem regem.

Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ηελίοιο
Κούρην Ωκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο
Γῆμε, θεῶν βουλῇσιν, Ιδυῖαν καλλιπάρῃον.
Η δέ οἱ Μήδειαν ἔυσφυρον ἐν φιλότητι
Γείναθ' ὑποδμηθεῖσα διὰ χρυσῆν Αφροδίτην.
Υμεῖς μὲν νῦν χαίρετ', ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Νῆσοί τ', ἤπειροί τε, καὶ ἁλμυρὸς ἔνδοθι πόντος.
Νῦν δὲ θεάων φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ολυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο,
Οσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Αθάναται, γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δῖα θεάων,
Ιασίῳ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι
Νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
Εσθλόν· ὃς εἶσ' ἐπὶ γῆν τε, καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Πάσης· τῷ δὲ τυχόντι, καὶ οὗ κ' ἐς χεῖρας ἵκηται,
Τὸν δ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ὤπασεν ὄλβον.
Κάδμῳ δ' Αρμονίη, θυγάτηρ χρυσῆς Αφροδίτης,
Ινὼ καὶ Σεμέλην, καὶ Αγαυὴν καλλιπάρῃον,
Αὐτονόην θ', ἣν γῆμεν Αρισταῖος βαθυχαίτης,
Γείνατο καὶ Πολύδωρον ἐϋστεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ.
Κούρη δ' Ωκεανοῦ Χρυσάορι καρτεροθύμῳ
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Αφροδίτης,
Καλλιρόη τέκε παῖδα βροτῶν κάρτιστον ἁπάντων,
Γηρυονέα, τὸν κτεῖνε βίη Ηρακληείη,
Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιρρύτῳ εἰν Ερυθείῃ.

Τιθω-

Æëtes autem filius lucem hominibus dantis Solis
Filiam Oceani ultimi fluvii
Duxit, deorum ex confiliis, Idyiam pulchris genis præditam.
Hæc autem ei Medeam pulcros talos habentem in concubitu
Peperit fubacta per auream Venerem.

Vos quidem nunc valete, cœleftes domos tenentes,
Infulæque, & continentes terræ, & falfus intus Pontus.
Nunc autem dearum genus cantate blandiloquæ
Mufæ Olympiades, filiæ Jovis Ægiochi,
Quæcumque mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt diis fimilem prolem.
Ceres quidem Plutum peperit, præftantiffima dearum,
Jafio heroï mifta jucundo amore
Novali in ter profciffo, Cretæ in pingui tractu,
Bonum: qui vadit fuper terram, & lata dorfa maris,
Omnem: cui vero obviam fuerit, & cujus ad manus venerit,
Illum locupletem fecit, multamque ei præbuit felicitatem.
Cadmo præterea Harmonia, filia aureæ Veneris,
Ino & Semelen, & Agaven pulcras genas habentem,
Autonoënque, quam duxit Ariftæus denfa cæfarie præditus,
Peperit & Polydorum in mœnia pulcra habentibus Thebis.
Filia vero Oceani Chryfaori magnanimo
Mifta in concubitu aureæ Veneris
Calliroë peperit filium mortalium robuftiffimum omnium
Geryonem, quem interfecit Hercules,
Boves propter flexipedes circumflua in Erythea.

Tithono

Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν,
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἠμαθίωνα ἄνακτα.
Αὐτάρ τοι Κεφάλῳ φυτήσατο φαίδιμον υἱὸν,
Ἴφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ἐπιείκελον ἄνδρα.
Τόν ῥα νέον, τέρεν ἄνθος ἔχοντ' ἐρικυδέος ἥβης,
Παῖδ' ἀταλὰ φρονέοντα φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ὦρτ' ἀνερειψαμένη, καί μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
Νηοπόλον νύχιον ποιήσατο, δαίμονα δῖον.
Κούρην δ' Αἰήταο διοτρεφέος βασιλῆος
Αἰσονίδης, βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων,
Ἦγε παρ' Αἰήτου, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
Τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας βασιλεὺς ὑπερήνωρ,
Ὑβριστὴς Πελίης, καὶ ἀτάσθαλος, ὀβριμοεργός.
Τοὺς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,
Ὠκείης ἐπὶ νηὸς ἄγων ἑλικώπιδα κούρην,
Αἰσονίδης, καί μιν θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Καί ῥ' ἥγε δμηθεῖσ' ὑπ' Ἰήσονι ποιμένι λαῶν,
Μήδειον τέκε παῖδα, τὸν οὔρεσιν ἔτρεφε Χείρων
Φιλλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετελεῖτο.
Αὐτὰρ Νηρῆος κοῦραι ἁλίοιο γέροντος,
Ἤτοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε, δῖα θεάων,
Αἰακοῦ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Πηλεῖ δὲ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα
Γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα, θυμολέοντα.
Αἰνείαν δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐϋστέφανος Κυθέρεια,
Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,

Tithono vero Aurora peperit Memnona ærea galea inſtructum,
Æthiopum regem, & Hemathionem regem.
Verum Cephalo peperit inclytum filium,
Fortem Phaëthontem, diis ſimilem virum,
Quem ſane juvenem, tenerum florem habentem glorioſæ pubertatis,
Puerum juvenilia ſapientem amans genitalia Venus
Celeriter abripuit & ipſum in templis
Æditum nocturnum fecit, dæmonem divinum.
Filiam vero Æëtæ à Jove nutriti regis
Æſonides, voluntate deorum æternorum,
Abduxit ab Æëta, peractis gravibus certaminibus,
Quæ multa imperabat magnus rex ſuperbus,
Injurius Pelias, & impius, fortium facinorum patrator.
Quibus peractis, ad Jolcum rediit multa perpeſſus,
Veloci in nave vehens blandis oculis præditam puellam,
Æſonides, & ipſam floridam fecit uxorem.
Et ſane hæc ſubacta ab Jaſone paſtore populorum
Medeum peperit filium, quem in montibus educabat Chiron
Phillyrides: magni vero Jovis voluntas perficiebatur.
Ceterum Nerei filiæ marini ſenis,
Phocum quidem Pſamathe peperit, præſtantiſſima dearum,
Æaci in amore, per auream Venerem.
A Peleo autem ſubacta dea Thetis argenteos pedes habens
Peperit Achillem proſternentem viros, leonis animo præditum.
Æneam porro peperit pulcre coronata Cytherea
Anchiſæ heroï miſta jucundo concubitu,

Idæ

Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου, ὑληέσσης.
Κίρκη δ', Ἠελίου θυγάτηρ Ὑπεριονίδαο,
Γείνατ' Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότητι
Ἄγριον, ἠδὲ Λατῖνον ἀμύμονά τε, κρατερόν τε,
Οἳ δή τοι μάλα τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων,
Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγακλυτοῖσιν ἄνασσον.
Ναυσίθοον δ' Ὀδυσῆϊ Καλυψὼ, δῖα θεάων,
Γείνατο, Ναυσίνοόν τε, μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι.
Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Τέλος τῆς Ἡσιόδου Θεογονίας.

ΗΣΙΟ-

Idæ in verticibus habentis multa juga, ſylvoſæ.
Circe vero, Solis filia, filii Hyperionis,
Peperit Ulyſſis ærumnoſi in amore
Agrium, atque Latinum inculpatumque, fortemque.
Qui ſane valde procul in receſſu inſularum ſacrarum
Omnibus Tyrrhenis valde inclytis imperabant.
Nauſithoum vero Ulyſſi Calypſo excellentiſſima Dearum
Peperit, Nauſinoumque, miſta amabili concubitu.
Hæ quidem, mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis pares filios.
Nunc vero fœminarum genus cantate ſuaviloquæ
Muſæ Olympiades, filiæ Jovis Ægiochi.

Finis Theogoniæ Heſiodi.

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

HESIODI
ASCRÆI
SCUTUM HERCULIS.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

ΗΟἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν,
Ηλυθεν ἐς Θήβας, μετ' ἀρήϊον Αμφιτρύωνα
Αλκμήνη, θυγάτηρ λαοσσόου Ηλεκτρύωνος.
Η ῥα γυναικῶν φῦλον ἐκαίνυτο θηλυτεράων
Εἴδεϊ τε μεγέθει τε· νόον γε μὲν οὔτις ἔριζε
Τάων, ἃς θνηταὶ θνητοῖς τέκον εὐνηθεῖσαι.
Τῆς καὶ ἀπὸ κρῆθεν, βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων
Τοῖον ἄηθ', οἷόν τε πολυχρύσου Αφροδίτης.
Η δὲ καὶ ὡς κατὰ θυμὸν ἑὸν τίεσκεν ἀκοίτην,
Ως οὔπω τις ἔτισε γυναικῶν θηλυτεράων.
Η μὲν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν, ἶφι δαμάσσας,
Χωσάμενος περὶ βουσί. Λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν,
Ες Θήβας ἱκέτευσε φερεσσακέας Καδμείους.
Ενθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παράκοιτι,
Νόσφιν ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· οὐ γάρ οἱ ἦεν
Πρὶν λεχέων ἐπιβῆναι ἐϋσφύρου Ηλεκτρυώνης,
Πρίν γε φόνον τίσαιτο κασιγνήτων μεγαθύμων
Ης ἀλόχου, μαλερῷ δὲ καταφλέξαι πυρὶ κώμας
Ανδρῶν ἡρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοάων.
Ως γάρ οἱ διέκειτο, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν.

HESIODI ASCRÆI SCUTUM HERCULIS.

AUT qualis, relicta domo ac patria tellure,
Venit Thebas, secuta martium Amphitryonem
Alcmena, filia bellicosi Electryonis.
Quæ mulierum genus superabat mollium
Formaque & proceritate: prudentia utique nulla cum ea certabat
Illarum, quas mortales mortalibus peperere concumbentes.
Ejus & a vertice, & a palpebris nigricantibus
Tale quiddam spirabat, quale & ab aurea Venere.
Atque hæc talis cum esset, sic animo suum colebat conjugem,
Perinde ut nulla umquam coluit mulierum mollium.
Ille tamen ejus patrem præstantem occiderat, vi domitum,
Ira commotus propter boves: relicta autem patria tellure,
Thebas venit supplicans scutatis Cadmeis.
Ibi idem habitabat cum veneranda conjuge,
Seorsim absque concubitu desiderabili : non enim licebat illi
Ante lectum conscendere formosæ Electryonidis,
Quam cædem ultus esset fratrum magnanimorum
Suæ conjugis, flagrantique combussisset igne vicos
Virorum heroum Taphiorum atque Teleboarum.
Ita enim constitutum ipsi erat, diique testes facti fuerant.

Eorum

Τῶν ὅγ' ὀπίζετο μῆνιν, ἐπείγετο δ' ὅττι τάχιστα
Εκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν.
Τῷ δ' ἅμα, ἱέμενοι πολέμοιό τε φυλόπιδός τε,
Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ὑπὲρ σακέων πνείοντες,
Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι, καὶ Φωκῆες μεγάθυμοι,
Εσποντ'· ἦρχε δὲ τοῖσιν ἐῢς πάϊς Αλκαίοιο,
Κυδιόων λαοῖσι. Πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Αλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν
Ανδράσι τ' ἀλφηστῇσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ.
Ωρτο δ' ἀπ' Οὐλύμποιο δόλον φρεσὶ βυσσοδομεύων,
Ιμείρων φιλότητος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Εννύχιος· τάχα δ' ἷξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις
Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.
Ενθα καθεζόμενος, φρεσὶ μήδετο θέσκελα ἔργα.
Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ τανυσφύρου Ηλεκτρυώνης
Εὐνῇ καὶ φιλότητι μίγη, τέλεσεν δ' ἄρ ἐέλδωρ·
Αὐτῇ δ' Αμφιτρύων λαοσσόος, ἀγλαὸς ἥρως,
Εκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο ὅνδε δόμονδε.
Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας
Ωρτ' ἰέναι, πρίν γ' ἧς ἀλόχου ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Τοῖος γὰρ κραδίην πόθος αἴνυτο ποιμένα λαῶν.
Ως δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπαστὸν ὑπεκπροφύγῃ κακότητα
Νούσου ὑπ' ἀργαλέης, ἢ καὶ κρατεροῦ ὑπὸ δεσμοῦ·
Ως ῥα τότ' Αμφιτρύων χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπεύσας,
Ασπασίως τε, φίλως τε ἑὸν δόμον εἰσαφίκανε.
Παννύχιος δ' ἄρ ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,

Τερ-

Eorum ille verebatur iram, festinabatque celerrime
Exsequi magnum opus, quod sibi divinitus incumbebat.
Hunc autem una, cupidi bellique præliique,
Bœotii equitando insignes, super clypeis spirantes (*sc.* robur,)
Locrique cominus pugnantes, & Phocenses magnanimi
Sequebantur: ducebat autem eos egregius filius Alcæi,
Glorians populis. At pater hominumque Deorumque
Aliud consilium texebat in animo, ut Diis pariter [raret.
Et hominibus rerum indagatoribus damnorum depulsorem gene-
Profectus autem ab Olympo est dolum alta mente volvens,
Desiderans concubitum elegantis mulieris
Per noctem: celeriterque venit in Typhaonium, inde rursum
Ad Phicium summum accessit prudens Jupiter.
Ubi residens mente versabat divina opera.
Nam eadem quidem nocte cum pulchra Electryonide
Lecto & concubitu mistus est, perfecitque desiderium:
Eadem autem & Amphitryo bellicosus, illustris heros,
Perfecto magno opere, rediit domum suam.
Neque ille ad famulos & pastores agrestes
Iit, antea quam suæ conjugis conscendisset lectum.
Tale siquidem corde desiderium ceperat pastorem populorum.
Sicut quando quispiam magna cum voluptate effugit malum
Morbo ex difficili, aut etiam validis ex vinculis:
Ita tunc Amphitryo difficili labore exantlato,
Magnoque desiderio, lubentique animo domum suam reversus est.
Totaque nocte concubuit cum veneranda uxore,

Ob-

Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσου Αφροδίτης.
Η δὲ θεῷ δμηθεῖσα, καὶ ἀνέρι πολλὸν ἀρίστῳ,
Θήβῃ ἐν ἑπταπύλῳ διδυμάονε γείνατο παῖδε,
Οὐκ ἔθ' ὁμὰ φρονέοντε, (κασιγνήτω γε μὲν ἤστην.)
Τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
Δεινόν τε κρατερόν τε, βίην Ηρακληείην·
Τὸν μὲν ὑποδμηθεῖσα κελαινεφέϊ Κρονίωνι,
Αὐτὰρ Ιφικλῆά γε δορυσσόῳ Αμφιτρύωνι,
Κεκριμένην γενεήν· τὸν μὲν, βροτῷ ἀνδρὶ μιγεῖσα·
Τὸν δὲ, Διῒ Κρονίωνι, θεῶν σημάντορι πάντων·
Ος καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Αρητιάδην μεγάθυμον.
Εὗρε γὰρ ἐν τεμένει ἑκατηβόλου Απόλλωνος
Αὐτὸν, καὶ πατέρ' ὃν, Αρην, ἆτον πολέμοιο,
Τεύχεσι λαμπομένους, σέλας ὣς πυρὸς αἰθομένοιο,
Εσταότ' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι,
Νύσσοντες χηλῇσι· κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει,
Κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι καὶ ποσὶν ἵππων.
Αρματα δ' εὐποίητα καὶ ἄντυγες ἀμφαράβιζον,
Ιππων ἱεμένων· κεχάρητο δὲ Κύκνος ἀμύμων,
Ελπόμενος Διὸς υἱὸν ἀρήϊον, ἡνίοχόν τε,
Χαλκῷ δῃώσειν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
Αλλά οἱ εὐχωλέων οὐκ ἔκλυε Φοῖβος Απόλλων.
Αὐτὸς γάρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ηρακληείην.
Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Απόλλωνος Παγασαίου
Λάμπεν ὑπαὶ δεινοῖο θεοῦ τευχέων τε, καὶ αὐτοῦ·
Πῦρ δ' ὣς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. Τίς κεν ἐκείνῳ

Ετλη

Oblectando se muneribus aureæ Veneris.
Illa autem à Deo pariter compressa, & ab homine longe optimo,
Thebis septem portas habentibus geminos peperit pueros,
Haud quaquam similes, (quamquam fratres essent.) [virum,
Alterum siquidem deteriorem, alterum autem longe præstantiorem
Magnum ac validum, Herculem:
Hunc quidem compressa à pluviæ auctore Jove,
Iphicleum autem hastarum à concussore Amphitryone,
Diversum sobolem: alterum quidem, cum viro mortali concumbens:
Alterum autem, cum Jove Saturni filio Deorum imperatore om-
Qui & Cygnum occidit, Martis filium, magnanimum. [nium:
Invenit enim in luco longe jaculantis Apollinis
Ipsum, & patrem ejus, Martem, bello insatiabilem,
Armis fulgentes, ceu fulgorem ignis ardentis,
Stantes in curru: terram autem pulsabant veloces equi,
Ferientes ungulis; pulvisque circa ipsos dividebatur,
Excitatus compactis sub curribus & pedibus equorum.
Currus autem fabrefacti & rotarum ambitus circum resonabant,
Equis festinantibus. Gaudebat vero Cygnus egregius,
Sperans se Jovis filium, strenuum, aurigamque
Ferro interemturum esse, & inclytis armis exuturum.
Sed ejus vota non exaudivit Phœbus Apollo.
Ipse enim contra illum concitavit Herculem.
Totus vero lucus & ara Apollinis Pagasæi
Collucebat præ vehementis dei armis, & ipso;
Et quasi quidem ignis ex oculis effulgebat. Quis autem illi

M Susti-

Ετλη θνητὸς ἐὼν κατεναντίον ὁρμηθῆναι,
Πλὴν Ηρακλῆος καὶ κυδαλίμου Ιολάου;
Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη, καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Εξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ως ῥα τόθ' ἡνίοχον προσέφη κρατερὸν Ιόλαον·
  Ηρως, ὦ Ιόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
Η τι μετ' ἀθανάτους μάκαρας, τοὶ Ολυμπον ἔχουσιν,
Ηλιτεν Αμφιτρύων, ὅτ' ἐϋστέφανον ποτὶ Θήβην
Ηλθε, λιπὼν Τίρυνθον ἐΰκτίμενον πτολίεθρον,
Κτείνας Ηλεκτρύωνα, βοῶν ἕνεκ' εὐρυμετώπων·
Ικετο δ' εἰς Κρείοντα, καὶ Ηνιόχην τανύπεπλον·
Οἵ ῥά μιν ἠσπάζοντο, καὶ ἄρμενα πάντα παρεῖχον,
Ηἳ δίκη ἔσθ' ἱκέτῃσι, τίον δ' ἄρα κηρόθι μᾶλλον.
Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν ἐϋσφύρῳ Ηλεκτρυώνῃ
Ηἷ ἀλόχῳ· τάχα δ' ἄμμες ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν
Γεινόμεθ', οὔτε φυὴν ἐναλίγκιοι, οὔτε νόημα,
Σός τε πατὴρ καὶ ἐγώ· τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς.
Ος προλιπὼν σφέτερόν τε δόμον, σφετέρους τε τοκῆας,
Ωχετο τιμήσων ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα,
Σχέτλιος· ἦ που πολλὰ μετεστοναχίζετ' ὀπίσσω,
Ην ἄτην ἀχέων· ἡ δ' οὐ παλινάγρετός ἐστιν.
Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεποὺς ἐπετέλλετ' ἀέθλους.
Ω φίλος, ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' ἡνία φοινικόεντα
Ιππων ὠκυπόδων· μέγα δὲ φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Ιθὺς ἔχειν θοὸν ἅρμα, καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων,
Μηδὲν ὑποδδείσας κτύπον Αρεος ἀνδροφόνοιο,

Ος

Suſtinuiſſet mortalis obviam ire,
Præter Herculem & præclarum Iolaum?
Illorum enim & vis magna, & manus invictæ
Ex humeris natæ erant una cum robuſtis membris.
Is igitur tunc aurigam allocutus eſt fortem Iolaum:
O heros Iolaë, mortalium longe cariſſime omnium
Utique in immortales beatos, qui Olympum tenent,
Deliquit Amphitryo, quoniam bene munitas ad Thebas
Abiit, relicta Tiryntho urbe bene condita, [frontes:
Poſtquam occiderat Electryonem, propter boves latas habentes
Venitque ad Creontem, & Heniochen longis ornatam veſtibus.
Qui eum exceperunt, & neceſſaria omnia præbuerunt,
Ut æquum eſt ſupplicibus, colueruntque ex animo magis.
Vivebat autem exſultabundus cum formoſa Electryonide
Conjuge ſua: moxque nos revoluto anno
Nati ſumus, neque ſtatura ſimiles corporis, neque ingenio,
Pater tuus & ego: ejus quidem mentem ſuſtulit Jupiter.
Qui relicta domoque ſua, & ſuis parentibus,
Abiit veneraturus nocentem Euryſtheum,
Infelix: certe multum ingemiſcebat poſtea,
Culpam ſuam lugens: ſed illa irrevocabilis eſt.
Mihi vero Deus difficiles imperavit labores.
O amice, ſed tu celeriter arripe habenas rutilantes
Equorum alipedum: magnamque mente fiduciam concipiens,
Recta dirige celerem currum, & alipedum robur equorum,
Nihil veritus ſtrepitum Martis hominum occiſoris,

Ος νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος
Φοίβου Απόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος.
Η μὴν καὶ κρατερός περ ἐὼν ἄαται πολέμοιο.
Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἀμώμητος Ιόλαος·
Ηθεῖ', ἦ μάλα δή τι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Τιμᾷ σὴν κεφαλὴν, καὶ ταύρεος Εννοσίγαιος,
Ος Θήβης κρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόληα·
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε
Σὰς ἐς χεῖρας ἄγουσιν, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρηαι.
Αλλά γε, δύσεο τεύχε' ἀρήϊα, ὄφρα τάχιστα
Δίφρους ἐμπελάσαντες, Αρηός θ' ἡμέτερόν τε,
Μαρνώμεσθ'· ἐπεὶ οὔτι ἀτάρβητον Διὸς υἱὸν,
Οὐδ' Ιφικλείδην δειδίξεται· ἀλλά μιν οἴω
Φεύξεσθαι δύο παῖδας ἀμύμονος Αλκείδαο,
Οἳ δή σφι σχεδὸν εἰσὶ, λιλαιόμενοι πολέμοιο
Φυλόπιδα στήσειν· τά σφιν πολὺ φίλτερα θοίνης.
Ως φάτο. Μείδησεν δὲ βίη Ηρακληείη,
Θυμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμενα εἶπεν.
Καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ηρως ὦ Ιόλαε, διοτρεφὲς, οὐκέτι τηλοῦ
Υσμίνη τρηχεῖα. Σὺ δ', ὡς πάρος ἦσθα δαΐφρων,
Ως καὶ νῦν μέγαν ἵππον Αρείονα κυανοχαίτην
Πάντη ἀναστρωφᾶν, καὶ ἀρηγέμεν ὥς κε δύνηαι.
Ως εἰπὼν, κνημῖδας ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ,
Ηφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμῃσιν ἔθηκε.
Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνε

Κα-

Qui nunc cum clangore circumquaque furit per ſacrum nemus
Phœbi Apollinis longe jaculantis Regis.
Enimvero, validus licet ſit, tamen exſaturabitur bello.
  Hunc contra allocutus eſt egregius Iolaüs:
O venerande, certe valde pater hominum atque Deorum
Honorat caput tuum, & taurinus Neptunus,
Qui Thebarum mœnia tenet, & tuetur civitatem:
Sicut ſane & hunc mortalem validumque magnumque
Tuas in manus adducunt, ut gloriam magnam auferas.
Sed age, induere arma mavortia, ut quam celerrime
Currus inter ſe committentes, Martis & noſtrum,
Decertemus: quoniam neque intrepidum Jovis filium,
Neque Iphiclidem perterrebit: ſed ipſum puto
Mox fugiturum duos filios inculpati Alcidæ,
Qui prope adſunt, cupientes bello
Prælium conſerere: quæ res ipſis multo gratior quam epulæ.
  Sic ait. Arriſit autem fortis Hercules,
Animo oblectatus: admodum enim illi grata dixerat:
Atque eum, reſpondens, verbis volucribus allocutus eſt:
  O heros Iolaë, Jovis alumne, non procul etiam hinc
Pugna aſpera. Tu vero, quemadmodum antea fuiſti bellicoſus,
Ita & nunc magnum equum Arionem nigricantibus ſetis obſitum
Quoquoverſum converte, & auxiliare pro eo ac poteris.
  Sic locutus, ocreas ex Orichalco ſplendido,
Vulcani inclyta dona, tibiis induxit.
Mox & thoracem pectori induit

Pulcrum,

Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον· ὅν ῥ' οἱ ἔδωκε
Παλλὰς Αθηναίη κούρη Διὸς, ὁππότ' ἔμελλε
Τὸ πρῶτον στονόεντας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους.
Θήκατο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον
Δεινὸς ἀνήρ· κοίλην δὲ περὶ στήθεσσι φαρέτρην
Καββάλετ' ἐξόπιθεν· πολλοὶ δ' ἔντοσθεν ὀϊστοὶ
Ριγηλοὶ, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.
Πρόσθεν μὲν θάνατόν τ' εἶχον, καὶ δάκρυσι μῦρον·
Μέσσοι δὲ ξεστοὶ, περιμήκεες· αὐτὰρ ὄπισθεν
Μόρφνοιο φλεγύαο καλυπτόμενοι πτερύγεσσιν
Ησαν. Ο δ' ὄβριμον ἔγχος ἀκαχμένον εἵλετο χαλκῷ·
Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε,
Δαιδαλέην, ἀδάμαντος, ἐπὶ κροτάφοις ἀραρυῖαν,
Η τ' εἴρυτο κάρη Ηρακλῆος θείοιο.

ΧΕΡΣΙ γε μὲν σάκος εἷλε πανάιολον· οὐδέ τις αὐτὸ
Οὔτ' ἔρρηξε βαλὼν, οὔτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθαι.
Πᾶν μὲν γὰρ κύκλῳ τιτάνῳ, λευκῷ τ' ἐλέφαντι,
Ηλέκτρῳ θ' ὑπολαμπὲς ἔην, χρυσῷ τε φαεινῷ
Λαμπόμενον· κυάνου δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο.
Εν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος, οὔτι φατειὸς,
Εμπαλιν ὄσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς.
Τοῦ καὶ ὀδόντων μὲν πλῆτο στόμα λευκὰ θεόντων,
Δεινῶν, ἀπλήτων. Επὶ δὲ βλοσυροῖο μετώπου
Δεινὴ Ερις πεπότητο, κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν,
Σχετλίη, ἥ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἵλετο φωτῶν
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἷι φέροιεν.

Τῶν

Pulcrum, aureum, variegatum: quem ipsi dederat
Pallas Minerva filia Jovis, tunc cum erat
Primum luctuosa aggressurus certamina.
Posuit autem circa humeros malorum depulsorem ferrum
Fortis vir: cavam autem circa pectora pharetram
Rejecit in tergum: in hac multæ erant sagittæ
Horrendæ, mortis vocem eripientis datrices. [crymis madebant:
Hæ ab anteriori quidem parte mortem habebant præfixam, & la-
Mediæ autem politæ erant, longæ: sed à tergo
Nigræ aquilæ contectæ alis
Erant. Ille autem validam hastam præfixam ære corripuit:
Capiti vero ingenti galeam fabrefactam imposuit,
Variegatam, ferream, temporibus adaptatam,
Quæ muniebat caput Herculis divini.

AT manibus clypeum accepit valde varium: eum neque quisquam
Perrupisset jaciendo, neque comminuisset, mirum visu.
Nam totus quidem circumquaque gypso, candidoque ebore,
Et electro lucidus erat, auroque fulgido
Splendens: cæruleæ vero laminæ erant ductæ.
In medio autem draconis erat terror, haudquaquam effabilis,
Retro oculis igne lucentibus tuens.
Cujus & dentibus quidem repletum erat os candicantibus,
Sævis, inaccessis. Supra terribilem autem frontem
Sæva contentio volitabat, accendens pugnas hominum,
Tetra, quæ & mentem eximebat & præcordia viris
Quicumque bellum adversus Jovis filium gererent.

Quorum

Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθόνα δύνουσ' ἄϊδος εἴσω
Αὐτῶν· ὀστέα δέ σφι, περὶ ῥινοῖο σαπείσης,
Σειρίου ἀζαλέοιο, κελαινῇ πύθεται αἴῃ.
Εν δὲ προΐωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο.
Εν δ' ὅμαδός τε, φόβος τ', ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει.
Εν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον· ἐν δ' ὀλοὴ κὴρ,
Αλλον ζωὸν ἔχουσα νεούτατον, ἄλλον ἄουτον,
Αλλον τεθνειῶτα, κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖιν.
Εἷμα δ' ἔχ' ἀμφ' ὤμοισι δαφοίνεον αἵματι φωτῶν,
Δεινὸν δερκομένη, καναχῇσί τε βεβρυχυῖα.
Εν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν οὔτι φατειῶν
Δώδεκα· ταὶ φοβέεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἱϊ φέροιεν.
Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλεν, εὖτε μάχοιτο
Αμφιτρυωνιάδης· τὰ δὲ δαίετο θωϋτὰ ἔργα.
Στίγματα δ' ὡς ἐπέφαντο ἰδεῖν δεινοῖσι δράκουσι,
Κυάνεα κατὰ νῶτα, μελάνθησαν δὲ γένεια.
Εν δὲ συῶν ἀγέλαι χλούνων ἔσαν, ἠδὲ λεόντων
Ες σφέας δερκομένων, κοτεόντων τ' ἱεμένων τε,
Τῶν καὶ ὁμιληδὸν στίχες ἤϊσαν· οὐδέ νυ τώγε
Οὐδέτεροι τρεέτην· φρίσσον γε μὲν αὐχένας ἄμφω.
Ηδη γάρ σφιν ἔκειτο μέγας λῖς, ἀμφὶ δὲ κάπροι
Δοιοί, ἀπουράμενοι ψυχάς, κατὰ δέ σφι κελαινὸν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'. Οἱ δ', αὐχένας ἐξεριπόντες,
Κείατο τεθνηῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέουσι.
Τοὶ δ' ἔτι μᾶλλον ἐγειρέσθην, κοτέοντε μάχεσθαι,

Αμ-

Quorum & animæ quidem ſub terram eunt ad Orcum intro
Ipſorum: oſſa autem eorum, pelle circum putrefacta,
Sole à torrido, in nigra putreſcunt terra.
In eo autem & propulſatio & vice verſa perſecutio factæ erant.
In eo tumultus, terror, & homicidium ardebant.
In eo contentio quoque, & turba furebant: in eo perniciofa Parca,
Vivum alium tenens recens vulneratum, alium autem illæſum,
Alium mortuum, per pugnam trahebat pedibus. [rum
Veſtem autem habebat circum humeros cruentam ſanguine viro-
Sævum intuens, clamoribuſque vehementer ſtrepens. [effabilium.
In eo autem & ſerpentum capita ſævorum erant, haud quaquam
Duodecim; illa perterrefaciebant ſuper terram homines,
Quicumque bellum contra Jovis filium moverent.
Eorum & dentium quidem crepitus edebatur, quoties pugnabat
Amphitryoniades. Hæc autem diſtincta erant miranda opera.
Porro veluti puncta quædam apparebant ſævis draconibus,
Cærulea per terga, denigratæque erant illis maxillæ.
In eo autem & ſuum greges agreſtium erant, atque leonum
Mutuo ſeſe adſpicientium, iraſcentiumque & ruentium,
Quorum etiam turmatim ordines incedebant; neque vero hi,
Neque illi alteros timebant; horrebant attamen colla utrorumque.
Jam enim ipſis jacebat magnus leo, circum autem apri
Duo, ſpoliati vita, deorſumque illis niger
Cruor deſtillabat in terram. Ipſi autem, cervicibus dejectis,
Jacebant mortui ſub terribilibus leonibus.
At illi magis etiam excitabantur, incenſi ad pugnandum,

Αμφότεροι, χλοῦναί τε σύες, χαροποί τε λέοντες.
Εν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων,
Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε, Πειρίθοόν τε,
Οπλέα τ', Εξάδιόν τε, Φάληρόν τε, Πρόλοχόν τε,
Μόψον τ' Αμπυκίδην, Τιταρήσιον, ὄζον Αρηος,
Θησέα τ' Αἰγείδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν,
Αργύρεοι, χρύσεια περὶ χροῒ τεύχε' ἔχοντες.
Κένταυροι δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἠγερέθοντο,
Αμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰδ' Ασβολον οἰωνιστὴν,
Αρκτον θ', Οὔρειόν τε, μελαγχαίτην τε Μίμαντα,
Καὶ δύο Πευκείδας, Περιμήδεά τε, Δρύαλόν τε,
Αργύρεοι, χρυσέας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Καί τε συναΐκτην, ὡσεὶ ζωοί περ ἐόντες,
Εγχεσιν ἠδ' ἐλάτης αὐτοσχεδὸν ὠριγνῶντο.
Εν δ' Αρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕστασαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος οὔλιος Αρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωοὺς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς· παρὰ δὲ Δειμός τε Φόβος τε
Εστασαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Εν δὲ Διὸς θυγάτηρ Αγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Εγχος ἔχουσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα τ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ᾤχετο φύλοπιν αἰνήν.
Εν δ' ἦν ἀθανάτων ἱερὸς χορός· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
Ιμερόεν κιθάριζεν Λητοῦς καὶ Διὸς υἱὸς

Χρυ-

Utrique, agrestesque sues, trucesque leones.
In eo autem erat & pugna Lapitharum bellatorum,
Cæneus Rex, Dryasque, Pirithousque,
Hopleusque, Exadiusque, Phalerusque, Prolochusque,
Mopsusque Ampycides, Titaresius, filius Martis,
Theseusque Ægides, similis immortalibus:
Argentei, aurea circum corpus arma habentes.
Centauri autem ex altera parte contra hos congregabantur,
Magnus Petræus, atque Asbolus augur,
Arctusque, Huriusque, nigerque pilis Mimas,
Et duo Peucidæ, Perimedes, Dryalusque,
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Atque impetum pariter faciebant, perinde ac si vivi essent,
Lanceisque atque abietibus cominus certabant.
Inter hæc autem Martis terribilis alipedes stabant equi
Aurei, & ibidem ipse quoque spoliator perniciosus Mars,
Mucronem in manibus habens, milites exhortans,
Sanguine cruentus, veluti qui vivos spoliaret,
Currui insistens: juxta autem Pavorque Metusque
Stabant, gestientes bellum subire virorum.
Ibidem autem & Jovis filia Agelea Tritogenia,
Ei similis, quasi quæ pugnam vellet accendere,
Hastam habens in manibus, aureamque galeam,
Ægidemque circum humeros: gradiebatur autem in prælium sævum.
At erat in eo clypeo & immortalium chorus, in cujus medio
Dulce personabat Latonæ & Jovis filius

Χρυσείη φόρμιγγι· θεῶν δ' ἕδος ἄγνυτ' Ολυμπος.
Εν δ' ἀγορὴ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο,
Αθανάτων. Εν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς
Μοῦσαι Πιερίδες, λιγὺ μελπομέναις εἰκῦαι.
Εν δὲ λιμὴν εὔορμος ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης
Κυκλοτερὴς ἐτέτυκτο πανέφθου κασσιτέροιο,
Κλυζομένῳ ἴκελος· πολλοί γε μὲν ἀμμέσον αὐτοῦ
Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι· δοιοὶ δ' ἀμφυσιόωντες
Αργύρεοι δελφῖνες ἐθοίνων ἔλλοπας ἰχθῦς.
Τῶν ὕπο χάλκειοι τρέον ἰχθύες· αὐτὰρ ἐπ' ἀκταῖς
Ηστο ἀνὴρ ἁλιεὺς δεδοκημένος· εἶχε δὲ χερσὶν
Ιχθύσιν ἀμφίβληστρον, ἀπορρίψοντι ἐοικώς.
Εν δ' ἦν ἠϋκόμου Δανάης τέκος ἱππότα Περσεὺς,
Οὔτ' ἄρ' ἐπιψαύων σάκεος ποσὶν, οὔθ' ἑκὰς αὐτοῦ·
Θαῦμα μέγα φράσσασθ'· ἐπεὶ οὐδαμῆ ἐστήρικτο.
Τὼς γάρ μιν παλάμαις τεῦξε κλυτὸς Αμφιγυήεις
Χρύσεον· ἀμφὶ δὲ ποσσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα.
Ωμοισιν δέ μιν ἀμφὶ μελάνδετον ἆορ ἔκειτο
Χάλκεον ἐκ τελαμῶνος· ὁ δ' ὥς τε νόημ' ἐποτᾶτο.
Πᾶν δ' μετάφρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου
Γοργοῦς· ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Αργυρέη, θύσανοι δὲ κατηωρεῦντο φαεινοὶ
Χρύσειοι· δεινὴ δὲ περὶ κροτάφοισιν ἄνακτος
Κεῖτ' Αϊδος κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.
Αὐτὸς δὲ σπεύδοντι καὶ ἐρρίγοντι ἐοικὼς

Περ-

Aurea cithara: Deorum autem ſedes frangebatur Olympus.
Ibi & cœtus, circum vero ſplendor immenſus fuſus erat,
Immortalium. In certamine Deæ autem incipiebant cantum
Muſæ Pierides, ſuave canentibus ſimiles.
In eo autem & portus appulſu facilis immenſi maris,
Rotundus factus erat puriſſimo è ſtanno,
Inundanti ſimilis: multi vero per medium ipſius
Delphines hac atque illac ferebantur piſcibus inhiantes,
Natantibus ſimiles: Duo autem ſurſum efflantes,
Argentei delphines, depaſcebant mutos piſces.
Sub his ærei trepidabant piſces; ſed in ripis
Sedebat vir piſcator obſervans; habebat autem manibus
Piſcium rete, projecturo ſimilis.

In eo autem & pulcricomæ Danaës filius eques Perſeus,
Neque quidem contingens clypeum pedibus, neque longe ſeparatus
Miraculum magnum dictu! quoniam nuſquam nitebatur. [ab illo:
Ita enim illum manibus fecerat inclytus Vulcanus
Aureum, circum pedes autem habebat alata talaria.
Ex humeris autem circa eum nigro capulo enſis pendebat
Æreus de loro: ipſe autem velut cogitatio volabat.
Totum autem tergum ejus tenebat caput ſævi monſtri
Gorgonis: ipſum autem pera complectebatur, mirum viſu,
Argentea, fimbriæque dependebant lucidæ
Aureæ: ſæva autem circum tempora Regis
Poſita erat Orci galea, noctis caliginem gravem habens.
Ipſe autem fugienti & formidanti ſimilis

Perſeus

Περσεὺς Δαναΐδης ἐπταίνετο· ταὶ δὲ μετ' αὐτὸν
Γοργόνες ἄπλητοί τε καὶ οὐ φαταὶ ἐῤῥώοντο,
Ἱέμεναι μαπέειν· ἐπὶ δὲ χλωροῦ ἀδάμαντος
Βαινουσέων ἰάχεσκε σάκος μεγάλῳ ὀρυμαγδῷ
Ὀξέα καὶ λιγέως· ἐπὶ δὲ ζώνῃσι δράκοντε
Δοιὼ ἀπῃωρεῦντ', ἐπικυρτώοντε κάρηνα.
Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε· μένει δ' ἐχάρασσον ὀδόντας,
Αγρια δερκομένω· ἐπὶ δὲ δεινοῖσι καρήνοις
Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτέων
Ανδρες ἐμαρνάσθην, πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες.
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος, σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμύνοντες· τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρνανθ'· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων
Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς,
Ζωῇσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτοῦ Ηφαίστοιο.
Ανδρες δ' οἳ πρεσβῆες ἔσαν, γῆράς τε μέμαρπον,
Αθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδιότες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτοὺς
Κῆρες κυάνεαι, λευκοὺς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δαφοινοί τ', ἄπλητοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων· πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον ἢ πίπτοντα νεούτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλους· ψυχὴ δ' ἄϊδόσδε κατεῖεν

Perſeus Danaides currebat: poſt ipſum vero
Gorgones inacceſſæ & ineffabiles ruebant,
Cupientes eum apprehendere: in pallido autem chalybe
Euntium reſonabat clypeus magno ſtrepitu
Acutum & tinnulum: In zonis autem dracones
Duo dependebant, incurvantes capita.
Lambebant autem illi, iraque acuebant dentes,
Crudele tuentes: ſupra ſæva autem capita
Gorgonum agitabatur magnus terror, ac ſupra ipſas
Viri pugnabant, bellica arma habentes.
Hi quidem à ſua civitate, ſuiſque parentibus,
Peſtem depellentes: illi autem depopulari ſtudentes.
Ac multi quidem jacebant, plures autem etiam pugnam cientes
Dimicabant: mulieres autem in bene conſtructis turribus
Vehementer acute clamabant, lacerabanturque genas,
Vivis ſimiles, opera inclyti Vulcani.
Viri autem qui ſeniores erant, & ad ſenectutem pervenerant,
Conferti extra portas ibant, ſurſumque Diis
Manus tendebant beatis, pro ſuis liberis
Metuentes: illi vero contra pugnam conſerebant, poſt ipſos autem
Parcæ nigræ candidis crepantes dentibus,
Torvæ, terribileſque, cruentæque, & inacceſſæ
Dimicabant de iis, qui cadebant: omnes enim cupiebant
Cruorem nigrum bibere: & quem primum forte ceperant
Jacentem vel cadentem recens ſaucium, ei quidem
Injiciebant ungues magnos: animaque ad Orcum deſcendebat,

Tartarum

Τάρταρον ἐς κρυόενθ'. Αἱ δὲ φρένας εὖτ' ἀρέσαντο
Αἵματος ἀνδρομέου, τὸν μὲν ῥίπτασκον ὀπίσσω,
Αψ δ' ὅμαδον καὶ μῶλον ἐθύνεον αὖτις ἰοῦσαι.
Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἐφέστασαν· ἡ μὲν ὑφήσσων,
Ατροπος, οὔτι πέλεν μεγάλη θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
Τῶν γε μὲν ἀλλάων προφερής τ' ἦν, πρεσβυτάτη τε.
Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἑνὶ φωτὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Δεινὰ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι θυμήνασαι·
Εν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἰσώσαντο.
Πὰρ δ' Αχλὺς εἱστήκει ἐπισμυγερή τε καὶ αἰνὴ,
Χλωρὴ, αὐσταλέη, λιμῷ καταπεπτηυῖα,
Γουνοπαχής· μακροὶ δ' ὄνυχες χείρεσσιν ὑπῆσαν.
Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'. Η δ' ἄπλητον σεσαρυῖα,
Εἱστήκει, πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους,
Δάκρυσι μυδαλέη. Παρὰ δ' εὔπυργος πόλις ἀνδρῶν·
Χρύσειαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρίοις ἀραρυῖαι
Επτὰ πύλαι. Τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
Τέρψιν ἔχον. Τοὶ μὲν γὰρ ἐϋσσώτρου ἐπ' ἀπήνης
Ηγοντ' ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.
Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε
Χερσὶν ἐνὶ δμώων. Ταὶ δ' ἀγλαΐῃ τεθαλυῖαι
Πρόσθ' ἔκιον, τοῖσιν δὲ χοροὶ παίζοντες ἕποντο.
Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἵεσαν αὐδὴν
Εξ ἁπαλῶν στομάτων, περὶ δέ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.
Αἱ δ' ὑπὸ φορμίγγων ἄναγον χορὸν ἱμερόεντα.

Ενθεν

Tartarum in frigidum. Illæ autem præcordia poſtquam exſatiaſſent
Sanguine hominis, illum quidem abjiciebant poſt tergum,
Retro autem in tumultum & ſtragem feſtinabant iterum ire.
Clotho & Lacheſis iis adſtabant, atque paulo minor
Atropos: neque enim erat magna dea: ſed tamen
Aliis quidem præſtantiorque erat, & natu maxima.
Omnes autem circa unum virum pugnam acerbam committebant:
Sævoque modo ſeipſas mutuo adſpiciebant, oculis ſuccenſentes:
Inter ſe vero ungues manuſque audaces conſerebant.
Juxta autem & Triſtitia ſtabat miſera, & gravis,
Pallida, aridaque, fame exhauſta,
Craſſis genibus: longique ungues à manibus prominebant.
Hujus quidem ex naribus mucus manabat, ex genis autem
Cruor deſtillabat in terram. Hæc vero dentes ſtringens, ita ut accede-
Stabat,multo autem pulvere adſperſa erat circa humeros, [re non auderes,
Lacrymis madens. Juxta vero turrita urbs hominum:
Aureæ autem eam tenebant ſuperliminaribus adaptatæ
Septem portæ. Hominesque in voluptatibus & choreis
Oblectationem capiebant. Alii ſiquidem bene fabrefacto in curru
Ducebant viro uxorem, multuſque hymenæus excitabatur.
Et procul ab ardentibus facibus fulgor reſplendebat
In manibus famulorum. Mulieres vero venuſtate florentes
Præibant, quas chori ſaltantes ſequebantur.
Atque hi quidem canoris fiſtulis emittebant cantum
Ex tenero ore, circumque eos frangebatur echò.
Illæ vero ad citharam ducebant chorum amabilem.

Ενθεν δ' αὖθ' ἑτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ,
Τοί γε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ,
Τοί γε μὲν αὖ γελόωντες· ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος
Πρόσθ' ἔκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλίαι τε χοροί τε
Αγλαΐαι τ' εἶχον. Τοὶ δ' αὖ προπάροιθε πόληος
Νῶθ' ἵππων ἐπιβάντες ἐθύνεον. Οἱ δ' ἀροτῆρες
Ηρεικον χθόνα δῖαν, ἐπιστολάδην δὲ χιτῶνας
Εστάλατ'. Αὐτὰρ ἔην βαθὺ λήϊον· οἵγε μὲν ἤμων
Αἰχμῇς ὀξείῃσι κορωνιόωντα πέτηλα,
Βριθόμενα σταχύων, ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν.
Οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον, καὶ ἔπιτνον ἀλωῇ·
Οἱ δ' ἐτρύγων οἴνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων
Λευκοὺς καὶ μέλανας βότρυας, μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,
Βριθομένων φύλλοισι καὶ ἀργυρέῃς ἑλίκεσσιν·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν· παρὰ δέ σφισιν ὄρχος
Χρύσεος ἦν, (κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ηφαίστοιο)
Σειόμενος φύλλοισι καὶ ἀργυρέοισι κάμαξι,
[Τῷ γε μὲν οὖν παίζονται ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος]
Βριθόμενος σταφυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἵδε.
Οἵγε μὲν ἐτράπεον, τοὶ δ' ἤρυον· οἱ δ' ἐμάχοντο
Πύξ τε καὶ ἑλκηδόν· τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ἥρευν
Ανδρες θηρευταὶ, καὶ καρχαρόδοντε κύνε πρὸ,
Ιέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι.
Παρ δ' αὐτοῖς ἱππῆες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' ἀέθλοις
Δῆριν ἔχον καὶ μόχθον· ἐϋπλεκέων γ' ἐπὶ δίφρων

Ηνιο-

Inde rurſum ex alia parte juvenes comeſſabantur ad tibiam,
Alii quidem ludentes ſaltatione & cantu,
Alii vero ridentes : ſub tibicine autem ſinguli
Procedebant ; totamque urbem lætitiæ, choreæque,
Voluptateſque tenebant. Alii autem rurſus extra oppidum,
Tergis equorum conſcenſis currebant. Aratores vero
Proſcindebant terram bonam, ornateque tunicas
Succinctas habebant. Sed erat magnus ager ſegetibus conſitus : ubi
Mucronibus acutis incurvos culmos, [alii quidem metebant
Gravidos ſpicis, tanquam Cereris donum,
Alii autem in manipulos ligabant & projiciebant in aream :
Rurſum alii vindemiabant vites, falces in manibus habentes :
Alii vero in calathis ferebant, à vindemiatoribus acceptos
Albos & nigros racemos, magnis ex vitibus,
Gravidis foliis, & argenteis capreolis :
Alii rurſus in calathis portabant ; juxtaque illos ordo vitium
Aureus erat (inclytum opus prudentis Vulcani)
Agitatus foliis, & argenteis perticis,
[Inde quidem igitur ludunt ad tibicinem unuſquiſque]
Oneratus uvis, quæ ipſæ nigræ erant.
Alii quidem calcabant in lacu, alii hauriebant; alii autem dimicabant
Pugnis, & luctando : alii vero alipedes lepores venabantur
Viri venatores, & aſperis dentibus canes duo ante illos,
Cupientes adſequi, illi vero cupientes effugere.
Juxta eos autem & equites habebant laborem, proque præmiis
Certamen habebant & pugnam : bene contextis vero in curribus

Ηνίοχοι βεβαῶτες ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους,
Ρυτὰ χαλαίνοντες. Τὰ δ' ἐπικροτέοντα πέτοντο
Αρματα κολλήεντ', ἐπὶ δὲ πλῆμναι μέγ' ἀΰτευν.
Οἱ μὲν ἄρ' ἀίδιον εἶχον πόνον· οὐδέ ποτέ σφιν
Νίκη ἐπηνύσθη, ἀλλ' ἄκριτον εἶχον ἄεθλον.
Τοῖσι δὲ καὶ προὔκειτο μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος,
Χρύσειος, κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ηφαίστοιο.
Αμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ωκεανὸς πλήθοντι ἐοικὼς,
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· ἐν δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον, οἵ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ· πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
Θαῦμα ἰδεῖν καὶ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, οὗ διὰ βουλὰς
Ηφαιστος ποίησε σάκος μέγα τε στιβαρόν τε,
Αρσάμενος παλάμῃσι, τὸ μὲν Διὸς ἄλκιμος υἱὸς
Πάλλεν ἐπικρατέως· ἐπὶ δ' ἱππείου θόρε δίφρου,
Εἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
Κοῦφα βιβάς· τῷ δ' ἡνίοχος κρατερὸς Ιόλαος
Δίφρου ἐπεμβεβαὼς ἰθύνετο καμπύλον ἅρμα.
Αγχίμολον δέ σφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Αθήνη,
Καί σφεας θαρσύνουσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Χαίρετε Λυγκῆος γενεὴ τηλεκλειτοῖο,
Νῦν δὴ Ζεὺς κράτος ὔμμι διδοῖ, μακάρεσσιν ἀνάσσων,
Κύκνον τ' ἐξεναρεῖν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
Αλλο δέ σοι τι ἔπος ἐρέω, μέγα φέρτατε λαῶν,
Εὖτ' ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς,
Τὸν μὲν ἔπειτ' αὐτοῦ λιπέειν, καὶ τεύχεα τοῖο·

Αὐ-

Aurigæ ſtantes immittebant veloces equos,
Habenas laxantes. Illi autem ſubſultantes volabant
Currus compacti, rotarumque modioli valde reſonabant. [iis
Illi quidem igitur perpetuum habebant laborem; neque enim unquam
Victoria expedita erat, ſed anceps habebant certamen.
Illis autem etiam propoſitus erat magnus tripus in ſtadio,
Aureus, inclyta opera prudentis Vulcani.
Circa extremam vero oram manabat Oceanus, inundanti ſimilis,
Totum autem ambiebat clypeum variegatum: per ipſum vero
Cygni altivolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in ſumma aqua; juxta autem piſces laſciviebant,
Mirum viſu etiam Jovi gravitonanti, cujus conſiliis
Vulcanus fecit clypeum magnumque & validum,
Aptans manibus, quem quidem Jovis fortis filius
Jactabat facile: equeſtrem autem inſiliit in currum,
Similis fulguri patris Jovis, ægida tenentis,
Leviter ingrediens: huic autem auriga fortis Iolaus,
Bigis inſiſtens regebat curvum currum.
Prope autem illis advenit Dea cæſiis oculis Minerva,
Atque ipſos confirmans verbis volucribus alloquebatur:
Salvete Lyngei progenies longe inclyti,
Nunc itaque Jupiter robur vobis dat, is, qui beatis imperat,
Cygnumque interficere, & inclyta arma ejus deſpoliare.
Sed tibi aliud verbum dicam, multo fortiſſime hominum,
Poſtquam jam Cygnum dulci vita ſpoliaveris,
Illum quidem tum eodem loco relinque, & arma ejus:

Ipſe

Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Αρην ἐπιόντα δοκεύσας,
Ενθα κε γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο
Οφθαλμοῖσιν ἴδῃς, ἔνθ' οὐτάμεν ὀξέι χαλκῷ·
Αψ δ' ἀναχάσσασθαι, ἐπεὶ οὔ νυ τοι αἴσιμόν ἐστιν
Οὔθ' ἵππους ἑλέειν, οὔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.
Ὡς εἰποῦσ' ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
Νίκην ἀθανάτῃς χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα
Εσσυμένως. Τότε δή ῥα διόγνητος Ιόλαος
Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν ἐκέκλετο· τοὶ δ' ὑπ' ὁμοκλῆς
Ρίμφ' ἔφερον θοὸν ἅρμα, κονίοντες πεδίοιο.
Εν γάρ σφιν μένος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις Αθήνη,
Αἰγίδ' ἀνασσείσασα· περιστονάχιζε δὲ γαῖα.
Τοὶ δ' ἅμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ,
Κύκνος θ' ἱππόδαμος, καὶ Αρης ἀκόρητος ἀϋτῆς.
Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Οξεῖα χρέμεθον, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.
Τὸν πρότερος προσέειπε βίη Ηρακληείη·
Κύκνε πέπον, τί νυ νῶϊν ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους,
Ανδράσιν, οἵ τε πόνου καὶ ὀϊζύος ἴδριες εἰμέν;
Αλλὰ παρὲξ ἔχε δίφρον ἐΰξοον, ἠδὲ κελεύθου
Εἶκε παρὲξ ἰέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω
Ες Κήϋκα ἄνακτα· ὁ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ
Τρηχῖνος προβέβηκε· σὺ δ' εὖ μάλα οἶσθα καὶ αὐτός·
Τοῦ γὰρ ὀπυίεις παῖδα Θεμιστονόην κυανῶπιν.
Ω πέπον, οὐ μὲν γάρ τοι Αρης θανάτοιο τελευτὴν
Αρκέσει, εἰ δὴ νῶϊ συνοισόμεθα πτολεμίζειν.

Ηδη

Ipſe autem homines perimentem Martem accedentem obſervans,
Ubi nudatum clypeo variegato
Oculis videris, ibi vulnera acuto ferro:
Retroque te recipe, quoniam tibi fas non eſt
Neque equos capere, neque inclyta arma illius.
Sic locuta, in currum adſcendit præſtantiſſima Dearum,
Victoriam immortalibus manibus & gloriam tenens
Celeriter. Tunc igitur generoſus Iolaus
Horrendum equos increpuit: illi autem à comminatione
Celeriter ferebant celerem currum, pulverem cientes per campum.
Nam iis animum addiderat Dea cæſiis oculis Minerva,
Ægide concuſſa: ingemiſcebat autem circumquaque tellus.
Illi autem pariter procedebant ſimiles igni, ſive procellæ,
Cygnus equum domitor, & Mars inſatiabilis belli.
Horum equi deinde obviam ſibi mutuo facti
Acutum hinnivere, circaque eos reſonabat echo.
Atque hunc prior alloquebatur Hercules:
Cygne ignave, cur nobis immittitis veloces equos,
Viris, qui laborem & ærumnam experti ſumus?
In diverſum age currum bene politum, atque è via
Cede prætergrediendo. Trachinem enim tendo
Ad Ceycem regem: nam ille potentia pariter & reverentia
Trachinis imperium tenet: Tu vero ſatis hoc ſcis etiam ipſe:
Ejus enim connubio habes filiam Themiſtonoën nigros oculos haben-[tem.
O ignave, non enim tibi neque Mars mortis exitium
Prohibuerit, ſi nos inter nos congrediamur ad pugnandum.

Jam

Ηδη μέν τέ ἑ φημὶ καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
Εγχεος ἡμετέρου, ὅθ᾽ ὑπὲρ Πύλου ἠμαθόεντος
Αντίος ἔστη ἐμεῖο, μάχης ἄμοτον μενεαίνων.
Τρὶς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἠρείσατο γαίῃ,
Οὐταμένου σάκεος· τὸ δὲ τέτρατον, ἤλασα μηρὸν,
Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα·
Πρηνὴς δ᾽ ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὁρμῇ.
Ενθά κε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη,
Χερσὶν ὑφ᾽ ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βροτόεντα.
Ως ἔφατ᾽· οὐδ᾽ ἄρα Κύκνος ἐϋμμελίης ἐμενοίνα
Τῷ ἐπιπειθόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματας ἵππους.
Δὴ τότ᾽ ἀπ᾽ εὐπλεκέων δίφρων θόρον αἶψ᾽ ἐπὶ γαῖαν
Παῖς τε Διὸς μεγάλου, καὶ Ενυαλίοιο ἄνακτος.
Ηνίοχοι δ᾽ ἔμπλην ἔλασαν καλλίτριχας ἵππους·
Τῶν δ᾽ ὑποσευομένων κανάχιζε πόσ᾽ εὐρεῖα χθών.
Ως δ᾽ ὅτ᾽ ἀφ᾽ ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
Πέτραι ἀποθρώσκωσιν, ἐπ᾽ ἀλλήλαις δὲ πέσωσι,
Πολλαὶ δὲ δρῦς ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεῦκαι,
Αἴγειροί τε τανύρριζοι ῥήγνυνται ὑπ᾽ αὐτῶν
Ρίμφα κυλινδομένων, εἵως πεδίον δ᾽ ἀφίκωνται.
Ως οἱ ἐπ᾽ ἀλλήλοισι πέσον μέγα κεκλήγοντες.
Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις, κλειτή τ᾽ Ιαωλκὸς,
Αρνη τ᾽, ἠδ᾽ Ελίκη, Ανθειά τε ποιήεσσα,
Φωνῇ ὑπ᾽ ἀμφοτέρων μεγάλ᾽ ἴαχον. Οἱ δ᾽ ἀλαλητῷ
Θεσπεσίῳ σύνισαν. Μέγα δ᾽ ἔκτυπε μητίετα Ζεὺς,
Κὰδ δ᾽ ἄρ᾽ ἀπ᾽ οὐρανόθεν ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας,

Σῆμα

Jam ipſum quidem aio ante quoque aliquoties periculum feciſſe
Haſtæ noſtræ, quando pro Pylo arenoſa
Adverſus ſtetit mihi pugnam inſatiabiliter optans.
Ter ſiquidem mea haſta percuſſus ſuſtinuit ſe terra,
Vulnerato clypeo: quarto autem, tranſadegi femur ejus,
Omnibus viribus incumbens magnumque illius clypeum perforavi:
Pronus autem in pulveribus humi proſtratus cecidit haſtæ impetu.
Ubi etiam ignominia affectus inter immortales fuit,
Manibus ſub noſtris relictis ſpoliis cruentis.
Sic dixit: at Cygnus bellicoſus haudquaquam volebat
Huic obtemperans retinere trahentes currum equos.
At tunc a bene compacto curru deſilierunt celeriter in terram,
Et Jovis filius magni, & Enyalii regis.
Aurigæ autem propius egerunt pulcricomos equos:
Illis autem irruentibus ſonitu pedum concitata eſt lata terra.
Ut autem ab alto vertice montis magni
Rupes deſiliunt, aliæ ſuper alias cadentes:
Multæque quercus alticomæ, multæ item piceæ,
Populique radices altas habentes franguntur ab illis
Celeriter delabentibus, donec in campum perveniant:
Ita & illi in ſe mutuo ruebant, cum magno clangore.
Tota autem Myrmidonum civitas, celebriſque Iaolcus,
Arneque, & Helice, & Anthea herboſa,
Voce utriuſque valde reſonabant. Illi autem cum clamore
Mirando congreſſi ſunt. Valde autem intonuit prudens Jupiter,
Et à cœlo guttas dimiſit ſanguinolentas,

P Signum

Σῆμα τιθεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθαρσέϊ παιδί.
Οἷος δ' ἐν βήσσης ὄρεος χαλεπὸς προϊδέσθαι
Κάπρος χαυλιόδων φρονέει θυμῷ μαχέσασθαι
Ανδράσι θηρευτῇς, θήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα
Δοχμωθεὶς, ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μαστιχόωντι
Λείβεται, ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἔικτην,
Ορθὰς δ' ἐν λοφιῇ φρίσσει τρίχας, ἀμφί τε δειρήν·
Τῷ ἴκελος Διὸς υἱὸς ἀφ' ἱππείου θόρε δίφρου.
Ημος δὲ χλοερῷ κυανόπτερος ἠχέτα τέττιξ
Οζῳ ἐφεζόμενος θέρος ἀνθρώποισιν ἀείδειν
Αρχεται, ᾧ τε πόσις καὶ βρῶσις θῆλυς ἐέρση,
Καί τε πανημέριός τε καὶ ἠῶος χέει αὐδὴν
Ιδει ἐν αἰνοτάτῳ, ὁπότε χρόα Σείριος ἄζει·
Ημος δὴ κέγχροισι περὶ γλῶχες τελέθουσι,
Τούς τε θέρει σπείρουσιν, ὅτ' ὄμφακες αἰόλλονται,
Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος·
Τὴν ὥρην μάρναντο, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
Ως δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Αλλήλοις κοτέοντε ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι,
Δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ, ἄραβός θ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων·
Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, ἀγκυλοχεῖλαι,
Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μαχέσθην
Αἰγὸς ὀρεσσινόμου ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο
Πίονος, ἥν τ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζήϊος ἀνὴρ
Ιῷ ἀπὸ νευρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλη
Χώρου ἄϊδρις ἐών· οἱ δ' ὀτραλέως ἐνόησαν,

Εσσυ-

Signum id ponens bello ſuo multum confidenti filio.
Qualis autem in vallibus montis ſævus adſpectu
Aper dentes habens exſertos fertur impetu ad pugnandum
Cum viris venatoribus, acuitque candidum dentem
Incurvatus, ſpuma autem circa os mandenti
Deſtillat, oculique ei igni ſplendenti ſimiles ſunt,
Erectis autem in dorſo horret ſetis, circaque collum:
Tali ſimilis Jovis filius ab equeſtri deſiliit curru.
Quando autem viridi nigricans alis ſonora cicada
Ramo inſidens æſtatem hominibus canere
Incipit, cujus & potus & cibus herbas vegetans ros eſt,
Atque per totum diem, & mane fundit vocem
Æſtu in graviſſimo, quando corpus Sirius exſiccat:
Quando & milio ariſtæ naſcuntur,
Quod æſtate ſeminant, cum uvæ acerbæ colorem mutant,
Qualia Bacchus dedit hominibus in lætitiam & laborem;
Eâ tempeſtate pugnabant, magnus autem tumultus excitabatur.
Ut vero leones duo pro occiſo cervo
Sibi mutuo irati in ſe ipſos impetum faciunt,
Sævuſque inter ipſos rugitus, ſtrepituſque exoritur dentium;
Atque ut vultures incurvis unguibus, repandis roſtris,
Rupe in excelſa magno clangore dimicant,
Capræ montivagæ gratia aut feræ cervæ
Pinguis, quam interfecit jaculando juvenis vir,
Sagitta è nervo emiſſa, ille autem aberrarit alibi
Loci ignarus: at illi celeriter animadverterunt,

Εσσυμένως δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δειμεῖαν ἔθεντο·
Ως οἱ κεκληγόντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ενθ' ἤτοι Κύκνος μὲν ὑπερμενέος Διὸς υἱὸν
Κτεινέμεναι μεμαὼς, σάκει ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος,
Οὐδ' ἔῤῥηξεν χαλκόν· ἔρυτο δὲ δῶρα θεοῖο.
Αμφιτρυωνιάδης δὲ βίη Ηρακληείη
Μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἔγχεϊ μακρῷ
Αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπένερθε γενείου
Ηλασ' ἐπικρατέως· ἀπὸ δ' ἄμφω κέρσε τένοντε
Ανδροφόνος μελίη· μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτός.
Ηειπε δ', ὡς ὅτε τις δρῦς ἤειπεν, ἢ ὅτε πέτρη
Ηλίβατος, πληγεῖσα Διὸς ψολόεντι κεραυνῷ·
Ως ἔειπ'· ἀμφὶ δέ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ.
Τὸν μὲν ἔπειτ' εἴασε Διὸς ταλακάρδιος υἱός·
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Αρην ἐπιόντα δοκεύσας,
Δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ος τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
Σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα·
Εμμενέως δ' ἄρα τοῦ γε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ,
Γλαυκιόων δ' ὄσσοις δεινὸν, πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων, ποσσὶ γλάφει· οὐδέ τις αὐτὸν
Ετλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι.
Τοῖος ἄρ' Αμφιτρυωνιάδης ἀκόρητος ἀϋτῆς
Αντίος ἔστη Αρηος, ἐνὶ φρεσὶ θάρσος ἀέξων
Εσσυμένως. Ο δέ οἱ σχεδὸν ἤλυθεν ἀχνύμενος κῆρ.
Αμφότεροι δ' ἰάχοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.

Ως

Acriterque pro ea pugnam acrem inftituerunt:
Sic & hi duo cum clamore contra fe mutuo irruerunt.
Ibi fane Cygnus quidem potentis Jovis filium
Occidere meditans, clypeo æream haftam adegit,
Neque tamen perrupit æs: defendebant enim dona Dei.
Contra autem Amphitryoniades Hercules
Inter galeam & clypeum hafta longa
Cervicem nudatam celeriter infra mentum
Percuffit vehementer, ambofque abfcidit nervos in collo
Homicida lancea; magnum enim robur inciderat viri.
Cecidit autem, veluti cum quercus aliqua, aut cum rupes
Excelfa, icta Jovis fumanti fulmine:
Sic cecidit: circum ipfum autem refonabant arma variegata ære.
Atque hunc quidem ibi reliquit Jovis ærumnofus filius:
Ipfe autem occiforem hominum Martem accedentem obfervans,
Sævum videns oculis ut leo corpus forte nactus,
Qui admodum accurate pelle validis unguibus
Diffecta, quam celerrime dulcem animam abftulit:
Avide autem hujus nigrum expletur cor,
Ac cæfiis intuens oculis fævum, coftafque & humeros
Cauda flagellans, pedibus fodit; neque quifquam ipfum
Suftinet ex adverfo adfpiciens prope ire, neque pugnare.
Talis igitur & Amphitryoniades infatiabilis bello
Contra Martem ftetit, in præcordiis audaciam augens
Celeriter. Ille autem prope venit mœfto corde.
Utrique autem cum clamore alterum invaferunt.

Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλου πέτρη πρηῶνος ὀροῦσα,
Μακρὰ δ' ἐπιθρώσκουσα κυλίνδεται, ἡ δέ τε ἠχῇ
Ἔρχεται ἐμμεμαυῖα, πάγος δέ οἱ ἀντεβόλησεν
Ὑψηλὸς, τῷ δὴ συνενείκεται, ἔνθα μιν ἴσχει·
Τόσσῃ ὁ μὲν ἰαχῇ βρισάρματος οὔλιος Ἄρης
Κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπέδεκτο.
Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀντίη ἦλθεν Ἄρηος, ἐρεμνὴν αἰγίδ' ἔχουσα,
Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἄρες, ἐπίσχε μένος κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι
Ἡρακλέα κτείναντα Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἀλλ' ἄγε, παῦε μάχης, μηδ' ἀντίος ἵστασ' ἐμεῖο.
Ὡς ἔφατ'· ἀλλ' οὐ πεῖθ' Ἄρεως μεγαλήτορα θυμόν·
Ἀλλὰ μέγα ἰάχων φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων,
Καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακληείῃ,
Κακτάμεναι μεμαώς· καί ῥ' ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος
Σπερχνὸν, ἑοῦ παιδὸς κοτέων περὶ τεθνειῶτος,
Ἐν σάκεϊ μεγάλῳ. Ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ', ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου.
Δριμὺ δ' Ἄρην ἄχος εἷλεν· ἐρυσσάμενος δ' ἄορ ὀξὺ,
Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι. Τὸν δ' ἐπιόντα
Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀκόρητος ἀϋτῆς,
Μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο,
Οὔτασ' ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξε,
Δούρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ.

Τῶ

Ut autem, quando à magno rupes cacumine præcipitans,
Et in longum delata ſaltu volvitur, fragorque
Venit ſubito ingens, collis autem illi obvius fit
Altus, ad quem curſu defertur, ubi illam retinet:
Tanto ille fremitu currum gravans pernicioſus Mars
Vociferans irruit; ille autem prompte venientem excepit.
Porro Minerva filia Jovis ægida tenentis
Obviam venit Marti, tenebroſam habens ægidem,
Sæva autem torve intuens, verbis volucribus allocuta eſt:
Mars, inhibe animos ingentes & manus invictas.
Neque enim tibi fas eſt inclytis armis ſpoliare
Herculem occiſum Jovis magnanimum filium.
Sed age, deſiſte à pugna, neque adverſus ſteteris mihi.
Sic ait: ſed non perſuaſit Martis magnanimi animo:
Sed magno fremitu flammæ ſimilia arma vibrans,
Celeriter invaſit Herculem,
Occidere feſtinans: & conjecit æratam haſtam
Magno impetu, ob ſuum filium iraſcens mortuum,
In clypeum magnum. At procul cæſia Minerva
Haſtæ impetum avertit, protendens ſe à curru.
Acris autem dolor Martem cepit: extractoque gladio acuto,
Irruit contra Herculem magnanimum. At illum accedentem
Amphitryoniades ſævi inſatiabilis belli,
Femore nudatum clypeo ſub variegato,
Vulneravit valide: magnumque trajecit clypeum,
Haſta perrumpens, in terram autem proſtravit mediam.

At

Τῷ δὲ Φόβος καὶ Δεῖμος ἐΰτροχον ἅρμα καὶ ἵππους
Ηλασ' αἶψ' ἔγγυς, καὶ ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ες δίφρον θῆκαν πολυδαίδαλον· αἶψα δ' ἔπειτα
Ιππους μαστίετην, ἵκοντο δὲ μακρὸν Ολυμπον.
Υἱὸς δ' Αλκμήνης καὶ κυδάλιμος Ιόλαος,
Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ,
Νίσσοντ'· αἶψα δ' ἔπειτα πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο
Ιπποις ὠκυπόδεσσιν. Ατὰρ γλαυκῶπις Αθήνη
Εξίκετ' Οὔλυμπόν δὲ μέγαν καὶ δώματα πατρός.
Κύκνον δ' αὖ Κήϋξ θάπτεν, καὶ λαὸς ἀπείρων,
Οἵ ῥ' ἐγγὺς ναῖον πόλιος κλειτοῦ βασιλῆος,
Ανθην, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτήν τ' Ιαωλκὸν,
Αρνην τ' ἠδ' Ελίκην. Πολλὸς δ' ἠγείρετο λαὸς,
Τιμῶντες Κήϋκα, φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
Τοῦ δὲ τάφον καὶ σῆμ' ἀϊδὲς ποίησεν Αναυρος,
Ομβρῳ χειμερίῳ πλήθων. Τὼς γάρ μιν Απόλλων
Λητοΐδης ἤνωξ', ὅτι ῥα κλειτὰς ἑκατόμβας
Οστις ἄγοι Πυθοῖδε, βίῃ σύλασκε δοκεύων.

ΑΣΠΙΔΟΣ ΤΕΛΟΣ.

ΗΣΙΟ-

At illi Pavor & Metus agilem currum & equos
Adegerunt celeriter propius, & à terra lata
In currum posuerunt variegatum: atque inde celeriter
Equos flagellis impulerunt, veneruntque in magnum Olympum.
Filius autem Alcmenæ & gloriosus Iolaus,
Cygno despoliato armis ab humeris pulchris detractis,
Revertebantur: moxque exinde ad urbem Trachiniam venerunt
Equis velocibus. At cæsiis oculis Minerva
Pervenit in Olympum magnum, & domos patris.
Cygnum autem contra Ceyx sepelivit, & populus innumerabilis,
Qui prope urbem habitabat inclyti regis,
Anthen, Myrmidonumque urbem, celebremque Iaolcum,
Arnenque & Helicen. Multus autem congregabatur populus,
Honorantes Ceycem, carum beatis Diis.
Sed illius sepulcrum & monumentum obscurum reddidit Anaurus,
Imbre hyemali exundans. Ita enim eum Apollo
Latonæ filius jussit, propterea quod (Cygnus) inclytas hecatombas
Quicumque ageret Delphos, eum vi spoliabat insidiatus.

SCUTI FINIS.

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

HESIODI
ASCRÆI
OPERA ET DIES.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε δὴ, ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι·
Ον τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ρητοί τ' ἄῤῥητοί τε, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.
Ρεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ρεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει·
Ρεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγήνορα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.
Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας
Τύνη· ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην.
Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν
Εἰσὶ δύω· τὴν μέν κεν ἐπαινήσειε νοήσας,
Η δ' ἐπιμωμητή· διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.
Η μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχετλίη· οὔτις τήνγε φιλεῖ βροτὸς, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Αθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ,
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων,
Γαίης ἐν ῥίζῃσι, καὶ ἀνδράσι, πολλὸν ἀμείνω.
Ητε καὶ ἀπάλαμνόν περ ὅμως ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.

Εἰς

HESIODI ASCRÆI
OPERA ET DIES.

MUſæ ex Pieria, carminibus gloriam conciliare ſolitæ,
Adeſte quæſo, dicite veſtro patri hymnum;
Per quem mortales homines pariter obſcurique ſunt & clari,
Nobiles ignobileſque, Jovis magni voluntate.
Facile enim extollit, facile etiam elatum deprimit:
Facile præclarum minuit, & obſcurum auget:
Facileque corrigit pravum, & ſuperbum attenuat
Jupiter altitonans, qui ſupremas ædes incolit.
Audi intuens & auſcultans; & juſte rege judicia
Tu (*quidem*): ego vero Perſæ vera dicere queam.
Non ſane unum eſt contentionum genus, ſed in terra
Sunt duo: alteram quidem probaverit prudens,
Altera vituperanda; diverſa autem ſentientem animum habent.
Nam hæc bellum exitioſum, & diſcordiam adauget,
Noxia: nemo hanc amat mortalis, ſed neceſſario
Immortalium conſiliis litem colunt moleſtam.
Alteram vero priorem genuit nox obſcura,
Poſuit vero eam Saturnius ſublimis, in æthere habitans,
Terræ in radicibus & inter homines, longe meliorem.
Hæc quamvis inertem tamen ad opus excitat.

Alium

Εἰς ἕτερον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
Πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν,
Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων,
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ω Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ·
Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι
Νείκε' ὀπιπεύοντ', ἀγορῆς ἐπακουὸν ἐόντα.
Ωρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε,
Ωἷ τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται
Ωραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν,
Τοῦ κεκορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις. Σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται
Ωδ' ἔρδειν· ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νεῖκος
Ιθείῃσι δίκαις, αἵτ' ἐκ Διός εἰσιν ἄρισται.
Ηδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ'· ἄλλά τε πολλὰ
Αρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσαι·
Νήπιοι· οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς,
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.
Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ρηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο,
Ως τέ σε κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο,
Εργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.

Ἀλλὰ

Alium enim quiſpiam intuens opere vacans
Divitem, & ipſe feſtinat arare atque plantare,
Domumque recte gubernare : æmulatur enim vicinum vicinus,
Ad divitias contendentem : bona vero hæc contentio hominibus.
Et figulus figulo ſuccenſet, & fabro faber,
Et mendicus mendico invidet, & poëta poëtæ.
O Perſa, tu veto hæc tuo repone in animo:
Neque malis gaudens contentio animum tuum ab opere abducat
Lites ſpectantem, concionum auditorem factum.
Cura enim parva eſſe debet litiumque & fori,
Cui non eſt victus domi in annum repoſitus,
Æſtate collectus, quem terra fert, Cereris munus,
Quo ſatiatus lites ac rixam moveas
De facultatibus alienis. Tibi vero non amplius licebit
Sic facere : ſed in poſterum dirimamus controverſiam
Rectis judiciis, quæ ex Jove ſunt optima.
Olim quidem hereditatem diviſimus : alia autem multa
Rapiebas, valde demulcens reges
Donorum appetentes, qui hanc litem volunt judicaſſe :
Stulti : neque ſciunt quanto plus dimidium ſit toto,
Neque quam magnum in malva & aſphodelo bonum.
Occultarunt enim Dii victum hominibus.
Facile enim alioqui vel uno die tantum acquiſiviſſes,
Ut in annum quoque ſatis haberes, etiam otioſus.
Statimque clavum quidem in fumo poneres,
Opera vero boum ceſſarent mulorumque laborioſorum.

Sed

Αλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε χολωσάμενος φρεσὶν ᾗσιν,
Ὅττι μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.
Τοὔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δὲ πῦρ· τὸ μὲν αὖθις ἐῢς πάϊς Ιαπετοῖο
Εκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς πάρα μητιόεντος
Εν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ιαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας,
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι.
Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ως ἔφατ'· ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Ηφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν,
Καὶ σθένος, ἀθανάταις δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐΐσκειν
Παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Αθήνην
Εργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν Αφροδίτην,
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας.
Εν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ερμείην ἤνωγε διάκτορον Αργειφόντην.
Ως ἔφαθ'. Οἱ δ' ἐπίθοντο Διῒ Κρονίωνι ἄνακτι.
Αυτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Αμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Αθήνη.

Αμφὶ

Sed Jupiter abſcondit iratus animo ſuo,
Quia eum decepit Prometheus verſutus.
Quocirca hominibus machinatus eſt triſtia mala.
Abſcondit vero ignem: quem rurſus egregius Japeti filius
Surripuit ad hominum uſum Jove à conſulto
In cava ferula, fallens Jovem fulminibus gaudentem.
Huncque indignatus affatus eſt nubes cogens Jupiter:
Japetionide omnium maxime verſute,
Gaudes ignem furatus, quodque animum meum deceperis?
Tam tibi ipſi magnum erit malum, quam poſteris.
Ipſis namque pro igni dabo malum, quo omnes
Oblectent animum, ſuum malum vehementer amantes.
Sic ait: riſitque pater hominumque Deorumque.
Vulcanum vero inclytum juſſit quam celerrime
Terram aqua miſcere, hominiſque indere vocem,
Et robur, immortalibus vero Deabus facie ſimilem reddere
Virginis pulcram formam peramabilem: at Minervam
Opera docere, ingenioſe telam texere:
Et venuſtatem circumfundere capiti auream Venerem,
Et deſiderium vehemens, & ornandi corporis curam.
Indere vero impudentem mentem & fallaces mores
Mercurium juſſit nuncium Argicidam.
Sic dixit. Illi autem obtemperarunt Jovi Saturnio regi.
Moxque ex terra finxit inclytus Vulcanus
Virgini verecundæ ſimilem, Jovis conſiliis.
Cinxit vero & ornavit Dea cæſia Minerva.

Αμφὶ δέ οἱ Χάριτές τε θεαὶ, καὶ πότνια Πειθὼ
Ορμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ· ἀμφὶ δὲ τήνγε
Ωραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Πάντα δέ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Αθήνη.
Εν δ᾽ ἄρα οἱ στήθεσι διάκτορος Αργειφόντης
Ψεύδεά θ᾽ αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Τεῦξε, Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου. Εν δ᾽ ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κήρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ᾽ ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσεν,
Εἰς Επιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Αργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον. Οὐδ᾽ Επιμηθεὺς
Εφράσαθ᾽ ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς, μήποτε δῶρον
Δέξασθαι παρ Ζηνὸς Ολυμπίου, ἀλλ᾽ ἀποπέμπειν
Εξοπίσω, μήπου τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ᾽, ἐνόησε.
Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ᾽ ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ᾽ ἀργαλέων, αἵτ᾽ ἀνδράσι γήραας ἔδωκαν.
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Αλλὰ γυνὴ χείρεσι πίθου μέγα πῶμ᾽ ἀφελοῦσα
Εσκέδασ᾽· ἀνθρώποισι δ᾽ ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Μούνη δ᾽ αὐτόθι Ελπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
Ενδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Εξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,

† Αἰγιόχου

Circum etiam Charitesque Deæ, & veneranda Suada,
Monilia aurea imposuerunt corpori: illam porro
Horæ pulcricomæ coronarunt floribus vernis.
Omnem vero illius corpori ornatum adaptavit Pallas Minerva.
At in pectore illi nuncius Argicida
Mendacia blandosque sermones & dolosos mores
Condidit, Jovis consilio tonantis. Sed nomen illi
Imposuit Deorum præco, appellavit autem mulierem hancce
Pandoram: quia omnes cœlestium domorum incolæ
Donum contulerunt, detrimentum hominibus industriis.
At postquam dolum perniciosum inevitabilem absolvit,
Ad Epimethea misit pater inclytum Argicidam
Munus ferentem Deorum celerem nuncium. Neque Epimetheus
Cogitavit quod illi præcepisset Prometheus, ne quando munus
Susciperet à Jove Olympio, sed remitteret
Retro, necubi mali quidpiam mortalibus eveniret.
Verum ille recepto eo, cum jam malum haberet, sensit.
Prius namque in terra vivebant homines
Et sine malis, & sine difficili labore,
Morbisque molestis, qui hominibus senectam afferunt.
Statim enim in afflictione mortales consenescunt.
Sed mulier manibus vasis magnum operculum cum dimovisset,
Dispersit; hominibus autem immisit curas graves.
Sola vero illic spes in non fracta pyxide
Intus mansit dolii sub labris, neque foras
Evolavit: prius enim injecit operculum dolii,

 †Ægiochi

† Αἰγιόχου βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Αλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ
Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ· ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα Ζεύς.
Οὕτως οὔτι που ἔστι Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.
Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
Εὖ καὶ ἐπισταμένως· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ως ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι,
Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Αθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν·
Ως τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ οἰζύος· οὐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν· αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
† Αφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι· ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ησυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπεί κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Εσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,

Ἠέρα

†Ægiochi confilio Jovis nubes cogentis.
Alia vero innumera mala inter homines errant.
Plena enim terra eft malis, plenumque mare.
Morbi autem hominibus tam interdiu quam noctu
Ultro oberrant, mala mortalibus ferentes
Tacite: nam vocem exemit prudens Jupiter.
Sic nequaquam licet Jovis decretum evitare.
Ceterum fi voles, alium tibi fermonem paucis expediam
Belle ac fcienter: tu vero præcordiis infige tuis.
Ut fimul nati funt Dii mortalefque homines,
Aureum primo genus variis linguis loquentium hominum
Dii fecerunt cœleftium domorum incolæ.
Et ii quidem fub Saturno erant, cum in cœlo regnaret:
Et ut Dii vivebant, fecuro animo præditi,
Plane abfque & laboribus & ærumna: neque molefta
Senecta aderat: femper vero pedibus ac manibus fibi fimiles
Suaviter vivebant in conviviis extra mala omnia,
†Abundantes pomis, cari beatis Diis.
Moriebantur autem ceu fomno obruti: bona vero omnia
Illis erant: fructum autem ferebat fertile arvum
Sponte fua multumque & copiofum; ipfique pro lubitu
Quieti res fuas curabant, cum bonis multis.
Verum poftquam hoc genus terra abfcondit,
Ii quidem dæmones facti funt, Jovis magni confilio,
Boni, in terris verfantes, cuftodes mortalium hominum:
Qui quidem obfervant & jufta & prava opera,

Aëre

Ηέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
Πλουτοδόται. Καὶ τοῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον.
Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Αργύρεον ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον, οὔτε νόημα.
Αλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ
Ετρέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος ᾧ ἐνὶ οἴκῳ.
Αλλ' ὅταν ἡβήσειε, καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
Αφραδίαις. Υβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Αλλήλων ἀπέχειν, οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ηθελον, οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
Η θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. Τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε, χολούμενος οὕνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσι θεοῖς οἳ Ολυμπον ἔχουσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
Τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
Δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ', οὐκ ἀργυρέῳ οὐδὲν ὁμοῖον,
Εκ μελιᾶν, δεινόν τε καὶ ὄμβριμον· οἷσιν Αρηος
Εργ' ἔμελε στονόεντα, καὶ ὕβριες· οὐδέ τι σῖτον
Ησθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμὸν
Απλαστοι· μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Εξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσσιν.
Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι,

Χαλκῷ

Aëre induti, paſſim oberrantes per terram,
Opum datores. Atque hanc regiam dignitatem conſecuti ſunt.
  Secundum inde genus multo deterius poſtea
Argenteum fecerunt cœleſtium domorum incolæ,
Aureo neque corporis habitu ſimile, neque ingenio.
Sed centum annis puer apud matrem ſedulam
Nutriebatur creſcens valde rudis domi ſuæ:
Cum vero adoleviſſet, & ad pubertatem veniſſet,
Pauxillum vivebant ad tempus, dolores habentes
Ob ſtultitias. Injuriam enim pravam non poterant
A ſe mutuo abſtinere, neque Deos colere
Volebant, neque ſacrificare beatorum ſacris in aris,
Ut juſtum eſt hominibus oppidatim. Hos quidem deinde
Jupiter Saturnius abſcondit iratus: quia honores
Non dabant beatis Diis qui Olympum habitant.
  At poſtquam & hoc genus terra occultavit,
Hi quidem terreſtres beati mortales vocantur
Secundi; ſed tamen honor etiam hos ſequitur.
Jupiter vero pater tertium aliud genus varie loquentium hominum
Æneum fecit, omnino argenteo diſſimile,
E fraxinis, vehemens & robuſtum: quibus Martis
Opera curæ erant luctuoſa, ac injuriæ: neque ullum cibum
Edebant, ſed ex adamante habebant durum animum,
Inacceſſi: magna autem vis & manus invictæ
Ex humeris naſcebantur in validis membris.
His erant ænea arma, æneæque domus:

Ære

Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.
Καί τοι μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες
Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Αΐδαο,
Νώνυμοι· θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας
Εἷλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ανδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
Ημίθεοι, προτέρῃ γενεῇ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ,
Τοὺς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,
Ωλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τοὺς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ες Τροίην ἀγαγὼν, Ελένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο·
Ενθ' ἤτοι τοὺς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε.
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης,
† Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Εν μακάρων νήσοισι, παρ' Ωκεανὸν βαθυδίνην,
Ολβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν
Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ανδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.
Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ' ἦμαρ

Παύ-

Ære vero operabantur: nigrum enim nondum erat ferrum.
Et hi quidem manibus ſuis interfecti,
Deſcenderunt tenebricoſam in domum horribilis Plutonis
Ignobiles: mors autem, tametſi terribiles erant,
Invaſit atra, ſplendidumque liquerunt lumen ſolis.
Sed poſtquam & hoc genus terra operuit,
Rurſum aliud quartum in terra multorum altrice
Jupiter Saturnius fecit juſtius & melius,
Virorum heroüm divinum genus, qui vocantur
Semidei, priore ætate, per immenſam terram.
Hos quoque bellumque malum & pugna gravis,
Alios quidem ad ſeptem portas habentes Thebas, Cadmæam terram,
Perdidit pugnantes propter oves Oedipi:
Alios vero in navibus trans ingentem maris amplitudinem,
Ad Trojam ducens, Helenæ gratia pulcricomæ:
Ubi mors quoque oppreſſit illos.
Iis autem ſeorſum ab hominibus vitam & ſedem tribuens
Jupiter Saturnius pater conſtituit eos ad terræ fines,
†Procul ab immortalibus: Saturnus horum Rex eſt.
Et ii quidem habitant ſecurum animum habentes
In beatorum inſulis juxta Oceanum profundum,
Felices heroës: his dulcem fructum
Ter quotannis florentem profert fœcunda tellus.
O utinam ego quinto non intereſſem
Hominum generi, ſed aut mortuus eſſem prius, aut poſtea natus!
Nunc enim genus eſt ferreum: neque unquam aut die

Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Αλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίϊος, οὐδέ τι παῖδες,
Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάρος περ·
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες· οὐδὲ μὲν οἵ γε
Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειροδίκαι· ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει·
Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίου,
Οὔτ' ἀγαθοῦ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
Ανέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
Οὐκ ἔσται· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται·
Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος κακόχαρτος ὁμαρτήσει στυγερώπης.
Καὶ τότε δὴ πρὸς Ολυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσιν φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Αθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι· κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλκή.
Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.

Quiefcent à labore & miferia, aut nocte
Corrupti: graves vero Dii dabunt curas.
Sed tamen & hifce admifcebuntur bona malis.
Jupiter autem perdet etiam hoc genus varie loquentium hominum,
Quum vix nati canefcant.
Neque pater cum liberis concordat, neque liberi cum patre,
Neque hofpes cum hofpite, neque amicus cum amico,
Neque frater amicus erit, ut antehac:
Celeriter vero fenefcentes contumelia afficient parentes.
Incufabunt autem illos moleftis alloquentes verbis
Impii, neque Deorum vindictam veriti: neque hi fane
Senibus parentibus educationis præmia reddent,
Violenti: alter autem alterius civitatem diripiet:
Neque ulla pii gratia erit, neque jufti,
Neque boni: magis vero maleficum & injurium
Virum colent: juftitia autem in manibus & pudor
Non erit: lædetque malus meliorem virum,
Verbis injuftis alloquens, pejerabit vero:
Livor autem homines miferos omnes
Malos rumores fpargens, malis gaudens comitabitur invifo vultu.
Tum demum ad cœlum à terra fpatiofa,
Candidis veftibus tectæ corpus pulcrum,
Ad Deos ibant, relictis hominibus,
Pudor & Nemefis: relinquentur autem dolores graves
Mortalibus hominibus: mali vero non erit remedium.

Sed nunc fabulam regibus narrabo quamvis ipfi fapiant.

Ὧδ᾽ ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,
Ὕψι μάλ᾽ ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἡ δ᾽ ἐλεὸν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ᾽ ὀνύχεσσι,
Μύρετο· τὴν δ᾽ ὅγ᾽ ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·
  Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇδ᾽ εἶς, ᾗ σ᾽ ἂν ἐγώ περ ἄγω, καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ᾽, αἴκ᾽ ἐθέλω, ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
†Ἄφρων δ᾽ ὅς κ᾽ ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν·
†Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ᾽ αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
  Ὣς ἔφατ᾽ ὠκυπέτης ἴρηξ, τανυσίπτερος ὄρνις.
Ὦ Πέρση, σὺ δ᾽ ἄκουε δίκης, μηδ᾽ ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ· οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δέ θ᾽ ὑπ᾽ αὐτῆς,
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν· ὁδὸς δ᾽ ἑτέρηφι παρελθεῖν
Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια· δίκη δ᾽ ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει
Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει Ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.
Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος ἑλκομένης ᾗ κ᾽ ἄνδρες ἄγωσι
Δωροφάγοι, σκολιαῖς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας.
Ἡ δ᾽ ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν,
Ἠέρα ἑσσαμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
Οἵ τέ μιν ἐξελάσωσι, καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι διδοῦσιν
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίου,
Τοῖσι τέθηλε πόλις, λαοὶ δ᾽ ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ.
Εἰρήνη δ᾽ ἀνὰ γῆν κουροτρόφος· οὐδέ ποτ᾽ αὐτοῖς

Ἀργαλέον

Sic accipiter affatus eſt luſciniam canoram,
Alte in nubibus ferens unguibus correptam.
Illa vero miſere, curvis confixa unguibus,
Lugebat: eam autem ille imperioſe compellavit.
  Infelix, quid ſtrepis? habet te multo fortior.
Hac vadis, qua te duco, licet ſis cantatrix.
Epulabor vero te, ſi libet, vel dimittam.
† Imprudens autem quicumque voluerit cum potentioribus contendere
† Quippe victoria privatur, & præter convicia dolores patitur.
  Sic ait velox accipiter, latis alis prædita avis.
O Perſa, tu vero cole juſtitiam, neque injuriam fove.
Injuria enim pernicioſa eſt tenui homini, nam nec dives
Facile ferre eam poteſt, gravaturque ab illa,
Quoties in damna incidit: via vero altera perveniendi
Melior ad juſta: juſtitia enim injuriam vincit
Ad finem progreſſa: ſtultus vero malo ſuo diſcit.
Continuo enim curſu ſequitur Jurisjurandi Deus injuſta judicia.
Juſtitiæ vero aſpera eſt ſemita tractæ quocumque viri duxerint
Donis corrupti, pravis poſtquam ſententiis deciderunt res.
Hæc vero ſequitur deflens urbemque & ſedes populorum,
Aëre induta, malum hominibus adferens,
Quique ipſam expellere ſolent, neque rectam ferunt ſententiam.
At qui jura tam peregrinis quam civibus reddunt
Recta, neque à juſto quidquam exorbitant,
Iis floret urbs, populique florent in illa.
Pax vero per terram alma; neque unquam illis

Moleſtum

Αργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς,
Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ,
Οὐδ' ἄτη· θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· οὔρεσι δὲ δρῦς
Ακρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας·
Εἰροπόκοι δ' ὄιες μαλλοῖς καταβεβρίθασι·
Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν·
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· οὐδ' ἐπὶ νηῶν
Νείσονται· καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ σχέτλια ἔργα,
Τοῖσδε δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπηύρα
Οστις ἀλιτραίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,
Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί·
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν· μινύθουσι δὲ οἶκοι,
Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν Ολυμπίου. Αλλοτε δ' αὖτε
Η τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,
Η νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.
Ω βασιλεῖς, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τήνδε δίκην. Εγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Αθάνατοι λεύσσουσιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
Αλλήλους τρίβουσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Αθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,

Moleſtum bellum immittit late cernens Jupiter,
Nec unquam juſtos infeſtat homines fames,
Neque noxa: convivia autem celebrant.
Fert quippe iis terra multum victum: in montibus vero quercus
Summa quidem fert glandes, media vero apes:
Lanigeræ autem oves velleribus onuſtæ ſunt:
Pariunt vero mulieres ſimiles parentibus liberos:
Florentque bonis perpetuo: neque navibus
Iter faciunt: fructum vero profert fœcundus ager.
Quibus autem injuria perniciosa curæ eſt, pravaque opera,
Iis pœnam Saturnius parat late cernens Jupiter.
Sæpeque univerſa civitas malum ob virum punitur
Qui peccat, & iniqua machinatur.
Illis autem cœlitus magnum importare ſolet malum Saturnius,
Famem ſimul & peſtem: intereunt vero populi;
Neque mulieres pariunt; minuuntur autem familiæ,
Jovis Olympii conſilio. Interdum vero rurſus
Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut ille murum,
Aut naves in ponto Saturnius punit illorum.
O reges, vos autem conſiderate etiam ipſi
Pænam hanc. Prope enim inter homines verſantes
Dii vident, quotquot pravis judiciis
Se mutuo atterunt, Deorum vindictam non curantes.
Ter enim decies mille ſunt in terra multorum altrice
Dii Jovis, cuſtodes mortalium:
Qui judicia obſervant & prava opera,

Aëre

Ηέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
Η δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
Κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἳ Ολυμπον ἔχουσιν.
Καὶ ῥ' ὁπότ' ἄν τις μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
Αὐτίκα πὰρ Διῒ πατρὶ καθεζομένη Κρονιώνι,
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον· ὄφρ' ἀποτίσῃ
Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων, οἳ λυγρὰ νοεῦντες
Αλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.
Ταῦτα φυλασσόμενοι, βασιλῆες, ἰθύνετε μύθους,
Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε.
Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων·
Η δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, καὶ πάντα νοήσας,
Καί νυ τάδ', αἴκ' ἐθέλῃσ', ἐπιδέρκεται· οὐδέ ἑ λήθει
Οἵην δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
Εμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.
Αλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
Ω Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν.
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,
Ιχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
Εσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς.
Ανθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
Γίνεται. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν

Γινώσκων

Aëre induti, paſſim oberrantes per terram.
Virgo autem eſt Juſtitia, Jove prognata,
Auguſta & veneranda Diis qui cœlum habent.
Et cum quis illam lædat impie contumelia afficiens,
Statim apud Jovem patrem conſidens Saturnium,
Queritur hominum iniquitatem: ut luat
Populus peccata regum, qui prava cogitantes
Alio inflectunt jus, injuſte ſententiam pronunciantes.
Hæc caventes, ô reges, corrigite ſententias
Donivori, injuſtorumque judiciorum prorſus obliviſcamini.
Sibi ipſi mala fabricatur vir alii mala fabricans:
Malumque conſilium conſultori peſſimum.
Omnia videns Jovis oculus, omniaque intelligens,
Et hæc (ſiquidem vult) inſpicit: neque illum latet
Quale hoc quoque judicium civitas intus exerceat.
Ego porro nec ipſe nunc inter homines juſtus
Sim, nec meus filius: quoniam malum eſt juſtum
Eſſe, ſiquidem plus juris injuſtior habebit.
Sed hæc nunquam arbitror facturum Jovem fulmine gaudentem.
O Perſa, ceterum tu hæc in animo tuo repone,
Et juſtitiæ quidem obtempera, violentiæ vero obliviſcere prorſus.
Namque hanc hominibus legem poſuit Saturnius,
Piſcibus quidem & feris & avibus volucribus,
Se mutuo ut devorent, quandoquidem juſtitia carent.
Hominibus autem dedit juſtitiam, quæ multo optima
Eſt. Si quis enim velit vera in publico dicere

Γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς·
Ος δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
Ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας, νήκεστον ἀάσθη,
Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται·
Ανδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω, μέγα νήπιε Πέρση.
Τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
Ρηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Αθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
Ρηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.
Οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
† Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω.
Εσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
Ος δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Εν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
Αλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Εργάζευ, Πέρση, δῖον γένος, ὄφρά σε Λιμὸς
Εχθαίρῃ, φιλέῃ δὲ ἐϋστέφανος Δημήτηρ
Αἰδοίη, βιότου δὲ τεὴν πιμπλῆσι καλιήν.
Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
Ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις ἴκελος ὁρμὴν,
Οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ,
Εσθοντες· σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν,

Quæ novit, ei opes largitur late videns Jupiter:
Qui vero teſtimoniis volens pejerans
Mentietur, juſtitiam impediens, ſine ſpe remedii læditur,
Atque ejus obſcurior progenies poſtea relinquitur:
Viri autem juſti progenies apud poſteros illuſtrior.
Ceterum tibi ego bene cupiens dicam, ſtultiſſime Perſa.
Malitiam quidem cumulatim etiam capere
Facile eſt: brevis quippe via eſt, & in proximo habitat.
Ante virtutem vero ſudorem Dii poſuerunt
Immortales: longa vero atque ardua via eſt ad illam,
Primumque aſpera: ubi vero ad ſummum veneris,
Facilis deinceps eſt quantumvis difficilis fuerit.
Ille quidem optimus eſt qui per ſe in omnibus ſapit,
† Cogitans quæcumque dein & ad finem uſque ſint meliora.
Sed & ille bonus eſt qui bene monenti paruerit.
Qui vero nec per ſe ſapit, neque alii parere
In animum inducit, ille contra homo inutilis eſt.
Verum tu noſtri ſemper præcepti memor
Operare, ô Perſa, divinum genus, ut te Fames
Oderit, amet autem pulchre coronata Ceres
Veneranda, victuque tuum impleat horreum.
Fames enim ſemper ignavo comes eſt viro.
Huic vero & Dii indignantur, & homines, quicumque otioſus
Vivit, fucis aculeo carentibus ſimilis cupiditate,
Qui apum laborem abſumunt otioſi,
Vorantes: tibi vero opera decentia obire gratum ſit,

Ως κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί.
Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.
Καί τ' ἐργαζόμενος, πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Εσσεαι ἠδὲ βροτοῖς· μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς.
Εργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.
Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα· πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.
Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα. Τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,
Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν
Εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίου, ὥς σε κελεύω.
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει·
Αἰδὼς ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον.
Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτά· θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.
Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,
Η ὅγ' ἀπὸ γλώσσης ληΐσσεται, (οἷά τε πολλὰ
Γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
Ανθρώπων, αἰδῶ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ)
Ρεῖά τε μὲν μαυροῦσι θεοὶ, μινύθουσι δὲ οἶκοι
Ανέρι τῷ· παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.
Ισον δ' ὅς θ' ἱκέτην, ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει·
Ος τε κασιγνήτοιο ἑοῦ ἀνὰ δέμνια βαίνοι
Κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχου, παρακαίρια ῥέζων·
Ος τέ τευ ἀφραδίῃς ἀλιταίνεται ὀρφανὰ τέκνα·
Ος τε γονῆα γέροντα, κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ,
Νεικείῃ χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσιν.

Τῷ

Ut tibi æſtate collecto victu impleantur horrea.
Ex laboribus autem viri evadunt divites & opulenti.
Et laborans, multo etiam carior jam immortalibus
Eris ac hominibus: valde enim oderunt otioſos.
Operari autem non eſt dedecus, ſed ignavia dedecus eſt.
Quod ſi laboraveris, mox te æmulabitur & otioſus
Diteſcentem: divitias vero virtus & gloria comitatur.
Deo autem ſimilis fueris. Laborare (*inquam*) melius,
Si quidem ab alienis facultatibus ſtolidum animum
Ad opus convertens, de victu ſis ſollitus, ſicut te jubeo.
Pudor autem non bonus egenum hominem tenet:
Pudor qui hominibus valde & obeſt & prodeſt.
Pudor quidem ad paupertatem, audacia vero (*ducit*) ad divitias.
Opes autem non rapiendæ: divinitus datæ multo meliores.
Si quis enim & manu per vim magnas opes paraverit,
Aut ille lingua prædatus fuerit, (qualia multa
Fiunt, quam primum lucri amor mentem deceperit
Hominum, pudorem vero impudentia vicerit)
Facile & illum peſſumdant Dii, minuuntur vero familiæ
Viri talis: exiguumque ad tempus divitiæ adſunt. (afficiet:
Par vero committit delictum, & qui ſupplicem & qui hoſpitem malo
Quique fratris ſui cubilia adſcenderit,
Furtivi cauſa concubitus uxoris, ſcelerata patrans:
Quique mala cujuſpiam fraude deceperit orphanos liberos:
Quique parentem ſenem, miſera in ſenectute,
Probris affecerit gravibus inceſſens verbis:

Huic

Τῷ δή τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν
Ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
Ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἔεργ' ἀεσίφρονα θυμόν·
Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν.
Ἄλλοτε δὴ σπονδῇς θυέεσσί τε ἱλάσκεσθαι,
Ἠμὲν ὅτ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ὥς κέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν·
Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.
Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,
Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, αἴ κε δύνηαι·
Ὡς ἂν χρηΐζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.
†Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι.
†Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ·
†Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν.
Δὼς ἀγαθή, ἅρπαξ δὲ κακή, θανάτοιο δότειρα.
Ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δοίη,
Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν.

Ὃς

Huic certe Jupiter irafcitur, ad extremum vero,
Pro operibus iniquis gravem exhibet talionem.
Verum tu quidem ab his omnino cohibe ftultum animum:
Pro facultate autem facra facito immortalibus Diis
Cafte & pure, nitidaque femora adole.
Interdum certe libaminibus atque odoramentis placa,
Et quando cubitum ieris, & quando matutinum tempus venerit:
Ut benevolum erga te cor atque animum habeant;
Ut aliorum emas agrum, non tuum alius.
Amicum ad convivium vocato, inimicum vero relinque.
Eum autem potiffimum vocato, quicumque te prope habitat.
Si enim tibi aliquod negotium rufticum inexpectatum eveniat,
Vicini difcincti accurrunt, cinguntur autem cognati.
Noxa tam magna eft malus vicinus, quantum bonus commodum.
Nactus eft rem bonam quicumque nactus eft vicinum bonum.
Neque bos interierit, nifi vicinus malus fit. [redde,
Recte quidem metiaris à vicino (*mutuum accipiens*) recte etiam
Eadem menfura, & amplius, fi quidem poffis:
Ut indigens etiam in pofterum promtum invenias.
Ne mala lucra captes: mala lucra æqualia damnis.
†Amantem te ama, & invifentem invife.
†Et da ei qui dederit, neque da ei qui non dederit.
†Datori quidem eft qui dat, non danti vero nemo dare folet.
Donatio bona, rapina vero mala atque lethifera.
Quicumque etiam vir libens dat, etfi multum dederit,
Gaudet donando, & delectatur fuo in animo.

Qui

Ὃς δέ κεν αὐτὸς ἕληται, ἀναιδείηφι πιθήσας,
Καί τε σμικρὸν ἐὸν, τό τ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ.
Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κὲν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὅδ' ἀλύξεται αἴθοπα λιμόν.
Οὐδὲ τό γ' εἰν οἴκῳ κατακείμενον ἀνέρα κήδει.
Οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι.
Ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι· πῆμα δὲ θυμῷ
Χρηΐζειν ἀπεόντος· ἅ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Ἀρχομένου δὲ πίθου, καὶ λήγοντος κορέσασθαι·
Μεσσόθι φείδεσθαι· δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.
Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.
Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.
Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
Αἱμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι.
Μουνογενὴς δὲ πάϊς σώζοι πατρώϊον οἶκον
Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
Ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον.
Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη.
Σοὶ δ' εἰ πλούτου θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶ σῇσι,
Ὧδ' ἔρδειν· ἔργον δέ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.
ΠΛΗΙΑΔΩΝ Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ· ἀρότοιο δὲ, δυσομενάων.

Αἳ

Qui vero libens rapuerit, impudentia fretus,
Quamvis id ſit exiguum, tamen cruciat ſuum animum.
Siquidem enim parvum parvo addideris,
Et frequenter iſtud feceris, mox magnum & hoc evaſerit.
Qui vero parto adjicit, is vitabit atram famem.
Neque vero quod domi repoſitum eſt hominem ſollicitum habet.
Domi melius eſſe, quoniam damno obnoxium quod foris eſt.
Bonum quidem de præſenti capere: noxa vero animo
Egere abſente: quæ te cogitare jubeo.
Quum relinitur dolium, & fere eſt epotum, ſaturare:
Medio parce: ſera vero in fundo parcimonia.
Merces autem viro amico conſtituta ſufficiens eſto.
Etiam cum fratre ludens teſtem adhibeto.
Credulitas pariter ac diffidentia perdere ſolent homines.
Ne vero mulier te animo nates exornans decipiat,
Blande garriens, tuum inquirens ſinum.
Qui namque mulieri confidit, confidit is furibus.
Unicus vero filius ſervet paternam domum
Paſcendo: ita enim opulentia creſcet in ædibus.
Senex autem moriaris, alium filium relinquens.
Facile vero & pluribus præbuerit Jupiter ingentes opes.
Major autem plurium cura, major quoque acceſſio.
Tua ſi opes mens appetit in animo tuo,
Sic facito: operamque operæ ſubinde addito.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus,
Incipe metere; arare vero, occidentibus.

Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται· αὖτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάωσ', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
Ναίωσιν. Γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμάειν, εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρι' ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. Ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα, τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι· ἢν δ' ἔτι λυπῇς,
Χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις.
Ἀχρεῖος δ' ἔσται ἐπέων νομός. Ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.
Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα,
Κτητὴν οὐ γαμετήν, ἥτις καὶ βουσὶν ἕποιτο.
Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι·
Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον, ὁ δ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾷ,
Ἡ δ' ὥρη παραμείβηται, μινύθῃ δέ τοι ἔργον.
Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.

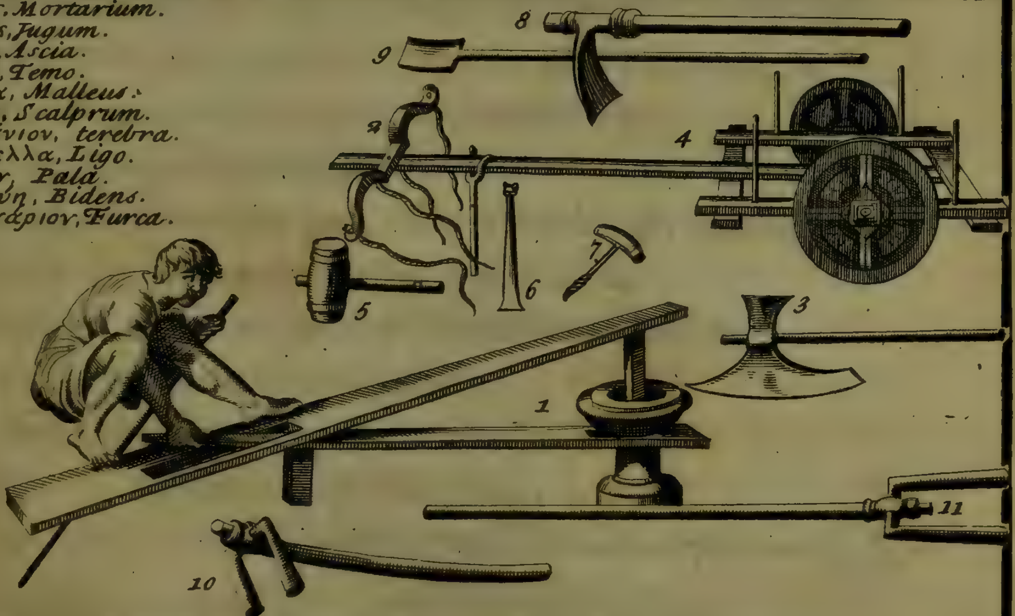
Οὐ

Hæ quidem noctesque & dies quadraginta
Latent: rursum vero revoluto anno
Apparent, primum ut acuitur ferrum.
Hæc utique arvorum est lex, (*cum iis*) qui mare
Prope habitant, (*tum iis*) qui valles flexuosas
Mari fluctuante procul pinguem regionem
Colunt. Nudus serito, nudusque arato,
Nudus quoque metito, si quidem matura omnia voles
Opera ferre Cereris: ut tibi singula
Matura crescant, ne quando interim egens
Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
Sicut & nunc ad me venisti: ego vero tibi non amplius donabo,
Neque amplius mutuum dabo. Labora, stolide Persa,
Labores quos hominibus Dii imposuerunt:
Ne quando cum liberis uxoreque animo dolens
Quæras victum per vicinos, hi vero negligant.
Bis enim & ter forsitan consequeris: si vero amplius molestus fueris,
Rem quidem non facies, tu vero inania multa dices.
Inutilis autem erit verborum copia. Sed te jubeo
Cogitare debitorumque solutionem, famisque evitationem.
Domum quidem primum, fœminamque bovemque aratorem,
Famulam non nuptam, quæ & boves sequatur.
Instrumenta vero domi omnia apta para:
Ne tu quidem petas ab alio, illeque recuset, tu vero careas;
Tempus autem prætereat, minuaturque tibi opus.
Ne vero differas inque crastinum, inque perendinum.

Οὐ γὰρ ἐτωσιοεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιήν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.
Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.
Ημος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο
Καύματος ἰδαλίμου, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
Ζηνὸς ἐρισθενέος, μετὰ δὲ τρέπεται βρότεος χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος· (δὴ γὰρ τότε σείριος ἀστὴρ
Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
Ερχεται ἠμάτιος, πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)
Ημος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Υλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει, πτόρθοιό τε λήγει·
Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὥριον ἔργον.
Ολμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν,
Αξονά θ' ἑπταπόδην· μάλα γάρ νύ τοι ἄρμενον οὕτω.
Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἀπὸ καὶ σφύραν κε τάμοιο,
Τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ,
Πολλ' ἐπὶ καμπύλα κᾶλα· φέρειν δὲ γύην, ὅτ' ἂν εὕρῃς,
Ες οἶκον, κατ' ὄρος διζήμενος, ἢ κατ' ἄρουραν,
Πρίνινον· ὃς γὰρ βουσὶν ἀροῦν ὀχυρώτατός ἐστιν,
Εὖτ ἂν Αθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἱστοβοῆι.
Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα, πονησάμενος κατὰ οἶκον,
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λώϊον οὕτω.
Εἴ χ' ἕτερον γ' ἄξαις, ἕτερόν γ' ἐπὶ βουσὶ βάλοιο.
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἱστοβοῆες.
Δρυὸς ἔλυμα, πρίνου δὲ γύην. βόε δ' ἐνναετήρω

Αρσενε

1. Κ λάδευτήριον, Falx.
2. Λικμητήριον, Ventilabrum.
3. Ἅρπη, Falx Serrata.
4. Αὐτόγυον ἄροτρον, Aratrum nativum.
5. Ἐχέτλη, Stiva.
6. Ἔλυμος, Medium aratri.
7. Πηκτὸν ἄροτρον, Aratrum compactum.

1. Ὅλμος, Mortarium.
2. ζυγὸς, Jugum.
3. Ἀξίνη, Ascia.
4. Ῥυμὸς, Temo.
5. Σφῦρα, Malleus.
6. Σμίλα, Scalprum.
7. Τρυπάνιον, terebra.
8. Μάκελλα, Ligo.
9. Πτύον, Pala.
10. Σμινύη, Bidens.
11. Λυσγάριον, Furca.

Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
Neque procrastinator: studium vero tibi opus auget.
Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur.
Quum itaque jam desinit vis fervidi Solis
Calorem sudoriferum, per autumnum pluente
Jove præpotente, movetur vero humanum corpus
Multo levius; (nam tunc Sol
Paulisper supra caput mortalium hominum
Venit interdiu, magis autem noctu laborat.)
Quando minime cariei est obnoxia cæsa ferro
Materia, folia autem humi fundit, finemque facit germinandi:
Tunc sane ligna secare tempestivum esse opus memento.
Mortarium quidem tripedale seca, pistillum vero tricubitale,
Axemque septempedalem: valde enim certe conveniens sic.
Si vero octopedalem & malleum inde secueris,
Trium palmorum curvaturam rotæ secato decem palmorum plaustro,
Multa præterea curva ligna: ferto autem burim, cum inveneris,
Domum, sive in monte quærens, sive in agro,
Ilignam: hæc enim bobus ad arandum firmissima est,
Si Palladis famulus dentali insigens
Clavis conjungens adaptaverit temoni.
Bina vero facito aratra, laborans domi,
Non compositum & compactile: quoniam multo optimum sic.
Si quidem alterum fregeris, alterum bobus injicias.
E lauro autem vel ulmo firmissimæ stivæ sunt.
E quercu dentale, sed ex ilice burim. boves vero duos novennes

Masculos

Ἄρσενε κεκτῆσθαι (τῶν γὰρ σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν)
Ἥβης μέτρον ἔχοντε· τὼ ἐργάζεσθαι ἀρίστω.
Οὐκ ἂν τώ γ' ἐρίσαντες ἐν αὔλακι κὰμ μὲν ἄροτρον
Ἄξειαν, τὸ δὲ ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν.
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο,
Ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον,
Ὅς κ' ἔργου μελετῶν ἰθεῖαν αὔλακ' ἐλαύνοι,
Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
Θυμὸν ἔχων· τοῦδ' οὔτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσασθαι, καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι.
Κουρότερος γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἐπτοίηται.
Φράζεσθαι δ' εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς,
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης·
Ἥ τ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρηροῦ· κραδίην δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβούτεω.
Δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας ἔνδον ἐόντας.
Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἅμαξαν·
Ῥηΐδιον δ' ἀπανήνασθαι, πάρα δ' ἔργα βόεσσιν.
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἅμαξαν,
Νήπιος· οὐδὲ τόγ' οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούραθ' ἁμάξης.
Τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκήϊα θέσθαι.
Εὖτ' ἂν δὴ πρώτιστ' ἄροτος θνητοῖσι φανείη,
Δὴ τότ' ἐφορμηθῆναι, ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτός,
Αὔην καὶ διερὴν ἀρόων, ἀρότοιο καθ' ὥρην,
Πρωῒ μάλα σπεύδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
Εἴαρι πολεῖν· θέρεος δὲ νεωμένη οὔ σ' ἀπατήσει.

Νειὸν

Masculos comparato (horum enim robur non imbecillum est)
Juventutis mensuram habentes: hi ad laborandum optimi.
Non utique hi dimicantes in sulco aratrum
Fregerint, opus vero imperfectum reliquerint.
Hos autem simul quadragenarius juvenis sequatur,
Panem cœnatus quadrifidum, octo frustorum,
Qui quidem opus curans rectum sulcum ducat,
Non amplius circumspiciens æquales, sed in opere
Animum habens: hoc vero neque junior alius melior
Ad spargendum semina, & iteratam sationem evitandam.
Junior enim vir æqualium desiderio flagrat.
Observa vero, cum vocem gruis audieris
Alte in nubibus quotannis clangentis;
Quæ & arationis signum affert, & hyemis tempus
Indicat imbriferæ: cor autem rodit viri bobus carentis.
Tunc sane pasce camuros boves, domi manentes.
Facile enim dictu est, par boum da & plaustrum:
Facile autem recusare, (*& dicere*) boves occupati sunt.
Constituit autem homo, qui opinione sua dives est, fabricare plaustrum
Stultus: & hoc nescit centum esse ligna plaustri.
Horum ante curam habere oportet ut sibi acquirat.
Cum primum igitur arationis tempus mortalibus apparuerit,
Tunc aggredere, simul & servi & tu ipse,
Siccam & humidam arans, arationis ad tempus,
Summo mane festinans, ut impleantur tibi arva.
Vere vertito, æstate vero iterata non te fallet.

Novalem

Νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι κουφίζουσαν ἄρουραν.
Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων εὐκηλήτειρα.
Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερί θ' ἁγνῇ,
Εκτελέα βρίθειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν.
Αρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου, ὅταν ἄκρον ἐχέτλης
Χειρὶ λαβὼν ὅρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτον ἵκηαι
Ενδρυον ἑλκόντων μεσάβων. Ο δὲ τυτθὸς ὄπισθεν
Δμωὸς ἔχων μακέλην πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη,
Σπέρματα κακκρύπτων. Εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις· κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.
Ωδέ κεν ἁδροσύνῃ στάχυες νεύοιεν ἔραζε,
Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ολύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.
Εκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια· καί σε ἔολπα
Γηθήσειν, βιότοιο ἐρεύμενον ἔνδον ἐόντος.
Εὐοχθέων δ' ἵξεαι πολιὸν ἔαρ, οὐδὲ πρὸς ἄλλους
Αὐγάσεαι· σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.
Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν,
Ημενος ἀμήσεις, ὀλίγον περὶ χειρὸς ἐέργων,
Αντία δεσμεύων κεκονιμένος, οὐ μάλα χαίρων.
Οἴσεις δ' ἐν φορμῷ· παῦροι δέ σε θηήσονται.
Αλλοτε δ' ἀλλοῖος Ζηνὸς νόος Αἰγιόχοιο·
Αργαλέος δ' ἄνδρεσσι κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι.
Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσεις, τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη.
Ημος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι
Τὸ πρῶτον, τέρπει τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι, μήδ' ἀπολήγοι,

Novalem vero ſerito adhuc levem terram.
Novalis imprecationum expultrix, liberorum placatrix eſt.
Supplica vero Jovi infero, Cererique caſtæ,
Ut matura grandeſcant ſacra Cereris dona.
Incipiens arare, cum extremum ſtivæ
Manu capiens ſtimulum boum terga attigeris
Temonem trahentibus loris. Juvenis autem pone
Servus ligonem tenens negotium avibus faceſſat,
Semina abſcondens. rectus enim ordo optimus
Mortalibus hominibus eſt; confuſio vero peſſima.
Sic quidem ubertate ſpicæ nutabunt ad terram,
Si finem ipſe poſtea Jupiter bonum præbuerit.
E vaſis autem ejicies araneas: teque arbitror
Gaviſurum, victu potitum intus repoſito.
Bene inſtructus cibis autem pervenies ad canum ver, neque ad alios
Reſpicies: tui vero alius vir indigus erit.
Si vero bruma araveris terram almam,
Sedens metes, pauxillum manu comprehendens,
Ex adverſa parte manipulos ligans pulverulentus, nec valde gaudens.
Feres autem in ſporta: pauci vero te ſuſpicient.
Alias autem alia Jovis mens Ægiochi;
Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.
Sin autem ſerò araveris, hoc quidem tibi remedium fuerit.
Quando cuculus canit quercus in frondibus
Primum, delectatque mortales in immenſa terra,
Tunc Jupiter pluat triduo, neque deſinat,

Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὁπλὴν, μήτ' ἀπολείπων.
Οὕτω κ' ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζοι.
Εν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μηδέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν, μήθ' ὥριος ὄμβρος.
Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον, καὶ ἐπαλέα λέσχην,
Ωρῃ χειμερίῃ, ὁπότε κρύος ἀνέρας ἔργων
Ισχάνει· ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλει.
Μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.
Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
Χρηΐζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
Ελπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ημενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.
Δείκνυε δὲ δμώεσσι, θέρους ἔτι μέσσου ἐόντος,
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.
Μῆνα δὲ Ληναιῶνα, κάκ' ἤματα, βούδορα πάντα,
Τοῦτον ἀλεύασθαι· καὶ πηγάδας, αἵτ' ἐπὶ γαῖαν
Πνεύσαντος βορέαο, δυσηλεγέες τελέθουσιν,
Ος τε διὰ Θρήκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ
Εμπνεύσας ὤρινε· μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους, ἐλάτας τε παχείας,
Οὔρεος ἐν βήσσῃς πιλνᾷ, χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Εμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
Θῆρες δὲ φρίσσουσ', οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο,
Τῶν καὶ λάχνῃ δέρμα κατάσκιον· ἀλλά νυ καὶ τῶν
Ψυχρὸς ἐὼν διάησι, δασυστέρνων περ ἐόντων.

Καί

Non utique ſupra bovis ungulam, neque infra:
Ita & ſerus arator primo aratori æqualis fuerit.
Animo autem bene omnia ſerva: neque tibi lateat
Ver exoriens canum, neque tempeſtiva pluvia.
Præteri autem officinam ærariam, & calidam tabernam,
Tempore hyberno, cum frigus homines vehemens
Detinet: tunc ſane impiger vir valde domum auget.
Ne te malæ hyemis difficultas opprimat
Cum paupertate, macilenta vero craſſum pedem manu premas,
Multa autem ignavus vir vanam ob ſpem exſpectans,
Egens victus, mala verſat in animo.
Speſque non bona indigentem virum fovet,
Sedentem in taberna, cui victus non ſufficiens ſit.
Dic autem ſervis, æſtate adhuc media,
Non ſemper æſtas erit, exſtruite caſas.
Menſem vero Lenæonem, malos dies, bobus nocentes omnes,
Hunc vitate: & glacies, quæ quidem ſuper terram
Flante Borea, moleſtæ ſunt,
Qui per Thraciam equorum altricem late mari
Inſpirans illud movet: conſtringitur autem terra & ſylva:
Multas vero quercus alticomas, abieteſque denſas,
Montis in vallibus dejicit, terræ multos paſcenti
Incumbens, & omnis reboat tunc ingens ſylva.
Feræ autem horrent, caudaſque ſub pudenda ponunt,
Eæ etiam quarum villis cutis denſa eſt: ſed & has
Frigidus cum ſit perflat, villoſas licet pelles habentes.

Καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει.
Καί τε δι' αἶγα ἄησι τανύτριχα· πώεα δ' οὔτι,
Οὕνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, οὐ διάησιν
Ις ἀνέμου Βορέου· τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
Καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος οὐ διάησιν,
Η τε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Αφροδίτης·
Εὖτε λοεσσαμένη τέρενα χρόα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
Χρισαμένη, νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου
Ηματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει,
Εν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·
Αλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
Στρωφᾶται, βράδιον δὲ Πανελλήνεσσι φαείνει.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται
Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρύα βησσήεντα
Φεύγουσιν· καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλεν,
Οἳ σκέπα μαιόμενοι πυκινοὺς κευθμῶνας ἔχουσι,
Καὶ γλάφυ πετρῆεν· τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι,
Οὗ τ' ἐπὶ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς οὖδας ὁρᾶται,
Τῷ ἴκελοι φοιτῶσιν ἀλευόμενοι νίφα λευκήν.
Καὶ τότε ἕσσασθαι ἔρυμα χροὸς, ὥς σε κελεύω,
Χλαῖναν μὲν μαλακὴν, καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.
Τὴν περιέσσασθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι,
Μηδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν, ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα.

Αμφὶ

Quinetiam per bovis pellem penetrat, neque illum arcet.
Etiamque per capram flat longos pilos habentem: ovium autem gre-
Eo quod valde densi ipsarum villi sunt, non perflat [ges non item,
Vis venti boreæ: incurvum vero senem facit.
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quæ in ædibus suam apud matrem manet,
Nondum opera sciens aureæ Veneris:
Beneque lota tenerum corpus, & pingui oleo
Uncta, noctu cubat intra domum
Tempore hiberno, quando exossis (*polypus*) suum pedem arrodit,
Inque frigida domo, & in latibulis tristibus.
Non enim illi Sol ostendit pabulum ut invadat:
Sed super nigrorum hominum populumque & urbem
Vertitur, tardius autem Græcis lucet.
Et tunc sane cornutæ bestiæ & non cornutæ sylvarum cultrices
Misere dentibus stridentes per quercetum clivosum
Fugiunt; & passim omnibus id curæ est,
Quæ tecta inquirentes densas latebras habent,
Et antrum in petra: tunc utique tripodi homini similes,
Cujus & humeri fracti sunt, & caput terram spectat,
Huic similes incedunt vitantes nivem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, ut te jubeo,
Lænam mollem, & talarem tunicam.
Stamine vero in pauco multum subteminis intexe.
Hanc circuminduito, ne tibi pili tremant,
Neque erecti horreant, arrecti per corpus.

Circum

Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς ἶφι κταμένοιο
Ἄρμενα δήσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσας.
Πρωτογόνων δ' ἐρίφων, ὁπόταν κρύος ὥριον ἔλθῃ,
Δέρματα συῤῥάπτειν νεύρῳ βοός, ὄφρ' ἐπὶ ὤμῳ
Ὑετοῦ ἀμφιβάλῃ ἀλεήν. Κεφαλῆφι δ' ὕπερθεν
Πῖλον ἔχειν ἀσκητόν, ἵν' οὔατα μὴ καταδεύῃ·
Ψυχρὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεσόντος·
Ἠῷος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις·
Ὅς τε ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἀπὸ αἰεναόντων,
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
Ἄλλοτε μέν θ' ὕει ποτὶ ἕσπερον, ἄλλοτ' ἄησι,
Πυκνὰ Θρηϊκίου βορέου νέφεα κλονέοντος.
Τὸν φθάμενος, ἔργον τελέσας, οἶκόν δε νέεσθαι,
Μήποτέ σ' οὐρανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ,
Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατά θ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλεύασθαι· μεὶς γὰρ χαλεπώτατος οὗτος
Χειμέριος, χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
Τῆμος θὤμισυ βουσ', ἐπὶ δ' ἀνέρι καὶ πλέον εἴη
Ἁρμαλιῆς· μακραὶ γὰρ ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί.
[Ταῦτα φυλασσόμενος, τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
Ἰσοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις
Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.]
Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα, μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα, δή ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,

Πρῶτον

Circum vero pedes calceos bovis vi occiſi
Aptos ligato, pedulibus intus condenſans.
Primogenitorum vero hœdorum, cum frigus tempeſtivum venerit,
Pelles conſuito nervo bovis, ut ſuper humeros
Contra pluviam injicias munimentum. Supra caput vero
Pileum habeto elaboratum, ne aures humefiant:
Frigida enim aurora eſt Borea cadente:
Matutinus vero ſuper terram à cœlo ſtellifero
Aër fœcundus extenditur beatorum ſupra opera:
Qui hauſtis è fluminibus perennibus,
Alte ſupra terram levatus venti procella,
Interdum quidem pluit ad veſperam, interdum flat,
Denſas Thracio Borea nubes excitante.
Hunc antevertens, opere perfecto, domum redi,
Ne quando te cœlitus tenebroſa nubes opprimat,
Corpuſque madefaciat, veſteſque humectet.
Sed evitato: menſis enim graviſſimus hic
Hibernus, gravis ovibus, graviſque hominibus.
Tunc medium bobus, homini vero amplius adſit
Alimoniæ: longæ enim noctes ſuccurrunt illis.
[Hæc obſervans, totum in annum
Æquato nocteſque & dies, donec rurſum
Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.]
Quum autem ſexaginta, poſt converſionem Solis,
Hibernos exegerit Jupiter dies, tunc ſane ſtella
Arcturus relinquens ſacrum fluctum Oceani,

Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος.
Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν
Ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο.
Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν· ὣς γὰρ ἄμεινον.
Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἂν φυτὰ βαίνῃ,
Πληϊάδας φεύγων, τότε δὴ σκάφος οὐκέτι οἰνέων·
Ἀλλ' ἄρπας τε χαρασσέμεναι, καὶ δμῶας ἐγείρειν.
Φεύγειν δὲ σκιερὰς θώκους, καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον,
Ὥρῃ ἐν ἀμητοῦ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφῃ,
Τημοῦτος σπεύδειν, καὶ οἴκαδε καρπὸν ἀγείρειν,
Ὄρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴη.
Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.
Ἠώς τοι προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργου·
Ἠὼς ἥτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθου
Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δ' ἐπὶ ζυγὰ βουσὶ τίθησιν.
Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχέτα τέττιξ
Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδὴν
Πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὥρῃ,
Τῆμος πιόταταί τ' αἶγες, καὶ οἶνος ἄριστος,
Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες
Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄζει,
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος. Ἀλλὰ τότ' ἤδη
Εἴη πετραίη τε σκιὴ, καὶ βύβλινος οἶνος,
Μᾶζα τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων,
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας μήπω τετοκυίης,
Πρωτογόνων τ' ἐρίφων. ἐπὶ δ' αἴθοπα πινέμεν οἶνον,

Primus totus apparens exoritur vespertinus.
Post hunc mane lugens Pandionis venit hirundo
In lucem hominibus, vere nuper cœpto.
Hanc prævertens vites incidito: sic enim melius.
At cum domiporta (*cochlea*) è terra plantas adscenderit,
Pleïades fugiens, tunc non amplius fodiendæ vites:
Sed falcesque acuito, servosque excitato.
Fugito vero umbrosas sedes, & matutinum somnum,
Tempore messis, quando Sol corpus attenuat,
Tunc festina, & domum fruges congere,
Diluculo surgens, ut tibi victus sufficiens sit.
Aurora enim operis tertiam sortitur partem.
Aurora magis promovet quidem viam, magisque promovet laborem:
Aurora quæ apparens multos ingredi fecit viam
Homines, multis vero juga bobus imponit.
Quum vero scolymusque floret, & canora cicada
Arbori insidens dulcem fundit cantum
Frequenter sub alis, æstatis laborioso tempore,
Tunc pinguesque capræ, & vinum optimum,
Salacissimæ vero mulieres, & viri imbecillissimi
Sunt, quoniam caput & genua sol siccat,
Siccum vero corpus ob æstum. sed tunc jam
Sit in antro umbra, & Byblinum vinum,
Libumque lacteum, lacque caprarum non amplius lactantium,
Et vaccæ quæ frondibus pascitur caro nondum enixæ,
Tenerorumque hœdorum. præterea nigrum bibito vinum,

Εν σκιῇ ἑζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς,
Αντίον ἀκραέος ζεφύρου τρέψαντα πρόσωπον,
Κρήνης τ' ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ' ἀθόλωτος.
Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.
Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ωρίωνος,
Χώρῳ ἐν εὐαέϊ, καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ.
Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἄγγεσιν. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πάντα βίον κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου,
Θῆτα ἄοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἔριθον
Δίζεσθαι κέλομαι· χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἔριθος.
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα κομεῖν· μὴ φείδεο σίτου·
Μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ' ἕληται.
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι, καὶ συρφετὸν, ὄφρα τοι εἴη,
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπηετανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα, καὶ βόε λῦσαι.
  Εὖτ' ἂν δ' Ωρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Αρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ηώς,
Ω Πέρση, τότε πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδε βότρυς.
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληϊάδες θ', Υάδες τε, τό τε σθένος Ωρίωνος
Δύωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι
Ωραίου· πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.
  Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρῇ,

In umbra ſedens, animo ſaturatus cibo,
Contra purum Zephyrum obverſo vultu,
Fontemque perennem ac defluentem, quique illimis ſit.
Tres partes aquæ infunde, quartam vero partem vini admiſce.
Famulis autem impera Cereris ſacrum munus
Triturare, quando primum apparuerit Orion,
Loco in ventis expoſito, & bene planata in area.
Menſura vero diligenter recondito in vaſis. ſed poſtquam
Omnem victum depoſueris bene conditum intra domum,
Servum domo carentem conducere, & ſine liberis ancillam
Inquirere jubeo: moleſta eſt autem quæ liberos habet ancilla.
Et canem dentibus aſperum nutrito: nec parcas cibo:
Ne quando tibi interdiu dormiens fur facultates auferat.
Fœnum autem importato, & paleas, ut tibi ſit,
Bobus ac mulis annuum pabulum. ſed poſtea
Servorum refocilla cara genua, & boves ſolve.
Quum vero Orion & Sirius in medium venerit
Cœlum, Arcturum autem inſpexerit roſeis digitis Aurora,
O Perſa, tunc omnes decerpe & fer domum uvas.
Exponito vero Soli decem dies totidemque noctes.
Quinque autem in locum opacum repone, ſexto in vaſa conde
Dona lætitiæ datoris Bacchi. ſed poſtquam utique
Pleïadeſque, Hyadeſque, ac vehemens Orion
Occiderint, tunc deinde arationis memor eſto
Tempeſtivæ: ita annus in opere ruſtico bene diſpoſitus ſit.
Quod ſi te navigationis periculoſæ deſiderium ceperit,

Εὖτ' ἂν Πληϊάδες, σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος
Φεύγουσαι, πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἀῆται·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ·
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Χείμαρρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Οπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ,
Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι.
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ·
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Αρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι,
Ωσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σός, μέγα νήπιε Πέρση,
Πλωΐζεσκεν νηυσί, βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ.
Ος ποτε καὶ τῇδ' ἦλθε πολὺν διὰ πόντον ἀνύσσας,
Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηῒ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον,
Αλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι.
Νάσσατο δ' ἄγχ' Ελικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ασκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.
Τύνη δ', ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι
Ωραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μεῖζον δ' ἐπὶ κέρδεϊ κέρδος

Εσσε-

Quando utique Pleïades, vehementem Orionem
Fugientes, ſubierint obſcurum pontum,
Tunc certe variorum ventorum ſtrident flamina:
Et tunc ne amplius naves habe in nigro ponto:
Terram autem exercere memento ita, ut te jubeo.
Navem vero in continentem trahito, munitoque lapidibus
Undiquaque, ut arceant ventorum vim humide flantium,
Sentina exhauſta, ne putrefaciat Jovis imber.
Armamenta vero diſpoſita omnia domi tuæ repone,
Recte contrahens navis alas pontigradæ.
Clavum vero fabrefactum ſuper fumum ſuſpendito.
Ipſe autem tempeſtivam exſpectato navigationem, dum veniat:
Tuncque navem celerem in mare deducito, intus vero onus
Aptum imponito, domum ut lucrum reportes,
Quemadmodum meuſque pater & tuus, ſtultiſſime Perſa,
Navigabat navibus, victus indigus boni.
Qui olim & huc venit immenſum pontum emenſus,
Cuma Æolide relicta, in navi nigra:
Non reditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,
Sed malam pauperiem, quam Jupiter hominibus dat.
Habitavit autem prope Heliconem miſero in vico,
Aſcra, hyeme malo, æſtate autem moleſto, numquam bono.
Tu vero, ô Perſa, operum memor eſto
(*Ut*) tempeſtive omnia (*fiant*,) navigationis vero maxime.
Navem parvam laudato, magnæ vero onera imponito.
Majus quidem onus, majus vero lucrum ad lucrum

Erit

Ἔσσεται, εἴ κ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας.
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούλῃαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,
Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτε τι ναυτιλίης σεσοφισμένος, οὔτε τι νηῶν.
Οὐ γὰρ πώ ποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ᾗ ποτ' Ἀχαιοὶ,
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθάδ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃς Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,
Ἔνθά με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.
Τόσσόν τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυγόμφων.
Ἀλλὰ καὶ ὣς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.
Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος· οὔτέ κε νῆα
Καυάξαις, οὔτ' ἄνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα,
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων,

Erit, ſi quidem venti malos contineant flatus.
Quando autem ad mercaturam verſo imprudente animo,
Volueris & debita effugere, & famem moleſtam,
Oſtendam tibi rationes ſonori maris,
Etſi neque navigandi peritus, neque navium.
Neque enim unquam navi tranſmiſi latum mare,
Niſi in Eubœam ex Aulide, ubi quondam Græci,
Exſpectata tempeſtate, magnum collegerunt exercitum
Græcia è ſacra ad Trojam pulchris fœminis præditam.
Illuc ego ad certamina ſtrenui Amphidamantis
Chalcidemque trajeci. indicta (*per præcones*) vero multa
Præmia poſuerunt juvenes magnanimi: ubi me glorior
Carmine victorem tuliſſe tripodem auritum.
Quem ego quidem Muſis Heliconiadibus dicavi,
Ubi me primum dulcis compotem fecerunt cantus.
Tantum naves expertus ſum multos clavos habentes.
Sed tamen dicam Jovis conſilium Ægiochi.
Muſæ enim me docuerunt divinum carmen canere.
Dies quinquaginta poſt converſionem Solis,
Ad finem progreſſa æſtate laborioſi temporis,
Tempeſtiva eſt mortalibus navigatio: nec certe navem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Niſi data opera Neptunus terræ quaſſator,
Aut Jupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim poteſtas eſt ſimul bonorumque & malorum.
Tunc vero facileſque auræ, & mare innocuum,

Tran-

Εὔκηλος· τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ελκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
Σπούδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·
Μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον, καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, Νότοιό τε δεινὰς ἀήτας,
Ος τ' ὤρινε θάλασσαν, ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ ὀπωρινῷ· χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν.
Αλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·
Ημος δὴ τὸ πρῶτον, ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ιχνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Εν κράδῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' οὗτος πέλεται πλόος. οὔ μιν ἔγωγε
Αἴνημ'· οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν,
Αρπακτός. χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ανθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο.
Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὅσσ' ἀγορεύω.
Μήδ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι·
Αλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.
Δεινὸν γὰρ πόντου μετὰ κύμασι πήμασι κύρσαι.
Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἅμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας,
Αξονα καυάξαις, τὰ δὲ φορτί' ἀμαυρωθείη.
    Μέτρα φυλάσσεσθαι. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Ωραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων,

Μήτ'

Tranquillum: tunc navem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum, onus vero bene omne colloca.
Propera autem quam celerrime iterum domum redire:
Neque vero exſpectato vinumque novum, & autumnalem imbrem,
Et hyemem accedentem, Notique moleſtos flatus,
Qui concitat mare, comitatus Jovis imbre
Multo autumnali: aſperum vero pontum facit.
Sed alia verna eſt navigatio hominibus;
Nempe cum primum, quantum incedens cornix
Veſtigium facit, tantum folia homini apparent
Summa in ficu: tum ſane pervium eſt mare.
Verna autem hæc eſt navigatio. non ipſam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata eſt, [tamen & hæc
Quia occaſio illius invadenda. ægre quidem effugeris malum. ſed
Homines faciunt ſtultitia mentis.
Opes enim ſunt anima miſeris mortalibus.
Miſerum vero eſt mori in fluctibus. verum te jubeo
Conſiderare hæc omnia in animo quæcumque tibi conſulo.
Ne vero intra naves omnem ſubſtantiam cavas pone:
Sed plura relinquito, pauciora vero imponito.
Miſerum enim ponti in fluctibus in malum incidere.
Miſerum etiam, ſi in plauſtrum prægrande onus imponens,
Axem fregeris, onera vero corrumpantur.
Modum ſerva. tempus vero in omnibus optimum.
Mature autem uxorem ad tuam domum ducito,
Neque triginta annis valde multum inferior,

Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώῃ, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον
Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο,
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὕει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν.
    Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι.
Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον·
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.
Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤ τι ἔπος τ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας,
Δὶς τόσα τίννυσθαι μεμνημένος· εἰ δέ κεν αὖθις
Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχεῖν,
Δέξασθαι. δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται. σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.
Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι,
Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα.
Μηδὲ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.
Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.
Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι

Ἐκ

Neque ſuperans multum: nuptiæ vero tibi tempeſtivæ hæ.
Mulier autem quatuor annos pubeſcat, quinto vero (*ſc. pubertatis*)
Virginem vero ducito, ut mores caſtos doceas. [nubat.
Eam vero potiſſimum ducito quæ te prope habitat:
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.
Neque enim muliere quicquam vir ſortitur melius
Bona: rurſus vero mala non gravius aliud,
Comeſſatrice: quæ virum licèt robuſtum
Torret ſine face, & crudæ ſenectæ tradit.
Bene vero reverentiam erga Deos immortales obſervato.
Neque fratri æqualem facito amicum:
Quod ſi feceris, ne ipſum prior malo afficias.
Ne vero mentiaris dicis gratia. ſin autem cœperit
Aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere,
Bis tantum punire memineris: ſi vero rurſus
Redeat in gratiam, pœnam autem velit dare,
Recipe. miſer namque vir amicum alias alium
Facit: tuum vero ne quid animum coarguat vultus.
Ne vero multorum hoſpes, neve nullius hoſpes dicaris,
Neve malorum ſocius, neque bonorum convitiator.
Neque umquam miſeram pauperiem animum comedentem homini
Suſtineas exprobrare, divorum munus immortalium.
Linguæ certe theſaurus inter homines optimus
Parcæ, plurima vero gratia ejus quæ modum ſervat.
Quod ſi malum dixeris, forſan & ipſe majus audies.
Ne in convivio, quod multi amici inſtruunt, ſis moroſus

Ἐκ κοινοῦ· πλείστη δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.
Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.
Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς.
Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν.
Αὐτὰρ ἐπήν κε δύῃ, μεμνημένος, ἔς τ' ἀνιόντος,
Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς,
Μηδ' ἀπογυμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.
Ἑζόμενος δ' ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς,
Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς.
Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑστίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέασθαι.
Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοστήσαντα
Σπερμαίνειν γενεὴν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλίρροον ὕδωρ
Ποσσὶ περᾶν, πρίν γ' εὔξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,
Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.
Ὃς ποταμὸν διαβῇ, κακότητι δὲ χεῖρας ἄνιπτος,
Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ δαιτὶ θαλείῃ,
Αὖον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἴθωνι σιδήρῳ.
Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν
Πινόντων· ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν,
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.
Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα

Ἔσθειν

De ſymbolis: plurima enim gratia, ſumptuſque minimus.
Neque umquam mane Jovi libato nigrum vinum
Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt, reſpuunt vero etiam preces.
Neque contra Solem verſus ſtans meito,
Sed etiam poſtquam occidit, memor ejus rei, uſque ad orientem,
Neque in via, neque extra viam inter eundum meias,
Neque denudatus: Deorum quippe noctes ſunt.
Sedens vero divinus vir & prudens,
Aut ad parietem accedens bene ſeptæ caulæ.
Neque pudenda ſemine pollutus intra domum
Focum juxta revelato, ſed caveto.
Neque à feralibus epulis reverſus
Seminato progeniem, ſed Deorum à convivio.
Nec unquam perennium fluviorum limpidam aquam
Pedibus tranſito, priuſquam oraveris adſpiciens pulcra flumina,
Manus lotus amœna aqua limpida.
Qui fluvium tranſierit, malitia vero manus illotus,
Ei ſuccenſent Dii, & damna dant in poſterum.
Ne vero à manu, Deorum in celebri convivio,
Siccum à viridi reſeca nigro ferro.
Neque umquam urceum, ex quo vinum funditur, pone ſuper craterem
Bibentium: pernicioſum enim in eo fatum eſt ſitum.
Neque domum faciens imperfectam relinquito,
Ne forte inſidens crocitet ſtridula cornix.
Neque ab ollis nondum dedicatis rapiens

Co-

Εσθειν, μηδὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἔνι ποινή.
Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (οὐ γὰρ ἄμεινον)
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ·
Μηδὲ δυωδεκάμηνον· ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.
Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Ανέρα· λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔστ' ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή. μηδ' ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι κυρήσας,
Μωμεύειν ἀΐδηλα· θεὸς νύ τι καὶ τὰ νεμεσσᾷ.
Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων,
Μηδ' ἐπὶ κρηνάων οὐρεῖν· μάλα δ' ἐξαλέασθαι·
Μηδ' ἐναποψύχειν· τὸ γὰρ οὔ τοι λώϊόν ἐστιν
Ωδ' ἔρδειν· δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην.
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κούφη μὲν ἀεῖραι
Ρεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζουσι· θεός νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

ΕΡΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

ΗΣΙΟ-

Comedito, neque lavator: quia & hiſce noxa ineſt.
Neque ſuper immobilibns locato (non enim bonum eſt)
Puerum duodecennem, quia virum inertem facit:
Neque duodecim menſium: æquale & hoc eſt.
Neque muliebri in balneo corpus abluito
Vir: gravis enim ſuo tempore erit & hujus rei
Pœna. neque in ſacrificia accenſa incidens,
Reprehende arcana: Deus quippe & hæc indigne fert.
Nec umquam in alveo fluviorum mare influentium,
Neque ſuper fontes meito; quin valde evitato;
Neque incacato; id enim nihilo eſt melius
Sic facere; gravem vero mortalium evitato famam.
Fama enim mala eſt, quæ celeriter quidem excitatur
Facillime, moleſta vero portatu, difficiliſque depoſitu.
Fama vero nulla prorſus perit, quam quidem multi
Populi divulgant; quippe Dea quædam eſt & ipſa.

OPERUM FINIS.

HESIO-

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΗΜΕΡΑΙ.

ΗΜατα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν,
Πεφραδέμεν δμώεσσι. Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἁρμαλιὴν δατέασθαι,
Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.
Αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος.
Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ.
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.
Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε, δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἐνδεκάτη τε, δυωδεκάτη τ', ἄμφω γε μὲν ἐσθλαί·
Ἡ μὲν ὄϊς πείκειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι.
Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται.
Τῇδ' ἱστὸν στήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.
Μηνὸς δ' ἱσταμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι
Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθή· κούρῃ δ' οὐ σύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γενέσθαι πρῶτ', οὔτ' ἂρ γάμου ἀντιβολῆσαι.

Οὐδὲ

HESIODI ASCRÆI
DIES.

DIes vero ex Jove obſervans, bene ſecundum decorum,
Doce ſervos. Triceſimum menſis optimum
Ad opera inſpicienda, demenſumque dividendum,
Nempe, cum in jure dicendo populus verſatur.
Hi enim dies ſunt Jove à prudente.
Primum, novilunium, quartuſque, & ſeptimus, ſacer dies:
Hoc enim Apollinem enſe aureo armatum peperit Latona.
Octavuſque & nonus, ambo dies menſis
Egregie creſcentis ad curandum opera mortalium.
Undecimus vero, duodecimuſque, ambo quidem boni:
Hic quidem tondendis ovibus, ille vero lætis ſegetibus metendis.
Duodecimus tamen undecimo multo melior.
Hoc enim net fila in aëre ſuſpenſus araneus
Die adulto, quum & prudens (*formica*) acervum colligit.
Hoc telam ordiatur mulier, & inchoet opus.
Menſis autem inchoati decimotertio caveto
Sementem facere incipias: plantis vero inſerendis optimus eſt.
Sextus vero medius valde incommodus eſt plantis:
Viriparus bonus: puellæ vero non utilis eſt,
Neque gignendæ primum, nec nuptui collocandæ.

Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη κούρῃσι γενέσθαι
Αρμενος, ἀλλ' ἐρίφους τάμνειν καὶ πώεα μήλων·
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήιον ἤπιον ἦμαρ.
Εσθλὴ δ' ἀνδρογόνος, φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν,
Ψεύδεά θ', αἱμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ὀαρισμούς.
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Ταμνέμεν, οὐρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, πλέῳ ἤματι, ἵστορα φῶτα
Γείνασθαι· μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστίν.
Εσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη, κούρῃ δέ τε τετρὰς
Μέσση. τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς,
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα, καὶ οὐρῆας ταλαεργοὺς
Πρηΰνειν, ἐπὶ χεῖρα τιθείς. πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετράδ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσταμένου τε
Αλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ.
Εν δὲ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τούτῳ ἄριστοι.
Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι· ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
Εν πέμπτῃ γάρ φασιν Ερινύας ἀμφιπολεύειν,
Ορκον τιννυμένας, τὸν Ερις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα ἐϋτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ
Βάλλειν· ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήια δοῦρα,
Νήιά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.
Εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπὶ δείελα λώιον ἦμαρ.

Πρω-

Nec primus quidem ſextus puellis gignendis
Aptus eſt, ſed hœdis caſtrandis & gregibus ovium:
Stabuloque circumſepiendo paſtorali benignus dies eſt.
Bonus vero viriparus, amatque convitia loqui,
Mendaciaque, & blandos ſermones, & occulta colloquia.
Menſis vero octavo caprum & bovem mugientem
Caſtrato, mulos autem duodecimo laborioſos.
Viceſimo vero in magno, pleno die, prudentem virum
Generato: valde enim animo ſapiens eſt.
Bonus autem viriparus decimus, puellæ vero & quartus
Medius. hoc vero & oves, & pedes flectentes camuros boves,
Et canem aſperis dentibus, muloſque laborioſos
Cicurato, manum imponens. teneto vero memoria
Quarto die ut vites finientis & inchoantis menſis
Doloribus conficere animum. valde hic ſacer eſt.
Quarto autem menſis uxorem domum ducito,
Obſervatis avibus, quæ ad hanc rem ſunt optimæ.
Quintos vero evitato: quia noxii ſunt & graves.
In quinto enim aiunt Furias obambulare,
Horcum vindicantes, quem Eris in perniciem peperit perjurorum.
Medius vero ſeptimus Cereris ſacrum munus
Diligenter inſpiciens bene æquata in area
Ventilato: arborumque ſector incidito cubicularia ligna,
Navaliaque ligna multa, & quæ navibus congrua ſunt.
Quarto vero incipito naves compingere tenues.
Nonus autem medius pomeridianus melior dies.

 Primus

Πρωτίστη δ' εἰνὰς πανατήμων ἀνθρώποισιν.
Εσθλὴ μὲν γάρ θ' ἥδε φυτευέμεν, ἠδὲ γενέσθαι,
Ανέρι τ' ἠδὲ γυναικί· καὶ οὔποτε πάγκακον ἦμαρ.
Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι τρισεινάδα μηνὸς ἀρίστην
Αρξασθαί τε πίθου, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.
Νῆα πολυκλήιδα θοὴν εἰς οἴνοπα πόντον
Εἰρύμεναι. παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι.
Τετράδι δ' οἶγε πίθον. περὶ πάντων ἱερὸν ἦμαρ
Μησσήν· παῦροι δ' αὖ μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην,
Ηοῦς γινομένης· ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων.
Αἵδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μετάδουποι, ἀκήριοι, οὔτι φέρουσαι.
Αλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.
Αλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὃς τάδε πάντα
Εἰδὼς ἐργάζηται, ἀναίτιος ἀθανάτοισιν,
Ορνιθας κρίνων, καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων.

ΤΕΛΟΣ.

ΗΣΙΟ-

Primus vero nonus prorſus innoxius hominibus.
Bonus ſiquidem eſt ad plantandum, & ad generandum,
Tam viro quam mulieri: nec unquam prorſus malus dies.
Sed pauci rurſus ſciunt tertium nonum menſis optimum
Relinendis doliis, & ad jugum collo imponendum
Bobus & mulis & equis celeribus.
Navem multa tranſtra habentem celerem in nigrum pontum
Deducito. ſed pauci veracem dicunt.
Quarto vero aperi dolium. præ omnibus ſacer dies eſt
Medius: pauci vero poſt viceſimum menſis optimum,
Aurora oriente: pomeridianus vero eſt deterior.
Et hi quidem dies ſunt hominibus magno commodo.
Ceteri autem intercidentes ſunt, nihil ſignificantes, nihil ferentes.
Sed alius alium laudat, pauci vero norunt.
Interdum noverca eſt dies, interdum mater.
De his beatuſque & felix, qui hæc omnia
Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Auguria obſervans, & delicta evitans.

FINIS.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ.

Ex Eustathio.

Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτικτε Λίνον πολυήρατον υἱὸν,
Ὃν δὴ ὅσοι βροτοί εἰσιν ἀοιδοὶ καὶ κιθαρισταὶ,
Πάντες μὲν θρηνοῦσιν ἐν εἰλαπίναις τε χοροῖς τε,
Ἀρχόμενοι δὲ Λίνον καὶ λήγοντες καλέουσι.

Ex Eodem.

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδὲ κατέκλα·

1. Λίνον] *Eustathius* hos versus habet ad Iliad. Σ. 570. pag. Edit. Rom. 1163. ubi illustrantur. Dignum est notatu, in Phœnicia Lingua, לין *lin* significare *ejulatum, gemitum*; quod nomen ei impositum est, ob luctum quo eum discipuli prosequuti sunt, ut ostendit in hisce versibus *Hesiodus*. Vixit Linus iis temporibus, quibus Lingua & Litteræ Phœniciæ in Græcia vigebant. *Diodorus Siculus* Bibliothecæ Lib. III. prodidit ex *Dionysio Mythologo*, πρῶτον εὑρετὴν γενέσθαι Λῖνον ῥυθμῶν καὶ μέλους, ἔτι δὲ Κάδμου κομίσαντος ἐκ Φοινίκης τὰ καλούμενα γράμματα, πρῶτον εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταθεῖναι διάλεκτον, καὶ τὰς προσηγορίας ἑκάστῳ τάξαι, καὶ τοὺς χαρακτῆρας διατυπῶσαι, κοινῇ μὲν οὖν τὰ γράμματα Φοινίκια κληθῆναι, διὰ τὸ παρὰ τοὺς Ἕλληνας ἐκ Φοινίκων μετενεχθῆναι· διὰ δὲ τῶν Πελασγῶν πρώτων χρησαμένων τοῖς μετατεθεῖσι χαρακτῆρσι, Πελασγικὰ προσαγορευθῆναι. τὸν δὲ Λῖνον ἐπὶ ποιητικῇ καὶ μελῳδίᾳ θαυμασθέντα μαθητὰς σχεῖν πολλοὺς, ἐπιφανεστάτους δὲ τρεῖς, Ἡρακλέα, Θάμυριν, καὶ Ὀρφέα. τούτων δὲ τὸν Ἡρακλέα κιθαρίζειν μανθάνοντα, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς βραδυτῆτα μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν μάθησιν, ἔπειθ' ὑπὸ τοῦ Λίνου πληγαῖς ἐπιτιμηθέντα διοργισθῆναι, καὶ τῇ κιθάρᾳ τὸν διδάσκαλον πατάξαντα ἀποκτεῖναι· *Linum, apud Græcos, primum inventorem rythmorum & melodiæ fuisse; præterea cum Cadmus attulisset ex Phœnicia litteras, ut dicuntur, primum eas transtulisse in Græcam Linguam, & nomina singulis imposuisse & characteres formasse. Vulgo igitur litteras Phœnicias dici, quod ad Græcos à Phœnicibus translatæ sint; cum vero Pelasgi primi usi essent mutatis characteribus, Pelasgicas esse vocatas. Linum autem poetica & cantu mirabilem, multos habuisse discipulos, sed tres illustrissimos, Herculem, Thamyrin & Orpheum; ex hisce, Herculem, cum disceret canere cythara, ingeniique tarditate disciplinam non caperet, deinde à Lino plagis castigatum in iram erupisse, citharaque percussum magistrum occidisse.* Postea ex eodem narrat, Λῖνον τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τοῦ πρώτου

Διονύσου

HESIODI FRAGMENTA.

Ex Eustathio.

URania peperit Linum amabilem filium,
Quem quotquot sunt homines cantores & fidicines,
Omnes lugent in conviviis & choris,
Incipientesque Linum & desinentes vocant.

Ex Eodem.

Per summum spicarum fructum cucurrit, neque rupit,

Διονύσου πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας, ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. *Linum litteris Pelasgicis cum conscripsisset primi Dionysii res gestas, & alias mythologias, reliquisse eas in commentariis.* Hæc paullo pluribus exscripsimus, non tantum ut liqueret nos non temere è Phœnicia Lingua deducere nomen Lini, sed etiam ut quæ de Lino feruntur hîc exstarent. Si hæc scivisset aut in animum revocasset *Herodotus*, minime miratus fuisset *Linum* vocatam lugubrem cantilenam, apud Ægyptos aliosque vicinos populos. Verba ejus sunt Lib. II. c. 79. quæ proferemus, quia & quæ diximus firmant & lucem *Hesiodi* loco fœnerantur: Τοῖσι δὲ πολλὰ ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἕν ἐστι Λίνος, ὅσπερ καὶ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὡυτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λίνον ὀνομάζοντες ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λίνον ὁκόθεν ἔλαβε τ' οὔνομα: *Quibus* (Ægyptiis) *cum alia sint egregia instituta, tum vero etiam est Linus, cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata; quæ varium quidem, pro singularum gentium differentia, nomen habet; sed quam convenit eamdem esse quam Græci, Linum vocantes, canunt; ita ut cum alia multa, quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer unde Lini desumserit nomen.* Nimirum, sic vocabatur lugubris hymnus in Ægyptia Lingua, quemadmodum in Phœnicia; cum qua multa communia vocabula habuit. Eodem nomine similis hymnus vocabatur, apud Græcos, in honorem antiquissimi Poëtæ eadem de ratione. Lugubrem autem fuisse hymnum, apud Ægyptios, ostendit in sequentibus *Herodotus*, quamvis in eo falli videatur, quod putet *Linum*, apud eos, nomen viri fuisse, qui aliter *Maneros* diceretur, cum sit nomen hymni in laude Manerotis. Hymni, qui diceretur *Linus*, meminit etiam *Eustathius* loco laudato. *Clericus.*

5 Ἄκρον] Est imitatio *Homeri* Iliad. Υ, 227.

Ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάεσκε πόδεσσι.
——Καὶ οὐ συνέσκετο καρπόν.

Ex Eodem.

——οὕνεκα Νύμφην
Εὐράμενος ἵλεων μίχθη ἐρατῇ φιλότητι.

Ex Eodem.

Ἐν δίῃ Ὑρίῃ Βοιωτίῃ ἔτρεφε κούρην.

Ex Eodem.

Καὶ γάρ σφιν κεφαλῆφι κατὰ κνύος αἰνὸν ἔχευεν·
Ἀλφὸς γὰρ χρόα πάντα κατέσχεθεν· ἐν δέ νυ χαῖται
Ἔρρεον ἐκ κεφαλέων· ψίλωτο δὲ καλὰ κάρηνα.

Ex Eodem.

Ὅς τε Λιλαίηθεν προχέει καλλίρροον ὕδωρ.

Ex Eodem.

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐΰζωνος Πολυκάστη,
Νέστορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληϊάδαο,
Περσέπολιν, μιχθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Ex Eodem ad Iliad. Β.

Νέστωρ οἶος ἄλυξεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ.

Υ, 227. ubi de equabus suis Æneas: Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέον, οὐδὲ κατέκλων. Similes aut majores hyperbolas, de celeritate Camillæ, habet *Virgilius* Æneïd. VII. sub finem, quas vix defendi posse putavit *Henr. Stephanus*, in Dissert. de Criticis Veteribus. *Clericus.*

De *Iphiclo* hæc dicuntur, de quo *Hesiodum* ita scripsisse testatur etiam *Scholiastes Apollonii.* Lib. I. v. 45. Τοῦτον Ἡσίοδος ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων τρέχειν φησί. Porro ultimum Hemistichium in aliis editionibus seorsim citatur ex *Athenæo. Rob.*

10 Ὑρίῃ] Regio est prope Aulidem, de qua vide *Stephanum*, qui ad hunc Hesiodi versum respicit. Eum habet *Eustathius* ad Iliad. Β, 496. p.264. *Clericus.*

12. Ἀλφὸς] Quod morbi genus sit docebit *Celsus* Lib. V. c. 28. §. 19. Optandum esset eos, qui primi fragmenta hæc *Hesiodi* collegerunt, notasse non tantum nomina Scriptorum in quibus ea invenerant,

Sed in acutis ariſtis curſitavit pedibus.

——Nec corrupit fruges.

Ex Eodem.

——propterea Nympham

Cum inveniſſet faventem miſtus eſt amabili concubitu.

Ex Eodem.

In divina Hyria Bœotia nutrivit puellam.

Ex Eodem.

Etenim eorum capitibus effudit frigus grave;
Vitiligo enim cutem omnem tenuit; capilli vero
Defluebant ex capitibus; & decalvabantur pulcra capita.

Ex Eodem.

Quique ex Lilæa profundit pulcre fluentem aquam.

Ex Eodem.

Telemacho vero peperit bene cincta Polycaſta,
Neſtoris minima natu filia Nelidæ,
Perſepolin, miſta per auream Venerem.

Ex Eodem.

Neſtor ſolus vitavit in florida Gereno.

venerant, ſed etiam loca; hoc eſt, libros, capita, paginas, verſus &c. ut videremus quâ occaſione prolata & an recte exſcripta ſint. Nunc otioſum eſſe oporteat eum, qui ea quærere aggrediatur, & multum laborem poſſe incaſſum ſuſcipere, quod nobis non vacat. *Clericus.*

14. Οἵ τε Λιλαίηθεν] *Euſtathius* hunc locum profert pag. 275. ubi ſermonem habet de Cephiſſo fluvio, ad Iliad. B. 523. *Clericus.*

18. Νέστωρ] Hoc fragmentum in Heinſianis Editionibus, aliiſque ex iis propagatis, legebatur inferius, inter fragmenta ex *Stephano* collecta. Hic vero adſcripſerat, ad oram codicis, ex *Euſtathio* deſumtum, doctiſſimus *Grævius*, quaſi omiſſum. Itaque hic reliquimus, cum non multum intereſſet ubi legeretur, modo ne repeteretur, aut omitteretur. Exſtat autem apud *Stephanum* in voce *Gerenia*, qui ex primo Catalogo

Ex Eodem.

Κτεῖνε δὲ Νηλῆος ταλασίφρονας υἱέας ἐσθλοὺς
Ενδεκα, δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ
Ξεῖνος ἐὼν ἐτύχησε παρ' ἱπποδάμοισι Γερήνοις.

Ex Eodem.

——Φύλεα φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.

Ex Eodem.

——Παῦροι γὰρ ἐοίκασι πατράσι παῖδες,
Οἱ πλέονες κακίους.

Ex Strabone.

Καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὸν Ερμάων ἀκάκητα
Γείνατο, καὶ Θρονίη κούρη Βήλοιο ἄνακτος.

Ex Eodem.

Υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο,
Ον ποτε τίκτε Πελασγός.

Ex Eodem.

Ητοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν,
Τούς ῥά ποτε Κρονίδης Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Λεκτοὺς ἐκ γαίης Αλέας πόρε Δευκαλίωνι.

hæc profert, & apud *Eustathium* pag. 231. Ed. Romanæ. De hac historia vide *Apollodorum* Lib. I. Cap. IX. §. 9. *Clericus.*

22. Φύλεα] Occurrit apud *Eustath.* pag. 125. Edit. Rom. *Fragm. inedit. Rob.*

23. Παῦροι] Occurrit apud *Eustath.* ad Il. ε. v. 235. ubi tamen inverso verborum ordine citatur — Παῦροι γὰρ παῖδες ἐοίκασι πατράσιν. *Fragm. inedit. Rob.*

25. Καὶ κούρην Ἀράβοιο] Antea legebatur Ἀράβου & τὴν, quæ, ut recte *Isaac. Casaubonus* ad pag. 29. Lib. I. *Strabonis*, monstrosa est lectio, quippe quæ duos patres eidem filiæ, duos maritos eidem uxori affingit. *Clericus.*

Ibid. Ερμάων] Nomen hoc à Poëtis æque tribuitur Mercurio ac Ερμῆς, ut animadvertit *Casaubonus*, qui protulit hunc versum *Moschi*:

Ὡς χέλυν Ερμάων, κιθάρην ὡς ἁδὺς Ἀπόλλων.

Quod ille notat, contra Interpretem Latinum *Strabonis*, qui frustra emendare conatus erat locum *Hesiodi*. Idem.

Ibid. Ἀκάκητα] Hoc est, Epithetum Mercurii.

Ex Eodem.

Occidit Nelei laboris ferentes filios fortes
Undecim, duodecimus vero Gerenius eques Neſtor
Peregre profectus erat ad Gerenios equitandi peritos.

Ex Eodem.

——Phyleum carum immortalibus Diis.

Ex Eodem.

——Pauci ſimiles ſunt patribus filii,
Plures ſunt deteriores.

Ex Strabone.

Et filiam Arabi, quem Mercurius innoxius
Genuit, & Thronia filia Beli Regis.

Ex Eodem.

Filii nati ſunt Lycaonis, Diis ſimilis,
Quem olim genuerat Pelaſgus.

Ex Eodem.

Certe enim Locrus Lelegi præerat populo,
Quos olim Saturnius Jupiter immortalia conſilia agitans
Electos ex terra Aleas dederat Deucalioni.

Mercurii. *Homerus* Iliad. Π. 185.
——— παρελέξατο λάθρη
Ἑρμείας ἀκάκητα.
Concubuit clam Mercurius innoxius. Blandiebantur tamen Poëtæ Mercurio, cum *innoxium* vocabant Deum furum, mercatorum, oratorum &c. & cujus nequitiam ceteroqui celebrabant. Vide Hymnum in Mercurium inter Homericos, & Dialogos Deorum *Luciani*. Ceterum notare debuerant collectores fragmentorum *Heſiodi* locum hunc proferri, ex ejus *Catalogo*. Idem.

27. Υἱεῖς] Hoc fragmentum habet *Strabo* Lib. V. p. 153. ubi agit de Pelaſgis, de quibus etiam non inutilia dicenda haberemus, ſi hic ea res ageretur. *Clericus*.

29. Ἤτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων] Hic locus exſtat, apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 222. & pro Ἀλέας, ut edidit *Heinſius*, habet ἀλέυς, quod ſuſpectum mendi merito habet *Iſ.Caſaubonus*. At *Claud. Salmaſius* aliter hunc locum legebat at-

Ex Eodem.

Ὤκεε δ' Ὠλενίην πέτρην ποταμοῖο παρ' ὄχθαις
Εὐρείου Πείροιο.

Ex Eodem.

Ἐξ ὧν οὔρειαι νύμφαι θεαὶ ἐξεγένοντο,
Καὶ γένος οὐτιδανῶν Σατύρων ἀμηχανοεργῶν,
Κουρῆτές τε θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες.

Ex Eodem.

Θαῦμά μ' ἔχει κατὰ θυμὸν, ὅσους ἐρινειὸς ὀλύνθους
Οὗτος ἔχει, μικρός περ ἐὼν, εἴποις ἂν ἀριθμόν.

Reſponſio ex Eodem.

Μυρίοι εἰσὶν ἀριθμὸν, ἄτερ μέτρου γε μέδιμνος.

que interpretabatur ad *Solinum* pag. 103. Ed. Ultrajectinæ: "De Locris, inquit, "quod Leleges olim dicti ſint fidem fa- "cere poſſunt hi verſus *Heſiodi*, qui ex- "ſtant apud *Strabonem*, qui interpreta- "tur: τῇ γὰρ ἐτυμολογίᾳ τὸ συλλεκτοὺς γεγονέναι "τινὰς ἐκ παλαιοῦ αἰνίττεσθαί μοι δοκεῖ· *ipſa ety- "mologia obſcure mihi indicare videtur "fuiſſe quoſdam olim collectitios.* Sic "λεκτοὺς accepit, apud *Heſiodum*, ἀντὶ τοῦ "συλλεκτῶν καὶ μιγάδων, *pro collectitiis & "miſtis.* Tales enim Leleges fuere, qui "& errones varia Græciæ tenuere loca. "Sed hic non eſt Poëtæ ſenſus. Λέλεγας, "quaſi λογάδας & λεκτοὺς dictos cenſet, qui "ex electis & eximiis lapidibus, quos "Deucalion jaciebat, nati ſunt. Ita igi- "tur legendum, in ultimo verſu:

"Λεκτοὺς ἐκ γαίης λαοὺς πόρε Δευκαλίωνι·

"Et Λέλεγας λαοὺς interpretatur λεκτοὺς λαοὺς, "*lectos populos. Heſychius*: Λεκτοὶ, ἀρι- "στεῖς. Idem: Λογάδες, οἱ ἐπίλεκτοι. Legi "etiam poſſet:

"Λεκτοὺς ἐκ γαίης λαέων πόρε Δευκαλίωνι.

"Quod & verius exiſtimo. Λαοὺς autem "idem *Heſiodus* ἀπὸ τῶν λάων lapidibus, "quos reformando generi humano poſt "tergum jaciebat Deucalion, ſcribit ap- "pellatos. Ex præcipuis & egregiis for- "matos vult τοὺς Λέλεγας, atque inde di- "ctos. Hæc vir ſummus, erudite & fe- liciter, ut innumera alia. Poſſimus ex Phœnicia Lingua oſtendere originem no- minis *Lelegum*, ita ut dicti ſint à לח *leahh*, quod *viride* ſonat, reduplicatis radicalibus, quia Leleges errones ſeu Nomades erant, qui *viridia paſcua* ſecta- bantur. *Clericus.*

Ibid.] Cares olim Lelegas à nonnullis vocatos fuiſſe teſtatur *Herodotus* lib. I. "Εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι εἰς τὴν ἤπειρον "ἐκ τῶν νήσων. Τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω τε "κατήκοοι, καὶ καλεύμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους "&c. In his Cares quidem ex inſulis tran- "ſierunt in continentem. Olim enim "Minoi parebant, appellatique Leleges, "inſulas habitabant, &c. Κατὰ μὲν δὴ Κᾶ- "ρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι. Οὐ μέν τοι ὁμο-

"λογέουσι

Ex Eodem.

Habitavit Oleniam rupem fluvii ad ripas
Benefluentis Piri.

Ex Eodem.

Ex quibus montanæ Nymphæ ortæ ſunt,
Et genus nequam Satyrorum malorum facinorum auctorum,
Cureteſque Dii, ludorum amantes, ſaltatores.

Ex Eodem.

Admiratio animum meum tenet, qua tot caprificus groſſos
Hic habeat, quamvis parvus; dixeris numerum.

Reſponſio ex Eodem.

Decies mille ſunt numero, medimnus ſine menſura.

"λογέυσι τάτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζυσι αὐτοὶ "ἑωϋτὰς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ ὀνόματι "τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένυς τῷ περ νῦν. Hunc "in modum Cretenſes de Caribus refe-"runt. Quanquam his non aſſentiuntur "ipſi Cares, qui ſe aborigines & indi-"genas continentis eſſe exiſtimant, & eo-"dem nomine, quo nunc, ſemper uſos. "Eoſdem quidem memorat *Virgilius* "Æneid. Lib. 8. ſed à Caribus diſcernit *Hic* Lelegas, *Caraſque Sagittiferoſque Gelonos. Rob.*

32. Ωκει δ' Ωλενίην] Eſt apud *Strabonem* Lib. VIII. p. 236. *Clericus.*

34. Ἐξ ὧν] Fragmentum hoc legitur, apud *Strabonem* Lib. X. p. 325. ubi multis agit de Curetibus. *Clericus.*

Ibid. Οὔρειαι νύμφαι] De Nymphis, vide dicta ad Theogoniam vſſ. 187, & 215. *Idem.*

35. Γένος ὀυτιδανῶν Σατύρων ἀμηχανοέργων] Nota ſunt ex fabulis libidinoſa facta Satyrorum Nymphis inſidiantium, aut cum Baccho compotantium; ad quorum mores hic reſpicit *Heſiodus.* Propterea, re melius expenſa, dictos putem Satyros à radice Phœnicia שטר *ſchatar*, quæ, apud Arabes, ſignificat *moleſtum eſſe*, *malefaciendo laſſare.* Sic tandem defatigatis Nymphis aut mulieribus potiebantur. *Clericus.*

36. Κυρῆτές τε Θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες] Ultimum Epithetum Curetum propemodum mihi perſuadet dictos à Radice Phœnicia כרר *charar*, unde כרכר *chircher*, quod eſt *ſaltavit.* Nihil inſignius in Curetibus, quam Saltatio, ut docet *Strabo*, loco memorato. Vide etiam quæ de iis congeſſit vir illuſtris & de litteris amœnioribus bene meritus *Ezech. Spanhemius* in *Callimachum* ad Hymn. in Jovem v. 52. *Clericus.*

37. Θαῦμα] *Strabo* Lib. XIV. p. 442. ubi Calchas rem quæſiviſſe dicitur à Mopſo filio Mantûs, quæ Tireſiæ filia fuerat. *Clericus.*

39. Μυρίοι] Reſponſio eſt Mopſi. *Clericus.*

Εἷς δὲ περιοσεύει, τὸν ἐπελθέμεν οὐκ ἐδύναιο.
Ὡς φάτο, καί σφιν ἀριθμὸς ἐτήτυμος εἴδετο μέτρου,
Καὶ τότε δὴ Κάλχανθ' ὕπνος θανάτοιο κάλυψε.

Ex Eodem.

Ὅς παρὰ Πανοπίδα ······ Γληκῶνά τ' ἐρυμνὴν,
Καί τε δι' Ὀρχομενοῦ εἱλιγμένος εἶσι, δράκων ὥς.

Ex Eodem.

Γλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήναις οἰκί' ἐχόντων.

Ex Eodem.

Αἰθίοπας, Λίβυάς τ', ἠδὲ Σκύθας ἱππημολγούς.

Ex Eodem.

Δωδώνην, φηγόν τε Πελασγῶν ἕδρανον ἦεν.

Apud Eundem, ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἡ οἵη διδύμους ἱεροὺς ναίουσα κολωνοὺς,
Δωτίῳ ἐν πεδίῳ πολυβότρυος ἀντ' Ἀμύροιο,
Νίψατο Βοιβιάδος λίμνης πόδα παρθένος ἀδμής.

43. Ὅς παρὰ Πανοπίδα] Hoc fragmentum eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 292. ubi de Cephiſſo fluvio loquitur, quem hiſce verbis deſcribit. *Clericus.*

45. Γλακτοφάγων] Strabo Lib. VII. p. 209. ait *Heſiodum,* ἐν τῇ καλουμένῃ γῆς περιόδῳ ſcripſiſſe Phineum ab Harpyis abductum fuiſſe *in terram lacte viventium* &c. hoc eſt, Getarum, quorum regionem & gentem deſcribit eo loco Geographus. *Clericus.*

46. Αἰθίοπας] Legitur apud *Strabonem* Lib. VII. p. 208. qui aliquot verſus Heſiodi exſcripſerat, ſed quorum ſupereſt tantum primus, iſque corruptiſſimus. Pro Λίβυάς τε ἠδὲ legitur τὲ Λιγυσὶ δὲ. *Heinſius* edidit Λιγυὰς, ſed qui melius cum Æthiopibus conjungi poſſunt, quam Libyes? *Clericus.*

47. Δωδώνην] Eſt apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 226. ubi ſermo eſt de Pelaſgis. *Clericus.*

48. Ἡ οἵη διδύμους] Eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 304. & Lib. XIV. p. 445. & apud *Stephanum* in voce Ἄμυρος. *Caſaubonus* legit Διδύμους, quod nomen eſt proprium montis, & pro ἀντ', ἄγχ', hoc eſt, ἄγχι prope; ſed, ut recte *Berkelius,* in Stephanum, ἀντ' poteſt eſſe pro ἄντα è *regione.* Præterea *Strabo* habet Βοιβιάδος. Non dicit Geographus hos verſus lectos in Eœis, ſed ex primis voculis conjeciſſe videtur hoc *D. Heinſius.* Huc autem transferemus quod habet *Iſaac. Caſaubonus*

Unus vero fupereft, quem numerare nequifti.
Sic dixit, & iis verus numerus menfuræ cognitus eft.
Tum vero Calchantem fomnus mortis texit.

Ex Eodem.

Qui ad Panopidem . . . . . & Gleconem munitam
Et qui per Orchomenum circumvolutus it, ut ferpens.

Ex Eodem.

Galactophagorum in terram habentium domos in plauftris.

Ex Eodem.

Æthiopas, Libyafque, & Scythas, qui equas mulgent.

Ex Eodem.

Dodonamque, & ad fagum Pelafgorum fedem ivit.

Apud Eundem ex Eoeis.

Aut qualis gemina facra incolens juga,
Dotio in campo è regione racemofi Amyri,
Abluit aqua Bœbeïde pedem virgo intacta.

bonus ad Lib. I. *Strabonis*, p. 29. de hoc opere *Hefiodi* & alio affinis argumenti, qui Catalogus vocabatur. Cum ergo laudaffet Geographus Catalogum: "Videri, "inquit, poterat illud opus *Hefiodi* in"telligi, quod Ἠοίην, vel Ἠοίας μεγάλας "Græci Scriptores folent nuncupare. Sed "ex Scholiafte *Apollonii* difcimus diver"fa hæc effe opera. Sic enim ille fcribit "in Lib. II. Φινέα Ἡσίοδος ἐν ταῖς μεγάλαις "Ἠοίαις ὅτι Φρίξῳ τὴν ὁδὸν ἐμήνυσεν· ἐν δὲ τῷ "γ'. καταλόγῳ &c. Certum eft tamen "Eœas quoque *Hefiodi* aliud fuiffe ni"hil, quam mulierum præftantiffimarum "Catalogum. Nam hoc recte à doctiffi"mo viro *Joan. Aurato* eft animadver"fum. Nos etiam poftea obfervavimus, "non *Hefiodum* tantum fed & *Soficratem* Opus eodem fere indice edidiffe. "Athenæus Lib. XIII. Ἐπείπερ ἡμῖν ἐμποδὼν "ἐγένου κατάλογον γυναικῶν ποιουμένοις, οὐ κατὰ "τοὺς Σωσικράτους τοῦ Φαναγορείτου Οἴους ἢ τὸν τῶν "γυναικῶν κατάλογον Νικαινέτου τοῦ Σαμίου. Ubi "legendum cenfemus Οἴους & de quodam "Soficratis Opere accipiendum, cui, ad "*Hefiodi* imitationem, titulum fecerat "Οἷοι quod & ipfe fua exempla omnia, "per vocem οἷος, inciperet, ut *Hefiodus* "per ἢ οἵη. Nam illud quidem dubitari "non poteft, fuiffe illud Soficratis opus "certorum hominum Catalogum. Omnia "autem exempla ita incipiffe conjectu"ra eft, meo judicio, admodum proba"bilis. Quam etiam confirmat, quod "*Timon*

Ex Pausania.

Ὑηττος δὲ Μόλουρον Ἀρίσβαντος φίλον υἱὸν
Κτείνας ἐν μεγάροις εὐνῆς ἕνεχ' ἧς ἀλόχοιο,
Οἶκον ἀποπρολιπὼν φεῦγ' Ἄργεος ἱπποβότοιο.
Ἶξεν δ' Ὀρχομενὸν Μινυήιον· καί μιν ὅγ' Ἥρως
Δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς ἐπιεικές.

Ex Eodem.

Φύλας δ' ὤπυιεν κούρην κλειτοῦ Ἰολάου
Λειποφίλην· ἦν δ' εἶδος Ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.
Ἡ δέ οἱ ····· υἱὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτεν,
Θηρώ τ' εὐειδῆ ἰκέλην φαέεσσι σελήνης.
Θηρὼ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνῃσι πεσοῦσα
Γείνατο Χείρωνος κρατερὸν μένος ἱπποδάμοιο.

Ex Scholiaste Apollonii.

Δώδεκα γὰρ Νηλῆος ἀμύμονος υἱέες ἦμεν,
Νέστωρ τε, Χρόμιός τε, Περικλύμενός τ' ἀγέρωχος,
Ὄλβιος, ᾧ πόρε δῶρα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Παντοῖ'· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
Αἰετός· ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο (θαῦμα ἰδέσθαι)
Μύρμηξ· ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσέων ἀγλαὰ φῦλα·
Ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος. εἶχε δὲ δῶρα

"*Timon* quoque in Sillis, idem fecerat "&c. Cetera lege apud ipsum Scriptorem. Quæ cum expenderem diligentius, non duxi hic omittendum, si *Scutum Herculis* sit fragmentum *Oœarum*, in prima voce ἢ οἵη nihil esse mutandum. Sed vix intelligo qui post longissimam digressionem, qua clypeus Herculis, ejusque certamen cum Cygno describuntur, posset Poëta sequens exemplum ordiri iterum vocibus, ἢ οἵη. *Clericus.*

51. Ὑηττος] Hoc fragmentum est apud *Pausaniam*, in Bœoticis p. 598. qui, cum dubitet an Eœæ sit Poëma *Hesiodi*, sic hos versus prolaturus præfatur: Ὑήττου δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ τὰ ἔπη συνθεὶς, ἃς μεγάλας

Ex Paufania.

Hyettus vero Molyrum Arisbantis carum filium
Cum occidiffet domi propter concubitum ejus conjugis,
Domo relicta fugit Argo equos pafcente,
Venit vero Orchomenum Minyarum; eumque Heros
Excepit, & opum partem largitus eft, ut æquum erat.

Ex Eodem.

Phylas compreffit filiam clari Iolai
Lipephilen; erat autem formâ Deabus fimilis.
Illa vero ei . . . . . filium domi peperit,
Theronemque pulcram fimilem radiis Lunæ.
Thero vero cum incidiffet in ulnas Apollinis,
Peperit fortem Chironem equorum domitorem.

Ex Scholiafte Apollonii.

Duodecim enim Nelei præftantis filii eramus,
Neftor, Chromiufque, & Periclymenus ferox,
Felix, cui dederat dona Neptunus terræ quaffator
Omnis generis; aliquando enim inter aves videbatur
Aquila; aliquando vero erat, (mirabile vifu!)
Formica, aliquando apium fplendida examina;
Aliquando terribilis ferpens, & ferus. habebatque dona

γάλας Ἠοίας καλοῦσιν Ἕλληνες· *Hyetti mentionem fecit qui verfus compofuit, quos Græci vocant magnas Eœas.* De Hyetto vide plura apud *Paufaniam.* Clericus.

56. Φύλας] Sunt hi verfus apud eumdem Scriptorem, in Bœoticis, p. 605. Ubi fub nomine *Hefiodi* non laudat hoc opus. Interpres Paufaniæ Latinus *Romulus Amafæus* vocem Ἠοίας p. 599. verterat perabfurde *Orientalia monumenta*, hîc, non melius, *magnas matutinas.* Clericus.

62. Δώδεκα] Legitur hoc fragmentum in Scholiafte *Apollonii*, ad v. 156. Lib. I. Argonauticorum, ubi etiam explicatur. *Clericus.*

Παντοῖ', οὐκ ὀνομαστὰ, τά μιν κ̀ ἔπειτα δόλωσε
Βουλῇ Ἀθηναίης.

Ex Eodem.

Θεοστύμβου γενεὴν Κλειαδαίμου κυδαλίμοιο.

Ex Eodem.

Ενθ' οἵγ' εὐχέσθην Αἰνηΐῳ ὑψιμέδοντι.

Ex Eodem.

Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου ἠελίοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς δ' ἐν πλήσμῃσι διιπετέος ποταμοῖο.

Ex Eodem.

——Λαιψηρῖς ποσί.

Ex Eodem.

Νῆσον ἐς ἀνθεμόεσσαν, ἵνα σφισὶ δῶκε Κρονίων.

Ex Scholiaste Pindari & Lycophronis.
ἐν τῇ ἡρωϊκῇ γενεαλογίᾳ.

Ελληνος δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλου βασιλῆος
Δῶρός τε, Ξοῦθός τε, κ̀ Αἴολος ἱπποχάρμης.
Αἰολίδαι δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες,
Κρηθεὺς, ἠδ' Ἀθάμας, κ̀ Σίσυφος αἰολομήτις,
Σαλμωνεύς τ' ἄδικος, κ̀ ὑπέρθυμος Περιήρης.

71. Θεοστύμβου] Ad v. 824. Lib. I. Argonauticorum. Legitur Κλειαδαίμου in Ed. *Stephani.* Clericus.

72. Ενθ'] Ad v. 297. Lib. II. Argonauticorum. *Clericus.*

74. Αὐτὸς] Ad v. 757. Lib. I. Argonauticorum. *Clericus.*

75. Λαιψηρῖς] Occurrit Lib. I. v. 456. Sic explicatur à *Scholiaste* vox Λαιψηρόν. Παρὰ τὸ λίαν ἀρηρός· ἢ παρὰ τὸ λῶ τὸ θέλω πεποίηται. Ησίοδος δέ φησι— Λαιψηρῖς ποσὶ, τοῖς κατ' ὄψιν ἡδίσιν. *Frag. inedit. Rob.*

76. Νῆσον] Occurrit apud *Scholiasten Apollonii* Lib. IV. v. 892. Insula Sirenum intelligitur. Explicantur enim hi versus *Apollonii.*

Αἶψα

Omnis generis, quæ dici nequeunt, & eum deinde fefellerunt Minervæ consilio.

Ex Eodem.

Thessamenus sobolem Cleadæmi illustris.

Ex Eodem.

Tunc illi vovebant Æneio supremo.

Ex Eodem.

Æetes vero filius mortalibus illucentis Solis.

Ex Eodem.

Ipse autem in exundationibus fluvii à Jove delapsi.

Ex Eodem.

——Delicatis pedibus.

Ex Eodem.

Insulam in ventosam, ubi iis dedit Saturnius.

Ex Scholiaste Pindari & Lycophronis, in Heroum genealogia.

Ab Hellene geniti sunt jus dicente rege
Dorusque, Xuthusque, & Æolus gaudens equis,
Æolidæ autem fuerunt jus dicentes reges,
Cretheus, & Athamas, & Sisyphus versutus,
Salmoneusque injustus, & superbus Perieres.

Αἶψα δὲ νῆσον
Καλὴν, ἀνθεμόεσσαν ἐσέδρακον, ἔνθα λίγειαι
Σειρῆνες σίνοντ' Ἀχελωΐδες——

Ηκολούθησεν Ησιόδῳ οὕτως ὀνομάζοντι τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων. *Frag. inedit. Rob.*

77. Ἕλληνος] Tres posteriores versus invenio in Scholiaste Pindari ad Od. IV. Pythiacorum. Duos priores quærentis, apud Lycophronis Scholiasten, oculos fugerunt. Interea non dubito quin legendum sit, ut edidi, v. 2. Δῶρος non Χῶρος, ut erat in Heinsianis Editionibus. Crediderim etiam legendum Ἕλληνος, hoc est, υἱοί. Notum enim est hos fuisse Hellenis filios. Vide *Apollodori* Biblioth. Lib. I. Cap. VII. §. 2.. *Clericus.*

 Ibid.]

Ex eodem Scholiaste Pindari.

Τῇ μὲν ἄρ' ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς
Πυθὼ ἐς ἠγαθέην, καὶ ἔφρασεν ἔργ' ἀΐδηλα
Φοίβῳ ἀκερσεκόμῃ, ὅτε Ἴσχυς γῆμε Κόρωνιν,
Εἰλατίδης, Φλεγύαο διογνήτοιο θύγατρα.

Ex Eodem.

Τὴν δ' Ἀμαρυγκείδης Ἱππόστρατος ὄζος Ἄρηος,
Φυκτέως ἀγλαὸς υἱὸς, Ἐπειῶν ὄρχαμος ἀνδρῶν.

Ex Eodem.

Ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλὴ,
Αὐτὸν μὲν σχέσθαι. κρύψαι δ' ἀδόκητον* μάχαιραν τε
Καλὴν, ἥν οἱ ἔτευξε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις.
Ὡς τὴν μαστεύων οἶος κατὰ Πήλιον αἰπὺ,
Αἶψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκώοισι δαμείη.

Ex Eodem.

Αἴσων, ὃς τέκε θ' υἱὸν Ἰάσονα ποιμένα λαῶν,
Ὃν Χείρων θρέψεν ἐνὶ Πηλίῳ ὑλήεντι.

Ex Eodem. ἐν ὑποθήκαις.

Εὖ νύ τοι ἕκαστα μεταλλᾷ* ἀειγενέτῃσι.

Ex Eodem.

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτος ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδὴν,

Ibid.] Aliter leguntur hi versus in Editione *Clerici* & aliorum,

Ἕλληνες δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Δῶρός τε, Ξοῦθός τε, καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δὲ γένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρῆθευς, ἠδ' Ἀθάμας, καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεὺς ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος περὶ κηεί.

Recte, ut conjecerat *Clericus* legitur Ἕλληνος non Ἕλληνες, ut patet ex *Lycophronis Scholiaste* ad v. 284. Sed pro περὶ κηεὶ omnino legendum Πειρήρης, qui, æque ac Salmoneus, testante *Apollodoro* erat

Ex eodem Scholiaste Pindari.

Venit igitur illi nuncius corvus ſacro à convivio,
Pythonem in divinam, & dixit facta ignota
Phœbo intonſo, Ichyn duxiſſe Coronidem,
Ilatidem, Phegyæ Diogneti filiam.

Ex Eodem.

Hanc vero Amaryncides Hippoſtratus bellicoſus,
Rhyetei inclytus filius, Epeorum dux virorum.

Ex Eodem.

Hoc animo ejus optimum viſum eſt conſilium,
Ipſum quidem retinere, occultare vero inexſpectatum & gladium
Pulcrum quem ei fabricarat inclytus Vulcanus.
Ut hunc quærens ſolus per altum Pelium,
Rurſus à Centauris montanis domaretur.

Ex Eodem.

Æſon, qui genuit filium Jaſonem paſtorem populorum,
Quem Chiron nutriit in Pelio ſylvoſo.

Ex Eodem, in Monitis.

Recte hæc ſingula quærit immortalibus.

Ex Eodem.

In Delo primus ego & Homerus Poëtæ
Canebamus, novis hymnis ſuentes cantionem,

erat ex Æolidis. Male igitur apud *Scholiaſt. Lycophronis* ſecundo loco interſeritur Σαλμωνεύς, &c. *Rob.*

83. Τῇ μὲν] Eſt in Scholiis ad III. Pythiacorum. *Clericus.*

86. Τὴν δ'] Eſt in Scholiis ad X. Olympiac. *Rob.*

95. Εὖ νύ] In Scholiis ad VI. Pythiacorum, ubi profertur ἐκ Χείρωνος ὑποθηκῶν quas Ἡσιόδῳ ἀνατιθέασι. *Clericus.*

96. Εν Δήλῳ] Occurrunt hi verſus, excepto tertio, apud *Euſtathium. Rob.*

99. H

Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορα, ὃν τέκε Λητώ.

Ex Eodem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη Φθίη Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσα
Πηνειοῦ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Ex Eodem, ex iisdem.

Ἢ οἵη Ὑρίη πυκινόφρων Μυκιονίκη,
Ἣ τέκεν Εὔφημον γαιηόχῳ ἐννοσιγαίῳ,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Ex Eodem.

Ἡ δ' ὑποκυσαμένη τέκεν Αἰακὸν ἱπποχάρμην.
Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἥβης πολυηράτου ἵκετο μέτρον,
Μοῦνος ἐὼν ἤσχαλλε, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτου ἔνδοθι νήσου,
Τοὺς ἄνδρας ποίησε, βαθυζώνους τε γυναῖκας.
Οἳ δή τοι πρῶτον ζεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας,
Πρῶτοι δ' ἱστία θέντο νεὼς κυανοπρώροιο.

Ex Eodem.

Ἤτοι ὁ μὲν Σῆρον, καὶ Ἀλάζογον υἱέας ἐσθλούς.

Ex Scholiaste Sophoclis.

Ἔστι τις Ἑλλοπίη πολυλήϊος ἠδ' εὐλείμων,
Ἀφνειὴ μήλοισι καὶ εἰλιπόδεσσι βόεσσιν.
Ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύρρηνες, πολυβοῦται,
Πολλοί, ἀπειρέσιοι, φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων.

99. Ἢ οἵη Φθίη] Ad IV. Pythiacorum, non procul ab initio. *Clericus.*

101. Ἢ οἵη Ὑρίη] Ad IV. Pythiacorum. *Clericus.*

104. Ἡ δ' ὑποκυσαμένη] Legitur apud Scholiasten Lycophronis p. 38. Edit. Stephanicæ, ubi plura de hac fabula. *Clericus.*

109. Οἳ δὴ] Nonnullis verbis mutatis hi versus leguntur etiam apud *Pindarum*

rum

Phœbum Apollinem, qui habet aureum enſem, & quem peperit Latona.

Ex Eodem, ex Eœis.

Aut qualis Phthia habens formam à Gratiis
Penei ad aquam pulcra habitabat Cyrene.

Ex Eodem, ex iiſdem.

Aut qualis Hyria prudens Mecionice,
Quæ peperit Euphemum terræ domino & quaſſatori,
Miſta concubitu aureæ Veneris.

Ex Eodem.

Hæc gravida facta peperit Æacum gaudentem equis.
Sed poſtquam juventutis amabilis attigit menſuram,
Solus cum eſſet, dolebat; pater vero hominum & Deorum
Quotquot erant formicæ, intra amabilem Inſulam,
Eas viros fecit, & mulieres ampla cingula habentes.
Qui primum inſtruxerunt naves utrimque remis actas,
Et primi vela poſuerunt navis nigram proram habentis,

Ex Eodem.

Ille quidem Serum, & Alazogum filios bonos.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Eſt quædam Ellopia dives ſegetum & paſcuorum,
Abundans ovibus & bobus quibus pedes recurvi.
Inhabitantque eam viri habentes multos agnos, & boves,
Multi, innumeri, genera mortalium hominum.

rum in Olymp. n.

Οἳ δ' ἤτοι πρῶτον τεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας·
Πρῶτοι δ' ἱστία θέσαν νεὼς πτερὰ ποντοπόροιο. *Rob.*

111. Ἤτοι ὁ] Occurrit in Olymp. 1. Pater autem Seri erat Halirrothius teſtante Scholiaſte. Ἦν δὲ ὁ Σῆρος τοῦ Ἀλιῤῥοθίου τοῦ Περιήρους καὶ Ἀλκυόνης. *Rob.*

112. Ἔστι τις Ἐλλοπίη] Vide Scholiaſten *Sophoclis* ad Trachinias p. 372. Ed. Stephanicæ. *Clericus.*

131. Τῷ

Ἔνθά γε Δωδώνη τις ἐπ' ἐσχατιῇ πεπόλισται.
Τὴν δὲ Ζεὺς ἐφίλησε, καὶ ὃν χρηστήριον εἶναι
Τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐνὶ πυθμένι φηγοῦ.
Ἔνθεν ἐπιχθονίοις μαντεύματα πάντα φέρονται.
Ὃς δὴ κεῖθι μολὼν θεὸν ἄμβροτον ἐξερεείνῃ
Δῶρα φέρων ἔλθῃσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

Ex Eodem.

Ἣ τέκεθ' Ἑρμιόνην δουρικλυτῷ Μενελάῳ,
Ὁπλότατον δ' ἔτεκεν Νικόστρατον ὄζον Ἄρηος.

Ex Eodem.

Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα καὶ Ἡνιόχην.

Ex Æschyli Scholiaste.

Ἡ δ' ὑποκυσαμένη καλλίζωνος Στρατονίκη
Εὔρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
Τοῦ δ' υἱεῖς ἐγένοντο Δηΐων τε Κλύτιός τε,
Τοξεύς τ' ἀντίθεος, ἠδ' Ἴφιτος ὄζος Ἄρηος.
Τοὺς δὲ μέθ' ὁπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόχη κρείουσα, παλαιὸν γένος Αὐβολίδαο.

Ex Athenæo. ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμποδίας.

——τῷ δὲ Μάρης θοὸς ἄγγελος ἦλθε δι' οἴκου.
Πλήσας δ' ἀργύρεον σκύπφον φέρε, δῶκε δ' ἄνακτι.

Ex Eodem.

Καὶ τότε μάντις μὲν δεσμὸν βιοῦ αἴνυτο χερσὶν,
Ἴφικλος δ' ἐπὶ νῶτ' ἐπεμαίετο τῷ δ' ἐπόπισθεν
Σκύπφον ἔχων ἑτέρῃ, ἑτέρῃ δὲ σκῆπτρον ἀείρας

131. Τῷ δὲ Μάρης] Priora duo fragmenta ex *Athenæo*

leguntur

Illic quædam Dodona in extremo tractu condita est.
Hanc amat Jupiter, & suum oraculum esse
Venerandum hominibus, habitans in fundo fagi.
Hinc terrestribus vaticinia quælibet feruntur.
Qui illuc profectus Deum immortalem interrogarit
Dona ferens venerit cum bonis avibus.

Ex Eodem.

Quæ peperit Hermionen hasta inclyto Menelao,
Minimum vero natu peperit Nicostratum Martium.

Ex Eodem.

Venit ad Creontem & Heniochen.

Ex Æschyli Scholiaste.

Gravida vero facta pulcre cincta Stratonice
Eurytum domi peperit carissimum filium.
Cujus filii fuerunt Deïon & Clytius,
Sagittarius similis Diis, & Iphitus bellicosus,
Post hosce vero minimam natu peperit Ioleam
Antiope regina, priscum genus Aubolidæ.

Ex Athenæo, è secundo Melampodiæ.

——Huic Mares celer nuntius venit, per domum,
Cum implevisset argenteum scyphum tulit, deditque Regi.

Ex Eodem.

Et tunc vates vinculum arcus sustulit manibus,
Iphiclus vero ad humeros instabat ei, à tergo,
Scyphum tenens altera manu, altera vero sceptrum tollens

leguntur Lib. XI. p. 498. *Clericus.*

Ἔστηκεν Φύλακος, καὶ ἐνὶ δμώεσσιν ἔειπε·

Apud Eundem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος,
Ὅστις ἄδην πίνει, οἶνος δέ οἱ ἔπλετο μάργος,
Σὺν δὲ πόδας χεῖράς τε δέει, γλῶσσάν τε νόον τε
Δεσμοῖς ἀφράστοισι· φιλεῖ δέ ἑ μαλθακὸς ὕπνος.

Ex Eodem.

Τὰς δὲ βροτοὶ καλέουσι Πελειάδας.

Ex Eodem.

Εὐρυγύης δ' ἔτι κοῦρος Ἀθηνάων ἱεράων.

Ex Eodem.

Ἡδὺ γάρ ἐστ' ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ
Τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται.

Apud Stephanum. ἐν Αἰγίνης δευτέρῳ.

——νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι δίῃ,
Τὴν πρὶν Ἀβαντίδα κίκλησκον θεοὶ αἰὲν ἐόντες,
Τὴν τότ' ἐπώνυμον Εὔβοιαν βοὸς ὠνόμασε Ζεύς.

Ex Suïda.

Ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῃσι,
Νοῦν δ' Ἀμυθαονίδαις, πλοῦτον δὲ πόρ' Ἀτρείδῃσιν.

Ex Eodem.

Εἵνεκα μαχλοσύνης στυγερῆς τέρεν ὤλεσεν ἄνθος.

137. Οἷα Διώνυσος] Est apud eumdem Lib. X. p. 428. ubi multa in eamdem sententiam. *Clericus*.

143. Ἡδὺ] Profertur ex Melampodia *Hesiodi*, *Athenæi* Lib. II. p. 40. *Clericus*.

145. Νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι] *Stephanus* habet in voce *Abantis*, ubi *Ab. Berkelius* ostendit legendum non ἐν Αἰγίνης sed ἐν Αἰγιμίου δευτέρῳ. De nominibus Eubœæ, ex Phœnicia Lingua, ea tradidit *Sam. Bochar-*

Stabat Phylacus, & inter famulos dixit.

Apud Eundem, ex Eœis.

Qualia Dionyſius dedit hominibus gaudium & inimicitiam,
Quiſquis copiosè bibit, vinum vero eſt ei petulans,
Simulque manus & pedes vincit, linguamque & mentem
Vinculis quæ dici nequeunt, & eum amat mollis ſomnus.

Ex Eodem.

Quas mortales vocant Peleïadas.

Ex Eodem.

Eurygyes adhuc puer Athenarum Sacrarum.

Ex Eodem.

Dulce enim eſt in convivio & in epulo florente
Recreari ſermonibus, poſtquam convivio ſaturati ſunt.

Apud Stephanum, è II. Æginæ.

—— in divina Inſula Abantide,
Quam prius Abantidem vocabant Dii æterni, &
Quam tunc à bove cognominatam Eubœam vocavit Jupiter.

Ex Suïda.

Fortitudinem quidem dedit Jupiter Æacidis,
Sapientiam vero Amythaonidis, & divitias largitus eſt Atridis.

Ex Eodem.

Ob laſciviam odioſam tenerum (virginitatis) amiſerunt florem.

Bochartus, Chanaanis Lib. I. c. 13. quæ oſtendere queant quanti uſus ſit ea Lingua, ad Græciæ origines illuſtrandas. *Clericus.*

150. Εἵνεκα] Occurrit in voce Μαχλοσύνη quam ita explicat Lexicographus "Καταφέρεια, γυναικομανία, Ἡσιόδειος ἡ λέξις. "Λέγει γὰρ περὶ τῶν Προίτου θυγατέρων. Εἵνεκα &c. *Fragm. Inedit. Rob.*

154. Εὐνέα

Ex Suïda & Polybio.

Αἰακίδας πολέμῳ κεχαρηότας ἠΰτε δαιτί.

Ex Plutarcho.

——οἵτ' ἄλσεα καλὰ νέμονται,
Καὶ πηγὰς ποταμῶν, καὶ πείσεα ποιήεντα.

Ex Eodem.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοίνικας
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο.

Ex Eodem.

Δεινὸς γάρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηΐδος Αἴγλης.

Ex Clemente Alexandrino.

Μάντις δ' οὐδείς ἐστιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νόον Αἰγιόχοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν
Ἀθανάτων· σοὶ δ' οὔτις ἐρήρισαι κράτος ἄλλος.

Ex Eodem.

Μουσάων, αἵτ' ἄνδρα πολυφραδέοντα τιθεῖσι,
Θέσκελον, αὐδήεντα.

154. Ἐννέα τοι] Apud *Plutarchum* de Oraculorum defectu p. 415. T. 2. exstant duo priora fragmenta *Hesiodi*, ubi & eorum interpretationem legere licebit. Compara etiam, si vacat aut lubet, translationem horum versuum, quæ exstat Eidyllio X. *Ausonii*, ad quem & *Eliam Vinetum* consule. *Clericus.*

Ibid.] Occurrit etiam hic versus apud *Scholiasten Aristophanis* ad Ὀρνιθ. v. 610.

Ad

Ex Suïda & Polybio.

Æacidas bello gaudentes ut convivio.

Ex Plutarcho.

—— quæ nemora amœna habent
Et fontes fluviorum, & paſcua herbida.

Ex Eodem.

Novem vivit ætates garrula cornix
Hominum qui juventute florent; cervus vero æquat quatuor cornices;
Tres vero cervos æquans corvus ſenex fit; deinde Phœnix
Novem corvos æquat; nos vero decem Phœnices
Nymphæ cincinnatæ filiæ Jovis Ægidem habentis.

Ex Eodem.

Gravis enim eum atterebat amor Panopeïdis Æglæ.

Ex Clemente Alexandrino.

Vates nemo eſt terreſtrium hominum,
Qui noverit mentem Jovis Ægidem habentis.

Ex Eodem.

Ille enim omnium rex & dominus eſt
Immortalium; tecum nemo alius de potentia certarit.

Ex Eodem.

Muſarum quæ virum reddunt celebrem,
Divinum, vocalem.

Ad eundem reſpicit *Scholiaſtes Lycophronis* v. 794. cum dicit, Ἑκατὸν ὀκτὼ ζῇ γενεὰς, καθ' Ἡσίοδον, ὁ κόραξ. *Rob.*

159. Δεινὸς γὰρ] In Vita Theſei p. 8. ubi, auctore *Herea* Megarenſi, dicitur Piſiſtratus hunc verſum ex *Heſiodi* operibus ſuſtuliſſe. *Clericus.*

160. Μάντις] Exſtat Stromate V. p. 610. & ſequens fragmentum Ibid. p. 603. *Clericus.*

168. Ζεῦ

Ex Eodem.

Ηδὺ δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
Αθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές.

Ex Scholiaste Lycophronis.

Ζεῦ πάτερ, εἴθε μοι * ἧσσω μὲν αἰῶνα βίοιο
Ωφειλες δοῦναι, καὶ ἴσα μήδεα ἴδμεναι
Θνητοῖς ἀνθρώποις· νῦν δ' οὐκ ἐμὲ τυτθὸν ἔτισας,
Ος με μακρόν γε ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα βίοιο
Επτά μ' ἔτη ζώειν * γενεὰς μερόπων ἀνθρώπων.

Ex Eodem.

Τρὶς μάκαρ Αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιε Πηλεῦ,
Ος τοῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις.

Ex Eodem.

Οἴην μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν τέρπεται ἀνήρ,
Τὰς δέκα δ' ἐμπίπλησι γυνὴ τέρπουσα νόημα.

Ex Eodem. ἐκ τῆς Ηρωϊκῆς γενεαλογίας.

Ηματι τῷ ὅτε τεῖχος ἐϋδμήτοιο πόληος
Υψηλὸν ποίησε Ποσειδάων καὶ Απόλλων.

Ex Eodem.

Χαίρετε Λυγκῆος γενεή——

Ex Athenagora.

——πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Χώσατ', ἀπ' Οὐλύμπου δὲ βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ

168. Ζεῦ πάτερ] Legitur p. 112. Ed. Pauli Stephani. *Clericus.*

175. Οἴην μὲν] Citantur etiam hi versus ab Apollodoro Bibl. Lib. III. Pessime autem vertuntur in *Clerici* Editione

Quali sorte delectatur vir decem sortium
Tales decem implet mulier delectans sapientia.

Primo enim scribitur οἴην pro οἵην. Perperam etiam *delectans sapientia.* Quem, quæso, delectans? Quid deinde *sapientia?*

Ex Eodem.

Dulce eſt reſciſcere quæ mortalibus conſtituerunt
Immortales malorum & bonorum ſignum manifeſtum.

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Jupiter pater, utinam mihi minus ſpatium vitæ
Dediſſes, & bona conſilia ſciremus
Mortalibus hominibus: nunc vero me ne tantillum honoraſti,
Qui me longum ſtatuiſti habere ſpatium vitæ,
Septem me vivere ætates varie loquentium hominum.

Ex eodem, in Epithalamio Pelei & Thetidis.

Ter beate Æacida, & quater beate Peleu,
Qui domi ſacrum lectum conſcendis.

Ex Eodem.

Una ſorte ex decem delectatur vir,
Decem vero implet mulier oblectans animum.

Ex Eodem.

Die illo quo murum bene fabricatæ urbis
Excelſum fecit Neptunus & Apollo.

Ex Eodem.

Salvete Lyncei genus ——

Ex Athenagora.

—— pater hominumque & Deorum
Iratus eſt, & ab Olympo jaculatus ardenti fulmine

tia? Nihil certe ad rem de qua agitur *ſapientia* attinet. Omnino igitur vertendum *Oblectans animum*. Quo ſenſu uſurpatur in ἔργοις

Χρυσέῳ ὔτε φρὴν ἐναλίγκιον ὔτε νόημα. *Rob.*

177. Ηματι] Occurrit apud *Scholiaſten Lycophronis* ad V. 393. *Fragm. Inedit. Rob.*

179. Occurrit ad V. 1124. *Fragm. Inedit. Rob.*

180. Πατὴρ] In Legatione pro Chriſtianis, paullo ante finem. *Clericus.*

183. Φαι-

Ἔκτανε Λητοΐδην, φίλον σῷ θυμὸν ὀρίνων.

Ex Scholiaste Arati & Hesiodi.

Φαισύλη ἠδὲ Κορωνὶς, ἐϋστέφανός τε Κλέεια,
Φαιώθ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος,
Ἃς Ὑάδας καλέουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.

Ex Etymologico.

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκεν, ἀείδελα πάντα τίθεσκεν.

Ex Eodem.

Βύβλον τ' Ἀγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ὡς κε πόλις ῥέζῃσι· νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος.

Ex Scholiaste Theocriti.

——ὀλίγον δ' εἴσεται κισσυβίῳ.

Idem ad Id. XI.

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Ex Scholiaste Nicandri.

——χρὴ πατρὶ κτίλον ἔμμεναι.

Ex Theone.

Καί τε διερχόμενος ἠπειγμένος ἐστὶ δράκων ὥς.

Aspasius in III. Ethicorum Aristotelis.

Ὅτι τὸ πονηρὸς ἐπὶ τοῦ ἐπιπόνου τάττεται καὶ δυστυχοῦς ἱκανὸς Ἡσίοδος

183. Φαισύλη] Ad Tom. 15. φαινομένων. Morelianæ Edit. ubi de Hyadibus. *Clericus.*

186. Ὅττι] In voce ἀείδελον, seu col. 21. ubi postquam dixit Etymologici Auctor ἀείδελον significare ἀόρατον, quamvis apud *Nicandrum* contrario significatu legatur, pro semper conspicuo, docet hunc versum profudisse *Hesiodum* de *Autolyco* furum nobilissimo, qui furabatur equos, faciebatque ut alii viderentur, quia mutabat eorum colorem. Sed potius inconspicuos reddidisse dicitur, quos occultabat furto sublatos. *Clericus.*

Ibid.] Hic versus à Scholiaste Lycophronis

Occidit Letoïdem, ſuam iram excitans.

Ex Scholiaſte Arati & Heſiodi.

Phæſyla & Coronis & bene cincta Cleea
Phæoque amabilis & Eudora amplo peplo,
Quas Hyadas vocant in terra populi hominum.

Ex Etymologico.

Quidquid manibus arripuiſſet, inconſpicua omnia reddebat.

Ex Eodem.

Byblum & Anchialum & Sidonem florentem.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ut urbs faciat, lex antiqua optima eſt.

Ex Scholiaſte Theocriti.

——parum ſciet Ciſſybio.

Ex Eodem ad Idyll. XI.

Stultus, qui, paratis relictis, imparata ſectatur.

Ex Scholiaſte Nicandri.

——oportet patri arietem eſſe.

Ex Theone.

Et tranſiens feſtinans eſt inſtar draconis.

Aſpaſius in III. Ethicorum.

Πονηρὸς poni pro laborioſo & infelice oſtendere poteſt Heſiophronis ad V. 344. ſic citatur,

Πάντα γὰρ ὅσσα λάβεσκεν ἀΐδηλα πάντα τίθεσκε.

Narratur autem ab eo Autolyci hiſtoria hoc modo. Ὁ Αὐτόλυκος κλεπτοσύνῃ πάν-"τας ὑπερέβαλε· κλέπτων γὰρ πάντων ἵππους τε, "καὶ βόας καὶ ποίμνια, τὰς σφραγῖδας αὐτῶν με-"τεποίει, καὶ ἐλάνθανε τοὺς δεσπότας αὐτῶν, ὥς "φησὶ καὶ Ἡσίοδος. Σίσυφος δὲ μονογράμμῳ τυ-"πώματι τὸ τούτου ὄνομα ἐγχαράττων ταῖς τῶν "ἑαυτοῦ ζώων ὁπλαῖς καὶ χηλαῖς, ἐπιγίνωσκεν. *Rob.*

187. Βύβλον] In voce Βύβλος, ſeu col. 216. *Clericus.*

192. Καί τε διερχόμενος] Ad Tom. 6. φαινομένων. *Clericus.*

παραστῆπαι ἐν ταῖς μεγάλαις ἠοίαις, ἐν αἷς τὴν Ἀλκμήνην ποιῶν (l. ποιεῖ) πρὸς τὸν Ἡρακλέα λέγουσαν·

Ω τέκνον· ἦ μάλα δή σε πονηρότατον καὶ ἄριστον
Ζεὺς ἐτέκνωσε πατήρ·

Καὶ πάλιν·

Τέκνον ἐμὸν αἱ μοῖραι σε πονηρότατον καὶ ἄριστον.

Ex Scholiaste Euripidis.

——Τῇσι δὲ φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ηγάσθη προσιδοῦσα· κακὴν δέ σφ' ἔμβαλε φήμην.

Ex Harpocrationis Lexico.

Εργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων.

Ex Eustratio.

Αργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὸς ποίησεν ἔνυδρον.

195. Ω τέκνον] Duo priores versus ex *Eustratio*, Aristotelis Interprete, (non ex *Eustathio*, ut legitur in nonnullis Editionibus) & quidem vitiosius fuerant prolati. Cetera fragmenta quærant harum rerum studiosi, quibus & otium & editionum commodiorum copia suppetet; nam ad me quidem quod attinet, nolo dare pœnas negligentiæ eorum, qui primi hæc fragmenta collegerunt. *Clericus.*

196. Τῇσιν δὲ] Occurrunt in Scholiis ad Oresten v. 249.

Επίσημον ἔτεκε Τυνδάρεως εἰς τὸν ψόγον
Γένος θυγατέρων, δυσκλεές τ' ἀν' Ελλάδα.

Insigne genuit Tyndarus ad vituperium
Genus filiarum, & infame per Græciam.

Ad quod sic Scholiastes. Στησίχορός φησιν, ὡς θύων τοῖς θεοῖς Τυνδάρεως Αφροδίτης ἐπελάθετο. Η δὲ θεὸς ὀργισθεῖσα, διγάμους τε, καὶ τριγάμους, καὶ λειψάνδρους αὐτοῦ τὰς θυγατέρας ἐποίησεν·

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΗΣΙΟ-

dus, in magnis Eœis, in quibus Alcmenam inducit dicentem Herculi:

O fili, ſane te laborioſiſſimum & optimum
Jupiter genuit pater.

Et iterum:

Parcæ te, ô fili, & laborioſiſſimum & optimum.

Ex Scholiaſte Euripidis.

——Illis amans genitalia Venus
Irata eſt intuita; malam autem iis injecit famam.

Ex Harpocrationis Lexico.

Opera ſunt juvenum, conſilia maturorum, preces vero ſenum.

Ex Euſtratio.

Argos quod erat ſine aqua Danaus reddidit aquoſum.

σιν· ἔχει δὲ ἡ χρῆσις οὕτως·

Οὕνεκα Τυνδάρεως ῥέζων ἅπασι θεοῖς
Μιᾶς λάθετο ἠπιοδώρου Κύπριδος·
Κείνα δὲ Τυνδάρεω κούραις χολωσαμένη
Διγάμους τὲ καὶ τριγάμους τίθησι καὶ λιπεσήνορας.

Καὶ Ἡσίοδος, ut ſupra—
Καὶ Ὅμηρος·

Ὡς δὲ Κλυταιμνήστρη λείπουσ' Ἀγαμέμνονα δῖον
Αἰγίσθῳ παρέλεκτο. καὶ εἵλετο χείρον' ἀκοίτην,
Ὡς δ' Ἑλένη ἤσχυνε λέχος ξανθοῦ Μενελάου.

Hi autem Verſus non jam apud Homerum extant, ſed à Barneſio videntur pertinere ad V. 438. Odyſſ. λ. *Fragm. Inedit. Rob.*

198. Ἔργα] Hunc Verſum, ex teſtimonio Hyperidis, *Heſiodo* attribuit Harpocration. Τοῦτο καὶ Ὑπερείδης ἐν τῷ κατ' Αὐτοκλέους Ἡσιόδου φησὶν εἶναι. Παροιμία τίς ἐστιν ἣν ἀνέγραψε καὶ Ἀριστοφάνης ὁ Γραμματικὸς οὕτως ἔχουσαν. *Fragm. Inedit. Rob.*

F I N I S.

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ
ΑΓΩΝ.

HOMERI & HESIODI
CERTAMEN.

CUM

PRÆLOQUIO & ANNOTATIONIBUS

JOSUÆ BARNESII.

PRÆLOQUIUM

JOSUÆ BARNESII.

DE Hoc *Homeri*, & *Hesiodi* Certamine, nonnihil videtur congruum prælibare. *Varro* quidem apud *Gellium*, l. 3. c. 11. De *Homero* & *Hesiodo*, Non Dubium esse, ait, Quin aliquo tempore eodem vixerint, idque ex *Epigrammate* ostendi, quod in *Tripode* scriptum est, qui in Monte *Helicone*, ab *Hesiodo* positus traditur, Videtur hoc ipsum etiamnum extare, apud *Dionem* & *Antholog.* l. 3. fol. 270. Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν, Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. Fertur & aliud Epigramma, quo memoratur, *Hesiodum* cum *Homero* aliquando Certasse, at non in *Chalcide*, quod aliud testatur, verum in *Delo:* & hi Versus ipsius *Hesiodi* nomine proferuntur.

* Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδὴν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον· ὃν τέκε Λητώ.

Verum hoc Carmen nec Victum *Homerum*, nedum Contendisse memorat; at solummodo Utrosque *Apollinem* celebrasse. Extat quidem, apud ipsum *Hesiodum*, Locus, qui illum ad Exequias *Amphidamantis* Hymno Certasse, & Victoriam reportasse, Victoriæque Præmium, Tripodem; quem & *Musis* Dedicasse: at nihil ibi de Victo *Homero*; quæ res, si vera esset, majoris foret *Hesiodo* Gloriationis argumentum, *Oper.* & *Dier.* l. 2. v. 652.

Ἔνθαδ' ἐγὼν, ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος,
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα· τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἄθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθα με φημι
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν Τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃς Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα·
Ἔνθα † με τοπρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.

* Duo Priores Versus apud *Eustath.* fol. 5. & *Scholiast.* fol. 5. & *Scholiast. Pindari*, ad *Nemeonic.* §. 2. Ultimus Versus additur his, in *Hesiodi* Vita à *Lilio Gyraldo* conscripta.
† Confer. *Hesiod.* Theogon. v. 22.

Plures

Plures tamen etiam Docti homines, nec heri illi, aut nudiustertius, hujus *Concertationis* meminerunt, quales ſunt *Plutarchus*, Sympoſiacῶν, l. 5. Quæſt. 2. & in Convivio *Septem Sapientum*, fol. 153. Item *Philoſtratus*, in *Heroicis*, *Libanius*, in *Socratis* Apologia, §. XXIX. f. 633. *Joh. Tzetzes*, Prolegomenis ad *Heſiodum*, *Euſtathius*, in Proœmio, fol. 3. lin. 47. cujus Verba mox proferenda, in Notis ad hoc *Certamen*. Præterea videſis *Jani Rutgerſii* Varias Lectiones; *Danielis Heinſii* Introductionem ad *Heſiodum*, c. XVIII. & *Eraſmum* denique in Adagio πάνδος ψῆφος· necnon *Johannis Alberti Fabricii*, Bibliothecæ *Græcæ*, 1 Volum. l. 2. c. 8. §. 2. fol. 370.

Nos nihil hic Diſputamus, Utrum opus hoc ſit *Genuinum*, an non; moneo tantum, Opus eſſe Prudentiæ plenum, & *Homeri* Famæ & Nomini deſtinatum; licet Illum exhibeat victum: nam id certe non ſine *Judicum* Iniquitate, nec cum ullo *Heſiodi* Merito. Quod ſi poſt *Hadriani* Imperatoris tempora hoc, quod præ manibus habemus, ſit ſcriptum; nihil tamen impedit, quin Res ipſa ſit longe antiquior, & brevia illius Momenta diu ante ſint hinc inde ſparſa, & conſervata; tum vero tandem collecta & Orbi Literato exhibita. Atque hæc de hac re ſufficiant.

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ

Α Γ Ω Ν.

ΟΜΗΡΟΝ καὶ Ἡσίοδον, τοὺς θειοτάτους Ποιητὰς, πάντες ἄνθρωποι Πολίτας ἰδίους εὔχονται γενέσθαι· ἀλλ᾽ Ἡσίοδος μὲν τὴν ἰδίαν ὀνομάσας πατρίδα, πάντας τῆς φιλονεικίας ἀπήλλαξεν, εἰπὼν, ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, [[1] Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν, ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν,]

[a] Εἴσατο δ᾽ ἄγχ᾽ Ἑλικῶνος, ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ᾽ ἐσθλῇ.

Ὅμηρον δὲ πᾶσαι, ὡς εἰπεῖν, αἱ πόλεις, καὶ οἱ ἔποικοι αὐτῶν, παρ᾽ ἑαυτοῖς γεγενῆσθαι λέγουσι· καὶ πρῶτοί γε Σμυρναῖοι, Μέλητος ὄν-

HOMERI ET *HESIODI*

CERTAMEN.

HOMERUM, & Hesiodum, Poetarum excellentissimos, omnes suos fuisse cives gloriantur. Hesiodus autem, sua patria nominata, omnem contentionem diremit, dicens de patre suo,

Habitavit autem prope Heliconem misero in vico,
Ascra, hyeme malo, æstate autem molesto, nunquam bono.

Homerum autem omnes pene urbes, earumque coloni apud se natum affirmant: primi quidem Smyrnæi Meletis, patrii fluvii,

1 Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν,] ex ipso *Hesiodo*, v. 634. Voces, ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν, ad *Sensum* supplendum, οἴχεσθαι.

a Εἴσατο] γρ. νάσσατο, *Hesiod.* Ibid. v. 637.

τα τοῦ παρ' αὐτοῖς ποταμοῦ, καὶ Κριθηΐδος Νύμφης, κεκλῆσθαί φασι πρότερον, Μελησιγένη· ὕστερον μέντοι τυφλωθέντα, Ομηρον μετονομασθῆναι, διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων συνήθη προσηγορίαν. Χῖοι δὲ πάλιν τεκμήρια φέρουσιν, ἴδιον εἶναι πολίτην [1] αὐτῶν, λέγοντες, καὶ περισώζεσθαί τινας ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ παρ' αὐτοῖς, Ομηρίδας καλουμένους. Κολοφώνιοι δὲ καὶ τόπον δεικνύουσιν, ἐν ᾧ φασιν αὐτὸν γράμματα διδάσκοντα, τῆς Ποιήσεως ἄρξασθαι, καὶ ποιῆσαι πρῶτον τὸν Μαργίτην.

Περὶ δὲ τῶν Γονέων αὐτοῦ πάλιν πολλὴ διαφωνία παρὰ πᾶσίν ἐστιν. Ελλάνικος μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθης, [2] πατέρα αὐτοῦ Βίωνα λέγουσιν· Εὐμαίων δὲ, Μέλητα· Καλλικλῆς δὲ, [3] Δμασαγόραν· Δημόκριτος δὲ Τροιζήνιος, Δαήμονα ἔμπορον· ἔνιοι δὲ, Ταμύραν· Αἰγύπτιοι δὲ, Μενέμαχον [τὸν] ἱερογραμματέα· εἰσὶ δ', οἳ Τηλέμαχον, τὸν Οδυσσέως· μητέρα δ', οἱ μὲν, Μῆτιν· οἱ δὲ, Κρι-

& Critheidos Nymphæ filium fuiſſe, & exinde Meleſigenem primo nominatum dicunt; deinde vero, cum cæcus factus eſſet, Homeri nomen accepiſſe, quod quidem imponere viſu privatis in iſta regione mos erat. Chii rurſus argumenta adhibent quibus eum civem eſſe ſuum evincant, dicentes, etiamnum apud ſe reſtare quoſdam de genere ejus, Homeridas appellatos. Colophonii autem vel locum oſtentant, in quo dicunt eum, dum literas doceret, Poeſin primo attigiſſe, initio facto à poemate quod nuncupatur *ὁ Μαργίτης*.

De parentibus autem ejus ſumma eſt apud omnes diſceptatio. Hellanicus quidem & Cleanthes dicunt patrem ejus Bionem fuiſſe; Eumæon autem, Meletem; Callicles, Dmaſagaram; Democritus Troezenius, Dæmonem Mercatorem; Quidam vero, Tamyram; Egyptii autem Menemachum illum ſcribam; Sunt etiam qui Telemachum Ulyſſis filium. Matrem autem ejus, hi, Metin; hi, Cre-

1. *Αὐτῶν*] Addo.

2. *Πατέρα αὐτοῦ*] Has voces recte additas agnoſcet, qui ſequens *τὸ μητέρα* adverterit. Idem dicendum mox, ad *τὸν*, & ſimilia, quæ *Uncinis* incluſa videris.

3. *Δμασαγόραν*] Ita, pro *δ' μ ασ γορ*, ex *Euſtathio*. Vid. Not. in *Textum*, ad *Odyſſ. μ'.* v. 63.

1. Θεμιστῶ]

θηίδα· οἱ δὲ, *[1] Θεμιστῶ· οἱ δὲ, * Εὐγναθῶ· ἔνιοι δὲ Ἰθακησίαν τινὰ, ὑπὸ Φοινίκων ἀπεμποληθεῖσαν· οἱ δὲ, [2] Καλλιόπην, τὴν Μοῦσαν· τινὲς δὲ, Πολυκάστην, τὴν Νέστορος. Ἐκαλεῖτο δὲ, Μέλης· ὡς δέ τινές φασι, Μελησιγένης· ὡς δὲ ἔνιοι, Αὐλήτην ὀνομασθῆναι αὐτόν φασι· τινὲς, Ὅμηρον, διὰ τὸ τὸν πατέρα αὐτοῦ [3] Ὅμηρον δοθῆναι ὑπὸ Κυπρίων Πέρσαις· οἱ δὲ, διὰ τὴν πήρωσιν τῶν ὀμμάτων· παρὰ γὰρ τοῖς [4] Αἰολεῦσιν οὕτως οἱ πηροὶ καλοῦνται.

Ὅπερ δὲ ἀκηκόαμεν, ἐπὶ τοῦ θειοτάτου αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, εἰρημένον ὑπὸ τῆς Πυθίας περὶ Ὁμήρου, ἐκθησόμεθα· τοῦ γὰρ βασιλέως πυθομένου, πόθεν Ὅμηρος, καὶ τίνος· ἀπεφοίβασε δι' Ἑξαμέτρου τόνδε τὸν τρόπον,

theida; hi, Themiſto; hi, Eugnatho; aliqui vero Ithacenſem quandam à Phænicibus, in ſervitutem venditam; alii Calliopen, Muſam; alii Polycaſten, Neſtoris filiam. Vocabatur autem Meles; vel, ut alii ferunt, Meleſigenes; vel ſecundum nonnullos, Auletes; Aliqui vero Homerum nominatum prædicant, ex eo quod pater ejus in obſidem Perſis à Cypriotis traditus fuerit; alii vero, ob cæcitatem; ita enim cæci ab Æolis vocantur.

Quod vero audivimus, Adrianum *ſc.* divinum illum Imperatorem, Pythiam de Homero conſuluiſſe, id exponemus. Cum enim rex ille interrogaret, qua patria, & patre natus fuerit Homerus, hujuſmodi reſponſum, verſibus Hexametris comprehenſum, tulit.

1. Θεμιστῶ] Ita, pro Θεμιστὼ, legendum Cenſeo, ut & Εὐγναθῶ, pro corrupto Εὐγνηθώ, cum illud ab εὖ & γνάθος oriatur, συνώνυμον τῷ καλλιπάρῃος, at hoc ſit *Monſtrum* potius, quam *Nomen*.

2. * Καλλιόπην, τὴν Μοῦσαν] *Suidas*, v. Ὅμηρος, ὁ Ποιητὴς, Μέλητος, τοῦ ἐν Σμύρνῃ ποταμοῦ, καὶ Κρηθηΐδος· ὡς δὲ ἄλλοι, Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης, τῆς Μούσης.

3. * Ὅμηρον δοθῆναι] *Suidas*, Ὅμηρον, παρὰ Θουκυδίδῃ, ἐνέχυρον, τὸ εἰς εἰρήνην διδόμενον ἐπὶ συνθήκαις· Αἰλιανὸς, Ὁ δὲ ὑφαιρεῖται τὸν κάνδυν, καὶ φιλίας σύμβολον καὶ ὅμηρον παρ' ἑαυτοῦ κομίζει τῷ ἑταίρῳ αὐτοῦ. Ὅμηροι δέ εἰσιν, οἱ ἐπὶ συμβάσεσι διδόμενοι· ὁμηρῆσαι γὰρ, τὸ συμβαλεῖν. Θεόπομπος δὲ, ὁμηρεῖν φησι, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, λέγεσθαι, τὸ ἀκολουθεῖν· τοὺς οὖν ἐπ' ἀκολουθίᾳ τῶν ὡμολογημένων διδομένους, ἐντεῦθεν Ὁμήρους φασὶ λέγεσθαι. Vid. ad *Odyſſ.* π' v. 468. & *Heſych.* v. Ὅμηρος.

4. Αἰολεῦσιν οἱ πηροὶ, ὅμηροι καλοῦνται] Vid. *Etymolog.* M. v. Ὅμηρος. Hujuſmodi ineptias in Etymologiis *Græci* ſuo more Commenti ſunt, veræ Originis ignari; nempe qui omnia ad ſuam Linguam referre ſolebant. Dixerunt itaque, Ὅμηρος, ὁ μὴ ὁρῶν, & hinc, *Homerus* Cæcus. *Heſych. Mileſius*, Ὅμηρος ἱστορεῖται γενέσθαι τυφλός· ὡς μὴ ἐμπλησθεὶς ἐπιθυμίας, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἔρχεται. Verum ab *Omer*, Participio *Hebraico*, Verbi *Amar*, ductam Vocem putant veriſimilius nonnulli, ut alias probo.

1. * Νεστορέιν

Ἄγνωστόν μ' ἔρεαι γενεὴν καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἀμβροσίου Σειρῆνος· ἕδος δ', Ἰθακήσιός ἐστιν·
Τηλέμαχος δὲ πατὴρ, καὶ [1] Νεστορέη [a] Ἐπικάστη
Μήτηρ, ἥ μιν ἔτικτε βροτῶν πολὺ πάνσοφον ἄνδρα.

[2] Οἷς μάλιστα δεῖ πιστεύειν, διά τε τὸν Πυθόμενον, καὶ τὸν Ἀποκρινάμενον· ἄλλως τε, οὕτως τοῦ ποιητοῦ μεγαλοφυῶς τὸν προπάτορα διὰ τῶν ἐπῶν δεδοξακότος.

Ἔνιοι δὲ μὲν οὖν αὐτὸν προγενέστερον Ἡσιόδου φασὶν εἶναι· τινὲς δὲ, νεώτερον καὶ συγγενῆ· [3] Ἀπόλλωνός φασι καὶ Θοώσης, τῆς Ποσειδῶνος, γενέσθαι Λίνον· Λίνου δὲ, Πίερον· Πιέρου δὲ, καὶ Νύμφης Μεθώνης, Οἴαγρον· Οἰάγρου δὲ, καὶ Καλλιόπης, Ὀρφέα· Ὀρ-

Ignotum me percontaris genus, & patriam
Divini Seirenis: patria certe est Ithacensis.
Telemachus vero pater, & filia Nestoris Epicaste
Mater, quæ eum peperit hominum longe sapientissimum.

Quibus omnino fides est adhibenda, & ejus gratia qui interrogavit, & ejus qui responsum dedit; præsertim vero cum ipse poeta (Ulyssem) avum suum tam magnifice carminibus celebraverit.

Aliqui autem dicunt antiquiorem eum Hesiodo fuisse; nonnulli autem juniorem, & cognatum. Ab Apolline, ut dicunt, & Thoosa Neptuni filia, genitus erat Linus; à Lino Pierus; à Piero, & Nympha Methone Oeagrus; ab Oeagro, & Calliope Orpheus; ab

1. * Νεστορέη Ἐπικάστη] *Nestoris* filiæ Nomen, Πολυκάστη, *Hesiodo*, Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐΰζωνος Πολυκάστη, Νέστορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληϊάδαο, Περσέπολιν, μιχθεῖσα διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην. *Suidas*, v. Ὅμηρος. Κατὰ δὲ ἄλλους, Τηλεμάχου, τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ Πολυκάστης, τῆς Νέστορος. Adeo & *Suidas* videtur ad hoc Oraculum respexisse.

2. Οἷς μάλιστα δεῖ πιστεύειν] Hinc apparet, Auctorem hujus Certaminis *Ethnicum* fuisse, cum hæc scriberet; quod *Adriano* Imperatori & *Pythio* Dæmoni tantopere fidendum putaret. At si *Pythius* verè locutus, quomodo hoc *Hesiodo* ignotum; qui *Telemachi* & *Polycastæ* non nisi unum memorat filium, *Persepolin*?

3. * Ἀπόλλωνός φασι, καὶ Θοώσης, τῆς Ποσειδῶνος, γενεαλογοῦσι Λίνον] *Suidas* paulo aliter hanc Genealogiam deducit, v. Ὅμηρος. Ἔτι δὲ ἡ τοῦ γένους τάξις κατὰ τὸν ἱστορικὸν Χάρακα, αὕτη. Αἰθούσης Θρασύτης, Λίνος· τοῦ δὲ, Πίερος· τοῦ δὲ, Οἴαγρος· τοῦ δὲ, Ὀρφεύς· τοῦ δὲ, Δρῆς· τοῦ δὲ, Εὔκλεος (ita lego, pro Εὐκλέης) τοῦ δὲ, Ἰδμονίδης· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπης· τοῦ δὲ, Εὔφημος· τοῦ δὲ, Ἐπιφραδής· τοῦ δὲ, Μελάνωπος· τοῦ δὲ, Ἀπελλῆς· (Ita pro Ἀπελλαῖς) τοῦ δὲ, Μαίων· ὃς ἦλθεν ἅμα ταῖς Ἀμαζόσιν ἐς Σμύρνην, καὶ γήμας Εὐμήτιν, τὴν Εὐέπους, τοῦ Μνησιγένους, ἐποίησεν Ὅμηρον.

a Γρ. Πολυκάστη, *Hesiod.* Vid. Not.

1. Τῆς

φέως δὲ, [a] Ὄρτην· τοῦ δὲ, Ἁρμονίδην· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπην· τοῦ δὲ, Εὔφημον· τοῦ δὲ, Ἐπιφράδην· τοῦ δὲ, Μελάνωπον· τούτου δὲ, Δῖον καὶ Ἀπελλαῖον· Δίου δὲ καὶ Πυκιμήδης, τῆς Ἀπόλλωνος θυγατρὸς, Ἡσίοδον καὶ Πέρσην· Πέρσου δὲ, Μαίονα· Μαίονος δὲ θυγατρὸς [τῆς [1] Κριθηΐδος] καὶ Μέλητος, τοῦ ποταμοῦ, Ὅμηρον.

Τινὲς δὲ συνακμάσαι φασὶν αὐτούς· ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαι ὁμόσε, ἐν Αὐλίδι τῆς Βοιωτίας· ποιήσαντα γὰρ τὸν Μαργίτην Ὅμηρον, περιέρχεσθαι κατὰ πόλεις ῥαψῳδοῦντα· ἐλθόντα δὲ καὶ εἰς Δελφοὺς, περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ πυνθάνεσθαι, τίς εἴη· τὴν δὲ Πυθίαν εἰπεῖν,

[2] Ἔστιν Ἴος νῆσος, μητρὸς πατρίς· ἥ σε θανόντα
Δέξεται· ἀλλὰ [3] νέων παίδων αἴνιγμα φύλαξαι.

Τὸν δὲ, ἀκούσαντα, περιΐστασθαι μὲν τὴν εἰς Ἴον ἄφιξιν, διατρίβειν

Orpheo Ortes; ab eo Harmonides; ab eo Philoterpes; ab eo Euphemus; ab eo Epiphrades; ab eo Melanopus; ab eo Dius, & Apellæus; à Dio vero, & Pycimede, Apollinis Filia, Hesiodus & Perses; à Perse Mæon; à [Chritheide] vero Mæonis filia, & Melete, fluvio, Homerus.

Aliqui autem eos una floruisse dicunt, simulque certasse Aulide in Boeotia. Homerum enim, cum poema suum, Margitem, comcompofuisset, id canentem urbes circumisse; cum Delphos vero advenisset, de patria sua percontatum, quænam esset; Pythiam autem respondisse,

Est Ios insula, matris patria, quæ te mortuum
Accipiet; sed juvenum ænigma cave.

Eum autem, hoc audito responso, in Ion noluisse proficisci, sed

1. Τῆς Κριθηΐδος] Has Voces restituo, ex Historia.

2. Ἔστιν Ἴος νῆσος] Hoc Oraculum extat in *Plutarchi* Vita Homeri; ubi & aliud Oraculum Prolixius; item *Pausaniæ*, Phocic. c. 24. *Plinius*, l. 4. c. 12. *Ios*, *Homeri* sepulcro nobilitata.

3. Νέων παίδων αἴνιγμα φυλάξεις] De hac re, *Herodot.* in *Homeri* Vita, & ab illo alii, nec non aliud Oraculum, apud *Plutarch.* & *Euseb.*

Ἐν τῇ σοὶ μοῖρ' ἐστὶ τελευτῆσαι βιότοιο,
Εὖτ' ἂν ἀπὸ γλώσσης παίδων μὴ γνῷς ἐπακούσας
Δυσξύνετον σκολιοῖσι λόγοις εἰρημένον ὕμνον.

Suidas tamen negat illum, ex dolore ob Ænigmatis perplexitatem concepto, fato concessisse: res enim erat ludicra, sed ex morbo, Ἐξ ἀσθενείας· οὐ παρὰ τὸ μὴ γνῶναι τὸ παρὰ τῶν παίδων λεχθὲν ἐτελεύτησεν, ὥς οἴονταί τινες.

a An Ὄθρυν.

1. Ἐπι-

δὲ περὶ τὴν ἐκεῖ χώραν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γανύκτωρ [1] ἐπιτάφιον τοῦ πατρὸς Ἀμφιδάμαντος, βασιλέως Εὐβοίας, ἐπιτελῶν, πάντας τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας, οὐ μόνον ῥώμῃ, καὶ τάχει, ἀλλὰ καὶ σοφίᾳ, ἐπὶ τὸν Ἀγῶνα, μεγάλαις δωρεαῖς τιμῶν, συνεκάλεσε· καὶ οὗτοι οὖν ἐκ τύχης, ὥς φασι, συμβαλόντες ἀλλήλοις, ἦλθον εἰς τὴν Χαλκίδα, Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος.

Τοῦ δὲ Ἀγῶνος ἄλλοι τέ τινες τῶν ἐπισήμων Χαλκιδέων ἐκαθέζοντο Κριταὶ, καὶ μετ' αὐτῶν Πανοίδης, ἀδελφὸς ὢν τοῦ τετελευτηκότος· ἀμφοτέρων δὲ τῶν Ποιητῶν θαυμαστῶς ἀγωνισαμένων, [2] νικῆσαί φασι τὸν Ἡσίοδον τὸν τρόπον τοῦτον· προελθόντα γὰρ εἰς τὸ μέ-

in illa regione commoratum. Hoc vero tempore Ganyctor funebres ludos patri suo Amphidamanti, Eubœæ regi, instituens, omnes non robore solum & velocitate, sed sapientia etiam præcellentes viros, magnis præmiis ad certamen invitabat: Illi autem fortuito, ut dicunt, sibi invicem obvii Chalcida venerunt, Homerus, & Hesiodus.

Certaminis autem Judices constituebantur aliqui maxime conspicui è Calcidensibus viri, & inter eos Panoedes, defuncti regis frater; & utroque poeta admirabiliter certante, Hesiodum tandem hoc modo vicisse dicunt: In medium enim prodeuntem quæstio-

1. Ἐπιτάφιον] Subaudi ἀγῶνα. Mos perantiquus ad Regum, aut Principum Funera, Certare; ut ex *Homero* constat, qui de *Euryalo*, Iliad. ψ'. v. 679. Ὅς ποτε Θήβασδ' ἦλθε, δεδουπότος Οἰδιπόδαο, Ἐς τάφον. Tale Certamen & ipse describit, ad *Patrocli* funus, ψ'. v. 258. &c. —— & ad ipsius *Achillis*, *Odyss.* ω'. v. 87. excepto, quod Ingeniorum Certamen, Decori memor, ibi omittat, nempe inter *Armatos*; licet alias & ipse etiam hujus rei meminerit, *viz.* Hymn. *Apoll.* 149. v. Οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε, καὶ ὀρχηθμῷ, καὶ ἀοιδῇ, Μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν στήσωνται ἀγῶνα. Inter Veteres etiam nostros *Britannos*, Ingeniorum Certamina fuerunt celebrata, Præmiis additis ingentibus, qualia Aureæ, aut Argenteæ, Citharæ, &c. ut *Seldenus* noster, ad *Draytonii*, Polyolbion, fol. 67. Vid. quæ Nos ad *Anacreon*, v. 855. & v. 992.

2. Νικῆσαί φασι τὸν Ἡσίοδον τὸν τρόπον τοῦτον] Cum ergo *Hesiodo* Victoria non jure sit data, quod & Auctor *Certaminis* agnoscit, & res ipsa Legentibus sit manifesta, non erat, ut *Eustathius* ita loqueretur, Εἰ δὲ καὶ ἤρισεν Ὅμηρος Ἡσιόδῳ, τῷ Ἀσκραίῳ, καὶ ἡττήθη, ὅπερ ὄκνος τοῖς Ὁμηρίδαις, καὶ λέγειν· ζητητέον ἐν τοῖς εἰς τοῦτο γράψασιν, ἐν οἷς ἔγκειται καὶ τὰ ῥητὰ τῆς Ἔριδος. Multo minus, ut *Johannes Albertus Fabricius*, Vir infinitæ Lectionis, *Viceris itaque* Homerum, *ætate provectum, viceris, inquam*, Homerum, *illum celebratissimum*, Hesiodus *florens adhuc annis*; *ut* Æschylus *senex victus est à puero* Sophocle. Dicendum potius, *Victus est, non judicio*, sed *præjudicio*; *non jure*, sed *injuria*; *non Ingenio*, sed *Fraude*; *non Rei merito*, sed *Judicum Ignorantia, aut Malevolentia*; *quale judicium haud raro subiisse summos Viros constat.*

a Ita

σον πυνθάνεσθαι τοῦ Ομήρου καθ' ἓν ἕκαστον· τὸν δὲ Ομηρον ἀποκρίνασθαι· φησὶν οὖν Ησίοδος;

Υἱὲ Μέλητος, Ομηρε, Θεῶν ἄπο μήδεα εἰδώς,
Ειπ' ἄγε μοὶ πάμπρωτα, τί φέρτατόν ἐστι βροτοῖσιν;

Ομηρος, [a] Αρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον·
Φύντα δ', ὅπως ὤκιστα πύλας αΐδαο περῆσαι.

Ησίοδος τοδεύτερον,
Ειπ' ἄγε μοὶ καὶ τοῦτο, Θεοῖς ἐπιείκελ' Ομηρε,
Τί [b] θνητοῖσιν ἄριστον ὀΐεαι ἐν φρεσὶν εἶναι;

Ο δὲ Ομηρος,
[c] Οππόταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα·
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ,
Ημενοι ἑξείης· παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
Σίτου καὶ κρειῶν· μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
Οἰνοχόος φορέῃσι, καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσι·

nes ſeriatim Homero propoſuiſſe, Homerum autem reſpondiſſe: Dicit igitur Heſiodus,

Fili Meletis, Homere, qui à Diis ſapientiam obtinuiſti,
Age, dic mihi primum, quid optimum ſit mortalibus?

Homerus, *Primum quidem non naſci mortalibus eſt optimum;*
Natum vero, quam primum Orci portas tranſire.

Secunda vice Heſiodus,
Age dic mihi & hoc, Diis ſimilis Homere,
Quid mortalibus (dum vivant) exiſtimas optimum eſſe?

Homerus,
Quoties lætitia quidem detineat populum univerſum,
Convivanteſque per domum audiant cantorem,
Sedentes ordine; juxta itidem impleantur menſæ
Pane, & carnibus; vinumque ex cratere hauriens
Pincerna adferat, & infundat poculis:

a Ita *Salomon.* Proverb. c. 7. v. 1. *Dies Mortis* potior *Die Nativitatis.* b Hoc eſt, Dum in hac Miſera degunt Vita. c *Odyſſ. i.* v. 6. Ubi totus fere hic locus. Et ibi v. 3. accedit huic etiam loco *Salomonis* ſuffragium.

a Hæc

Τοῦτό τι μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶναι.

Ῥηθέντων δὲ τῶν ἐπῶν, οὕτω σφοδρῶς φασι θαυμασθῆναι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὰ ἔπη, ὥστε χρυσοῦς αὐτοὺς στίχους προσαγορευθῆναι· καὶ ἔτι καὶ νῦν, ἐν ταῖς κοιναῖς θυσίαις πρὸ τῶν δείπνων καὶ σπονδῶν προσκατεύχεσθαι πάντας.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος, ἀχθεσθεὶς ἐπὶ τῇ Ὁμήρου εὐημερίᾳ, ἐπὶ τὴν τῶν ἀπόρων ὥρμησεν ἐπερώτησιν, καί φησι τούσδε τοὺς στίχους,

[a] Μοῦσ᾽, ἄγε μοι τά τ᾽ ἐόντα, τά τ᾽ ἐσσόμενα, πρό τ᾽ ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε· σὺ δ᾽ ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

Ὁ δὲ Ὅμηρος, βουλόμενος ἀκολούθως τὸ ἄπορον λῦσαι, φησίν,

[b] Οὐδέποτ᾽ ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ [c] καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα [d] συντρίψουσιν, [e] ἐρίζοντες περὶ νίκης.

Καλῶς δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀπαντήσαντος, ἐπὶ τὰς ἀμφιβόλους γνώμας ὥρμησεν ὁ Ἡσίοδος, καὶ πλείονας στίχους λέγων, ἠξίου καθ᾽

Hoc quidem mihi pulcherrimum in mente videtur esse.

His vero recitatis carminibus, adeo vehementer omnes Græcos ea admiratos fuisse dicunt, ut exinde aurea carmina nominarentur; & his etiam temporibus in publicis sacrificiis pro communi precationis formula ante cænas, & libationes usurpentur.

Hesiodus autem, Homeri famam ægre ferens, ad intricatas deinde quæstiones pergit, & hos versus recitat,

Musa, age, mihi præsentia, futura, & præterita,
Eorum nihil cane; tu vero aliam profer cantilenam.

Homerus vero carmine consequente difficultatem solvere cupiens dicit,

Nunquam circa Jovis tumulum sonipedes equi
Currus collident, contendentes pro victoria.

His igitur pulchre expeditis, ad ambiguas sententias processit Hesiodus, & plures versus recitaturus voluit ut eorum singulis, alii

a Hæc *Homero* male tribuit *Lil. Gyrald.* in *Hesiod. Vita.* b Ut hæc, *Hesiodo.* c Γρ. καρτερώνυχες. d Γρ. Συντρίψωσιν. e Γρ. Ἐπειγόμενοι. *Lil. Gyrald.*

ἕνα

ἕνα ἕκαστον συμφώνως ἀποκρίνασθαι τὸν Ὅμηρον· ἔστιν οὖν ὁ μὲν πρῶτος Ἡσιόδου· ὁ δὲ ἑξῆς, Ὁμήρου· ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ δύο στίχων τὴν ἐπερώτησιν ποιουμένου τοῦ Ἡσιόδου.

Ἡσίοδος, Δεῖπνον ἔπειθ᾽ εἵλοντο βοῶν κρέα, κ᾽ αὐχένας ἵππων
Ὅμηρος, Ἔκλυον ἱδρώοντας· ἐπεὶ πολέμοιο κορέσθην.
Ἡσίοδος, Καὶ Φρύγες, οἳ πάντων ἀνδρῶν ἐπὶ νηυσὶν ἄριστοι
Ὅμηρος, Ἀνδράσι ληϊστῆρσιν ἐπ᾽ ἀκτῆς δόρπον ἑλέσθαι.
Ἡσίοδος, Ἡρακλέης ἀπέλυσεν ἀπ᾽ ὤμων καμπύλα τόξα,
Ὅμηρος, Χερσὶ βαλὼν ἰοῖσιν ὅλων κατὰ φῦλα γιγάντων.
Ἡσίοδος, Οὗτος ἀνὴρ ἀνδρός τ᾽ ἀγαθοῦ, καὶ ἀνάλκιδός ἐστι
Ὅμηρος, Μητρός· ἐπεὶ πόλεμος χαλεπὸς πάσῃσι γυναιξίν.
Ἡσίοδος, Οὔτ᾽ ἄρα σοί γε πατὴρ ἐμίγη καὶ πότνια μήτηρ
Ὅμηρος, Σῶμα τόγ᾽ ἐσπείραντο διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην.
Ἡσίοδος, Αὐτὰρ ἐπεὶ δμήθη γάμῳ, Ἄρτεμις ἰοχέαιρα
Ὅμηρος, Καλλιστὼ κατέπεφνεν ἀπ᾽ ἀργυρέοιο βιοῖο.

post alium, Homerus congruenter responderet. Prior igitur est Hesiodi, posterior Homeri; aliquando tamen duobus versibus quæstionem suam proponit Hesiodus.

Hesiodus, *Cænabant deinde boum carnem, & cervices equorum*
Homerus, *Solvebant sudantes, postquam bello satiati sunt.*
Hesiodus, *Et Phryges, qui omnium hominum in navibus optimi sunt,*
Homerus, *Cum viris prædonibus qui in litore cænam sumant.*
Hesiodus, *Hercules solvit ab humeris curvum arcum,*
Homerus, *Manibus jaculans sagittis universorum per gentes Gigantum.*
Hesiodus, *Hic vir à patre bono, & imbelli est*
Homerus, *Matre; quoniam bellum grave est omnibus fæminis.*
Hesiodus, *Neque sane tibi pater mixtus, & veneranda mater*
Homerus, *Corpus hocce seminarunt per auream Venerem.*
Hesiodus, *Sed postquam subjecta esset nuptiis, Diana sagittis gaudens*
Homerus, *Callisto interfecit argenteo arcu.*

Ησίοδος, Ὣς οἱ μὲν δαίνυντο πανήμεροι, οὐδὲν ἔχοντες
Ομηρος, Οἴκοθεν· ἀλλὰ παρεῖχεν ἄναξ ἀνδρῶν Αγαμέμνων.
Ησίοδος, Δεῖπνον δειπνήσαντες, ἐνὶ σποδῷ αἰθαλοέσσῃ
Ομηρος, Σύλλεγον ὀστέα λευκὰ βοὸς κατατεθνειῶτος.
Ησίοδος, Καὶ [1] τότε Ζεὺς ἐλέαιρε, τέρεν κατὰ δάκρυον εἴβων,
Ομηρος, Παιδὸς ὑπερθύμου Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο.
Ησίοδος, Ημεῖς δ' ἀμπεδίον [a] Σιμοέντιον ἥμενοι [b] οὕτως,
Ομηρος, Νύκτα φυλασσόμεθα, Τρώων πόλιν εἰσορόωντες.
Ησίοδος, Ιομεν ἐκ νηῶν ὁδὸν, ἀμφ' ὤμοισιν ἔχοντες
Ομηρος, Φάσγανα κωπήεντα, καὶ αἰγανέας δολιχαύλους·
Ησίοδος, Δὴ τότ' ἀριστῆες κοῦροι χείρεσσι θαλάσσης
Ομηρος, Ασμενοι ἐσσυμένως τε [c] ἀπείρυσ ὠκύαλον [d] νηῦν.
Ησίοδος, Κολχίδ' ἔπειθ' ἵκοντο, καὶ Αἰήτην βασιλῆα
Ομηρος, Φεῦγον· ἐπεὶ γίγνωσκον ἀνέσιον ἠδ' ἀθέμιστον.

Hesiodus, *Sic illi epulabantur per totum diem, nihil habentes*
Homerus, *Domo petitum; sed præbuit rex virorum Agamemnon.*
Hesiodus, *Cœnam capientes, in cinere ardente*
Homerus, *Collegerunt ossa alba bovis mortui.*
Hesiodus, *Et tunc Jupiter miseratus est, teneras lachrymas demittens,*
Homerus, *Ob filium magnanimum Sarpedona divinum.*
Hesiodus, *Nos vero per campum Simoisium sedentes hoc modo*
Homerus, *Per noctem excubias egimus, Trojanorum urbem intuentes.*
Hesiodus, *Profecti sumus ex navibus viam, circa humeros habentes*
Homerus, *Enses capulis aptatos, & spicula longa.*
Hesiodus, *Tunc primarii juvenes manibus de mari*
Homerus, *Alacres, & propere detraxerunt velocem navem.*
Hesiodus, *Colchida deinde profecti sunt, & Æeten Regem*
Homerus, *Fugerunt, quoniam noverunt eum inhospitalem, & injustum.*

1 Hoc *Tetrastichon* substituo, pro Veteri *Disticho*, quod sic olim se habebat, *Hesiodus*, Παιδὸς ὑπερθύμου, Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο, *Homerus*, Ἡμεῖς δ' ἀμπεδίον Σιμοέντιον ἥμενοι αὔτως, cujus *Distichi*, sic se habentis, qui Mentem potest assequi, is Meo *Tetrasticho* rejecto, solus fruatur.

a γρ. τὸ Σιμόεντιον. b γρ. αὔτως. c γρ. ἀποείρυσαν. d γρ. ναῦν.

a γρ. ἀνεσ-

Ἡσίοδος, Αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσάν τε καὶ ἔκπιον· οἶδμα θαλάσσης

Ὅμηρος, Ποντοπορεῖν ἤμελλον ἐϋσσέλμων ἐπὶ νηῶν.

Ἡσίοδος, Τοῖσιν δ' Ἀτρείδης μεγάλ' εὔχετο πᾶσιν, ὀλέσθαι

Ὅμηρος, Μηδέποτ' ἐν πόντῳ· καὶ φωνήσας ἔπος ηὔδα,

Ἡσίοδος, Ἐσθίετ' ὦ ξεῖνοι, καὶ πίνετε· μηδέ τις ὑμέων

Ὅμηρος, Οἴκαδε νοστήσειε, φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,

Πημανθείς· ἀλλ' αὖθις ἀπήμονες οἴκαδ' ἵκοισθε.

Πρὸς ταῦτα δὲ πάντα τοῦ Ὁμήρου καλῶς ἀπαντήσαντος, πάλιν φησὶν Ἡσίοδος,

Τοῦτό τι δή μοι μοῦνον [a] ἐειρομένῳ κατάλεξον.
Πόσσοι ἅμ' Ἀτρείδῃσιν ἐς Ἴλιον ἦλθον Ἀχαιοί;

Ὁ δὲ Ὅμηρος λογιστικοῦ προβλήματος ἀποκρίνεται οὕτως,

Πεντήκοντ' ἦσαν [b] πυρὸς ἐσχάραι· ἐν δὲ ἑκάστῃ
Πεντήκοντ' ὀβελοί· περὶ δὲ κρέα πεντήκοντα·
Τρὶς δὲ τριηκόσιοι περὶ ἓν κρέας ἦσαν Ἀχαιοί.

Hesiodus, *Sed postquam libassent, & bibissent, fluctus maris*
Homerus, *Transituri erant bene transtris aptatis navibus.*
Hesiodus, *Illis autem Atrides magnopere precatus est omnibus, ut perirent*
Homerus, *Nunquam in ponto; & sic locutus est,*
Hesiodus, *Edite, ô hospites, & bibite; neque quis vestrum*
Homerus, *Domum redeat in charam patriam terram,*
Vulneratus; sed illæsi domum revertamini.

Ad hæc autem omnia pulchre Homero respondente, rursus dixit Hesiodus,

Hoc mihi solum percontanti narres,
Quot cum Atridis Trojam venerunt Achivi?

Homerus vero per Arithmeticum Problema ita respondit,

Quinquaginta erant ignis foci; in singulis vero
50 *Obeli; circum eos carnes* 50:
900 *autem circa singulas carnes erant Achivi.*

a γρ. ἐνηρομένῳ. b Vid. ad *Iliad.* κ'. v. 418.

Τοῦτο δὲ εὑρίσκεται πλῆθος ἄπιστον· τῶν γὰρ Εσχαρῶν οὐσῶν πεντήκοντα, Οβελίσκοι γίνονται πεντακόσιοι, καὶ χιλιάδες δύο· Κρεῶν δὲ δεκαδύο μυριάδες, πεντακισχίλιοι, [τετρακόσιοι, καὶ πεντήκοντα.]

Κατὰ πάντα δὲ τοῦ Ομήρου ὑπερτεροῦντος, φθονῶν ὁ Ησίοδος ἄρχεται πάλιν,

Υἱὲ Μέλητος, Ομηρ', εἴπερ τιμῶσί σε Μοῦσαι,
Ως λόγος, ὑψίστοιο Διὸς μεγάλοιο θύγατρες,
Λέξον μέτρῳ [a] ἐναρμόζων, ὅ, τι δὴ θνητοῖσι
Κάλλιστόν τε καὶ ἔχθιστον· ποθέω γὰρ ἀκοῦσαι.

Ο δὲ φησὶν Ομηρος,

Ησίοδ', ἔκγονε Δίου, ἑκόντα με ταῦτα κελεύεις
[b] Εἰπέμεναι· αὐτὰρ ἐγὼ μάλα τοι πρόφρων ἀγορεύσω.
Κάλλιστον μὲν τῶν ἀγαθῶν ἔσται μέτρον [c] εἶναι
Αὐτὸν ἑαυτῷ· τῶν δὲ κακῶν ἔχθιστον ἁπάντων,
Εὔνουν εἶναι ἑαυτῷ ἀεὶ, χρόνον εἰς τὸν ἅπαντα·

Hic autem incredibilis invenitur numerus; cum enim quinquaginta ſint foci, obeli ſunt quingenti & bis mille; carnes centies vicies quinquies mille, [quadringentæ, & quinquaginta.]

In his autem omnibus cum Homerus ſuperior evaderet, Heſiodus invidia ſtimulatus rurſus incipit,

Fili Meletis, Homere, quoniam honorant te Muſæ,
Ut fertur, ſummi Jovis magni filiæ,
Dicas metricis numeris, quid mortalibus
Pulcherrimum eſt, & maxime inviſum; cupio enim ſcire.

Homerus autem dicit,

Heſiode, fili Dii, haud invitum me hæc jubes
Narrare; ego autem valde promptus tibi narrabo.
Pulcherrimum omnium bonorum erit menſuram eſſe
Se ſibi; malorum autem maxime odioſum omnium,
Benevolum eſſe ſibi ſemper, in perpetuum:

a Ita, pro μέτρον ἐναρμόζον, emendo. b γρ. εἰπεῖν. c Γρ. εἶναι.

a Γρ. π-

Αλλο δὲ πᾶν, ὅ, τι σῷ θυμῷ φίλον ἐστὶν, ἐρώτα.
Ησίοδος, Πῶς ἂν ἄριστ' οἰκοῖντο πόλεις, καὶ ἐν ἤθεσι ποίοις;
Ομηρος, Εἰ μὴ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν ἐθέλοιεν·
Οἱ δ' ἀγαθοὶ [a] τιμοῖντο· Δίκη δ' ἀδίκοισιν ἐπείη·
Εὔχεσθαι δὲ θεοῖς· ὅ, τι πάντων ἐστὶν ἄμεινον.
Ησίοδος, Εν δ' ἐλαχίστῳ ἄριστον [b] ἔχεις ὅ τι φύεται εἰπεῖν;
Ομηρος, Ως μὲν ἐμῇ γνώμῃ, Φρένες ἐσθλαὶ σώμασιν ἀνδρῶν.
Ησίοδος, Η δὲ Δικαιοσύνη τὲ, καὶ Ανδρεία, δύναται τί;
Ομηρος, Κοινὰς ὠφελίας ἰδίαις μόχθοισι πορίζειν.
Ησίοδος, Τῆς σοφίης δὲ τί τέκμαρ ἐπ' ἀνθρώποισι πέφυκεν;
Ομηρος, Γιγνώσκειν τὰ παρόντ' ὀρθῶς, καιρῷ δ' ἅμ' ἕπεσθαι.
Ησίοδος, Πιστεῦσαι δὲ [c] βροτοῖς ποῖον χρέος ἄξιόν ἐστιν;
Ομηρος, Οἷς αὐτὸς κίνδυνος ἐπὶ πραχθεῖσιν ἕπηται.
Ησίοδος, Η δ' Εὐδαιμονίη τί ποτ' ἀνθρώποισι καλεῖται;
Ομηρος, Λυπηθέντ' ἐλάχιστα θανεῖν, ἡσθέντα τὲ πλεῖστα.

Aliud autem omne, quod tibi animo lubet, percontare.
Hesiodus, *Quomodo optime habitentur civitates, & quibus moribus?*
Homerus, *Si lucrum facere ex turpibus rebus nolint;*
Boni autem in honore sint; & pœna injustos sequatur;
Et Deos precentur, quod omnium est optimum.
Hesiodus, *Quæ res optima in re minima generatur, potesne dicere?*
Homerus, *Mea quidem sententia, Animi boni in corporibus humanis.*
Hesiodus, *Justitia autem & fortitudo quid potest?*
Homerus, *Publicam utilitatem privatis laboribus promovere.*
Hesiodus, *Sapientiæ vero quid indicium inter homines est?*
Homerus, *Intelligere præsentia recte, & opportunitatem sequi.*
Hesiodus, *Credere vero hominibus quale negotium par est?*
Homerus, *Ea quæ ipsum periculum transacta sequatur.*
Hesiodus, *Felicitas autem quid ab hominibus vocatur?*
Homerus, *Minimo dolore, maxima vero lætitia affectum mori.*

a Γρ. τιμῷντο. b Ita, pro ἔχειν σ', corruptissima sententia, monente Eruditissimo *Hutchinsono*, emendo. *Rob.* c Γρ. βροτοῖσι, male.

a Extat

Ρηθέντων δὲ καὶ τούτων, οἱ μὲν Ελληνες πάντες τὸν Ομηρον ἐκέλευον στεφανοῦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Πανοίδης ἐκέλευσεν ἕκαστον τὸ κάλλιστον ἐκ τῶν ἰδίων ποιημάτων εἰπεῖν· Ησίοδος οὖν ἔφη πρῶτος,

[a] Πληϊάδων Ατλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Αρχεσθ' ἀμητοῦ· ἀρότοιο δὲ, δυσομενάων.
Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται. [b] αὖθις δὲ, περιπλομένου ἐνιαυτοῦ,
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος· οἵ τε θαλάσσης
Εγγύθι [c] ναιετάουσι, δι' ἄγγεα βησσήεντα,
Πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα [d] χῶρον
Ναίουσιν· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν·
Γυμνόν τ' [e] ἀμάειν, ὅταν [f] ὥρια [1] πάντα πέλωνται.

Cum autem & hæcce dicta essent, Græci omnes Homerum coronari jusserunt: jussit autem Rex Panoedes utrumque poematum suorum pulcherrimam aliquam partem recitare: Hesiodus igitur primus dixit,

Pleiadibus Atlante natis exorientibus,
Incipe metere; arare vero occidentibus.
Hæ quidem noctesque & dies quadraginta
Latent: rursum vero revoluto anno
Apparent, primum ut acuitur ferrum.
Hæc utique arvorum est lex (tum iis) *qui mare*
Prope habitant (tum iis) *qui valles flexuosas*
Mari fluctuante procul pinguem regionem
Colunt: nudus serito, nudusque arato;
Nudus quoque metito, cum omnia matura fiant.

1. Πάντα πέλωνται] γρ. Πάντ' ἐθέλῃσθα, *Hesiod.* Εργ. l. 2. v. 10. aut v. 390. & hic locus ulterius laudatur, ad 12 totos amplius Versus; quomodo *Daniel Heinsius* in *Certamine* totidem dictos memorat. At auctor *Certaminis* videtur ultro decurtasse locum; unde & legisse, πάντα πέλωνται, ut sistatur locus, qui in ἐθέλῃσθα non potest desinere.

a Extat locus, *Hesiod.* Εργων καὶ ἡμερῶν, l. 2. v. 1. &c. aut, v. 381. Vid. mox ad *Homeri* locum, περὶ τοῖν Αἰάντοιν. b Γρ. αὖτις. c Γρ. ναιετάουσ' οἵ τ'. d Γρ. χῶρος. e Γρ. ἀμάασ. f Γρ. εἴ χ' ὥρια & ὥρια, *Hesiod.*

1 Hic

Μεθ' ὃν Ὅμηρος,

[1] Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιοὺς ἵσταντο φάλαγγες
Καρτεραὶ, ἃς οὔτ' ἄν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθὼν,
Οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος· οἱ γὰρ ἄριστοι
Κριθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον,
Φράξαντες δόρυ δουρὶ, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ.
Ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ·
Ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισιν.
[a] Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακραῖς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας· ὄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἄπο λαμπομενάων,
Θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
Ἐρχομένων ἄμυδις· μάλα κεν θρασυκάρδιος εἴη,

Post quem Homerus,

Circum autem Ajaces duos stabant phalanges
Firmæ, quas ne Mars quidem vituperasset interveniens,
Neque Minerva populorum concitatrix: illi enim præstantissimi
Delecti Trojanosque & Hectorem nobilem manebant,
Addensantes hastam hastæ, scutum scuto mutuo:
Clypeus nempe clypeum fulciebat, galea galeam, virum vir: [*conis*
Seque invicem attingebant setis equinis comantes galeæ splendidis
Nutantium, adeo densi steterunt inter se.
Horruit itaque pugna mortalibus exitiosa hastis
Longis, quas tenebant incidentes corpora: oculosque perstringebat
Splendor æreus galeis à lucentibus,
Thoracibusque recens extersis, scutisque fulgentibus,
Congredientium in unum: valde audax animo esset,

1. Hic locus, per 8. versus, extat *Iliad.* ν'. v. 126. &c. de quo ita *Philostratus*, in *Heroicis*, ubi *Certaminis* hujus coram *Panida Rege* meminit, Αἴαντε ἄμφω τὼ Χαλκίδι, τὸν μὲν, τὰ ἴσα τὰ περὶ τοῖν Αἰάντοιν, καὶ ὡς αἱ φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε καὶ καρτεραὶ ἦσαν· τὸν δὲ, τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην. §. ΕΥΦΟΡΒΟΣ.

a Hic locus extat, *Iliad.* ν'. v. 339. &c.

1. Non

Ὃς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, ἐδ᾽ ἀκάχοιτο.

Θαυμάσαντες δὲ καὶ ἐν τέτῳ τὸν Ὅμηρον οἱ Ἕλληνες, ἐπήνεν, ὡς παρὰ τὸ προσῆκον γεγονότων τῶν ἐπῶν, καὶ ἐκέλευον δοθῆναι τὴν νίκην· ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἡσίοδον ἐστεφάνωσεν, εἰπὼν, Δίκαιον εἶναι, τὸν ἐπὶ Γεωργίαν καὶ Εἰρήνην προκαλέμενον, νικᾷν, ἐ τὸν Πολέμες καὶ σφαγὰς διεξιόντα· τῆς μὲν ἐν νίκης [1] ἕτως φασὶ τυχεῖν τὸν Ἡσίοδον· καὶ λαβόντα τρίποδα χαλκἕν, ἀναθεῖναι ταῖς Μέσαις, ἐπιγράψαντα,

Ἡσίοδος Μέσαις Ἑλικωνίσι τόνδ᾽ ἀνέθηκεν,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Τῆ δὲ ἀγῶνος διαλυθέντος, διέπλευσεν ὁ Ἡσίοδος εἰς Δελφὲς χρησόμενος, καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ Θεῷ ἀναθήσων. Προ-

Qui tunc gavisus esset, viso labore, neque tristatus esset.

Græci autem & in hoc Homerum admirati, laudarunt, quod pulchriora, quam expectare fas erat, carmina composuisset, ideoque eum victorem prædicari jusserunt: rex autem Hesiodum coronavit, dicens, æquum esse, ut ille qui ad agriculturam, & pacem adhortaretur, victoriam reportaret, non ille qui bella, & cædes narraret: Victoriam igitur hoc modo assecutum fuisse Hesiodum dicunt; tripodemque æreum, quem præmio acceperat, Musis consecrasse, hac prius inscriptione notatum,

Hesiodus Musis Heliconiadibus hunc consecravit,
Cum in certamine Poetico vicisset Chalcide divinum Homerum.

Certamine igitur dimisso, Hesiodus Delphos navigavit, oraculum ibidem consulturus, & victoriæ suæ primitias Musis consecraturus.

1. Non ergo solito acumine utens, *Johannes Albertus Fabricius*, Bibliothec. *Græc.* lib. 2. c. 8. §. 3. hæc ait, "Vicerit itaque *Homerum* ætate "provectum *Hesiodus*, florens adhuc annis, *&c.* Quasi non in his omnibus *Homerus* longe *Hesiodo* superior, vegetior, & acutior; nisi quod stultum Judicem nactus esset, aut *Præjudiciis* laborantem, unde *Proverbium* Πανίδης ψῆφος, pro Πανοίδε ψῆφος, de *Stulta*, aut *Injusta* sententia. Nec minus allucinatus est *Hesiodi*, quisquis is fuerit, *Encomiastes* ille, qui ob hanc Victoriam illum omnium hominum sapientissimum pronunciat, cui & ego facile assensum darem, si aperto Marte, & solius ingenii viribus Victoriam reportasset. Ita autem Epigramma illud se habet, *Antholog.* lib. 3. f. 270.

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδε· τῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

a Γρ. κάλ-

εἰσερχομένου δὲ αὐτοῦ τοῦ ναοῦ, ἔνθεον γενομένην τὴν προφῆτιν φασὶν εἰπεῖν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος, Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι·
Τοῦ δ' ἤτοι κλέος ἔσαι, ὅσον τ' ἐπικίδναται ἠώς.
Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου [a] ἀγλαὸν ἄλσος·
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος, ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ, τῆς Πελοποννήσου μὲν ἀνεχώρει, νομίσας τὴν ἐκεῖ Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν· εἰς δὲ Οἰνόην τῆς Λοκρίδος ἐλθὼν, καταλύει παρὰ Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτορι τοῖς Φηγέως παισὶν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον· ὁ γὰρ τόπος οὗτος ἅπας ἐκαλεῖτο Διὸς Νεμείου ἱερόν. Διατριβῆς δ' αὐτοῦ πλείονος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνιῶσιν, ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσίοδον, ἀποκτείναντες, εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος πέλαγος κατεπόντισαν· τοῦ δὲ νεκροῦ τριταίου πρὸς

Cum vero templum ingrederetur, Deo repletam Prophetiſſam hoc modo ceciniſſe dicunt,

Felix ille vir, qui circa domum meam verſatur,
Heſiodus, Muſis honoratus immortalibus.
Ejus certe gloria pervadet quocunque diſpergitur Aurora.
Sed Jovis cave Nemei pulchrum lucum;
Ibi enim tibi mortis finis deſtinatus eſt.

Heſiodus autem, audito Oraculo, à Peloponneſo diſceſſit, putans illam, quæ in illa erat regione, Nemean Deum ſignificare. Oenoen vero in Locride adveniens, apud Amphiphanem, & Ganyctorem Phegei filios diverſatur; vaticinii ſane ignarus; omnis enim illa regio Jovi Nemeo conſecrata erat. Cum autem diutius apud Oenoenſes commoratus eſſet, ſuſpicati adoleſcentes Heſiodum ſorori ſuæ ſtuprum intuliſſe, eum interfecerunt, marique quod Euboeam, & Locridem interjacet, ſubmerſerunt: Cum vero tertio

a Γρ. κάλλιστον, malè; an ἱερόν; ſeu potiùs κάλλιμον.

a Ita,

τὴν γῆν ὑπὸ Δελφίνων προσενεχθέντος, Ἑορτῆς τινος ἐπιχωρίας παρ' αὐτοῖς οὔσης Ἀριαδνείας, πάντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἔδραμον· καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντες, ἐκεῖνο μὲν πενθήσαντες, ἔθαψαν· τοὺς δὲ φονεῖς ἀνεζήτουν· Οἱ δὲ φοβηθέντες τὴν τῶν πολιτῶν ὀργὴν, κατασπάσαντες ἁλιευτικὸν σκάφος, διέπλευσαν εἰς Κρήτην· οὓς κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ὁ Ζεὺς κεραυνώσας κατεπόντωσεν, ὥς φησιν Ἀλκιδάμας, ἐν Μουσείῳ. Ἐρατοσθένης δέ φησιν, ἐν [a] Ἀνδραπόδῳ, Κτίμενον καὶ Ἀντίφον, τοὺς Γανύκτορος, ἐπὶ τῇ προειρημένῃ αἰτίᾳ ἀνελθόντας σφαγιασθῆναι θεσμοῖς ξενίοις ὑπὸ Εὐρυκλέους τοῦ μάντεως· τὴν μέντοι παρθένον, τὴν ἀδελφὴν, τῶν προειρημένων, μετὰ τὴν φθορὰν, ἑαυτὴν ἀναρτῆσαι· φθαρῆναι δὲ ὑπό τινος ξένου, συνόδου τοῦ Ἡσιόδου, Δημώδους ὄνομα· ὃν καὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν φησίν. Ὕστερα δὲ Ὀρχομένιοι κατὰ χρησμὸν μετενέγκαντες αὐτὸν παρ' αὐτοῖς ἔθαψαν, καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τῷ τάφῳ,

poſt die cadaver ad terram Delphines detuliſſent, tempore quo feſtum ſolenne in honorem Ariadnæ celebraretur, omnes ad littus decurrerunt, agnitoque corpore, illud quidem lugentes ſepelierunt, interfectores autem exquiſiverunt; qui ſane civium ſuorum iram pertimeſcentes, cymba piſcatoria raptim comparata, ad Cretam navigarunt. Eos autem in ipſo itinere fulmine percuſſos Jupiter ſubmerſit, ut narrat Alcidamas, in Muſeo. Eratoſthenes autem dicit in Ἀνδραπόδῳ, Ctimenum, & Antiphum, Ganyctoris filios, ob prædictum crimen, cum rediiſſent, ab Eurycle aruſpice, ut leges hoſpitales exigunt, morte mulctatos fuiſſe. Virginem quidem, antedictorum hominum ſororem, poſt violatæ pudicitiæ injuriam, ſemet ſuſpendiſſe; corruptam vero fuiſſe ab hoſpite quodam, qui Heſiodo comes itineris fuerat, nomine Demode, quem & ipſum à ſupradictis interfectum narrat. Poſtremo vero Orchomenii, oraculo moniti, corpus ad ſe tranſlatum ſepelierunt, & hanc inſcriptionem tumulo impoſuerunt,

a Ita, pro Ἐνηπόδῳ.

a Γρ.

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ [a] Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου· τοῦ πλεῖστον [b] ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Καὶ περὶ μὲν Ἡσιόδου τοσαῦτα.

Ὁ δὲ Ὅμηρος ἀποτυχὼν τῆς νίκης, περιερχόμενος ἔλεγε τὰ ποιήματα· πρῶτον μὲν τὴν Θηβαΐδα, ἔπη ἑπτὰ, ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἄργος ἄειδε, Θεὰ, πολυδίψιον· ἔνθεν ἄνακτες.

Εἶτα [c] Ἐπιγόνους, ἔπη ἑπτὰ, ὧν ἀρχὴ,

Νῦν αὖθ' ὁπλοτέρων ἀρχώμεθα, Μοῦσαι.

Φασὶ γάρ τινες καὶ ταῦτα Ὁμήρου εἶναι· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπῶν οἱ Μίδου τοῦ βασιλέως παῖδες, Ξάνθος καὶ Γόργος, παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἐπίγραμμα ποιῆσαι ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐφ' οὗ ἦν παρθένος χαλκῆ, τὸν Μίδου θάνατον οἰκτιζομένη· καὶ ποιεῖ οὕτως,

Ascre quidem patria fertilis; sed mortui
Ossa aurigarum terra Minyûm detinet
Hesiodi; cujus plurima inter homines gloria est,
Hominibus (sic) judicantibus in tentamine sapientiæ.

Hæc vero de Hesiodo.

Homerus autem post amissam victoriam circumerrans recitabat poemata; primum quidem, Thebaida, libros septem, quæ sic incipit,

Argos cane, Dea, siticulosum, ubi reges.

Deinde Epigonos, libros septem, quorum initium,

Nunc autem recentiores viros (celebrare) *incipiamus, Musæ.*

Dicunt enim nonnulli & hos Homeri esse: auditis autem carminibus Xanthus, & Gorgus, Midæ filii, rogant eum Epigramma, patris sui sepulchro inscribendum, componere. Sepulchro autem imposita erat imago Virginis ænea, Midæ mortem deflentis. Epitaphium igitur quod sequitur componit.

a *Γρ. Μινυάς*, male. b *Γρ. ἐν Ἑλλάδι κῦδος ὀρεῖται, Pausan.* Bœot. c. 38. fol. 787. c *γρ. ἐπειγομένους*, olim male.

[a] Χαλκέη παρθένος εἰμί· Μίδεω δ' ἐπὶ σήματος ἧμαι.
Ἔς τ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Καὶ ποταμοὶ πλήθωσι, περικλύζῃ δὲ θάλασσα,
Ἠέλιός τ' ἀνιὼν φαίνῃ, λαμπρά τε σελήνη,
Αὐτοῦ τῇδε μένουσα, πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ,
Σημανέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Λαβὼν δὲ παρ' αὐτῶν φιάλην ἀργυρᾶν, ἀνατίθησιν ἐν Δελφοῖς τῷ Ἀπόλλωνι, ἐπιγράψας,

Φοῖβε ἄναξ, δῶρόν τοι [b] Ὅμηρος καλὸν ἔδωκα
[c] Σῇσιν ἐπιφροσύναις· σὺ δέ μοι κλέος αἰὲν ὀπάζοις.

Μετὰ δὲ ταῦτα ποιεῖ τὴν Ὀδύσσειαν, ἔπη [d] κδ΄, πεποιηκὼς ἤδη τὴν Ἰλιάδα ἐπῶν [e] κδ΄· παραγενόμενος δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, αὐτὸν ξενιωθῆναί φασι, παρὰ Μέδοντι, τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀθηναίων. Ἐν δὲ τῷ βουλευτηρίῳ, ψύχους ὄντος, καὶ πυρὸς καιομένου, σχεδιάσαι λέγεται τούσδε τοὺς στίχους,[f]

Ænea virgo ſum, Midæque incumbo ſepulchro.
Dum & unda fluit, & arbores altæ florent,
Et fluvii tument, & inundat mare:
Et Sol exoriens lucet, & ſplendida Luna,
Hic manens deplorato ſuper tumulo
Narro prætereuntibus, quod Midas hic ſepultus eſt.

Donatus autem ab iis phiala argentea, eam Apollini Delphico conſecrat, hac prius inſcriptione impoſita,

Phœbe Rex, donum quidem Homerus pulchrum dedi
Ob tuam ſapientiam; tu autem gloriam mihi ſemper præbes.

Poſt hæc autem componit Odyſſean, libris viginti quatuor, compoſita prius Iliade, libris totidem. Inde vero Athenas profectum à Medone, Athenienſium rege, hoſpitio acceptum dicunt. In curia vero, cum frigida eſſet tempeſtas, & ignis accenſus eſſet, hos verſus ex tempore recitaſſe dicitur,

a Vid. poſt *Odyſſ.* ad §. XXXVI. v. I. ubi hoc Epitaphium ex *Herodoto.* b γρ. ἐλῶν τόδ' Ὅμηρος. c Γρ. σῆς ὑποφραδμοσύνης. d γρ. μ̄φ΄. olim. e γρ. μέ. olim. f Extant apud *Herodot.* in *Homeri* Vita.
(a) (b) Vide *Senec.* Select. Epiſt. 88. p. 305. De *Apione* Grammatico & voce Μῆνιν in Principio Iliados.

Ἀνδρὸς μὲν [a] στέφανος, παῖδες· πύργοι δὲ, πόληος·
Ἵπποι [b] δ᾽ αὖ, πεδίου κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ᾽ [c] οἶκον ἀέξει· ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες,
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ᾽ ἄλλοισιν, [1] ὁρᾶσθαι·
Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι,
Ἤματι χειμερίῳ· ὁπόταν νίφῃσι Κρονίων.

Ἐκεῖθεν δὲ παραγενόμενος εἰς Κόρινθον, ἐρραψῴδει τὰ ποιήματα· τιμηθεὶς δὲ μεγάλως, παραγίνεται εἰς Ἄργος· καὶ λέγει ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὰ ἔπη τάδε,

[d] Οἳ δ᾽ Ἄργος τ᾽ εἶχον, Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν,
Ἑρμιόνην τ᾽, Ἀσίνην τε, βαθὺν κατὰ κόλπον ἐχούσας,
Τροιζῆν᾽, Ἠϊόνας τε, καὶ ἀμπελόεντ᾽ Ἐπίδαυρον,
Νῆσόν τ᾽ Αἴγινάν τε, Μάσητά τε, κοῦροι Ἀχαιῶν.
Τῶν αὖθ᾽ ἡγεμόνευε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,

Viri quidem corona, liberi; turres vero urbis;
Equi rursus, campi decus; naves autem, maris;
Divitiæ vero domum amplificant; sed reverendi Reges,
Sedentes in concilio, venerabiles sunt & aliis aspectu.
Ardente autem igne augustior domus videtur,
Die hyberno; cum nivem demittat Saturnius.

Inde Corinthum profectus, poemata ad virgam canebat, magnisque honoribus affectus, Argos migrat, ibique ex Iliade hæc carmina recitat,

Quique Argos tenebant, Tirynthaque bene munitam,
Hermionen, Asinenque, profundum sinum habentes;
Troezena, Eionasque & vitibus consitam Epidaurum,
Quique tenebant Æginam, Masetaque, juvenes Achivorum:
His porro præerat bello strenuus Diomedes,

1 Post θαλάσσης, in Ἀγῶνι sequitur, Λαὸς δ᾽ εἰν ἀγορῇσι καθήμενος εἰσοράασθαι, at Emendo, ex *Herod.*

a *Salomon,* Proverb. c. 17. v. 6. Παίδων παῖδες, στέφανος γερόντων. b γρ. δ᾽ ἐν πεδίῳ. c γρ. αὔξει οἶκον, olim. d. Extant. *Iliad.* β′ v. 559.

a. Olim

Καὶ Σθένελος, Καπανῆος ἀγακλειτοῦ φίλος υἱός·
Τοῖσι δ' ἅμ' [a] Εὐρύαλος τρίτατος κίεν, ἰσόθεος φώς,
Μηκιστέως υἱὸς, Ταλαϊονίδαο ἄνακτος.
[b] Συμπάντων δ' ἡγεῖτο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,
Τοῖσιδ' ἅμ' ὀγδώκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο·
[c] Εν δ' ἄνδρες πολέμοιο δαήμονες ἐστιχόωντο,
Αργεῖοι λινοθώρηκες, κέντρα πολέμοιο.

Τῶν δὲ Αργείων οἱ προεστηκότες, ὑπερβολῇ χαρέντες ἐπὶ τῷ ἐγκωμιάζεσθαι τὸ γένος αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοτάτου τῶν Ποιητῶν, αὐτὸν μὲν πολυτελέσι δωρεαῖς ἐτίμησαν· εἰκόνα δὲ χαλκῆν ἀναστήσαντες, ἐψηφίσαντο θυσίαν ἐπιτελεῖν Ομήρῳ καθ' ἡμέραν, καὶ κατὰ μῆνα, καὶ κατ' ἐνιαυτόν· ἄλλην θυσίαν πενταετηρίδα ἐς Χίον ἀποστέλλειν· ἐπιγράφουσι δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ (τάδε,)

Θεῖος Ομηρος ὅδ' ἐστὶν, ὃς Ελλάδα τὴν [d] μεγάλαυχον
Πᾶσαν ἐκόσμησεν καλλιεπεῖ σοφίῃ,

Et Sthenelus, Capanei inclyti dilectus filius:
Una vero cum iis Euryalus tertius ibat similis deo vir,
Mecistei filius Talaionidæ regis.
Universis autem præerat bello strenuus Diomedes:
Et hos simul octoginta nigræ naves sequebantur.
In illis autem viri belli periti instructi sunt,
Argivi lineis thoracibus, stimuli belli.

Argivorum vero proceres, supra modum gaudentes encomio, quod genti suæ poeta celeberrimus tribuerit, pretiosis eum donis honorarunt; erectaque statua ænea, decreverunt, ut diurnum, menstruum, & annuum sacrificium Homero fieret, aliudque insuper sacrificium quinto quoque anno Chium mitteretur: statuæ autem ejus hanc imponunt inscriptionem.

Divinus Homerus hic est, qui Hellada magnanimam
Totam honestavit suaviloqua sapientia;

a Olim hic male, Εὐρύπυλος· verum ex *Homero* emendo. b γρ. Εκ πάντων, olim, male. c Hoc *Distichon*, licet in nullis Poetæ Exemplaribus reperiatur, inter *Homeri* Fragmenta merito nunc repono. d γρ. μεγαλαύχην, male.

1. Κι-

Ἔξοχα δ᾽ Ἀργείους· οἳ τὴν θεοτειχέα Τροίην
Ἤρειψαν, [a] ποινὴν ἠϋκόμου Ἑλένης.
Οὗ χάριν ἔστησεν δῆμος μεγαλόπτολις αὐτὸν
Ἐνθάδε, καὶ τιμαῖς ἀμφέπει ἀθανάτων.

Ἐνδιατρίψας δὲ τῇ πόλει χρόνον τινὰ, διέπλευσεν εἰς Δῆλον, εἰς τὴν πανήγυριν· καὶ σταθεὶς ἐπὶ τὸν [1] Κερατινὸν βωμὸν, λέγει Ὕμνον εἰς Ἀπόλλωνα, οὗ ἡ ἀρχὴ,

Μνήσομαι, οὐδὲ λάθωμαι Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο.

Ῥηθέντος δὲ τοῦ Ὕμνου, οἱ μὲν Ἴωνες πολίτην αὐτὸν κοινὸν ἐποιήσαντο· Δήλιοι δὲ γράψαντες τὰ ἔπη εἰς λεύκωμα, ἀνέθηκαν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

Τῆς δὲ Πανηγύρεως λυθείσης, ὁ Ποιητὴς εἰς Ἴον ἔπλευσε, πρὸς Κρεώφυλον· κἀκεῖ χρόνον διέτριβεν, πρεσβύτης ὢν ἤδη. Ἐπὶ δὲ τῇ

Præcipue vero Argivos, qui à Diis ædificatam Trojam
Diruerunt, in pœnam pulchricomæ Helenæ.
Cujus gratia, ſtatuit populus magnæ urbis eum
Hic, & honoribus colit divinis.

In hac autem urbe aliquantiſper commoratus ad Delum navigavit, ut conventui publico intereſſet; & altari è cornibus extructo inſiſtens, recitat Hymnum in Apollinem, qui ſic incipit,

Memorabo, nec obliviſcar Apollinem longe jaculantem.

Recitato autem Hymno, eum quidem Iones civitate ſua donarunt; Delii vero carmina, tabulæ albæ inſcripta, in Dianæ templum retulerunt.

Dimiſſo vero conventu, poeta ad Ion navigavit, ad Creophylum; ibique aliquantiſper commoratus eſt, cum jam ſenex eſſet. Cum ve-

1. Κερατινὸν βωμὸν] De hoc Altari, è Cornibus extructo, ita *Callimach.* Hymn. *Apoll.* v. 60. Ἄρτεμις ἀγρώσσουσα, καρήατα συνεχὲς αἰγῶν Κυνθιάδων φορέεσκεν· ὁ δ᾽ ἔπλεκε βωμὸν Ἀπόλλων· Δείματο μὲν κεράεσσιν ἐδέθλια· πῆξε δὲ βωμὸν Ἐκ κεράων· κεραοὺς δὲ πέριξ ὑπεβάλλετο τοίχους. Hinc *Martiali* dicitur, *Cornibus Ara frequens. Ovid.* Epiſt. ad *Cydippam,* Miror & innumeris ſtructam de Cornibus Aram. Vid. Illuſtriſſim. *Ezekiel. Spanhem.* in locum.

a γρ. ποινῆς, male.

1. Huc

θαλάσσης καθήμενος, παίδων τινῶν ἐφ' ἁλείας ἐρχομένων, ὥς φασι, πυθόμενος,

Ανδρες, ἀπ' Αρκαδίης ἁλιήτορες, ἦ ῥ' [a] ἔχετ' ἰχθῦς;

Εἰπόντων δὲ ἐκείνων,

Οσσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα· ὅσ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα,

Ου νοήσας τὸ λεχθὲν, ἤρετο αὐτοὺς, ὅ, τι λέγοιεν· οἱ δὲ φασιν, ἐν ἁλείᾳ μὲν ἀγρεῦσαι μηδέν· ἐφθειρίσθαι δὲ, καὶ τῶν φθειρῶν οὓς ἔλαβον, καταλιπεῖν· οὓς δὲ οὐκ ἔλαβον, [ἔτι] ἐν τοῖς ἱματίοις φέρειν.

Αναμνησθεὶς δὲ τοῦ μαντείου, ὅτι τὸ τέλος αὐτοῦ ἥκοι τοῦ βίου, ποιεῖ τὸ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐπίγραμμα· ἀναχωρῶν δὲ ἐκεῖθεν, ὄντος πηλοῦ, ὀλισθὼν καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν πλευρὰν, τριταῖος, ὥς φασι, τελευτᾷ· καὶ ἐτάφη ἐν Ιῳ. Εστι δὲ τὸ Επίγραμμα τόδε,

[1] Ενθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει,

Ανδρῶν ἡρώων κοσμήτορα, θεῖον Ομηρον.

ro juxta mare consedisset, adolescentes quosdam piscatum venientes fertur interrogasse,

Viri, Arcadici piscatores, habetisne pisces?

Illis autem dicentibus,

Quæ cepimus, reliquimus; quæ non cepimus, habemus,

Responsum non intelligens, percontatus est eos, quid dicerent; Illi autem responderunt, in piscatione quidem se nihil cepisse; sed pediculos venatos fuisse, eorumque quos ceperant, reliquisse, quos vero non ceperant, jam in vestibus ferre.

Recordatus igitur vaticinii, vitæque finem sibi jam instare intelligens, sepulchri inscriptionem componit; inde vero recedentem, lutulento solo, lapsum, & in latus concidentem, tertio post die, mortuum esse dicunt, & in Io sepultum. Epigramma autem hoc est,

Hic sacrum caput terra tegit,

Virorum Heroum præconem, divinum Homerum.

1. Huc addatur *Pauli Silentiarii* illud, *AnthGolog.* l. 3. fol. 266.

Ενθάδε Πιερίδων τὸ σοφὸν στόμα, Θεῖον Ομηρον,
Κλεινὸς ἐπ' ἀγχιάλῳ τύμβος ἔχει σκοπέλῳ.

Εἰ δ' ὀλίγη γεγαυῖα τόσον χάδεν ἀνέρα νῆσος,
Μὴ τόδε θαμβήσῃς, ὦ ξένε, δερκόμενος·
Καὶ γὰρ ἀλητεύουσα κασιγνήτη ποτὲ Δῆλος,
Μητρὸς ἀπ' ὠδίνων, δέξατο Λητοΐδην.

a Γρ. ἔχομεν τι, olim; male.

JOHANNIS GEORGII GRÆVII

LECTIONES

HESIODEÆ.

JOHANNIS GEORGII GRÆVII LECTIONES HESIODEÆ.

CAPUT I.

Ἰοειδὴς. Ἑλικοβλέφαρος. Vetus lectio Hesiodo asserta. Γουνοὶ ἐλευθῆρος. Ἐλευθήρ. Cur Mnemosyne illi dicatur imperare. Egregius Hesiodi locus mendâ liberatus. Γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην. Ros Achaius. Mel, nectar pro eloquentia. Lucianus emendatus. Θύμος Ἀττικὸς. Antiqua lectio Poëtæ restituta, & alius Hesiodi versus à Cratis censura vindicatus. Μηχαναὶ. Cyclopibus cur centum manus tribuantur. Rursus Hesiodi lectio vindicata ab emendatione Seleuci. Στεινομένη.

V. 3. Κρήνην ἰοειδέα] Non ignoro ἰοειδὲς sæpè esse μέλαν, violarum instar nigricans, ut apud Homerum Iliad. λ, πόντος ἰοειδὴς, niger pontus, apud alium Poëtam ἰοειδὴς νεφέλη, nigra nubes. Sed in fonte laudaveris potiùs liquidas & argento puriores aquas, quàm nigras, turbidas, limósas. Hinc adducor facilè ut veterum Magistrorum sententiam amplectar, qui κρήνην ἰοειδέα docent esse ἰοῖς, hoc est, ἄνθεσι περιπεφραγμένην, ἀνθώδη floribus cinctum fontem, in agro floreo situm. Etymologicum Magnum: ἴον ὄνομα βοτάνης, τὸ ἄνθος. παρὰ τὸ ἀνιέναι ταχύ. Καὶ Ἡσίοδος

Περὶ Κρήνην ἰοειδέα

Ἀντὶ τοῦ τὴν ἀνθώδη. Vide & antiqua Scholia Ἀνωνύμου in hoc carmen.

V. 16. Ἑλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] Ἑλικοβλέφαροι & ἑλικώπιδες puellæ Græcis dicuntur, quæ sunt *mobili oculorum petulantia*, ut Petron. loquitur, sive quæ habent, ut idem dicit:

—— blandos oculos & inquietos
Et quadam propria nota loquaces.

Qui hinc Ovidio dicuntur *arguti.* Aliter plerique sentiunt, & exponunt: *nigros oculos habentes.* Sed ea vera est quam dixi hujus vocis notio, quam facilè pluribus confirmarem nisi res ipsa loqueretur.

V. 28. Ἀληθέα μυθήσασθαι] Antiquorum scholiorum auctor notat in quibusdam libris fuisse γηρύσασθαι. quam lectionem non temerè damnem. Sciunt enim qui Veterum Scripta cum judicio versarunt, rariora & exquisitiora semper fuisse expuncta, & pro iis supposita trita, & ab usu vulgi minùs remota. Μυθήσασθαι alterius est glossema. Hesych. γηρύσασθαι, φθέγγεσθαι, λέγειν. Hesiodus in ἔργοις, v. 257.

Αὐτίκα πὰρ Διῒ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον.

Statim apud Jovem patrem confidens Saturni filium exponit hominum iniquitatem. Nec eſt quòd quis modulum ſyllabæ objiciat, quaſi tertiam ante ultimam habeat brevem. Qui Græcos Poëtas non negligenter legerunt norunt ancipitem eſſe hanc ſyllabam in plerisque hujus notæ verbis, ut in δακρύω, ἀνύω, ἀρύω, μηνύω, in ἀοιδοῖς perpetuò fere produci.

v. 54. Γουνοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα] *Fertilitati Eleutherarum imperans*, hoc eſt, fertilibus Eleutheris. Superiùs in ἔργοις, νεῦρον βοὸς, pro νεῦρον βόειον. Eurip. σπουδὴ ποδὸς, pro ποὺς σπουδαῖος. quæ loquendi genera Hebræis, & qui eorum idiotiſmis gaudent, Græcis Scriptoribus Novi Fœderis ſunt perfamiliaria. Apud quos μωρία κηρύγματος, eſt κήρυγμα μωρὸν, μισθὸς ἀδικίας, pro μισθὸς ἄδικος. de quibus fusè viri docti. Ἐλευθὴρ eſt urbs in confiniis Atticæ & Megaricæ propè Platæas, quæ poſtea in numero multitudinis dicta Eleutheræ, ut ſequentibus temporibus Platææ, quæ Homero Platæa. Nomen fertur accepiſſe ab Apolline Eleuthere. Stephanus de urbibus: Ἐλευθεραὶ πόλις Βοιωτίας ἀπὸ Ἐλευθῆρος τοῦ Ἀπόλλωνος. Mnemoſyne illi dicitur imperare, quia ibi culta fuit, & fortè templum habuit. Horatius de Fortuna:

O diva gratum quæ regis Antium.

quia Antii templum erat celebre Fortunæ.

v. 59. Μηνῶν φθινόντων] *Exactis menſibus.* Virg. III. Georg. 139.

Exactis gravidæ cùm menſibus errant.

Aurel. Victor. *Tum exactis menſibus geminos editos.* Plaut. Amphit. III. 2. *Menſes tibi exactos vides.* vulgò malè exponunt: *menſium decreſcentium.*

v. 83. Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἀοιδήν.] Quid Regibus cum cantilena? Poëtarum hoc donum eſt, quibus paullò poſt tribuunt γλυκερὴν ἀοιδὴν, non Regum. Tam celebrem locum, tam πάνδημον, ut cum Luciano loquar, tam diu in mendo cubuiſſe, nec id animadvertiſſe viros doctiſſimos, præſertim cùm antiquorum ſcholiorum auctor veram ſervaverit lectionem, quis non miretur? Ille verò pro ἀοιδὴν legit ἐέρσην.

Ἐέρσην] Ἐέρση, inquit, ἡ δρόσος κυρίως. νῦν δὲ μεταφορικῶς τὸ μέλι. γλυκερὴν δὲ τὸ γλυκὺ καὶ ἁπαλὸν τῶν λόγων. ſic ſcripſiſſe Heſiodum dubitare nos non ſinit Themiſtius in Protreptico ad Valentinianum Juniorem, quæ eſt inter orationes numero undecima, ubi non ſolùm vera Heſiodi ſcriptura retinetur, ſed & exponitur. Nam cùm verſus hos ut olim ſcribebantur, recenſuiſſet: Παπαὶ, inquit, ἡλίκον ἀριθμὸν προξενεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ὁ ποιητὴς, εἰ μὴ τῶν μουσῶν ἀμελοῖεν. Πρῶτον μὲν αἰδοίους αὐτοὺς ὀνομάζει, &c. καὶ διοτρεφεῖς ὀνομάζει τοὺς βασιλέας τοὺς ὑπὸ τῶν μουσῶν ἑωραμένους, καὶ ξυνίστασθαί φησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς γλώττης δρόσον γλυκεῖαν, καὶ λόγους ἐγκάρπους καὶ ὠφελίμους λέγων τὴν δρόσον. *Papæ quantam bonorum copiam Poëta regibus conciliat, niſi Muſas contemſerint. Primùm enim venerandos illos nominat, &c. Præterea reges ipſos, quos Muſæ reſpexerint, alumnos Jovis appellat, & ex illorum lingua ſuaviſſimum rorem deſtillaturum confirmat, utiles ac fructuoſas orationes roris nomine ſignificans.* videndus integer locus, qui hos ſex Poëtæ verſus egregia paraphraſi illuſtrat. Totum enim exſcribere nec vacat, nec lubet. Sic *ros Achaïcus* in Catalectis Virgilii, eſt eloquentia Græca, Attica:

Ite hinc inanes Rhetorum manipli, ite
Inflata rore non Achaico turba.

Sic benè Scaliger & Turnebus emendant, hoc eſt, Rhetores Latini, qui loquaces tantùm eſtis, ſed expertes & rudes veræ illius Atticæ eloquentiæ. Ἐέρσην autem hîc pro melle poni rectiſſimè Scholiaſtes notavit. Mel verò & nectar Poëtis ſæpiſſimè eſt eloquentia. Ovidio:

Ne-

Neleia mella Nestoris eloquentia. Antiquus Poëta:

Cujus Cecropio pectora melle madent.

Symmachus: *Affluebat enim multo melle facundiæ, quod avectum tecum doleo.* Licentius ad Augustinum:

—— reputans quæ pectore in alto
Conceptum in lucem vomuisti nectareum mel.

Varro Atacinus:

Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

Lucianus in libro quomodo scribenda historia ferè eadem ratione herbam, ex qua mel apes conficiunt, pro eloquentia ponit. Sed locus est corruptus, Ἕτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄκρος οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος καὶ τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἁπασῶν, καὶ θυμοῦ τοῦ Ἀττικοῦ ἀποπνέουσαν. Interpretes sic reddunt: *Alter summus Thucydidis imitator valdè similis archetypo cum suo nomine principium ducit, ut ille festivissimum illud principiorum, animumque Atticum spirans.* Profectò non minùs festivi sunt librarii simul & Interpretes, qui exordio tribuunt animum Atticum, quàm historiographi, qui putabant se egregiè referre Thucydidem, si nomen suum præponerent ipsi suæ historiæ, ut Thucydides. Lucianus scripsit: χαριεστάτην ἀρχὴν ἁπασῶν, καὶ θύμου τοῦ Αττικοῦ ἀποπνέουσαν. *elegantissimam omnium exordiorum, & thymum Atticum redolens.* Nihil certius. Quid thymo Attico decantatius, unde mel Hymettium? Plin. XXI, 2. *Mellis Attici summa laus in toto orbe existimatur. Ergo translatum est ex Attico thymum. Sed alia ratio naturæ obsistit non durante Attico thymo, nisi in afflatu maris.* Eubulus.

Καὶ σίλφιον θύμόν τε τῶν Ὑμηττίων.

Silphium & thymum Hymettiorum.

Sed de hac emendatione in nostris observationibus plura dicemus.

v. 91. Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ] Legitur in aliis exemplaribus ἀν' ἀγῶνα, testante scholiorum Auctore. quam lectionem superiùs asseruimus ad v. 312. Ἀοιδὸς. Non tam per urbem euntibus, quàm in concionem venientibus Regibus hic cultus tribuebatur. Non quidem ignoro Reges olim urbes ingredientes divinis fuisse honoribus exceptos, inter aras, victimas, ardentesque tædas incessisse: sed antiquissimis illis Regibus, quorum regna finiebantur intra patriam, honores maximi in concionibus, ludis, & spectaculis præstabantur. Quis nescit etiam longè pòst in Græcia magna virtutis & doctrinæ præmia ac honores, si cui erant exhibendi, (de agonistis nunc non loquor) eos in sacris illis ludis fuisse exhibitos meritis?

v. 93. Οἵα τοι μουσάων] Antiqua scholia legunt. οἵα τε μουσάων.

v. 94. Ἐκ γὰρ μουσάων] Non in illis ipsis scholiis solùm; sed & in Didymi, ut volunt, expositionibus ad Homeri Iliad. α. v. 176. scribitur: ἐκ γάρ τοι μουσάων.

v. 118. Γαῖ' εὐρύστερνος] Interpretes: *tellus lato pectore prædita.* sed εὐρύστερνος hîc generaliter est εὐρεῖα, lata, latè patens, quod perpetuum terræ epitheton, sicut & εὐρυόδεια, quod itidem ineptè reddunt *terra latas vias habens.*

v. 142. Οἳ δή τοι τε μὲν ἄλλα] Crates delevit hunc versum, & pro illo supposuit istum:

Οἳ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αὐδήεντες.

causa hæc est. quia Cyclopes fuerint mortales, non dii, nec diis similes. Inde postea ab Apolline interempti, teste Leucippo in Catalogo. Sed hæc vis est. Quasi non plures commemorentur in hoc libro, qui ex diis sati mortales tamen nati fuerint. Cyclopes autem diis similes erant robore & staturæ magnitudine, non immortalitate.

v. 146. Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη, καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐν ἔργοις] Μηχαναὶ sunt doli, fraudes, non *molimina*, ut Interpretes. Hinc μηχανοῤῥάφος Euripidi est dolorum consutor. Plaut. *Machinari machinam*, dolum comminisci.

nisci. Apud quem frequenter machina est fraus, fallacia.

v. 150. Ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο] Variè vertitur. optimè, si quid video, *ab humeris prorumpebant.* Non Græci solùm Hesiodi Interpretes, sed & nostræ ætatis viri docti nescio quas frivolas comminiscuntur rationes, cur his terræ filiis tribuantur centum manus. Mihi exploratum est hoc commento nihil aliud significasse Veteres quàm hominum illorum violentiam, ferocitatem, & injustitiam. Erant χειροδίκαι, nihil divini humanique pensi habebant, omnia vi & manu agebant; omne eorum jus & opes in armis sitæ erant. Χεῖρες, ut Latinis *manus* est vis, ut suprà notatum. Tales fuisse illos gigantes, qui ante diluvium καθολικὸν commemorantur à Mose, non tam corporis stupenda mole, quàm ferocitate, superbia, violentia, injustitia insignes, Gennadius, Theodoretus, Johannes Damascenus, pluresque alii docent. Tot manibus, ut solent semper fabularum læta esse incrementa, postea etiam tot affinxerunt capita. Vide Heraclitum περὶ ἀπίστων cap. 11.

v. 155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆϊ] Non assecuti sunt sensum Poëtæ; qui redderunt: *suo verò infensi erant parenti*; cùm velit: *à suo infestabantur parente.* quia fata cecinerant filios eum regno exuturos, hinc infestus erat liberis. Hi verò non antè succensuerunt parenti, quàm à Tellure matre certiores essent facti facinoris, quod in eos cœtus moliebatur. ἄχθομαι est μισοῦμαι. Homer. Ὀδυσ. ε.

Ἤχθετο πᾶσι θεοῖσι,

Infestabatur ab omnibus Diis, invisus erat omnibus Diis. Quod rectè veteres Grammatici præcipiunt esse ab ἄχθομαι, non ἔχθομαι.

v. 160. Στεινομένη] Seleucus scribit: ἀχνυμένη. Sed hoc ipsum est στεινομένη, ut in illo Poëtæ: στεινομένη νεκύεσσι, *dolens super mortuos.* In tristitia enim cor contrahitur & angitur. Inde Cicero tristitiam definit opinionem recentis mali præsentis, in quo demitti contrahique animo rectum esse videatur.

v. 176. Ἀμφὶ δὲ Γαίῃ Ἱμείρων φιλότητος ἐπέσχετο] Vertunt: *Undique verò Telluri cupiens amorem imminebat.* Obscurè, & parum Latinè. Ἱμείρων φιλότητος, est flagrans cupiditate consuescendi, concubitûs. Φιλότης enim συνουσία, ut millies apud nostrum & Homerum.

CAPUT II.

Hesiodus sæpiùs emendatus, ut & Hyginus & Apollodorus. Μεταχρόνιος. Νύξ. Ζόφος. Ἀραμοι cur Syri antiquis Græcis Scriptoribus sint dicti. χαλκεόφωνος. λύγξ' εἰδεῖα.

v. 188. Μήδεα δ' ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας, ἀδάμαντον Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο] Assentior Commelino, aliisque scribentibus: ἀδάμαντι. Falx enim non abjiciebatur, & in ponto ferebatur, ut vulgata lectio & versio præ se fert, sed natura Cœli. Interpunge:

Μήδεα δ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο,

hoc sensu:

Testesque, postquam ut priùs (scilicet dictum) resecuit ferro,
Projecit in Epirum.

v. 227.

v. 227. Λάθην τε, Λοιμόν τε] Scribe: Λιμὸν ex Diacono & veterum ſcholiorum Auctore, quos non inſpexit Commelinus, cùm pro Λάθην olim λιμὸν ſcriptum fuiſſe tradat. Λάθην omnes agnoſcunt, non verò λοιμόν.

v. 245. Κυμοθόη, Σπειώτε Θοή, Θαλίη τ' ἱμερόεσσα] Pro Κυμοθόη corruptè apud Hyginum legitur *Cymothœa*. Θοὴ verò non eſt epitheton, ſed nomen Nereidis, uti ex antiquis ſcholiis apparet: Θοὴ ἡ ταχυτάτη, Hygin. *Neſæa, Spio, Thoe*. Apud auctorem tamen bibliothecæ, qui Apollodorus eſſe dicitur, hæc Nympha omiſſa eſt, ut aliæ plures: ſicut contrà leguntur ibi alia Nympharum nomina, quæ nec hîc nec apud Hyginum extant. Noſtræ lectioni non obſtat, quòd copula deſideretur. Deſideratur & v. 250.

—— Καὶ Πρωτομέδεια,

Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλατεία.

Inferiùs v. 340.

Φᾶσιν τε, Ρῆσον τ', Αχελώϊον ἀργυροδίνην.

Iſtam lectionem poſtulat quoque numerus Nympharum. Si enim hanc expungas, erunt tantùm novem & quadraginta.

v. 245. Μελίτη] Apollodorus ſuppoſititius: Μελίη. Nihil muta. Homero quoque Μελίτη dicitur, & Virgilio Æn. 5. 825. Pro Εὐλιμένη vitiosè Hyginus Clymene. Jam antè enim hujus Nereidis meminerat. Bis enim illud nomen occurrit in indice illo Nereidum Hygini.

v. 247. Εὐνείκη] Meliùs apud Apollod. Εὐνίκη. Corruptè apud Hygin. *Euridice*, quæ nullum inter has marinas Nymphas locum habet.

v. 248. Πρωτὼ] Atqui hæc ſuperiùs v. 243. fuit commemorata. Certum igitur aut hîc aut ibi hoc nomen eſſe corruptum. Forſan legendum Κρατὼ, quod Nereidis nomen apud auctorem Bibliothecæ.

v. 249. Πρωτομέδεια] Apollodorus, Πρωτομέδουσα.

v. 255. Ηἰόνη] Sic & legendum apud Apollodorum, ubi malè Ιόνη. Pro Γλαυκονόμη, idem auctor Γλαυκοθόη.

v. 256. Ποντοπόρεια] Reſtitue hoc nomen Hygino, ubi malè legitur *Panopea*. Panopes paullò antè meminit, quamvis corruptè vulgò legatur in editis *Pænope*.

v. 258. Πουλυνόμη] Apollodorus Πολυνόμη. Pro Λυσιανάσσα mendosè Hygin. *Alamiſſa*.

v. 261. Εὐπόμπη] Apollod. Εὐμόλπη, & pro Προνόη malè Πιόνη. Et v. ſeq. pro Νημερτὴς vitiosè apud eumdem ſcribitur: Νεόμηρις. Hygin. *Nimertis*.

v. 269. Μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον] Hoc eſt, *ſublimes feruntur, volant*. Interpretes: *in cœlo enim degentes volitant*. Ergo Harpyiæ in cœlo habitant? Μεταχρόνιος eſt μετέωρος. Apollonius Argonaut. II. 589.

Υψοῦ δὲ μεταχρονίη πεφόρητο,

In alto autem ſublimis ferebatur. Et Lib. IV, 952. de pila: καὶ ἐς ἠέρα πέμπει ὕψι μεταχρονίην. *Et in aërem projicit altè ſublimem*. Scholia ad priorem locum. Τὸ μεταχρονίη σημαίνει τὸ μετέωρον.

v. 270. Γραίας τέκε καλλιπαρήους] Quomodo Græcæ ſunt καλλιπάρηοι cùm ſint canæ natæ, unde & γραῖαι dicuntur. Γραῖα enim eſt vetula. Scribendum omninò καλλιπάρηος, ut ſit Cetus epitheton, quod & ſuperiùs verſu 238. ei tribuitur. Ubi tamen malè ſcribitur Κηθὼ, quamvis & apud Hyginum Cetho ſit. Hunc locum ſic emendandum eſſe vidit olim Seleucus apud ſcholiorum conſarcinatorem, cujus auctoritas hîc non fuit reſpuenda. Verba ſcholiorum adſcribam ut corrigi debent, in editis enim ſunt corrupta. Φόρκυϊ] Φόρκυς ἡ ἐπιφορὰ τῶν ὑδάτων. Κητὼ δὲ βάθος. Γραῖαν δὲ τὸν ἀφρόν. ἄμεινον δὲ γράφειν καλλιπάρηος, ἵν' ᾖ ἐπὶ Κητοῦς τὸ ἐπίθετον.

v. 271. Πρὸς νυκτὸς] Hoc eſt, πρὸς δύσιν, ad occaſum, quia ibi ſolem Oceano mergi, & noctem oriri credebant. Apud Homerum tamen ζόφος eſt ſeptentrio, ſecundùm Ariſtarchi & Strabonis ſententiam, quem vide lib. X, & Merici

Caſau-

Casauboni V. Cl. diatriben de Hackiana Homeri editione. Versu præcedente mirum cur Interpretes omiserint πέρην, qua ratione multos in fraudem deduxerunt, qui hac versione persuasi crediderunt Hesiodum Gorgonum sedem locasse in Africa. Verùm ego nullus dubito quin significaverit Gorgades Insulas, quæ sitæ sunt contra Ἑσπέρε κέρας olim, nunc Caput Viride dictum. Eæ enim à Gorgonibus nomen hoc acceperunt, quòd illas coluisse ferantur hæ puellæ. Iis etiam vicinæ sunt Hesperides. De quibus vide antè v. 215.

v. 283. Ὁ δ' ἄορ χρύσειον] Noli credere Latinis Interpretibus, qui hîc denuò sensum auctoris non perspexerunt, cùm vertunt: *ceterum hic ensem aureum tenebat manibus caris*, quasi ad Pegasum pertineret. Atqui de Chrysaore loquitur, cujus nominis reddit rationem, sicut in præcedente versu Pegasi. Inde opponitur τῷ μὲν, ὁ δέ. Pegasus dictus quòd ad πηγὰς Oceani natus sit, χρυσάωρ, quòd manibus teneret, cùm ederetur, χρύσειον ἄορ.

v. 304. Εἰν Ἀρίμοισι] *Apud Syros*. Græci magistri temerè hîc affirmant Ἄριμα montes esse Ciliciæ & Lydiæ. Arimi enim Homero & antiquissimis Poëtis Syri dicuntur. Strabo fine lib. XVI. Λέγει καὶ τοὺς Ἀρίμους ὁ ποιητὴς, οὓς φασιν ὁ Ποσειδώνιος δέχεσθαι δεῖν μὴ τόπον τινα τῆς Συρίας, καὶ τῆς Κιλικίας, ἢ ἄλλης τινὸς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν Συρίαν αὐτήν. *Nominat etiam Arimos Homerus, quos Posidonius docet accipiendos non locum aliquem Syriæ, vel Ciliciæ, vel alius terræ: sed Syriam ipsam.* Ferebatur autem Typhoeus occisus esse in Syria ad Orontem fluvium, qui propterea Typhon dictus est. Idem Scriptor eodem loco: Ὀρόντης τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς γεφυρώσαντος αὐτὸν Ὀρόντου μετέλαβε, καλούμενος πρότερον Τυφών. Μυθεύουσι δ' ἐνταῦθά που τὰ περὶ τὴν κεραύνωσιν τοῦ Τυφῶνος, καὶ τοὺς Ἀρίμους. *Orontes cum prius Typhon diceretur mutato nomine ab illo qui in eo pontem fecit, Orontes est appellatus. Huic loco Typhonis fulmine icti fabulam affingunt & Arimos.* Alii tamen & plerique Latini Poëtæ Insulam Campaniæ littoribus adversam *Inarimen*, quæ & Ænaria dicitur, Typhonis antro adsignant decepti similitudine vocis. Ut verò rectè docuit Strabo Ἀρίμους esse Syros, sic docere non potuit, cur olim Syri dicti sint Ἄριμοι, & quæ sit hujus appellationis causa. Perabsurda enim sunt quæ de illa prodidit. Hoc verò nuper admodum didicimus à Viro Maximo, Samuële Bocharto, qui in Geographia sacra ostendit hoc nomen antiquissimos Græcos accepisse ab Hebræis, quibus Syria dicitur Aram à conditore suo Aramo Semi filio. Inde Bethuel & Laban Aramæi Genes. XXV. & Syriæ regionibus Aram præponitur. *Aram Nabarajim*, Syria duorum fluviorum apud Sacros Scriptores est Mesopotamia. *Aram Damasceck*, Syria Damascena. Vide ipsum Lib. II, cap. 5, & 6.

v. 310. Χαλκεόφωνος] Hoc est *magna voce*. Interpretes: *ænea voce*. Hesych. χαλκεόφωνος, ἰσχυρόφωνος. Stentori Homerus tribuit. Superiùs in Ἀσπίδι v. 243. χάλκεον ὀξὺ βόων. *Vehementer acutè clamabant.* Homerus:

Οἱ δ' ὡς οὖν ἄϊον ὄπα χάλκεον Αἰακίδαο.

Hi verò ut audierunt vocem magnam Achillis. Vide quæ de hoc loco notavit Porphyrius Quæstione VI. ad Hom. Virgilio eadem tralatione: *vox ferrea*, Lucretio, *vox ærea*.

v. 312. Λύγρ' εἰδυῖαν] Poëticum dicendi genus pro λυγρὰν, ὀλέθριον, perniciosam. Superiùs in ἔργοις, περὶ μήδεα εἰδὼς, prudens. Nec abhorret longè ab hoc illud quod notavimus in Ἀσπίδι, λευκὰ θέοντες, pro λευκοί.

CAPUT III.

Vetus lectio reposita in Hesiodo. Φίκ' ὀλοήν. Φίκιον. Picati. Βοῶπις. Hesychius emendatus, & Dracontius. Βέπαις. Catulaster. Hesiodo medela. Αργέςης ζέφυρ@. Hesiodus emendatur, & alio loco exponitur. Γλαυκή.

v.326. ΣΦίγγ' ὀλοήν] Reposui veterem lectionem ex antiquorum scholiorum auctore. qui legit Φίκ' ὀλοήν, & explicat σφίγγα ὀλοήν. addit porrò Bœotos dixisse Φίκα, unde φίκιον locus ubi Sphinx ætatem egerit. Huic Euripidis Scholiastes adstipulatur in Phœnissis, qui tradit φίκιον ὄρ@ à Sphinge dictum esse, ipsamque à Bœotis vocatam φίκα. Hinc & Latinis picati dicti, quorum pedes formam Sphingum habebant. Festus: *Picati appellantur quidam, quorum pedes formati sunt in speciem Sphingum, quod eas Dorii phicas vocant.* Sic φίκειον τέρας phiceum monstrum dicitur Sphinx apud Lycophronem Cassandra, v. 1463. Φίκιον verò est mons Bœotiæ, cujus meminit in Ασπίδι, v. 31.

— τάχα δ' ἵξε τυφαόνιον, τόθεν αὖθις,
Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.

Celeriter pervenit in Typhaonium, unde rursus ad Phicium summum accessit sapiens Jupiter. Stephanus de Urbibus: Φίκειον ὄρ@ Βοιωτίας ἢ διὰ σφίγγα, καὶ διὰ βράχεως τοῦ. vide & Plutarchum in libello, quòd bruta ratione utantur. Æoles postea præposuerunt σ, sicut pro φάζω, σφάζω, pro μέρδω, σμέρδω, pro μῦς, σμῦς, sic & pro φίκιον, σφίκιον. Sic enim ille mons appellatur apud Palæphatum in MSS. in editionibus perperam σφίγγιον scribitur.

v. 330. Ελεφαίρετο] Benè Grammatici, ἔβλαπτεν. Hesych. ἐλεφηράμεν@, βλάψας.

v. 336. Εκ κητεὸς καὶ φόρκυ@] Rectius alii φόρκυν@, ut Homerus Odyss. α. 72. & alibi. Vide Eustath. ad Il. β, v. 862. sed hoc & alii observarunt.

v. 352. Πασιθόη] In nonnullis codicibus extitit πεισιθόη, ut veteres testantur.

v. 355. Πλουτώ τε βοῶπις] Turpissimè Interpretes: *Pluto bovinis oculis.* Vel pueri norunt βοῶπις esse magnos oculos habens. Omnia enim magna Græci βόεια vocant, ut & prisci Latini. Hinc elephantem dixerunt *bovem Lucam.* Sic Græci βέπεινα apud Hesych. βέλιμος apud Erasistratum est μέγας λιμὸς, *magna fames*, βεγάϊος, μεγάλαυχ@ jactator: βέπαις, quod legitur apud Alciphronem ep. 62. est μέγας παῖς puer adultior. Hesych. βέπαις, νέ@ μέγας, ἀφῆλιξ, μέγας παῖς ἢ ἰχθύς, scribe ἰσχυρός. Glossæ veteres: *catulaster* βέπαις. Aliæ ἀρτίπαις *catulaster*. quæ vox Dracontio restituenda. In lib. II, v. 191. in editis legitur:

Non catulastra gerit puerilia, non puer audet
Attrectare tener Martia tela manu.

Legendum: *Non catulaster agit puerilia.* Loquitur ibi de variis hominum pro distincta ætatis ratione studiis. Catulastri autem sunt pueri grandiores, qui incipiunt *catulire*, hoc est, ad venerem incitari. Inde & Catulli nomen. Oculi verò magni inter præcipua pulcritudinis τεκμήρια. Liban. Progymnas. Ομηρ@ ἐνδείξασθαι βελόμεν@ ὡς εἶησαν ὀφθαλμοὶ τῇ Ηρᾳ καλοί τε μεγάλοι τε, βοῶπιν αὐτὴν ἐκάλεσε. *Homerus ostendere volens quod oculi Junonis*

nis magni essent & pulcri, bovinos oculos eam habere dixit.

v. 375. Κείῳ δ' Εὐρυβίη τίκτεν] Sic & Interpretes: *Crio autem Eurybiæ peperit.* Igitur Crio est fœmina, Eurybia verò mas? Attamen superiùs Hesiodus ostendit Eurybiam esse filiam Ponti. Quid tricamur? legendum: Κείῳ δ' Εὐρυβίη τίκτεν. Vidit hoc etiam Commelinus, nisi quòd pro Κείῳ malè scribat Κρείῳ. Sed Κεῖος dicitur & Apollodoro, & Scholiis antiquis, & Euripidis Interpreti.

v. 379. Ἀργέστην Ζέφυρον] Ἀργέστης hîc non est Caurus, sed Zephyri ἐπίθετον. Inferiùs v. 870.

Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ ἀργέσταο Ζεφύροιο.

Præter Notum & Boream: & celerem Zephyrum.

Homerus Illiad. λ, v. 307.

Ἀργέσταο Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.

Celeris Noti vehemente procella verberans.

Scholia antiqua ad hunc locum Hesiodi: Ἀργέστην τὸν ὀξὺν καὶ ταχὺν, καὶ καθαρὸν εἶπε. Hesych. Ἀργέσταο Νότοιο. τοῦ λεγομένου λευκονότου. τινὲς οὐ καλῶς. Ὅμηρος γὰρ τέσσαρας οἶδεν ἀνέμους. ἔστιν οὖν ταχέος. Sed quam Hesychius damnat expositionem, eam probat Strabo lib. I. quem vide.

v. 417. Ἔρδων ἱερὰ κατὰ νόμον] Est sacra faciens secundùm patrios mores & consuetudinem, ut in Carminibus aureis, quæ Pythagoræ adscribuntur:

Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς, νόμῳ ὡς διάκειται, Τίμα.

Immortales quidem Deos primo secundum patriæ consuetudinem, Venerare. κατὰ πάτρια dixit Prophyrius loco suprà laudato.

v. 430. Ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὅν κ' ἐθέλησιν] Sic legunt editiones recentiores: & vertunt: *Inque concione inter homines eminet, qua scilicet voluerit.* Heinsii editio major: ὧν κ' ἐθέλησιν, Interp. *quorum scilicet vult.* Sed utraque lectio non est unius assis. Quem enim commodum sensum inde conficeres? Reponenda est veterum librorum & editionum lectio, quam temerè commutavit Commelinus, ut ex notis ejus editioni præfixis videre est: *Hic pro* ἐνθ', inquit, *reposuimus* ἐν τ', *& pro* ὅν κ' ὧν κ'. Sed ὅν κ' non erat de sua sede deturbandum. Subauditur enim μεταπρέπειν. Sensus est, in concione inter homines excellit quemcumque voluerit excellere Hecate. Ejusdem sententiæ versus est in initio Ἔργων, quod me docuit Vir summi ingenii & eruditionis Johannes Fridericus Gronovius, cui quantùm debeant hæ reconditæ literæ nemo ignorat, nisi barbarus, & omnis humanitatis expers:

Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε.
Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.

Per quem mortales homines pariter sunt *obscuri clarique. Nobiles ignobilesque sunt Jovis magni voluntate.* Sic hic locus ex sententia doctoris nostri est interpungendus. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι, idem est quod hîc dixit ὅν κ' ἐθέλῃσι. Jupiter nobiles & ignobiles, claros & obscuros facit, quos vult. Omnia nunc sunt liquida, discussæ omnes tenebræ, quæ viros doctos exercuerunt, qui prava distinctione inducti sibi persuaserunt, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι abundare, & ominis causâ tantùm esse appositum, quia nihil sit quò referatur. Sed nunc quò referatur nemo non videt.

v. 440. Οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται] Γλαυκὴ simpliciter est mare, Latinis *cærula.* Virgil. *cærula verrunt.* Interpretes: *glaucum mare.*

C A-

CAPUT IV.

Heſiodus emendatur & ejus antiquus Scholiaſtes. Αἰγαῖον ὄρος. Ἱερὰ πέτρα. Ἱερὰ πύτνα. Κύβρα. Stephanus emendatus. Γύαλα παρνησοῦ. Mos Veterum in Deorum ſtatuis, templis, aris ornandis lana. Cur Homerum Plato è Republica ſua ablegans voluerit ornari lana. Locus Heſiodi ex conjectura emendatus. Παρελθεῖν. Chaos. Heſiodus interpunctione emendatus. Ἐπαινή. Lucianus correctus. Ὠγύγιος. Ἔργματα ἔχειν. Heſiodus emendatus & antiqua Scholia. Μαψαῦραι. Horæ pulcritudinis præſides. Ὡραία. Ὡραῖος. Χρυσάμπυκες. Ἄμπυξ. Ἀνάθημα. Mitræ ſunt faſciæ, & barbararum mulierum cultus. Στεφάναι. Vetus lectio Heſiodi reſtituta. Ἐγχεκύδοιμος. Ἀφροδίτη νύχιος.

v. 485. ΑΡγείῳ ἐν ὄρει] In Cappadocia mons Argæus eſt, cujus meminit Claudianus, Plinius, alii. In Creta autem fruſtrà quæras montem hoc nomine. Nullus enim in illa reperitur. Itaque in animum induxi meum jam dudum reddendam eſſe Poëtæ lectionem veram, quam ſervavit παλαιῶν σχολιῶν Scriptor. Is legit: Αἰγαίῳ ἐν ὄρει, aitque ſic Cretam dictam olim à capra Olenia Jovis nutrice quaſi Capræ montem. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Σημείωσαι ὅτι καὶ οὗτος αἰγίοχον ἐκάλεσεν τὸν Δία, ἐπεὶ αἶγα ἐθήλασεν. ἀφ' ἧς καὶ Κρήτη αἰγὸς ὄρος καλεῖται, καὶ Αἰγεῖον ὑπ' ἐνίων τὸ Ἰδαῖον καλέμενον. Ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ τῶν ἰδίων ὅπλων τῆς αἰγίδος αἰγίοχον αὐτὸν ἐκάλεσεν. *Nota quod & iſte (nimirum Heſiodus) Ægiochum dixit Jovem, quia capræ ubera ſuxit. A qua etiam Creta appellatur Capræ mons. Et à nonnullis* Αἰγαῖον *dicitur mons Ida. Homerus ab ejus armatura ægide ipſum Ægiochum dixit.* Sic hic locus eſt reſtituendus, qui flagitioſè corruptus eſt in editionibus. Hanc lectionem confirmat quoque Theon ad Aratum, apud quem & ipſum olim ſic lectum fuit in his verſibus :

> Δίκτῳ ἐν εὐώδει, ὄρεος σχεδὸν Αἰγαίοιο
> Ἄντρῳ ἐγκατέθεντο.

Sic enim ſcriptum fuiſſe, non ut nunc σχεδὸν Ἰδαίοιο, his verbis teſtatur : Τινὲς γράφουσι, σχεδὸν Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδου λαβόντες φάσκοντος τὸν Δία ἐν Αἰγαίῳ ὄρει πεπυκνωμένῳ ἐκ Κρήτῃ τραφῆναι. Hinc & H. Grotius conjicit apud Aratum legendum eſſe Λύκτῳ, ut hîc apud Heſiodum. Sanè apud hunc ſcribi debere Αἰγαῖον luce clarius eſt. Montem Ægæum in Creta quia ignorabant, ideò apud Aratum, ut ſequentibus prodit Theon, expunctum eſt & Αἰγαίοιο & mutatum in Ἰδαίοιο. Sanè ſic olim ſcriptum fuiſſe licet ex Scholiaſte antiquo Arati diſcere ad v. 32. Ὁ μὲν τότε κουρίζοντα Δίκτῳ ἐν εὐώδει ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίοιο. *Qui eum ludentem in Dicta bene olente, prope montem Idæum.* Τινὲς γράφουσι, σχεδὸν Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδου λαβόντες φάσκοντος, τὸν Δία ἐν Αγαίῳ ὄρει πεπυκνωμένῳ ἐν Κρήτῃ τραφῆναι. *Quidam hîc ſcribunt* σχεδὸν Αἰγαίοιο *ex Heſiodo id ſumentes qui dicit, Jovem in Ægæo monte in Creta nutritum.* Sed addit idem, *Si in Creta nullus eſt mons Ægæus, præſtat conquieſcere in lectione vulgata apud Aratum,* &

& aliter illum locum interpungere. Alius est Ægæus campus, Αἰγαῖον πεδίον, sed ille campus fuit in Phocide, de quo vide Stephanum de Urbibus in αἰγαῖον πέλαγος, & quæ illic notarunt viri docti. Mons Ægæus est is ipse, mea quidem sententia, qui à Ptolemæo vocatur ἱερὰ πέτρα. Inde sancta rupes dicta, quia in illius antro credebatur custoditus & enutritus fuisse Jupiter. Erat collis Idæ, qui posteà ab urbe in illa posita appellabatur Pytna, & urbs ἱερὰ Πύτνα, quod cognomen ei adhæsit à colle. Strabo Lib. X. Τῆς δὲ Ἴδης λόφος Πύτνα, ἀφ' οὗ ἱερὰ Πύτνα ἡ πόλις. *Pytna Idæ collis, unde urbs Hiera Pytna.* Malè in Dione Lib. XXXVI. Ἱεραπύδνα scribitur. Quod & nuper animadvertit Vir magnus Ezechiel Spanhemius, in eruditissimo commentario de præstantia & usu Numismatum antiquorum. Hinc vides cur nonnulli Jovis incunabula ponant in monte Ida. Stephanus de Urbibus non collem, sed campum dicit. Ἔστι καὶ Αἰγαῖον πεδίον συνάπτον τῇ Κίῤῥα ὡς Ἡσίοδος. λέγεται παρὰ αἶγα ποτὲ φερόμενον (sic emendarunt viri docti) ἀπὸ τοῦ περὶ τὸ Πύθιον ὄρους, ἀφ' οὗ καὶ τὸ πεδίον Αἰγαῖον. *Est & Ægæus campus annexus Cirrhæ, ut apud Hesiodum. Dicitur vero à fluvio Αἴξ, qui olim descendit à monte ad Pythium, à quo & campus Ægæus.* Nullum est dubium, quin hunc locum respexerit ἐθνογράφος. Campus Ægæus latè patuit, ut & Pythium & Gortyna in illo fuerint sita. Hinc Strabo Gortynam in campo sedere ait. Hîc verò est ille campus Ægæus. Imò totam Insulam olim αἰγαῖον fuisse appellatam ex Scholiaste modò accepimus. Sed quænam illa Cirrha cui fuit adsitus Ægæus campus? Sanè Cirrha in Creta nulla est. Legendum Κύβρα quæ eadem est quæ Pytna. Stephanus: Ἱερὰ Πύτνα, πόλις Κρήτης ἡ πρότερος Κύβρα, εἶτα Πύτνα, εἶτα Κάμιρος, εἶθ' οὕτως ἱερὰ Πύτνα. *Hiera Pytna urbs Cretæ, quæ prius Cybra, postea Pytna, deinde Camiros, deinceps Hiera Pytna.* Non est quòd nobis scrupulum injiciant Lyctii, ad quos à Rhea delatum esse Jovem paullò antè Hesiodus cecinerat: cùm ii satis longè à Pytna, seu monte Ægæo absint. Verùm non urbs intelligitur Lyctus, sed populus Lyctius, sub quorum ditione tum fuit & mons & campus Ægæus. Lyctios enim magnis opibus aliquando floruisse Strabo dicto loco ostendit. Malè Hiera petra in mappis Ptolemæi littoribus maris Carpathii apposita est, non longè distans à Dicta, cùm sit collis Idæ.

V. 499. Γυάλοις ὑπὸ Παρνησοῖο. Interpretes: *in jugis Parnassi.* Sed γύαλα potiùs sunt valles κοιλώματα, quàm juga. Apud Euripid. γύαλα καρποφόρα, *valles frugiferæ.* Hoc loco intelligit anfractum illum rupis Parnassi & planitiem in qua urbs & templum Delphicum. De qua Strabo Lib. XI. & Justin. Lib. XXIV. In templi enim ἀναθήμασι longè pòst fuisse istum βαίτυλον testatur Pausanias in Phocicis: Ἐπαναβάντι δὲ ἀπὸ τοῦ μνήματος, λίθος ἐστὶν οὐ μέγας, τοῦτον καὶ ἔλαιον ὁσημέραι καταχέουσι, καὶ κατὰ ἑορτὴν ἑκάστην ἔρια ἐπιτιθέασιν ἀργά. Ἔστι δὲ καὶ δόξα ἐς αὐτὸν δοθῆναι Κρόνῳ τὸν λίθον ἀντὶ τοῦ παιδὸς καὶ ὡς αὖθις ἤμεσεν αὐτὸν ὁ Κρόνος. *Ab eo monimento cum rursus adscendere inceperis, lapidem videas modice magnum. Hunc quotidie oleo perfundunt, singulisque festis lanam in eo ponunt rudem. Fama autem tenet esse illum ipsum lapidem, qui datus fuerit Saturno pro puero, quemqae postea rursus evomuerit.* Lana ornabatur hic lapis diebus festis, quoniam omnia quæ maximè sacra erant, & divino vellent honore affici, ungebantur, & lana, laneisque tæniis ac coronis ornabantur. Arborem sacram Arnob. lib. V. lanarum velleribus colligatam ac circumvolutam dixit. Et Plutarchus in Theseo ramum ex olea sacra decerptum ἐρίῳ λευκῷ κατεστεμμένον, lana alba recinctum fuisse ait. Sic solebant lares lana cingi, & fores ac aræ templorum, cùm rem sacram die solemni

mni essent facturi, vittis laneis ornari. Propert. IV, 6.

Costum molle date, & blandi mihi thuris honores.

Terque focum circa laneus orbis eat.

Hinc intelligimus cur Plato, ubi Homerum è sua republica in aliam civitatem dimittendum esse censet, eum jubeat unctum & lanâ coronatum educi. Ἀποπέμποιμέν τε ἂν, inquit, εἰς ἄλλην πόλιν, μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέοντες καὶ ἐρίῳ στέψαντες. *Dimittamus eum in aliam urbem unguento caput ejus perfundentes, & lanâ coronantes.* Amandari quidem volebat Homerum è sua civitate, ne qua opinio sequior de Deo civibus suis, qui fabularum mysteria non intelligebant, per imprudentiam ex ejus cantibus affricaretur; sed volebat eum dimitti non tamquam hominem scelestum, & infamem, sed tamquam hominem divinum, dignumque qui ad instar Dei ungeretur, & lanâ coronaretur, hoc est divinis afficeretur honoribus. Diis enim & rebus sacerrimis hic honos habebatur. Homerum enim Plato unus omnium maximi faciebat, & ob artis divinitatem mirificè celebrabat, ejusque sententiis utebatur frequenter ad docendum, verbis verò & loquendi generibus ad dictionem expoliendam. Hæc est vera ratio cur ungi & ἐρίῳ voluerit coronari Homerum Philosophus: non quòd tamquam exul & civiliter mortuus fuerit ejectus, quia mortui ungebantur: nec propter Poëtarum mollitiem, quam lanea corona significaverit, ut hercle Musarum & Platonis ingratiis docuit Andreas Schottus Nodorum Ciceronianorum lib. III. cap. 12.

v. 532 Τοῦτ' ἄρα ἀζόμενος] Ellipsis, quam hîc fingunt Interpretes, malè convenit cum genio auctoris & ipsius linguæ Græcæ. Quis enim dicat ταῦτα ἄζεσθαι, pro propter hæc venerari, ut illi volunt? Locus est contaminatus, qui sic puto emaculabitur, si legas: Τοῦτ' ἄρα φραζόμενος, *hæc quidem moliens.* φ aut vetustate temporis, aut alio vitio exoletum, aut negligentia descriptorum intercidit, inde ρα à præcedente syllaba ἄρα est absorptum, quod frequentissimè in veterum libris contigisse nemo nescit paullò modò humanior.

v. 574. Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι] Sic lege. vid. Etymol. Magnum. Malè vulg. ἀργυφέϊ.

v. 612. Παρελθεῖν] Est effugere, vitare Dei consilia, decreta. Nam *quæ fato manent, quamvis significata non vitantur*, ut Tacitus ait. Homer. Iliad. α, v. 134.

Μὴ δ' οὕτως ἀγαθός περ ἐών, θεοείκελ' Ἀχιλλεῦ,
Κλέπτε νόῳ, ἐπεὶ οὐ παρελεύσεαι, οὐδέ με πείσεις.

Ne sic, quamvis fortis sis, divine Achilles, dolosè agas, quoniam non effugies, neque mihi persuadebis. οὐ παρελεύσεαι, scilicet quæ decrevi facere.

v. 700. Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος] *Incendium ingens corripuit inferorum sedes.* Sicut paullò antè de clamore:

—— Ἐνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖα τ' ἰωή.

Concussio verò gravis venit ad Tartarum caliginosum, & pedum magnus fragor. Chaos sæpè est inferorum domicilium: Plutarchus sanè χάος, ᾅδην, ὄρφνην, ἔρεβον exponit. Orpheus apud Ovidium X. Metamorph. ad Plutonem & Proserpinam:

Per ego hæc plena timoris,
Per chaos hoc ingens, vastique silentia regni Oro.

Statius:

Qui numquam sospite nato
Triste chaos, mæstique situs patiere sepulcri.

posses etiam aërem interpretari. Aristophanes in Avibus:

Διὰ τῆς πόλεως τῆς ἀλλοτρίας καὶ τοῦ χάους
Τῶν μηρίων τὴν κνῖσαν οὐ διαφορήσετε.

Per urbem alienam & chaos femorum nidorem non transferetis. Ubi Suidas & alii veteres Magistri χάος exponunt aërem.

rem. Hinc & vetus Interpres Luc. XVI, 26. illud μέγα χάσμα, quod inter epulonem divitem & Lazarum erat *chaos magnum* interpretatur, hoc est, vastum inane, vastum intervallum quale est aër, sive, ut Tertullianus vertit, immensa distantia sublimitatis & profunditatis. Apud nostrum Poëtam inferiùs v. 740. locum Erebi vastum & immensum in quo Titanes servabantur χάσμα μέγα dicit, quem postea v. 814. ait esse πέρην χάεος ζοφέροιο, ultra Chaos tenebricosum, hoc est, Erebum. Itaque magis probo priorem expositionem, & hoc nomine, quia de aëre paullò antè verba fecit:

Φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν ἄσπετος.

Flamma verò ad aërem divinum pervenit magna. Sequentia tam obscurè & ineptè versa sunt, ut quid Poëta velit ex versione ne Oedipus quidem intelligat. Verba Græca sunt:

—— εἴσατο δ' ἄντα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' οὔασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὔτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺν ὕπερθεν
Πίλνατο.

Sic interpungenda mihi videntur. Mens Poëtæ est: *Simile autem videbatur atque si coram oculis quis adspiceret, atque auribus audiret, eodem modo ut cum terra & cœlum latum supernè appropinquabat.* Aërem, inquit, terram, pontum, Tartara corripiebat ignis fulminum à Jove missorum, tantusque fragor ex illo oriebatur incendio, ac si cœlum ruere, sive terram cœlo misceri videret & audiret.

v. 709. Οπόεος δ' ἄπλητος] Antiquorum Scholiorum auctor notat in nonnullis exemplaribus legi κόνοβος, quod præ edita lectione placet. v. 718. Αργαλέοισιν ἔδησαν. Scholia antiqua legunt ἀργαλέῃσιν, quæ vide.

v. 735. Ενθάδε γῆς] Appositè ad hunc locum Seneca Hercule furente:

Sterilis profundi vastitas squallet soli,
Et fœda tellus torpet æterno situ,
Rerumque mæstus finis, & mundi ultima:
Immotus aër hæret: & pigro sedet
Nox atra mundo.

Vide Virgil. VI. Æneid. v. 577. Homer. Iliad. θ. v. 429.

v. 748. Ασσον ἰοῦσαι] Sic leg. cum vetere Interprete. Nec aliter legisse videntur qui Latinè verterunt Hesiodum, cùm interpretantur *propinquantes*, quod non significat vulgatum ἀμφὶς ἰοῦσαι.

v. 768. Επαινῆς Περσεφονείης] Est hoc proprium Proserpinæ epitheton. Homerus Iliad. ι.

Κικλήσκουσ' Αΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν.

Invocans Plutonem & terribilem Proserpinam. Proclus superiùs, ad Εργα· Αἰνεῖν δέ τινες παραιτεῖσθαι παρέλαβον, ὥσπερ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. Restituenda hæc vox Luciani Necyomantiæ: Δαίμονας ὁμοῦ πάντας ἐπεβοᾶτο, ποινὰς, καὶ Ερινύας, καὶ νυχίαν Εκάτην, καὶ αἰπεινὴν Περσεφόνειαν. Interpres vertit: *Dæmonas simul omnes inclamat, Pœnas, Erinnyes, Hecaten nocturnam, excelsam Proserpinam.* Fœdissimè. lege: ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. terribilem Proserpinam. Ποιναὶ verò sunt Furiæ.

v. 797. Απολείψας] Benè antiqui Grammatici: σπονδὰς ποιήσας, libans. Libantes enim aliquid de pateris effundebant in mensas & aras. Sic & simplex λείβειν. Unde Latinorum libo, libum, libament. Insaniunt qui hîc dicunt ab ἀπολείπω esse ἀπολείψας.

v. 806. Ωγύγιον] Referendum est ad ὅρκον, non ad ὕδωρ, & exponendum magnum. ὠγύγιος enim est magnus. Hesych. ὠγυγίου, παλαιοῦ, ἀρχαίου, μεγάλου πάνυ. Stygem autem fuisse maximum Deorum jusjurandum alibi noster dixit, & res nota est.

v. 818. Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν] Nec hîc mentem Poëtæ ceperunt, qui vertunt: *Cujus manus quidem sunt ob robur operibus aptæ.* Εργματα ἔχειν est ἐργάζεσθαι. Hîc est sensus: *Cujus manus quidem ob robur semper operantur.*

v. 851.

v. 851. Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες] Circa Saturnum exiſtentes, qui unà cum illo in vincula ſunt conjecti. Interpretes diverſo planè & abſurdo ſenſu: *A Saturno ſeorſim exiſtentes.* Titanes Saturni fuerunt copiæ contra Jovem, à quo victi cum ſuo Imperatore deturbati ſunt ad inferos.

v. 872. Μὰψ αὖραι] Reddidi Heſiodo priſcorum exemplarium lectionem: Μαψαῦραι, quam probant Heſychius & Scholia antiqua. Hæc: Μαψαῦραι κεναὶ καὶ μάταιαι πνοιαί, οἷον καικίας, θρασκίας. Sic lege, illum vide.

v. 875. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄησι] Legendum ἄεισι, quod Æolicè dicitur pro ἄησι. Et ſic lectum olim fuiſſe Etymologici ſcriptor oſtendit: Τὸ γ' τῶν πληθυντικῶν, ἄεισιν, Αἰολικώτερον. ἔρχῃ καὶ ἀεῖσι, ὥσπερ ἴεισιν. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι. Malè legitur ἄλλῃ in Etymologico. Hanc emendationem ſequens διασκιδνᾶσι confirmat, & ἄησι ferri non poſſe declarat.

v. 903. Αἵ τ' ἔργ' ὡραίουσι καταθνητοῖσι βροτοῖσι] Inſcitiæ Interpretum inſigne monumentum & hic locus eſt, dum vertunt: *Quæ opera matura faciunt mortalibus hominibus.* Loquitur de horis. Non quidem ignoro eas eſſe cœli janitrices & miniſtras ſolis. Valer. Flacc. lib. IV.

> —— *Sol auricomus cingentibus horis*
> *Multifidum jubar & biſſeno ſydere textam*
> *Loricam induitur.*

ſed quis non videt aut alias planè eſſe has Heſiodi horas ab illis Homeri, aut alias partes eis dari à noſtro Poëta, cui ſunt pulcritudinis præſides. Quod & nomina illarum declarant. Quid enim magis res humanas pulcras reddit & florentes, quàm Eunomia, Dice, & Irene, hoc eſt, bonæ leges, Juſtitia & Pax. Hæ ſanè divæ non matura reddunt mortalium opera, ſed ornant, excolunt, nitorem & decus illis conciliant. Pind. Olympion. XIII. de beata & omnium rerum copia affluente Corintho: Ἐν τᾷ γὰρ Εὐνομία ναίει, κασιγνηταί τε, βάθρον πολίων ἀσφαλὴς Δίκα, καὶ ὁμότροπος Εἰράνα, ταμίαι ἀνδράσι πλούτου, χρύσεαι παῖδες εὐβούλου Θέμιδος. *In hac (Corintho) Eunomia habitat ſororeſque, fundamenta urbium firma, Juſtitia, & iiſdem moribus prædita pax, diſpenſatrices hominibus divitiarum, aureæ filiæ Themidis conſultricis bonæ.* Hinc omnibus rebus ornandis adhibentur Horæ. In ἔργοις in Pandora comenda, v. 74.

> —— Ἀμφὶ δὲ τήν γε
> Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Ipſam porrò Horæ pulcram comam habentes coronarunt floribus vernis. Theocritus de poculo pulcerrimo, & ſuavem exhalante odorem Idyll I, v. 148.

> Ἠνὶ δή τοι τὸ δέπας· θᾶσαι φίλος ὡς καλὸν ὄσδει.
> Ὡρᾶν πεπλύσθαί νιν ἐπὶ κράνᾳσι δοκασεῖς.
> *En tibi poculum: contemplare, amice, quàm ſuaviter olet,*
> *Horarum in fontibus ablutum dices.*

Hinc ὥρα eſt pulcritudo. Ὡραῖος pulcer. Heſych. ὡραῖος εὔμορφος. εὔτροπος, εὐσχήμων, εὐπρόσωπος. Theocr. Idyll I, v. 109. Ὡραῖος χὤδωνις. *Formoſus Adonis.* Ὡραίω pulcrum reddo, decus & venuſtatem concilio. Eſt vocula μονήρης, ſicut ſuperiùs μαστιχόειν, & plures aliæ. Pro ὡραίειν frequentiùs legitur verbum paragogicum ὡραΐζειν. Heſych. ὡραΐζεται, καλλωπίζεται. ὡραϊσμένη, κεκαλλωπισμένη. Quia verò ὡραῖος eſt pulcer, & homines in adoleſcentia & juventute ſunt pulcerrimi, hinc ὡραῖος eſt ἀκμάζων, in ætatis flore conſtitutus. In ἔργ. v. 695.

> Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι.
> *In ætatis flore uxorem tuam in domum duc.*

Sic enim bene exponit Scholiaſtes Theocriti ad Idyll. I, v. 109

v. 916. Μοῦσαι χρυσάμπυκες] Interpretes: *Muſæ aureis mitris revinctæ.* Præſtat interpretari: *aureis reticulis ornatæ.* Ἄμπυξ eſt διάδημα, τριχόδεσμος, diadema,

dema, reticulum, fascia, quâ mulierum coma redimitur. Homerus Iliad. X, v. 468.

Τῆλε δ' ἀπὸ κρατὸς χέε δέσματα σιγαλόεντα, Ἄμπυκα, κεκρύφαλόν τ' ἠδὲ πλεκτὴν ἀναδέσμην.

Longè autem à capite fudit splendidas fascias, reticulum, vittamque & implexum redimiculum. Ubi brevia Scholia Didymi, ut credunt vulgò: Ἄμπυκα κόσμον τινὰ περὶ τὴν κεφαλὴν, ἀνέχοντα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς. Hinc rectè ab Hesychio exponitur ἀνάδημα. Anademata enim erant fasciæ crinales. Sed & mitræ erant fasciæ, quibus coma religabatur. Hinc Judith. X. μίτραν Castalio reddit fasciam. Verùm mitris utebantur barbaræ mulieres, & vetulæ, & meretrices: Ovid.

Simulavit anum mitraque capillos
Presserat.

Juven. Sat. III. v. 66. *Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra.* Plerumque vitio vertitur. Itaque mitras tribui Musis οἱ χαρίεντες non ferent. Barbaræ enim illæ mitræ à Græcarum matronarum & puellarum reticulis fuerunt diversæ. Hæc Homero στεφάναι. Iliad. Σ, v. 567.

Καί ῥ' αἱ μὲν καλὰς στεφάνας ἔχον.

Sed apud Pollucem lib. V. cap. 16. rectiùs legitur:

Τῶν δ' αἱ μὲν πλεκτὰς στεφάνας ἔχον.

Harum hæ quidem plexas coronas habebant. Ut superius πλεκτὴ ἀναδέσμη. Στεφάνας autem fuisse propria antiquarum Græcarum mulierum ornamenta capitis ex Æliani Ποικίλ. Ἱστορ. Lib. I, c. 18. cognoscimus: Πῶς δὲ οὐ διέῤῥεον ὑπὸ τρυφῆς αἱ πολλαὶ τῶν γυναικῶν; Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς στεφάνην ἐπετίθεντο ὑψηλήν. *Quis vero neget plerasque veteres mulieres luxu diffluxisse? Caput enim ornabant altâ fasciâ.* Sic verte. Erat enim στεφάνη limbus seu fascia altior caput, seu aliud quid ambiens. Hinc & loricæ & murorum pinnæ στεφάναι dicuntur.

v. 925. Ἀγρεκύδοιμον] Miror unde in recentiores editiones irrepserit hæc inepta lectio & vocabulum nihili, cùm rectè legatur in prima editione majore Heinsiana, Stephaniana, ac plerisque aliis omnibus antiquioribus, ἐγρεκύδοιμον, quod rectè exponunt antiqua Scholia τὸν θόρυβον ἐγείρουσαν. Tumultus, turbas excitantem. Quamvis in editionibus vitio librariorum omissum sit ἐγρεκύδοιμος, & sola extet explicatio. Monuit etiam me de restituendo hoc eleganti vocabulo Thomas Reinesius, vir numquam satis laudatus, præfatus extare id quoque apud Cointum Lib. I. v. 178. ubi Eris dicitur Ἐγρεκύδοιμος. Synonymum esse ἐγρέμαχος, ἐγερσίμαχος. Ἐγερσίμοθον Διόνυσον dixisse Nonnum XIII. Dionys.

v. 927. Ἐν φιλότητι μιγεῖσα] Legendum est οὐ φιλότητι μιγεῖσα, ut nuper ostendit mihi elegantissimus juvenis Cuperus ex Scholiaste Apollonii, qui ad Argonaut. I. v. 859. οὐ φιλότητι est sine concubitu, ex se sola, sine consuetudine cum masculo. Nihil certius. Confirmat vetus Scholiastes Hesiodi: Πρῶτος οὗτος τὸν Ἥφαιστον ἐκ μόνης Ἥρας εἶπε. διὸ καὶ τοῦτο σημεῖον. Ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας. *Primus iste Vulcanum ex sola Junone canit. ideoque & hoc nota. Homerus vero ex Jove & Venere.* Et Apollodorus I. Bibliothec. Ἥρα δὲ χωρὶς εὐνῆς ἐγέννησεν Ἥφαιστον. *Juno sine concubitu peperit Vulcanum.* Hinc & Apollonio dicitur Ἥρης υἱὸς, Junonis filius non Jovis.

v. 934. Φόβον] Malo vertere *Terrorem,* quàm cum Interpretibus, *Timorem.* Sequitur enim Δεῖμος, Timor.

v. 971. Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ] In accentu peccatur. Legendum Κρήτης ἐν πίονι δημῷ, ut superiùs v. 538. ἔγκατα πίονι δημῷ, *intestina cum pingui adipe.* Κρήτης πίων δημὸς, *Cretæ pinguis adeps,* est Cretæ fertilissimus ager.

v. 989. Φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη] Sic legendum ex Hesiodi sententiâ. Vide superiùs v. 200. & quæ ibi notat Interpres.

v. 991. Νηοπόλον νύχιον] Archilochus emendat μύχιον, quasi agentem in Cypri recess-

receſſu, qui à nullis poſſit adiri. Alii eamdem vim tribuunt τῷ νύχιον, exponentes ἀφανῆ, λαθραῖον, occultam, quæ à nullo videatur: Sed propria vocis ſignificatio retinenda. Pleraque enim ſacra Veneris noctu celebrabantur. Inde *noctuvigila* dicitur Plauto. Idem Curcul. I. 3. v. 25, & 40.

Quid tu Veneri pervigilare te voviſti, Phædrome?
Nam hoc quidem haut multo poſt lucebit.

Pervigilia Veneris cui non nota? Vide carmen elegans incerti auctoris quod inſcribitur, Pervigilium Veneris.

JOHANNIS GEORGII GRÆVII LECTIONES IN SCUTUM HERCULIS.

CAPUT V.

Λαοσσόος. Heſiodus emendatus & vindicatus. Τανύσφυρος. Δῶρα Αφροδίτης. Πλεκτὰ ἅρματα. In Heſiodo conjectura. Οχέειν ἄτλω. Phædrus emendatus. Εχειν, habere pro regere. Adamantinus. Obſcurus locus Heſiodi & aliquot Homeri expoſiti. Κυάνεοι πτύχες. Πτύχες in ſcutis quid. Πτύχες montium juga. Πολύπτυχος Ολυμπος. Ελαύνειν, διελαύνειν. Ducere.

ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ] Servius ad XII. Æneïd. hunc librum laudat nomine Ασπιδοποιΐας. *Latinus*, inquit, *ſecundum Heſiodum in* Ασπιδοποιΐα *Ulyſſis & Circes filius fuit*. Sed erat Servius; Non in Ασπίδι ſed in Theogonia hoc dicit Heſiodus. Et ſic legendum videtur apud Servium.

In Ασπίδι v. 3. Λαοσσόου] Ad bella concitantis, bellicoſi. Heſych. Λαοσσόος, σεύουσα ἢ παρορμῶσα εἰς τὸ πόλεμον. Ο ἐστιν ἐπίθετον Αθηνᾶς. Cur vertant *populorum diſſipatoris* cauſam nullam video. De matre Alcmenæ quæ Herculem edidit diverſæ ſunt Veterum ſententiæ. Pelopis filiam fuiſſe conſentiunt ferè omnes. Hinc Hercules Pelopis pronepos dicitur in antiqua inſcriptione. Diodorus Siculus illam vocat Eurymedam, Plutarchus Lyſidicen, Apollodoro in Bibliotheca Anaxo Alcæi filia dicitur.

v. 9. Η δ' καὶ ὡς] Lege: ἡ δέ.

v. 23. Τῷ δ' ἅμα ἱέμενοι] Diaconus legit ἱέμενοι, & interpretatur πορευόμενοι. Peſſimè meo judicio. Ιέμενοι πολέμοιο καὶ φυλόπιδος conjungenda eſſe vel puer videat.

v. 29. Αρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ] Cui perſuadeas tironem Græcæ linguæ neſcire

ἄρης ἀλκτῆρα esse depulsatorem malorum, damnorum, calamitatum? Hinc Hercules appellatur ἀλεξίκακος. Interpretes tamen portentoso errore transtulerunt: *Martis depulsorem.* Inferiùs:

Θήκετο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἄρης ἀλκτῆρα σίδηρον.

Injecit autem humeris malorum depulsatorem gladium.

v. 35. Τανυσφύρε Ηλεκτρυώνης] *Pulcra Electrionida.* Ridiculè Interpretes. *procera Electrionida.* quam paullò antè appellaverat εὔσφυρον, nunc dixit, τανύσφυρον. Hesych. τανύσφυρος, ὀρθόσφυρος, εὔσφυρος, λεπτόσφυρος. quæ pulcros & teneros talos habet, formosa. Sic apud eumdem: Τανύφης est λεπτοφυὴς, tenuiter textus. Τανακὲς Veteres exponunt εὐμήκεις. Τανύτειχα, λεπτότειχα. Τανὸς non solùm est μακρὸς, sed & λεπτός.

v. 47. Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσοις] Nescio quid hîc deliret Diaconus, qui hæc verba accipit de Alcmena, asseverans illam hîc à Poëta dici Venerem, quia superiùs scripserit, eam omnes antecellere mulieres εἴδει καὶ μεγέθει. quæ an sano homini in mentem possint venire dubito. Cui enim, præcipuè qui Græcos Poëtas enarrandi partes sibi imposuit, potest latere δῶρα Αφροδίτης esse συνουσίαν, εὐνὴν, φιλότητα, *Concubitum, consuetudinem?*

v. 52. Βίην Ηρακλείην] Ineptè vertitur: *vim Herculanam.* Cùm sit secundùm pervulgatam & creberrimam Græcis Poëtis circumscriptionem, *ipse Hercules.* Inferiùs:

Εν μέσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος, ὄτι φατειός.

In medio autem draco erat terribilis. Homerus Iliad. β. v. 387.

Εἰ μὴ νὺξ ἐλθοῦσα διακρινέει μένος ἀνδρῶν.

Donec nox irruens dirimat viros, ubi ridiculè Interpres, *robur virorum.* Ubi Interpretes denuò: *draconis horror.* Imatatus est Horatius:

Perrupit Acheronta Herculeus labor. hoc est Hercules, ut apud eumdem *Catonis virtus* est Cato: *Narratur & prisca Catonis virtus sæpe incaluisse mero.*

v. 63. Πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι] Inferiùs v. 309. ἅρματα κολλήεντα. v. 307. εὐπλεκέες δίφροι. hoc est, currus ex lignis contextos, compactos. πλέκειν de curribus, ut apud Latinos *texere* de navibus. Claud. *Quæ sylva carinas texuit.* Propert.

Ite rates curvas & leti texite causas.

Ut pulcrè & verissimè emendavit Gronovius ὁ πάνυ in Observationibus. Eustathius ad Iliad. Θ. p. 602. Δίφρον παμφαίνων, καθ' ὃ δηλαδὴ μέρος ἐ πέπλεκται. Αλλως γὰρ εὔπλεκτα καὶ εὐπλεκέες λέγονται. Vide eumdem ad Iliad. Ψ. Texebantur autem currus ex viminibus, ut multis docet Schefferus lib. I. de re vehiculari c. 3.

v. 93. Ην ἄτην ἀχέων] *Culpam suam lugens,* non *noxam,* ut vulgus Interpretum. Existimo autem legendum ὀχέων, culpam suam ferens, hoc est, luens. Homer. Iliad. φ. 300.

Ο δὲ φρεσὶν ᾗσιν ἀασθεὶς
Ηἴεν, ἣν ἄτην ὀχέων ἀεσίφρονι θυμῷ

Hic verò mente sua captus ivit, suum culpam luens stolido animo. Quod loquendi genus etiam Hebræis frequens, ut in illo, *filius non portet delicta patris,* hoc est, *non luat.*

v. 95. Αλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' ἡνία φοινικόεντα ἵππων ὠκυπόδων] Hoc equos rege frenis. Hoc Phædro est, *ora continere frenis spumantibus.* Lib. III, fab. 6.

Sed istum timeo sella qui prima sedens
Jugum flagello temperat lentum meo,
Et ora frenis continet spumantibus.

Sic legendum esse ante quadraginta annos vidi, & probavi Gronovio. Horatio est *ora frenis temperare.* Lib. I. carm. 7.

Gallica nec lupatis temperet ora frenis.

Ubi Scholiastes meus ineditus: *Gallica pro Gallicarum equarum ora.* Ovid. *spumantia ora coërcere,* IV. Metam.

— dum

—— dum flectit in orbem
Quadrupedes cursus, spumantiaque ora coërcet.

Id. V. Metam.

—— Dea fertilis angues
Curribus admovit, frenisque coërcuit ora.

Id. epist. Phædræ:

Sæpe juvat versare leves in pulvere currus,
Torquentem frenis ora sequacis equi.

Seneca Hippolyto v. 1002.

Celsos sonipedes ocyus subigit jugo
Et ora frenis domita substrictis ligat.

Manil. lib. V.

Stare levi curru moderantem quatuor ora.
Spumigeris frenata lupis, & flectere equorum
Prævalidas vires.

v. 103. Ἠθεῖ] Male in multis editionibus legitur ἢ θεῖ. In aliis ὦ θεῖ, & sic legit Joannes Diaconus. Sed nihil muta. compellabant Seniores. Vide Scholiasten Homeri ad dictum locum & Apollonii Rhodii ad Lib. III, v. 52. Homerus Iliad. ζ. v. 518.

Ἠθεῖ' ἦ μάλα δή σε καὶ ἐσσύμενον κατερύκω.
Venerande, certe te jam valide properantem detineo.

v. 104. Ταύρεος Ἐννοσιγαίου] Non alia ratione Neptunus dicitur ταύρεος, uti & Oceanus apud Euripidem in Oreste: Ἠ πόντος Ὠκεανὸς ὃν ταυρόκρανος ἀγκάλαις ἑλίσσων, κυκλοῖ χθόνα. *Aut Pontum quem Oceanus Taurinum caput habens Devolvens ulnis circuit terram.* quam ejus filii, fluvii, nimirum propter violentiam, & strepitum. Festus: *Taurorum specie simulacra fluminum, id est, cum cornibus quod sunt atrocia ut tauri.* Virgil. IV. Georg. 371.

Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus: quo non alius per pinguia culta
In mare purpureum violentior influit amnis.

Horatius: lib. IV. carm. ode 14. v. 25.

Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli
Cum sævit.

Strabo lib. X. de Acheloo: Οἱ δ' εἰκάζοντες ἐξ αὐτῶν τἀληθὲς, ταύρῳ μὲν ἐοικότα λέγεσθαι τὸν Ἀχελῷον φασὶ, καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ἀπό τε τῶν ἤχων, καὶ τῶν κατὰ τὰ ῥεῖθρα καμπῶν ἃς καλοῦσι κέρατα. *Qui autem ex fabulis verum colligunt, tauro similem forma Acheloum aiunt, ut & alios fluvios, ob strepitus & flexus alveorum, qui cornua dicuntur.* Vide & Ælian. Var. Hist. II, 32. Sic & in antiquis nummis fluvii forma bovis exprimuntnr, ut pridem docuit vir doctrina & judicio magnus Antonius Augustinus in Dialogis.

v. 105. Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει] Interpretes vertunt: *qui Thebarum mœnia tenet.* Nec improbo. ἔχει tamen poterat etiam verti, *habet.* Nam habere Latinis æquè ut Græcis ἔχειν dicuntur loca, qui illa possident, & gubernant, qui illis præsunt. Justin. XII, 4. *Terras inter amnes Hydaspen & Indum Taxiles habebat.* Flor. IV, 2. *Siciliam & Sardiniam annonæ pignora per legatos habuit.* Tacitus II. annal. 20. *Festinare & urgere ut provincias & legiones solus habeat.* Sic & homines & Dii dicuntur haberi ab iis, sub quorum potestate & ditione sunt. Ovid. I. Metam. v. 196.

Cum mihi qui fulmen, qui vos habeoque regoque,
Struxerit insidias.

v. 116. Θυμῷ γηθήσας] Nonnulli codices legunt non malè μύθῳ γηθήσας.

v. 136. Κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε Δαιδαλέην ἀδάμαντος] Diaconus contendit ἀδάμαντα hîc non esse lapidem; sed σίδηρον. Hunc sequuntur Latini Interpretes. Sed quis tam hospes est in Veterum Scriptis, cui lateat adamantina Græcis & Latinis dici omnia quæ valdè dura sunt & firma? Sic Horatius Marti tribuit *adamantinam*

nam tunicam. Ovid. IV. Metam. de ſedibus inferorum:

> *Carceris ante fores clauſas adamante ſedebant.*

hoc eſt, obicibus & poſtibus firmiſſimis. Sexcenta apud Poëtas exempla facilè invenies.

v. 143. Κυάνου δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο] Interpretes inſcitiſſimè: *cæruleis plicis fulgorem interſecantibus.* Verte: *cæruleæ laminæ erant ductæ.* Κυάνου πτύχες, ſunt cæruleæ laminæ, ut apud Homerum θώρηξ κυάνου, cærulea lorica. Πτύχες ſunt laminæ, tabulæ, plagulæ, coria ex quibus ſcuta conficiebantur. Etymolog. M. exponit τὰ διάφορα, ἐπαλλήλως ἐλάσματα. Ex pluribus enim plagulis, pellibus, textis, tabulis, pro materiæ diverſitate, conficiebantur clypei Græcorum, ſicut & ſcuta Romanorum. Unde vult Varro ſcutum dici à ſecando, quaſi ſecatum. Quamvis autem in veriverbio labatur Togatorum doctiſſimus, eſt enim ſcutum à σκῦτος, qui pellibus obducebatur, oſtendit tamen Veterum ſcuta ex variis partibus fuiſſe compacta. Liquidiſſimè Homerus Iliad. H, v. 248.

> Ἓξ δὲ διὰ πτύχας ἦλθε δαΐζων χαλκὸς ἀτειρής
> Ἐν τῇ ἑβδομάτῃ ῥινῷ σχέτο.

Ceterum ſex per plagulas penetravit findens haſta, in ſeptima autem pelle hæſit. Ajacis clypeus erat ἑπταβόειος, ſingula pellis conſtituebat πτύχα, ſive plagulam. Iliad. Υ, in deſcriptione ſcuti Achillis:

> Ἀλλὰ δύο μὲν ἔλασσε διὰ πτύχας, αἱ δ' ἄρ' ἔτι τρεῖς
> Ἦσαν ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλασε Κυλλοποδίων
> Τὰς δύο χαλκείας, δύο δ' ἔνδοθι κασσιτέροιο
> Τὴν δὲ μίαν χρυσῆν.

Sed duas quidem adegit per plagulas, hæ autem adhuc tres erant. Quoniam quinque plagulas Vulcanus duxerat, duas æreas, duaſque intus ſtanni: Unam vero auream. In quibus locis ineptiſſimè Interpretes πτύχας vertunt plicas, ut in pluribus aliis. Polybius in deſcriptione ſcuti Romanorum σανιδώματα appellat, lib. VI. Ἐκ διπλοῦ σανιδώματος, ταυροκόλλῃ πεπηγὼς ὀθονίῳ μετὰ δὲ ταῦτα μοσχείῳ δέρματι περιείληπται. *Scutum è duplici tabulato glutine taurino eſt compactum: extrema ſuperficies linteo, deinde vitulino corio circumtegitur.* Nicetas Choniata lib. I. rerum Iſaaci Angeli in deſcriptione thoracis ex lineo coactili ſæpiùs aut decies in ſe complicato συμπτύγματα dicit, quæ Poëtæ Veteres πτύχας· Αὐτὸς μέν τοι ὁ Κόῤῥαδος ἄνευ θυρεοῦ τηνικαῦτα διηγωνίζετο, ἐκ δὲ λίνου πεποιημένον ὕφασμα οἴνῳ αὐστηρῷ ἱκανῶς ἡλισμένῳ διάβροχον πολλάκις περιπτυχθὲν δίκην θώρακος ἐνεδέδυτο. ἐς τοσοῦτον δ' ἦν ἀντιτυπὲς ἁλσὶ καὶ οἴνῳ συμπιληθὲν, ὡς καὶ βέλους εἶναι παντὸς στεγανώτερον, ἠριθμοῦντο δ' εἰς ὀκτωκαίδεκα καὶ πλείω ὑφάσματος συμπτύγματα. *Ipſe Conradus ſine ſcuto tunc dimicabat: ſed pro lorica textum quoddam geſtabat è lino factum, vino auſtero probe ſalito maceratum, ſæpius replicatum; quod quidem ſale & vino coactum adeo firmum adverſus ictum erat, ut penetrari à nullo telo poſſet. Erant autem hujus texti plagellæ octodecim & eo plures.* Propter eamdem rationem tabulæ quoque ex quibus fores compingebantur πτύχες dicuntur. Pollux onomaſt. IX. 5. πτύχες ſunt etiam pugillarium tabulæ, ſive ſint eburneæ, ſive ligneæ, ſive aureæ. Hinc δίπτυχον, τρίπτυχον, πολύπτυχον. Nec longè inde diſcedit quòd pro jugis montium πτύχες ponuntur. Apollon. Rhod. III, 101.

> Βῆ δ' ἴμεν Οὐλύμποιο κατὰ πτύχας.
> *Ivit per juga Olympi.*

Ubi ridiculè Interpres noviſſimus *valles* exponit. Jugis montes connectuntur. Hinc noſtro in Theogon. v. 113. πολύπτυχος Ὄλυμπος eſt multa juga habens. Ineptè Interpretes: *cœlum multis ſphæris implicitum.* Vide Euſtath. ad Iliad. Θ. p. 610. ubi varias de hujus vocis notione & origine ſententias tradit. Ἐλαύνειν verò & διελαύνειν ſunt propria in hac

re

re verba. Homerus in loco ſuperiùs laudato: ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλασε Κυλλοποδίων. *Quoniam quinque laminas duxit Vulcanus.* Idem alio loco: ἣν ἄρα χαλκεὺς ἤλασε, *quam faber ærarius fecit.* Ελαύνειν σίδηρον, χρυσὸν, ferrum, aurum ducere, propriè dicuntur fabri aurarii & ærarii. Hinc ἐλάσματα ſunt laminæ ductiles. Euſtath. ad d. l. πέντε πτύχας ἤλασε. εἴρηται τοῦτο μὲν κατὰ τέχνην χαλκευτικήν. *dicitur hoc quidem ſecundum artem fabrorum ærariorum.* Eſt enim proprium χαλκέρ γων verbum. Herodot. I, 68. Ελθὼν ἐς χαλκήϊον ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον. *Cum veniſſet in officinam ærariam videns ferrum duci.* Idem I, 50. Καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε. *Immenſam vim auri liquefecit, ex quo dimidiatos lateres duxit.* Noſter inferiùs in Theogon.

Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται.

Quem circa ferreum ſeptum ductum eſt. Apollon. Rhod. Argonaut. II, 232.

Οὐδ' εἰ οἱ ἀδάμαντος ἐληλάμενον κέαρ εἴη.

Ne ſi cor ei ſit ex adamante ductum. Ελαύνειν Latinis eſt ducere. Horatius de Alexandri ærea ſtatua: *Ne quis ſe duceret ære.* Πτύχας rectè etiam verti poſſunt tabulæ, quamvis ſint ferreæ, aut coriaceæ, aut ex alia materia. Sic apud Tertull. de pallio eadem tralatione plicæ longæ in toga dicuntur *tabulæ togæ*, quòd ſimiles ſint tabulis.

CAPUT VI.

Λευκὰ θέοντες. Απλητος. In Heſiodo menda exemta. Eidem lux. Αμφὶ Καινέα, & ſimiles locutiones. Τιταρήσιος. Αγλαΐη Αθήνα. Μάχην κορύσσειν. Danielis Heinſii elegantiſſima emendatio aſſerta. Juvenali lux. Rumpere auditorium. Heſiodus diſtinctione adjutus. Πάνεφθος κασίτερος. Κίβισις. Τιταίνειν. Χλωρὸς eſt ὠχρός. ἐπὶ χλωροῦ ἀδάμαντος βαίνειν. Leves in haſtis. Et ſimiles locutiones.

v. 146. Οδόντων λευκὰ θεόντων] Pervenuſtum loquendi genus eſt pro ὀδόντων λευκῶν. Antiqua inſcriptio in conſecrationem templi in agro Herodis Attici, ποίη χλωρὰ θέουσα, herba viridis, quod olim obſervavit Salmaſius, & ante eum David Hœſchelius in epiſtola ad Meurſium ſcripta, quæ penes me eſt. Simile loquendi genus apud Aratum, λεπτὰ φάουσαι χηλαί. vertit Cicero *obſcuro corpore chelæ.*

v. 147. Οδόντες ἄπλητοι] *Dentes magni.* Heſych. Απλητον, ἀπερίοπτον, ἀχώριστον, μέγα. Interpretes peſſimè: *dentes inacceſſi.* Ut & v. 230. Γοργόνες ἄπλητοι, ſunt terribiles. In Theog. v. 151. Χεῖρες ἄπλατοι *manus magnæ, terribiles.* Sophocles: Ajace flagellifero v. 256. Τὸν ἄπλατος ἔχει. *Hunc furor magnus tenet.* Nam ſic legitur in editionibus antiquis. Recentiores Stephaniana, Plantiniana, ut & Græcus Interpres ſcribunt, ἄπλαστος ut ſignificet furorem ſeu inſaniam veram, hoc eſt, magnam.

v. 155. Εν δ' ὅμαδός τε, φόβος τ' Ανδροκτασίη τε δεδήει] Legendum: ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει. Vertendum verò: *In eo tumultus, terror, & homicidium ardebant* ſcilicet ira, indignatione, dimicandi libidine.

v. 171. Οὐδέ τι περὶ πρέπων] Legendum. οὐδ' ἔτεροι.

v. 179. Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε] Hi omnes accusativi ab hoc versu usque ad 183. exponendi sunt per nominativos, *Cæneus Rex*, *Pirithous*, &c. quod satis indicat versus, qui iis subjicitur:

Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροῒ τεύχε' ἔχοντες.

Latinos Interpretes fugit elegantissimum istud dicendi genus, οἱ ἀμφὶ Πλάτωνα, pro Πλάτων, de quo superiùs egimus. Poëta omisit articulum.

v. 181. Τιταρήσιον] Notat Diaconus hunc Lapitham nomen accepisse à loco quem coluerit. Is est fluvius Thessaliæ. Suidas: Τιταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. Sed & ejus accolæ eodem nomine fruebantur. Stephanus de Urbibus: Τιταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. τὸ ἐθνικὸν ὁμοφώνως Τιταρήσιος. Stultè ὄζος Ἄρηος vertitur *nothus Martis*. cur non: *filius Martis*? Sic autem omnes dici πολεμικοὺς ἄνδρας qui Homerum, parentem omnis doctrinæ & elegantiæ legerunt, non possunt nescire. Apud eumdem eodem sensu: υἷες Ἄρηος.

v. 185. Ἄσβολον οἰωνιστὴν] Ovidio XII. Metamorph. dicitur Astylos:

Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
Astylos.

v. 196. Ἱεμένων τε] *Ruentium*. non: *festinantium*. nisi forsan legendum: θ' ἱεμένων τε avidorum scilicet pugnæ.

v. 197. Ἀγελείη τριτογένεια] Cave vertas, *prædatrix Tritogenia*, cum Interpretibus. Retinendum Græcum epitheton *Agelea*. qua significatur bellicosa Minerva. Suidas: Ἀγελείη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἀπὸ τοῦ ἄγειν λείαν, τουτέστι, στρατιωτική. Noster infer. Theog. v. 318. Homerus Iliad. δ. v. 178.

Πρώτη δ' ἡ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελαίη.

Prima Jovis filia Agelea. ubi æquè ineptè Interpretes: *prædatrix*. vide ibi Eustath. scholia Didymi & Etymolog. Magnum.

v. 198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Quid est, *pugnam velle armare*? Sic enim reddiderunt Interpretes. Κορύσσειν μάχην est accendere prælium, ciere bellum, ut Justinus loquitur de Artemisia: *inter primos duces bellum acerrime ciebat*. Noster paullò antè: Κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν, *accendens pugnam virorum*. Pindarus Isthmionic. VIII.

——— μάχας ἐναριμβρότου
Ἔργον ἐν πεδίῳ κορύσσοντα.

Pugnæ homines interimentis opus in campo ciere, quod est fortiter pugnare. Κορύσσειν sæpè generaliter est augere. Hesych. Κορύσσειν αὔξειν. Pindarus Isthmionic. VIII. βίον κορυσσέμεναι ὀρθοβούλοισι μηχαναῖς, fortunas amplificare bonis artibus.

v. 203. Θεῶν δ' ἕδος ἁγνὸς Ὄλυμπος] Elegantissimè hunc locum emendavit D. Heinsius, qui legit ἄγνυτ' Ὄλυμπος *frangebatur*, hoc est, resonabat Olympus. Polybius XV, 30. τῶν δὲ διασαφέντων τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως κατερρήγνυτο πᾶς ὁ τόπος τοῦ κρότου καὶ τῆς κραυγῆς. *Satellitibus regia mandata exponentibus plausu & clamore omnia loca replebantur*. Noster Poëta inferiùs vers. 278.

Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἵεσαν αὐδὴν
Ἐξ ἁπαλῶν στομάτων, περὶ δέ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.

Atque hi quidem canoris tibiis emittebant cantum ex tenero ore, circumque ipsos frangebatur echo, id est, resonabat. Vers. 347.

Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.

Horum equi deinde obviam sibi mutuo facti, acutum hinnivere, circaque ipsos frangebatur echo. Virgilius:

Et cantu querulæ rumpent arbusta cicadæ.

Juvenal. *Assiduo ruptæ lectore columnæ*. Nec aliter intelligendus ejusdem Poëtæ locus Sat.VII. v. 85.

Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad vocem jucundam, & carmen amicæ
Thebaïdos, lætam fecit cum Statius urbem,

Pro-

Promisitque diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur. sed cum fregit subsellia versu
Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.

In quo loco exponendo principes ingeniorum Josephus Scaliger & Isaacus Casaubonus mirè tricantur. Ille in Ausonianis lectionibus vult Statium Poëtam post incredibilem totius urbis exspectationem tandem in agone Capitolino Thebaïdem suam recitasse, sed non placuisse, & contra eum alios coronatos. Hoc falsè significare Juvenalem dicentem: *sed cum fregit subsellia versu*, nimirum Poëtam recitantem non stetisse, sed excidisse, hoc est, non placuisse. In diversum planè iit Casaubonus in animadversionibus in Suetonium, qui frangere subsellia interpretatur vehementissimè placuisse, sic ut Κρότῳ, *Euge*, *Sophos* acclamantium quasi subsellia frangerentur. Fundum hujus sententiæ producit Sidonium Apollinarem V, ep. 10. *Hunc olim perorantem, & rhetorica subsellia plausibili oratione frangentem, socer eloquens ultro in familiam patriciam adscivit.* Sed uterque nihil aliud significat quàm simplicem recitationem, quod & postea ipse Casaubonus fatetur. Frangere subsellia versu eadem ratione dicitur, ut rumpere legendo columnas, cantu arbusta, Olympum. Martianus Capella: *Nam absque his qui perturbantes pectora sensusque cunctorum cognoscentium quoque perfregere subsellia.* Non nego tamen etiam de Κρότῳ & acclamationibus auditorum hoc loquendi genus posse usurpari. Sidon. lib. IX, ep. 19. *Dignum omnino, quem plausibilibus Roma foveret ulnis, quoque recitante crepitantis Athenæi subsellia curvata quaterentur.*

v. 204. Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείρειτος ἐστεφάνωτο
Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι· θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς] Hi versus nec rectè sunt expositi, & prava distinctione corrupti. Ad quod enim referas ἐν ἀγῶνι non est. Sed leviter distinctione mutata omnis ἀπορία tolletur.

Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείρειτος ἐστεφάνωτο
Ἀθανάτων· ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς.

Ibi erat cœtus, qui cinctus erat ingentibus opibus Deorum. In certamine Deæ vero incipiebant cantare. Ἀγορὰ hîc est concio, cœtus Deorum, qui Apollinem & Musas audiebant canentes. Posset & τελείη στιγμὴ poni post ἐστεφάνωτο. Sed priorem distinctionem probo.

v. 208. Πανέφθου κασσιτέροιο] Interp. *stanno liquefacto.* Sed πάνεφθος κασσίτερος est idem ac ἄπεφθος κασσίτερος, stannum benè excoctum, purgatum, optimum. ἄπεφθος χρυσὸς Herodoto est purissimum, *aurum ad obrussam*, ut loquitur Suetonius, lib. I. cap. 50. ubi ἀπέφθῳ χρυσῷ opponit χρυσὸν λευκὸν, *album aurum.* Ubi aurum λευκὸν est aurum cui multum argenti est admixtum, quod propterea dicitur *pallere*, ut apud Catullum, *lurore expalluit auri.* Hinc Augustinus sermone de commate Psalmi L. *Quoniam iniquitatem meam ego agnosco. Quid voluit? aurum pallorem terræ? argentum livorem terræ? honorem temporis fumum.* Theodoretus: διαγνῶναι χρυσὸν δόκιμόν τε καὶ ἄπεφθον. *Dignoscere aurum probatum & excoctum.* Ubi perperam vir doctus in Analectis emendat ἄπυρον, ἀργύρειον ἄπεφθον eidem *argentum postulatum.* Pollux lib. VII. ἄπεφθος χρυσὸς ἀκριβὴς, ἀκήρατος, εἰλικρινὴς, ἀκραιφνής.

v. 224. Ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε] Quàm malè Interpretes: *circum ipsum autem pera ferebatur.* Hæc nemo, nisi Græcè intelligat, assequetur quid sibi velint. Sensus est, ipsum caput erat sacco inclusum,

ſum, ſive perâ. Κίβισις eſt πήρα, κιβωτὸς. Callimachus:

Εἰ γὰρ ἐπιθήσει πάντα ἐμὴ κίβισις.

Sic dicta quòd in illam reponatur βόσις, id eſt τροφὴ, ſi magni Etymologici auctori credimus, qui & hunc Heſiodi locum benè exponit: ἐβάσαζεν ἐν δικτικῷ τινὶ ἀγγείῳ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος ὁ Περσεύς. Vide & Apollodor. Bibliothec. lib. II. Κίβισις eſt, quæ aliter dici κίση & κοίτη, ciſta, in qua facientes iter panem circumferebant & obſonia. Vide Pollucem X, 23. Heſychium in κοίτη, & Etymologicum Magnum in κοῖτις. Latinis propriè dicitur *ſportula*. Menander in Dyſcolo apud Athen. Δειπνοσοφ. IV.

—— Ὡς θύουσι δ᾽ οἱ τοιχώρυχοι
Κοίτας φέροντες, στάμνι᾽ οὐχὶ τῶν θεῶν
Ἕνεκ᾽ ἀλλ᾽ ἑαυτῶν.

—— *Ut ſacrificant parietum perfoſſores*
Ciſtas ferentes & ſerias non Deorum
Cauſa, ſed ſui.

Ubi malè Caſaubonus reponendum putat κίσας, quamvis & ipſe poſt in addendis repudiaverit hanc emendationem. Peſſimè verò Dalecampius vertit *lectos*.

v. 229. Περσεὺς Δαναΐδης ἐπτοίνετο] Interpretes cùm hæc, & paullò præcedentia ita vertunt: *ipſe autem properanti & formidanti ſimilis Perſeus Danaïdes extendebatur*, ipſi neſcierunt quid dicerent. πτοίνειν & πτοίνεσθαι interdum eſt currere, feſtinare, fugere. Heſych. πτοίνειν, σπεύδειν. πτοινόμενος, τρέχων. Et ſic hoc loco accipiendum.

v. 231. Ἐπὶ χλωροῦ ἀδάμαντος βαινουσέων] Exponitur: *In viridi adamante euntibus*. Virides adamantes quis vidit? χλωρὸς Græcis non ſolùm eſt viridis, ſed etiam ὠχρὸς pallidus. Interiùs v. 264. Ἀχλὺς χλωρὴ, triſtitia pallida. Theophraſtus carbunculos dixit χλωροειδεστέρους, hoc eſt, pallidiores. Galenus in multis locis notavit apud Hippocratem χλωρὸν frequenter poni pro ὠχρῷ. Sicuti contra ea apud Virgil. Eclog. VI. *pallentes herbæ* pro viridibus. Notandum verò loquendi genus exquiſitum ἐπὶ χλωροῦ ἀδάμαντος βαίνειν, *in pallido adamante venire*, pro ornatum adamantibus, ut apud Pindarum ἵπποι ἐν πτεροῖς, *equi in alis* pro alatis. Ennius: *leveſque ſequuntur in haſtis*, hoc eſt, haſtati. Virg. V. Æn.

—— *occurrit Aceſtes*
Horridus in jaculis & pelle Lybiſtidos urſæ.

Jaculis inſtructus, & indutus pelle urſina. Flor. I, 1. *Juventus diviſa per tribus in equis & armis ad ſubita belli excubaret*. Hoc eſt, equis inſtructa & armis.

v. 235. Ἐχάρασσον ὀδόντας] Propriè acuebant dentes, ut in ἔργοις v. 573. ἅρπας χαρασσέμεν falces acuere. Sed hoc loco eſt frendebant dentibus, quod frendentium dentes collidantur, ſicut ferrum cùm acuitur ducitur in cote.

v. 260. Προφερὴς τ᾽ ἦν πρεσβυτάτη τε] Hunc verſum nullus dubito quin reſpexerit Ariſtarchus, qui in gloſſa antiqua ad iſtum in Theogonia verſum: Καλλιόπη μὲν προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων interpretatur προφερέστατον, πρεσβύτατον. Quaſi ἐκ παραλλήλου eſſent poſita προφερὴς & πρεσβυτάτη. Viri quidem doctiſſimi exiſtimant Ariſtarchum ad verſum 578. in ἔργοις. Ἠὼς τοι προφέρει μὲν ὁδοῦ προφέρει τε καὶ ἔργου. Sed hæc nihil faciunt ad ſignificationem προφερέστατος pro πρεσβύτατος. Ipſum verò Ariſtarchum erraſſe hic ipſe locus, qui, cùm illa ſcriberet, ejus animo obverſabatur, vincit. προφερὴς enim eſt excellens, præſtans. προφερὴς τῶν ἄλλων præ aliis excellens. Conciſè dicitur pro ἐκ aut παρὰ τῶν ἄλλων, ut δῖα γυναικῶν, *nigræ lanarum*, apud Plinium & mille talia. Hæc non monerem, niſi intellexiſſem οὐ τυχόντας hîc impegiſſe.

CAPUT VII.

Αχλύς. Γυνοπαχής. Fame laborantium pedes tumescunt. Homeri locus insignis expositus. Mos nuptialis Græcorum. Παίζειν. Ludere. Υπὸ φορμίγγων. Hesiodo lux. Βάθυ λήιον. Πέτηλα aristæ. Versus suppositititius indicatus. Εφίεσῆς, ἐπέχειν ἵππους. Ακέλτον ἄεθλον. Αγών. Hesiodus emendatus. Gestatio. Jus. Θέα. Ελαιον, ἀρώματα pro foris ubi venduntur. Λαοί. Αἰών. Πολεμίζειν. Σπεύδειν. Hesiodus quinquies correctus. Μαστχόειν, μαστχάειν, μασᾶσθαι. Massare. Θῆλυς ἐέρση. Θήλεια νύξ. Η ἔλαφος cervus. Ψυχὴ vita. Λαὸς, multitudo. Populus.

v. 264. ΠΑρ' δ' Αχλὺς εἱστήκει] Pulcrè & eruditè docuit V. Cl. Tanaquillus Faber ad Longinum ἀχλὺς hîc esse tristitiam. Quo nihil est certius. sic contrà φῶς est χαρά. Hesych. Φῶς, χαρὰ, σωτηρία. Exempla apud Sacros Scriptores & τοὺς ἔξω sæpè occurrunt. Cur verò ἐπισμυγερὴ transferunt *perustæ similis*? Diaconus scilicet exponit κεκαυμένη. Sed iste homo suprà triviales Grammaticorum canones non sapit. Επισμυγερὸς est miser, ærumnosus, plenus dolorum. At γυνοπαχὴς appellatur, quia fame est confecta & exhausta. Illorum enim qui fame laborant pedes tumescunt cum alia membra macescant, & exarescant. In ἔργοις, v. 496.

> Μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
> Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.

Ne te malæ hyemis difficultas opprimat cum paupertate: macilenta vero crassum pedem manu premas. Ovid. VIII. Metam. v. 807. in insigni descriptione Famis:

> *Auxerat articulos macies, genuumque tumebat*
> *Orbis, & immodico prodibant tubere tali.*

Apud Ephesios lex fuit, μὴ ἐξεῖναι πατρὶ παῖδας ἀποθέσθαι ἕως ἂν διὰ λιμὸν παχυνθῇ τοὺς πόδας. *non licere patri liberos exponere donec inediâ pedes tumescant.* Plutarchus affirmat fame confectorum pedes turgescere, corporis verò reliquas partes macescere & attenuari. Hinc lux affulget Homeri loco Οδυσ. ς, cujus sensum nec Veteres nec recentes Interpretes ceperunt.

> Τὸν κ' εἴ μοι δοίης σταθμῶν ῥυτῆρα γενέσθαι
> Σηκοκόρον τ' ἔμεναι, θαλλόν τ' ἐρίφοισι φορῆναι,
> Καί κεν ὀρὸν πίνων, μεγάλην ἐπιγουνίδα θεῖτο.

Hunc si mihi dares stabulorum custodem esse, & caularum curatorem, ut frondes hædis apportaret, Ille saltem serum bibens crassum genu faceret. Hoc est, ita curarem, ut fame & macie confectus desisteret pererrare alienas urbes & domos, hominibusque mendicando negotium facessere: non plus cibi iste benè habitus mendicus caperet, quàm ad famem extremam expellendam satis esset, ne corpus faceret, cui nunc mendicando servit. Ulyssem fuisse benè habitum liquet inferiùs ex Odyss. φ, ubi Penelope ad Eurymachum procum, qui nolebat Ulyssem tractare arcum à Pene-

lope propoſitum, illum hoſpitem ait eſſe μέγαν καὶ εὐπηγῆ,

> Οὗτος δὲ ξεῖνος μάλα μὲν μέγας ἠδ' εὐπηγής.

Iſte hoſpes valde magnus eſt & validus. Scio Euſtathium, Budæum, alios omitto, de hoc loco ſentire aliter velleque μεγάλην ἐπιγουνίδα θεῖτο eſſe, *corpulentus fieret.* In hanc rem producunt ex ſequente libro:

> Οἵην ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγουνίδα φαίνει.

quale ex pannoſo hoc habitu ſenex femur oſtendit. Quod enim hîc ἐπιγουνίδα dixit, paullò antè appellavit μηροὺς καλούς τε μεγάλους τε. Sed hîc de femore loquitur, quod craſſum & robuſtum eſt εὐεξίας argumentum. Ibi verò de genu, cujus tumor eſt famis & maciei indicium. Ovidius: *genuumque tumebat orbis.* Ἐπιγουνὶς eſt vox πολύσημος. Cic. in Arato vertit genu. Sic capiendum in priore loco. Ariſtarchus verò exponit partem ſupra genu, τὸ ἐπάνω τοῦ γόνατος femur nimirum, ut poſteriore loco accipitur. Conſtat autem etiam ex hoc verſu οἵην ἐπιγουνίδα φαίνει Ulyſſem corpulentum fuiſſe & validum. Cui bono igitur plus corporis feciſſet? Deinde ſerum non videtur multùm poſſe conferre ad εὐσαρκίαν. Minatur potiùs ſe ſeri potu illum redacturum ad maciem, ut cum corpore deponat iſtam ferociam & impudentiam, ac deſinat ὑπερμαζᾷν.

v. 273. Εὔστωτρε ἐπ' ἀπήνης] Nimirum, ex more Græcorum, qui ſponſas ſellis inſidentes in currus imponebant, quibus ex parentum ædibus in mariti vehebantur. Vide Lucian. in Lapithis. Suid. in Ζεῦγος.

v. 277. Χορῷ παίζοντες] *Saltantes.* Homer. Οδυσσ. ψ, 147.

> Τοῖσιν δὲ μέγα δῶμα περίστεν ἀμφ' ἐπίσπετο ποσσὶν
> Ἀνδρῶν παιζόντων καλλιζώνων τε γυναικῶν.

Horum autem magna domus ſtrepebat pedibus virorum ſaltantium, & ornatarum fœminarum. Sic & *ludere* Latinis. Virgil. Eclog. 6.

> *Tum vero in numerum Faunoſque ferasque videres*
> *Ludere.*

Horat. III, 15.

> *Maturo propior deſine funeri*
> *Inter ludere virgines.*

Ibidem:

> *Illam coget amor Nothi*
> *Laſciva ſimilem ludere capreæ.*

Et lib. II, carm. 12.

> —— *Nec dare brachia,*
> *Ludentem nitidis virginibus.*

hoc eſt choreas ducentem inter virgines. In ſaltationibus Veterum major brachiorum quàm pedum movendorum ratio habebatur. Ovid.

> *Si vox eſt, canta: ſi mollia brachia, ſalta,*

Antiquus ineditus Interpres Horatii, qui penes me eſt, ad locum illum, ex lib. II. carm. ult. notat, *dare brachia eſt ſaltare geſtu brachiorum. Exprimit autem habitum mulierum, quæ brachiis extentis ſolent ſaltare.* Vide quæ nuper docuit Vir eruditiſſimus Franciſcus Vavaſſor in libro omnibus Gratiis & Veneribus condito de ludicra dictione. Ab hac ſignificatione τοῦ *ludere,* manavit etiam *ludius,* hoc eſt, ὀρχηστής, χορευτής, ſaltator, hiſtrio. Prudent.

> *Saltat Tonantem tauricorum ludius.*

Et *ludi* & *ludicra* primò dicta ſunt ſpectacula, quæ ludii, ὀρχησταὶ ediderunt, deinde ad alia tranſlata ſpectacula, in quibus nullæ ſaltationes.

v. 280. Ὑπὸ φορμίγγων] Eſt *ad cytharam.* Horat. *ad cytharam ceſſatum ducere curas.* Lucian. lib. περὶ ὀρχήσεως· διδάσκουσα πολλὰ τῶν παλαιῶν ὑπ' αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις. *Multos diſcens antiquos ritus ad cantum tibiæ & ad cymbala.* Noſter verſu ſequente: κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ, *comeſſabantur ad fiſtulam.* & v. 283. ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος προὔθ' ἕκαστος. Quæ non ceperunt Interpretes, qui vertunt: *ante tibicinem autem ſinguli præcedebant.* Imo: *ſub tibicine ſinguli procedebant.* Quilibet

bet habebat tibicinem qui præcedebat tibiâ canens, ad cujus cantum ludebat & saltabat.

v. 288. Βαθὺ λήϊον] Est magnus ager segetibus consitus. Homer. Iliad. β, v. 147.

Ὡς δ' ὅτε κινήσῃ Ζέφυρος βαθὺ λήϊον ἐλθών,

Velut cum spirabit Xephyrus in magnum agrum segete refertum irruens. Ibi malè Interpretes: *altam segetem*, ut hîc: *profundam segetem.* Ubi optimè antiqua scholia, quæ Didymo tribuuntur: βαθὺ λήϊον εὔφορον, σπόριμον χωρίον. Diaconus vero & Scholiastes Theocriti χωράφιον exponunt. Sed tamen Latinis etiam Poëtis *seges* est ager consitus segete. Virg. I. Georg. *Quid faciat lætas segetes, quo sydere terram Vertere, Mæcenas.* Ubi Servius: *id est, quæ res terras pingues efficiat. Segetem enim modo pro terra posuit.* Sic alibi: *Horrescit strictis seges ensibus.* Idem Poëta Eclog. I.

Impius hæc tam culta novalia miles habebit?
Barbarus has segetes?

hoc est, hos agros cultos. Tibull. lib. I. El. 10.

Non seges est infra, non vinea culta, sed audax
Cerberus & stygiæ navita puppis aquæ.

v. 289. Κυρωνιόεντα πέτηλα] Reddunt: *rostrata folia.* Quis vidit folia aristarum spicis gravida, & quidem rostrata? Est fœdissimus error. Quem corrigere potuissent ex Græcis magistris, qui hîc docent Hesiodum abuti vocabulo πέτηλα, & uti pro στάχυες, καλάμαι, culmi, aristæ. Sic in Veteri epigrammate καλλιπέτηλον λήϊον, est ager refertus læta segete, gravidus aristis. Φύλλα quoque hac notione leguntur apud Herodotum L. 1. c. 193. de Babylonis agro: Τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι, τῶν τε πυρῶν, καὶ τῶν κειθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσάρων εὐπετέων δακτύλων. *Quaternûm autem digitorum maximorum latitudo est tritici atque hordei aristis.* Legendum vero est κορυνιόεντα, ex antiquis libris & editionibus. Quod est, fastigata, capitata, à κορύνη, *virga capitata.* Phavorinus: Κορύνη πᾶσα ῥάβδος κεφαλαιωτὴ παρὰ τὴν κάραν λέγεται. Johannes Diaconus hoc loco exponit, ῥαβδώδη καὶ δι' εὐχαριτίαν εὔογκα. Κορύνη γὰρ ἡ ῥάβδος. Idem est κορυνώδης. Theophrastus asparagum κορυνώδη dixit, quod Plinius vertit *fastigatum.* Hesych. simpliciter exponit ramosus: Κορυνῶδες, ὀζῶδες. & Κορύνησις, βλάστησις. Sic quidem veteres Grammatici. Sed alii scribunt κορυνιόεντα, ut notat Diaconus, hoc est, fastigata, acuminata. Latinè possis dicere *spicatas aristas.* Diacontius in Hexaëmero 409.

Ventus alit fluctus, & ventus spicat aristas.

Virgil. I. Georg.

Ferroque faces inspicat acuto.

ubi Servium vide. Si itaque sic scribas, est κορυνιόεις à κορύνα, ut & κορυνώδης clavæ instar se fastigans. Sic asparagum dixit κορυνώδη Theophrastus, quod Plinius vertit *fastigatus.* Κορύνη est clava. Κορυνιόεντα Diaconus exponit ῥαβδώδη, καὶ δι' εὐχαριτίαν εὔογκα. Κορύνη γὰρ ἡ ῥάβδος. Vide Phavorinum in κορύνη & κορυνώδης. Diaconus affert etiam interpretationem lectionis, quæ nunc in editis conspicitur, & exponit κυρωνιόεντα μέλανα, unde patet à multis seculis hujus vocis scripturam fuisse ambiguam. Cur aristæ nigræ dici possint ego sanè non video. Κορωνιόεις potest quidem nigrum significare, à κορωνέως, quæ est ficus nigri coloris, ut Scholiastes Aristophanis docuit, sed hîc locum non habet. Flavæ enim sunt aristæ non nigræ. Quamvis Diaconus dicat alias aristas esse albas, alias flavas, alias nigras. Sed nigras aristas, nisi injuriâ cœli vitiatas, nemo vidit. Κορωνιόεντα retinent MSS. & edit. antiquæ, idque est à κορώνη. Quod inter alia notat quoque omne curvum, inflexum, ut solent flecti aristæ cum maturuerunt, grandia ferentes grana. Versu

ſu ſequente Δημήτερος ἀκτήν. vertendum Cereris donum, ut aliquoties in ἔργοις. quia frugum uſum prima docuit Ceres. Antea glandibus veſcebantur.

v. 291. Επιπλον ἀλωήν] MS. meus, cum Palatinis, edit. Trincavellii ἔπιτνον, quod rectè exponunt ἐξέτεινον ἐπὶ τὴν ἅλω, hoc eſt extenderunt in area demeſſas ariſtas, ſive manipulos ut rectiùs exareſcerent: Heſych. πιτνεῖ, ἐκπίπτει, ἐκτείνει. Qui verò retinere vulgatam lectionem malunt, exponunt, arcam, ſeu horreum impleat, ut Theocritus Idyll. VII, v. 34.

—— Μάλα γάρ σφισι πίονι μέτρῳ
Η δαίμων εὔκριθον ἀνεπλήρωσεν ἀλωάν.

—— *Nam ipſis valdè pingui menſurâ*
Dea bono frumento implevit horreum.

v. 296. Παρὰ δέ σφιν ὄρχος χρύσεος ἦν] Ορχος non eſt vitis, ut Interpretes exiſtimant, ſed vitium ordo. Inſcriptio vetus Herodis:

Μηδέ τις ἡμερίδων ὄρχος, ἢ ἐνάλσεα δένδρα.

Ne quis vitium ordines aut nemus. Vid. Scholiaſt. Theocrit. ad Idyll. I, 47. qui videtur hunc locum reſpicere.

v. 299. Τῷ γε μὲν ἐν] Iſte verſus irreptitius eſt. Nemo dubitabit qui hunc locum non negligenter leget, quod miror viros doctos non obſervaſſe. Quid enim faciat tibicen & ludentes inter agricolarum & vindemiatorum opus? Ne dicam ineptè eum interſeri deſcriptioni aurei illius ordinis vitium, quæ hoc verſu interrumpitur. Conflatus eſt ex verſu 282, & verſ. 283. Nec agnoſcitur à Diacono & Tzetze. Si auctori hujus carminis ſua debet reſtitui integritas, delendus eſt hic ſuppoſititius verſus & tollendus.

v. 308. Εφίεσαν ὠκέας ἵππους] *Immittebant veloces equos*, hoc eſt, *incitabant laxatis frenis.* ſic & Latinis *immittere.* Sergius Galba ad Cic. in X. ad Famil. *Repente equum immiſi ad eam legionem tironum quæ veniebat ex caſtris.* Vide Gronovium ad Senecæ III. de Ira. Pro ἐφίεσθαι ἵππους inferiùs dixit ἐπέχειν ἵππους, v. 550. Ovid. I. Metam. 280.

Fluminibus veſtris totas immittite habenas.

Επέχετον ὠκέας ἵππους. *nobis immittitis veloces equos.* ubi Interpretes: *contra nos tenetis equos.* Επέχειν & ἐπέχειν dicuntur ii qui in hoſtem movent. Herodot. ἐπέχειν ἐπὶ Λακεδαιμονίους movere in Lacedæmonios.

v. 309. Επικρατέοντα πέτοντο ἅρματα] Interpretes: *ſubſultantes volabant currus.* Επικρατεῖν eſſe ſubſultare που κεῖται; legendum: ἐπικεροτέοντα.

v. 311. Ακειτον εἶχον ἄεθλον] *Indefinitum certamen* Interpretes tranſtulerunt, quod quale ſit, Latinus civis non intelligit, cui eſſet anceps certamen, dubium, cùm adhuc certant & quis victoriam reportaturus ſit in incerto eſt. Cui opponitur *decretum prælium.* Cic. X. ad Fam. ep. 10. *Quamobrem quamquam in uno prælio omnis fortuna reipublicæ diſceptat, quod quidem cùm hæc legeres, jam decretum arbitrabar fore.* finitum, peractum, ut liqueat penes quem ſit victoria. Sic & *res judicata* apud eumdem II. ad Att. 12. *Tota res etiamnum fluctuat, quæ ſi deceſſerit, magis erunt judicata quæ ſcribam.* certa, ſicut poſt ſententiam latam à judicibus apparet uter litigatorum vicerit.

v. 312. Εν τῷ ἀγῶνος] In *ſtadio, circo.* non *intra agonem*, quod in verſionibus extat ſine ſenſu. Αγὼν eſt locus certaminis, ſtadium, hippodromus. Heſych. ἀγὼν ὀξύτονον, στάδιον, ἄθροισμα. Idem, ἀγὼν ὁ τόπος, ἔνθα ἀθροίζονται οἱ ἀγωνισταί. Antiquorum ſcholiorum auctor ad verſ. 91. in Theogon. Αγὼν λέγεται τριχῶς· αὐτὸ τὸ χωρίον, ὁ ἐν αὐτῷ ὄχλος, καὶ ξυναμφότερον, ὥσπερ καὶ πόλις. vide & Porphyrii Quæſtionum in Homerum viceſimam primam. Equidem pro hominibus, qui conveniunt, & generaliter pro concione, & cœtu ſæpiùs capitur. Pindarus Iſthmionicon

nicon 10: Ες ὑπερβόρειον ἀγῶνα, *Ad Hyperboreum cœtum.* Hesiod. Theog. v. 91.

Ἐρχόμενον δ' ἀν' ἀγῶνα θεὸν ὡς ἱλάσκονται. *Venientem in concionem tamquam Deum venerantur.* Sic hunc versum legi in antiquis libris scholiorum auctor annotavit. quæ lectio vulgatæ præferenda. In concionibus enim, ludis, spectaculis præcipuè magno honore Reges & Principes afficiebantur, quod vel ex unius Suetonii lectione nemini potest esse ignotum. Non insolens verò Græcis & Latinis res, quæ in aliquo loco geruntur, ponere pro ipsis locis, in quibus aguntur. Δρόμος, cursus, & locus ubi curritur, stadium. Phavorinus: Δρόμοις τοῖς γυμνασίοις. ὅτι δρόμοι τόποι τινὲς ἦσαν, ὅπου ἔτρεχον οἱ νέοι. *Gestatio* locus ubi gestabantur lecticâ: *Ambulatio*, ubi ambulationibus vacabant, sic & Belgis *een wandeling*. Jus pro loco ubi jus dicitur. Titulus XI. lib. X. Π. *de interrogationibus in jure faciendis.* est ἐν βήματι pro tribunali, ut rectè Græcos interpretatos esse observavit Princeps Jurisconsultorum Cujacius. Hinc *in jus vocare* est ad tribunal. Θέα spectandi locus. θέαν καταλαμβάνειν apud Lucianum, Synesium, & alios est spectandi locum occupare. Λέσχαι loca in quibus confabulandi causâ conveniebant, ut suprà vidimus. Οἶνος, ἔλαιον, χύτραι, ὄψον, vinum, oleum, ollæ, obsonium, pro foris & tabernis in quibus vinum, oleum, ollæ, obsonia venduntur. Βιβλιοθῆκαι tabernæ librariæ, ubi libri venduntur. Eupolis: περιῆλθον εἰς τὰ σκόροδα, καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ τὸν λιβανωτὸν καὶ εὐθὺ τῶν ἀρωμάτων, καὶ περὶ τὰ γέλγη. *Abiit in allium, & cepas, thus, tum & aromata, & omnis generis merces.* hoc est, in loca ubi hæ merces venduntur. Ὄρνις pro ὀρνεοπωλεῖον forum ubi aves vendunt. Aristoph. Avibus: ἢ δεινὰ καὶ δέδρακεν ἐκ τῶν ὀρνέων. *Indignis nos afficis malis, qui est ex avibus*, hoc est, foro, in quo aves veneunt. Sic & ἰχθῦς pro ἰχθυοπωλεῖῳ. Aristoph. in vespis: διεκερμάτιζέ μ' ἂν τοῖς ἰχθύσι *in minutos me concidit nummulos in piscibus*, hoc est, *in foro piscatorio.* Sic δεῖγμα specimen rerum venalium, & forum ubi proponebatur.

v. 330. Μέγα φέρτατε λαῶν] Latinè redditur vulgò: *præstantissime populorum.* Sed hoccine de uno homine dici potest? Verte: *fortissime mortalium.* Hesych: Λαοὶ, ὄχλοι, δῆμοι. δύνανται δὲ οὕτως εἰρῆσθαι ἄνθρωποι διὰ τὸ εἶναι λάλιοι, ἔνθεν καὶ μέροπες ἀπὸ τοῦ μεμερισμένην ἔχειν τὴν ὄπα ὅ ἐστι φωνήν.

v. 331. Γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς] Interpp. *dulci ævo spoliaris.* Cur non: *dulci vitâ?* Hesych. αἰὼν ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων, ὁ τῆς ζωῆς χρόνος, res trita.

v. 340. Ἐσσυμένως] Non viderunt quò pertineat ἐσσυμένως. qui vertunt *certatim.* Referendum ad ἐβήσατο. Ες δίφρον ἐβήσατο ἐσσυμένως. *In currum insiliit celeriter.* Ibidem διογνητος est generosus, ut millies monuerunt veteres Magistri. Sed surdis auribus prætermiserunt Interpretes.

v. 358. Σωωζόμεθα πτολεμίζειν] Πτολεμίζειν non est bellare, bellum gerere, sed pugnare, dimicare. ut πόλεμος & Latinis *bellum* frequentissimè pro prælio. Sallust. *In eo bello trecenti milites desiderati sunt.*

v. 364. Παντὶ μένει σπεύδων] *Omnibus viribus nitens, incumbens.* Interpretes ut solent: *totis animis festinans.* Hesych. σπεύδων, σπουδάζων, ἐνεργῶν. In ἔργοις· Σπεύδειν ἀρόμεναι, φυτεύειν, οἶκον εὖ θέσθαι. incumbere arationi, plantationi, rei familiaris curæ. Ibidem σπεύδειν εἰς ἄφενος *divitiis quærendis operam dare.* Ælianus II. Var. Hist. 6. Καὶ ἄλλους δὲ ἑαυτῷ σπεύδει προσλαβεῖν τῶν νεανίσκων, οὓς μάλιστα ᾔδει πρὸς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν θερμοτάτους. *Alios etiam adolescentes in societatem adsciscere studuit, quos ad ejusmodi facinus promptissimos sciebat.* Sic sæpissimè apud hunc Scriptorem, & alios. Nihil tritius.

v. 372. Ἡνίοχος δ' ἔπλην] Bene Palatinus codex, ἔμπλην, hoc est πλησίον, ἐπλησίαζον.

σιαζον. Sic & Homerus Iliad. β. vide Suidam. probavit etiam Commelinus.

v. 380. Πᾶσα δ' Μυρμιδόνων τε πόλις] Est Thessalia. Vellejus Paterculus: *Acer belli juvenis, natione Thesprotius, cum magna civium manu eam regionem armis occupavit, quæ nunc ab ejus nomine Thessalia appellatur, ante Myrmidonum vocitata civitas.*

v. 389. Αφρὸς δ' περὶ στόμα μασιχῶντι λείβεται] Μασιχᾶν & μασιχάειν, quod apud unum Hesychium in μασαείζειν legitur & exponitur σφοδρῶς μασᾶσθαι, est paragogicum τοῦ μασᾶσθαι, μασᾶσθαι, id est, edere, mandere, manducare, frendere. Gloss. *pappat* μασᾶται. A quo μάσημα, id est, mansum, cibus. Latini sequiores dixerunt pro eodem *massare*, quod extat apud Theodorum Priscianum lib. I, c. 8. lib. II, c. 29. Unde liquet μασιχᾶν notare actionem eam, qua animalia collisu dentium & conventu maxillarum res objectas comprehensasque antequam degluttiant, commolunt & incidunt. Sic de isto loco Vir summus Thomas Reinesius, in litteris nuperiùs ad me datis, rectissimè & eruditissimè censuit. Hinc & μάσαξ cibus. Homerus Iliad. I. v. 324. μάσακ' ἐπεὶ κολάβῃσι. *Escam postquam invenerit.* Vide ibi Eustath. p. 655.

v. 395. Θῆλυς ἐέρση] Diacono θῆλυς est ἁπαλὴ tener ros, quem sequuntur Interpretes, qui interpretantur, *mollis*, alii ineptiùs: *fœmineus.* Verùm θῆλυς ἐέρση est ros herbas vegetans. Hesych. Θῆλυς ἐέρση ἡ τὰ φυτὰ θάλλειν ποιοῦσα, δρόσος, καὶ θρεπτική. Probat Etymologici Magni auctor, præfatus τὸ θῆλυς dici pro θηλὴ, ut vice versa κάρη pro κάρυς apud Callim. θηλὴ autem esse à θῶ quod propriè est τρέφω, quia mammarum lacte infantes nutriuntur. Εστιν, inquit, θῶ ῥῆμα δηλοῦν τὸ τρέφω, οὗ ὁ μέλλων θήσω. Ομηρος· γυναῖκά τε θήσατο μαζόν· ἀντὶ τοῦ ἐθήλασεν. Εκ τοῦ θήσω οὖν γίνεται ῥηματικὸν ὄνομα θηλή· καὶ τροπῇ θῆλυς, ὡς κάρη κάρυς. At Eustathius ad Οδυσ. ε, ubi hoc ipsum exponit θῆλυς ἐέρση, θῆλυς ait significare θρεπτικὴν per translationem à fœminis ductam, quia fœmellæ in omni animalium genere alant pullos suos & infantes, non masculi. Dici autem θῆλυς pro θήλεια. Θῆλυς, ait, ἡ θρεπτικὴ τῶν φυτῶν ἐκ μεταφορᾶς τῶν ζώων, ἐν οἷς τὰ θήλεα θρεπτικά εἰσι τῶν νεογνῶν μᾶλλον ἤπερ τὰ ἄῤῥενα. ποιητικῶς δ' εἶπε τὸ θῆλυς ὁμοίως τῷ πουλὺν ἐφ' ὑγρὴν, τοιοῦτον καὶ τὸ θῆλυν τε μέλαιναν· καὶ τὸ θῆλυς ἀϋτμή. Quod verum est. θῆλυς ponitur pro θήλεια. Eadem ratione & apud Sophoclem νὺξ θήλεια dicitur. hoc est ὑπομβρος καὶ ποιοῦσα θάλλειν, ut veteres Grammatici monent. Priorem tamen etymologiam probat Plato in Cratylo, p. 284. edit. Francofurt. Wechelianæ. Τὸ δὲ θῆλυ ἀπὸ τῆς θηλῆς τε φαίνεται ἐπωνομάσθαι, ἡ δ' θηλὴ ἆρα γε, ὦ Ερμόγενες, ὅτι τεθηλέναι ποιεῖ, ὥσπερ ἀρδόμενα, &c. Θῆλυ *est fœmina* ἀπὸ τῆς θηλῆς, *id papilla dicitur.* Θηλὴ *autem, Hermogenes, videtur dici, qui germinare facit, quasi ea quæ irrigantur.* Hanc vim & ros & nox habet. Virg. II. Georg.

Et quantum longis carpent armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.

Theophrast. VIII. hist. Plant. 6. Εν Αἰγύπτῳ καὶ Βαβυλῶνι, καὶ Βάκτροις, ὅπου μὴ ὕεται ἡ χώρα, ἢ σπανίως, αἱ δρόσοι τὸ ὅλον ἐκτρέφουσιν, ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ Κυρήνην καὶ Εσπερίδας τόποι. *In Ægypto, Babylonia ac Bactriana, ubi raro aut numquam pluit, rore omnia convalescunt, sicut & apud Cyrenenses & Hesperidas.* Igitur θῆλυς ἐέρση est vim habens vegetandi & fovendi sata, arbores, plantas, ut convalescant.

v. 397. Τῆμος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες τελέθουσι] Lege: Ημος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες πελέθουσι. *Quando & milio aristæ surgunt.* Res liquida est.

400. Δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος] Veteres Grammatici hoc loco tradunt dona Bacchi ἄχθος appellari, propter labores & molestias, quæ exhauriendæ hominibus in serendis & colendis vitibus.

Sed

Sed verius exstimo ἄχθος ea dici propter dolores & mala, quæ creat vinum si immodicè bibatur. Homerus Ὀδυσσ. φ.

Οἶνός σε τρώει μελιηδὴς, ὅστε καὶ ἄλλους
Βλάπτει, ὃς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.

Vinum te sauciat dulce, quod & aliis nocet, quicumque eo copiosè utitur, & immoderatè bibit. Vide & quæ sequuntur, si tanti est.

v. 402. Κεμμάδας ἐλάφοιο] Non cervam, sed cervum hoc loco & versu sequente 407. intelligi nullus dubito. Græci enim tam Philosophi quàm Poëtæ ἡ ἔλαφος dixerunt de cervo & cerva, ut olim docuit vir incomparabilis ad Solinum. Callimachus hymno in Dianam v. 99.

Εὗρες ἐπὶ προμολῇς ὄρεος τοῦ Παῤῥασίοιο
Σκαιρούσας ἐλάφους.

Reperiebas in cacumine montis Parrhasii Salientes cervos. Cervos fuisse non cervas vers. 102. ostendit:

Κεράων δ' ἀπελάμπετο χρυσός.

Cornuum verò aurum elucebat. Ad quem versum vide Spanhemium incomparabilem. Inveniri autem cornutas etiam cervas, præter illa quæ ibi Vir magnus notavit, ostendit cerva cornuta capta in Chersoneso Cimbrica, ante annos circiter triginta, à Duce Holsatiæ, quam eleganti elegia descripsit & decantavit doctissimus amicus noster Morhofius, cùm superesset.

v. 405. Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυποὶ] Puto scribendum: ἠδ' ὡς αἰγυποί. v. 410. legend. ἄλλῃ.

v. 416. Ἀμφιτρυωνιάδαο δὲ βίη Ἡρακλείη] Lege: βίη Ἡρακλείη in casu primo. Sic & Diaconus legit, ut ex paraphrasi ejus licet colligere.

v. 420. Μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτός] De Hercule vulgò hæc accipiunt. Hinc vertunt: *Magnum enim robur inciderat viri.* Sed Diaconus Cygno hæc tribuit, κατεβλήθη δὲ ἡ μεγάλη ἰσχὺς τοῦ ἀνδρὸς, ἤγουν τοῦ κύκνου. Quem si sequimur vertendum erat: *magnum verò robur viri concidit*, vir valdè robustus concidit. γὰρ & δὲ vicissim nonnumquam apud Poëtas permutantur. Versus sequens tum optimè cum hoc cohæret, si Diaconum sequimur.

v. 428. Μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα] Dulcem animam seu vitam eripuit. Θυμὸς hic est ψυχή. Brevium scholiorum auctor in Homeri Iliad. α, v. 172. Θυμὸν παρὰ τῷ ποιητῇ σημαίνει πέντε. τὴν ὀργήν. ὡς τὸ, θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέων βασιλήων. τὴν ψυχήν. ὡς ὅταν εἴπῃ, μελιηδέα θυμὸν ἀπηύρα, &c.

v. 431. Οὐρῇ μασιόων] Rescripsi ex codice Palatino μαστιγόων.

v. 479. Λαὸς ἀπείρων] Verte: *populus magnus*, hoc est, ingens multitudo. Virg. 1. Æn. *Ac veluti magno in populo cùm sæpè coorta est seditio.* Just. XI, 2. *Tantus natorum populus.* Ovid. IV. Metam. v. 447. & lib. VI, 197.

J O-

JOHANNIS GEORGII GRÆVII LECTIONES

In Opera *&* Dies.

CAPUT VIII.

Primi duo vexati versus in ἔργοις illustrati. ἐννέπετε ὑμνείουσαι. Δεῦτε δή. Antiqua Hesiodi lectio bis vindicata. Plato emendatus. Αέξειν. Augere. Κάρφειν. Δίκη. Jupiter Justitiæ Præses. Callimachus illustratus. Hesiodus emendatus. Διάνδιχα θυμὸν ἔχειν. ἔρις ἀγαθὴ est φιλία. Moschopulus correctus. Αγορῆς ἐπακουός. Ωρη. Vetus Hesiodi lectio defensa. Elegans præsentium usus apud Græcos. Interpretes Latini sæpè notati.

IN ἔργοις καὶ ἡμέραις.

V. 1. Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι Δεῦτε δὴ ἐννέπετε σφέτερον] Non veteres solùm Interpretes, Proclus, Moschopulus, Tzetzes, sed & Hesychius κλείουσαι exponunt ὑμνοῦσαι, δοξάζουσαι. Scholia inedita libri Vossiani. ἀοιδῇσι, κλείουσαι, ᾠδαῖς καὶ τραγῳδίαις δοξάζουσαι. & sequenti versu: δεῦτε, ἔλθετε. Eustathius quoque ad Οδυσσ. ε. Hesiodum Musas ex Pieria arcessere scribit. Κλείων pro κλειτὸς nemo Veterum dixit. Inde liquet hos versus sic rectè exponi: *Musæ ex Pieria carminibus gloriam conciliare solitæ, Adeste, quæso, dicite patri vestro hymnum.* Cum Moschopulo ad κλείουσαι intelligendum existimamus οὓς ἂν ἐθέλητε. Nam ut ille ait: Εκ γὰρ Μουσάων κλέος ἔρχεται. *A Musis venit gloria.* ἐννέπετε ὑμνείουσαι, est ὑμνεῖτε. ut inferiùs v. 33. Αλλά τε πολλὰ Αρπάζων ἐφόρεις pro ἥρπαζες, & v. 43. κρύψαντες ἔχουσι βίον, pro ἔκρυψαν. Apud Hom. βῆ δ' ἴον pro ἴεν, ᾤχετο φεύγων pro ἔφυγε, & sexcenta talia. Solere verò Poëtas Numina quorum opem implorant ex locis, quæ iis erant sacrata, vocare; Musas ex Parnasso, Pieria, Helicone, Pindo; Apollinem ex Delo, Lycia, Xantho, quis tam hospes est in illorum lectione qui ignoret? Et sic hunc locum intellectum olim fuisse locuples testis est Aristides hymno in Jovem: Εἶεν δὴ Μοῦσαι Διὸς παῖδες, οὐ γὰρ ἔγωγε ὁρῶ πότε ἂν τις ὑμᾶς ἄμεινον καλέσειεν ἢ νῦν. εἴθ' ὑμεῖς γε ἐπ' Ολύμπου σὺν Απόλλωνι Μουσηγέτῃ τὴν θείαν ᾠδὴν ᾄδετε ὑμνοῦσαι τὸν ὑμέτερόν τε καὶ τῶν ὅλων πατέρα, εἴτε Πιερία φίλον ὑμῖν ἐνδιαίτημα, εἴτε ἐν Ελικῶνι τῷ Βοιωτίῳ χορεύετε. *Agite ergo Musæ, Jovis filiæ, (nec enim vos umquam alias quam nunc invocare præstiterit) sive in Olympo cum duce Apolline divinum canitis canticum, vestrum simul & universorum patrem celebrantes, sive Pierium vos delectat domicilium, sive in Bœotio Helicone choreas ducitis.* In versu secundo δὴ legitur in utroque MS. Vossiano, ut & meo,

meo, nec non in editionibus priscis, Veneta Victoris Trincavelli, Florentina Juntæ, aliisque, & id omnes agnoscunt Interpretes veteres, ut mirer H. Stephanum solius Eustathii auctoritate compulsum reposuisse δ', quod deinceps plerasque editiones occupavit. Habet ista particula obsecrandi vim in hisce formulis, δεῦρο δὴ, φέρε δὴ, ἴθι δὴ, age, sis, quæso. Hom. ἄξον δὴ ἔγχος Διομήδεος. Socrates in Phædro apud Platonem: ἄγετε δὴ ὦ Μοῦσαι, quo expressit hoc nostri Poëtæ: δεῦτε δὴ ὦ Μοῦσαι. Sed totus locus Platonis addendus est, ut ex illo menda eluatur. Socrates ibi ait: ἄγετε δὴ, ὦ Μοῦσαι, εἴ τε δι' ᾠδῆς εἶδος λίγειαι, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ λιγύων ταύτην ἔχετ' ἐπωνυμίαν, ξυλλάβετε τοῦ μύθου, ὅν με ἀναγκάζει ὁ βελτίων οὗτος λέγειν. Quid hîc τὸ λιγύων, scribendum puto τὸ λιγυρὸν, & vertendum: *Agite igitur, ô Musæ, dulces sive propter cantûs genus, sive propter Musicæ genus suave, hoc nomen consecutæ estis, mihi adsitis in hoc sermone quem me hic amicus optimus jubet habere.*

v. 3. Ὅν τε διὰ βροτοὶ] Hos duos versus aliter distinximus, & exposuimus quàm vulgò fit, uti apparet ex nostra editione. Vide inferiùs rationes in notis ad v. 430. Θεογονίας. Ὅν τε διὰ est, ut apud Demosthenem διὰ τοὺς θεοὺς, *Deorum beneficio & munere.* Sic Johann. VI, 51. καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα. *Sic ego vivo, beneficio patris.*

v. 5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει] Uterque Codex MS. utroque loco legit ῥεῖα, quam veram lectionem esse Ttetzes ostendit: Τὸ ῥεῖα συνίζησίς ἐστι τῆς ῥεῖ μακρᾶς συλλαβῆς, καὶ τοῦ ἄλφα εἰς μίαν μακράν. Nec aliter apud Homerum in omnibus legitur codicibus Iliad. ρ.

> Ῥεῖα μὲν γὰρ φεύγεσκεν ὑπ' ἐκ Τρώων ὀρυμαγδοῦ.

Quæ loca malè Gulielmus Canterus, decus nostræ Trajecti, sollicitavit. Hesiodus:

> Εἴαρι πωλεῖν, θέρεος δὲ νεωμένη οὐ σ' ἀπατήσει.

Ubi rursus malè mutat in ἔαρι. Hom. Il. π.

> Αἴκε ζωὸν πέμψῃς Σαρπηδόνα ὅνδε δόμον δέ.

Idem Iliad. υ.

> Ἶσον τείνειεν πολέμου τέλος, οὔ με μάλα ῥεῖα.

v. 6. Ἄδηλον ἀέξει] *Obscurum auget.* hoc est, evehit, ornat, Callim. hymno in Jovem v. 95: Οὐκ ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν. *Sine virtute divitiæ non possunt homines ornare.* Homero est τιμῇ ὀφέλλειν. In qua notione quum & Latinis augere ponatur, retinui hoc verbum in versione. Sueton. Claud. *In semet augendo parcus atque civilis nomine Imperatoris abstinuit, nimios honores recusavit.* C. Nepos Phocione: *Namque auctus ornatusque à Demosthene eum quem tenebat gradum adscenderat.*

v. 7. Ἀγήνορα κάρφει] Versiones vulgatæ: *superbum contrahit.* Alii: *desiccat.* Ineptè. Rectè Proclus ostenderat κάρφειν hîc esse εὐτελῆ ποιεῖν καὶ ταπεινόν. Vertimus cum Horatio, *attenuat*, qui hunc locum expressit, ut pridem Muretus observavit:

> *Valet ima summis*
> *Mutare, & insignem attenuat Deus.*

inferiùs v. 575:

> Ὥρῃ ἐν ἀμητοῦ ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφει.
> *Tempore messis quando sol corpus attenuat*, hoc est, corporis vires exhaurit, atterit.

v. 9. Δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας] *Juste rege judicia.* Sic benè prisci omnes Interpretes hunc locum declarant, qui hæc retulerunt ad Jovem. Δίκῃ est ἐν δίκῃ, sive σὺν δίκῃ, ut Moschopulus. δίκῃ ἰθύνειν θέμιστας est præesse judiciis, & ea sic gubernare ut leges exerceantur, & justæ ferantur sententiæ. ἰθύνειν est regere, gubernare. Hesych. ἰθύνει, κατορθοῖ, ἐξισοῖ, διοικεῖ, εὐθύνει, κυβερνᾷ. Jupiter enim Justitiæ Præses & vindex habebatur. Plutarchus: πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον· Ὁ μὲν Ζεὺς οὐκ ἔχει τὴν Δίκην πάρεδρον, ἀλλ' αὐτὸς Δίκη καὶ

Θέμις ἐστὶ, καὶ νόμων ὁ πρεσβύτατος καὶ τελειότατος. *Jovi Justitia non adsidet; sed ipse est Justitia & Themis, & lex antiquissima & perfectissima.* Callimachus hymno in Jovem: v. 81.

> Δῶκας δὲ πτολίεθρα φυλασσέμεν. ἵζεο δ' αὐτὸς
> Ἄκρῃς ἐν πτολίεσσιν ἐπόψιος οἵτε δίκῃσι
> Λαὸν ὑπὸ σκολιῇς, οἵ τ' ἔμπαλιν ἰθύνουσιν.

Constituisti qui urbes custodiant: tuque ipse præsides in arcibus, Inspector tam eorum qui legibus populum sub iniquis, quàm eorum qui aliter gubernant. Sic hic locus vertendus. Jovi enim arces sacræ sunt, teste Aristide hymno in Jovem, qui & ibi docet Jovem esse præsidem Justitiæ. Vide & Euripidis Troad. In Theogonia eodem sensu dixit διακρίνειν θέμιστας δίκαις vers. 85, de rege:

> Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας
> Ἰθείῃσι δίκῃσιν.

Omnes ipsum respiciunt reddentem jus rectis judiciis V. 886. Ingeniosè quidem vir summus pro Πέρσῃ legit Πέρση. Sed quomodo ἰδὼν ἀΐων τε commodè possit tribui Persæ non video: quin tota oratio videtur huic emendationi & sententiæ τοῦ πάνυ adversari. Hæc enim Poëtæ mens est, audi intuens & auscultans, uti jus valeat regente te, utique ego Persæ vera præcipiam. Aliquid petit in publicum, aliquid sibi. Sic olim sentiebam de hoc loco, sed accuratiùs cùm nunc illum expenderem, vidi eundem esse in sententiam magni viri Danielis Heinsii, qui contra veteres Interpretes vidit non hæc referenda esse ad Jovem, perperamque vulgò hos versus legi & distingui. Sententiam autem esse, Vide & attende Persa, & sine ambitione judica: ego verò, ô Persa, tibi vera præcipiam. Itaque sic cum Heinsio interpungo. κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας Τύνη, ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην. In meo sanè MS. legitur Πέρσῃ, non Πέρσῃ. Ceterùm non Pausanias tantùm quod Scaliger observavit, sed etiam Aristarchus hos priores decem versus obelis suis jugulavit, & Praxiphanes discipulus Theophrasti, notante Tzetze, in pervetusto libro illos se non reperisse testatus est. Praxiphanes autem iste videtur esse ille, qui à Diogene Laërtio in vita Platonis, narratur Platonis & Isocratis sermonem de Poëtis prodidisse memoriæ. Hujus Praxiphanis etiam alibi meminit Diogenes. Cujus ætatis fuerit non observarunt docti Interpretes, quod ex hoc Tzetzis annotatione discimus.

v. 11. Τὴν μέν κεν ἐπαινέσειε νοήσας] Uterque MS. Vossianus & editio Basileensis Isingrini: ἐπαινήσειε. Quod quis non probet præ duro illo diplasiasmo?

v. 13. Διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχοντες] Mirum quid Interpretibus Latinis in mentem venerit, qui hæc ita vertunt: *in diversa autem animum distrahunt.* quo nihil à Poëtæ sensu & Græcis verbis potest fingi alienius. Διάνδιχα θυμὸν ἔχειν Homero est δίχα θυμὸν ἔχειν, dissentire, discrepare. Il. υ, v. 31:

> Βὰν δ' ἴμεναι πόλεμόνδε θεοὶ δίχα θυμὸν
> ἔχοντες.
>
> *Ibant in prælium Dii discrepantem*
> *animum habentes.*

hoc est, à se invicem dissentientes, aliis stantibus pro Troja, aliis in Trojam. Ubi vulgò versiones ineptè: *divisum animum habentes*, pro quo alii dicunt ἄνδιχα θυμὸν ἔχειν. Quid verò miri Poëtam ἔρισιν tribuere animum, quum inter Deas referantur & hîc & in Theogonia?

v. 15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης.

Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν] Hæc cum Tzetze non sic accipienda sunt, quasi Deus sit malorum auctor. Sed hæc est Hesiodi mens, omnia quæ geruntur Dei numine geri: illum hominibus aut propter vitia, quibus sunt obnoxii, aliasque causas nobis sæpè parum exploratas, corrumpere consilia, sanam eripere mentem, & contendendi ac litigandi libidinem immittere. Penelope apud Homer. Ὀδυσ. ψ.

Μαῖα

Μαῖα φίλη, μαργήν σε θεοὶ θέσαν, οἵ τε δύναν ται

Ἄφρονα ποιῆσαι, καὶ ἐπίφρονά περ μάλ' ἐόντα,

Καί τε χαλιφρονέοντα σαοφροσύνης ἐπέβησαν.

Nutrix dilecta, inſanam te Dii fecerunt, qui poſſunt inſipientem reddere, qui vel prudentiſſimus fuerit, & delirum prudentiæ compotem reddiderunt. Nam ut benè alius Poëta:

Ὅταν γὰρ ὀργὴ δαιμόνων βλάπτῃ τινὰ,

Τούτῳ τὸ πρῶτον ἐξαφαιρεῖται φρενῶν,

Τὸν νοῦν τὸν ἐσθλὸν εἰς δὲ τὴν χείρω τρέπει

Γνώμην, ἵν' εἰδῇ μηδὲν ὧν ἁμαρτάνει.

Quando ira deorum aliquem lædit, huic primò eripit prudentiam, & ſanam mentem, & in deterius mutat conſilia, ut non videat quæ peccat. P. Syrus Mimus: *Fortuna quem vult perdere ſtultum facit.*

v. 17. Νὺξ ἐρεβεννὴ] Nox habetur mater omnium rerum triſtium & malarum, ſicut in ſacris litteris tenebræ. *Opera tenebrarum* apud Apoſtolum, *projici in exteriores tenebras*, apud Matthæum. Sic contra Deus dicitur apud Prophetam *indutus luce, habitare in luce inacceſſa*, & felicitas ſempiterna ſæpè *lux* appellatur.

v. 19. Γαίης ἐν ῥίζῃσιν] Hæc verba non referenda eſſe ad Jovem, cum antiquis Heſiodi Interpretibus, præclarè monuit Daniel Heinſius ὁ πάνυ, cui Heſiodus & omne litterarum genus plurimùm debet. Nihil certius quam hæc ad Ἔριν pertinere bonam, quam Philoſophi φιλίαν dicunt, quæ dicitur in terra habitare inter homines. Inde Empedocles Agrigentinus Phyſicus antiquiſſimus, qui principia omnium rerum præter quatuor elementa conſtituit Νεῖκος & Φιλίαν.

Τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε.

Ζεὺς ἀργὴς, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεύς.

Νῆστις θ' ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον.

Νεῖκός τ' οὐλόμενον δίχα τῶν ἀτάλαντον ἁπάντη.

Καὶ φιλίη μετὰ τοῖσιν, ἴσον μῆκός τε πλάτος τε.

Quatuor omnium rerum principia primus audi, Jupiter candidus, Juno alma, & Pluto, Ac Neſtis quæ lacrymis tingit humanas ſcatebras, Et contentio pernicioſa quæ abſque iis par eſt ubique, Et amicitia cum his quæ æquè longa ac lata eſt. De quibus Sextus Empiricus adverſus Mathematicos: Ἐξ παραδίδωσι τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς· τέσσαρας μὲν τὰς ὑλικὰς, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ. δύο δὲ τὰς δραστηρίους φιλίαν καὶ νεῖκος. *Sex tradit rerum principia. Quatuor quidem materialia, terram, aquam, aërem, ignem. Duo autem operantia, amicitiam & diſcordiam.* Vide & Diogen. Laërt. in vita Empedoclis. Latini Interpretes Heſiodi πολλὸν ἀμείνω cum ἀνδράσι conjungunt, quaſi Heſiodus dixerit contentionem bonam longè meliorem eſſe hominibus: quos redarguit copula & συνέπεια, quæ ita conſtituenda. Θῆκε δέ μιν πολλὸν ἀμείνω ſcilicet ἔριν Κρονίδης ἐν γαίης ῥίζῃσιν καὶ ἀνδράσι. Poſuit illam longè meliorem in terræ radicibus, hoc eſt, in terra & inter homines. Ἐν ἀπὸ κοινοῦ repetendum.

v. 20. Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων Πλούσιον, ὃς σπεύδει ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν] Hîc rurſus Interpretes malè geſſerunt ſuas partes, qui ſecundum verſum ſic tranſtulerunt, ut ſi ὃς hîc eſſet relativum, quum tamen hîc ponatur pro οὗτος, quod diſcere poterant ex Moſchopulo & Proclo. Gloſſæ MS. Voſſianæ: ὃς, οὗτος, πλούσιος. Iners, inquit, videns alium labore divitias inveniſſe, & ipſe eadem ratione opes quærere ſtudet. Eodem ſenſu inferiùs:

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς

Πλουτεῦντα.

Quod ſi laborares mox te æmulabibitur otioſus diteſcentem.

Tzetzes videtur legiſſe ὡς. Porro in MS. legitur ἀρόμεναι. quam lectionem tuetur Tzetzes, qui propter liquidam μ τὸ ρο produci contendit. Proclus verò hoc à Græcorum Poëtarum conſuetudine alienum eſſe in talibus infiniti-

vis affirmat, ideoque τὸ μ geminandum.

v. 23. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] MS. 1. Voff. εἰς ἄφενος σπεύδοντα. Sic etiam Moschopulus: Ἄφενος ὁ ἀπὸ τῆς ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀθροιζόμενος πλοῦτος. τὸ αὐτὸ καὶ βίος, ἀφ' οὗ βιοῖ τις δηλονότι. λέγεται δὲ ὁ ἄφενος ἀρσενικῶς, καὶ τὸ ἄφενος οὐδετέρως. Sic legendus hic locus. Vulgò malè & sine sensu ἀπὸ τῆς ὄρων τοῦ ἐνιαυτοῦ. Eadem ratione peccarunt in ὡραῖος apud eumdem Moschopulum v. 32. ubi vide Proclum.

v. 29. Ἀγορῆς ἐπάκοον ἐόντα] Græci Scholiastæ omnes rectè ἀγορῆς explicant ῥημάτων καὶ φημῶν ἤγουν φιλονεικιῶν κινουμένων ἐν ἀγορᾷ. Latinos verò quis ferat, qui *fori auscultatorem* transtulerunt? Quis Latinè sciens intelligat quid sibi velit *fori auscultator*? Verte: *concionum auditor.* Ἀγορῆς ἐπακοοὶ sunt homines subrostranei, ἀγοραῖοι, Aristophani ἀγορᾶς περιτρίμματα, circumforanei, concionales, *qui*, ut Livius ait, *concionibus hærent adfixi & in foro vivunt*: sive ut Cic. 1. de Orat. c. ult. *qui in subselliis habitant*, quamvis ibi loquatur de causidicis. Latinis propriè tales homines canalicolæ. Gell. IV, 20: *Qui jurabat cavillator quidam & canalicola, & nimis ridicularius fuit.* Vid. Festum: Dicuntur & homines ordinarii. Festus: *Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram, & improbum, qui assiduè in litibus moraretur, ob eamque causam in ordine staret adeuntium prætorem. At Ælius Stilo qui minimè ordine viveret.* Ἀγορῆς ἐπακοὸν εἶναι Plauto est *foro operam dare.* Terent. *lites sequi.* Posses tamen etiam exponere ἀγορῆς ἐπακοὸς, *fori auditor*, ut apud auctorem dialogi de causis corruptæ eloquentiæ, quem ego quidem Quintiliani esse nullus dubito. Rationes aliàs dabo. Is cap. 34. adolescentes, qui in subselliis quotidie nobiles causarum patronos audiebant orantes, vocat *fori auditores*: *Atque hercule, sub ejusmodi præceptionibus juvenis ille de quo loquimur, oratorum discipulus, fori auditor, sectator judiciorum, eruditus & assuefactus alienis experimentis, &c.* Sed hîc in bonam partem accipitur.

v. 30. Ὤρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται] Non est ut recedamus à lectione librorum & Interpretum veterum expositione, qui aiunt ὥραν ψιλοῦσθαι, & interpretantur φροντίδα, sicut MS. I. Vossianus cum Glossis: ὤρη νεικέων τ' ἀγορέων τε, ἡ φροντὶς δικαστηρίων, δημηγοριῶν. Verba verò hæc ὤρη ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε sunt ὀλιγωρεῖ νείκη καὶ ἀγορὰς, vel ὀλιγωρεῖν χρὴ νείκη τ' ἀγορᾶς τε, non curare debet forenses curas. Inferius v. 208. Τῇ δ' εἶς, ᾗ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω. *Hac is, qua te duco.* hoc est, ire debes. Hom. Iliad. χ, v. 62. Αὖθι μένω μετὰ τοῖσι δεδεγμένος εἰσόκεν ἔλθῃς; Ἦ θέω μετὰ σ' αὖτις; *Illic maneo cum his expectans donec venias? An te sequor rursus?* Μένω, θέω, est μένειν, θέειν δεῖ. Luc. VIII, 19. Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν. *Tu ne es qui venturus est, an alium expectamus?* vide & Matth. XXVI, 8. Πέλεται pro πέλεσθαι δεῖ. Sic sæpè præsens accipitur. Eurip. Hec. 163.

Ποίαν ἢ ταύταν, ἢ κείναν στείχω; *Quamnam, hancne an illam eo?* pro στείχειν δεῖ. Quomodo non infrequenter occurrit apud Scriptores sacros. Matth. III: Πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. *Omnis arbor non ferens fructum bonum exscinditur & in ignem conjicitur.* Hoc est, exscindi & in ignem conjici debet.

C A-

CAPUT IX.

Hesiodi obscurus locus expositus contra Græcos & Latinos Interpretes. Ὡραῖος βίος· ὡραῖοι καρποί. ὡραῖον ὕδωρ. ὥρα ἔτους. Lectio antiqua Poetæ bis asserta. Ἐργάζεσθαι. ἔργον. Dimidium plus toto. πηδάλιον. SCtum in Pandecte illustratum, repudiata Commentatorum sententia. Gubernacula in navibus Veterum duo. Hesiodus emaculatus. Γυιοκόροι μελεδῶνες. Interpretum varii lapsus.

v. 31. Ὧ τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται·

Ὡραῖος] Βίος ὡραῖος Latini interpretantur, *victus tempestivus*. Græci verò magistri, *ex singulis anni partibus collectus*. Quod quidem ferri posset. Nam ὡραῖοι καρποὶ sunt omnes fructus è terra provenientes qui in mensis secundis apponuntur pro anni & temporis ratione, ut verni flores, æstiva mala, pira, pepones, autumnales uvæ, & quæ hyeme possunt haberi. Antigonus Carystius in vita Menedemi. Τράγημα μὲν θέρμος, ἢ κύαμος συνεχῶς· ποτὲ δὲ καὶ τῶν ὡραίων εἰσεφέρετό τι, τοῦ μὲν θέρους ἄπιος ἢ ῥοιά, τοῦ δ' ἔαρος ὦχροι, κατὰ δὲ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἰσχάδες. *Pro bellariis dabatur lupinum & sæpius faba: Nonnumquam ex fructibus, quos illa pars anni ediderat, quidpiam apponebatur, æstate malum Punicum, vere ervilia, hyeme caricæ.* Malè Interpres Dipnosophistæ reddit: *ex fructibus horariis.* vid. Galen. de aliment. facult. II, 2. qui docet propriè Græcis ὡραίους καρποὺς dici de talibus τραγήμασι, non de frumento, de quo hîc tamen agi omnes vident. Sic & apud Ælian. Var. Hist. I, 31. ὡραῖα τραγήματα. Persuasissimum itaque habeo ὡραῖον βίον esse fructus æstivos, qui ἐν ὥρᾳ, ἤγουν ἐν ὥρᾳ ἔτους, æstate, diebus canicularibus tempore messis colliguntur. ὥρα enim & ὥρα ἔτους κατ' ἐξοχὴν significat æstatem, & quidem adultam, dies caniculares, ut Galenus in variis locis tradit. Hinc ὡραῖος est æstivus. ὡραῖον ὕδωρ apud Hippocratem Galenus ostendit esse pluviam aquam, quæ media æstate cadit, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὃν ὀνομάζουσιν ὥραν ἔτους. *tempore illo quod vocant* ὥραν ἔτους, hoc est, dies caniculares. Plinius sanè ὡραῖον μέλι vertit mel æstivum, ut pulcrè notavit vir Magnus ad Athenæum III. Animadvers. cap. 6. Nec aliter capiendum inferiùs v. 305:

Ὥς κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί.
Ut victu æstate collecto impleantur horrea.

In sequente versu nescio cur contra manu exaratorum librorum & priscarum editionum fidem recentiores scribant Τοῦ κε κορεσσάμενος. sed video hoc ab H. Stephano profectum qui κε putat sejungendum & pro ἂν poni. Sed rectiùs MSS. & omnes scholiorum Auctores scribunt κακορεσσάμενος· cujus libertatis poëticæ exempla quis desideret nisi puer? Nemo enim ignorat apud Homerum κακύθωσι pro κύθωσι, λελάβωσι pro λάβωσι. Levia hæc sunt, fateor, nec monerem, nisi Stephani auctoritas multos in errorem induxisset.

v. 39. Δίκην δικάσαι] MS. uterque & editio Ulpii apud Isingrinum, δικάσσαι. Stephan. δικάσαι. Sed rectiùs vulgatæ, metro poscente. Phocylides etiam in editione Stephani:

Ην σὺ κακῶς δικάσῃς, ὁ θεὸς μετόπισθε δικάσει.

Scaliger in libro suo notavit, ἐθέλεσι hic positum esse pro ἤθελον. verè.

v. 40. Οσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] Quàm variæ sint hujus loci expositiones nemo ignorat. Mihi maximè probatur Platonis & Aristotelis. uterque, ille III. Lib. de legib. hic IV. Polit. præstare censet dimidium, si illo moderatè utaris, toto, hoc est, magnis divitiis, si luxu diffluas, aut turpiter prodigas. Ejusdem ferè sententiæ est illud Catonis in distichis: *Quod nimium est fugito, parvo gaudere memento.* Sed tamen hîc propriè docet fratrem Poëta, omissis litibus, præstare quietam possessionem dimidii, quàm totius litibus quærendam, præsertim si parcè vivas. Nam ut verè Lucretius Lib. V. *Quod si quis vera vitam ratione gubernat, Divitiæ grandes homini sunt vivere parcè.* Sequens versus id docet, in quo parcimoniam, quæ tam magnum est vectigal, tantopere laudat. Propter eamdem causam Pythagoras quoque deterrebat ab usu carnium homines, ὡς εὐπορίστους αὐτοῖς εἶναι τὰς τροφὰς, ἄπυρα προσφερομένοις, καὶ λιτὸν ὕδωρ πίνουσιν. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ σώματος ὑγίειαν, καὶ ψυχῆς ὀξύτητα περιγίνεσθαι, *ut homines victui tenui assuefierent, ut cùm cibis minimè coctis uterentur, & aquam solam biberent, facilem haberent vivendi rationem. Hinc etiam tam corporis sanitatem, quàm acumen animi illis accessurum,* teste Diog. Laërtio in Pythag.

v. 43. Ρηϊδίως γάρ κεν ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο] Verte: *Facile enim uno die tantum quæsivisses.* Vulgo: *tantum operatus esses.* Sed ἐργάζεσθαι hîc est labore parare, acquirere. Subintelligendum autem ex præcedente versu βίον. Quod loquendi genus postea imitatus est Andocides: ἐργάσασθαι τὸν βίον ἐκ τῶν δικαίων καὶ ταῖν χεροῖν. *victum quærere juste suis manibus.* Εργάζεσθαι βίον est victum parare, quærere unde utamur, *vitam quærere,* ut Ennius loquitur. *Nautisque mari quærentibus vitam.* Vita Latinis, æquè ut Græcis βίος, est victus, alimenta, quæ ad vitam tuendam pertinent. Et sic hoc loco capiendum, non pro incertis vitæ casibus, ex sequentibus liquidò apparet. Εργάζεσθαι eamdem vim quoque apud Platonem tenet: Καὶ τὰ ἐπιτήδεια ταύτῃ ἐργασομένην καὶ τὴν οἰκίαν θρέψουσαν. *Et alimenta ipsam quæsituram, & familiam sustentaturam.* Herod. I, 34. ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. *Cum magnam pecuniam acquisivisset voluisse redire Corinthum.* Joh. VI, 27. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, hoc est, *nolite conquirere victum qui perit.* Obscurè vulgatus. *Operamini non cibum, qui perit.* Nec meliùs Beza, *Operamini non cibo qui perit.* Hinc & ἐργάζεσθαι simpliciter est quæstum facere, acquirere, ut apud Demosthenem in orat. contra Apaturium: ναυτικῶς ἐργάζεσθαι est quæstum facere pecunia in fœnore nautico collocata. Sic optimè illum locum emendavit maximus virorum Salmasius, cui nihil viget par & secundum. Inde ἔργον est lucrum, quæstus. Sophocles:

Αλλ' ἐδὲν ἔργον ταῦτα θρηνεῖσθαι μάτην.

Sed nullum lucrum est ista deplorare. Ubi Scholiastes: ἐδὲν ἔργον, ἐδὲν ὄφελος. Quia verò nullus quæstus est uberior, quàm qui ex usuris & fœnore capitur, ἔργον, & ἐργασία κατ' ἐξοχὴν dicitur de fœnore: ἐργάζεσθαι χρήματα est exercere pecuniam, fœnori locare, ut rectè à viris doctis ostensum est jam pridem. Matth. XXVI, 16. εἰργάζετο ἐν αὐτοῖς, scilicet, πέντε ταλάντοις. *quæstum fecit illis* scilicet quinque talentis. Est Hebraïcum loquendi genus ἐργάζεσθαι ἔν τινι, pro quo Græci ἐργάζεσθαι τινι. Vide Bezam.

v. 45. Αἶψά κε πηδάλιον] Miror omnes versiones Latinas quas mihi videre licuit, πηδάλιον hîc interpretari temonem, stivam, quum mihi sit exploratissimum intelligi clavum navis, seu gubernaculum. Glossæ MS. Vossii: πηδάλιον αὐχένιον. sed, etsi

etsi aliæ deessent rationes non sinit nos dubitare de hac interpretatione v. 627:

Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι.

Clavum artificiosè factum super fumum suspendito.

Ibi præcepta expendit quid hyeme, confecta navigatione, sit faciendum: solebant autem tum clavos in fumo suspendere, quo credebantur indurari ac à putredine servari, æquè ut nunc caro salita fumo induratur. Virg. I. Georg.

Et suspensa focis exploret robora fumus.

Aristophanes in Ορνισι:

Πρῶτα μὲν ὥρας φαίνομεν ἡμεῖς ἦρος, χειμῶνος, ὀπώρας.
Σπείρειν μὲν, ὅταν γέρανος κρώζουσ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρεῖ,
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν.

Primum quidem tempora ostendimus nos veris, hyemis, autumni,
Seminare quidem quando grus crocitans in Libyam decedit,
Et tunc jubet nautam suspendentem clavum dormire.

hoc est, quum tempus est naves subducendi, clavum suspendendi, & nautæ possunt securè in utramque aurem dormire. Malè & ibi Interpretes πηδάλιον temonem vertunt. Aristophanem hæc loca Hesiodi, de quibus agimus cùm maximè, respicere facilè intelligunt omnes, & clarè Scholiastes ostendit: Καὶ τοῦτο παρὰ τὸ Ἡσιόδειον, αὐτίκα πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο. καὶ πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Duas vitam tuendi rationes Veteres præcipuè coluisse in hoc opere docet Hesiodus, navigationem nimirum & agriculturam. Aut mare exercebant negotiando, aut terram conserendo & colendo. Utroque hoc victum parandi modo ærumnoso & laborioso essemus levati, inquit Poëta, neque in mari jactari cum tanto periculo, neque opere rustico nos defatigari necesse esset, si Deus non occultasset facilem illam victum & amictum curandi viam. Suspenderes clavum fumo, quod solebant hyeme facere, quum clausa essent maria, & naves subductæ, & navigandi studium deponeres, numquam mare tentares & infidis procellis tuum caput quæstûs causâ committeres. Nec aliter Proclus. Vidit quoque D. Heinsius sensum hujus loci in Introductione, sed nec ipse in tot suis editionibus fœdum hoc mendum expunxit, nec ab aliis editoribus fuit auditus. Ab hoc more proverbium natum ὑπὲρ καπνοῦ πηδάλιον, de iis qui artem desinunt, nec ampliùs exercent, sed otio se dedunt. Eustath. ad Iliad. I. pag. 650. edit. Basil. δῆλον δ' ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ παροιμία τὸ ὑπὲρ καπνοῦ τὸ πηδάλιον ἐπὶ τῶν ἀργούντων, καὶ καταμελούντων τὰς τέχνας, ὁποῖον τι καὶ τὸ ἐπὶ πασσάλου τόξον ἢ κιθάραν ἀγκρεμάσαι. *Unde liquet parœmia ducta à fumo, super fumum gubernaculum, de otiosis, & artes desinentibus, quale est in clavo suspendere arcum aut citharam.* Hæc de πηδαλίῳ disputatio in mentem mihi revocat SCtum Claudianis temporibus factum, cujus fragmentum nobis servatur lib. XLVII Π. Tit. IX, l. 3. §. 8: *Ut si quis ex naufragio clavum vel unum ex his abstulerit, omnium rerum nomine teneatur.* Hic Interpretibus aqua hæret dubitantibus quid per clavos Imperator intelligat, quum non nisi unum in navi clavum esse existiment. Sunt viri eruditissimi qui docent clavum modò pro ἄκρῳ τοῦ πηδαλίου, modò pro toto poni gubernaculo, & clavos hîc esse gubernacula clavo annexa. Quod sanè ego quid sit non capio. Gubernaculum enim habet unum clavum, numquam duos. Gubernaculi partes sunt οἴαξ, φθείρ, πτερύγιον, αὐχήν. Οἴαξ est clavus, quo, ut Isidorus inquit, regitur gubernaculum. Naves verò Veterum paullò majores duo habebant gubernacula, duos clavos. Hinc Græcis dicuntur ἀμφίπρυμνοι tales naves. Petron: *Nunc per puppim per ipsa gubernacula dilabendum est, à quorum regione*

gione funis descendit, qui scaphæ custodiam tenet. Idem: *Pergit interim tempestas mandata fatorum exequi, omnesque reliquias navis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus.* Apud Heliodorum V. Æthiopic. Theagenes & Chariclea ad Ithacæ promontorium appellunt, τῶν πηδαλίων θάτερον ἀποβαλόντες, *altero clavo amisso.* Lucas Act. XXVII. in Pauli nave dixit in numero multitudinis τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, *vincula clavorum.* Sed omnium clarissimè genuinus Hippolytus de Anti-Christo quem ante non multos annos edidit Marquardus Gudius, vir doctissimus & mihi conjunctissimus, cui brevi plurimùm res litteraria debebit, in elegantissima comparatione Ecclesiæ cum navi: Θάλασσά ἐστιν ὁ κόσμος, ἐν ᾧ ἡ ἐκκλησία, ὡς ναῦς ἐν πελάγει χειμάζεται μὲν ἀλλ' οὐκ ἀπόλλυται. ἔχει γὰρ μεθ' ἑαυτῆς τὸν ἔμπειρον Κυβερνήτην Χριστόν. Φέρει δὲ ἂν μέσῳ καὶ τὸ τρόπαιον τὸ κατὰ τοῦ θανάτου, ὡς τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου μεθ' ἑαυτῆς βαστάζουσα. Ἔστι γὰρ αὐτῆς μὲν πρῷρα ἡ ἀνατολή, πρύμνα δὲ ἡ δύσις· τὸ δὲ κύκλον, μεσημβρία. οἴακες δὲ δύο αἱ δύο διαθῆκαι. Sic enim rectè MS. Eboracensis. Possunt hi clavi videri in columna Trajani & Argo navi, in signis cœlestibus apud Aratum. Vide Lipsium ad II. Taciti annalem c. 6. Samuel. Bochartum, virum summæ eruditionis, qui in omni doctrinæ genere primas tenet, in Hierozoico, & Cl. Schefferum de militia navali. Sed hæc in transcursu.

v. 48. Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης] MS. II. ἀγκυλόμητις, quomodo legendum censet Moschopulus: sicut ποικιλόμητις, δολόμητις, quæ tamen in secundo casu inflectuntur ac si primi λῆξις esset ητης. Sic noster in Theog. αἰολόμητις Προμηθεύς. Apud Hom. πολύμητις, εὔμητις. Proclus tamen secutus auctoritatem Plutarchi, qui & ipse olim in Hesiodum Commentarios edidit, quos Gellius laudat Noct. Att. XX, 8, & Proclus frequenter, tuetur ἀγκυλομήτης. Eustathius verò ad Οδυσ. γ, ait utramque terminationem apud Veteres inveniri. Illam in ητης esse à μήδω, hanc verò à μῆτις, ἡ βουλή.

v. 51. Διὸς παρὰ μητιόεντος] Imperitè μητιόεις & μητιέτης vertunt *consultus*, quum potiùs sit consilii plenus, consiliorum auctor, μέγα βουλεύων ut rectè circumscribit Theocritus notante Eustath. ad Iliad. α. Nec hoc prætermiserunt viri eruditi, sed surdis narrarunt fabulam. In præcedente versu παῖς Ἰαπετοῖο verte: *filius Japeti.* Gloss. Vetus: Παῖς ὁ υἱός, *Filius.* Non ignoro Latinis quoque Poëtis puer pro filio dici, ut *Veneris puer* apud Ovidium Cupido, *Latonæ puer* Horatio Apollo, sed in versionibus, quæ in tironum & Græcæ linguæ non satis peritorum gratiam adornantur, hæc non habent locum. ἐῢς autem reddidi *egregius.* Moschopulus exponit καλός. Et Hesych. ἐΰς, ἀγαθός, καλός, μέγας, εὐτυχής. Glossæ MS. Voss. ἐΰς, μέγας. Sanè apud Hom. conjungitur ἐΰς τε μέγας τε. Sic in Ἀσπίδ. v. 25. ἐῢς πάϊς Ἀλκαίοιο. *egregius filius Alcæi.* ubi Interpretes: *præstans puer.*

v. 55. Pro χαίρεις prior liber Vossianus χαίρεις.

v. 63. Ἀθανάταις τε θεαῖς εἰς ὦπα ἐΐσκειν] MS. I. editio Isingrini, Tzetzes: ἀθανάτης θεῆς. Idem codex, ut & Palatinus, sequenti versu legunt παρθενικῆς pro παρθενικῶς, quam lectionem Proclus quoque agnoscit. Nec aliter scripsit Hesiodus. Glossæ MS. Palatini libri exponunt optimè παρθένου. Vossianæ addunt subintelligendum ποιεῖν. Pertinet παρθενικῆς εἶδος ad Pandoram non ad Deas, ut vulgò capiunt. Jupiter, inquit, jussit Vulcanum quàm celerrimè ex luto formare massam, illamque voce humana instruere & viribus, & tanta pulcritudine virginali ut ad formam Dearum accedat. Equidem ex vulgata lectione nullum sensum idoneum posse confici facilè vident qui animum advertunt.

v. 66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Veteres quidem magistri in explicando γυιοκόρους mire ambi-

ambigunt, ſed mihi rectè vidiſſe videntur illi, qui exponunt τὰς μέλη κοσμέουσι, ſicuti præter Moſchopulum & Proclum Voſſianæ Gloſſæ & Phavorinus. Κορεῖν eſt κοσμεῖν, καλλωπίζειν. Heſych. κορεῖν, κοσμεῖν, καθαίρειν. Unde & νεωκόρος, qui templum ornat & tuetur, æditiuus. In Actibus Apoſtolorum Epheſus dicitur νεωκόρος Ἀρτέμιδος, æditiuus Dianæ. Sicut & in nummis Græcorum frequenter urbes & populi νεωκόροι Καισάρων appellantur; quia templa in honorem illorum excitarant, quibus ornandis & colendis operam ſuam devoverant, ut quaſi eſſent Cæſarum æditui, ut monuit vir illuſtris Caſpar Gevartius, ſicut Epheſii Dianæ ſunt, νεωκόροι, propter illuſtriſſimum & maximi operis templum, quod in ejus Deæ honorem in ſua habebant urbe. Γυοκόροι μελεδῶνες ſunt curæ, quæ totæ in ornando corpore ſunt occupatæ. Mulieres verò quo ſtudio magis tenentur quàm comendi & excolendi corporis, quibus, ut Plautus ait, *nulla ſatis ornandi ſatietas eſt?*

CAPUT X.

In Heſiodo tres mendæ deletæ. Idem expoſitus. Ἀμφιγυήεις. Φωνή. Jovis dona quomodo rejicienda eſſe Heſiodus doceat. Θαλίαις τέρπεσθαι. Heſiodo verſus fugitivus, qui in nullis editionibus conſpicitur, reſtitutus. Antiquiſſimorum hominum vivendi ratio. Pecus non alebant. Varro emendatus. Μῆλα, Poma omnes arbutei fructus. Μῆλα pro opibus. Ἐπὶ βουσὶ κτίνεσθαι. Homerus explicatus. Heſiodus bis emendatus. Interpretes ſæpiùs reprehenſi. Ἤερα ἑσσάμενοι.

v. 69. ΩΣ ἔφατ', οἳ δ' ἐπίθοντο] Vitia hæc ſunt ne in pueris ferenda, & tamen omnes occupant editiones. Scribendum, ὣς ἔφαθ', οἳ δ' ἐπίθοντο. Nec aliter MSS. Sequente verſu Ἀμφιγυήεις eſt περὶ γυῖα βεβλαμμένος. γυῖα κατ' ἐξοχὴν dicuntur manus & pedes. Homer.

Γυιώσω μὲν σφῶϊν ὑφ' ἅρμασιν ὠκέας ἵππους.

Frangam quidem pedes celerium
equorum ante currus.

Γυιώσω enim, ut benè Porphyr. ad Homerum obſervat, eſt σκελεαγεῖς ποιήσω. Latinis utroque pede claudus, pedibus captus. Quod quum à Græcis propriè tribuatur Vulcano, quibus familiare eſt ἐπίθετα ſingulis Diis & Heroïbus aſſignare, iiſque uti loco ipſorum propriorum, Latini verò careant tali voce, qua illum commodè poſſint exprimere, ut Vulcanum per eam ſignificari intelligant omnes, *Ambiclaudus* enim Latium vetus ignorat, vertendum eſt, Vulcanus: ut ἐννοσίγαιος Neptunus. Ridiculus eſſet qui verteret *Terram concutiens* quum pro ipſo Neptuno ponitur. Talia apud Græcos ὅσα κόνις. v. 77. στήθεσφι MS. I. pro στήθεσσι.

v. 71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Hoc eſt, ἴκελον χρῆμα, ſimilitudinem virginis, id eſt, imaginem, ſtatuam. Plin. *fingere ex argilla ſimilitudines.* Sic ferè Latinis ſimilis ſimpliciter pro ſimulacro, imagine accipitur. Juvenalis: Sat. II. v. 6. *Si quis Ariſtotelem ſimilem vel Pittacon emit,* hoc eſt, Ariſtotelis vel Pittaci imaginem. Multis exemplis declararunt docti viri ad Statium.

v. 79. Ἐν δ' ἄρα φωνὴν θῆκε θεῶν κῆρυξ] Quærunt Græci Magiſtri quomodo hîc Mercurius vocem Pandoræ indidiſſe potuerit, quum paulò ante Vulcano ejus confectio mandata fuiſſe dicatur. Itaque φωνὴν v. 61. interpretantur ὄργανα φωνῆς. ſed licèt hæc exponendi ratio poſſit probari, nondum tamen eſſemus defuncti. In præcedente enim verſu jam commemoraverat Mercurium Pandoræ pectori inſeruiſſe αἱμυλίους λόγους. quomodo verò illos ſine voce; & quomodo res ab eodem geſta tamquam diverſa à diverſis acta narratur? Quid quærimus? φωνὴ hîc eſt ὄνομα, ut apud Hom. Il. γ.

Πρίαμος δ' Ἑλένην ἐκαλέσσατο φωνῇ.

Priamus Helenam vocavit nomine. ubi φωνῇ perperam παρέλκειν docent, & exponunt *voce.* Gregor. Μήτε ἡμᾶς εὐθύνητε τῆς ὑψηλοτέρας φωνῆς. *Ne nos increpetis ob verbum inſolentius.* ἐνέθηκε φωνὴν eſt nomen impoſuit. Ita omnino Heſiodum intelligendum ipſe docet: ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα Πανδώρην, *appellavit autem mulierem hanc Pandoram.*

v. 86. Μήποτε δῶρον δέξασθαι] Jovis igitur dona ſunt rejicienda? Sed egregiè hujus loci mentem declarat Plutarchus, in libello quomodo adoleſcenti Poëtæ ſint audiendi, oſtendens Διὸς δῶρα eſſe fortunæ munera: Ὁ Ἡσίοδος τὸν Προμηθέα ποιῶν τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελευόμενον,

—— μήποτε δῶρον
Δέξασθαι παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν,

ἐπὶ τῇ τῆς τύχης δυνάμει τῷ Διὸς ὀνόματι κέχρηται. τὰ γὰρ τυχηρὰ τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα κέκληται, πλούτους, καὶ γάμους, καὶ ἀρχὰς, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτὸς, ὧν ἡ κτῆσις ἀνόητός ἐστι τοῖς χρῆσθαι καλῶς μὴ δυναμένοις. διὸ, καὶ τὸν Ἐπιμηθέα φαῦλον ὄντα καὶ ἀνόητον, οἴεται δεῖν φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι τὰς εὐτυχίας, ὡς βλαβησόμενον καὶ διαφθαρησόμενον ὑπ' αὐτῶν. καὶ πάλιν ὅταν λέγῃ·

Μήδε ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων,

θεόσδοτον νῦν τὸ τυχηρὸν εἴρηκεν, ὡς οὐκ ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας, καὶ ῥαθυμίας, καὶ μαλακίας, καὶ πολυτελείας ἀπορίαν, αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον οὖσαν. *Heſiodus ubi Prometheum inducit fratri Epimetheo ſuadentem ne à Jove nulla dona accipiat, ſed ea aliò dimittat, Jovis nomen de potentia fortunæ uſurpavit. Bonis enim fortunæ tribuit appellationem donorum Jovis, opibus, conjugiis, imperiis, & omnibus in univerſum bonis externis, quorum poſſeſſio inutilis eſt rectè uti iis neſcienti. Itaque etiam Epimetheum hominem vitioſum & fatuum cavere ſibi jubet & metuere à rebus ſecundis, damno nimirum ei & exitio futuris. Iterum ubi ait, Numquam pauperiem pernicioſam animumque excruciantem exprobra homini, quia deorum munus eſt, Deorum munus vocat id quod fortuna obtigit, innuens non eſſe eos culpandos, qui fortunæ injuria pauperes ſunt, cum ignavia potius, ſocordia, mollitie & luxu conjunctas divitias in turpibus & vituperatione dignis habendas.* Vide ibi plura, & ejuſdem libellum de Fortuna in fine. v. 87. pro πὰρ Ζηνὸς MS. II, παρὰ Ζηνός.

v. 96. Ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι] Queruntur veteres Critici, valdè ἀκυρολόγως dolium appellari hîc δόμον. Inde & Seleucus pro δόμοισι ſcribebat πίθοισι, ut Proclus notat. Seleucum, qui hunc locum ſic emendandum judicavit, exiſtimo fuiſſe Grammaticum illum Alexandrinum, qui Romæ docuit, & Homericus dicebatur. Hunc enim in omnes ferè Poëtas commentarios edidiſſe Suidas auctor eſt. Quæ à viris doctis afferuntur ad iſtam tranſlationem aſperam molliendam, arguta quidem ſunt & ingenioſa, ſed quæ faciliùs rejici poſſunt quàm probari. His equidem argutiis non eſt opus. Δόμος enim quodvis receptaculum, & vas notat. Euripides arcas cedrinas, in quibus veſtes recondebantur, κεδρίνους δόμους vocat. Alceſt. v. 158.

Ἐν

Ἐν δ' ἐλῦσα κεδρίνων δόμων
Ἐσθῆτα, κόσμον τ' εὐπρεπῶς ἠσκήσατο.

Ex cedrinis domibus (hoc est, arcis) *vestem sumens & mundum decentem paravit.* Sic & Philoni vestes dicuntur οἰκίαι φορητοὶ, *portatiles domus*, quia homines tegunt ad instar domorum, ut eruditè notavit vir dignitate & doctrina præcellens Gisbertus Cuperus Observat. III, 18.

v. 99. Αἰγιόχου βουλῇσιν] Hunc versum inducendum esse rectè Aristarchus & D. Heinsius censuerunt.

v. 102. Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ] MS. I. ἐφημέρη. lege ἐφήμεροι. Sic emendaveram, & rectè me emendasse posteà ex Plutarcho cognovi, in cujus consolatione ad Apollonium sic legitur.

v. 105. Οὕτως οὔτι πη ἔστι Διὸς νόον ἐξαλέασθαι] MS. I, οὔτι πη. Sic & Tzetzes. πη nonnunquam æquè παρέλκει ac πω. Διὸς νοῦς est Jovis sententia, consilium, decretum. Hesiodi sententiam Tacitus refert: *Quæ fato manent, quamvis significata, non vitantur.* Sequenti versu idem liber: εἰ δ' ἐθέλεις.

v. 113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων] In utroque MS. abest τε. Et sanè abesse debet. Tzetzes. πόνων δὲ τὸ πο κοινὴ ἐστι συλλαβή. ὑπὸ γὰρ τῆ ν ἀμεταβόλου ἐκτείνεται. sic & superiùs v. 91. in manu exaratis libris legitur. Νόσφιν ἄτερ κακῶν. Ubi H. Stephanus perperam incuriæ editores insimulat. Inferius v. 674. Μὴ μένειν οἶνον τε νέον καὶ ὀπώρινον ὄμβρον. Sic MS. I. Vossianus. vulgò μηδὲ μένειν. versu præcedente in nonnullis editionibus legitur ζώεσκον pro ἔζωον. Quod auribus meis magis arridet.

v. 115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσιν] Suaviter tempus transigebant in conviviis, nimirum quæ instruxerant ex iis quæ sponte tum ferebat injussa tellus. pro quo statim:

—— οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.

—— *ipsique ultro*
Tranquilli quæ collegerant dividebant cum multis bonis.

hoc est, ut Virgilius exposuit, *in medium quærebant*, & iis in otio sine contentione & invidia fruebantur. Hæ sunt illæ θαλίαι. de ἀθανασίᾳ & Deorum epulis Hesiodus hîc non cogitavit, quod & ille versus luculenter ostendit: qui in nostris quidem editionibus nunc desideratur, sed olim non desiderabatur in iis, quibus usus fuit Diodorus Siculus. Is in libro V. bibliothecæ huic, quem nunc exponimus, istum subjicit:

Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.

Abundantes pomis, cari beatis Diis. Dignus sanè est qui loco suo, de quo fuit injuria temporum & hominum deturbatus, restituatur. Ceterùm hunc versum malè intellexit & interpretatus est vir Græcè doctissimus, Laurentius Rhodomannus. Ἀφνειὸς μήλοισιν vertit: *felices gregibus.* μῆλα hîc non sunt greges. Nam quamvis pastoritia vita sit simplicissima, & aliis vitam tolerandi rationibus vetustior, ignorata tamen fuit antiquissimis illis hominibus, qui sub Saturno dicuntur egisse. Hi enim iis solùm se tuebantur, quæ terra sponte ad eorum victum ferebat. Omitto Ovidium, aliosque Poëtas. Varro II. de R. R. cap. I. *Et homines & pecua quum semper fuisse sit necesse, natura, (sive enim aliquod fuit principium generandi animalium, ut putavit Thales Milesius, & Zeno Citticus, sive contra horum principium extitit nullum, ut credidit Pythagoras Samius, & Aristoteles Stagirites) necesse est humanæ vitæ à summa memoria gradatim descendisse ad hanc ætatem ut scribit Dicæarchus: & summum gradum fuisse naturalem, quum viverent homines ex iis rebus quas inviolata ultrò ferret terra: ex hac vita in secundam descendisse pastoritiam, è feris atque agrestibus, ut ex arboribus & virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque collegerant ad usum, sic ex animalibus, propter eamdem utilitatem, cum quæ possent silvestria depre-*

benderent, concluderent & mansuefacerent. Sic hic locus legendus & interpungendus videtur, in quo tamen emendando Gronovio τῷ πάνυ debentur, *collegerant*, & *mansuefacerent*, quæ reposuit pro *colligerent*, & *mansuescerent*. Τὸ *cùm* intellectu revocandum ad superiora; quasi scripsisset; pastoritiam: cùm, ut ex arboribus & virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque in usum colligere consueverant antehac, sic ex animalibus sylvestria quæ possent caperent, septo custodirent, mansueta redderent. Hîc videtur supervacuum vel quod priùs posuerat *è feris* & *agrestibus*, vel quod pòst dixit, *ex animalibus silvestria*. At hæc est illius repetitio propter ὑπέρβατον, sensui magis quam verbis conveniens. De quo genere Gronov. ad Senec. I. de ira, 3. Μῆλα autem hoc loco sunt omnes arbutei fructus, qui edules sunt, sicut apud Latinos poma. Nam & nuces, & ficus, & uvæ τρώξιμοι mala dicuntur. Vid. leg. CV. de verb. signif. Varro cap. 59. lib. I. de R. R. profitetur se acturum de pomis condendis, & ibidem tradit, quomodo pira, rapa, nuces juglandes sint servandæ, quia rapa, pira, nuces in pomis numerabantur. Hesych. Μῆλα παντὸς δένδρου καρπὸς, ἐξαιρέτως δὲ τῆς μηλέας, καὶ πάντα τὰ δένδρα. In hoc ipso verbo offenderunt inferiùs Latini Interpretes, sed ratione diversa v. 162.

Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο.

Perdidit pugnantes propter oves Oedipi.

sed non pugnabant propter oves, sed propter opes, regnum, facultates Oedipi. De quo Græci Magistri: Μῆλα, κτήσεις, περιουσίαι, βασίλειαι. Hos Latini debebant sequi. Veterum enim divitiæ in pecudibus, præcipuè in ovibus. Varro dicto loco libri secundi: *In queis* (nimirum animalibus agrestibus, quæ comprehendebant & mansuefaciebant) *non sine causa putant oves assumtas, & propter utilitatem, & proper placiditatem.* Non longè post: *De antiquis illustrissimus quisquis pastor erat, ut ostendit Græca & Latina lingua, & veteres Poëtæ, qui alios vocant* πολυάρνας, *alios* πολυμήλους, *alios* πολυβούτας, & quæ sequuntur. Sic apud Hesiodum inferiùs πολύμηλος est opulentus. Ceterùm in hoc, quem reposuimus, versu, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι, idem est quod εὐδαίμονες. Sic & intelligendum in disticho illo in Epictetum:

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σῶμ' ἀνάπηρος
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Servus Epictetus sum, & corpore mutilus, & paupertate Irus, & tamen Deis carus, id est, felix. Terent. *Solus es quem Dii diligunt.* Vid. Meric. Casaub. præfationem in accuratissimam Epicteti editionem à se editam. Porrò quod viri docti notant ἐπὶ βουσὶν κτείνεσθαι ἢ θνήσκειν esse in prima pueritia occidi, mori, id verò ex exemplis, quæ afferuntur, non potest intelligi. Nihil aliud verba, quæ Iliad. ζ. leguntur, volunt, quàm illos deprehensos esse apud armenta & gregem, ibique occisos. Alioquin κτείνεσθαι ἐπ' οἴεσσιν eamdem haberet vim. Iliad. υ. verò Æneas non ait se metuere Achillem, quòd aliquando cum eo esset congressus ἐπὶ βουσὶν, sed contra ea Æneas ibi excusat certamen cum Achille ineundum, quia jam olim expertus sit vim Achillis, & robur ejus hastæ, quum salutem suis debuerit pedibus servatus ἀλλὰ λαιψηρὰ γοῦνα,

Ὅτε βουσὶν ἐπήλυθεν ἡμετέρῃσιν.

quum armenta nostra invasisset, inquit Æneas. Quod & ipsum Achilles ei posteà exprobrat:

Ἤδη μὲν σέ γε (φημὶ) καὶ ἄλλο τε δουρὶ φόβησα.
Ἦ οὐ μέμνῃ ὅτε πέρ σε βοῶν ἄπο μοῦνον ἐόντα
Σεῦα κατ' Ἰδαίων ὀρέων ταχέεσσι πόδεσσι
Καρπαλίμως; τότε δ' οὔτι μεταστρεφθεὶς...
φεύγων.

Jam enim te puto & alias hasta terrui. An non recordaris quando te apud boves solum existentem repuli ab Ideis montibus

bus velocibus pedibus celeriter? Tunc verò non convertebaris fugiens. Vides nullam hîc reconditæ notionis formulam latere, ſenſum eſſe ſimpliciſſimum & apertum.

v. 122. Τοὶ μὲν δαίμονες] Ariſtides, Plutarchus de oraculorum defectu, Plato in Cratylo, & V. de legibus hos verſus ſic legunt:

Τοὶ μὲν δαίμονες ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν
Αγνοὶ, ἀλεξίκακοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Quam lectionem vulgatæ præferendam exiſtimo tot ſummorum virorum auctoritate munitam. Sed de his Geniis, cujus fuiſſe naturæ credebantur olim, vide Plutarchum in laudato libro de oraculorum defectu, multis diſputantem.

v. 124. Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας] MS. I. φυλάσσουσιν. Sic hic verſus legitur inferiùs, 254, & 233.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα.

Hom. Il. α. Στήθεσσιν λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν. Infinita hujus paragoges exempla ex Græcis Poëtis facilè colligas.

v. 125. Ηέρα ἑσσάμενοι] Retinenda eſt antiquior verſio: *aëre induti.* Virgil. *obſcuro aëre ſepti*, hoc eſt, oculis ſubducti ſunt ut à nemine poſſint videri. Verſu ſequente, γέρας βασιλήϊον non eſt regale munus, ſed regius honor. Hinc poſtea de argentei ſæculi dæmonibus dicit, illos quidem his eſſe inferiores, nec regia majeſtate illuſtres, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *Verum etiam hi honore ſunt conſpicui.* Cur autem dæmonibus tribuatur regius honor hanc rationem affert Plutarchus, libro de defectu oraculorum, quia βασιλικὸν τὸ εὖ ποιεῖν.

CAPUT XI.

Φυὴ. νόημα. Heſiodus expoſitus. Muliebris educatio puerorum inter mala argenteæ ætatis. Μέτρον ἥβης, θαλάσσης. Elegans Græcorum Poëtarum periphraſis. Heſiodo vetus lectio reſtituta. Ejuſdem vexatus locus expoſitus. Dæmones mori, exacta certa periodo. Dæmonum ſunt diverſi gradus. Αθάνατοι δεύτεροι. Secundus. Καλέεσθαι. Απλησοι. Εὐρώεις δόμος αἴδου. Κρυερὸν. Γενεά. varii Interpretum errores oſtenſi.

v. 129. ΟΥτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα.] Verte: *Neque corporis habitu ſimile, neque ingenio.* φυὴ hîc non eſt ſola ſtatura & proceritas corporis ſed conjuncta cum dignitate formæ, ut rectè Græci magiſtri docent. Νόημα eſt ingenium. Gloſſæ MS. Voſſianæ: νόημα φρόνησις. Homero φρένες Iliad. α.

—— ἐπεὶ οὐ ἕθεν ἐστὶ χερείων
Οὐ δέμας, οὐδὲ φυὴν, οὔτ' ἄρ φρένας, οὔτέ τι ἔργα.

Quoniam illi non eſt inferior, neque corpore, neque forma, neque ingenio, nec operandi peritia.

v. 130. Αλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] In I. MS. μὲν deſideratur. Viri doctiſſimi ἀλλὰ hîc accipiunt pro ἀλλ' ὅμως, quaſi Poëta dixerit inferiorem quidem hanc ætatem eſſe & deteriorem ſuperiore, hoc tamen habuiſſe bonum, quod pueri aliquamdiu ſimpliciter, ſine malo, & εὐήθως apud matres fuerint educati, ut hanc longam ἐν γυναικωνίτιδι διατριβὴν habuerit inter notas & bona hujus ætatis, quibus ſequentem antecellat. Quod planè Poëtæ menti adverſatur, qui maternam educationem depravationi hujus ſæculi adſcribit, ex

ex quo appareat longè deteriorem esse hanc γενεὰν priore aurea, quia pueri diu in Gynæceis latitent, & in sinu matrum adolescant, & corroborentur; qua muliebri educatione redderentur molles, imperiti, effæminati. Inde ait pueros evadere μάλα νηπίους valdè rudes. Quo nomine Plato quoque educationem filiorum Regum Persiæ reprehendit. Quid verbis opus, res loquitur. Nec Veteres umquam aliter hunc locum ceperunt.

v. 131. Ἥβης μέτρον ἵκοιτο] Interpp. *Pubertatis terminum attigisset.* Hesych. quidem μέτρον dicit esse πέρας· sed Poëtis ἥβης μέτρον nihil aliud est quàm ipsa ἥβη. Sic inferiùs μέτρα θαλάσσης est θάλασσα. Hom. μέτρα κελεύθου, κέλευθος. In epitaphio Hesiodi, quod Pindaro ascribitur μέτρον σοφίης est σοφία, ut ibi legendum inferiùs ostendemus.

v. 134. Ἀλγε' ἔχοντες ἀφραδίαις] MS. I. ἀφραδίῃσιν.

v. 135. Ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον] Hi sunt mollis istius maternæ educationis fructus. *Nihil magis facit iracundos,* inquit Seneca, *quàm educatio mollis & blanda; ideo unicis, quò plus indulgetur, pupillisque quò plus licet corruptior animus est.*

v. 141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] MS. I. Τοὶ μέν τοι χθόνιοι. Nonnulli codices, quod Stephanus notat, ἐπιχθόνιοι, quam lectionem Tzetzes tuetur. Nihil verius, quamvis alteram sequantur Proclus, Moschopulus, & omnes quas vidi editiones. Verùm si argenteæ ætatis homines postquàm mortem obierunt sunt ὑποχθόνιοι δεύτεροι, quinam sunt πρῶτοι ὑποχθόνιοι, quod Tzetzes meritò urget. Vir magnus multus quidem est in afferenda lectione vulgata, præfatus δευτέρους δαίμονας hîc conjungendum, non δευτέρους ὑποχθονίους. ex illa enim lectione hanc absurditatem nasci, quòd tum δεύτεροι etiam cum θνητοὶ sit conjungendum: hinc verò confici primos etiam fuisse θνητοὺς contra doctrinam Platonicam, non tamen est contra Hesiodi, qui dæmonas quoque exacta certa periodo mori cecinit. Plutarchus de oraculorum defectu: Ὁ Ἡσίοδος οἴεται καὶ περιόδοις τισὶ χρόνων γίνεσθαι τοῖς δαίμοσι τὰς τελευτάς· λέγει γὰρ ἐν τῷ τῆς Ναΐδος προσώπῳ καὶ τὸν χρόνον αἰνιττόμενος.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων· ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται. αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ὑμεῖς τοὺς φοίνικας
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Hesiodus certis temporum conversionibus mortem dæmones oppetere censet, & tempus etiam sub involucro proponit, hæc sub Naidis persona loquens: Novem hominum vegetorum ætates garrula cornix vivit, cervus autem quatuor cornicum, tres autem cervi corvus. Sed phœnix novem corvorum: vos autem Nymphæ formosæ, Jovis filiæ decem phœnicum. Vide ibi plura. Sanè primos δαίμονας ætatis aureæ fuisse quoque θνητοὺς annon ista verba ostendunt? v. 116.

Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. *Moriebantur vero tamquam somno obruti.* & v. 121.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν. *Verum postquam & hoc genus terra texit.* hoc est περιφραστικῶς, ἀπέθανε, inquit Tzetzes MStus Vossii, in edito enim hæc desiderantur. Verborum autem Hesiodi hæc est συνέπεια. Τοὶ μὲν μάκαρες θνητοὶ καλέονται δεύτεροι ἐπιχθόνιοι. Hi beati mortales secundi sunt terrestres, scilicet dæmones: hoc est secundi gradus, inferiores illis dæmonibus, qui ex aurei sæculi θνητοῖς sunt orti. Qui quidem non regium honorem sunt adepti, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *sunt tamen & hi in dignitate constituti.* Dæmones esse diversorum graduum nemo dubitat. Εἰσὶ γὰρ ὡς ἐν ἀνθρώποις, inquit Plutarchus, καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραί. *sunt enim sicut inter homines, sic etiam inter dæmones diversi virtutum gradus.* Δαίμονες δεύτε-

-ροι sunt inferioris loci & ordinis dæmones, ut δεύτεροι ἀθάνατοι, Dii inferiores, minorum gentium, apud Maximum Tyrium, dissertat. XXVI. Θεὸς μὲν ὢν αὐτὸς κατὰ χώραν ἱδρυμένος, οἰκονομεῖ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἐν οὐρανῷ τάξιν. Εἰσὶ δ᾽ αὐτῷ φύσεις, ἀθάνατοι δεύτεροι, ἐν μεθορίῳ γῆς καὶ οὐρανοῦ τεταγμένοι, θεοῦ μὲν ἀσθενέστεροι, ἀνθρώπων δὲ ἰσχυρότεροι, &c. *Deus quidem eodem in loco manens, cœlum regit, omniaque in eo ordinat ac disponit. Immortales autem quasdam habet potentias, quas secundos immortales vocant. Hi sunt Deo infirmiores, hominibus vero potentiores.* Senecæ dicuntur inferioris notæ Dii, ep. 110. *Unicuique nostrum pædagogum dari Deum, non quidem ordinarium, sed hunc inferioris notæ, ex eorum numero, quos Ovidius ait de plebe Deos.* Sic & servi apum Florum III, 20. *secundum hominum genus,* quasi sint viliores & inferiores aliis hominibus: *Enim vero servilium armorum dedecus feras. Nam & ipsi per fortunam in omnia obnoxii, tamen quasi secundum genus hominum sunt.* Cic. III. de Off. *quasi secunda quædam honesta esse dicunt.* Et *tela secunda* apud Ovid. Superi vocant illud fulmen cui dextra Cyclopum flammæ & iræ minùs addidit. Senec. p. 92. *Excedat ex hoc animalium pulcerrimo, ac Diis secundo, mutis aggregetur animal pabulo lætum.* Idem IV. Nat. Quæst. 3. *Ex his me testibus numera secundæ notæ, qui vidisse quidem se negant, sed audisse.* Inde & illæ loquutiones apud Græcos δεύτερον ποιεῖν, τίθεσθαι, ἄγειν, postponere. Lucian. Εἴ με δεύτερον ἄγεις Ἑρμίονος, si Hermioni me postponis. Καλέονται verò hic est εἰσί. Superiùs v. 122. dixit δαίμονές εἰσιν ἐπιχθόνιοι, hîc dicit eodem sensu καλέονται ἐπιχθόνιοι. In sacris litteris καλέσονται υἱοὶ Θεοῦ, hoc est, ἔσονται. Apud nostrum inferiùs v. 1715.

> Μηδὲ πολύξεινον, μηδ᾽ ἄξεινον καλέεσθαι.
> *Nec vero multorum hospes, neve nullius sis.*

In Theogon. v. 410.

> Ἠγάγετ᾽ ἐς μέγα δῶμα φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.
> *Duxit in amplam domum sua ut sit uxor.*

De quo loquendi genere Sacris pariter & τοῖς ἔξω Scriptoribus familiari plura pridem præceperunt viri magni, Casaubonus ad Theocritum, & Grotius ad Novum Fœdus.

v. 149. Ἄπλαστοι] Latinis sunt *inconditi,* qui moribus sunt inculti. Tzetzes ἄγριοι. Cic. *vasti & agrestes.* v. 194. Uterque codex MS. στιβαροῖσι μέλεσσιν. Versus sequens in primo sic se habet: τῶν δ᾽ ἦν χάλκεια τεύχεα, χάλκεοι δέ τοι οἶκοι. Vers. vero 151. idem liber μέγας pro μέλας.

v. 153. Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ ἀΐδαο] Εὐρώεις δόμος multis antiquis & recentioribus est πλατὺς, laxa, ampla domus. Et sic C. Barthius Adversar. XXX, 13. qui hoc loco utitur ad firmandam correctionem Horatii, in quo pro *domus exilis Plutonia* substituunt *domus exilii Plutonia.* Sed hanc emendationem meritò rejecit Vir magnæ & diffusæ eruditionis Johannes Gerhardus Vossius, qui docuit sedem exilem Plutoniam Horatio non esse amplum illud mortuorum receptaculum, sed sepulchrum. quod certissimum. εὐρώεις hîc est squalidus ab εὐρὼς situs, squalor. ut Virgilius *loca senta situ* dicit: aut tenebricosus. Glossa MS. Vossii: εὐρώεντα, σκοτεινόν. Suidas: εὐρώεντα, σκοτεινὰ, ζοφώδη. Sic & Hesychis & Etymologicum Magnum. Sophocles Ajace Flagellifero v. 615. Ἀΐδηλον Ἅιδαν, Homerus & noster in Theogon. ζόφον ἠερόεντα, Æschylus Prometh. 432. Κελαινὸς ἄϊδος μυχός. Latini sæpè *cæca tartara.* Inferius in Theogonia v. 729.

> Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
> Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
> Χώρῳ ἐν εὐρώεντι.
> *Illic Dii Titanes sub caligine opaca*
> *Absconditi sunt, consilio Jovis nubes cogentis,*
> *Loco in squalido.*

sic

ſic & v. 739. Κρυερὸς verò non eſt meo judicio frigidus, ſed dirus, illætabilis, horrendus, ut in Theog. 657. ἀρὴ κρυερὸς, grave damnum, & 636. πόλεμος κρυόεις, horrendum bellum. In Ἀσπίδι κρυόεις Τάρταρος, eadem ratione dicitur, pro quo in eodem carmine: νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ, *noctis obſcuræ domus horrenda.* Heſych. Κρυερὸν, φρικτὸν, μισητὸν, ἀναιδὲς, φοβερὸν, ἐλεεινὸν, οἰκτρὸν, δεινὸν, χαλεπὸν, πονηρὸν, κακὸν, δύσχερες.

v. 156. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος] Quæ viri docti de διαστολαῖς hic ſubtiliter diſputant inter λήξεις diverſarum ætatum, ego ſanè ut ex Poëtæ verbis cogi poſſint nullus video. Tertiæ enim ætati illud ipſum Poëta ἐπιφωνεῖ, quod iis, quibus λῆξιν adſignaſſe dicitur. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε.

v. 162. Προτέρῃ γενεῇ] Verte: *priori ætati*, non *generationi*, ut vulgò. Qui error paſſim quoque obvius in ſacrarum litterarum Interpretibus. Γενεὰ Latinis eſt ætas. quod Homerus dixit:

Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
Ἐφθίαθ'

hoc Ovidius interpretatur XII. Metam. *vixi Annos bis centum, nunc tertia vivitur ætas.* Horatio eſt ævum, cui Neſtor perhibetur *ſenex ter ævo functus.* Ante Olympiades Græci per γενεὰς rationes temporis colligebant, ut Porphyrius oſtendit, qui γενεὰν definit τὴν τοῦ τίκτειν καὶ γεννᾷν πλείωσιν. ſicut & Plutarchus, qui quum dixiſſet Heraclitum ἔτη τριάκοντα ποιεῖν τὴν γενεὰν, ſubjicit, ἐν ᾧ χρόνῳ γεννῶντα παρέχει τὸν ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένον ὁ γεννήσας. ſpatium quod à natali pertinet ad tempus generationi aptum, quod circumſcribunt triginta annis. Alii tamen productiores, alii fecerunt anguſtiores γενεάς. Sunt enim qui uno anno, ſunt qui ſeptem, decem, viginti, quinque & viginti, triginta, ſunt & qui centum annis definiunt γενεάν. Quò ſunt antiquiores tantò ſunt longiores, monentem eodem Porphyrio.

CAPUT XII.

Verſus Heſiodi fugitivus ex MSC. & antiquis Interpretibus revocatus & ſuo loco repoſitus. Saturnus Rex Heroum in beatis Inſulis. Hæ in Oceano locatæ. Heſiodus bis reſtitutus, & aliquot locis expoſitus. Παλιγγενεσία. Elegans futurorum uſus. Θεῶν ὄπις. Heſychius correctus. Ὄπιν ἔχειν. Οὖπις. Εἰδεῖν. Heſiodo denuò medela. Φῦλα θεῶν. Trajectio verſuum in Heſiodo obſervato. Verſio Latina ſæpiùs caſtigata.

v. 169. ΤΗλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε] Hunc verſum ex MSto II. hîc repoſui, quem olim quoque in antiquis extitiſſe exemplaribus, ſed à nonnullis fuiſſe ejectum cum ſequente tamquam ineptum, & qui Heſiodo ſit indignus, Proclus teſtatur. Quorum judicio ſi ſtamus, proximus etiam verſus eſt expungendus. A Tzetze ſanè non videtur agnitus eſſe, niſi credibilius ſit alterum illum quem cum hoc priſci Critici ὠβέλισαν etiam nunc deſiderari, ſicut quem nunc ex MS. reponimus, in editionibus deſideratur, propter illam cauſam quam Proclus nobis oſtendit. Eam tamen mihi non probant acerbi illi cenſores,

ſores, quorum obelis quàm multi confoderentur, ſi ad hanc legem eſſent exigendi? Plures enim hoc longè deteriores in Heſiodo reperiuntur. Quin hunc optimis non dubito accenſere. Quid enim ſive verba ſpectes, numeroſius, ſive ſententiam, pulcrius? Imperium autem in heroes in beatis Inſulis degentes Veteres Saturno tribuunt. Inſcriptio elegantiſſima monumenti Regillæ uxoris Herodis:

Ἥσι πὲρ ἱερὸν εἶδος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἄγκειται, αὐτὴ δ' μεθ' ἡρώνῃσι νέμεται
Ἐν μακάρων νήσοισιν, ἵνα Κρόνος ἐμβασιλεύει.

Quibus (ſc. Deabus) *ſacra hæc ſtatua pulcræ fœminæ*
Dedicata eſt. Ipſa vero inter Heroïdas habitat
In beatorum Inſulis, ubi Saturnus regnat.

Ultimus verſus ex iſto Heſiodi eſt expreſſus. Salmaſius dubitat an uſquam legatur beatas Inſulas fuiſſe ſub Saturni imperio. Sed præter Heſiodum Diodorus Siculus etiam lib. III. hoc tradit.

v. 171. Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Græci Magiſtri ὠκεανὸν hîc locant & exponunt ἐν τῷ ἀέρι. poterant aliud agere. Poëtæ enim beatas Inſulas ſtatuebant in Oceano. Horat. libro IV. carm. 16.

Nos manet oceanus circumvagus: arva beata
Petamus arva, divites & Inſulas.

v. 173. Τρὶς τοῦ ἔτους] Reſtitui lectionem veterem, quam MS. I. & Tzetzes nobis ſervavit: τρὶς ἔτεος. Sic inferiùs τρὶς ὕδατος προχέειν. Vidit & H. Stephanus.

v. 174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον] Ordo verborum quem in his binis verſibus Tzetzes inſtituit tam ineptus, quàm ſenſus quem ex iis conficit. Ait enim Heſiodei voti hunc eſſe ſenſum, ſe maluiſſe mori ante heroici ſeculi exitum, quàm poſt illum naſci. Sed hoc ab Heſiodi mente alienum planè eſt, qui optat ἢ πρόσθε θανεῖν quàm quinta ætas ingruerit, ἢ ἔπειτα γενέσθαι, quum meliora ſcilicet tempora refloreſcent. Perſuaſum enim habebant Poëtæ & plerique Philoſophi, præcipuè Platonici, exacta hac miſera ætate, παλιγγενεσίαν futuram, omnia reditura in ſuos ortus & priſtinam felicitatem. Inde Probus ad illud Virgilii,

Ultima Cumæi venit jam carminis ætas.

notavit Cumæum carmen eſſe carmen Heſiodi, quod ſic dicatur à patre Dio, qui Cumæus fuerit. Sed quid his immoramur? Nihil eſt in Poëtis decantatius, qui tamen omnes videntur hanc opinionem ex iſto Heſiodi loco hauſiſſe.

v. 178. Εὖ τ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν] Inſulsè Interpretes Latini: *Poſtquàm facti circa tempora cani fuerint.* An γενέσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν eſt fieri canum? quid abſurdius fingi poteſt? γεινόμενοι ſunt τεχθέντες. Sic autem verte: *Quum vix nati caneſcant,* hoc eſt, ſeneſcant, quum vix poſtquàm lucem adſpexerunt ſenio conficiantur. Hinc paullò pòſt αἶψα γηράσκοντας τοκῆας appellat. Conqueritur de vitæ brevitate, cui quintæ hujus ætatis homines ſunt obnoxii, quòd celeriter tacitis conſeneſcant annis. Hoc eſt de quo toties conqueruntur Poëtæ, meliores annos eſſe fugaciſſimos. Theocritus: Μὴ καυχῶ· τάχα γάρ σε παρέρχεται, ὡς ὄναρ, ἥβη. *Noli ſuperbire. celeriter enim te relinquit, tanquam ſomnium, adoleſcentia.* Sed hæc Anthologiarum Scriptoribus relinquamus.

v. 180. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίϊος] Non hæc referenda ſunt ad ἰδέας ὁμοιότητα, ut non nemo facit, ſed ad γνώμης. Loquitur de diſcordia & diſſenſione animorum, quæ miſeros mortales hujus ætatis ſic exagitat, ut omnia ſint ὕπουλα, nuſquam candor, fides, non fucatus amor, ne inter parentes quidem & liberos. Ovid.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Glossæ MS. Vossii: ὁμοῖϊος, ὁμογνώμων. Græci magistri, ὁμοῖϊος, ὁμονοητικὸς, σύμφωνος. Alia ratio est inferiùs, v. 235.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν.

Pariunt vero mulieres similes parentibus liberos.

Hîc utique loquitur de εἴδους ὁμοιότητι. Liberi enim qui parentum os referebant habebantur pro nota & argumento maternæ pudicitiæ. Horat. IV, 6.

Nullis polluitur casta domus stupris,
Mos & lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperæ:
Culpam pœna premit comes.

Cui non dictus Hylas?

v. 185. Ἀτιμήσουσι] Barbarè Interpretes: *Dehonorabunt.* Ἀτιμήσουσι autem est ἀτιμᾶν φιλοῦσι. Sic & versu sequente μέμψονται est μέμφεσθαι φιλοῦσι, & vers. 189. ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει, est ἐξαλαπάζειν εἴωθε solet expugnare. vers. 225. οἵ τέ μιν ἐξελάσωσι, *qui ipsam expellere solent*, sic ex MSS. ibi legendum. & v. 323.

—— οἷά τε πολλὰ
Γίνεται, αὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ,

id est, ἐξαπατᾶν φιλεῖ. & mox v. 327.

Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει.

hospitem malo afficiet, hoc est, afficere solet. Homerus Iliad. α. ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ, *quando irasci solet viro inferiori*, & sic sæpè. Aristoph. Pluto:

Ὁ Πάμφιλος δ' οὐχὶ διὰ τοῦτον κλαύσεται;

Pamphilus nonne propter hunc plorare solet?

Sic & Scriptores Sacri, Marc. III, 27. καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. *& tunc domum ejus diripiet*, hoc est, diripere solet. Joan. XV. 6. Ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη. *Si quis non in me manserit, ejici solet foras, & tamquam palmes arescere.* Interpretes ibi hæsitant. vide Bezam. In hac notione legitur etiam imperfectum, ut ἔθυον. Marc. XIV. 12. *mactare solent.* & XV. 6. ἀπέλυεν, *dimittere solebat*, ut bene hîc vetus Interpres.

In Scuto Herculis, v. 402.

Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε, ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι.

Ut autem leones duo pro occiso cervo sibi mutuo irati in se ipsos impetum facere solent. In Theogon. v. 750.

Ἡ μὲν καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζεν ἔρχεται.

Hæc quidem intrabit, illa verò foras egreditur. h. e. intrare solet. In ἔργοις v. 523.

Νυχίη κατελέξεται ἔνδοθεν οἴκου.

Noctu cubare solet intra domum.

Et v. 370.

Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

Credulitas pariter ac diffidentia perdere solet homines. Et v. 443.

Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην ἐθέλουσά γε θυμῷ.

Facilè vero auferre solet apparentem volens saltem animo. Interpretes Latini: *abstulit.* Et v. 284. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε. *Jupiter tum Irim mittere solet.* Theogo. v. 7.

Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορούς ἐνεποιήσαντο Καλούς.

Summo in Helicone choreas ducere solent pulcras.

Sic & Scriptores in oratione pedibus soluta loquuntur frequenter, ut & Sacri Marc. XIV, 12. ὅτε τὸ Πάσχα ἔθυον, *quo tempore Pascha mactare solent*, & XV, 6. ἀπέλυε solebat dimittere. Sic & Latini hoc tempore utuntur, hinc in versione retinui. Horat.

Non hic cuiquam parcet amico.

hoc est, parcere solet. Pers. Sat. II.

At bona pars procerum tacita libabit acerra.

hoc est, libare solet, ut benè ibi πολυμαθέστατος Casaubonus, quem vide, qui & Hebræos hoc genere loquendi usos esse docet. à quo nec Græcos abhorrere, quod non à quoquam antehac observatum esse memini, hi loci Hesiodi argumento sunt. Aoristis quidem hanc vim inesse tralaticium est, ut & apud nostrum 240.

Τοῖ-

Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων.

Illis autem cœlitus magnum importare solet malum Jupiter.

& ſæpè aliàs. Theogon. v. 87.

Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.

Statim etiam magnam contentionem ſcite dirimere ſolet.

v. 187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] Imperitè Interpretes: *Neque Deorum oculum veriti.* Verte: *neque Deorum iram veriti.* Inferiùs v. 252. θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες, *Deorum animadverſionem non curantes.* Ubi iterum Interpretes ſine ſenſu: *Nullam Deorum reverentiam curantes.* Homerus Iliad. π.

Οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.

Hîc Interpretes: *Deorum rationem nullam habentes,* quod ferri poſſet, ut apud Herodotum Calliope: οὔτε δαιμόνων, οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. *Neque Geniorum, neque Deorum rationem habentes.* At Odyſſ. φ. v. 29.

Σχέτλιος οὐδὲ θεῶν ὄπιν ᾐδέσατ' οὐδὲ τράπεζαν.

Interpretes rurſus inſcitè vertunt: *Deorum providentiam reveritus.* In omnibus his locis ὄπις eſt ira, pœna, vindicta, animadverſio. Heſych. ὄπιδα, ἐπιστροφὴν, ἐντροπήν. Item: ὄπις, περιστροφὴ, φωνή. Corruptiſſimè. lege: ἐπιστροφὴ, ποινή. Noſter in Theogonia, 222. de Parcis:

Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν, ὅς τις ἁμάρτῃ.

Non ante deponunt Deæ gravem iram,
Quàm ab illo pœnas ſumſerint magnas, qui peccavit.

Unde & Nemeſis ὄπις, & Ionicè Οὖπις dicitur in Inſcriptione Herodis Attici:

Ἦ τ' ἐπὶ ἔργα βροτῶν ἐλάεις Ῥαμνουσιὰς Οὖπις.

Quæ facinora hominum punis Rhamnuſias Upi.

Ut benè emendavit & expoſuit maximus Salmaſius. Quam appellationem Nemeſis quidem ἀπὸ τῆς ὄπιος accepit, non tamen hoc nomine, quòd ὄπιν ſeu curam gerat rerum humanarum, ſed quòd animadvertat & puniat mala & improba audacium & inſolentium hominum facinora. Quas Nemeſios partes eſſe nemo ignorat. Εἰδότες apud Heſiodum ſunt φοβούμενοι. Heſych. εἰδεῖεν, ἐφοβεῖτο. v. 190. pro ἐξαλαπάξει MS. II. ἐξαλαπάζει. Malè.

v. 199. Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον] Φῦλον ἑνικῶς apud Græcos Scriptores in hac notione non legitur. Itaque hic locus mihi mendi dudum fuit ſuſpectus, quod deterſit MS. II. ex quo legendum φῦλ' ἴτην. ἴτην fuit etiam in codice Palatino & conſpicitur in margine Stephanianæ editionis. Hinc & ſtatim προλιπόντε non προλιπόντες. Ἀθανάτων φῦλα ſunt Dii. & ſic vertendum, non ut vulgò: *familiæ Deorum.* ſic ſuperius φῦλ' ἀνθρώπων ſunt homines, φῦλα γυναικῶν mulieres.

v. 207. Δαιμονίη τί λέλακας] MS. I. λέληκας. probat Tzetzes.

v. 210. Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι] Verſum iſtum & ſequentem obelis ſuis confodit Ariſtarchus, quia brutis non conveniant γνῶμαι, ſententiæ. Et mihi videtur abſurdum. Ἐπιμύθια enim à λογοποιοῖς ſolent addi. Itaque jam olim perſuaſum mihi fuit accuratiùs de hoc loco cogitanti ab antiquiſſimis temporibus hos verſus laborare trajectione, qui ſic reſtituendi ſint ſuo ordini:

Δεῖπνον δ' αἴκ' ἐθέλω ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ τανυσίπτερος ὄρνις.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

In hac opinione me confirmavit Manuſcriptus prior Voſſianus, in quo idem ordo ſervatur, niſi quòd ſequens verſus Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης malè præcedat ἐπιμύθιον. Sic enim ille liber, recens quidem, ſed ex optimo exemplari deſcriptus hos verſus digerit:

Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ τανυσίπτερος ὄρνις,
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης μηδ' ὕβριν ὄφελλε.

Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι, &c.

Tzetzes totam hujus fabulæ, quæ eodem ordine in exemplaribus ejus tunc descripta erat, ut nunc in nostris, σύνταξιν damnat, non verborum, quasi aliquid σόλοικον, aut σολοικοφανὲς hîc sic commissum, ut viri docti ceperunt, sed sententiæ & totius orationis, quæ non videtur commodè cohærere. Hinc & ipse versus alio locat ordine, quàm quem vulgò tenent. Vide ejus commentarium.

CAPUT XIII.

Ἐσθλός. Bonus. Δειλός. Hesiodus ter explicatur. Ἰθεῖαν νέμειν. Ἐξελάσωσι. Ἔργα θαλίης. Hesiodus quater emendatus. Ἀπαυρεῖν. Ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρός, κακοῤῥαφίας. Interpretum Homeri & Hesiodi aliquot errata. Κυδρός. Ὀνομάζειν δίκην. Πετεηνός. Hesiodi non intellecto loco lux. Δίκαια. Ἀλήθεια. Βλάπτειν δίκην. Versus Hesiodi supposititius indicatus.

v. 214. Βρεις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ. οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται] Ἐσθλός, ut rectè vidit Plutarchus hoc loco est ὁ τῇ τύχῃ καὶ τῇ δυνάμει προέχων, potens, nobilis, dives, ut, apud Latinos, *bonus*. Flor. l. 7. *Ipse in senatum cædibus, in omnes superbia, quæ crudelitate gravior est bonis, grassatus*. Plaut. Curc. IV, 1, 14. *In foro infimo boni homines atque divites ambulant*. Cic. IX, ad Att. 12. *Ædiles ludos parant? viri boni usuras perscribunt*. Apud quem infinita sunt ferè exempla. Δειλὸς contra est tenuis, inops. Glossæ MSS. Vossii, & Græci magistri Δειλῷ, ἀγενεῖ, ἀσθενεστέρῳ. Hunc sensum esse hujus loci ex præcedente fabula quoque intelligitur. In versu antecedente ἄκουε δίκης est obtempera justitiæ, sequere justum. Inferiùs v. 273. ἐπακούειν δίκης.

v. 219. Αὐτίκα γὰρ τρέχει] Hunc Versum optimè ὁ πάνυ interpretatur. Significat enim Hesiodus religionem jurisjurandi, qua se judices obstringunt, violari, simul ambitioni subscribunt aut gratiæ, aut largitionibus corrumpuntur; hanc verò læsam fidem sacramenti sequi pœnam perjuris debitam. Nam versu sequente ἑλκομένης est ἀγομένης βιαίως, σὺν βίᾳ, jus quod aut gratiâ inflectitur, aut potentiâ perfringitur, aut pecuniâ adulteratur, & violenter opprimitur, ut Cic. inquit.

v. 222. Ἤθεα λαῶν] Stultissimè Interpretes: *mores populi*. Ἤθη hîc sunt διατριβαί, τόποι, vici, domus, sedes populi qui tales injustos habent magistratus, v. 525.

Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.

In frigida domo, & in ædibus tristibus.

Nihil tritius.

v. 224. Καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν] Ridiculè Interpretes: *neque rectè distribuunt*. Ἰθεῖαν νέμειν Aristoteli V. Ethic. est δίκαια νέμειν, jus reddere, in sequente versu, δίκας διδόναι ἰθείας. *rectam ferre sententiam*. Optimè hunc locum interpretatur Eustathius ad Iliad. ψ.

Εἰ δ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς δικάσω, καί μ' οὔτινα φημὶ
Ἄλλον ἐπιπλήξειν Δαναῶν· ἰθεῖα γὰρ ἔσται.

Age ipse judicabo & me nullum puto

Repre-

Reprehensurum Græcorum. rectum erit judicium.
Ubi Eustathius notat ad ἰθεῖα subintelligi δίκη. Τὸ δὲ ἰθεῖα ἐλλειπτῶς καὶ αὐτὸ εἴρηται. Ἐλλείπεται γὰρ ἀπὸ κοινοῦ τὸ δίκη ὄνομα ἐκ τοῦ δικάσασθαι ῥήματος. εἰς δὲ σαφήνειαν τῆς τοιαύτης λέξεως χρήσιμον καὶ Ἡσιόδου τὸ ἰθεῖαν ἔνειμαν, ἤτοι τὴν εὐθυτάτην δίκην. In hoc versu legitur in utroque MSto οἵ τε μιν ἐξελάσωσι pro ἐξελάουσι. Optimè. Hom. Iliad. π.

Οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.

v. 231. Θαλίῃς δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] Hîc verò mirificè Interpretes: *In conviviis autem partis opibus fruuntur.* Unde hanc versionem exsculpserint, quid viderint, legerintque ego quidem exputare nullus possum. Quid enim à Poëtæ verbis comminisci poterant remotius? ubi partarum opum mentio? Hinc non immeritò olim à viris doctis hæc versio fuit improbata. Sed nec hi, quod pace illorum dixerim, plus viderunt. Volunt θαλίῃς μεμηλὸς esse per idiotismum Poëtis familiarem θάλλον, legendumque θαλίῃ μεμηλότες ac vertendum fructus colligunt florentes. Hæc quidem eruditionis & acuminis specie blandiuntur, sed revera à Græcæ linguæ indole abhorrent & mente Poëtæ. Sensus est simplicissimus per θαλίῃς μεμηλότα ἔργα intelligi ipsa convivia, sicut ἔργα Ἀφροδίτης sunt συνουσίαι, ἔργα Ἄρηος bella: seu opera pertinentia ad convivia, quæ grata sunt convivis. θαλίῃς μεμηλότα ἔργα νέμονται, exercent opera grata convivis est id ipsum quod superiùs dixerat τέρποντ' ἐν θαλίῃς, convivia celebrant. Νέμεσθαι θαλίας ut apud Pindarum νέμεσθαι αἰῶνα. Δάκρυες νέμονται αἰῶνα. hoc est, διάγουσι, ut scholia antiqua exponunt. Superiùs apud nostrum v. 119. Οἱ δ' ἐθελημοὶ Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν. *Illi verò pro arbitrio Tranquilli res suas curabant cum bonis multis,* sive vivebant sine curis. Ubi itidem malè Interpretes: *Ipsique ultro Quieti partis fruebantur.* Nimirùm, qui justitiam colunt, illos Poëta affirmat, aureæ ætatis hominibus similem vitam agere, in perpetuo gaudio sine curis & mœrore. Hinc & addit illos non currere per maria & undas, sed contentos cœnis terrestribus, & post quas non lavandæ sunt manus, & quos humus fert fructibus pasci, æquè ut illi beati seculi mortales. Proclus sic hunc locum intellexit: homines justos vivere semper in conviviis, & in iis agere opera ad agriculturam pertinentia. In MS. I. legitur θαλείης. In 2. θαλίης, in casu secundo. In præcedente versu libér I. ἰθυδίκῃσι.

v. 233. Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας] MS. I. ἄκρῃ, μέσσῃ. Videtur Tzetzes hanc lectionem agnovisse, qui exponit ἐν ἄκρῃ, ἐν μέσσῃ. Vulgata tamen lectio melior. v. 237. pro νείσσονται MS. I. νύσσονται.

v. 240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ] MS. I. ἀπηύρα. Sic legit Æschines oratione contra Ctesiphontem, Tzetzes, antiquus Scholiastes Pindari ad Pythionic. III. Eustathius ad Iliad. α. cujus verba sunt: ἵνα λέγῃ σεμνῶς καὶ εὐφήμως, πάντες ἐπαύρωνται βασιλέως τούτου κακοῦ, κατὰ τὸ,

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπηύρα.

ἔνθα ὅρα τὸ ἀπαυρεῖν ταυτὸν ὂν τῷ Ὁμηρικῷ ἐπαυρεῖν, διὸ καλῶς ἡ αὐτῶν ἑρμηνεία. Apud Hesiodum, inquit, ἀπαυρεῖν eamdem vim habet quam apud Homerum ἐπαυρεῖν. Ecquis dubitet Hesiodum scripsisse ἀπηύρα, quòd postea scioli moti vocis insolentia in hac notione mutarunt? Ἐπαυρεῖν enim pro ἀπολαύειν pœnas dare, damno affici frequenter apud Homerum aliosque legerant, sed ἀπαυρεῖν in hac significatione non nisi in hoc Hesiodi loco, nisi me fugit memoria, reperitur. Alioquin pro ἀφαιρεῖν & apud Homerum & apud nostrum sæpiùs legitur. Non dubitavi reddere suam lectionem Hesiodo fundatam tot antiquorum Scriptorum auctoritate, quamvis editi libri repugnent omnes. Cete-

Ceterùm verba illa Homeri, ad quæ Eustathii scholion laudavimus, Iliad. α, ἵνα πάντες ἐπαύρωνται βασιλῆος, Latini Interpretes transtulerunt: *ut omnes fruantur rege*. poterantne insulsiùs? ἐπαύρωνται βασιλῆος est plectantur propter regem, luant regis stultitiam. Nec meliùs. Iliad. ζ.

> Τούτῳ δ' οὔτ' ἂρ νῦν φρένες ἔμπεδοι· οὐδ' ἄρ' ὀπίσσω
> Ἔσσονται· τῷ κέν μιν ἐπαυρήσεσθαι ὀΐω.
>
> *Huic enim neque animus constans est, neque in posterum*
> *Erit; idcirco ipsum pœnas daturum puto.*

Sic vertendi hi versus. Iliad. ο.

> Οὐ μὰν οἶδ' εἰ αὖτε κακορραφίης ἀλεγεινῆς
> Πρώτη ἐπαύρηαι.
>
> *Nescio an non insidiarum infelicium*
> *Prima pœnas luas.*

Similiter peccarunt Latini Interpretes inferiùs apud Hesiodum v. 419. Πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, hoc est, *magis autem nocte laborat*, subintelligitur hîc καμάτου. πλεῖον καμάτου ἐπαυρεῖ majores capit labores. Illi ineptè: *magis autem nocte fruitur*. Ἀπαυρεῖν, & ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρὸς, κακορραφίας, sunt loquutiones concisæ, in quibus subintelligitur κακὸν & ἐκ, aut ἕνεκα. ut integra sint ἐπαυρεῖν κακὸν ἕνεκα βασιλῆος, ἐκ κακορραφίας. sanè κακὸν additur Odyss. σ.

> Μήπου τι κακὸν μεῖζον ἐπαύρῃς.

Ne majus malum capias. Sic & ἐπαύρεσθαι ἀγαθὸν apud Andocidem. Similiter inferiùs Theog. v. 882. κείνεσθαι τιμάων sc. ἕνεκα. *certare de honoribus*. Tales ellipses Græcis Scriptoribus tam qui soluta, quàm qui pedibus constricta utuntur oratione, non sunt infrequentes.

v. 248. Καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ τήνδε δίκην] Est, *Considerate & ipsi hanc pœnam*, quæ injustis magistratibus & iniquis infligitur hominibus. Respicit enim ad illam δίκην, de qua paucis abhinc versibus egerat:

> Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.

sanè quàm inficetè Latini Interpretes hîc: *Considerate hanc justitiam*.

v. 256. Σκολιῶς ὀνοτάζων] Ὀνοτάζων Eustathius exponit μεμφόμενος. Hesych. ἐκφαυλίζων, ὑβρίζων. Proclus παραχαράττων, ut apud Cic. *adulterare pecunia jus*. quod qui faciunt contumelia Deum afficiunt. Paullò antè παρακλίνειν δίκας Cic. est *inflectere jus gratiâ*.

v. 257. Κυδνή τ' αἰδοίη] MS. II. κυδρή, & Proclus: ἀπὸ τοῦ κῦδος, inquit, γίνεται κυδρὸς, καὶ κυδρή, ὡς ἀπὸ τοῦ ἔχθος ἐχθρός. Sic & Etymol. Magni auctor & Hesychius: κυδρή, ἔνδοξος, σεμνή, τιμία, ἔντιμος. Hom. Διὸς κυδρὴ παράκοιτις. Κυδνὸς nihili vox est. Restitui hanc vocem κυδρὸς inferiùs Hesiodo in Theogon. v. 318, & 442. Vide & Hom. Iliad. σ. v. 184, & Od. λ. v. 579.

v. 260. Ἀτασθαλίας βασιλέων] Uterque MS. Vossianus, Palatinus, editio Isingrini: βασιλήων probante Tzetze, qui ait λη & ων coalescere in unam longam.

v. 265. Pro οἷ αὐτῷ MS. I, οἷ δ' αὐτῷ.

v. 267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς] Hunc cum sequentibus sex versibus expungit Plutarchus. vide Proclum.

v. 273. Δία τερπικέραυνον] MS. I. Δία μητιόεντα. Glossa MS. βουλευτικόν.

v. 277. Οἰωνοῖς πετεινοῖς] Uterque Codex Vossianus: πετεηνοῖς. Sic etiam Moschopuliani codices: πετεηνὸς, inquit, ποιητικῶς, κοινῶς δὲ πτηνὸν καὶ πετεινόν. Apud Porphyrium de abstinentia, ubi hos versus laudat, animalium, extat quoque πετεηνοῖς.

v. 280. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν γινώσκων] Nec Græci nec Latini Interpretes hunc locum ceperunt. δίκαια non sunt justa, quod omnes existimant, sed ἀληθῆ vera ut ex ἀντιθέσει patet. Verum autem pro justo, & justum pro vero in utraque lingua frequens esse in tanta litterarum luce multis docere putidum est. Priscianus lib. XVIII. *Justum pro vero & verum pro justo frequenter tam nos quàm Attici ponimus*. Inferiùs 768. ἀλήθεια pro justitia:

Εὖτ'

Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κείνοντες ἄγωσιν.

Cum in rebus agendis populus est *occupatus. in jure dicendo.* κείνειν ἀλήθειαν est, res agere, jus dicere. Hinc & in sacris μαμμωνᾶς τῆς ἀδικίας, & μαμμωνᾶς ἄδικος, sunt opes non veræ, fluxæ nimirum & hæ caducæ, quæ opponuntur μαμμωνᾷ ἀληθινῷ, opibus veris, divinis scilicet. Sanè ἀδικία in sacris litteris nonnumquam est mendacium. Joann. VII, 18. 1 Cor. XIII, 6. Sic & apud Latinos *veritas* pro justitia. Cic. XIII. ad Fam. 57. *Ut suum negotium habeat cum populo Sardiano, pro causæ veritate, & pro sua dignitate conficiat.* Pro Cælio: *Equidem vos ducam à testibus, neque hujus veritatem judicii, quæ mutari nullo modo potest, in voluntate testium collocari sinam.* Alia quamvis multa notarunt viri docti, præcipuè Joan. Frid. Gronovius ad Senecam & Tacitum. Et in lingua Hebræa, Syra, & Arabica una eademque voce justitiam & veritatem denotari præclarè docuit vir insignis Ludovicus de Dieu.

v. 283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Βλάπτειν δίκην est hîc justitiam impedire, falsum scilicet testimonium perhibendo; impedire ne judices possint secundùm illum dare, à quo jus & fas stat. Sic βλάπτειν apud Homer. Ὀδυσ. N.

> Αὐτὸς ἰὼν διὰ νηὸς ὑπὸ ζυγά, μή τιν' ἑταίρων
> Βλάπτοι ἐλαυνόντων, ὁπότε σπερχοίατ' ἐρετμοῖς.
>
> *Ipse ivit per navem sub transtris ne aliquem sociorum*
> *Impediret propellentium navem, quia properabant, remis.*

Utrobique Latini Interpretes malè: *læderent.* Apud Poëtam hunc, alibi quoque hujus significationis τοῦ βλάπτειν occurrunt exempla.

v. 288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato II. de Rep. & Xenophon II. Ἀπομνημ. legunt λείη, optimè.

v. 291. Εἰς ἄκρην ἵκηται] Hunc locum miror inquinatum etiam nunc in omnibus circumferri editionibus, quum pridem sit emaculatus ab Heinsio, Scaligero, Meursio, qui ἵκηαι legendum esse præceperunt, ut omnes veteres Interpretes qui explicant ἔλθῃ. Sed jam olim Erasmus in adagiorum farragine rectam lectionem proposuerat, & in versione secutus erat. Lucianus in νεκυομαντείᾳ versus Hesiodi vocat πάνδημα ἔπη celebres & omnibus notos. Hunc locum pulcrè imitatur Silius Italicus, ubi Virtus sic alloquitur Scipionem dubium animi, virtutine se dederet, an voluptati.

> *Ardua saxoso perducit semita clivo,*
> *Aspera principio, nec enim mihi fallere mos est,*
> *Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.*

Vide quoque Catalecta Virgilii de littera Pythagoræ.

v. 293. Ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει] Hæc inepta lectio omnes fœdavit editos libros. Antiquam tamen & veram nobis servavit Aristoteles I. Ethic. ad Nicom. cap. 4. Clemens Alexandrinus III. Pædagog. cap. 8. Aristides in λόγῳ πρώτῳ Ῥητορικῆς, Plutarchus aliique, qui & hîc pro αὐτῷ legunt αὐτὸς, & v. 296. ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ. Et Zeno in sua imitatione:

> Κεῖνος μὲν πανάριστος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
> Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Sic enim isti versus leguntur, apud Diogenem Laërtium. Hos tantos auctores qui non sequitur, næ ille miser iratis Musis natus est. Et licèt absque his esset, ipsa tamen Græcæ linguæ indoles facilè non oscitantem lectorem depravationis, quæ nostras editiones contaminat, admoneret.

v. 294. Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα] Non agnoscitur hic versus ab omnibus illis antiquissimis Scriptoribus, quos hoc loco usos esse diximus, nisi ab Aristotele. In vetustis tamen codicibus fertur desiderari. Sanè nec Eustratius qui reliquos exponit, hujus meminit, ut & alii prisci Aristotelis Interpretes. Nec Latinis fuit cogni-

cognitus, qui hunc locum in ſua tranſtulerunt ſcripta. Liv. 32. *Sæpè ego audivi milites eum primum eſſe virum, qui ipſe conſulat quid in rem ſit: ſecundum eum qui benè monenti obediat: qui nec ipſe conſulere nec alteri parere ſciat eſſe extremi ingenii.* Cic. in Cluentiana: *Sapientiſſimum eſſe dicunt eum, cui quod opus ſit veniat in mentem: proximè accedere illum, qui alterius benè inventis obtemperet.* Heſiodi tamen Græci Interpretes in ſuis libris illum invenerunt, ut ipſorum declarant explicationes. Hinc verò apparet non heri aut nudius tertius, ſed ante multa ſæcula hunc verſum eſſe Heſiodo ſubjectum. Suppoſititium enim eſſe & Poëtâ indignum ego quidem nullus dubito.

CHAP. XIV.

Heſiodi inſignis locus explicatus contra omnium Interpretum ſententiam. Εν θυμῷ βάλλεσθαι. Ακούειν. Μέτρια ἔργα. Heſiodo & Theocrito lux. Μετρίως λέγειν. Μέτριος. Commodus. Epitaphium Heſiodi, quod Pindaro tribuitur, emaculatur. Μέτρα σοφίης. Heſiodus ſæpè expoſitus, aliquoties emendatus & ab Interpretum inſcitia vindicatus. Οπίζειν, καποπίζειν. Tzetzes emendatus. Καὶ. Ευνὴ. Αλιταίνειν. Γήραιος οὐδός.

v. 295. MΗτ' ἄλλου ἀκούων ἐν θυμῷ βάλληται] Ex verſione Latina & Interpretibus Græcis hujus loci ſenſum nemo eruat. Quid enim eſt? *Neque alium audiens id in animum admittat.* Notiſſimus Helleniſmus omnes fugit. Ακούων ἐν θυμῷ βάλληται, eſt ἀκούειν ἐν θυμῷ βάλληται. *neque alii parere in animum inducat.* Εν θυμῷ βάλλεσθαι eſt in animum inducere, ut βεβλημένος εἰς νοῦν apud Chryſoſtomum qui in animum induxit, & ut faceret conſilium cepit, ut eleganter notavit vir magnus Gu. Budæus, quem tamen miror in eodem loco hunc Heſiodi verſum exponere: *nec cùm ab alio audiverit animadvertit & in memoria verſat.* Sed ἀκούειν hîc eſſe parere, obſequi, dicto audientem eſſe, ut ſæpè, & ex ſenſu verborum & interpretatione Livii, qui *alii parere ſciat* expoſuit, facilè erat animadvertere. In eumdem impegerunt lapidem Interpretes inferiùs v. 709.

—— Εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ηπ ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας.

Si autem cœperis aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere. vulgò vertunt: *ſi cœperis locutus, faciens.*

v. 300. Εὐστέφανος Δημήτηρ] Græci magiſtri neſcio quas comminiſcuntur ineptias cur Ceres εὐστέφανος dicatur, quas excutere non eſt operæ. An hoc ulli Poëtæ Interpreti poteſt obſcurum eſſe, Cereri dedicari coronas ſpiceas, & illis ſemper ornatam eam Divam conſpici? Nummus aureus.

Vide & argenteum apud Fulv. Urſinum in familia Caſſia. Ovid.

Feſta

Festa piæ Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus nivea velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spicea serta suarum.

Idem in Amor.

Flava Ceres tenues spicis redimita capillos.

Tibullus:

Flava Ceres tibi sit nostro de rure corona
Spicea, quæ templi pendeat ante fores.

Horat. carm. sæculari:

Fertilis frugum pecorisque tellus
Spicea donet Cererem corona.

v. 304. Ἴκελ☉ ὀρμὴν] Malui *similis cupiditate,* quàm cum Interpretibus *studio.* Tzetzes ὀργὴν exponit. Hesych. Ορμὴ, βυλὴ, ἐπιθυμία. Κόθυρ☉ est vocula μονήρης, de cujus expositione varia vide Proclum. Hesych. Κόθυρος, ἀργὸς, ἄκεντρ☉. Eadem Phavorinus, & addit: κόθυρ☉ ϰ ὁ κλέπτης ϰ ὁ κρύπτων.

v. 306. Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔςω μέτρια κοσμεῖν] Verte: *Tibi vero curæ sit opera decentia curare.* ἔργα μέτρια sunt, ut benè Scholiastes Vossianus, ἔργα πρέποντα, sive, ut Tzetzes, μὴ ἀπρεπῆ. Monet fratrem ne otii ac ignaviæ blanditiis malis rebus & operibus animum applicet, & cupiditate auferatur alieni laboris fructus intercipiendi, ut fuci illi qui miserorum sudore & laboribus pascuntur, sed potiùs in talibus occupetur operibus quæ se virosque bonos decent. Hæc sunt μέτρια ἔργα quæ opponit ἔργοις ἀεργῶν. Μέτρι☉ esse μέγας, ἔξοχ☉ in animum equidem ego inducere non possum, quum potiùs veteribus Criticis sit μικρὸς. Hesych. μέτριοι, μικροὶ. μετριοπαθὴς, μικρὰ πάσχων. Apud Platonem verò μετρίως λέγειν est convenienter loqui, commodè dicere & pro rei dignitate, quæ maximè ad rem faciunt, ut apud Thucydidem lib. 2. Χαλεπὸν γὰ τὸ μετρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις ϰ ἡ δόκησις τ̃ ἀληθείας βεβαιῦται. Ibi optimè Scholiastes vetus: μετρίως, συμμέτρως, ἀξίως. In Theocriti epigrammate: μέτριος ἦν ἐν πᾶσιν, non est, excelluit in omnibus, sed, moderatus fuit in omnibus, modum in omnibus rebus tenuit, fuit ubique modestus. Hi enim dicuntur μέτριοι. Hesych. μέτριοι, ἐπιεικεῖς. Apud Demosthenem μέτριοι & ἐπιεικεῖς conjunguntur. Quod hominum genus, quia singulari morum facilitate est & humanitate, μέτριοι τὰ ἤθη Aristoteli IV. Ethic. dicuntur, homines commodi, faciles, homines commodis moribus. Cic. pro Muræna: *Nemo Catone proavo tuo commodior, comior, moderatior fuit, ad omnem rationem humanitatis.* Id. de amicitia: *Atque hoc quidem videre licet, eos qui antea commodis fuerunt moribus, imperio, potestate, prosperis rebus immutari.* Epitaphium verò Hesiodi, quod Pindaro tribuitur, fœdissimè deformatum est. Vulgò sic legitur:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, ϰ δὶς τάφυ ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Cælius vertit:

Salve cui pubes, tumulusque bis obtigit unus,
Tu sapis Hesiode, quantum homini sapere est.

Sic quidvis ex quovis potest verti. Quid est ἀνθρώποις μέτρον ἔχειν σοφίης? Qui ἐλλειπῶς ἀνθρώποις pro ἐν ἀνθρώποις positum contendent, illi silices possunt concoquere. Nihil hac lectione absurdius. Veram, elegantem, dignam auctore illius epigrammatis, quicumque sit, accipe ex MSto Vossiano:

Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρα χέων σοφίης.

Hesiode hominibus tradens sapientiam, sive *præcepta sapientiæ.*

Totidem litteris in illo Codice scriptum legimus, nisi quod corruptè. Ἡσίοδυ pro Ἡσίοδ'. μέτρα σοφίης est loquendi genus Poëtis familiare pro σοφίη, ut supra μέτρον ἥβης, pro ἥβη. v. 131. vide ibi notas.

v. 314. Δαίμονι δ' οἷ☉ ἔησθα] Interpretes

tes Græci mirè hîc argutantur. Omnes δαίμονα capiunt pro τύχῃ, hoc, ut videtur, sensu, cujuscumque sortis & conditionis fueris. Δαίμονες hîc esse quod Æschylo κρείττονες, non assequor. Est, ut verum fatear, mira locutio, quam ita judico exponendam esse: τοιοῦτος ἔησθα σὺ οἷος δαίμων, hoc est, ἴσος εἷς θεῷ similis Deo es. ut apud Xenophontem: χαριζόμενον οἵῳ σοὶ ἀνδρὶ, pro χαριζόμενον τοιούτῳ ἀνδρὶ οἷος σύ. Et apud eumdem: ἡμεῖς δὲ ἔγνωμεν τοῖς οἵοις τε ἡμῖν, καὶ ὑμῖν χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν. pro τοῖς τοιούτοις οἷοι ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς, ut hæc duo loca Stephanus rectè exponit. Sensus Poëtæ est, si labore tibi victum comparaveris, beatus eris. Terent. *Deus sum si ita est.*

v. 318. Ηδ' ὀνίνησι] MS. I. ἠδ', II. ἠτ'. lege: Αἰδὼς ἥδ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἥδ' ὀνίνησι. *Pudor alius vehementer obest, alius vero prodest.* Versu sequente in utroque MS. πρὸς ἀνολβίαν, & πρὸς ὄλβον. nisi quod in secundo vitiosè ὄλβων. Ὄλβον etiam Palatinus codex habet, utrumque Tzetzes & Stobæus.

v. 321. Χερσὶ] Latini hoc unitatis numero malunt exprimere *Manu agere.* Florus: *Matrimonia manu capta.* nihil notius. v. 326. Ἀνέρι τοῦ tritissima Poëtis Græcis enallage pro ἀνέρος τοῦ. utrumque Latinos Interpretes fugit. pudet hæc annotare.

v.324. Αἰδῶ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ] MS. I. Voss. αἰδὼς δ' ἔτ' ἀναιδίῃ κατοπάζῃ. alii libri αἰδὼς δέ γ' ἀναιδείῃ κατοπάζῃ, quod probat vir doctus & exponit: *pudor impudentiam sequatur, id est, posthabeatur.* sed ego vulgatam lectionem retineo, quæ sic exponenda: *Pudorem vero cum impudentia vicerit.* Ὀπάζειν & κατοπάζειν est sequi jubere, ut victores solent victos, aut domini jubere solent servos sequi. Apud Hom. ὀπάονες, teste Eustath. est δοὺς ἕπεσθαι. Hesych. ὀπαζόμεναι, θεραπεύουσαι. ὀπαδὸς, ἀκόλουθος, δοῦλος.

v. 326. Ῥεῖα τέ μιν μαυροῦσι θεοὶ] MS. II. Ῥεῖα δέ μιν ἀμαυροῦσι. Proclus etiam videtur ἀμαυροῦσι legisse.

v. 328. Κακὸν ἔρξει] MS. II. ῥέξει cum editione Isingrina & pluribus aliis antiquioribus. sed rectius ἔρξει legitur. à ῥέζω est ῥέξω, & κατὰ μετάθεσιν ἔρξω, ut benè veteres magistri. Tzetzes hîc fœdè corruptus est. Ἴσον, inquit, τῷ ἐπιόρκῳ δρᾷ, ὅς τις εἰς ἱκετεύοντα καὶ εἰς φίλον, ἢ εἰς ἀλλοδαπὸν [ὡς ἕξει] καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Heinsius legit pro ὡς ἕξει, λέξει καὶ ποιήσει. Scaliger uncis inclusit. Uterque malè. Scribendum: ἀλλοδαπὸν ἔρξει, καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Exponit quid sit ἔρξει. καὶ est ἤγουν, *hoc est,* exponendi vim habet. ut paullò pòst: τοῦ καὶ τινός. τοῦ, *hoc est,* τινός. Aristoph. Pluto: Κακῶς ἔπραττεν καὶ πένης ἦν. *Male egit, hoc est, pauper erat.* sic καὶ millies apud priscos Græcorum Scriptorum Interpretes. Emendationem nostram video firmari MSto Vossiano.

v. 329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Est, *furtivi concubitûs.* ineptè Interpretes: *secreti lecti.* Εὐνὴ enim est συνουσία. Hom. Iliad. Ω.

Τέκνον ἐμὸν, τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων
Σὴν ἔδεαι κραδίην, μεμνημένος οὐδέ τι σίτου
Οὔτ' εὐνῆς;

Mi fili, quamdiu lamentans & dolens tuum cor comedis, neque cibi neque Veneris recordans? Ubi Interpretes æquè imperitè εὐνὴν cubile verterunt, ut hoc loco. Hos tamen potuisset hujus erroris admonuisse Eustathius, si ipsum consuluissent. Qui asseverat εὐνὴν esse μίξιν præfatus propterea nonnullos hos versus ἀθετεῖν, quia οἱ ἀθληταὶ ἐπὶ τοῦ ἄθλειν πάντα καιρὸν οὐκ ἐπλησίαζον τῇ γυναικί. sed & quæ statim sequuntur εὐνὴν Homero esse συνουσίαν ostendunt: ἀγαθὸν δὲ γυναικί περ ἐν φιλότητι μίσγεσθαι. *Bonum vero est cum muliere consuescere.* Phavorinus: Εὐνὴν οὐ μόνον τὴν κοίτην δηλοῖ ἀλλὰ καὶ τὴν συνουσίαν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων παρὰ τῷ Ἱπποκράτει. Hinc & εὐνᾶσθαι est μίσγεσθαι γυναικί. Iliad. β. θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα. Odyss. ε. παρ' ἀνδράσιν εὐνάζεσθαι est cum viris consuescere. Paulo in litteris ad Romanos exaratis κοίτη eadem ratione est συνουσία, cùm cap.

cap. XIII. vetat ὀμιχεῖν ἐν κοίταις καὶ ἀπλυσίαις.

v. 330. Ἀλιτραίνεται] Reposui ex MS. II. & vetere Palatino, ἀλιτραίνεται. vide Etymologicum Magnum. v. 331. γήραος οὐδὸς est ipsa senectus. Nec aliter Latinè debet exprimi. Tales periphrases innumeræ apud priscos Græcos Poëtas occurrunt, ut de multis jam nos ipsi & alii viri docti monuerunt. Pleræque abhorrent ab usu & consuetudine Latinæ linguæ, in quam illas verbum de verbo exprimendo transferre imperitia est.

CAPUT XV.

Θύος, θύειν. Vetustissima sacrificia gramen, & alia quæ tellus producit, non animalia. Κλῆρος ager. Χρῆμ' ἐγχώριον. Χῶρος. Χωρίτης. Tzetzes & Proclus correcti. Μετρεῖσθαι. Καί. Hesiodus ter emendatus. Ἀρχομένου πίθου. βλαβερόν. Obnoxius. Θυμὸς ἐν φρεσί. Multæ Interpretum hallucinationes.

v. 338. Σπονδῇσι θύεσσί τε ἱλάσκεσθαι] MS. II. editio Stephani, Isingrini, aliæque meliores: θύεεσσι. Itaque ut versus constet, legendum σπονδῇς θύεεσσι. Proclus etiam sic legisse videtur: Καὶ ἁγνῶς, καὶ καθαρῶς, καὶ θυέεσσι καὶ σπονδαῖς ἱλασκομένους. Latini verò Interpretes pessimè vertunt: *Libaminibus atque hostiis placa.* Atqui de hostiis jam dixerat præcedente versu: ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν. *nitida femora adole.* Sic interpretare. ἀγλαὰ sunt nitentia adipe, qua cooperiebantur ut docet in Theog. Stultè igitur hîc rursus hostias inculcet. Θύος Græcis est θυμίαμα, odoramentum, odores, qui Diis adolentur, quod propriè vocant θύειν, hoc est, odoramenta accendere, quibus solis olim faciebant. Synes. hymno VII. de Magis:

> Ἄγε δῶρα κομίζετε,
> Σμύρνης ἐναγίσματα,
> Χρυσοῦ τ' ἀναθήματα,
> Λιβάνου τε θύη καλά.

Eia munera ferte Myrrhæ libamina, Aurique donaria, Thurisque odores suaves. Θύειν enim est θυμιᾶν suffire, ut tradit Porphyr. II. de abstinentia animalium. Posteà ad alia quoque quæ Diis offerebantur munera translatum, & tandem ad victimarum mactationem. Porphyr. II. de abstinentia animalium: Δένδρα μὲν γὰρ δὴ πρὸ ζώων ἀνέδωκεν ἡ γῆ. τῶν δένδρων καὶ πολὺ πρόσθεν τὴν ἐπέτειον γεννωμένην πόαν, ἧς δρεπόμενοι φύλλα καὶ ῥίζας καὶ τοὺς ὅλους τῆς φύσεως αὐτῶν βλαστοὺς, κατέκαιον· ταύτῃ τοὺς φαινομένους οὐρανίους θεοὺς τῇ θυσίᾳ δεξιούμενοι, καὶ διὰ τοῦ πυρὸς ἀπαθανατίζοντες αὐτοῖς τὰς τιμάς. τούτοις γὰρ καὶ τὸ πῦρ ἀθάνατον φυλάττομεν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὃν μάλιστα αὐτοῖς ὁμοιότατον. ἐκ δὲ τῆς θυμιάσεως τῆς ἀπὸ γῆς, θυμιατήριά τε ἐκάλουν, καὶ τὸ θύειν, καὶ θυσίας, ἃ δὴ ἡμεῖς ὡς τὴν ὑστέραν πλημμέλειαν ἐκφαίνοντα οὐκ ὀρθῶς ἐξακούομεν τὴν διὰ τῶν ζώων δοκοῦσαν θεραπείαν καλοῦντες θυσίαν. *Terra prius arbores quàm animalia protulit: ante arbores verò gramen quotannis nascens, cujus folia & radices, totaque illius naturæ germina colligentes flammis adolebant: hoc sacrificio Deos visos cœlestes excipientes, & per ignem honores illis reddentes immortales. His etenim ignem perpetuum, cùm sit iis simillimus, in templis asservamus. At ex eorum quæ terra nascuntur suffimentis in sacris adhibitis,*

bitis, acerram θυμιατήριον *appellarunt, & sacra facere* θύειν, *& sacrificia* θυσίας, *quæ omnia nos non rectè interpretamur, quasi erroris illius qui posteà irrepsit, essent indicia, ideoque eum, qui ex animalium mactatione videtur esse, cultum* θυσίαν *vocamus.* Idem inferiùs eodem libro: Ἐπεὶ καὶ Ἀπόλλων παραινῶν θύειν κατὰ τὰ πάτρια, τουτέστιν κατὰ τὸ ἔθος τῶν πατέρων, ἄπαν ἄγειν ἔοικεν εἰς τὸ παλαιὸν ἔθος. Τὸ δὲ παλαιὸν διὰ ποπάνων καὶ τῶν καρπῶν ἦν, ὡς ἀπεδείξαμεν. Ὅθεν καὶ θυσίαι καὶ θυηλαὶ, καὶ θυμέλαι ἐκαλοῦντο, καὶ αὐτὸ τὸ θύειν τοῦ θυμιᾶν εἴχετο, καὶ τὸ νῦν παρ' ἡμῖν λεγόμενον ἐπιθύειν. ὃ γὰρ ἡμεῖς νῦν θύειν λέγομεν ἔρδειν ἔλεγον. Ἔρδον Ἀπόλλωνι τελήεσσας ἑκατόμβας ταύρων ἠδ' αἰγῶν. *Quia etiam Apollo cum præcipit sacra facere secundum patrios, id est, patribus receptos ritus, ad antiquum morem nos reducere videtur. Vetus autem sacrificandi mos erat per placentas & fructus, uti demonstravimus. Unde sacrificia* θυσίαι, *&* θυηλαὶ, *&* θυμέλαι *dicebantur, & ipse actus sacrificandi* τὸ θύειν, *idem valuit, quod suffire vel adolere, quod nunc vocatur* ἐπιθύειν. *Quod enim nos* θύειν *dicimus, illi* ἔρδειν *dicebant.* Θύειν igitur est suffire. hinc θύος est odoramentum, unde Latinum thus, ut à πῦον pus, ut ostendit vir maximus ad Solinum. Quia præcipuè in sacrificiis postea thure sunt usi. Inde nobis etiam thus *wyroock* dicitur, quasi sacer fumus, sicut in Germania festi dies quibus natalis Christi celebratur, *wynacht*, hoc est, sacra nox ab illa nocte, quam præcipuè colunt, quia in illa Christus natus esse creditur. Galenus θύη optimè exponit θυμιάματα, ἀρώματα. Proclus & Moschopulus hoc loco ψαιστά. Eustathius πέμματα. Postea enim ad omnia quæ Diis offerebantur translatum, ut & θύειν. Sed hîc in propria notione capiendum.

v. 341. Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον] Interpretes: *ut aliorum emas sortem.* Malè. Vertendum: *ut aliorum emas agrum.* Κλῆρος est fundus, ager, possessio, quia agri sunt præcipua facultatum & bonorum, quæ possident homines, pars. Κλῆρος omnia bona significat. Hesych. κλῆρος, οὐσία. Propriè tamen bona quæ hereditate venerunt, ut Latinis sors. Liv. *Puer in nullam sortem bonorum natus*, est qui non habet patrem in cujus patrimonium successionem speret. Consortes ὁμόκληροι, ejusdem hereditatis participes, coheredes. Olim enim sorte hereditas dividebatur. Postea omnia bona quæ possidemus quacumque ratione parta, & κατ' ἐξοχὴν agri, possessiones dicuntur κλῆρος. Theocritus Ἡρακλίσκῳ.

> Ὁππόκα κλᾶρον ἅπαντα καὶ οἰνόπεδον μέγα Τυδεὺς
> Νᾶε.
>
> *Quum omnem agrum & viniferum latum solum Tydeus*
> *Teneret.*

Herodot. Melpom. φθείρων τῶν Συρίων τοὺς κλήρους. *Syrorum agros vastans.* Hinc & κληροῦχος apud eumdem est colonus, cui data pars agri colenda & possidenda.

v. 342. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] Aliud non tantùm præcipit Christus apud Lucam XIV, 12. sed & ipse Plato in Phædro: εἰ χρὴ τοῖς δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι προσήκει, προσήκει καὶ τῶν ἄλλων μὴ τοὺς βελτίστους, ἀλλὰ τοὺς ἀπορωτάτους εὖ ποιεῖν. μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν, πλείστην χάριν αὐτοῖς εἴσονται. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις δαπάναις οὐ τοὺς φίλους ἄξιον παρακαλεῖν, ἀλλὰ τοὺς προσαιτοῦντας, καὶ τοὺς δεομένους πλησμονῆς. Ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσουσι, καὶ ἀκολουθήσουσι, καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἥξουσι, καὶ μάλιστα ἡσθήσονται, καὶ οὐκ ἐλαχίστην χάριν εἴσονται, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὔξονται. *Si egenis gratificandum est maxime, convenit omnino non meliores juvare homines, sed pauperrimos. Maximis enim liberati malis gratias ingentes habebunt. Privatis quoque & propriis sumtibus non vocandi amici erunt, sed esurientes & supplices. Hi enim beneficium maximi facient, te sectabuntur, ad fores opperientur, applaudent, gratias agent, vota pro te fundent.*

v. 344.

v. 344. Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώειον ἄλλο γένηται.] *Si enim tibi negotium aliud rusticum inciderit.* Sic versus exponendus. Vulgò ineptè: *Si res aliqua fortuita evenia.* Χρῆμα ἐγχώειον, est res, quæ ad agrestes, & ruricolas pertinet, opus & negotium rusticum. χῶρα enim & χῶρος est vicus, pagus, ager. Hesych. χῶρος, ἀγρός. χωρίτης est rusticus. Item: χωρίτης, ἀγρώτης, ἄγροικος, χωροβατεῖν in agro spatiari. Chorobates apud Vitruv. instrumentum quo agros metabantur, Latinis gruma, quamvis & aquis librandis inserviret. χωρίον villa, prædiolum. Sanè in Sacris quoque litteris χῶρα est ager. Luc. XXI, 21. οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν. *qui in agris sunt non ingrediantur in eam,* sc. Urbem. pro quo Matth. XXIV, 18. ὁ ἐν ἀγρῷ. Sic olim χωρεπίσκοποι erant rurestres Episcopi, qui in vicis & pagis rem sacram faciebant. Proclus legit olim ἐγκώμιον, uti ex ejus explicatione apparet, quamvis vulgò legatur ἐγχώειον. ἐγκώμιον verò idem est quod ἐγχώειον, nempe quod in eadem κώμῃ geritur. Posses quidem etiam exponere ἐγχώειον οἰκεῖον, ut sit negotium in tuis ædibus incidens, domesticum. Suid. ἐγχώειον οἰκεῖον. Sed altera præstat interpretatio. Rustica enim hæc præcepta sunt, quæ χωρίταις dantur.

v. 346. Πῆμα κακὸς γείτων] Ad quod confirmandum Proclus & Tzetzes afferunt Αἰτωλοὺς καὶ Ἀκαρνᾶνας, Καρχηδονίους καὶ Βυζαντίους, qui propter vicinitatem mutuis cladibus & damnis perierint. Sed quid audio? Num Carthaginienses & Byzantini tantis locorum intervallis disjuncti sunt vicini? legendum Χαλκηδονίους. Chalcedon enim contra Byzantium sita. Mox Tzetzes: δείκνυσι τοῦτο Πλούταρχος. Θεμιστοκλέα γάρ φασιν ἢ Πλάτωνα πιπράσκοντα τὸν ἀγρὸν λέγειν, ὅτι ἀγαθὸν ἔχει γείτονα. Non hoc Platonis dictum est sed Catonis; legendum igitur Κάτωνα. Sic etiam Vossianus codex. Sed hæc præstat differre ad Interpretes, ex quibus infinitas pænè mendas eluimus.

v. 348. Οὐδ' ἂν βοῦς] Hoc versu probat Heraclides in fragmentis de rebus publicis, ubi agit de re publica Cumæorum legem illorum, qua sanxerant, ut si quis aliquid amitteret, furto à vicinis damnum resarciretur: ἔθος ἦν αὐτοῖς εἰς τὰ κλοπιμαῖα συμβάλλεσθαι τοὺς γείτονας, διὸ καὶ ὀλίγα ἀπόλλυται, πάντες γὰρ ὁμοίως ἐτήρουν. καὶ Ἡσίοδος ἐντεῦθεν δοκεῖ λέγειν οὐκ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. *Moris erat apud eos, ut vicini omnes conferrent ad resarciendum quæ furto ablata fuerunt. Qua propter pauca furto amittebantur, quod universi pariter sua aliorumque diligenter custodirent. Atque hinc videtur petitum, quod apud Hesiodum est: Bos non facilè peribit, nisi vicinum malum habueris.* Eadem lex fertur esse apud Japonenses in ultimo Oriente.

v. 349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Glossæ MS. Vossii: καλῶς δανείζεσθαι. Hesych. μετρεῖ, δανείζει. Μετρεῖσθαι est sub usura mutuum petere sive mensura, sive pondere, sive numero constet. Cic. I. de Off. *utendum accipere* vertit: *Quia si ea quæ utenda acceperis, majore mensura, modo possis, jubet reddere Hesiodus, quidnam beneficio provocati facere debemus?* Malè ergo Interpretes: *Recta mensura mutuum accipe*; quasi de iis solis rebus loquatur Poëta, quæ mensura consistunt, ut multis docuit Salmasius libro de Usuris. Inferiùs v. 296.

Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες, ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω
Οὐδ' ἐπιμετρήσω.

Sicut & nunc ad me venisti, ego verò tibi non amplius donabo,
Nec amplius mutuum dabo.

Glossæ Vossianæ MS. ἐπιμετρήσω, δανείσω. Proclus. οὐ χρήσω. benè. Notant enim veteres Grammatici χρῆσαι ἐπὶ φίλων dici, δανεῖσαι ἐπ' ἀλλοτρίων. Suidas: Δανεῖσαι ἐπὶ τοῦ τυχόντος. Antiquissimis certè Scriptoribus δανείζειν, non est fœnori locare, sed mutuum dare sine usuris.

v. 353. Τῷ προσιόντι προσεῖναι] An hoc est

eſt quod Interpretes volunt, *juvantem te juva*? Quanto rectiùs Græci magiſtri *inviſentem inviſe*? Qui eo, inquit, ingenio ſunt, ut mutuis amicitiæ & conſuetudinis commerciis delectentur, cum iis cole amicitiam. Idem ſenſus versûs ſequentis: qui libenter ſua cum aliis communicant, iis tu libenter impertire, ſi quibus opus habuerint. v. 351. MS. I. ἶσα ἀτῆσιν.

v. 357. Κἂν μέγα δῴη] Revocavi priſtinam lectionem ex MS. II. & Proclo, qui legunt κὴ μέγα δοίη. Καὶ, quod Interpolatores fugit, eſt κἂν, κἄπερ, καὶ εἰ, ut ſtatim: κὴ τὸ σμικρὸν ἐόν. *etſi ſit exiguum* Ariſtoph. Plut. Ἐὰν δὲ σύζυγον λάβω τινὰ κὴ σύκινον, τὸν ἰσχυρὸν τοῦτον θεὸν ἐγὼ ποιήσω τήμερον. *Si ſocium cepero aliquem etſi imbecillum, potentem tamen hodie faciam.* Pro quo Scriptores orationis ſolutæ malunt dicere καί τοι, καί τοιγε. V. 358. αὐτὸς eſt ἐθέλων libens, uti in aliis locis accipi viri eruditiſſimi docuerunt.

v. 361. Ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο] MS. σμικρῷ. quod verum eſt. Tzetzes verſu ab hoc ſecundo: ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει. v. 382. ἔργον τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι. Subſcribunt Moſchopulus & Tzetzes, & veteres Scriptores plurimi qui hunc locum laudant.

v. 364. Ἀνέρα κήδει.] Et *hominem ſollicitum habet*, non *lædit*. Hom. κῆδε δὲ θυμόν. *Animum ſollicitat*. Sequente verſu, βλαβερὸν eſt damno, periculis & variis caſibus obnoxium. perperam Interpp. *noxium*. Sic etiam Latinis *obnoxius* ſimpliciter, eſt opportunus injuriæ. Flor. III, 20. *Et ipſi* (ſervi) *per fortunam in omnia obnoxii*. Lib. IV, 4. *Cum intra decem & octo annos, tenerum & obnoxium & opportunum injuriæ juvenem videret*. Phædrus: *ſervitus obnoxia, quia, quæ volebat, non audebat dicere*. Senec. ep. 61. corpus humanum vocat *obnoxium domicilium animi*.

v. 368. Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι] Stultè Latini Interpretes: *Incipiente verò dolio & deſinente ſaturato te*. Quid incipere & deſinere dolium Latinis auribus ſonet ego non exputo. Verte: *Quum relinitur dolium, & ferè eſt epotum, ſaturare*. Ἄρχεσθαι πίθου eſt ἀνοίγειν πίθον, Theocrito ἀπακραιῶν, Terentio *relinere dolium*. Longè ineptiùs inferiùs ἐν ἡμέραις v. 51. ἀρίστην ἀρξαμένῳ πίθου vertunt: *optimam implendis doliis*, quum ſit, *optimam aperiendis doliis*. Verſ. ſequ. δειλὴ uterque MS. ut benè reſtituit Heinſius. Ceterùm de ſententia hujus verſûs, & cur vinum in medio dolio ſit optimum diſputat Plutarch. Sympoſ. III, 7. & Macrobius VII. Saturn. c. 12. quos vide, & ride Alexionem apud Plutarchum, qui irridet hunc verſum Heſiodi, quod in medio ſit vinum optimum. Atqui hoc ipſum quoque dicit Heſiodus, ideoque tum parciùs illo utendum eſſe, ut diutiùs optimo fruamur. Vetus eſt, vini medium, olei ſummum, mellis imum optimum eſſe.

v. 370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ] Hic cum ſequentibus duobus verſibus in MSto primo non comparet, & expunctos olim fuiſſe à nonnullis Proclus teſtatur, à Plutarcho tamen vindicantur & probantur. Vide Proclum. Sed ipſe Plutarchus in Theſeo tribuit hunc verſum Pittheo, Ariſtotelemque laudat. Cujuſcumque ſit ſententia, eſt optima: ſi cum amico tibi res quædam ſit, fac ut primò cum illo paciſcaris de mercede, quam ſibi deberi putat, ut omnes querelæ præcidantur.

v. 376. Μουνογενὴς δὲ πάϊς σώζοι] MS. I. εἴη, cum gloſſa ὑπάρχῃ. Pulcrè D. Heinſius obſervavit hos verſus eſſe tranſpoſitos, & eleganter illos exponit, quem vide. Sine MSS. auctoritate nihil tamen ſuſtinui mutare.

v. 381. Ἐν φρεσὶν ἧσιν] MS. I. σοῖσιν II. σῇσι. leg. φρέσι σῇσιν. θυμὸν ἐν φρεσὶν, ut apud Plautum: *Mens animi*. & Catullum: *Nec potis eſt dulces Muſarum exponere fœtus Mens animi*.

C A-

CAPUT XVI.

Distinctio vulgaris librorum Hesiodi deleta. Hesiodus bis emendatus. Veteres nudi faciebant opus. Ἔργα διαπεπαμμήρεσθαι. Proclus emendatus. οἱ περὶ Τιμόθεον. Χρήματα. Χρηστήρια. Nicolai Damasceni locus vindicatus. Æliani Interpretes ter reprehensi. Τητᾶν, πιτᾶν. Quærere. Ἔργον. Opus. ὀξὺς ἥλιος. Sol acutus. Sol acris. Sirius acris. Claudianus emendatus. Χιὼν ὀξεῖα. Ζεὺς pro cœlo. Lapsus crebri Interpretum indicati.

Βιβλίον β] Expunxi hanc distinctionem quam & codices manu exarati, & veteres Scriptores cum Interpretibus ignorarunt. In primo Vossiano hîc omnia perpetuâ & continuâ serie sine ullo distinctionis vestigio perscripta sunt: sicuti & in Procli commentario manu exarato, quem mihi utendum dedit Marquardus Gudius noster. In secundo nonnihil quidem spatii inter versum 383. & sequentem intercedit, ut possit capere indicem hunc, qui vulgò præponitur. Sed nec hic nec alii, si qui sunt, libri nobis tanti sunt, ut istam distinctionem χθὲς καὶ πρῴην natam ferendam existimemus ingratiis totius antiquitatis, quæ nullum hujus operis divisionem in duos libros agnoscit. Clarissimè id liquet etiam ex Servii procœmia in Virgilii Georgica. *Hesiodus fuit de Ascra civitate; qui scripsit ad fratrem Persen, librum, quem appellavit* ἔργα καὶ ἡμέρας, *id est, opera & dies. Hic autem liber continet, quemadmodum agri, & quibus temporibus sint colendi.*

v. 383. Πληϊάδων Ἀτλαγενέων] Latinis dicuntur Vergiliæ, quarum ortum & occasum in primis observabant Veteres, ita ut æstatis atque hyemis initia, & messium atque arationum tempus ab illis numerabant. Vide Eratosthenis καταστερισμοὺς, quos primus ad Aratum edidit summè Reverendus Præsul Oxoniensis Joannes Fell, mihi, dum fata sinerent, amicissimus cap. 23. De illarum verò ortu & occasu quam variæ fuerint Veterum sententiæ, vide Petavii disputationem in variar. Dissertat. Lib. II. Cap. 9. quæ Uranologio adjecit.

v. 389. Ἐγγύθι ναιετάουσ'] MS. I. & II. ναιετάωσ' nisi quod in secundo addatur σιν. Et sic versu abhinc tertio uterque pro ναίουσιν, ναίωσι. Est hæc Dorum dialectus. Vide suprà ad v. 224. In hoc ultimo versu, liber secundus inserit δὲ: Ναίωσι· γυμνὸν δὲ σπείρειν· γυμνὸν δὲ βοωτεῖν.

v. 392. Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι] MS. I. Vossianus, & Codex Palatinus: ἀμάειν. Sic etiam in carmine, quod dicitur certamen Homeri & Hesiodi. Nec aliter Proclus legit: Ἀμάειν, συναθροΐζειν, ἢ θερίζειν. Illud enim ἀμᾶσθαι quod in edito Procli Commentario præcedit τὸ ἀμάειν à sciolo ex Hesiodi vulgatis editionibus insertum esse puer admodùm vidi. Et rectè me vidisse codex posteà manu exaratus Marquardi Gudii ostendit: qui illud ἀμᾶσθαι non agnoscit. In quo & paullò ante legitur, γυμνὸν δ' ἀμάειν] ὡς ἂν πρόσω. Non ut vulgò ἀμᾶσθαι, quod ab imperitis in Hesiodo primum suppositum qui secundam ab ultima in ἀμάειν non productè poni sibi persuaserant. Cur verò nudis arandum, serendum & metendum

tendum esse præcipiat Hesiodus, sicut & eum secutus Virgilius Georg. I. *Nudus ara, sere nudus*, docet Servius: *Nudus ara, id est, adeo sereno cœlo, ut vestimentis non egeas. Nam dicit nudum esse debere, quasi aliter non oporteat aut possit: sed sub tanta serenitate dicit hæc agenda, ut & amictus possit contemni.* Quam explicationem Servius debet Proclo, cujus priorem expositionem vide: binas enim hujus loci affert. Sed prior verior est. Veteres tamen nudos plerumque fecisse opus ostendit Plutarchus in vita Catonis Majoris: Πυθόμενος δὲ τὴν αὐτουργίαν καὶ δίαιταν αὐτοῦ παρὰ τῶν οἰκετῶν, καὶ θαυμάσας ἐξηγουμένων ὅτι πρωῒ μὲν εἰς ἀγορὰν βαδίζει καὶ παρίσταται τοῖς δεομένοις, ἐπανελθὼν δ' εἰς τὸ χωρίον, ἂν μὲν ᾖ χειμὼν, ἐξωμίδα λαβὼν, θέρους δὲ γυμνὸς ἐργασάμενος μετὰ τῶν οἰκετῶν, ἐσθίει τὸν αὐτὸν ἄρτον ὁμοῦ καθήμενος, καὶ πίνει τὸν αὐτὸν οἶνον. *Cujus cum labores & rationes vivendi accepisset* (Valerius Flaccus) *à servis, miraretur que cum narrarent illi mane eum forum adire, & præsto esse ejus opera utentibus: regressum ad villam tempore brumali vestitum exomide, æstate operari cum servis nudum, eadem mensa, eodemque vesci pane, atque idem vinum bibere.* Et Aurelius Victor in Quinctio Cincinnato: *Quinctius Dictator dictus, ad quem missi legati nudum eum arantem trans Tiberim offenderunt, qui insignibus sumtis Consulem obsidio liberavit.* Et apud Poëtam: *nudi messores.* Non tamen hæc sic capienda sunt, ac si essent sine omni vestitu. Tunica tantùm erant induti, sine toga, si Romani, aut pallio, si essent Græci. Sic & Saul dicitur nudus cecidisse coram Samuële, 1 Sam XIX, 24. hoc est, in interula seu vestitu interiore per totam noctem extra se raptum fuisse. Sic Petrus dicitur nudus abjecisse se in mare, hoc est, deposita veste superiore. Vide ibi Grotium, & in primis Amplissimi Cuperi Observat. I. cap. 7. De veste autem interiore intelligendum esse Hesiodum ostendit etiam in Scuto v. 296.

—— οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἤρεικον χθόνα δῖαν, ἐπιστολάδην δὲ χιτῶνας
ἐστάλατ'.

—— *agricolæ autem*
Proscindebant terram bonam, ornateque unicas succinxerant.

Ergò non nudi arabant.

v. 397. Θεοὶ διετεκμήραντο] Per Deos Græci hîc intelligunt alii stellas, alii elementa, qui non sunt audiendi. Dii, inquit Hesiodus, labores hominibus imposuerunt.

Ἔφυ μὲν οὐδεὶς, ὅστις οὐ πονεῖ βροτῶν.

Nemo enim est mortalium qui non laborat. ut Sophocles ait. Hoc autem à Diis, qui, secundùm Epicharmum, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθά, labore omnia bona nobis vendunt. Quod hauserunt ex Mose ut infinita alia, apud quem ad Adamum ipse Deus: Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγῃ τὸν ἄρτον σου. Ἔργα διατεκμαίρεσθαι, est labores imponere. Διατεκμαίρειν, τεκμαίρειν non solùm est σημειοῦν, sed & κατασκευάζειν. Etymologici Magni auctor: τεκμαίρω σημαίνει τὸ κατασκευάζω, καὶ τὸ σημειοῦμαι. Superiùs v. 228.

—— αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται Εὐρύοπα Ζεύς.

—— *Ipsis*
Molestum bellum immittit omnia videns Jupiter.

Rectè Glossæ MS. hoc loco διετεκμήραντο, προσετάξαντο.

v. 402. Χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις] Terent. Adelph. *Numquam rem facies, abi, nescis inescare homines.*

v. 405. Οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε] Non hîc ab Hesiodo intelligi uxorem, ut vulgus cum Interpretibus Latinis accipit, sed ancillam, quæ domum custodiat, versus sequens arguit, qui hanc γυναῖκα κτητὴν οὐ γαμετὴν emptam non nuptam appellat, quod olim monuerunt ad hunc locum veteres magistri. Aristoteles quidem in Oeconomicis & Politicis

γυναῖκα sumsit pro uxore, non verò κτητὴν, ut viri docti affirmant. Nec judicandum est Philosophorum principem Hesiodi mentem non habuisse exploratam: sed potiùs eum hunc versum suo voluisse accommodare instituto, ut sæpè solent Philosophi. Nam Mureto, homini quotquot à renatis litteris fuerunt, disertissimo, qui auctoritate Aristotelis permotus sequentem versum tamquam supposititium jubet expungi, non est ut suffragemur, si vera sunt quæ Timotheus apud Proclum de Aristotele commemorat, illum nimirum adductum hac Hesiodi sententia post obitum uxoris cum Herpylide ancilla consuevisse & ex illa sustulisse filium. Quamvis & hîc Aristoteles maluerit suo obsequi ingenio & auctoritate Hesiodi suam tueri vivendi rationem, quam Poëtæ monita sequi. Nam Poëta nec de pellice, nec de uxore loquitur, sed de famula pretio comparata. Vide Proclum, apud quem pro οἱ περὶ Τίμαιον legend. οἱ περὶ Τιμόθεον. de quo Diog. Laërt. in vita Aristot. οἱ περὶ Τιμόθεον verò non sunt Timothei discipuli, sed ipse Timotheus Atheniensis, qui vitas Philosophorum à Laërtio toties laudatas memoriæ prodidit. οἱ περὶ τὸν Τιμόθεον, elegantissimo idiotismo est ipse Timotheus. ut apud Polyb. οἱ περὶ Ἄννωνα καὶ τὸν Βάρκαν est Anno & Barcas. οἱ ἀμφὶ τὸν Κρίτωνα καὶ Σιμμίαν apud Ælian. Crito & Simmias. & mille talia.

407. Χρήματα δ' ἐν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι] Homeri, & Hesiodi tempestate χρήματα notabant omnes facultates, omnia quæ in bonis habebant, non nummos aut pecuniam, cujus usus tum adhuc erat Græcis ignotus. Hoc loco autem singulari notione significat οἰκητήεια σκεύη, instrumentum domesticum, suppellectilem, utensilia. nimirum ἀπὸ τῆς χρήσεως. Propter eamdem causam ab Alcæo in Pasiphaë χρηστήεια σκεύεια dicuntur. Quamvis Plato Comicus in Hellade illa tantùm vasa, quibus utebantur πρὸς θυσίαν καὶ θυσίαν, dixerit χρηστήεια, rectè tamen etiam omnia τὰ κατ' οἰκίαν χρήσιμα appellari χρηστήεια docuit Pollux X. cap. 1. Sanè in hac notione legitur apud Nicolaum Damascenum in fragmento historiæ universalis, quod Stobæus nobis servavit; Αρίτωνοι τῶν ἐμψύχων οὐδὲν ἀποκτείνουσι. τὰ δὲ κεράμεια τῶν χρηστηείων ἐν χρυσοῖς ἐλυτροῖς φυλάττουσι. *Aritoni nullum animal mactant. Vasa figulina ad quotidianos usus parata in aureis involucris custodiunt.* Sic rectissimè hunc locum vertit vir incomparabilis, quem honoris causa nomino, Henricus Vallesius. Benè se omnia habent. χρηστηεία sunt vasa domestica, utensilia, sive sint pretiosa, sive vilia, & nullius rei. Strabo lib. XV. p. 722. Πολλὰ δὲ κατέκλυσε καὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν χρηστηείων. ἐπιπεσὼν χειμάῤῥους νύκτωρ, καὶ τῆς βασιλικῆς δὲ κατασκευῆς ἐξηλείφθη. *Multa autem corpora utensilia noctu ingruens torrens hausit, & magna pars regiæ supellectilis ablata.* Eadem autem ratione ut χρηστηεία sic & χρήματα omnem notant supellectilem, κατ' ἐξοχὴν tamen de vasis & sacra templorum suppellectile frequenter accipiuntur. Ælian. Ποικιλ. ἱστορ. lib. 1. cap. 20. Διόνυσος ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Συρακούσαις ἱερῶν ἐσύλησε τὰ χρήματα. Ubi Gesnerus vertit: *Dionysius ex omnibus Syracusarum templis & delubris per sacrilegium pecuniam abstulit.* Paullò post: Τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Λευκοθέας ἅπαντα ἐσύλησε χρήματα. Ubi rursus Interpres: *Universas Apollinis & Leucotheæ pecunias nefario scelere abripuit.* Pessimè: cum utroque loco significentur vasa sacra diis illis consecrata, quæ abstulit Dionysius, sicut inter illa commemoratur ibi mensa sacra Apollini dedicata. Lapsus quoque est idem vir doctissimus, in Interpretatione hujus vocabuli in lib. VI, cap. 6. Ἀριστοτέλης ἀσωτευσάμενος τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς χρήματα ὥρμησεν ἐπὶ στρατείαν. *Aristoteles abliguritis omnibus pecuniis, quæ ex hereditate parentis ad ipsum venerant, in militiam profectus est.* Vertendum erat, *consumtis*

tis omnibus facultatibus. Quamvis non ignorem pecuniam apud Latinos etiam pro toto patrimonio capi, sed Interpretem de nummis solùm cogitasse, cum ita verteret, satis constat. Sic & χρήματα quasvis facultates notant apud Marc. X, 23.

v. 408. Ο δ' ἀρνῆται, σὺ ᾗ πιτᾷ] MS. I. Voss. ὁ δ' ἀρνεῖται, σὺ ᾗ πτᾷ. quod glossæ MS. explicant: στείσκῃ τοῦ γεωργικοῦ ὀργάνε. Videntur sanè veteres dixisse πτᾷν & πιτᾷν. Hesych. πιτᾶσ͂ζ, στερήσαδζ. Apud eumdem tamen legitur etiam πίτη, ἀπορία, ἔνδεια, στέρησις. Πιτωμένη στερομένη. Πιτώμενον, στεισκόμενον. Auctor Etymologici magni: πιτᾷ Ἡσίοδος. σημαίνει τὸ ζητεῖς, ἐκ τῆ τάω τῆ σημαίνοντ@ τὸ ζητῶ γίνεται κατ᾽ ἀναδιπλασιασμὸν πιτάω, πιτῶ, κ καὶ ἔκτασιν πίλῶ, & quæ sequuntur. Platoni III. de leg. φρενῶν πιτώμενοι, sunt mente capti. Sophocles Philoctete: πλέω πρὸς οἴκυς τῆς ἐμῶν πιτώμεν@. *Navigo ad meam patriam meis rebus privatus.* Sicut autem πιτῶ propriè est quæro, deinde careo, destituor, sic & Latinis quæri est abesse, desiderari. Senec. ep. 91. *Lugdunum quod ostendebatur in Gallia quæritur.* Petron. de Eunuchis: *quærit se natura nec invenit,* hoc est, desiderat suum opus, quæ marem condidit, nec tamen invenit marem esse, quem fecerat. Stat. Theb. II. *Jam trepidi se se quærunt numerantque.* Cic. act. II. in Verr. cap. 10. *Nego esse quicquam à testibus dictum, quod aut vestrum cuipiam esset obscurum, aut cujusquam oratoris eloquentiam quæreret.* hoc est, ad quod explicandum desideretur vir disertus. Dicere quod quærat eloquentiam est infantem esse, indisertum. Nam quæ quæruntur non adsunt. Hinc & Plauto *in quæstione esse, questioni esse,* est abesse, non præsto esse, in Pseud. Cistellaria, & Casina. Hinc & illæ venustæ locutiones *Siciliam in Sicilia,* apud Cic. *in epulis epulas* apud Ovid. *Samnium in Samnio* apud Flor. *pontum in ponto quærere* apud Manilium, de quibus Cl. Gronovius in observationibus.

v. 409. Μινύθῃ δέ τοι ἔργον] Hoc est, ne cùm tempus effluxerit, non possis opus, quod tum faciendum erat, facere. Ἔργον κατ᾽ ἐξοχὴν hîc est opus: labor rusticus, qui impenditur agro colendo, ut & versu sequente & ipso indice libri hujus ac infinitis aliis locis. Florus I, 9. *Medium erat fortè tempus sementis, cum patricium virum innixum aratro suo lictor in ipso opere deprehenderet.* Apud Terent. Cic. *opus facere,* de opere rustico. Hæc trita sunt.

v. 411. MS. uterque ἄτησι.

v. 414. Ἦμος, δὴ λήγει μέν@ ὀξέος ἠελίοιο] Ὀξὺς ἥελι@ non est celer ut Græci volunt magistri, sed θερμὸς, fervens, ardens, acer. Pindar. Olympionic. 7.

—— ἔχει τέ μιν ὀ-
ξεῖαν ὁ γενέθλιος ἀκτίνων Πατὴρ
Πῦρ πνεόντων ἀρχὸς ἵππων.

Habetque ipsam (*Rhodum*) *fervidorum genitivus radiorum pater, ignem spirantium dux equorum.* Aratus de Sirio:

—— ἣ δέ οἱ ἄκρη
Ἀστέι βέβληται δεινῇ γένυ@, ὅς ῥα μάλιστα
Ὀξέα σειριάει, καί μιν καλέουσ᾽ ἄνθρωποι
Σείριον.

Vertit Avienus:

Æstuat in mente, multus rubor imbuit ora.
Stridit anhelanti face pestifer aëra motu,
Torret & immodicis terras coquit ignibus astri.

Horum imitatione Horatius solem ferventissimum dixit *acutum.* Lib. I. ep. 10.

Est ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura
Leniat & rabiem canis & momenta leonis,
Cum semel accepit solem furibundus acutum?

Lib. I. Sat. 6. vocat *solem acrem.*

Ast

Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum.
Admonuit.

Lucret. VI.

Hunc homines fontem nimis admirantur & acri
Sole putant subter terras fervescere raptim.

Florus II. 6. *Observato loci genio, quod & sol ibi acerrimus, & plurimus pulvis.* Restituenda est hæc vox Claudiano. In epigramm. de crystallo, cui aqua inerat:

Quem neque constrinxit hyems, nec Sirius acris.

sic enim hic versus legendus. Vulgò circumfertur: *strinxit hyems, nec Sirius axis*, sine sensu. In nonnullis codicibus est *ardens*, quos sequitur Nicolaus Heinsius, vir suavissimi ingenii & summæ eruditionis, qui in carminibus novis pangendis, & veteribus castigandis, ac suo decori restituendis nulli, qui in hoc studiorum genere elaborant, est secundus. Mihi tamen *ardens* videtur glossa & explicatio τȣ̃ *acris*, quod vitio descriptorum transiit posteà in *axis*, quod non frustrà tot codices retinent. Sicut verò hîc ὀξὺς ἠέλιος, sic contrà apud Pindarum χιὼν ὀξεῖα, nix acuta, ut apud Horatium *frigus acutum*, est vehemens, & *acris hyems*, sæva. Apud Sophoclem Ajace Flagellifero, v. 258. ὀξὺς νότος, *Auster vehemens.* Omnia enim quæ penetrant & vehementer lædunt Latinis dicuntur *acuta, acria*, Græcis ὀξέα.

v. 415. Καύματος ἰδαλίμου] Est ἱδρῶτα κινȣ̃ντος, ut meliùs omnes Græci, quàm Latini, qui stultè: *caloris humidi.* Hesych. ἰδάλιμον καῦμα τὸ ἱδρωτοποιόν.

v. 415. Μετοπωρινὸς ὀμβρήσαντος Ζηνὸς ἐρισθενέος] MS. I. ὀμβρίσαντος. Græci Magistri nescio quid de Jove cœli & pluviarum domino hîc nugantur, cùm Jupiter hîc sit, ut sexcenties Poëtis, cœlum, aër. Inferiùs 488.

Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι.

Tunc Jupiter pluat triduo, neque desinat.

v. 564.

Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα.

Cum autem sexaginta post conversionem solis
Hibernos perfecerit Jupiter dies.

Theocritus:

Χ᾽ ὡ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.

Jupiter alibi est serenus, alibi pluit.

Horat. *Nivesque deducunt Jovem.* Sed hæc quis ignorat?

v. 416. Μετὰ δὲ τρέπεται βρότεος χρὼς] Perverterunt sensum hujus loci Interpretes, cum vertunt μετατρέπεται, *mutatur.* Vertendum: *movetur.* Faciliùs, inquit, movetur corpus autumno, quia vires suas jam recepit, quas nimii solis ardores attriverant, ut pares nunc possint esse laboribus ferendis, & materiæ cædendæ.

CAPUT XVII.

Σείριος pro ſole & quovis ſydere. Heſiodi aliquot loca illuſtrata. Ἀθηναίης δμωός. Ἐργάνη. Θέσθαι ἄροτρα. Αὐτόγυον ἄροτρον. Buris. Γύης. Πηκτὸν ἄροτρον. Ἔλυμα. Ἰστοβοεύς. Interpretum craſſi aliquot errores. Pollux emendatus & mox Heſiodus. Ἕλικες βόες. Ἄρατος. Ζεὺς χθόνιος. Pluto & Proſerpina Dii agricolarum. Pluto divitiarum dator. Heſiodo rursùs medela.

v. 417. Δῆ γὰρ τότε Σείριος ἀστὴρ] Sirius hîc non eſt caniculæ ſydus, ſed ſol, ut non ſolùm antiqui Interpretes Heſiodi; ſed & Suidas interpretatur: Σείρ, σειρὸς ὁ ἥλιος, οἱ δὲ καὶ σείριος. Noſter inferiùs verſ. 587.

Ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄζει.

Quoniam caput & genua ſol affligit. In Theogonia, v. 152.

Ὀστέα δέ σφι περὶ ῥινοῖο σαπείσης
Σειρίου ἀζαλέοιο κελαινῇ πύθετο αἴῃ.

Oſſa autem ipſis pelle circum putrefacta ſole ſub torrido in nigra putreſcunt terra. Archilochus:

Πολλοὺς μὲν αὐτῶν Σείριος καταυανεῖ
ὀξὺς ἐλλάμπων. *Multos illorum ſol ſiccabat acutum ſplendens.* Sic hunc locum capiendum eſſe docet Heſych. Σειρίου κυνὸς δίκην. Σοφοκλῆς τὸν ἀστρῶν κύνα. ὁ δὲ Ἀρχίλοχος τὸν ἥλιον, Ἴβυκος δὲ πάντα τὰ ἄστρα. Idem. Σείριος ὁ ἥλιος, καὶ ὁ τοῦ κυνὸς ἀστήρ. Lycophron in Alexandra de corpore Ajacis in litus è mari ejecto: Ἐκβεβρασμένον νέκυν ἀκτὶς Σειρίου καταυανεῖ. *Cadaver expulſum ſiccabit ſolis radius*, quod & obſervavit Vir eximius & ſingularis eruditionis Hadrianus Junius in animadverſionibus. Quin & Virgilium ſic interpretantur οἱ τυχόντες.

Jam rapidus torrens ſitientes Sirius
Indos Ardebat cælo.

Non ſolem autem, ſed etiam omnia ſydera dici Σειρίους ex Ibyco modo docuit Heſychius. Inde & Latinorum *ſydus* à σεῖρος eſſe ingenioſè nuper oſtendit χαριέστατος Tanaquillus Faber ad Dionyſium Longinum.

v. 419. Πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ] MS. I. ἐπαυλεῖ. corruptè. De hujus loci interpretatione ambigitur. Alii enim ἐπαυρεῖν νυκτὸς πλέον exponunt πλέον ἀπολαμβάνειν καὶ ἀπολαύειν τῆς νυκτὸς, plus nocte frui, diutiùs quieſcere, qui reſpiciunt illam pervagatam Poëtarum opinionem, ſolem noctu ſtrigare & quieſcere. Hos ſequuntur Latini. Alii πλέον πονέειν καὶ φέρεσθαι ὑποκάτω τῆς γῆς majores capere labores ſub terra in oppoſito mundi latere quod dum peragrat, quod verum eſſe ex oppoſitione liquidò apparet: brevi tempore, inquit, ſuper noſtra conſpicitur terra interdiu, noctu verò majorem capit laborem. Vide quæ ſuprà notavi ad verſ. 240.

v. 422. Μεμνημένος ὥριον ἔργον] MS. I. ὥρια ἔργα. Verſ. ſeq. MS. II. Ὅλμον μὲν τριπόδην κόπτειν. Idem v. 425. ἀπό κεν σφύραν κε τάμοιο.

v. 430. Ἀθηναίης δμωὸς] Quæ hæc eſt veſania Ἀθηναίαν habere pro Attica Cerere, quod Latini fecerunt Interpretes? Quis umquam fando cognovit Ἀθηναίαν dici Cererem? Eſtne qui ignoret Minervam eſſe præſidem artium & opificum, in primis verò fabricæ magiſtram, indeque dici Ἐργάνην, Cic. in Arateis:

Ut

Ut nemo cui sancta manu doctissima Pallas,
Sollertem ipsa dedit fabricæ rationibus artem,
Tam tornare cate contortos possiet orbes.

Ejus simulacrum erat apud Thespienses, cui Plutus assistebat, quo significabatur opibus illam Deam cumulare suos cultores strenuos nimirum opifices. Vide Pausan. in Bœoticis & Aristid. hymnum in Minervam. Julianus Imperator in fragmento orationis, p. 531. edit. Petav. Ορᾶτε ὅσα ἐγένετο τῆς Εργάνης Αθηνᾶς δῶρα. *Videte quot opificis Minervæ in nos derivata sint munera.* Αθηναίης δμωὸς est τέκτων, faber qui aratra faciebat. Sequente versu πελάσας προσαρήρεται est προσαρήρη ut suprà vers. 1. ἐννέπετε κλείουσαι, pro κλείετε. In MS. I. Voss. est προσαρήσεται. v. 432. θεῖναι ἄροτρα non est disponere aratra, sed ποιεῖν, κατασκευάζειν, ut sexcenties apud Græcos Scriptores tam vinctæ quàm solutæ orationis τίθημι pro ποιῶ usurpatur. inferiùs v. 518. τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι. *incurvum vero senem facit.* & v. 556. χρῶτά τε μυδαλέον θείη. *Corpus madidum faciat.* Equidem Latina hac Hesiodi versione nihil est insulsius, & imperitius, in qua vix ullus versus legitur sine gravi hallucinatione. Vide quàm ineptè mox duo illa aratorum genera αὐτόγυον & πηκτὸν exponant v. 432.

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα πονησάμενος κατ' οἶκον
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν. vertunt:

Bina verò disponito aratra domi laborans
Dentatum & compactum.

Quid est aratrum dentatum? An quod dentale habet? Nonne & πηκτὸν habet dentale? Hunc errorem facilè potuissent declinare, si Veterum consuluissent expositiones, quæ docent αὐτόγυον ἄροτρον esse quod habet burim suopte ingenio curvam, illamque non clavis affixam temoni & dentali, sed quod totum ex uno ligno conficiebatur. de buri Virgil. I. Georg.

Continuò in sylvis magna vi flexa domatur
In burin, & curvi formam accipit ulmus aratri.

hoc est ulmus seu ulmi ramus inflexus natura sua à rustico continuò seu per aliquot annos semper magis magisque inflectitur, ut sic curvus adolescat in burim, ut naturaliter curvus & aptus sit ad burim. Buris verò sive *bura*, Græcis γύης, est propriè infima pars temonis. malè vulgò *dentale* exponitur à viris doctis, cùm dentale aptetur buræ; Hesych. Γύης τὸ κατώτατον μέρος τῆς ἰστοβοέως ἐν τῷ ἀρότρῳ. αὐτόγυον δὲ τὸ μὴ σύνθετον, ἀλλ' ἐξ ἑνὸς ξύλου· Γύης *est infima pars temonis in aratro.* Αὐτόγυον *est non compositum, sed ex uno ligno.* Inde & Proclus ad h. l. λέγεται δὲ γύης ὅτι ἀεὶ παρὰ τὴν γῆν ἐστιν. Αὐτογύῳ opponitur ἄροτρον πηκτὸν, quod non ex uno ligno, sed variis est conflatum & compactum. Eratosthenes in Architectonico utrumque describit apud Scholiasten Apollonii Rhodii: Δύο ἀρότρων εἰσὶν εἴδη· τὸ μὲν πηκτὸν, τὸ δὲ αὐτόγυον· πηκτὸν μὲν τὸ ἐκ συμβολῆς ἔχον τὸ ἔλυμα. ἔστι δὲ ἔλυμα, ἐν ᾧ ὁ ὕννις ἐντίθεται. τὸ δὲ ξύλον τὸ ἀπὸ τοῦ ἐλύματος τεῖνον ἐπὶ τοὺς βόας, γύης καλεῖται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ γύου ἱστοβοεύς. τὰ δὲ ζυγοῦ τὰ ἐπὶ τοὺς αὐχένας τῶν βοῶν ἐπιτιθέμενα οἱ μὲν ζεύγλας, οἱ δὲ μέσαβα λέγουσι. Τοιοῦτον μὲν τὸ πηκτόν. αὐτόγυον δή ἐστιν οὗτινος τὸ ἔλυμα οὐκ ἔστιν ἐκ συμβολῆς. *Sunt duo aratrorum genera: quorum alterum non compositum. Compactile quidem habet dentale quod cum aliis committitur. Est autem dentale cui vomer includitur. Lignum verò quod à dentali extenditur ad boves vocatur buris, quod verò à bura temo. Illam vero partem jugi, quæ cervicibus boum imponitur alii vocant* ζεύγλας, *alii* μέσαβα. *Tale quidem est compactile aratrum. Non compositum vero est, cujus dentale non committitur*; nimirum clavis & arte cum aliis aratri partibus, sed est unum lignum ex quo dentale, buris, temo. Inde apparet quam egregios Interpretes egerint in

in versibus paullò præcedentibus exponendis, qui de Græco Latinum fecerunt Hesiodum:

> Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας
> Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἱστοβοῆϊ.

Nempe cum Atticæ Cereris famulus temoni insigens Clavis adjunctum stivæ aptaverit. Quot ferè verba tot errata. De Atticæ Cereris famulo antè dictum Num ἔλυμα est temo, ἱστοβοεὺς stiva? Perverterunt omnia. Stiva est postrema aratri pars, Græcis ἐχέτλη· ἱστοβοεὺς prima illa temonis nimirum pars, quæ inter boves protenditur. Ελυμα est dentale. Eratosthenes: Ελυμα ἐν ᾧ ὕννις ἐντίθεται. Ελυμα *est cui vomer inducitur.* Proclus; Υννις ἐστὶ τὸ σίδηρον αὐτὸ τὸ ἐν τῷ ἀροτριᾷν σχίζον τὴν γῆν· τοῦτο δὲ τῷ ἐλύματι περιήρμοσται ἄνωθεν ἐμβεβλημένον εἰς αὐτὸ τὸ κοῖλον ὄν. Υννις *est ferrum quo in arando terra scinditur. Hoc vero adaptatur* ἐλύματι *superius injectum ubi cavum est.* Ελυμα Latinis dicitur dentale. Servius: *Dentale est lignum in quod vomer includitur.* Varroni dens dicitur, lib. IV. de Lat. lingua: *Rutrum ut ruitum à ruendo: aratrum quod eruit terram. Ejus ferrum vomer, quod vomit eo plus terram. dens quod eo mordetur terra.* Alii tamen in medio aratro ἔλυμα locant, & sic appellant commissuram, qua γύης & ἱστοβοεὺς conjungitur. Tzetzes: Ελυμα τὸ μέσον τοῦ ἀρότρου, ὅπου ὁ γόμφος βληθεὶς συνηλοῖ τὴν γύην καὶ τὸν ῥυμόν. Ελυμα *est medium aratri, ubi clavus impactus committit burim & temonem.* Proclus paullò antè: ἔλυμα μέρος τι τοῦ ἀρότρου ἐν τῷ μέσῳ ὄν, ἔνθα συμβάλλεται ὁ γύης τῷ ἱστοβοεῖ. ἔλυμα δὲ παρὰ τὸ ἐλύειν ὅ ἐστι καλύπτειν. Ελυμα *pars aratri in medio, ubi committitur buris cum temone.* Dicitur autem ἔλυμα ab ἐλύειν, quod est, *tegere.* Veram hanc observationem non esse Procli, sequens annotatio ostendit quæ accuratè ἀρότρου κατασκευὴν docet, ejusque partes enarrat. Inde tamen hausit Etymologici magni auctor qui iisdem verbis utitur. In hunc verò errorem hos omnes induxerunt malè intellecti Hesiodi versus, quod modò produximus: Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς &c. Hos isti Grammatici ita ceperunt quasi ἐν ἐλύματι impingeretur & ἱστοβοεὺς & γύης, quæ partes per ἔλυμα conjungerentur. Sed falsi sunt. Hesiodus dicit: burim inventam impinge dentali, illique buri adapta clavis temonem. Pollux lib. I, cap. 13. ᾧ ὁ ῥυμὸς ἐνήρμοσται ἔλυμα. τὸ δὲ ἀροῦν σιδήρειον ὕννις. ἧς τὸ ἄκρον νύμφη. ὁ δὲ ὁ ῥυμὸς ἥρμοσται ἐκ τῶνδε· τὸ μὲν ἐπικαμπὲς αὐτοῦ, ᾧ ὑποτείνεται, τὸ ἔλυμα γεγομφωμένον, γύης. τὸ δὲ μετὰ τὴν γύην ἱστοβοεύς. *Cui temo adaptatur* ἔλυμα, *dentale. terram vero arans ferrum* ὕννις, *vomer. cujus suprema pars* νύμφη. *Temo vero aptatur ex his partibus. Pars ejus curva, cui subnectitur dentale clavis adfixum,* γύης, *hoc est buris vocatur. quod vero post burim,* ἱστοβοεύς, hoc est temo. Sic autem legendus hic locus. Vulgò legitur: ᾧ ὁ ζυγὸς ἐνήρμοσται ἔλυμα. quod falsum. vide & Favorinum & præcipuè Proclum ad hunc locum. Sed de hac aratorum antiquorum forma & confectione alibi pluribus egimus.

v. 436. Δρυὸς ἔλυμα, πρίνοιο γύην] MS. uterque: πρίνου τε γύην.

v. 450. Χείματος ὥρην Δεικνύει ὀμβρηροῦ] Emenda ex Palatino & Vossiano codice I. aliisque ὀμβρηροῦ, imbriferi, pluvialis.

v. 452. Ελικας βόας] Hesych. ἕλικας, ἑλικοκεράτους, ἐπικαμπῆ τὰ κέρατα ἔχοντες. Qui cornua habent introrsum reflexa. Quæ vera notio est hujus vocis. Latinis dicuntur camuri. Philargyrus ad Virgil. III. Georg. v. 55.

> *Et camuris hirtæ sub cornibus aures.*

Camuri boum sunt qui conversa introrsum cornua habent: quibus contrarii patuli, qui cornua diversa habent: lævi quorum cornua terram spectant. His contrarii licini, qui sursum versum cornua habent. Eadem Servius habet nisi quod malè *lævi* apud hunc omissum.

Pa-

Patuli enim sunt qui cornua diversa habent, hoc est, extrorsum flexa, qui opponuntur camuris, lævi verò licinis. Festus: *Camara & camuri boves à curvatione, & Græco καμπή.* Boves nimirum camuri à curvatione cornuum camurâ sic dicuntur.

v. 454. Ἀπανήνασθαι] MS. I. ἀπαρνήσασθαι. MS. II. ἀπανήσασθαι. quasi ab ἀπαυνέομαι. Sed ἀπαρνήσασθαι videtur quoque Proclus agnoscere: Τὸ γὰρ αἰτῆσαι εὐχερές ἐστιν. ἀλλὰ τὸ ἀπαρνήσασθαι καὶ μὴ δοῦναι εὐχερέστερον. Sed vulgata præstat.

v. 458. Εὖτ' ἂν δὴ πρώτιστ' ἄροτος] MS. uterque, & Proclus: εὖτ' ἂν δὴ. quos sequor. Ἄροτος hîc est tempus arandi, non ipsa aratio, ut messis, sæpè messis tempus: πλήθουσα ἀγορά, tempus quo maxima est in foro hominum frequentia: prima fax, tempus quo vesperi faces accenduntur, & mille talia. Versu sequente MS. uterque δεῖ τότ' ἐφορμηθῆναι.

v. 462. Εἴαρι πολεῖν] Uterque codex: πωλεῖν. Glossæ prioris, πώλει, ἀνάστρεφε. Nonnulli legerunt ἦρι πολεῖν. quæ pro varia lectione prioris libri margini erant adscripta. Nihil muta. Vide suprà ad vers. V. Hesiodum Ennius imitatur, qui eadem ratione dixit *polire agros* pro vertere. Hoc enim est à πολεῖν. inde & *interpolare*.

v. 465. Εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ] Interpp. Latini: *Supplica Jovi terrestri.* Quisnam ille terrestris Jupiter? Quæ Tzetzes de sua εἱμαρμένῃ inculcat hîc & aliis pluribus in locis, nugæ sunt. Χθόνιος Ζεὺς est Jupiter inferus. Χθόνια Græcis dicuntur quæ sub terra sunt, καταχθόνια. Χθόνιοι θεοὶ sunt Dii inferi. Hinc sæpè in Græcis inscriptionibus ΧΘΟΝΙΟΙϹ ΘΕΟΙϹ. quod in Latinis est *Diis manibus*. In aliis verò θεοῖς καταχθονίοις. Sic commemoratur in monumentis antiquis χθόνιος Ἑρμῆς, *Mercurius infernus*, qui animas corpore solutas ducit ad inferos. Sicut apud Homerum καταχθόνιος ζεὺς est qui nostro χθόνιος. Æschylo in ἱκετ. v. 164. dicitur Ζεὺς κεκμηκότων. *Jupiter mortuorum.* Hesych. χθόνιος Ζεὺς ὁ ᾅδης. Ab aliis Græcis Poëtis dicitur & χθόνιος βασιλεύς. In Theog. 767. θεὸς χθόνιος. Et Proserpina dicitur χθονία, scilicet βασίλισσα, Regina infera. Euripidi Furiæ sunt χθόνιαι θεαί. Nec hoc ignoravit Proclus, sed cur Pluto ab agricolis sit invocandus nescivit. Id verò inde est quòd Plutonis ditioni & potestati subjecerint terram & omnia quæ sub terra sunt, illumque crederent esse datorem illarum divitiarum quæ ex terra proveniunt. Onomacritus hymno in Plutonem, qui sub Orphei nomine circumfertur:

Πλουτοδοτῶν γενεὴν βροτέην καρποῖς ἐνιαυτῶν.
Divitias largiens humano generi fructibus annuis.

Cic. II. de Natura Deorum: *Terrena autem vis omnis atque natura Diti patri dedicata est: qui dives ut apud Græcos* Πλούτων, *quod recidant omnia in terras, & oriantur è terris.* Plutus in Timone Luciani ad Mercurium: Οὐδὲ ὁ Ζεὺς ἀλλ' ὁ πλούτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτούς, ἅτε πλουτοδότης καὶ μεγαλόδωρος καὶ αὐτὸς ὤν. δηλοῖ γοῦν καὶ τῷ ὀνόματι. *Non Jupiter, sed Pluto me mittit ad eos, qui & ipse divitiarum dator est, & magnorum largitor, quod suo etiam nomine declarat.* Nimirum sicut πλούτων apud Græcos à πλούτου δόσεως, sic propter eamdem rationem Latinis Dis dicitur, quod divitiarum dator sit. Refert huc quoque Arnobius raptum Proserpinæ ex veteribus Mythologis: *Ille qui raptam Dite à patre Proserpinam dicit, non, ut reris, in turpissimos appetitus viraginem dicit raptam; sed quia glebis occulimus semina, ipse sub terram Deam, & eum orco significat fœdera genitalis conciliare fœturæ.* Vide Porphyrium apud Eusebium de Præparat. Evangelica lib. III. cap. 3. Hinc & Proserpina numinibus agricolarum accensebatur. Augustinus IV. de Civit. Dei, cap. 8. *Præfecerunt Proserpinam frumentis germinantibus.* Arnob. III. ad-

adverſus gentes: *Et quod ſata in lucem proſerpant cognominatam eſſe Proſerpinam.*

v. 466. Ἱερὸν ἀκτήν] Delenda hîc diſtinctio. Nam εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ pertinet ad verſum ſequentem, ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου. Incipiens arationem ſupplica Plutoni, ut opus fortunet. Ἀρότου. rectè MS. ſecundus. In primo ut & editionibus ἀρότρου. perperam. Supra v. 384.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ· ἀρότοιο δὲ δυσομενάων.

Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe metere, arare vero occidentibus.

Ἐκτελέα βρίθειν verò in initio hujus verſus eſt: *Ut matura grandeſcant.* Luſtricum carmen apud Catonem: *Mars pater te precor, quæſoque uti tu fruges, frumenta, virgulta, vineta grandire beneque evenire ſiris.* Accius Meleagro: *Fruges prohibet pergrandeſcere.* Hinc *grandia frumenta* apud Virgil. IV. Æn. v. 405.

—— *pars grandia trudunt*
Obnixæ frumenta humeris.

& apud alium Poëtam *grandia farra.* Contra *vegrandia farra* apud Ovid. III. Faſtor.

—— *vegrandia farra coloni*
Quæ male creverunt, veſcaque parva vocant.

v. 468. Ὄρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτα ἵκηαι] Legendum puto: ἵησι. *Temonem tergis boum immittas,* ferias temone terga.

CAPUT XVIII.

Heſiodus ter emendatur, ſemel Proclus. Μέσαβον, μέσταβον. Pollux emaculatus. Εὐθημοσύνη, κακοθημοσύνη. Βιότου αἱρεύμενος. Εὐοχθέων. Ἠελίου τροπαὶ bruma. Heſiodi locus non intellectus adhuc exponitur. Ἥμενον ἀμᾶν. Κάθεσθαι. Sedere. Deſidere. Οὐχ ἕδος. Χαλκήϊος θῶκος. Λέσχαι. Stationes. Athenienſium Garrulitas & nimium novarum rerum ſtudium. Λεσχῶν multitudo Athenis. Προσλέγειν κακά. Δεικνύειν. Oſtendere. Μέμυκε γοῦα. Orpheus emendatus. Καλιαί.

v. 469. ΕΝδρυον ἑλκόντων μεσάβῳ] Lege ex utroque MS. μεσάβων. Jam olim de lectione hujus loci incertos animi fuiſſe viros eruditos, qui in hoc Scriptore non negligenter ſunt verſati, Proclus oſtendit, qui utramque lectionem affert & exponit. Vulgatam ut tueatur ibi vide. De hoc noſtra ſic diſputat: Ἑλκόντων μεσάβων] (ſic lege ex MS. Gudii, vulgò malè μεσάβῳ) τὰ μέσταβα μεστάβων, λέγονται δὲ αἱ τοῦ ζυγοῦ γλυφαί. Καὶ ὁ Καλλίμαχος· μέσταβα βοῦς ὑποδύς. Ἑλκόντων τῶν βοῶν τὸ ἔνδρυον τῶν μεστάβων, τὸν ζυγὸν ἐν ᾧ αἱ γλυφαὶ, ἔνθα οἱ αὐχένες τῶν βοῶν δέδενται. Sed melior hoc loco Tzetzes: Εὔχου τῇ χθονίῳ εἱμαρμένῃ ὅταν ἄρξῃ ἀροτριᾷν, καὶ οἱ λῶροι τοῦ ζυγοῦ ἕλκωσι τὸν ῥυμὸν δηλονότι τῶν βοῶν κινουμένων. *Precare terreſtrem Providentiam cum inceperis arare, & lora jugi traxerint temonem, bobus ſcilicet moventibus.* Eſt enim μέσαβον & μέσταβον lorum quo boves alligantur temoni. Pollux I, 13: Ὁ πλατὺς ἱμὰς ὁ τῷ ζυγῷ παρακαθαπτόμενος ἐχέβοιον, καὶ μέσαβα, καὶ μέσαβον (ſic lege ex MS.) καλεῖται. καταλαμβάνουσι δὲ αὐτὸν ὅταν περιειλῶσιν εἰς τὸ τοῦ ζυγοῦ τρύπημα,

κερ-

κερκίδα ξυλίνην ἐμβαλόντες ἢ καλεῖται ἔμβρυον ἢ ἔνδρυον. *Lorum latum jugo adnexum vocatur* ἐχέβοιον, & μέσαβοι, & μέσαβον, *quo utuntur cum in jugi foramen immittunt paxillum ligneum, quem* ἔμβρυον *aut* ἔνδρυον *vocant.* Valdè appositè ad hunc locum. Sanè ἔνδρυον Proclus quoque δρύϊνον πασσαλίσκον quernum paxillum exponit, qui infigitur foramini jugorum ne lora, quæ temonem trahunt & boves illi alligant, excidant. Plerisque tamen est ipse ἱστοβοεύς, seu ζυμός. Sed, puto, συνεκδοχικῶς, ut posteà temo pro ipso aratro.

v. 472. Εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη] Uterque codex εὐθυμοσύνη, sicut & sequente versu κακοθυμοσύνη, qui tamen non sunt sequendi. Nec Latini Interpretes, qui imperitissimè vertunt *industria*, & *ignavia*. Diu est quòd non solùm Proclus, sed viri etiam nostræ ætatis doctissimi clamarint, εὐθημοσύνην esse concinnam rerum dispositionem, cùm omnia rectè & ordine geruntur & collocantur; κακοθημοσύνην verò ordinem confusum, cùm res malè digeruntur, nihil via & ratione agitur, nihil loco fit. εὐθήμονες, qui omnia benè & ordine disponunt. Æschylus Choëphoris:

Δμωαὶ γυναῖκες δωμάτων εὐθήμονες.

Ancillæ domum ordinantes.

Scholiastes antiquus: Τοῦτ' ἔστιν εὐπρεπῶς εὖ τιθεῖσαι τὰ κατὰ τὸν οἶκον. Vide viri sine dubitatione doctissimi P. Leopardi Emendat. lib. V. cap. 2. In eodem versu in MS. I. legitur σπέρμα καταχρύπτων.

v. 476. Βιότοιο ἐρεύμενον] Si Moschopuli interpretatio accipienda legendum ἐρευγμένον. Tradit enim Hesiodo positum esse pro ἐρευγόμενον. Idque esse abundantem, ab ἐρυγῇ quod significet copiam divitiarum, per translationem à stomacho petitam, qui non ructet nisi cibo sit repletus. Sed hæc perquam dura est translatio & inconcinna. MS. Vossianus legit βιότου αἱρεύμενον, *victu fruentem.* Quæ quin vera Hesiodi lectio sit nullus dubito. Est constructio Attica, ut ἔφαγε τοῦ ἄρτου, qua lectionem vulgatam etiam tuetur Moschopulus. Videtur confirmare Proclus, qui ἐκ πόνων ἕξεις καρποὺς, sicut & Tzetzes, qui μεταλαμβάνοντα τοῦ βιότοιο καὶ τῆς ζωῆς exponit, quamvis apud hos etiam legatur ἐρεύμενον.

v. 477. Εὐοχέων] Repone ex Proclo, Moschopulo, Eustathio, & antiquioribus nonnullis editionibus, εὐοχθέων, benè instructus cibis. Vidit & D. Heinsius & Isaacus Casaubonus ad Athenæum.

v. 479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς] Per ἠελίοιο τροπὰς hîc intelligi χειμερινὰς liquidò constat. Vertendum ego: *si brumis araveris.* Cic. II. de Nat. Deorum c. 7. *Solis accessus discessusque solstitiis brumisque cognosci.* Veteres solstitium æstivum κατ' ἐξοχὴν solstitium dicunt: quod verò vulgò hibernum solstitium appellatur, melioris ætatis Scriptores appellant *brumam.*

v. 480. Ἥμενος ἀμήσεις] Ἥμενον ἀμᾶν non est, quod omnes Græci Latinique volunt, sedere in metendo propter culmorum raritatem & brevitatem. Non vidi Interpretem, qui hunc locum intellexerit. Ἥμενον ἀμᾶν est tempore messis, cùm alii occupantur & exercentur in demetendis & congerendis frugibus, otiosum esse, nihil habere quod agas, quia ager nullos tulit fructus ob serotinam arationem. Græcis enim & Latinis *sedere* est otiosum esse. Demost. Philipp. II. πολὺ γὰρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν Θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὑμῖν ἐνούσας ἢ ἐκείνῳ· ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα οὐδὲν ποιοῦντες. *Plures occasiones rei bene gerendæ se nobis offerunt quàm Philippo, quæ sunt significationes benevolentiæ Deorum erga nos. sed sedemus, ut video, nihil molientes.* Non longè post: Τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας, καὶ καθ' ἕκαστον ἐν μέρει. τὰ δὲ ὑμέτερα αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. *Alios plerumque universos ac singulos conservastis, nunc amissis vestris sedetis.* Bacchylides: οὐδ' ἕδρας ἔργον οὐδ' ἀμβολᾶς. *Non est seden-*

ſedendi tempus & cunctandi. pro quo Homerus οὐχ' ἕδος, *non eſt ſedendi tempus.* Iliad. ω.

—— Ἠῶθεν γὰρ
Θήσονται περὶ ἄστυ μάχην ἑλίκωπες Ἀχαιοί
Ἀσχαλόωσι γὰρ οἵγε καθήμενοι, οὐδὲ δύνανται
Ἰσχειν ἐσσυμένους πολέμου βασιλῆες Ἀχαιῶν.

Mane autem committent pugnam circa urbem nigris oculis Græci. Hi enim indignantur ſedentes, neque poſſunt continere cupidos pugnandi Græcorum reges. Cic. pro Roſc. *Cum jam proſcriptionis mentio nulla fieret, cum etiam ii qui antea proſcripti erant, ſederent, nomen refertur in tabulas S. Roſcii.* Id. in Piſon. *An poteſt ulla eſſe excuſatio non dicam male ſentienti, ſed ſedenti, dormienti in maximo reipublicæ metu conſuli?* In Verr. *Quid ſedes Verres? quid ſpectas?* Lib. XVI. epiſt. ad Fam. 3. *Iis enim ventis iſthinc navigatur, qui ſi eſſent, nos Corcyræ non ſederemus.* Sic & *deſidere*, & *reſidere*: hunc *deſes, reſes, deſidia.* Terent. *Fruſtrà ubi totum deſedi diem.* Sueton. Jul. *A quo ad arceſſendam claſſem in Bythyniam miſſus, deſedit apud Nicomedem.*

v. 485. Εἰ δέ κεν ὀψ' ἀρόσῃς] MS. I. ἀρόσεις.

v. 490. Οὕτω καὶ ὀψαρότης προτηρότῃ ἰσοφαρίζοι] MS. I. προαρηρότι ἰσοφαρίζοι. MS. II. ἰσοφαρίζει. Scribendum, ἰσοφαρίζοι quod & Guietus monuit.

v. 493. Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον] Interpretes: *Præteri autem æneam ſedem.* ſed vertendum: *officinam ærariam*, ſeu *ferrariam* quæ omnibus patebant, in quibus ſolebant pauperes confabulari, quin & dormire. Homerus Odyſſ. σ. vocat χαλκήϊον δόμον, ubi Melantho ad Ulyſſem, quem pro mendico habebat:

Οὐδ' ἐθέλεις εὕδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν
Ἠέ που ἐς λέσχην.

Non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam tabernam. Vide ibi Euſtath. Θῶκος enim hîc idem eſt quod δόμος, officina, taberna, locus ubi commoramur. Noſter alibi:

Φεύγειν δὲ σκιεροὺς θώκους καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον.

Fuge opacas domos & matutinum ſomnum. Hinc θωκεῖν eſt commorari in aliquo loco. Heſych. θωκεῖ, κάθηται, ὁμιλεῖ. Λέσχαι ſunt porticus, baſilicæ, tabernæ, aliaque loca publica in quibus otioſi confabulandi causâ conveniebant. Latini vocant ſtationes. Plin. II, ep. 9. *Prenſo amicos, ſupplico, ambio domos, ſtationeſque circumeo.* Sueton. Neron. 37. *Salvidieno Orfito objectum eſt quod tabernas tres de domo ſua circa forum civitatibus ad ſtationem locaſſet.* Poſterioribus temporibus ſcholas dixerunt, ut multis docet Vir ſummus, Thomas Reineſius ep. 36. ad Rupertum. Tales λέσχας & ſtationes Athenis trecentas & ſexaginta fuiſſe Proclus ad hunc locum teſtatur. Quod nemo mirabitur qui meminerit Atticos fuiſſe valdè garrulos, novaque audiendi præcipuè de aliorum vita & rebus percupidos. Dicæarchus ἐν βίῳ Ἑλλάδος· Οἱ μὲν Ἀττικοὶ περίεργοι τῶν λαλιαῖς, ὕπουλοι, συκοφαντώδεις, παρατηρηταὶ τῶν ξενικῶν βίων. *Athenienſes ſunt valde dediti inanibus confabulationibus, occulti, ſycophantæ, exploratores vitæ aliorum.* quod confirmant egregiè verba Lucæ in Actibus Apoſtolorum. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. *Athenienſes autem omnes & inquilini peregrini nulli alii rei vacabant, niſi aut dicendis aut audiendis rebus novis.* Probo verò hîc lectionem, quam ex antiquo codice primus prodidit G. Canterus, ἐπαλέα λέσχην. Eam agnoſcit quoque codex Voſſianus primus cum interpretatione θερμὴν φλυαρίαν.

v. 499. Κακὰ προσελέξατο θυμῷ] Latini Interpretes in recentioribus editionibus: *animum ſuum increpat.* perabſurdè. quantò rectiùs antiquiores: *mala verſat in animo.* Προσλέγειν κακὰ eſt κακὰ ἐννοεῖν ἐν ἑαυτοῦ ψυχῇς, ut rectè Græci magiſtri.

nimi-

nimirum cogitare de furtis, latrociniis, sacrilegiis aliisque malis vitam tuendi artibus, ad quas compellit paupertas, quæ *crimina suadet ingeniis*, ut Claudianus ait. Sicut autem λόγος, λέγω, διαλέγομαι, φράζω, φημὶ, sic & προσλέγω, non solùm de oratione, sed & ratione & cogitatione dicuntur.

v. 502. Δείκνυε δὲ δμώεσσι] Præclarè D. Heinsius docuit δεικνύειν hîc esse *dicere*. Sic & Latinis *ostendere*. Cic. V. ad Fam. 12. *Cum mihi sæpe ostenderis te accuratissime nostrorum temporum consilia & eventus litteris mandaturum.* hoc est, dixeris, declaraveris. lib. IV. ep. 1. *Eadem omnia quæ à te de pace & Hispaniis dicta sunt ostendi me esse dicturum.* Lib. I. ep. 9. *In eo ipso quod te ostendis esse facturum*, h. e. dicis, scribis. Sallust. Jugurth. 30. *Multa superba & crudelia facinora nobilitatis ostendere.* commemorare. C. Nepos Epaminond. *Micythus Epaminondam convenit, & causam adventus Diomedontis ostendit.* pro-θέρεος MS. I. θέρευς.

v. 508. Μέμυκε δὲ γαῖα] Hunc locum optimè exposuit vetus Scholiastes Nicandri ad Theriacῶν v. 626. qui contendit μέμυκε hîc esse clauditur, constringitur gelu terra, ἐπειδὴ πάντα ἐν χειμῶνι συνεσταλμένα εἰσὶ καὶ ἠσφαλισμένα. quòd omnia hyemis tempore clausa & constricta frigore rigeant. Vide Proclum quoque ad hunc locum. Orpheus in descriptione hyemis, quam Hesiodum hîc aiunt esse imitatum :

Πολλαὶ οὐρανόθεν καὶ ἐπαρτέες ἐκ νεφελάων
Τῆμος ἐπέρνυνται φηγοῖς καὶ δένδρεσιν ἄλλοις
Οὔρεσί τε, σκοπέλοις τε, καὶ ἀνθρώποις ἐρεθύμοις
Πηγυλίδες, καὶ ἔσονται ἀμειδέες. αἳ δὲ γὰρ ὄντως
Τρύχουσιν καὶ θῆρας ἐν οὔρεσιν, οὐδέ τις ἀνδρῶν
Προβλώσκειν μεγάρων δυνάται κατὰ γυῖα δαμασθεὶς
Ψύχει λευγαλέῳ· πάχνῃ δ' ὑπὸ γυῖα μέμυκε.

Multa de cœlo & crebra & nubibus tunc incidit fagis & aliis arboribus montibusque & rupibus & hominibus mœstis glacies, & erunt adspectu tristes. Illa enim affligit & animalia in montibus neque mortales prodire ex ædibus possunt, quia membra uruntur frigore acri, geluque membra constringuntur. In tertio versu scripsimus ἀμειδέες. sicut apud Poëtam ἀμείδητοι νύκτες, tristes noctes. Latinis, tristis hyems. vulgo legitur sine sensu : ἀμειβέες. Sed hoc vitium D. Heinsium quoque deprehendisse postea cognovi.

v. 503. Ποιεῖσθε καλιὰς] Est exstruite ædes, tuguria. καλιαὶ enim & καλιοὶ sunt ædiculæ, casæ. sic & suprà v. 305.

Ὥς κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί.

Ut tibi æstate collecto victu impleantur tuguria. Quamvis propriè ibi dici de horreis Veteres notent. Hesych. Καλιοὶ τὰ εὐτελῆ οἰκήματα. Idem : οἱ μικροὶ οἶκοι καλιαὶ καὶ καλίδια. Vulgò *nidos componite* vertunt. Novi apud Latinos interdum etiam nidos dici tenuiores ædes, & quosvis secessus, sed in versione præstat propriis uti vocabulis.

v. 510. Πιλνᾷ] MS. I. πλδνᾷ, II. Codex : πτνᾷ. quod non improbem. Hinc πτνᾶς apud Homerum, teste Eustathio, est προσπίπτων. Et πιλνέω. Hesych. πιλνεῖ, πίπτει, ἐκτείνει.

v. 513. Ἀλλά νυ καὶ τῶν ψυχρὸς ἐὼν διάησι] Non intellexerunt hujus loci sensum Interpretes, cùm vertunt : *quas nihilominus frigidus existens perflat.* Verte : *sed & has frigidus valde perflat.* Τῶν hîc ut sæpe apud Poëtas pro τούτων. Quod & Moschopulus monuit & auctor glossarum ineditarum codicis Vossiani. Δασύστερνα & ταινύτειχα vulgò interpretantur *hirsuta.* Sed Latinis non dicuntur hirsuta quæ villosas habent cutes, sed quæ setosas, ut porcorum, aprorum, echinorum. Cic. de Nat. Deorum : *Quarum animantium aliæ coriis tectæ sunt, aliæ villis vestitæ, aliæ spinis hirsutæ.*

CAPUT XIX.

Επηετανὸν. Ανόςεος. Κυάνεος niger. Πανέλλωες. Μυλιᾶν, Μαλκιᾶν. Cratis correctio in Hesiodo probata. Proclus correctus. Crates Mallotes. Νὴψ. Hesiodus leviter emendatus. Χλαῖνα, læna. Πῖλοι. Αρνακίδες. Pollux emendatur. Πέλωτρα. Πίδια. Αναξυρίδες. Σκελέαι. Rursus Polluci duo loca restituta. Διφθέρα.

v. 517. Ουνεκ' ἐπηετανοὶ τρίχες αὐτῶν] Επηετανοὶ τρίχες Latinis Interpretibus sunt *annui villi*. Sed Græci erant audiendi qui benè explicant δασεῖαι, ἐ διαλείπουσαι, συνεχεῖς, villi densi, spissi, quibus opponuntur rari. Επηετανὸς sæpè est affluens, copiosus. Hesych. Επηετανὸν, συνεχὲς, ἀδιάλειπτον, παρατεταμένον διὰ παντὸς τῆ χρόνε, δαψιλές. Homer. Οδυσ. δ.

Αλλ' αἰεὶ παρέχουσιν ἐπηετανὸν γάλα θῆσθαι.

Sed semper præbent copiosum lac mulgendum.

Οδυσ. θ.

—— λίην γὰρ ἀεικελίως ἐδαμάσθην
Κύμασιν ἐν πολλοῖς, ἐπεὶ ἐ κομιδὴ κατὰ νῆα
Ηεν ἐπηετανός.

Miserrime vexatus in fluctibus immensis, quoniam commeatus abundans non erat in navibus. Vide ad utrumque locum Eustathium.

v. 520. Εντοσθε φίλη παρὰ μητέρι μίμνει] MS. primus: ἔντοσθεν μίμνει παρὰ μητέρι κεδνῇ.

v. 523. Νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκε] MS. I. Μυχίη καταλέξεται ἔνδοθι οἴκε. quod non improbem. Μυχίη MS. glossæ ejusdem libri exponunt ἔνδοτος. Nimirum μυχίη est quæ ἐν μυχῷ δόμων, ut Homerus loquitur, in interiore ædium parte versatur, quæ Græcis dicitur θάλαμος παρθενῶν & Gynæconitis. Hinc ἐκ θαλάμε παρθένος Theocrito est virgo, quæ in thalamo versatur, innupta puella. Stat. I. Theb.

Nec mora præceptis cum protinus utraque virgo
Arcano egressæ thalamo.

quò nemo accedit nisi propinqua cognatione conjunctus, ut C. Nepos ait. Sic & Proclus legisse videtur, qui exponit εἴσω μυχῶν τῆ οἴκε παρθενευομένην.

v. 524. Οτ' ἀνόςεος ὃν πόδα τένδει] Antigonus Carystius in παραδόξων συναγωγῇ, cap. 25. legit τέμνει. Ο δὲ πολύπους, inquit, ἐν τῷ χειμῶνι τὰς πλεκτάνας αὐτὲ κατεσθίει· τῦτ' ἐστὶν

Ηματι χειμερίῳ ὅτ' ἀνόςεος ὃν πόδα τέμνει.

Polypus hyeme suos comedit cirros. Hoc significat: Tempore hiberno quando exossis Polypus suum pedem arrodit. Quod Hesiodus πόδα πολύποδος, hoc Antigonus πλεκτάνας nominat, Philes verò & Ælianus πλοκάμους. Inde proverbium cujus Hesychius meminit: Πολύποδος δίκην αὐτὸς ἑαυτὸν καταφαγών. Observatu verò dignum est quod notavit Moschopulus ἀνόςεον esse Lacedæmoniorum vocem, sicque eos appellasse πολύποδα.

v. 527. Κυανέων ἀνδρῶν] Κυάνεος quidem proprie est cæruleus, ἐρανοειδὲς χρῶμα. Κύανος enim est color cæruleus: sed sæpè etiam ponitur pro nigro. Hesych. Κυάνεον μέλαν. Κυανέη μέλαινα, φαιά. Dionysius Characenus v. 586.

Μέσφ' ἐπὶ κυανέες νοτίην ὁδὸν αὖτις ἐλάσῃ.

Donec ad nigros (Æthiopes) *australem viam rursus confecerit.* De India v. 1112.

Τῷ

Τῷ γαίης ναέται μὲν ὑπὸ χροιὰ κυανέοισι
Θεσπέσιον λιπόωντες.

Quare terræ habitatores quidem corpore sunt nigro mire pingues.

v. 528. Πανελλήνεσσι] Non vertendum universis Græcis, ut vulgò; sed simpliciter Græcis. Πανέλληνες enim tempore Hesiodi, Homeri, Archilochi appellabantur Græci ad differentiam Ἑλλήνων propriè sic dictorum. Hellenes autem tum temporis dicebantur Phthiotidis incolæ, quod nomen acceperunt ab Hellene Deucalionis filio, qui illius partis Thessalia Rex fuit. Ante hunc nominabantur Γραικοί, quod Latini retinuerunt. Hinc Homerus Achillis populares & subjectos vocat Myrmidones & Hellenes. Achilles autem imperabat Phthiotidi. Hi itaque cùm propriè dicerentur Ἕλληνες, reliqui Græciæ populi dicti sunt Πανέλληνες. Vide Thucydidis procemium, Strabonem lib. VIII. Apollodor. lib. I. Biblioth.

v. 530. Λυγρὸν μυλιόωντες] Suidas: μυλιόωντες, θρηνοῦντες. Proclus: διεστραμμένοι καὶ συγκυφθέντες ὑπὸ τοῦ κρύους. Ut apud Phædrum: *Musca contracta frigore.* Alii tamen omnes μυλιᾷν putant esse κινεῖν καὶ συγκρούειν ὀδόντας ὑπὸ τῆς ψυχρότητος, quod Matthæo est βρυγμὸς ὀδόντων. Tertulliano *frendor dentium.* Sed frigus ferarum æquè ut hominum dentes collidere quis vidit, quis tradit? Mallem itaque cum Crate legere μαλκιόωντες. Μαλκιᾷν, μαλκεῖν, μαλκαίειν est frigore rigere, διὰ ψῦχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρῆσθαι. Ut Etymologici magni auctor exponit. Aratus:

—— Τῆμος δὴ κρύος ἐκ Διὸς ἐστὶ
Ναύτῃ μαλκιόωντι κακώτερον.

Vertit Cæsar Germanicus:

Tunc rigor, ut rapidus ponto tunc incubat Auster,
Tarda ministeria. & nautis tremor alligat artus.

Ad hanc quoque lectionem puto pertinere Procli expositionem illam, διεστραμμένοι καὶ συγκυφθέντες. Sic lege, non συγκαφθέντες. Apud eumdem corruptè quoque legitur Ἰσοκράτης, pro Κράτης. Cratis enim Mallotæ Grammatici Pergameni celeberrimi, qui Aristarchi æmulus fuit & perpetuus adversarius, hæc est lectio, non Isocratis. Etymologici Magni auctor: Μυλιόωντες. Ἡσίοδος τὰ χείλη κινοῦντες, ὑπὸ τῆς ψυχρότητος ἢ συνάγοντες, ἢ τὰς μύλας συγκρούοντες. Κράτης δὲ γράφει μαλκιόωντες. Ἔστι δὲ τὸ διὰ ψῦχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρῆσθαι.

v. 535. Νίφα λευκὴν] Omnes tradunt νίφα dici per ἀποκοπὴν pro νιφάδα, quod mihi nulla ratione probatur. Non dubito esse accusativum verum obsoleti nominativi νὶψ, νιφὸς, unde Latinum *nix*. Hoc quidem nomen interiit ut infinitæ aliæ omnium ferè linguarum origines, de quibus vide eruditam diatriben doctissimi Christiani Daumii nostri. Ab hoc antiquato νὶψ est νίφω, & νιφοβλῆτες Ἄλπεις in Antholog. Alpes nive conspersæ.

v. 537. Χλαῖναν τε μαλακὴν] MS. II. χλαῖναν μὲν μαλακήν. Sic metro consulitur. Glossæ MS. exponunt ἱμάτιον παχύ. rectè. Latinis dicitur læna non chlæna, ut Hesiodi Interpretes. Erat vestimentum crassius quo utebantur ad arcendos imbres & frigus. Varro IV. de L. L. *Læna quod de lana multa. Duarum enim togarum instar: ut antiquissimum mulierum ricinium: sic hoc duplex virorum.* Sed in veriverbio labitur Romanorum doctissimus. Est enim læna à Græco χλαῖνα, sine dubio, abjecto χ, sicut ab antiquo γλὰξ γλακτὸς est lac.

v. 541. Βοὸς ἶφι κταμένοιο] Omnes Græci rectè exponunt bovis nec senio nec morbis confecti, sed qui in ipso robore & flore ætatis vi occiditur, cujus corium calceis, qui non facilè deteruntur, & contra frigus maximè muniunt, fit aptissimum. Sic apud Homerum ἱμὰς βοὸς ἶφι κταμένοιο, *lorum bovis vi occisi.* Rationem reddit Plutarchus II. Sympos. nimirum

rum pelles animalium ferro jugulatorum eſſe tenaciores, nec tam flaccidos ac tam facilè rumpi, quàm pelles animalium quibus morbus aut ſenectus mortem attulit. Veteres ex crudo corio calceos conficiebant, Latinis perones dicuntur.

v. 542. Πίλοις ἐντοσθε πυκάσας] Quis non miretur ſtuporem Interpretum, qui reddunt: *pilis intus condenſans.* Quis umquam fando audivit πῖλος Latinis ſignificare pilum? πῖλοι ſunt lanei calcei, qui ſub peronibus inducebantur ad arcendum frigus. Latinis dicuntur *udones.* Ulpianus Π. de auro & argento legato: *Alia cauſa eſt udonum, quia uſum calceamentorum præſtant.* Domi nimirum cùm non prodirent; ſicut & ſoleæ. Alioquin calcei cùm prodirent in publicum ſemper ſuperinducebantur à Romanis, ut oſtendit Salmaſius ὁ πάνυ ad Lampridium. Sunt etiam laneæ faſciæ pedules, ut inferiùs oſtendemus. Quicquid enim ex lana coactili conficiebatur dicebatur πῖλος. Tam capitis tegumentum, ut ſtatim v. 546. quod hinc Latinis etiam pileus dicitur, quàm pedum. De pedulibus Lucian. Ῥητόρων διδασκάλῳ, ἢ ἐμβὰς Σικυωνία πίλοις τοῖς λευκοῖς ἐπιπρέπουσα. *Sicyonius calceus albis decorus ſoccis.* Pollux VII, c. 33, ſect. 4. Οὐ μόνον ὁ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιτιθέμενος πῖλος οὕτως ἐκαλεῖτο, ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τοῖς ποσὶν, ὡς δηλοῖ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς λέγων. λευκοὺς ὑπὸ ποσὶν ἔχειν πίλους. Ο τε Πλάτων ἐν συμποσίῳ· Καὶ ἀρνακίδας τοῖς πίλοις περιειλίσσουσιν, ἐνειλιγμένον τοὺς πόδας εἰς πίλους τε καὶ ἀρνακίδας. *Non ſolum quod capiti imponitur πῖλος dicitur, ſed & quod pedibus inducitur, ut Cratinus oſtendit in* μαλθακοῖς. *Albos ſub pedibus calceos laneos habens. Sed & Plato in ſympoſio etiam* ἀρνακίδας *cum* πίλοις *conjungit: Involutum pedes in calceos laneos & agninas pelles.* Sic lege. Ἀρνακίδες erant calcei ex pellibus agninis (ἀρνακὶς enim eſt agnina pellis cum ipſa lana) quibus hyeme utebantur, ſicut πῖλοι ex lana coactili. Udones apud Martialem lib. XIV. ex hircinis pilis confecti narrantur:

Non hos lana dedit, ſed olentis barba mariti,
Cinyphio poterit planta latere ſinu.

Cinyphius ſinus eſt calceus ex caprinis pilis contextus. Πίλους Æſchylus & Sophocles dixerunt πέλωτρα, Critias πόδια. Pollux VII, 22. Ἃ δὲ πόδια Κριτίας καλεῖ, εἴτε πίλους οἰητέον, εἴτε ἐνειλήματα ποδῶν, ταῦτα πέλωτρα καλεῖ ἐν Φοινίσσαις Αἴσχυλος.

Πέλωτρ' ἔχουσιν εὐθέτοις ἐν ἀρβύλαις,

Τὰ δὲ πέλωτρα εἶδος ὑποδήματος, ὥσπερ τὰ πόδια, ἃ ταῦτα ἦν ταῖς ἀναξυρίσιν, ἃς σκελέας ἔνιοι ὀνομάζουσι. Κράτης δὲ ἐν ἑορταῖς ἔφη· Καὶ δὴ πόδια τριμίτινα. Sic hunc locum partim ex MStis, partim ex conjectura reſtitui, qui corruptus eſt in editis libris. Confundit Pollux hoc loco crurales faſcias cum pedulibus. ἀναξυρίδες & σκελέαι ſunt propriè crurales faſciæ, πῖλοι verò, πέλωτρα, πόδια, pedules. Idem Pollux lib. X, cap. 11. Ἃ δ' ὑπεῖναι δεῖ πόδια, πίλους, πέλωτρα. οὕτως γὰρ Σοφοκλῆς τὰ πόδια καλεῖ· τοὺς δὲ περὶ τοῖς ποσὶ πίλους οὐ Πλάτων μόνον ἐν συμποσίῳ φήσας, ἐνειλιγμένον τοὺς πόδας εἰς πίλους τε καὶ ἀρνακίδας, ἀλλὰ καὶ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς· Λευκοὺς ὑπὸ ποσὶν ἔχων πίλους. ἔξεστι δὲ εἰπεῖν καὶ πλεκτοὺς πίλους. καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομαζομένων οὐδώνων πίλους τριμίτους, Λυσίππου εἰπόντος ἐν Βάκχαις· ἀλλὰ τρίμιτός ἐστι πλεκτός. Sic iſtum locum ex ſuo optimo Codice legendum eſſe, qui graviſſimis mendis & lacunis miſerè fœdatus eſt in editis libris, oſtendit mihi nuper Vir Maximus & undiquaque eruditiſſimus Iſaacus Voſſius. Verùm poſtquàm hæc fuerunt edita, de his Pollucis locis eruditiſſimam ad me ſcripſit epiſtolam, quæ cùm multa doceat exquiſita, non poſſum non eam tecum communicare. Cùm utrumque locum in optimo ſuo Codice ſic legi oſtendiſſet, ut à me editus eſt, niſi quod in priore pro εἴτε πίλους οἰητέον ſcribatur εἴτε αὐτὰ οἰητέον. & pro ἃ ταῦτα ἦν, ταυτὸν ἦν. & pro πέλυντρα, πέλυτρα, ſubjicit: Cudones vel udones apud Veteres pro eadem re

re accipi rectè notat Salmasius, verùm non rectè à cudendo hoc vocabulum arcessit, cùm sit Græcum, & Græcam habeat originem. Ab ὄϊς est οἴα vel ᾦα vel ὄα pellis ovina, & pro ᾦα verò addito ut sæpè κ, dicitur etiam κῶα, vel κῶας, vel κώς. A κὼς verò est diminutivum κώδιον, κωδία, & κωδὶς, & amplificatum κώδων vel κέδων, pro quo etiam ὤδων, & ὕδων reperitur, unde Latinum cudones, udones, seu odones dixere, idque promiscue; cùm κ aut c initiale non in barbaris tantùm, sed etiam in multis Græcis Latinisque modò adsit, modò verò abjiciatur, quemadmodum etiam agnoscit Salmasius. De πιλύτρων vocabulo sic sentio, esse id ejusdem naturæ ac originis ac sit ἔλυτρον. In multis enim solet τὸ π loco τῆ δίγαμμα affigi, ut ἦλιξ πηλίκος, ἤγανον πήγανον, ἀλαιὸς παλαιὸς, & infinita istiusmodi. Est autem ἔλυτρον integumentum, involucrum, σκέπασμα &c. ab ἐλύω seu εἰλύω involvo. Eodem referri debent πιλλυταὶ & πιλλυσταὶ, licèt Hesychius habeat πιλλασταὶ, quæ sunt talaria seu fasciæ cursorum, quibus ad compescendam talorum extorsionem pedes muniebant. Ut enim ἔλυτρον & ἔλυστρον dicitur, ita quoque πιλλυταὶ & πιλλυσταὶ dicuntur ab εἰλύω & εἰλύσσω. Reddi debet hoc vocabulum Aristoteli in Problematis sect. XVI. quæst. 4. ubi quærit cur non tantùm rotunda, sed & quæcumque rectilinea in terram cadentia ad æquales utrimque resiliant angulos. Dicit enim id fieri καθάπερ τοῖς τε ξυρουμένοις τὰ σκέλη συμβαίνει καὶ ὧν τὰς κολύθρους ὑφαρπάζουσι. Quæ vulgò sic vertunt, *ut his accidit quibus aut pars inferior raditur, aut colei violantur.* Unde nullum nisi ridiculum efficias sensum. Omnino sic erat scribendum, καθάπερ τοῖς δὲ συρομένοις τὰ σκέλη συμβαίνει, καὶ ὧν τὰς πιλύτρους ὑφαρπάζουσι. *Quemadmodum contingit loripedibus, & illis quibus* (inter lavandum) *talaria surripiuntur.* Vide locum integrum & fateberis omnia plana fieri si sic legamus, frustraque se hîc torquere Interpretes & mathematicos. Οἱ συρόμενοι τὰ σκέλη aliter Græcis dicuntur σαράποδες non ἀπὸ τοῦ σύρειν τὼ πόδε, ut habet Diogenes Laërtius in Pittaco, neque ἀπὸ τοῦ διεστηκότας πεπέσιν διεστῶτας ἔχειν τοὺς τῶν ποδῶν δακτύλους, ut putat Galenus, sed ἀπὸ τοῦ σαίρειν ποσὶ, pedibus enim tamquam scopis verrunt pavimentum quidam loripedes. Tales præcipuè multi reperiebantur inter Æthiopes & Ægyptios, non propter nervorum imbecillitatem, neque etiam propter eam causam, quam memorat Aristoteles eodem scripto sectione XIV. quæst. 4. sed propterea quòd illis vel tali, vel genuum patellæ incidebantur, ut nempe fugæ spes præriperetur illis qui mallent pedibus quàm manibus operari. De talis conjicio, de genuum patella testem do Origenem qui in Philocalia scribit, morem fuisse quibusdam Æthiopibus τὰς κόγχας τῶν γονάτων περιαιρεῖσθαι. Commodè hinc intelligi possunt verba Petronii de Æthiopibus: *Age numquid & crura in orbem pandere possumus, numquid & talos ad terram deducere.* Ista nempe Æthiopica mancipia, quibus genuum conchæ erant ablatæ, poterant crura in utramque partem in circulum movere, iisque non nates modò, sed & ventrem pulsare. Quòd si illis tali inciderentur jam quoque poterant plantas pedum similiter in orbem movere, & sursum ad crura adducere, & supinatis plantis supra solos ambulare talos. Firmandis autem & continendis talis maximè conducebat talarium genus quod draco dicebatur. De his & aliis talarium generibus multa hactenus ignota possim tibi scribere, verùm iis colligendis & digerendis oportunius forsan sese offeret tempus. Hæc vir ille summus. Vides etiam Sophocli hîc tribui πίλυτρα, quæ superiùs tribuit Æschylo. Apud Hesiodum nostrum πῖλοι sunt ἐμπίλια, fasciæ pedules ex lana coactili, quibus etiam Romani usi sunt, sed serò. Varro enim affirmat cal-

calceamenta sine fasciis sumi solita se puero. Latinis etiam dicuntur *empilia.* Ulpianus l. 25. D. de auro & argento leg. §. 4. *Fasciæ crurales pedulesque & impilia vestimenta sunt, quia partem corporis vestiunt.* Πιλεῖν & ἐμπιλεῖν est condensare, cogere, coactilia facere; unde πῖλος & *implia*, quam vocem malè juris Interpretes notant dici, quasi sine pilis. Hinc & *pilare.* Festus: *pilare & compilare sunt Græcæ originis. Græci enim fures piletas dicunt.* Hinc & *compilare* non est congerere, ut vulgò dicunt, & putant, sed furari. *Compilare ædes*, furto ex ædibus aliquid auferre, quod nobis est *besteelen.* Πῖλοι etiam dicuntur tegumenta ex lana coacta, sub quibus hyeme habitant Scythæ justi Herod. IV, 23. malè ibi Interpretes vertunt *pilei.* Sic & impegerunt qui Strabonem verterunt. Nam ubi lib. XVI. legitur ῥαβδωτοῖς πίλοις ridiculè exponunt *virgatis pilis*, cùm legendum sit ῥαβδωτοῖς σπίλοις *virgatis maculis*, ut monuit Salmasius ad Vopiscum. De πίλῳ capitis tegumento loquitur statim v. 546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, *pileum habere benè factum.* Fuisse tales proprios Thessalis ad arcendum solis fervorem docet Eustath. ad Iliad. κ. Antiquissimis temporibus πῖλος non alium usum capiti præstabat, quàm πῖλοι, qui calceis inferebantur. Galeæ enim interiores iis muniebantur, qualis ille erat galeæ Ulyssis, quem acceperat à Merione, Iliad. κ. v. 265.

Μέσσῃ δ' ἐνὶ πῖλος ἀρήρει.

Mediæ autem inerat pileus aptatus, ubi rectè antiqua scholia τὸ ἔριον πεπιλημένον, *coacta lana.* Eustathius verò ad illum locum docet omnes olim galeas lana coactili fuisse munitas, inde posteriores, cùm quævis capitum tegumenta πίλους dicerent, Ulyssi adscripserunt pileum, quali tum utebantur. Sic enim semper exprimitur. Et sicut clava Herculis est insigne, sic pileus Ulyssis, ut constat ex nummis, monumentis & testimoniis Veterum. de quo Ulyssis pileo vide Albertum Rubenium, virum politissimum, de Re vestiaria lib. II, cap. 15. Primus autem Apollodorus sic pinxit Ulyssem testante Eustathio ad Iliad. κ. p. 723. edit. Basil. Eustathius ad Iliad. ι. apud Veteres κυνέην appellari capitis tegumentum, quod nunc communiter dicatur σκιάδιον, & quod ab Hesiodo dicatur πῖλος ἀσκητός. Tradunt plerique capitis tegumenta veteribus Græcis usitata non fuisse. Eustathius ad Odyss. ι. ait Latinos nudi capitis consuetudinem à priscis Græcis accepisse. Romanos enim Saturnalibus pileum gessisse, aliis diebus nudo capite incessisse, aut caput veste velasse. Apud Homerum pileum & causiam ne semel nominari. Quod verum est si pileum accipias hujus generis, quali postea utebantur, non tamen olim apud Græcos aut Latinos, nisi cùm iter facerent in magno æstu, aut frigore, aut tempore pluvio. Quod pileos Romani vocabant petasos, qualis conspicitur in Mercurii simulacris. Hinc tamquam singulare notatur à Suetonio in Julio Cæsare, illum semper incessisse nudo capite cùm iter faceret, *seu sol, seu imber esset.* Alioquin in Urbe lacinia togæ caput velabant. A πῖλος est πιλητὴς, *fur*, *deceptor*, superiùs v. 373. quod Æolicè dicitur pro φιλητής. Vide Etymol. magnum de hujus vocis origine, quæ inepta sunt. Sed credo antiquissima voce esse πιλητὴς, sicut Æolica dialectus est vetustissima, pro quo leniore postea sono usi alii Græci φιλητὴς dixerunt. Fures autem & impostores dictos esse φιλητὰς, quòd pilo sive capitis tegumento se velarent, ne facilè possent agnosci. Sic Æoles dixerunt ἀμπὶ communiter ἀμφὶ; πανὸς, alii φανὸς, lampas, lychnuchus. Latina lingua tota formata est ex Æolia, cujus dialecti qui peritus est, facilè plerarumque omnium Latinarum vocum origines invenire potest. sæpissimè pro communi Græcorum φ utitur Æolico π. Latinis

apud,

apua, Græcis ἀφύη. φοῖνιξ, Pœnus, & plura hujus generis, quod dudum observavit Caninius in Hellenismo.

v. 543. Πρωτογόνων ἐρίφων] Simylus in Moreto:

—— *cinctus villosæ tergore capræ.*

Hoc vestimenti rustici genus, quod ex pellibus hædinis conficiebatur, Græcis dicitur διφθέρα, unde διφθερίαι pastores & Attici rustici talibus vestimentis amicti. Theocrito Idyll. III, 25. & v. 15. dicitur βαίτα, ubi Scholiastes docet alio nomine appellari μηλωτὴν, qui prophetarum vestitus fuit, ut ex sacris voluminibus constat. Latinis hic habitus rusticus nominatur rheno. Ovidio *pastoritia pellis.* Glossæ: Segestre διφθέρα. Segestre teges erat ex segetibus primo facta, sed postea ex pellibus, quibus milites in castris, nautæ & pauperiores utebantur, ut Varro docet, & ad Varronem Josephus Scaliger. Διφθέρα nimirum est omne vestimenti genus ex pellibus rudibus factum.

CHAP. XX.

Hesiodus quinquies emendatus. Ἀλεή. Duo epigrammata in catalectis veterum Poëtarum correcta. Μάκαρες. Beati. Χαλεπός. Gravis. In Virgilio lectio Servii probata. Oceanus cur sacer. Theocrito lux. Alcæi fragmentum elegans correctum. Πετραίη σκιά. Πέτρα antrum in rupe. Μᾶζα ἀμολγαίη. Υπερμαζᾷν. Θάλλος boum pabulum. Ακραής Ζέφυρος. Επαρμένος βίος. Ποιεῖσθαι ἦτα. Facere populum. Floro lux. Facere pro gignere. Ημερόκοιτος.

v. 544. Ὦμφ' ἐπὶ νώτῳ] Moschopulus: ἐπὶ ὤμω. quod rectum est. Quæ enim induuntur dicuntur humeris injici non tergo. Exemplorum ubique magna messis. Sequentia verò: ὑετοῦ ἀμφιβάλη ἀλεήν. pessimè interpretantur, *pluviæ arceas teporem.* cùm sit, *pluviæ arcendæ*, sive *præsidium*, *munimentum injicias adversus pluviam.* Quod à nobis defendat pluviam. ἀλεὴ enim est ἀλεωρὴ, συγκοπὴ, καταφυγὴ, ut benè magistri, ἀλέα verò tepor.

v. 546. Ιν' οὔατα μὴ καταδεύῃ] Est per synecdochen dictum, ne caput tibi madefaciat. Υετὸς οὔατα καταδεύων imber perpluens caput in memoriam mihi revocat elegantissimum epigramma ex catalectis veterum Poëtarum de Priapo, sed quod aliquot mendis deformatum suo nitori restituemus.

Parum est, miser quòd hic fixi sedem
Agente terra per caniculam rimas,
Siticulosam sustinens die æstatem.
Parum quod imos perpluunt sinus imbres,
Et in capillos grandines cadunt nostros
Rigetque duro barba vincta crystallo.

Sic scribendi hi versus. In tertio vulgò legitur: *diu æstatem.* In quarto: *Parum quod imi perfluunt sinus imbres.* In sexto: *juncta crystallo.* ineptissimè. Sed & qui duobus interpositis sequuntur ex veteribus editionibus sic sunt refingendi:

Huc adde quod me fuste de rudi vilem
Manus sine arte rusticæ dolaverunt,

Interque cunctos ultimum Deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor custos.

sed hæc præter institutum & pensum nostrum, ad quod nos revocamus.

v. 549. Ἀὴρ πυρφόρος τέταται] MS. I. πυρφόρος ἐντέταται, cum interpretatione, σιτοφόρος ἐκτείνεται. Seleucus verò legit ἀὴρ ὀμβροφόρος. observante Proclo. Μάκαρες hîc, ut apud Latinos, *beati*, *fortunati* sunt homines copiosi, opulenti. Catullus: *O quantum est hominum beatiorum?* Dicuntur & Græcis εὐδαίμονες. Versu sequente uterque Codex & Tzetzes: ἀρυσσάμενος. Ibidem liber primus ποταμῶν αἰὲν ἐόντων. secundus autem αἰεναόντων. quod verius. Sic quoque Tzetzes. Isingrini editio proximè verum: αἰὲν ναόντων. Sic & apud Hom. Ὀδυσ. N. v. 109. ὕδατ' αἰενάοντα, ubi quoque vulgati ἀενάοντα.

v. 554. Τὸν φθάμενος ἔργα τελέσας] Ut versus constet, repone lectionem veterem ex utroque codice: Τὸν φθάμενος ἔργον τελέσας. Extat & apud Moschopulum.

v. 558. Χαλεπὸς προβάτοις] Noxius ovibus, ut Latinis *gravis*. Virg III. Georg. 415.

Galbaneoque agitare gravi nidore chelydros.

Sic legit Servius & exponit, *serpentibus noxio*. Ovid. IV. Metam. v. 497.

Inspirantque graves animas.

Lib. VII, 6. *Grave tempus & forte annus pestilens erat.* Versu sequente uterque codex: καὶ πλεῖον εἴη.

v. 561. Ταῦτα φυλασσόμενος] Hunc & sequentes duos versus pro subdititiis expungendos esse censuit olim Plutarchus. Nec illos videtur agnovisse Moschopulus. Rectiùs sanè abessent.

v. 566. Ἱερὸν Ὠκεανὸν] Omnes ἱερὸν hîc esse magnum, immensum interpretantur. Non nego sic posse accipi. Verum tamen est ἱερὸν hîc propriam notionem non migrare. Oceanus enim sacer erat, quia erat Deorum domicilium, Neptuni, Thetyos, Solis, astrorum, quæ credebantur mare subire. Fabianus apud Senec. I. controvers. *Sacrum quidem terris natura circumfudit Oceanum.* Hinc & *dium* appellatur, Plautus apud Varronem ex emendatione Scaligeri:

—— conferta rate inærataque peritè
Qui dium mare eunt sudantes atque sedentes.

Sic sæpè apud nostrum & alios εἰς ἅλα δῖαν. *In mare dium.* Quin & Oceanus pro Deo habebatur, Cæli & Telluris filio, patre verò Saturni & Opis. Hinc Alexander M. ei fecit tamquam Deo. Justinus: *Expugnata deinde urbe, reversus in naves Oceano libamenta dedit, prosperum in patriam reditum precatus.*

v. 568. Ὀρθρογόη Πανδιονὶς] MS. II. Proclus, Tzetzes: ὀρθογόη. Sic & Hesychius & Etymologici magni auctor, Suidas tamen & MS. I. stat à vulgata. v. 570. MS. I, περιτεμνέμεν. v. 574. MS. II. κοῖταν.

v. 582. Ἦμος δὲ σκόλυμος τ' ἀνθεῖ] Hoc tempus significat Theocritus Idyll. VI, 15.

Ἁ δὲ καὶ αὐτόθι τοι διαθρύπτεται, ὡς ἀπ' ἀκάνθας
Ταὶ καπυραὶ χαῖται, τὸ καλὸν θέρος ἁνίκα φρύττει.

Quæ sic reddenda sunt: *Illa vero sua sponte lascivit, sicut cardui flores sunt languidi, cum pulcra æstas ardet.* Versionibus vulgatis nullus sensus. Χαῖται καπυραὶ ἀπ' ἀκάνθας, sunt *pappi volantes* Lucretii. Pappi enim sunt flores carduorum. καπυραὶ quia fervore solis flaccidæ decidunt & per aërem feruntur. Elegans fragmentum Alcæi de hoc ipso tempore nobis servavit Proclus: Οἴνῳ πνεύμονα τέγγε. (Sic MS. Gudii) Τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται. Ἡ δ' ὥρα χαλεπά. Ἀχεῖ δ' ἐκ πετάλων τάδε ἂν τέττιξ. ἀνθεῖ καὶ σκόλυμος. Corrupta D. Heinsius sic emendat, ἀχεῖ δ' ἐκ πετάλων ἄχετα τέττιξ. Sed videtur potiùs

tiùs scripsisse: ἀχεῖ δ' ἐκ πετάλων ἀδέα ἂν τέττιξ. *Suave canit.* ut exprimat illud Hesiodi, λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδήν. ubi tamen MS. II. ἐπιχεύετ'.

v. 584. Καματώδεος] MS. uterque καυματώδεος, ut & vers. 664.

v. 589. Εἴη πετραίη τε σκιὴ] Mirifice Interpretes Latini, ut solent *Petrosaque umbra.* Πετραίη σκιὴ est σκιὰ ἐν σπηλαίῳ, umbra in antro. ut supra v. 532. γλάφυ πετρῆεν, est antrum in petra. Ubi rursus Interpretes, *caverna petrosa.* Πέτρα Homero aliisque Græcis Poëtis sæpè est antrum in rupe excavatum. Iliad. β.

Ἠΰτε ἔθνεα εἶσι μελισσάων ἀδινάων
Πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων.

Quemadmodum populi evolant apium confertim ex cavo rupis antro novo examine exeuntium. Idem Iliad. δ. Πέτρης ἐκβαίνοντα δεδεγμένον ἐκ προδοκῆσιν. *Ex rupis antro exeuntem excipiens insidiis.*

v. 590. Μᾶζα τ' ἀμολγαίη] Est polenta pastoritia, ποιμενικὴ, ut Athenæus explicat. Μᾶζα est polenta farina conspersa & subacta aqua & oleo. Hesych. Μᾶζα, ἄλφιτα πεφυρμένα ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. A μᾶζα perelegans vocabulum ὑπερμαζᾷν apud Simocattam ep. 77. & Alciphronem ep. 18. legitur. quod est è nimia alimentorum copia lascivire. Id ipsum quod Belgæ eadem ratione pervenustè dicunt: *broot-droncken zijn.* Hesych. ὑπερμαζᾷ, ὑπερτρυφᾷ. Nugatur Tzetzes, qui μᾶζαν dici putat quasi τὸ μὴ ἄζαν. Μᾶζα est à μάττω, subigo. Est enim farina subacta aqua. hinc Latinis massa. Siculi ζ & σσ invicem mutant. Pro πλάσσω dixerunt πλάζω. pro ἀνάσσω ἀνάζω, Ζάκυνθος Saguntus.

v. 591. Βοὸς ὑλοφάγου] Interpretes: *bovis quæ pascitur frondibus.* Eæ enim pabulum boum. Hesych. Θαλλὸς βοὸς τροφὴ, ὃ ἐσθίουσιν οἱ βόες. Phædrus:

Hæc inter ipse dominus à cœna redit
Et quia corruptos viderat nuper boves
Accedit ad præsepe: Cur frondis parum est?

In eadem fabula: *Frondem bubulcus affert.* Ovid. III. Metam. v. 730. Res trita est.

v. 594. Ἀντίον εὐκραέος ἀνέμου] Revocavi lectionem veterem, quam servavit MS. I. & omnes Græci Interpretes præter Tzetzem, qui hunc versum non exponit. Legunt autem omnes ἀκραέος ζεφύρου. Homer. Οδυσσ. β.

Τοῖσιν δ' ἴκμενον οὖρον ἵει γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀκραῆ ζέφυρον, κελάδοντ' ἐπὶ οἴνοπα πόντον.

His vero ferentem ventum immisit cæsiis oculis Minerva purum Zephyrum, resonantem per obscurum pontum. Sic exponunt Græci magistri ἀκραῆ purum, nullis aliis ventis permixtum. Alii ἠρέμα πνέοντα, leniter spirantem. quod non probo. Nam & Boreæ tribuit Homerus Οδυσσ. ξ.

Ἑβδομάτῃ δ' ἀναβάντες ἀπὸ Κρήτης εὐρείης
Ἐπλέομεν Βορέῃ ἀνέμῳ ἀκραέϊ καλῷ.

Septimo vero conscendentes à lata Creta navigavimus Borea vento puro bono. Vide ibi Eustath. Sed ad priorem locum Οδυσσ. β. Scholiorum brevium auctor, qui pro Didymo venditatur: ἀκραῆ Ζέφυρον] ἐπιτήδειον ἄκρως, πνέοντα πρὸς τὴν χρείαν, οὔτε πλέον οὔτε ἔλαττον, ἢ τὸν μὴ κεκραμένον Ζέφυρον. Ἀκραῆ Ζέφυρον, *commodum, spirantem quantum opus est, neque nimis vehementer, neque nimis remisse. Aut non mixtum, sed purum Zephyrum.* In MS. II. est εὐκραέος Ζεφύρου, sicut & apud Homerum nonnullos legisse εὐκραῆ Ζέφυρον Eustathius & Scholiastes observant. Sed prætuli consensum libri antiqui cum Interpretibus, ut & ἀκραῆ in Homero retinetur.

v. 596. Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν] Latinè redditur imperitissimè: *Tertiam aquæ partem infunde, quartam vero misce vino.* Estne qui intelligat? Hoc verò dicit Hesiodus: *Tres partes aquæ priùs infunde, quartam vero vini admisce.*

Tribus partibus aquæ unam vini admiſcendam eſſe præcipit.

v. 601. Ἐπαρμένον βίον] Latini Interpretes: *victum ſufficientem*, cùm ſit *conditum, repoſitum*. Superius v. 407.

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι.

Inſtrumenta vero omnia domi diſpoſita para. v. 627.

Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ.

Armamenta vero diſpoſita omnia domi repone. v. 617.

Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

annus vero in opere ſic recte diſpoſitus ſit. Si hæc feceris, omnia gerentur ſuo tempore, totum annum rectè diſpenſaveris in opere faciendo. Vulgò inficere vertitur: *ita annus in opere ruſtico abſolutus ſit*.

v. 602. Ποιεῖσθαι θῆτα] Eſt quærere, comparare ſibi ſervum, ut alio loco ποιεῖσθαι γυναῖκα invenire uxorem. Marc. III, 14. καὶ ἐποίησε δώδεκα ἵνα ἀποστέλλῃ. *Et elegit duodecim quos mitteret*. ἀργύρειον ποιεῖν. Demoſth. *comparare argentum*. ποιεῖν πέντε τάλαντα. Matth. XXV. 16. quinque talenta lucrari, facere. Ubi malè Interpretes hoc loquendi genus incuſant Latiniſmi, à quo abhorreat Græca Lingua. Latinos ſic loqui verum eſt, Cic. I. divinat. *Etiam Philoſophum, ſi commodum ei eſſet, pecuniam facere poſſe*. Sic *rem facere*. Sed Græci etiam ac Hebræi hoc loquendi genere uſi ſunt, ut Druſus & Grotius ad Matthæum oſtenderunt. Nec alienum eſt à noſtra vernacula, in qua dicimus *groot geld maecken*. Hinc facere eſt κτᾶσθαι comparare, colligere. Florus lib. I, cap. 1. ubi aqua hæret viris doctis: *Ex variis elementis congregavit corpus, populumque Romanum ipſe fecit*. Ipſe collegit. ut apud Salluſt. *exercitum argento facere*, eſt colligere, comparare. Herodotus l. II. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ ἐποίετο στρατηΐην εἰς Καππαδοκίην. *Crœſus autem oraculo eluſus adverſus Cappadociam conſcribebat exercitum*. Nihil certius. Non ſpero futuros impoſterum quibus hic locus Flori mendi ſit ſuſpectus, quique fateantur ſe ignorare quid faciat hoc loco *fecit*. Poſſes quidem etiam exponere *populum Romanum ipſe fecit*, hoc eſt, genuit quaſi populum Romanum, eſt parens populi Romani. Nam facere nonnumquam eſt gignere. Varro III. de R. R. 22. *plerumque pullos ſimiles ſui faciunt*. Sic καρποὺς ποιεῖν apud Lucam XIII. 9. quod non ineptè vetus vertit Interpres, *fructus facere*, pro ferre, gignere. Romulus dicitur etiam Romani populi ſator. Ennius:

—— *O Romule, Romule dic ô*
Qualem te patriæ cuſtodem Di genuerunt.
Tu produxiſti nos endo luminis auras
O pater! ô genitor! ô ſanguen dis oriundum.

ſed verius eſt, quod priùs dixi.

v. 605. Ἡμερόκοιτος] Latinis *dormitator*, Gloſſæ Ver. ἡμερόκοιτος *dormitator, fur nocturnus*. Plautus: *Ni illic homo eſt aut dormitator aut ſector zonarius*. Huic opponitur *interdiarius*. Eædem gloſſæ: *Interdiarius* ἡμεροκλέπτης.

C A-

CAPUT XXI.

Theocriti epigramma duobus diſtichis ineditis ex MS. auctum. Idem emendatum. Heſiodi locus novè expoſitus. Idem bis reſtitutus. Μέτρα φυλάσσεσθαι. Elegans epigramma in Anthologia emendatum & expoſitum, repudiata magnorum virorum interpretatione. Nemeſis homines pro meritis accipit. Infeſta eſt ſuperbis & oſtentatoribus, & nimiæ felicitati. Επιεικής. Καιρός. Tempus.

v. 619. Ευτ' ἂν Πληϊάδες σθένος] Quàm periculoſi ſint tum curſus maritimi inſigni exemplo oſtendit Theocritus in epigrammate in Cleonicum, qui circa occaſum Pleïadum in mari periit. Hujus epigrammatis quatuor verſus nunc primi edimus ex codice Palatino veterrimo; quem Fridericus Sylburgius contulit cum Anthologia. In qua ut & in Theocriti editionibus prius ſolum diſtichon extat.

Ανθρωπε, ζωῆς περιφείδεο, μηδὲ παρ' ὥρην
Ναυτίλος ἴσθι, ὡς ἐ πόλυς ἀνδρὶ βίος.
Δειλαῖε Κλεόνικε, σὺ δ' εἰς λιπαρὴν Θάσον ἐλθεῖν
Ηπείγευ κοίλης ἔμπορος ἐκ Συρίης.
Εμπορος, ὦ Κλεόνικε, δύσιν δ' ὑπὸ Πλειάδος αὐτὴν
Ποντοπόρον ναύτῃ Πλειάδι συγκατέδυς.

lege: ποντοπόρος ναύτης.

Homo parce vitæ, neque tempore alieno Naviga, quia vita hominis eſt brevis. Miſer Cleonice, tu in optimam Thaſum venire properaſti mercator ex Cœleſyria. Mercator Cleonice, ſub ipſum Pleïadis occaſum Mare tranſiens nauta cum Pleïade ſimul occidiſti.

v. 643. Νῆ ὀλίγην αἰνεῖν] Tricantur Græci Magiſtri, qui contendunt αἰνεῖν εἰρωνικῶς eſſe χαίρειν ἐᾶν, quamvis iis adſtipuletur Plutarchus libello de audiendis Poëtis. Qui, cum hunc locum produxiſſet, ait: τὸ μὲν γὰρ αἰνεῖν σημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν. αὐτὸ δὲ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖσθαι νῦν κέχρηται, καθάπερ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλῶς φαμὲν ἔχειν, καὶ χαίρειν κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν. οὕτω καὶ τὴν ἐπαινὴν Περσεφόνειαν ἔνιοι φασὶν ὡς παραιτητὴν εἰρῆσθαι. Αἰνεῖν *hic* ἐπαινεῖν *ſignificat, id eſt, laudare. Laudare autem pro recuſare ponitur hoc loco. Sicut uſitatum nobis eſt dicere benè habet & valeat, cùm aliud nolumus & non accipimus. Atque ſic quidem aiunt Proſerpinam vocari* ἐπαινὴν *quaſi aſpernandam.* Vide Euſtath. ad Iliad. κ. p. 720. edit. Baſil. Sed non erat ut alienam τοῦ αἰνεῖν ſignificationem hîc affingerent. Dictum enim eſt ab Heſiodo eo ſenſu quo à Virgilio: *laudato ingentia rura, Exiguum colito.*

v. 647. Βέλησαι δὲ χρέα] MS. I, & II. βέλεαι. In ſecundo præterea ἀτερπέα λιμόν.

v. 655. Τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ] Latini Interpretes: *prædeliberata verò multa.* Inſcitè. προπεφραδμένα ſunt προκεκηρυγμένα. Per præcones indicata, prædicta. Sed τίθεσθαι ἆθλα hîc eſt *præmia proponere*, non *certamina*, ut malè Interpretes, monente Ampliſſimo Cupero in Obſervat. lib. III. c. 20. Vide & quæ notavi ad Luciani Solœciſtam. Sic & τίθεσθαι ἀγῶνα in fragmento Pindari apud Plutarchum de animalium ſollertia:

Τιθεμένων ἀγώνων πρόφασις ἀρετὰς
Εἰς αἰπὺν ἔβαλε σκοτός.

Propoſitorum præmiorum certaminis declaratio Virtutem in altas conjecit tenebras.

v. 657. Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ᾽ ὠτώεντα] Monet Proclus quoſdam ſcribere Ὕμνῳ νικήσαντ᾽ ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. qui non ſunt audiendi. Deciſum enim jam eſt & conſtitutum ab iis, qui temporum rationes deſcripſerunt, Heſiodum minorem eſſe Homero centum quaſi annis, nec potuiſſe cum eo de palma certare.

v. 667. Εἰ μὴ δὴ περίφρων] MS. I. Εἰ δὴ μὴ περίφρων. v. 669. τέλος eſt imperium, poteſtas, magiſtratus. Hinc οἱ ἐν τέλει *qui ſunt cum imperio*, magiſtratus.

v. 679. Ἦμος δὴ τοπρῶτον] Sic omnes editiones, quas vidi; cùm ſcribendum τὸ πρῶτον cum MSS. Hoc mendum & in aliis locis ſæpè ſuſtulimus.

v. 688. Ὃσ᾽ ἀγορεύω] MS. II. ὡς ἀγορεύω. Sic & in quodam libro ſe reperiſſe teſtatur Commelinus.

v. 691. Μετὰ κύμασι πήματι κύρσαι] MS. I. πήμασι. non invenuſta paranomaſia, ut παθήματα μαθήματα, & infinita talia. Verſu ſequente ſcribe: Δεινὸν γ᾽ εἰκ᾽ ἐφ᾽ ἅμαξαν cum libro primo & Græcis Interpretibus omnibus.

v. 694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non video cur viri doctiſſimi μέτρα hîc velint exponi tempus. Quis μέτρα accepit pro καιρῷ. Μέτρα φυλάσσεσθαι eſt modum tenere. Luciano μέτρον ἔπεσθαι. Epigramma de Nemeſi in Antholog.

Ἡ Νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος εἵνεκα; λέξεις.
Πᾶσιν ἀπαγγέλλω, μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Nemeſis cubitum teneo? quamobrem? quæris. Omnibus præcipio: nequid ſupra modum. Extat de eadem Dea in iiſdem Floridis Græcorum Poëtarum aliud epigramma ejuſdem argumenti, ſed turpiſſima macula fœdatum, quam mirum tot viros doctos, qui in illo vertendo elaborarunt, non animadvertiſſe.

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὔνοις παρὰ βωμὸν ἔτευξε
Τὴν μὲν ἵν᾽ ἐλπίζῃς, τὴν δ᾽ ἵνα μηδὲν ἔχειν.

Vertit magnus Politianus:

Spem ſimul & Nemeſin poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet ut ſperes omnia, nil habeas.

Sic & Henricus Stephanus, & plurimi alii. Rem prorſus admirabilem Eunum Spem & Nemeſin in eadem ara conſecraſſe, ut ſperare quidem liceret, ſed numquam potiri! Ad illam aram mortuos arbitror feciſſe, quibus omnis vitæ rerumque jucundarum ſpes delicuit, non miſeros, quos bona illa Dea *fovet, & melius cras fore ſemper ait.* Deinde quis umquam audivit Nemeſin tam crudelem eſſe, quæ omnium deſideriis intercedat, neminemque votorum compotem fieri ſinat? Quin contra Nemeſis credebatur eſſe Dea, quæ omnes pro meritis accipiebat, ab improbis & inſolentibus exigebat ſupplicia, bonos & modeſtos augebat præmiis, ſic dicta ἀπὸ τοῦ τὰ ἴσα νέμειν ἑκάστῳ, quod ſuum cuique tribuat. Artemidorus lib. II. Ὀνειροκριτικ. Νέμεσις ἀεὶ τοῖς κατὰ νόμον ζῶσιν ἀγαθὴ, καὶ μετρίοις ἀνθρώποις, καὶ φιλολόγοις, τοῖς δὲ παρανομοῦσι, καὶ τοῖς ἐπιτιθεμένοις τισὶ, καὶ τοῖς μεγάλων ἀρχομένοις πραγμάτων ἐναντία καθίσταται, καὶ ἐμπόδιος τῶν ἐπιχειρουμένων. *Nemeſis ſemper propitia eſt viventibus ſecundum legem, & moderatis hominibus, & philologis. At verò contra leges delinquentibus, & his qui aliquibus inſidias ſtruunt, & magnas res moliuntur, adverſatur, eorumque conatus impedit.* Amm. Marcell. lib. XIV. *Hæc & hujuſmodi innumerabilia ultrix facinorum impiorum, bonorumque præmiatrix aliquoties operatur Adraſtia, atque utinam ſemper, quam vocabulo duplici etiam Nemeſin appellamus.* propterea & paullò pòſt addit veteres Theologos finxiſſe Nemeſin eſſe Juſtitiæ filiam. Vides ergo non ſolùm acumen & venuſtatem huic

huic epigrammati detraxisse descriptores aut corruptores; sed & ipsum sanum sensum. Omnia restitues, si mecum scribes ut Poëtam scripsisse planè decrevi & pro compertissimo habeo:

> Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὔνους παρὰ βωμὸν ἔτευξε
> Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἄγαν.

Spem simul & Nemesin Eunus in eadem ara posuit, Illam quidem ut speres, hanc ut ne quid nimis. Eunus Nemesin & Spem in eadem ara dedicarat, ne improbas spes concipiamus, & immodica desideremus, ut simul ἐπιεικεῖς, neque ultra sortem nostram efferamur. Sic enim dicebantur qui sic se comparabant, ut semper in omni vitæ ratione tenerent illud μηδὲν ἄγαν. Galenus III. in προῤῥητικὸν Hippocratis: Ἄνθρωπον ἐπιεικῆ καλοῦμεν τὸν μέτριον, ᾧ μηδὲν ἄγαν περιέπεσθαι κατὰ τὸν βίον. *Hominem* ἐπιεικῆ *vocamus modestum, cui ne quid nimis in omni vita curæ est.* Has esse præcipuas Nemeseos partes, præter id quod superiùs attulimus, aliud ejusdem sententiæ epigramma antiquum testatur:

> Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχεϊ τῷ τε χαλινῷ
> Μήτ' ἄμετρόν τε ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.

Nemesis monet hoc cubito & hoc freno ne immoderatè quid agas, nec effrenatè loquaris. Ἀχάλινα λέγειν, ut apud Euripid. ἀχάλινον στόμα. Tacito, *procax lingua.* Tumidis verò, vanis ostentatoribus, & improba spe magna affectantibus Nemesis est infestissima. Claud.

> *Sed Dea quæ nimiis obstat Rhamnusia votis*
> *Ingemuit flexitque rotam.*

Lucanus:

> *Et tumidis infesta colit quæ numina Rhamnus.*

Ovidius ad superbum & suam felicitatem jactantem:

> *Non metuis dubiæ fortunæ stantis in orbe*
> *Numen, & exosæ verba superba Deæ.*

Nec ista Diva valdè magna patiebatur esse diuturna. Inde & si quid excellens peribat, adsignabatur Nemesi. Statius II. Sylvarum mortem formosissimi pueri adscribit Nemesi, quia nimiam ejus pulcritudinem ferre non potuerit:

> *Nectere tentabat juvenum pulcerrimus ille*
> *Cum tribus Eleis unam trieterida lustris:*
> *Attendit torvo tristis Rhamnusia vultu,*
> *Ac primum implevitque toros, oculisque nitorem*
> *Addidit, & solito sublimiùs ora levavit.*
> *Heu misero letale favens, seseque videndo*
> *Torsit, & Invidiam Mortemque amplexa jacenti*
> *Injecit nexus, carpsitque immitis adunca*
> *Ora verenda manu.*

Vide & Epicedium in Glauciam. Hoc caput ex Animadversionum Variarum libellis libuit hîc interserere. Redeamus nunc ex diverticulo in viam & ad Hesiodum. Μέτρα hîc nihil aliud esse quàm modum, non tempus, ut viri Græcè doctissimi notarunt, etiam ex præcedentibus apparet. Præcipit enim Poëta, ut modum servemus in omnibus rebus, neque nimiùm credamus navibus, neque nimiùm onus imponamus curribus, utque singula agamus suo tempore, neque hyeme, neque vere mare tentemus, sed æstate, quod ille tempus navigandi optimum ducit. Hinc & statim sequitur præceptum de legitimo tempore uxorem ducendi. Καιρὸς est tempus justum, opportunum, ut etiam apud Latinos. Terent. *in tempore venire quod rerum omnium est primum.* Apud eumdem: *per tempus advenis.* Donatus: *oportunè.* Sic igitur videtur hic versus interpungendus:

Μέ-

Μέτρα φυλάσσεσθαι. Καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

Modum tene. Tempus verò in omnibus est optimum.

v. 696. Μήτε τριηκόντων ἐτέων] In MS. II. pro varia lectione notatum erat: τριήκοντα, quam lectionem Tzetzes probat invitis Musis.

v. 698. Τέτορ' ἡβώῃ] MS. II. ἡβῷοι. Proclus, Tzetzes, Moschopulus, Pollux, docent omnes hîc omissum esse ἔτη, & Poëtæ sententiam esse, puellam quatuordecim annorum esse nubilem. Sed & hîc Latini Interpretes maluerunt errare, quàm eruditorum magistrorum sententiæ subscribere.

v. 702. Οὐ μὲν γάρ τι] MS. I. οὐδὲν γάρ τι.

CAPUT XXII.

Hesiodus emendatus. Γήραϊ θῆκε. Γλώσσης χάριν. Gellius ex conjectura emendatur. Κατὰ μέτρον ἰοῦσα. Hesiodus interpunctione restitutus. Noctes cur dicantur esse Deorum. Noctu in terris versari Deos Veterum opinio. Quintilianus in declamationibus emendatus. Αὐλή. Αγραυλοι ποιμένες. Concubitum polluere Veteres credebant. Τάφος cœna funebris. Χυτρόποδες. Ανθράκια. Hesychius emendatus. Λάσανα. Mos Veterum in novis vasis lustrandis. Imbuere. Ακίνητα. Multi & graves aliquot Interpretum lapsus.

v. 705. Ωμῷ γήραϊ θῆκεν] In secundo MSCto alia manus: ὠμῷ γήραϊ θῆκεν. Et sic Stobæus legit cum Proclo & Tzetze. Ille enim exponit: τὸ ὠμὸν τὸ γῆρας τῷ ἀνδρὶ τεθεῖσαν. Hic: καὶ παρ' ἡλικίαν τεθείσης γηραιὸν καὶ ἀφήλικα. In crudam senectutem ponit, facit ut ante tempus senescat. γήραϊ θῆκε per ellipsin pro ἐν γήραϊ θῆκε, hoc est, τεθέναι εἴωθε. Vulgata lectio non potest ferri.

v. 709. Γλώσσης χάριν] Et quod aliter dicitur νόμου χάριν, *dicis gratia*. Glossæ Latino-Græcæ: *dicis causa* νόμου χάριν. *Dicis gratia* νόμου χάριν ὡς παρὰ Γαΐῳ τῷ νομικῷ. Interpretes sine sensu: *linguæ gratia*. Sequentia lege ex MS. I.

——— εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤτι ἔπος τ' εἰπών. Vertunt perperam: *Si autem cœperis aut verbum aliquod locutus infestum, aut facias.* Vide quæ notavimus ad vers. 294.

v. 712. Ηγῆτ' ἐς φιλότητα] MSS. ambo ἡγεῖτ'. v. 714. Σὲ δὲ μή τι νόος κατελεγχέτω εἶδος. σὲ νόος, pro σοῦ νόος. Quæ ἀντίπτωσις Homero familiaris. Quod non monerem, nisi tantillæ rei ignorationem fraudi fuisse Interpretibus, ut ineptissime hunc versum redderent, deprehendissem.

v. 716. Νεικεστῆρα] Uterque codex: νεικητῆρα. Secundus pro ἑτάρων ἑτάρων. Vulgatam tuetur Eustathius ad Iliad. κ, p. 713. Εκ τοῦ νεικῶ, νεικέσω, καὶ ὁ παρ' Ησιόδῳ νεικεστήρ.

v. 719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Hunc locum Latinè fecit Gellius lib. I. Noct. Att. 15. *Hesiodus Poëtarum prudentissimus linguam non vulgandam, sed recondendam esse dicit, perinde ut thesaurum; ejusque esse in promendo gratiam plurimum, si modesta, & parca, & modulata sit.* Sed aut Gellius non intellexit quid sit κατὰ μέτρον ἰούσης, quod non est mo-

modulata, sed modum tenens, quæ coërcet & reprimit effrenem loquacitatem, ἀχαλίνυς λόγυς, inanem futilitatem, quæ μέτρα φυλάσσει in loquendo: aut forsan scripsit: *& parca & moderata sit.*

v. 721. Εἰ δὲ κακὸν εἴπης] Affert hîc Proclus similem Alcæi sententiam: εἴκ' εἴποις τὰ θέλεις, ἀκούσεις τὰ κ' ὃ θέλεις. Quam quasi de verbo ad verbum Latinè expressit Terentius: *si mihi pergit quæ vult dicere: ea quæ non vult audiet.*

v. 722. Μηδὲ πολυξείνυ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶν ἐκ κοινῦ] Hujus loci hic est sensus: *Ne in convivio quod multi instruunt amici sis morosus de symbolis.* Δαὶς πολύξεινος ἐκ κοινῦ est convivium quod de symbolis instruitur à multis amicis. Talia convivia dicebantur ἔρανοι. Hesych. ἔρανος ἡ τῶν πολλῶν εὐωχία. Terentio *de symbolis esse.* Convivæ ἐρανισαὶ, σύσσιτοι. Sed hæc obvia sunt & à viris doctis pridem observata.

v. 726. Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν] MS. ὃ γὰρ θ' οἵγε.

v. 727. Ορθὸς ὀμίχειν] MS. I. ὀρθρὸς. malè. Veteres qui vestibus longis utebantur, exoneraturi vesicam non erecti stabant, sed procumbebant in terram, ut pedes vestibus tegerentur. Hinc pedes vestibus tegerentur. Hinc pedes tegere sacris Scriptoribus est ventris aut vesicæ excrementa ejicere. Græcis καθέλκεσθαι ἐσθῆτας. Ad idem vestitus genus pertinet istud præceptum, quo statim Hesiodus vetat nudari αἰδοῖα meientum.

v. 728. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύη] Uterque codex: Αὐτὰρ ἐπὴν κε δύη. Primus postea: μεμνημένος ἐς ἀνιόντος. post ἀνίοντα delenda distinctio. Sic autem vertendi sunt hic & sequens versus. *Sed etiam postquam occidit, memor ejus rei, adversus orientem, neque in via, neque inter eundum extra viam meias.* In vulgata versione nihil sani.

v. 730. Μακάρων τοι νύκτες ἔασιν] MS. I. ἔασιν. Quæ hîc Moschopulus & alii tradunt de sententia Hesiodi, cur noctes dicat esse Deorum, non sunt nauci. Nemo Poëtam interpretaturus tam hospes esse debebat in lectione Poëtarum, ut ignoraret illorum sententiam fuisse, noctu Deos versari in terra & hoc orbe nostro inter homines, interdiu sedes superas colere. Stat. I. Sylv. I.

—— *Huc sub nocte silenti*
Cum superis terrena placent, tua turba relicto
Labetur cælo.

Quintil. declamat. X. *Quotiescumque domus fuerat grato sopore prostrata, aderat ille, quales humanis se offerunt oculis propitii Dii, quale lætissimum numen est cum se patitur videre. Sicut omnis religio templorum, omnis religio lucorum, cum tacuere mortalia, & profani procul, errare sedibus totis, solitudine frui, & de suis dicitur exire simulacris: ita juvenis meus noctibus totis agebat filium, & paterna domo ac penatibus suis fruebatur placidus & mitis, & matri propitius, ut numen & Deus delabi syderibus, & venire de liquido puroque aëre videbatur.* Sic legendus hic locus, & distinguendus. Vulgò malè habet. Hinc pleræque ἐπιφάνειαι non solùm apud gentiles, sed etiam in sacris libris noctu dicuntur factæ.

v. 732. Εὐερκέος αὐλῆς] Αὐλὴ non est atrium, ut Interpretes existimant; sed caula. uti ferè semper antiquissimis Scriptoribus αὐλαὶ sunt mansiones ὕπαιθραι, in quibus oves, capræ & alia animalia minora stabulabantur. Pollux lib. I. ὧν μὲν οἱ βόες ἵσανται βύσταθμα, βυαύλια, βυστάσεις. ὧν δὲ αἱ ὄϊς καὶ αἶγες, αὐλὴ καὶ σηκός. Apollon. Argon. I. 575. & 1173. ac sæpè apud Homerum. Quoniam verò sub dio erant, inde αὐλίζειν & ἀγραυλεῖν est sub dio agere. In Theog. v. 26. ποιμένες ἄγραυλοι, sunt pastores *sub dio agentes*, non, ut Interpretes, *in agris pernoctantes*. Quem errorem quoque B. Lucæ Interpretes errarunt, in capite secundo: sed quem dudum castigavit Is. Casaubonus.

 v. 733.

v. 733. Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος] Immeritò Proclus hîc Hesiodum exagitat, quasi in nimis exilibus tradendis versetur, & de rebus levibus præcepta præscribat, dum verba in propria notione accipit. Sed Hesiodi verba sunt μυστικώτερα. Hoc autem vult à concubitu etiam legitimo non rem sacram esse faciendam, ne domi quidem, nedum in publico, ni antè lauto & lustrato corpore. Tibullus:

—— *discedat ab aris*
Cui tulit hesterna gaudia nocte Venus.

Hinc solebant se purificare. Suet. Aug. 94. de Attia Augusti matre, quæ cum dracone in templo visa sibi est volutari: *expergefacta quasi ex concubitu mariti sese purificavit.* Quin & alia negotia suscipere non licebat iis qui propter dormierant, nisi antea essent lustrati. Columell. XII, 4. de pistoribus, cocis, cellariis: *His omnibus placuit eum qui rerum harum officium susceperit, castum esse continentemque oportere, quoniam totum in eo sit, ne contrectarentur pocula, vel cibi, nisi aut ab impube, aut certè abstinentissimo rebus Veneris: quibus si fuerit operatus, vel vir vel fœmina, debere eos flumine aut perenni aqua priusquam penora contingant ablui. Propter quod his necessarium est pueri vel virginis ministerium, per quos promantur, quæ usus postulat.* Nec Christianis olim licebat statim sacris operari, si cum uxoribus consueverant. Gregorius M. respons. ad Quæst. X. Aug. Episco. Ang. *Vir cum propria conjuge dormiens intrare Ecclesiam non debet, sed neque lotus intrare statim debet.* Paullò pòst: *Et quamvis de hac re diversæ hominum nationes diversa sentiant, atque custodire videantur, Romanorum tamen semper ab antiquioribus usus fuit post admixtionem propriæ conjugis & lavacri purificationem ab ingressu Ecclesiæ paulatim reverenter abstinere.* Sed quantò rectiùs sapiens illa fœmina, cùm consuleretur, quando post concubitum liceret mysteriis interesse, respondit; si cum tua uxore rem habuisti, statim, si cum aliena numquam.

v. 735. Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου] Τάφος hîc non est bustum, sepulcrum, ut rursus malè Interpretes, sed περίδειπνον, silicernium, cœna funebris, quæ opponitur δαιτὶ θεῶν, hoc est convivio quod celebratur die festo, aut post sollemne sacrificium. Nullum enim sacrificium sine epulis. Hesych. Τάφος τὸ γινόμενον περίδειπνον ἐπὶ τῇ τῶν κατοιχομένων τιμῇ. Τάφος *est convivium quod celebratur in mortuorum honorem.* Homer. Iliad. Ψ. v. 29.

Αὐτὰρ ὁ τοῖσι τάφον μενοεικέα δαίνυ.

sed ille his funebres epulas lautas instruxit. Ab hac ferali cœna redeuntes vetat Poëta liberis operam dare mali ominis causâ, quia, ut puto, vana superstitione capti credebant minimè vitales futuros, qui ex hac μίξει procrearentur. Hinc vocat δυσφήμους, & quia Græci & Romani statuebant omnia feralia polluere propterea purgabantur ab exequiis redeuntes. Festus: *Funus prosecuti redeuntes ignem supergrediebantur adspersi: quod purgationis genus vocabant suffitionem.*

v. 748. Ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων] *Ab ollis nondum dedicatis.* Sic verte. Χυτρόποδες enim χύτραι, ut Proclus aliique monent. Alioqui sunt ἐσχάραι τῶν μαγείρων, foculi sive sint fixi, sive mobiles, qui carbonibus implebantur & quibus imponebantur ollæ, quæ & λάσανα dicuntur & ἀνθράκια. Hesych. Ανθράκιον τὸ μικρὸν πεπόδιον, καὶ λίθος τίμιος ὁ ἐν δακτυλίῳ, καὶ χυτροπόδιον, καὶ πᾶσα μικρὰ κάμινος. Sic scribendus hic locus, sine sensu vulgò legitur & laudatur à viris Græcè doctissimis χυτροπώλιον. Pollux X, 24. Χυτρόποδας ἐστὶ μὲν καὶ λάσανα κεκλημένον εὑρεῖν, ὡς Διοκλῆς ἐν Μελίσσαις. Ἀπὸ λασάνων θερμὴν ἀφαιρήσω. Ἐν δὲ τῷ προτέρῳ τῶν Ἱππώνακτος ἰάμβων εἴρηται χυτρόποδιον. ὥσπερ καὶ παρ' Ἡσιόδῳ.

Μὴ

Μὴ δ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελόντα.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἕτερόν τι δηλοῖ. ὅταν δὲ Δίφιλος ἐν ἐπικλήρῳ λέγῃ, Χύτρον μέγαν παρὰ τοῦ μαγείρου. δηλονότι τὴν χύτραν λέγει, ἀλλ' οὐ τὸν χυτρόποδα. Paucis interjectis: Χυτρόποδα καί που καὶ ἀνθράκιον εἴπῃς, Ἀλέξιδος εἰπόντος ἐν Λημνίᾳ· Καὶ μὴν παρῆν μὲν ἀνθράκιον ἐν μέσῳ σείσων τε κυάμων μεστός· Καὶ γὰρ ὁ σείσων ἀγγεῖον ᾧ κυάμους, ἢ ἄλλό τι τοιοῦτον ἐνέφρυγον. Καὶ μὴν ἐσχάραν εἴποις ἂν τὸ ἀνθράκιον τοῦτο καὶ ἐσχάρειον. Ἀριστοφάνους ἐν Ταγηνισταῖς εἰπόντος ἐσχάρεια. ὁ δὲ Στρατεὺς ἐν Ψυχασταῖς. Πῶς ἂν κομίσειέ μοί τις θυμαλώπων μεστὴν ἐσχάραν. Apposui pluscula verba, quia ex illis discimus quid fuerit χυτρόπους, λάσανα, ἀνθράκιον, quod video ignorari. Plerique enim putant esse *trullam*, ut P. Septimius Florens, vir elegantissimus, in Aristophanis εἰρήνῃ, qui hos versus

—— ἐνταῦθα γὰρ
Πρὸ τοῦ πολέμου τὰ λάσανα τῇ βουλῇ ποτ' ἦν.

sic interpretatur:

—— *ante bellum hîc scilicet*
Trullæ stetere in gratiam Senatûs.

Cùm non sint trullæ, sed foci ad quos carnes coquebantur Senatui post sacrificia. Vide ibi antiqua scholia. χυτρόποδες autem sunt ipsæ χύτραι συνεκδοχικῶς, ut *templa lapidata* apud Sueton. Calig. 6. non sunt grandine icta, ut exponit vir plurimæ lectionis C. Barthius in Adversariis, sed Dii lapidibus impetiti. Veteres autem nullis vasis solebant antè uti ad cibum potumque capiendum, nisi antè lustrata essent libatione ex iis Diis facta. Proclus ad hunc locum ἀπὸ χύτρας μὴ πρότερον φάγῃς πρὶν ποιήσῃς ἐξ αὐτῶν τοῖς θεοῖς. *Ex ollis non antè cibum capias, quàm ex iis Diis libaveris.* Sic patinam dedicat Vitellius apud Suetonium: *Hanc quoque (cœnam) superavit ipse dedicatione patinæ, quam ob immensam magnitudinem clypeum Minervæ* Αἰγίδα πολιούχου *dictitabat.* Hoc Latinis propriè est imbuere, quia tum vasa illa imbuebant vino quod Diis libabant. Inde postea *imbuere* de omnibus rebus, quæ primo usui nostro accommodantur. Catullus de Argo nave: *Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.* Etiam de ipsis hominibus dicitur: Florus II, 3. *Cottidiani & domestici hostes tyrocinia militum imbuebant.* Tacit. I. ann. 26. *Imbutasque præda manus in direptionem Galliarum erupturas.* Id. III. Hist. 15. *Ut civili præda miles imbueretur.*

v. 750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Rectè ἀκίνητα Veteres exposuerunt τάφους. In bustis enim stare, sedere, imò busta videre habebatur pro diro & infausto omine. Quam superstitionem gentilium deridet Theodoretus sermone VII. θεραπευτικῆς ἑλλήν. Μῦσος ὑπολαμβάνετε τὸ πελάζειν τοῖς τάφοις. *Nefas habetis accedere ad sepulcra.* De his multa viri doctissimi notarunt ad Theophrasti characteres.

CAPUT XXIII.

Vulgatus index Ημέραι expunctus. Fauſti dies & infauſti, ſicut & horæ in faſtis notatæ. Commoda ſydera. A Jove omnes dies. Heſiodus emendatus ter. Πεπυκασμένος. Antiqua lectio Poëtæ vindicata. Τετελεσμένον ἦμαρ. Quaternarii numeri ſanctitas. φύσις αἰόλα, Παναίολος. Nicomachus Geraſenus & Anonymus antiquus Scriptor correctus & explicatus. Heſiodo lux. Orcus. Ορκὸς ſepulcrum. Menandro medicina. Orcus perjurii vindex. Virgilius defenſus. Heſiodus denuo correctus. Μετάδοτοι.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΗΜΕΡΑΙ] Nec hic index in Voſſii codicibus, nec in Gudii Proclo eſt. Quin nec ullum diſtinctionis veſtigium apparet. In nonnullis tamen libris recentioribus titulum iſtum exſtare viri docti monuerunt, in Veteribus verò non conſpici, à quorum auctoritate nobis diſcedere religio eſt.

v. 765. Ηματα δ' ἐκ Διόθεν] Veteres, ut etiam nunc ſuperſtitioſi homines, alios dies fauſtos, alios infauſtos ac inauſpicatos ad aliquod opus inchoandum ducebant, quos vocabant ἀποφράδας, ἀπαισίους Latini *Ægyptios, ominales, religioſos, incommodos* (ſicut contrà ea *commoda ſydera* ſunt fauſta. Propert. II, el. 26. *Quæritis & cœlo Phœnicum inventa ſereno Quæ ſit ſtella homini commoda, quæque mala.* Eodem modo Græcis ἡμέραι ἐπιτήδειοι, & ἀνεπιτήδειοι) qui in veterum faſtis erant notati ut ſemper cognoſci poſſent ab aliquid aggreſſuris, felix ne eſſet ille dies, nec ne. Petronius narrat in triclinio Trimalcionis duas tabulas fuiſſe in utroque poſte defixas, quarum altera *lunæ curſum, ſtellarumque ſeptem imagines pictas,* (ſc. habebat) *& qui dies boni, quique incommodi eſſent, diſtinguente bullâ notabantur.* Non verò dies tantùm ſed & horæ fauſtæ habebantur, aliæ infauſtæ. Quod & Proclus obſervavit addens Diis dicatum eſſe meridiem, Heroïbus verò tempus pomeridianum, ideoque eſſe inauſpicatum: auſpicatiſſimum verò matutinum & veſpertinum. Hinc ſuperſtitioſi nihil auſpicabantur, nulli ſe accingebant operi, niſi inſpectis ephemeridibus, ex quibus capiebatur dies & hora fauſta. Juven. Sat. VI. v. 576.

Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro: ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpectâ geneſi collyria poſcit. &c.

Hæc ſuperſtitio primùm ab Ægyptiis profecta, unde dies *Ægyptiaci* dicuntur. Auguſtinus in epiſtolam ad Galatas: *Jam vero ne aliquid inchoëtur aut ædificiorum, aut ejuſmodi quorumlibet operum diebus, quos Ægyptiacos vocant, ſæpe etiam nos monere non dubitant.* Damnati ſunt à Conciliis & Patribus primæ Eccleſiæ. Meritò. Nec tamen noſtrorum faſtorum auctores ab hac ridicula gentilium opinione poſſunt deduci. Tam difficulter inveteratæ opiniones & errores eradicantur. Heſiodus autem felicitatis dierum & infelicitatis cauſas tribuit Jovi.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν.

Dies vero ex Jove observans ut decet. Et paullò post:

Αἱ γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος.

Dies enim sunt à Jove sapiente. Ubi malè Interpretes: *hæ enim dies*. Omnes dies sunt à Jove. Noster iterum:

Ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι.

Quotquot noctes ac dies à Jove sunt. Ut mirer doctos viros hîc tricari. Superiùs in ἔργοις v. 563.

Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χείμερι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα.

Cum autem sexaginta post brumam hybernos dies Jupiter exegerit. Homerus:

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε Θεῶν τε.

Talis est hominum terrestrium mens
Qualem diem inducit pater deorum
& hominum.

Sic enim antiquissimos accepisse hos versus testantur Eustathius & Sextus Empiricus lib. V. adversus Mathematicos, qui Chaldæorum opiniones explodit. Vide & viri præstantissimi & magnæ eruditionis Merici Casauboni, magni parentis dignissimi filii dissertationem de hoc Homeri loco, æternum monumentum amicitiæ, quæ inter nos intercedit.

v. 765. Τριηκάδα μηνὸς] Τριηκὰς est ultima dies, sive trigesima cujusvis mensis. Veteres olim singulos menses credebant esse triginta dierum, quamvis id, si calculos ponas accuratè, verum non sit. Solon, teste Plutarcho, hunc trigesimum diem vocavit ἕνην καὶ νέαν, veterem & novam, quia pars ejus diei pertinebat ad lunam veterem, pars ad novam. Vide quæ hîc notant Proclus, Moschopulus, Tzetzes, & in primis Petavius in variis dissertationibus ad Uranologiam, Lib. IV, cap. 13.

v. 781. Σπέρματος ἄρξασθαι] MS. I. σπέρματα δάσασθαι, quod & in secundo habetur pro varia lectione. Metri causâ legendum δάσασθαι. Sed vulgatam non damno.

v. 783. Κούρῃ δ' οὐ σύμφορός ἐστιν] MS. I. ἀσύμφορος.

v. 785. Κούρη τε φῦσαι] Nullus dubito quin omnes probaturi sint MS. I. lectionem: κούρησι φυτεύειν. Sic quoque legendum versu 794. κούρησι δέ τε τετράς. Vulgò ineptè: κούρη δέ τε τετράς. In recentissimis editionibus cum jactura metri, κούρη δὲ τετράς.

v. 793. Ἰσθρὰ φῶτα γίνεσθαι, μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένον ἐστίν] MS. I. γείνασθαι. MS. II. μάλα. Sic & Palatinos codices legisse testatur Commelinus, quibus adstipulantur editiones Basileenses Isingrini & Oporini, quas sequor. Ibidem malè nonnulli scribunt πεπνυμένος. πεπυκασμένος enim Græcis dicitur homo prudens, & versutus eadem ratione qua Latinis *callidus*, cujus scilicet animus ita rerum usu occalluit, ut falli facilè non possit. Phædro *retorridi* dicuntur. Hoc verò sine præclaris ingenii dotibus consequi nemo potest, etsi à primis annis in luce fori & hominum fuerit versatus.

v. 797. Πεφύλαξο δὲ θυμῷ τετράδ' ἀλεύασθαι] Hos tres versus ineptissimè & imperitissimè verterunt Interpretes: *cautus verò esto animo ut quartum vites desinentis & inchoati mensis, doloribus conficiendo animo, valdè hæc accommoda est dies.* Nihil potest fingi imperitius, nihil insulsius. Miror viros eruditissimos, qui hunc Poëtam ediderunt, istam inscitiam non castigasse. Hesiodi vero hæc mens est: *Teneto verò memoria quarto die ut vites finientis & incohantis mensis doloribus conficere animum; valdè hæc sacra est.* Vides sententiam Poëtæ rectà adversari Interpretum Latinorum versioni. πεφύλαξο θυμῷ, ut superiùs: ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο, *animo autem studiose omnia custodi.* Τετελεσμένον ἦμαρ est ἱερὸν, ut apud Gregor. τελεῖν ἑορτὴν est festum celebrare. ἑορτὴ ἐπὶ Χριστῷ τελουμένη, festus dies Christo dicatus, qui cele-

celebratur in honorem Christi. Quis ignorat τελετάς? Quarta verò finientis mensis est quarta & vicesima mensis dies: quarta verò inchoantis est quarta à kalendis. Apud Græcos enim in quolibet mense tres erant quartæ dies, τετάρτη ἱσταμένου, τετάρτη μεσοῦντος, τετάρτη φθίνοντος. Prima quarta, τετάρτη ἱσταμένου, est quarta à kalendis: secunda quarta τετάρτη μεσοῦντος est quarta post decimam: tertia quarta τετάρτη φθίνοντος est quarta post vicesimam. Sic etiam sunt tres tertiæ, quintæ, sextæ, septimæ, octavæ, nonæ in singulo mense. Paullò ante μέσσης τετράδος, *mediæ quartæ* meminit, quæ est quarta decima, τετάρτη μεσοῦντος. Versu 812. & sequentibus tres nonæ, εἰνάδες commemorantur. Et hæc satis obvia, quæ non notassem, nisi viderem esse qui nesciant qui per τετράδα φθίνοντος καὶ ἱσταμένου μηνὸς dies sint intelligendi. Ceterùm numerus quaternarius quàm sanctus fuerit antiquis, præcipuè Pythagoreis, & quam vim ei tribuerint neminem paullò humaniorem fugit. Inter varia cognomina dictus etiam fuit Φύσις Αἴολος. Nicomachus Gerasenus in Ἀριθμητικῶν θεολογουμένων libris: Η δὲ τετρὰς πάλιν αὐτοῖς θαῦμα μέγιστον, ἄλλη θεὸς, &c. ἔστι γὰρ αὐτοῖς τῶν τε φυσικῶν ἀποτελεσμάτων πηγὴ καὶ κλειδοῦχος τῆς φύσεως, &c. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ φύσις καὶ Αἴολα. Vertit A. Schottus: *Quaternarius item magno ipsis est miraculo, novus Deus* &c. *Fons ipsis est naturalium effectuum, atque naturæ claviger,* &c. *Imo natura ipsa est & varietas.* Sed num Αἴολα est varietas? Meursius in denario Pythagorico legit: Αἰόλου φύσις ex Anonymo in Theolog. Arithmeticis: Αἰόλου φύσιν κατωνόμαζον τὴν τετράδα τὸ ποικίλον ἐμφαίνοντες τῆς οἰκειότητος καὶ ὅτι οὐκ ἄνευ ταύτης ἡ καθολικὴ διακόσμησις. διὸ καὶ κλειδοῦχόν τινα τῆς φύσεως αὐτὴν πανταχοῦ ἐπωνόμαζον. *Æoli naturam appellabant quaternarium, varietatem proprietatis indicantes: & quod absque eo non sit universalis constitutio, unde etiam clavigerum naturæ quemdam ipsum undique cognominabant.* Sed quid est *Æoli natura*? Æolus Vulcaniarum Insularum Rex fuisse traditur, & cœlestium motuum peritus, ideoque ventorum dominus. Quid verò ille ad naturam rerum omnium parentem? Rectè se habet lectio Nicomachi, nisi quòd copula sit exterenda, legendumque: ἀλλὰ καὶ αὐτὴ φύσις αἴολα. Dorica Dialecto, qua utebantur Pythagorei & omnes magnæ Græciæ incolæ pro αἰόλη. Sic vice versa emendandus Anonymus ex Nicomacho, non contrà. Αἴολος, & Παναίολος sunt φύσεως propria epitheta. Ratio nemini potest esse obscura. Inscriptio antiqua apud Gruterum:

ΦΥΣΙΣ ΠΑΝΑΙΟΛΟΣ

ΠΑΝΤ. ΜΗΤ.

Fuit, qui me reprehendit, quòd Nicomachum Gergasenum dixerim, uti vocatur apud Photium, præfatus nullos umquam fuisse Gergasenos, sed eos dici Gerasenos. Verùm si Photio non credit, credat Matthæo, qui eos vocat, Cap. VIII. 28. *Gergesenos.* Nimirum eadem urbs vocabatur Γέρασα, & Γέργεσα, incolæ Geraseni, Gergaseni, & Gergeseni, quos etiam hoc nomine appellat Josephus II. de Bello Judaico 20.

v. 804. Ορκον τιννυμένας] Interpp. *Perjurium vindicantes.* Quis audivit ὅρκον esse perjurium? ὅρκον διαβαίνειν est jurisjurandi fidem violare, perjurum fieri. Sed ὅρκος numquam simpliciter est perjurium. Ceterùm in MS. I. legitur: ὅρκον γεινόμενον. *Orcum natum.* Sanè sic legisse videtur Virgilius: *quintam fuge: pallidus Orcus Eumenidesque satæ.* Ubi Servius: *Hesiodus Orcum quintâ lunâ dicit natum.* Ex Celso quoque tradit Orcum esse jurisjurandi Deum, pallidum dictum quia jurantes trepidatione pallescant. Apud Orcum enim defunctas animas jurare, ne quid suos, quos in vita reliquerunt, contra fas adjuvent. Or-

Orcus Latinis eſt Pluto, ſummus inferorum Deus. Cic. in Verr. *Ut alter Orcus veniſſe Ætnam, & non Proſerpinam, ſed ipſam Cererem rapuiſſe videatur*, hoc eſt, alter Pluto. Plaut. Pœn. I, 130.

> *Quo die Orcus ab Acheronte mortuos amiſerit.*

Et ſic Latini frequenter. Nonnullis tamen non Pluto, ſed Charon Orcus eſt. Gloſſæ Philoxeni: Orcus Χάρων. Quin & Silius Italicus Cerberum dicit Orcum.

> *Illatrat jejunis faucibus Orcus*
> *Armenti quondam cuſtos immanis Iberi.*

Ut Veteres videantur omnibus inferis tribuiſſe nomen Orci, quod à Græcis illos accepiſſe certum eſt, quod ὅρκον vocarunt ſepulchrum, ut benè obſervat Maximus Scaliger ad Varronem ex Menandro:

> Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πολυτελῆ νεκρόν.
> Εἰς τὸ ἴσον ὅρκον τοῦ σφόδρ' ἔρχεται εὐτελής.

Numquam invideo mortuo opulento, in ſimile ſepulchrum venit etiam valde tenuis. Sic hic locus legitur; pro quo malè ſubſtituit vir ſummus ὄρχον· rectè tamen ſcripſit εὐτελής, cùm aliter legeretur εὐτελεῖ. Ὄρκον ſanè fuiſſe Deum inferorum, patet ex hoc loco Heſiodi, qui illum conjungit cum Furiis, & natum dicit ab Eride in perjurorum pœnam. Vide & in Theog. v. 231. Sicut autem ᾅδης, hoc eſt, Pluto, ſic & ὅρκος inferorum Deus pro ſepulchro ponitur. Ex lectione autem noſtri codicis apparet Virgilium non eſſe hallucinatum, quod Salmaſius in libro de annis climactericis contendit, cùm ſcripſit Orcum natum eſſe quinto die. Sic enim invenit in ſuis exemplaribus, ut legitur in primo Voſſiano. In hoc tamen abit à ſententia Heſiodi, quòd illo die Erinnidas quoque natas canat: cùm Heſiodus tantùm dicat illas verſari apud ſuperos, ad vindicanda ſcelera flagitioſorum hominum. Sed forſan in hoc ſecutus eſt Orpheum, & Melampodem; qui & ipſi commodorum & incommodorum dierum ephemerides ediderunt cum illorum cauſis, ut Græci Interpretes, qui illorum teſtimoniis ſæpè utuntur, oſtendunt.

v. 812. Ἐσθλὴ μὲν γὰρ τ' ἠδὲ φυτευόμεν] MS. I. ἐσθλὴ μὲν γὰρ θ' ἤδε φυτευόμεν. Bona ſiquidem eſt hæc ad plantandum.

v. 818. Παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι] *Pauci veracem dicunt.* Inde Virgilius ait illum diem eſſe contrarium furtis. *Nona fugæ melior contraria furtis.* Furibus enim fraudi eſt veritas. Hic eſt hujus loci ſenſus, quem & Salmaſius ὁ πάνυ vidit.

v. 820. Μέσση· παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα] MS. I. μεσσήη· παῦροι δὲ μετ' εἰκάδα quod placet. Subintelligendum autem hîc ἴσασι. Paullò antè νῆα πολυκληΐδα perperam vertunt *bene clavatam*, cùm ſit πολυκάθεδρος in qua multa ſunt ſedilia remigum. Κληΐδες enim ſunt tranſtra. v. 823. Μετάδουποι ſunt μεταξὺ πίπτουσι, dies *intercidentes*, qui inter fauſtos & infauſtos volvuntur. Vulgò *incerti* vertunt. δουπέω eſt πίπτω. Unde Catadupa Ciceroni Nili catarrectes dicitur, quod de altiſſima rupe præceps cadat.

Δόξα τῷ Θεῷ.

VARIORUM NOTÆ

IN

HESIODUM.

VARIORUM NOTÆ

IN

THEOGONIAM.

V. 1. Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν] Priores centum quindecim verſus ſunt ſuppoſiti. Theogonia incipit verſu 116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ' &c. *Guietus.*

1. Ἑλικωνιάδων] Rectè vetus Scholiaſtes patrias Muſas à Bœoto vate invocari obſervat. *Helicon* mons fuit Bœotiæ, ita dictus à Phœnicio *hhalik* חליק aut חליקון *hhalikon*, quæ vox *montem altum* ſonat. Vide *Sam. Bochartum* Lib. 1. Chanaanis, Cap. XVI. ubi oſtendit plenam fuiſſe Bœotiam & colonis & nominibus Phœniciis. *Clericus.*

2. Ζάθεόν τε] *Diviniſſimum* montem vocat, propter numerum Deorum, qui in eo verſabantur; quales Muſæ, Oreades, Dryades, Naïdes &c. Infrà v. 129. vocat

——— οὔρεα μακρὰ θεῶν χαρίεντας ἐναύλους
Νυμφέων.

Longos montes Deorum grata habitacula Nympharum. Clericus.

3. Ἰοειδέα] Malim μελάνυδρον interpretari. ἀπὸ τοῦ ἰοῦ *ferrugine*, quia eo epitheto ſignificatur copia aquæ; quæ non eſt ἰοειδὴς, niſi ſit profunda, ac proinde copioſa, & perennis, quæ laus eſt fontis. Ideò *Homerus*, & poſt eum *Heſiodus* vocant ἰοειδέα πόντον, id eſt, profundum. Ideò Poëtæ Latini *cæruleos* fontes vocant, ut *cærula Liriope* dicitur *Ovidio* Metam. III. Confirmatur hæc interpretatio, ipsâ ſignificatione propriâ vocis, quæ ſignificat quod habet εἶδος, ſeu *ſpeciem* ἰοῦ. Non poteſt autem dici fons *ſpeciem* habere *floris*, licèt ſit floribus cinctus; ſed rectè dicitur habere *ſpeciem ferruginoſam*, ad colorem quod attinet. *Clericus.*

4. Καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος.] Non modò in altaribus ſacra faciebant, in honorem Deorum, ſed & circa illa choreas agitabant. Vide not. ad Exod. C. XXXII, 6. *Clericus.*

5. Περμησσοῖο] Intellige ὕδατι, *aqua*, quod in verſione exprimendum fuit. Permeſſus eſt Phœnicіè פאר-מצא *pheer-metſo*, hoc eſt, *puteus* aut *fons parus*, nam Radix מצץ hanc ſignificationem obtinet, apud Arabas. Commodior hæc viſa derivatio quàm *Bocharti* באר-מיצא *beer-metſo*, fons proceſſûs, nempe, *aquarum*. Fons eſt, aut fluviolus ex Helicone profluens, & qui cum Olmio confluit in Copaïdem lacum. Vide *Strabonem* Lib. IX. *Clericus.*

6. Ἱππουκρήνης] *Phœnicіè* dixeris, ut rectè *Bochartus*, eodem loco, הפגרן *happhigran*, quod *fontem erumpentem* ſonat, & corruptum in *Hippocrenen*, ortum fecit fabulæ, quaſi eſſet κρήνη ἵππου *fons equi*, ſeu ab equo excitatus. *Clericus.*

Ὀλμειοῦ] Phœniciâ voce, חול מיא *hhol-majo*, dulcis aquis, eodem conjectore. *Divinus* dicitur, propter memoratam rationem, cùm de Helicone ſermo eſſet, ad v. 2. *Clericus.*

8. Ἐπή-

8. Ἐπεῤῥώσαντο] *Firmiter saltabant.* Ita verto, cùm aliæ editiones habeant *vehementer tripudiabant.* Vox Græca *vim & stabilitatem* denotat. Hesychius Ῥώμην καὶ ἰσχὺν ἐπέβαλον. Et *firmiter* saltare decorum habetur. Sic. Schol. Antiq. Ἐῤῥωμένως καὶ συντόνως ὠρχοῦντο, ἢ ἐπισταμένως ἐχόρευον. *Rob.*

9. Ἠέρι πολλῷ] Pleræque Editiones habent πολλῇ. Sed MSS. Gresh. & Bodl. scribunt πολλῷ, quam quidem lectionem præfero; ἀὴρ enim frequentiùs masculino genere usurpatur. *Rob.*

10. Ὄσσαν] Τὴν θείαν φωνὴν, καὶ τὴν θείαν κληδόνα, ὡς παρ' Ὁμήρῳ· ἡ ὄσσαν ἀκούσας — Ἐκ Διός. Schol. Ant. In sacris Scripturis majestas quædam terrifica, & vis fatalis *Jehovæ* voci attribuitur. Vide *Deuteron.* 4. 33.|5. 25.|*Psal.* 18. 13.|46. 6.|68. 38. Credebant etiam Ethnici longè diversam esse deorum vocem ac hominum. Sic Virgil. Æn. l. 1. *Nec vox hominem sonat; O dea certe!* Ὄσσα verò non adeò strictè pro *divina voce* usurpatur, quin sæpè cujusvis animalis vocem significet. Vide infra v. 831. Quod ipse etiam Scholiastes postea agnoscit — Πᾶσαν τὴν φωνὴν ὁ Ἡσίοδος ὄσσαν καλεῖ. *Rob.*

16. Ἑλικοβλέφαρον] *Volubilibus palpebris*, id est, *pætam*, ut Venerem vocabant Latini. Lasciviæ est indicium nictare frequenter, & signum amantium. *Clericus.*

16. Ἑλικοβλέφαρον] Vetus Schol. exponit *arcuatis*, vel *orbiculatis* palpebris — τὴν ἑλικοειδῆ, καὶ στρογγύλα, καὶ περιφερῆ, καὶ ἀνακεκλασμένα τὰ βλέφαρα ἔχουσαν, ἐκ μεταφορᾶς τῆς τῆς ἀμπέλου ἕλικων. Quæ quidem interpretatio bene convenit significationi vocis ἑλίσσειν, *torquere, volvere.* Interpretes autem Homerici, & Lexicographi penè omnes exponunt, *nigrum.* Et Hesychius. Ἑλικόν, μέλαν. *Rob.*

30. Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Ἔδον pro ἔδοσαν. Rhapsodi ramum lauri tenebant recitantes. Vide Lucianum in Dialogo cum Hesiodo p. 659. *Guietus.*

30. Καί μοι σκῆπτρον ἔδον δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Scholiastes postquàm dixit *Heliconem* πολύδαφνον esse, & laurum æquè potuisse esse donum Apollinis, ac Musarum, quæ ad rem non multùm faciunt, veram ejus rationem reddit hisce verbis: παρόσον ἡ δάφνη ἐνεργεῖ πρὸς τοὺς ἐνθουσιασμούς. Σοφοκλῆς ἐν Κασάνδρᾳ· δάφνην φαγὼν ὀδόντι πρίετο στόμα. καὶ Λυκόφρων· δάφνην φαγὼν φοίβαζεν ἐκ λαιμῶν ὄπα. καὶ τὰ ποιήματα δὲ μετὰ θεοῦ ἐμπνεύσεως εἴρηται: *quia laurus efficax est ad afflatus creandos. Sophocles in Cassandra*: Cùm comedisset laurum, dentes instar serræ in ore concutiebat. *Et Lycophron*: cùm laurum comedisset, vaticinabatur emittens vocem è gutture. *Certe Poëmata Dei afflatu sunt effusa.* Sequentia verba rem dubiam esse non patiuntur. Cùm ergo Laurum sibi traditam dicit *Hesiodus* à Musis seque ab iis afflatum, perinde est ac si facultatem poëticam sibi ab illis concessam diceret. Quam in rem, paucula ex *Claud. Salmasio* hîc apponemus. Sic ille in *Solini* Polyhistora p. 609. ubi postquàm multis ostendit ῥαψῳδοὺς dictos fuisse ἀπὸ τοῦ ῥάπτειν τὰς ᾠδὰς, quòd veluti *consuerent* varias partes Poëtarum, quas canebant, non ἀπὸ τῆς ῥάβδου, addit: "Antequàm mos ille " τοῦ ῥαψῳδεῖν aliena carmina natus ac no- " tus esset, auctores ipsi ac Poëtæ hym- " nos & alia carmina in honorem Deo- " rum à se composita sic pronunciare " consueverant, cum virga è lauru in " manibus. Dicebantur ἐπὶ ῥάβδῳ ᾄδειν. " *Pausanias* pag. 586. Lib. IX. seu Bœo- " ticis de *Hesiodo*, qui cum cithara pi- " ctus erat: οὐδὲν τοι Ἡσιόδῳ οἰκεῖον φόρημα. " δῆλα γὰρ δὴ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπῶν ὅτι ἐπὶ ῥάβ- " δῳ δάφνης ᾖδε: *nequaquam fuit proprium Hesiodo gestamen; manifestum enim est, etiam ex ipsis ejus versibus, eum ad lauri ramum cecinisse.* " Intel- " ligit hos versus ex Theogonia, Καί μοι " σκῆπτρον &c. Traditum sibi à Musis ex " lauri ramo baculum dicit. Tamquam " vati futurorum præscio, nonta mquam Poë-

"Poëtæ, datum possumus interpretari, "propter illa, ὥστε κλύοιμι τάτ' ἐσσόμενα πρό "τ' ἐόντα. Sed Poëtica erat conjuncta cum afflatu, non minùs ac vaticinandi facultas; imò non erat sine vaticinatione, cùm non possent scire Poëtæ gesta apud Deos, aut clam apud homines, aut ante omnem hominum memoriam; vel potiùs fingere se ea scire, nisi simul afflatum simularent. Pergit *Salmasius*: "Laurum gestabant & admordebant, "qui vaticinandi scientiâ callere vole- "bant, unde δαφνηφάγοι vates. *Asclepia-* "*des*, in statuam *Homeri*:

" Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι περὶ πᾶ-
" σαι
" Ὤρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα.

Fallitur, ut sæpè Critici, qui non significant unde depromserint quæ dicunt. Epigramma est in statuam *Hesiodi*, quod legitur Lib. IV. Anthologiæ, p. 368. Ed. H. Stephani. Integrum ita habet:

Αὐταί ποιμαίνοντα μεσημβρινὰ μῆλά σε Μοῦσαι
Ἔδρακον ἐν κραναοῖς οὔρεσιν, Ἡσίοδε,
Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι περὶ πᾶσαι
Ὤρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα.
Δῶκαν δ' κρήνης Ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τὸ πτανοῦ πώλου πρόσθεν ἔκοψεν ὄνυξ.
Οὗ σὺ κορεσσάμενος μακάρων γένος, ἔργά τε μολπαῖς,
Καὶ γένος ἀρχαίων ἔγραφες ἡϊθέων.

Ipsa pascentem meridie oves Musæ viderunt te in asperis montibus, Hesiode; & tibi pulcra folia habentem decerpentes omnes porrexerunt lauri sacrum ramum. Dederunt verò fontis Heliconis divinam aquam, quam volucris equi prius erupit ungula. Quâ tu satiatus beatorum genus, & res gestas cantibus, & genus priscorum descripsisti juvenum. Sed audiamus *Salmasium*: "*Pau-* "*sanias* de virga laurea accepit, cum "qua Veteres Poëtæ carmina sua reci- "tabant. Quem morem etiam postea "ῥαψῳδοὶ imitati sunt, qui aliena pro- "nunciarunt. Nam & hi virgam è lau- "ru tenebant, cùm carmina recitarent "ex aliquo Poëta. Cetera apud ipsum legentur. *Clericus.*

32. Τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα] Poëtice, nempe, est μαντείας genus, unde Poëtæ Latinis *Vates*. Utinam exstaret integer Liber VII. *Strabonis*! Aliquid hac de re haberemus, in descriptione Pieriæ, cùm legamus in excerptis, quo loco de hac regione egerat, ὅτι τὸ παλαιὸν, οἱ μάντεις καὶ μουσικὴν εἰργάζοντο: *olim vates exercuisse & musicam.* Clericus.

32. Ὡς κλείοιμι] Vulgo legitur ὥστε κλύοιμι. Sed ex fide MSS. restitui κλείοιμι. Dixerat poëta ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν θείην. Non autem necesse erat ut Musæ ei *vocem* inspirarent ὡς κλύοιτο, ut *intelligeret*, sed ὡς κλείοιτο, ut *caneret*. Rob.

34. Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν] Imitatus *Horatius* Lib. I. Ep. I.

Primâ dicte mihi, summâ dicende Camœnâ,
Mæcenas &c. *Clericus.*

35. Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc est, περὶ τὰ ἀπὸ σκοποῦ, subintellige λέγεται. *Guietus.*

35. Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην;] Hoc est, quid hæc ad rem, quam aggressus sum? ut rectè Scholiastes. *Homerus* paullò aliter hanc Parœmiam profert Iliad. X. v. 126. ubi Hector de inanibus sermonibus, quos Achillem laturum non fuisse, si ad eum adisset, suspicatur:

Οὐ μέν πως νῦν ἐστὶν ἀπὸ δρυὸς, οὐδ' ἀπὸ πέτρης,
Τῷ ὀαριζέμεναι, ἅτε παρθένος ἠΐθεός τε,
Παρθένος ἠΐθεός τε ὀαρίζετον ἀλλήλοισιν.

Non quidem ullo modo nunc licet, à quercu, neque à petrâ cum hoc confabulari, ut virgo & adolescens, virgo, inquam, & adolescens, confabulantur. Volunt Scholiastæ ortam loquutionem ex veteri fabula, quâ homines ex lapidibus aut quercubus nati ferebantur, & quæ pueris sermones præbebat, adeoque inanes sermones signari. At non video quî lo-

locus *Hesiodi* hinc possit explicari, cujus sensus est is quem diximus. Crediderim potiùs petitum adagionem ex iis, qui aggressi montem, aut sylvam describere, ad alia divagarentur, quæ à scopo aberrarent. Est tamen alius locus *Homeri*, ex quo sententiæ suæ confirmationem petere posse primo intuitu videntur. Odysseæ Τ, v. 163. cùm rogasset Penelope Ulyssem, quem non agnoscebat, unde esset, addit:

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, ὐδ' ἀπὸ πέτρης.

Non es enim à vetere quercu, aut à petra. Quibus in verbis, *Homerus* alludit ad memoratam fabulam; sed is sensus neque alteri loco *Homeri*, neque versui *Hesiodi* aptari potest. *Clericus.*

36. Τύνη Μουσάων ἀρχώμεθα] Τὸ τύνη hîc age, agedum significare videtur. Sed hîc omnino scribendum videtur, τοίνυν Μουσάων ἀρχώμεθα. hoc est, διὰ τοῦτο Μουσάων ἀρχώμεθα. Hesych. τοίνυν διὰ τοῦτο. Hunc locum respexisse videtur. *Guietus.*

38. Εἰρεῦσαι τά τ' ἐόντα] Iisdem utitur verbis Homerus Il. α. v. 70. de Calchante Græcorum vate,

Ὃς ἤδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.

Plurimi præterea versus apud utrumque poëtam iidem occurrunt, quorum nonnullos suis locis infrà notabimus, ex quibus placuit aliquibus inferre Homerum Hesiodo antiquiorem fuisse. Perperàm omninò; nisi aliis argumentis probari possit Hesiodum potius Homerum, quam hunc illum imitatum esse. Porro dehinc videre est à priscis etiam temporibus vaticinandi artem poëtis attributam fuisse; unde etiam à Latinis *Vates* appellantur. Vide quæ in hanc rem jocatur Lucianus in Dialogo cum Hesiodo. *Rob.*

39. Ὁμηρεῦσαι] *Hesychius*: ὁμηρεύειν, συμφωνεῖν. Ὁμηρεῦσαι, τὸ συμβολῆσαι· ὁμοφωνοῦσαι, ὁμοῦ λέγουσαι. Ὁμηρεῖν, ὁμοῦ εἱρμόσθαι (l. ἁρμόζεσθαι) συμφωνεῖν, hoc est, *concinere*, ex ὁμοῦ *simul* & ἐρέω, *dico.* Hinc credibile est nomen factum Ὁμήρῳ, qui postquàm carminibus suis innotuisset, non ampliùs *Melesigenes*, sed *concentor*, quasi *Musarum*, dictus est. Nomen ei inditum fuerat *Melesigeni*, à fluvio *Melete*, qui non procul à Cumis Æolicis fluit, & ad quem cum mater Crithels pepererat, ut docet *Herodotus*, in ejus vita, Cap. III. Idem oculorum usum amisisse eum narrat, Cap. VII. & propterea Linguâ Cumæâ Cap. XIII. ὅμηρον dictum, id est, *cæcum.* At vehementer suspicor opinionem de cæcitate *Homeri* fictam à Cumæis, quòd nomen ejus perperam ex Lingua sua interpretarentur; solent enim Græci, ex nominibus perperam intellectis, historiolas fingere, ut vel ex nomine *Hippocrenes*, de quo diximus, colligere est. Profectò multò verisimilius est, tantum Poëtam cognomen ex arte adeptum esse, quàm ex infortunio. *Clericus.*

40. Γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς] Hoc est, summâ voluptate afficitur cœli regia. Poëtæ passim & dolorem, & gaudium tribuunt rebus inanimis, ut significent maximam esse rationem dolendi, aut lætandi, & quæ vel ipsa inanima, ut solet dici, movere possit. *Theognis* initio, cùm alia de Apollinis natalibus dixisset, hæc habet:

—— ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,
Γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἁλὸς πολιῆς.

Risit magna terra. *Lucretius* ad Venerem Lib. I. v. 8.

—— *tibi suaves dædala tellus*
Submittit flores, tibi RIDENT
æquora ponti.

Ad quem versum, vide quæ collegit *Dion. Lambinus.* Clericus.

44. Θεῶν γένος, καὶ τὰ ἑξῆς] Probè animadvertendum hîc signari tria genera rerum, I. Terram & Cœlum, quæ ante omnes Deos, qui Hesiodi ævo maximi habebantur, fuerint: II. Deos ex hisce genitos, οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο Θεοὶ δωτῆρες ἐάων, *qui Dii ex hisce geniti sunt datores bonorum,*

norum, quos enumerat à v. 116. ad 155. Hi dicuntur ab *Hesiodo* Dii, quòd nomen denegatur Cœlo & Terræ, suntque veluti prior Deorum ætas: III. Altera est filiorum Saturni, quos significat hoc versu *Hesiodus*: Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, Θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν, hoc est, *secundo loco Jovem, qui est Rex Deorum*, qui nunc potissimùm coluntur, *& hominum*. Qui vivebant *Hesiodi* ævo, & superioribus aliquot ætatibus, duplicem hunc duntaxat ordinem Deorum norant, hoc est, hominum in Deorum numerum post mortem relatorum; si altiùs originem eorum repeterent, nihil antiquius reperiebant, quàm Cœlum & Terram, hisque vetustius Chaos, nec ultrà progrediebantur. Notio Dei horum conditoris usque adeò obscurata erat, ut de eo prorsus tacerent; aut etiam, si quæ ejus evanida vestigia in eorum animis hæserant, ea miscebantur, cum iis quæ vulgò de Jove & æqualibus illi Deis ferebantur. Quæ omnia, in sequentibus, explicatione ipsâ involucrorum Poëticorum, evolventur & ob oculos ponentur. *Clericus*.

52. Μοῦσαι] Primùm videndum quæ sint *Musæ*, dein à quibus progenitæ. Ex descriptionibus cùm omnium reliquorum Poëtarum, tùm etiam *Hesiodi*, colligere est Musas invenisse Eloquentiam ac Musicam, artesque quæ elegantiores habentur. Ut solius *Hesiodi* testimoniis utamur, eæ argumentum non verum modò, sed etiam fictum omnium orationum, comminisci poterant. Sic enim eum alloquuntur v. 27. hujus Poëmatis.

Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι.

Scimus multa falsa veris similia, scimus & quando volumus vera dicere. Ait v. 60. fuisse novem puellas:

—— ᾗσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,

quibus cantio cordi est, & quæ habent animum sine curis. v. 65.

—— ἐρατὴν δ' διὰ στόμα ὄσσαν ἱεῖσαι
Μέλπονται πάντων τε νόμους καὶ ἤθεα κεδνὰ
Ἀθανάτων κλείουσιν,

amabilem vocem ore emittentes canunt, omniumque leges, & mores venerandos Immortalium celebrant. Plura non exscribam, nam ex hisce satis liquet quod volo; nec mirum erit si dicam nunc, ab antiquissimis Græciæ colonis phœnicissantibus, dictas esse *Musas* ab inventione; nam, Phœnicià Linguâ, מוצא *motsa* est *inventrix*. Credibile autem est, antiquissimis temporibus, per Bœotiam, Thessaliamque ac vicinas Græciæ oras, celebrem factum fuisse cantilenis, seu propter inventionem, seu propter elegantiam styli, pro ætatis captu, seu propter cantum, seu propter omnia illa simul, *chorum novem puellarum*; quem instituit Jupiter, ut postea videbimus, Thessaliæ rex. Deinde posteritas, quæ omnia adauxit, & præsertim Poëtæ finxerunt eas inventrices Poëticæ Deas esse; quo honore etiam mactati sunt inventores aliarum artium. *Pater Musarum* dicitur Jupiter, quòd primus puellarum concentum instituerit; quæ loquutio etiam Phœnicia est, nam Gen. IV. 20, 21. Jabal dicitur *pater Scenitarum & Nomadum*, Jubal verò *cytharâ & organo canentium*; hoc est, eorum vivendi generum, earumque artium institutores. Μνημοσύνη verò seu *Memoria*, κατὰ προσωποποιΐαν, dicitur earum *mater*, quòd memoria suppeditet materiam poëmatum & orationum. Hoc satis ostendit Jovem non habitum esse patrem propriè dictum Musarum, cum *Memoria* sit dumtaxat *persona poëtica*, quæ numquam in rerum natura fuisse credita est. Non exigua pars artificii hujus Theogoniæ, ut postea videbimus, sita est in Prosopopœis. *Clericus*.

Ibidem. Ὀλυμπιάδες] Ita dictæ Musæ, quòd circa montem Olympum diu versatæ.

ſatæ eſſent, in Jovis regia, ut ipſe Poëta teſtatur qui aliquoties hoc repetit, ut v. 68.

Αἳ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον, ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ.

Quæ iverunt tunc ad Olympum ſuperbientes voce pulcrâ. Clericus.

53. Τὰς ἐν Πιερίῃ] Hæc eſt patria puellarum, quas Poëtæ immortalitati conſecravere. *Pieriæ* nomen eſt montis & regionis ei ſubjectæ, atque ad Thermaïcum ſinum porrectæ; quâ Theſſalia ad ſeptemtriones clauditur, Macedonia ad auſtrum. In ea etiam Pimplæus mons Muſis ſacer. Hinc dictæ Muſæ *Pierides*, potiori jure quàm *Heliconiades*, *Olympiades* &c. unde enim potiùs cognomen duxiſſent, quàm à patria, ex qua profectæ, cantibus, finitimarum orarum incolas in admirationem ſui rapuerunt? Illinc eas ad ſe evocat *Heſiodus*, initio Operum & Dierum:

Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε, καὶ τὰ ἑξῆς.

Pomponius Mela Lib. III. c. 3. in deſcriptione Macedoniæ: *hic Muſarum* PARENS DOMUSQUE *Pieria.* Si Phœniciis litteris hanc vocem ſcribamus, פאריא, invenietur in ea ſignificatio *puteorum* (nam ב & פ miſcentur paſſim apud Orientales) vel *fertilitatis*: quam non reſpuit regionis ſitus, aliquot fluviis rigatæ. Vide Tabulas *Ptolemæi*, & *Livium* Lib. XLIV. c. 6, 7, 8. *Clericus.*

54. Γουνοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα] Γουνὸν interpretatur Scholiaſtes γονιμωτάτους τόπους *fertiliſſima loca.* Malim βουνοὺς interpretari, ſeu *colles*, pro quibus Æoles dixerunt γουνούς, ut urbs *Argos* illis erat ἀρβός. Ita vocem interpretatus eſt *Laur. Valla*, apud *Herodotum* Lib. IV. Cap. XCIX. ubi τὸ γουνὸν τὸν Σουνιακόν, vertit *jugum Suniacum*, ex re ipſa, nam fuit illic collis, cui erat impoſitum templum Minervæ. *Pauſanias* in Atticis, initio: Ναὸς Ἀθηνᾶς Σουνιάδος ἐπὶ κορυφῇ τῆς ἄκρας: *Templum Minervæ Suniadis eſt in vertice promontorii.* Nam *Eleuther* mons eſt, ita vocatus, ut aiunt, ab Eleuthere Apollinis filio; unde & dictæ *Eleutheræ*, urbs ad eum montem ſita. Phœniciis litteris ſcribas עליתיר *halethir*, quæ vox *altam ſpeculam* ſonat, à עלה halah *adſcendit* & תור thour *ſpeculatus eſt*; quod optimè in montem quadrat, in quo ſpeculatores ſolebant collocari, qui de adventu hoſtium monerent.

Scholiaſtes hîc habet: ὁ δὲ Ἐλευθὴρ ὄνομα πόλεώς ἐστι τῆς Βοιωτίας, ἀπό τινος βασιλέως αὐτῆς τῆς πόλεως οὕτως ὀνομασμένης, υἱοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Αἰθούσης τῆς Ποσειδῶνος: *Eleuther eſt nomen urbis Bœotiæ, à quodam Rege ejus urbis ſic dicto, filio Apollinis & Æthuſæ filiæ Neptuni.* Ἐλευθέρας, alii vocant urbem, quæ fuit ambigui juris, inter Atticos & Bœotios. Vide *Stephanum* Byzantium, in hac voce, & quæ ad eum *Luc. Holſtenius* & *Abr. Berkelius*. Pergit Scholiaſtes: ἔστι δὲ καὶ ὄρος, ὥς φασιν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἥρωος: *eſt etiam mons, ut dicunt, cognominis Heroï.* Fortè ita dicta, ob cauſam allatam, pars aliqua Cithæronis montis, ad cujus radices ſitæ erant Eleutheræ. *Pauſanias* in Atticis p. 72. Ἐλευθερῶν δὲ ἦν μὲν ἔτι τοῦ τείχους, ἦν δὲ καὶ οἰκιῶν ἐρείπια· δήλη δὲ τούτοις ἐστι πόλις ὀλίγον ὑπὲρ τοῦ πεδίου πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα: *Eleutherarum cum muri, tum ædium erant veſtigia*, (cùm loca viſebam) *quæ manifeſtò oſtendunt urbem conditam fuiſſe paullo ſupra planitiem ad Cithæronem.* Vide not. ad v. 329.

Quod ab Heroë nomen ejus deducit Scholiaſtes, poſt alios, id non majoris eſſe ponderis debet, quàm quod addit: οὕτω δὲ λέγεται ὅτι ἐκεῖ ὁ Διόνυσος τῆς μανίας ἐπαύσατο καὶ ἐλευθερώθη: *ſic etiam dicitur, quod illic Bacchus deſiit furere & morbo liberatus eſt.* Fingebant Græci Heroas & fabulas, ut ex ſua Lingua originem nominum deducerent.

Multò veriſimiliora ſunt, quæ ſequuntur de ratione, ob quam *Heſiodus* matrem

trem Musarum Eleutherarum reginam fuisse dixit. Καὶ τοῦτο δὲ δόξαν περιάπτων τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι, λέγει ὅτι ἐγεννήθησαν μὲν ἐν τῇ Πιερίᾳ, ἡ δὲ μήτηρ αὐτῶν ἐκ Βοιωτίας ἦν: *Idque gloriam addens patriæ suæ, dicit genitas quidem esse Musas in Pieria, matrem vero illarum è Bœotia fuisse.* Clericus.

58. Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην] Hoc est, fermè annus, decimo mense Lunari exacto. *Clericus.*

Ibidem. Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc est, *circumactæ sunt tempestates*, nam hoc propriè significat ὧραι, nec nisi serò duodecimam partem diei significavit. Vide *Jos. Scaligerum* de Emend. Temp. Lib. I. non procul ab initio, & *Ger. Joan. Vossium* in Etymol. ad vocem *Hora*. Adde & hoc exemplum ex *Horatii* Lib. I. Od. 12. ubi sic describitur Jupiter:

> —— *qui res hominum ac Deorum,*
> *Qui mare & terras, variisque mundum Temperat HORIS;*

Hoc est, ut habet Vetus Scholiastes: *anni partibus, vere, æstate, autumno, hyeme.* Crediderim ὧρα primùm dictum de diurno tempore, quod unà cum nocturno est temporis spatium, de quo primùm cogitarunt homines, indeque translatum ad quodvis tempus; omnino enim ὧρα videtur ἀπὸ τοῦ אור *our, lucere*, dictum. *Clericus.*

59. Περὶ δ' ἤματα πόλλ' ἐτελέσθη.] Phœnices etiam *dies* vocabant annum. Vide quæ notavimus ad Gen. IV, 3. ubi multi Intt. *dies multos* annum esse putant, & ad Gen. XL, 4. *Clericus.*

60. Κούρας ὁμόφρονας] Τὸ ας hic secundùm Doricam dialectum corripitur, ut supra μετὰ τροπὰς Ἠελίοιο. *Guietus.*

66. Μέλπονται πάντων τε νόμους &c.] Duplici sensu exponi possunt hi versus; Vel

> *Canunt omniumque* leges, *& mores venerandos*
> *Immortalium celebrant* ——

Vel, pro νόμους scribendo νομοὺς,

> *Canunt omniumque* sedes, *& domicilia veneranda* &c.

Eodem sensu quo dicit Homerus Il. ζ. v. 511.

> —— ἀνά τ' ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων.

Negat certè Aristarchus, teste Budæo, vocem νόμον Homeri ætate pro *lege* usurpatam fuisse. Similiter Josephus l. 2. contra Apion. p. 1375. Ed. Huds. Μηδ' αὐτὸ τοὔνομα (sc. ὁ νόμος) πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μάρτυς Ὅμηρος οὐδαμοῦ τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμενος. De qua re vide Clerici notam ad Ἐργ. v. 276. Postremò, Hesychius eandem etiam sententiam amplectitur. Νόμος. Ὁ ποιητὴς τοὺς καθ' ἡμᾶς νόμους οὐκ οἶδε, θέμιστάς δὲ, καὶ εὐνομίας λέγει, ἀπὸ τῆς νεμήσεως. Sic enim verba corrigenda sunt cum Salmasio. Huic opinioni si suffragemur, reddere oportet δυσνομίαν Θεογ. v. 230. *difficilem vivendi rationem.* Et Ἐργ. v. 276 &c.

> — Νομὸν (haud νόμον ut vulgò) διέταξε Κρονίων
> Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ, καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
> Ἔσθειν ἀλλήλους.
>
> *Hanc vivendi rationem* (hoc quasi pro pabulo) *constituit Saturnius*
> *Piscibus, & feris, & volucribus,*
> *Devorare se invicem.*

Sed dura est hæc interpretatio, & nequaquam necessaria, cum aliis in locis omnino oporteat τὸν νόμον *legem* exponere. Θεογ. v. 417.

> Ἔρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,

Vertendum est

> *Faciens sacra fausta secundum* legem *placaverit*

Eodem sensu quo Pythag. χρυσ. ἐπ.

> Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς, νόμῳ ὡς διάκειται,

Sic etiam Ἐργ. v. 388.

> Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος —

Vertendum est

> — *Hæc quidem arvorum est* lex —

Nec in alium sensum, ut arbitror, torqueri potest. Omissio autem vocis νόμος apud Homerum nihil est ad rem, nec in argumentum trahi debet, vel quod

 ista

ista voce Hesiodus non usus est, vel si usus sit, quod Homero est junior. Benè enim notavit Clericus casu potuisse contingere eam vocem non adhiberi ab Homero, qui sanè integram linguam Græcam suis versibus non est complexus. *Rob.*

71. Ο δ' ὐρανῷ ἐμβασιλεύει,] Hîc est absurda mistura, ut diximus, veteris doctrinæ de Deo; Deum enim in cœlo singulari ratione habitare credebant prisci mortales, nec sine causa. Itaque cùm Græci Jovem Deorum summum esse crederent, eum collocabant subinde in cœlo. Quia verò Jupiter habitarat in Olympo Thessaliæ monte, veluti prioris opinionis obliti non minùs frequenter domum Jovis in *Olympo nivoso* ponunt, ut ex 62. versu, & multis aliis liquet. Ut Jovis hominis notionem miscent, cum notione veri Dei: ita Olympum cum cœlo confundunt; unde fit ut de Jove nunc quasi de homine, nunc quasi de Deo loquantur; deque ejus sede nunc quasi de monte Thessaliæ, nunc quasi de cœlo. Nisi hæc teneamus, necesse est ignoremus rationem innumerarum loquutionum, quæ in Poëtis occurrunt. *Clericus.*

74. Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.] Scrib. ἀθανάτοις διέταξε νόμοις, καὶ ἐπέφραδε τιμάς. ἐπέφραδε, hoc est, ἐπενόησε, commentus est, invenit. Hesych. ἐπιφράσασθαι, ὑπονοῆσαι ἢ ἐπινοῆσαι. *Guietus.*

82. Γεινόμενον τ' ἐσίδωσι] Quia quæ nobis cordi sunt ea sæpe respicimus, ideò *adspicere aliquem* perinde est ac illi favere. Sic loquebantur etiam Phœnices, sic & Latini. Vide quæ notavimus ad Gen. IV, 4. & quæ Scholiastes hîc habet. *Clericus.*

82. Γεινόμενον τ' ἐσίδωσι] Scholiastes. Ἀντὶ τοῦ εὐμενῶς θεάσονται, καὶ ὅν τινα βασιλέα θεάσονται καλοῖς ὀφθαλμοῖς. Ἐντεῦθεν καὶ Καλλίμαχος·

Μοῦσαι γὰρ ὅσους ἴδον ὄμμασι παῖδας,
Μὴ λοξῶς, πολιοὺς οὐκ ἀπέθεντο φίλους.

Eadem usus phrasi Horatius l. 4. Od. 3

Quem tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris.
Rob.

83. Γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην] Hoc est, mel, ut rectè eruditi interpretantur. Symbolum est mellitæ eloquentiæ, unde fictum, ut opinor, à Græcis Platonis infantis, & dormientis in Hymetto, apes os implevisse melle. Vide *Olympiodorum*, initio ejus vitæ. *Clericus.*

83. Γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην] Eadem usus metaphora Nestoris eloquentiam descripsit Homerus Il. α. 249.

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

Sic etiam Euripides Incert. v. 333.

Εἰ μοὶ Νεστόρειον εὔγλωσσον μέλι,
Ἀντήνορός τε τοῦ Φρυγὸς, δοίη θεός.

Et Theocrit. Idyl. ζ. v. 82.

Οὕνεκά οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ.

De triplici genere eloquentiæ quod descripsit Homerus in Menelao, Ulysse, & Nestore, vide Gisberti Cuperi Apotheos. Hom. p. 113 &c. & Petri Victorii Var. Lect. l. 15. c. 17. & Clariss. Popii Nostratis notam ad Il. γ. v. 214. ubi Ausonii carmen triplicem hanc vim eleganter exprimens protulit,

Dulcem in paucis, ut Plisthenidem;
Et torrentem, ceu Dulichii
Ningida dicta;
Et mellitæ nectare vocis
Dulcia fatu verba canentem
Nestora regem.

Hanc ob causam non possum non mirari quamobrem Cicero, in libro de claris Oratoribus, *eloquentiæ studium non commune Græciæ, sed proprium Athenarum, & in illam insuper civitatem recentibus temporibus introductum fuisse,* affirmat. Atticine fuerunt tres illi insignes Oratores ab Homero celebrati? Vel recentia Trojani belli tempora? Vel Hesiodus ipse, qui tantis eloquentiam laudibus extollit, inter recentiores habendus? Quòd si concedatur hosce characteres à poëta pro arbitrio fictos fuisse, hujus-

hujusmodi tamen fictio eloquentiam tunc temporis & in usu, & laudi datam fuisse confirmat. Quod ipse quidem Cicero in tertio de Oratore libro fatetur. *Hanc, inquam, cogitandi, pronuntiandique rationem, vimque dicendi* Veteres Græci *sapientiam nominabant*. Et postea *Vetus quidem illa doctrina eadem videtur & rectè faciendi, & benè dicendi magistra; neque disjuncti doctores, sed iidem erant vivendi præceptores, atque dicendi; ut ille apud Homerum Phoenix, qui se à Peleo patre Achilli juveni comitem esse datum dicit ad bellum, ut illum efficeret oratorem verborum, actoremque rerum* ——

Τοὔνεκά με προέηκε διδασκέμεναι τάδε πάντα,
Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Il I. v. 442. *Rob.*

85. Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι] Venerandi & eloquentis viri auctoritatem pulcherrimè etiam descripsit Virgilius. Æneid. l. 1.

Ac veluti populo in magno cum sæpe coorta est
Seditio; sævitque animis ignobile vulgus;
Jamque faces & saxa volant, furor arma ministrat:
Tum pietate gravem & meritis si forte virum quem
Conspexere, silent, arrectisque auribus astant:
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet. Rob.

93. Ἱερὴ δόσις] De significatione τοῦ ἱερὸς apud poëtas vide Stephanum. Vocat Homerus interdum ἱερὸν, quod generi humano utilitatem aliquam affert, atque ita urbes ἱεραὶ, quia sunt φυλακτικαὶ &c. Interdum verò ἱερὸν, appellat quicquid in suo genere cæteris præstat, seu magnum est; sicut & ἱερὸν ἰχθὺν quidam apud eum exponunt. Utroque sensu ἱερὴ δόσις commodè exponi potest. *Rob.*

96. Ἐκ δὲ Διὸς] Hoc etiam usurpavit Callimachus in hymno in Jovem ——

—— Φοίβου δὲ, λύρης εὖ εἰδότας οἴμους·
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες —— *Rob.*

97. Γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή] Hæc imitatio est *Homeri*, qui de Nestore, Pyliorum Rege, ita prior loquutus est, Iliad. A. v. 249.

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

E cujus lingua melle dulcior fluebat sermo. Clericus.

98. Νεοκηδέϊ] Animadverte vim τοῦ νεοκηδέϊ. Vehementissimus est *recens* dolor, & sedatu difficillimus. Sic Scholiastes. Ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν δύναμιν τῆς μουσικῆς διὰ τὸ εἰπεῖν [νεοκηδέϊ θυμῷ] δυσκατάπαυστον τὸ νέον πάθος. *Rob.*

99. —— αὐτὰρ ἀοιδὸς,
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, καὶ τὰ ἑξῆς.] Hæc quoque imitatus ex *Homero Hesiodus*. Ille ait legatos ab Agamemnone ad Achillem missos oppressisse eum cytharâ canentem, Il. I. v. 189.

Τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

quâ animum delectabat, canebat autem gloriam virorum. Talia multa sunt, quæ ostendunt *Hesiodum* recentiorem *Homero* fuisse, ut plerorumque fert sententia. Multis hac de re egit *Claud. Salmasius*, in Exercitationibus Plinianis p. 607. & seqq. Ed. Ultrajectinæ. *Clericus.*

103. Παρέτραπε δῶρα] Guietus censet subintelligendum esse τὸ αὐτὸν; & interpretes vertunt *deduxerunt* eum *alio*. Commodiùs tamen videtur subintelligi posse τὸ αὐτὰ ad præcedens τὸ κηδέων referendum, adeo ut exponatur versus, *deflexerunt eos*, sc. dolores, *dona dearum*. Rob.

105. Κλείετε ἀθανάτων] Hoc est, per me, δι' ἐμοῦ. Poëtæ omnes invocant Musas, orantque ut canant quod ipsi postea dicunt, quòd se habeant quasi ὑποφήτας Musarum, hoc est, vates qui canant dictata à Musis, non à se inventa. *Theocritus* vocat Poëtas Μουσάων ἱεροὺς ὑποφήτας,

Musarum sacros vates. Idyll. XVI, 28. *Clericus.*

Ib. αἰὲν ἐόντων] Hoc est, *semper futurorum*, non æternorum, sive initio & fine carentium, nam postea liquebit Diis Græcorum omnibus initium fuisse. Vel sequentes duo versiculi hoc ostendunt. *Clericus.*

106. Οἳ γῆς ἐξεγένοντο καὶ τὰ ἐξῆς] Hîc tres ordines Deorum memorantur: 1. Qui ex cœlo & terra nati, hoc est, cœlestes & terrestres Dii: 2. Qui fuere proles Noctis, hoc est, inferni Dii, seu Erebi, Pluto, Proserpina, Styx, Furiæ, &c. 3. Quos aluit Pontus, seu mare, hoc est, marini Dii. Sic eadem Numina ad varias classes referuntur, prout variè spectantur. *Clericus.*

115. Ἐξ ἀρχῆς.] Hoc est, ab initio mundi. Vide not. ad Genes. I, 1. *Clericus.*

116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα] Hîc incipere videtur Hesiodus. Superiora supposita & adtititia videntur. Sic Ἔργα incipiunt à v. 10. οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος. *Guietus.*

116. Πρώτιστα Χάος γένετ'] Phœniciâ, seu Hebraïcâ Linguâ dixeris: בראשית יהי תוהו ובוהו *breschith jehi thohou vabohou*, nam Χάος est *thohou vabohou*, hoc est, immensum inane; ἀπὸ τοῦ χαίνειν, *hiare*: quia vasa vacua *hiare* dicuntur. Perinde ergo est, ac si *Hesiodus* diceret fuisse tempus quo nihil erat eorum, quæ videmus, quod cum Mosaïca rerum genesi consentit. *Clementinarum Homiliarum* Scriptor interpretatur quidem ἐγένετο, quasi dixisset *Hesiodus* ἐγεννήθη, *genitum est Chaos*, sed est inanis argutia. Allato hoc *Hesiodi* loco, ita loquitur Homil. VI. §. 3. τὸ δὲ ἐγένετο δῆλον ὅτι γεγεννῆσθαι ὡς γεννητὰ σημαίνει, οὐ τὸ ἀεὶ εἶναι ὡς ἀγέννητα: factum fuit *clarum est significare elementa, ut genita, ortum habuisse, non semper fuisse ut ingenita.* Sed si hoc cogitasset Poëta, causam aliquam commentus esset, à qua genitum Chaos dixisset. Dicenti enim *factum est*, illico objicitur, *à quo?* Nihil enim fit, sine factore. *Clericus.*

116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ'] Verte, Primò quidem Chaos *genitum est*, ut infra 137, 930. Ita enim Veteres hunc locum intellexerunt, non ut Clericus, *fuit*. Diogenes Laërtius lib. 10. Seg. 2. causam tradens, ob quam se primùm ad philosophiæ studium Epicurus contulit, hæc habet verba. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τοῦ Ἐπικούρου βίου, φησὶν ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ φιλοσοφίαν, καταγνόντα τῶν σοφιστῶν καὶ γραμματιστῶν, ἐπειδὴ μὴ ἐδυνήθησαν ἑρμηνεῦσαι αὐτῷ τὰ περὶ τοῦ παρ' Ἡσιόδῳ χάους. *Apollodorus autem Epicureus, in primo de vita Epicuri refert, illum ad Philosophiam se contulisse, sophistas insectantem & grammaticos, quod percontanti, quidnam esset apud Hesiodum Chaos, exponere non potuissent.* Idem pleniùs narratum legimus apud Sextum Empiricum adversus Mathematicos l. 9. Ὁ μὲν εἰπὼν

Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος —

Ἐξ αὐτοῦ περιτρέπεται· ἐρομένου γάρ τινος αὐτὸν ἐκ τίνος γέγονε τὸ Χάος, οὐκ ἕξει λέγειν. Καὶ τοῦτο φασὶν ἔνιοι αἴτιον γεγονέναι Ἐπικούρῳ τῆς ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς· κομιδῆ γὰρ μειρακίσκος ὢν ἤρετο τὸν ἐπαναγινώσκοντα αὐτῷ Γραμματιστὴν [ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ'] ἐκ τίνος τὸ χάος ἐγένετο, εἴπερ πρῶτον ἐγένετο· τούτου δὲ εἰπόντος μὴ αὐτοῦ ἔργον εἶναι τὰ τοιαῦτα διδάσκειν, ἀλλὰ τῶν καλουμένων φιλοσόφων, τοίνυν ἔφησεν ὁ Ἐπίκουρος ἐπ' ἐκείνους μοι βαδιστέον ἐστὶν, εἴπερ αὐτοὶ τῶν ὄντων ἀλήθειαν ἴσασιν. *Qui enim dixit Exortum primum chaos est, deinde Terra pectore lato, cunctorum sedes, à se ipso evertitur. Nam si quisquam eum roget, ex quo ortum sit chaos, non poterit dicere. Idque nonnulli dicunt fuisse causam Epicuro, cur se contulerit ad Philosophiam. Nam cùm esset valde adolescens, rogavit Grammaticum illud sibi prælegentem [primum quidem chaos genitum fuit] ex quonam chaos exortum esset,*

esset, si quidem primum exortum erat. Dicente illo, talia docere non esse sui muneris, sed illorum esse qui vocarentur Philosophi; igitur, inquit Epicurus, ad illos mihi accedendum est, quando ipsi sunt, qui rerum veritatem perspectam habent. Tantis illi in tenebris versabantur, qui, exclusa summa omnium rerum causa, per alias Hypotheses mundi originem explicare sunt conati. Eadem enim quæstio necesse est recurrat in perpetuum, *Ex quo hoc genitum est?* donec ad supremam aliquam & increatam causam deventum sit. *Rob.*

117. Γαῖ' εὐρύστερνος] Terra etiam prima fuit, secundùm Mosem. *Clericus.*

Ib. Πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Ἀθανάτων, καὶ τὰ ἑξῆς] Nempe, Dii quos memorat primùm fuere in terra, deinde benevolentiâ ac famâ hominum in cœlum sublati. *Clericus.*

118. Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη] Hic versus est suppositititius. *Guietus.*

118. Οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου] Ita dictus is mons, ut Phœniciè loquar, כי עולמים בו *quia in illo sunt æterni*, olamim-bo, unde factum עולמפו *olympo*, sive ὄλυμπος. Passim in eo describit *Hesiodus* αἰὲν ἐόντας, sive αἰωνίους θεοὺς. *Clericus.*

119. Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Τὸ ὑπὸ τῆς γῆς μέρος τῆς χάους. *Guietus.*

119. Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Unà cum Terra fuit *Tartarus*, quia fingitur esse

— μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,

in intimo recessu latæ terræ. Vide & infrà v. 717. & seqq. Si Phœniciis litteris scribas טרחטרח *tarabhtarabh*, derivabitur ea vox à radice Hebraïca & Arabica טרח *tarabh*, quæ significat *molestiam creavit, & longe amovit*; ac repetitio quidem radicalium, in Hebraïca Lingua, est superlativi loco; quæ optimè conveniunt *Tartaro*, qui simul molestissimus locus & à cœlo remotissimus fingitur; in quem propterea Jupiter Titanas conjecit. Ideò ipse *Hesiodus* v. 840. τάρταρα γαίης habet ad significandum *remotissimum terræ locum*, ad quem sonitus tonitruum pervenit. *Clericus.*

120. Ἠδ' Ἔρος] Hac voce *Amor* signatur, qualem in animalibus, procreationis causâ, cernere est. Is *Amor* πρωτοποιηθεὶς describit vim omnium genitricem, cui *Hesiodus* tribuit ortum omnium rerum. Qua in re, tenue est & penè evanidum vestigium *naturæ melioris*, hoc est, Dei, qui omnia creavit. Hanc eamdem nomine *Veneris* describit *Lucretius* Lib. I.

Quæ mare navigerum, quæ terras frugiferentes
Concelebrat, per quam quoniam genus omne animantum
Concipitur, visitque exortum lumina solis.

Hunc *Hesiodi* locum imitatus est *Aristophanes*, in Avibus, p. 573. ed. Genev. in fol. ubi licèt absurdè aves loquentes inducat, attamen antiquissimæ famæ, de creatione mundi, reliquias ita colligit:

Χάος ἦν καὶ Νὺξ, Ἔρεβός τε μέλαν πρῶτον, καὶ Τάρταρος εὐρύς.
Γῆ δ' οὐδ' ἀὴρ, οὐδ' οὐρανὸς ἦν. Ἐρέβους δ' ἐν ἀπείροσι κόλποις
Τίκτει πρώτιστον ὑπηνέμιον Νὺξ ἡ μελανόπτερος ᾠὸν,
Ἐξ οὗ περιτελλομέναις ὥραις ἔβλαστεν Ἔρως ὁ ποθεινὸς, καὶ τὰ ἑξῆς.

Chaos erat & Nox, Erebusque niger primum & Tartarus latus. Terra verò neque aër, neque cœlum erat. Erebi verò in infinito sinu parit primò Nox, nigris alis prædita, ventosum ovum; ex quo, circumactis tempestatibus, pullulavit Amor desiderabilis &c. Sed quemadmodum absurdè *Hesiodus* δημιουργικὴν δύναμιν posteriorem Chao facit; non meliùs *Aristophanes* fingit eam ex ovo natam; quia Amor volucris dicebatur. Æternam esse oportuit eam vim, aut numquam neque ipsa, neque quidquam aliud fuisset, nam *è nihilo nihil.* Clericus.

123.

123. Εκ χάεος δ' Ερεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Antequam quidquam eſſet, erat ערב *hereb*, aut ערבא *erbo*, hoc eſt, *tenebræ*, ſive *nox*, quod docet etiam Moſes. Ac ſanè nox eſt tantùm abſentia lucis, luceque nondum conditâ, tenebras eſſe oportuit. Hæ perſonæ maſculini & fœminini ſexûs finguntur, pro genere vocum Græcarum, quibus vocabantur; pluresque ſunt aut pauciores, pro earum vocum numero & copia. Non repetemus quæ antea diximus de connubiis, & conſanguinitate Perſonarum harumce poëticarum, ſed hîc eſt in memoriam revocandum. *Clericus.*

124. Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ημέρη ἐξεγένοντο.] Vocem Αἰθὴρ crediderim hîc non ſummam partem aëris, ſed αἰθρίαν intelligi, hoc eſt, *ſerenitatem*; quæ unà cum Die ex tenebris nata dicitur, quòd fuerint poſt tenebras. Aptiùs jungitur *ſerenitas* cum *Die*, quàm *æther*, qui nocte obſcuratur; eſtque æquè cum ea conjunctus, ac cum die. *Clericus.*

126. Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀστερόενθ' ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Sic & Moſes poſt Terram Cœlum formatum docet. *Clericus.*

128. Οφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ] Poſtquàm, nimirum, terram per vitam inhabitaſſent, in æthereas ſedes, poſt mortem demum, transferendi erant. *Clericus.*

129. Γείνατο δ' οὔρεα μακρὰ

—— 131. ἠδὲ καὶ ἀτρύγετον πέλαγος.] Terra primùm erat æquabili ſuperficie, & aquâ, quæ levior eſt, undique tecta; ut ergo terra exſiſteret nonnullis in locis, hîc à Deo excavatæ valles, illic ſubvecti montes, & circumpoſitum ſolum firmatum. Docet hoc Moſes, nec contradicit *Heſiodus*; nam tum demum fuit *mare* à terra diſcretum, cùm loca profundiora fuerunt, in quæ aqua deflueret, cumque alia eminere cœperunt. Nec aliter intelligere poſſumus quî

—— * *ipſe tener mundi concreverit orbis.*
Tum durare ſolum & diſcludere Nerea ponto
Cœperit, & rerum paullatim ſumere formas.

Græci & rem & nomina ὀρέων καὶ πελάγους, à Phœnicibus acceperant; quibus הר *har*, aut *hor*, eſt *mons*, פלג *pheleg* verò *alveus* in quem aqua derivatur. Ατρύγετον, quod additur, malim interpretari ex ſignificatione radicis τρυγέω, quæ apud *Heſychium* occurrit, & ſignificare dicitur ξηραίνω *exſicco*, quàm *ſterilem*. Aptius certè epitheton eſt maris. Τρυγέω autem videtur eſſe propriè ξηραίνω πρὸς τὴν τρύγα *ſiccare ad fæcem uſque*, unde poſtea quidvis *exhaurire* ſignificarit. Eadem de cauſa, crediderim *Homerum* vocaſſe αἰθέρα ἀτρύγετον Iliad. O. 425. quia numquam pluvias demittere prorſus deſinit. Attamen † *Euſtathius* ignem etiam ἀτρύγετον dictum contendit, quod vix puto, exemplum enim nullum affert. Igitur rectè dicetur mare ἀτρύγετον, hoc eſt, cujus τρύγα ſeu infimam aquam nemo vidit, nemo videbit, ſive *inexhauſtum*. Clericus.

132. Πόντον ἄτερ φιλότητος] Intelligit mare internum, cujus nomen Phœnicio more ſcribere poſſis פו-נתאה *pho-nitha*, quod ſolenni mutatione ב in פ, eſt *in eo terminatus*, nempe, ampliſſimus Aſiæ tractus, præſertim minoris, quæ ad occaſum Helleſponto, ad ſeptem triones Ponto Euxino finitur. *Clericus.*

133. Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα τέκ' Ωκεανὸν βαθυδίνην] Non repetemus Terram & Cœlum quaſi perſonas à Poëta induci, figurâ conſuetâ omnibus Linguis; at notandum Terram propiorem Cœlo factam peperiſſe Oceanum, quando ex terris ſublatis defluxere aquæ in profundiſſimas valles quas tunc tegunt. De Oceano multis egit *Sam. Bochartus* in ſuo Chanaane Lib. I. c. 36. oſtenditque olim

* *Virgil. Eclog.* VI, 34. † Il. O. p. 1003. Ed. Rom.

vul-

vulgò notum Oceano terras ambiri, & conjicit dictum fuiſſe à Phœnicibus חוג *hhog*, hoc eſt, *circulum*, quia inſtar circuli terram cingit. Malim dictum אוגנא *ogano*, quod & *circulum* ſonat apud Chaldæos, ut liquet ex Paraphraſi Chaldaica Cant. VII, 2. & præterea *craterem*, & *lacum*, quæ omnia optimè conveniunt Oceano. Antiquiſſimis Græcis dicebatur etiam Ὠγὴν, quod ſimilius Hebraico אגן *aggan*, aut Chaldaico אוגן *ogan*, quæ *craterem* & *lacum* ſonant. Vide laudatum *Bochartum*. Clericus.

134. Κοῖόν τε καὶ τὰ ἑξῆς] Hæc partim ſunt nomina virorum & mulierum, partim perſonarum poëticarum, quales ſunt Θέμις & Μνημοσύνη, *Juſtitia* & *Memoria*. Homines vocant Poëtæ *cœli & terræ liberos*, quos antiquiſſimos omnium eſſe putabant; ob tenuem memoriam antiquiſſimæ Traditionis, ex qua acceperant Cœleſte Numen ex terra primos homines formaſſe. *Clericus*.

137. Κρόνος ἀγκυλομήτης] Magnificum nomen. קרנא Phœnicibus dicitur *radius*, quæ appellatio digna fuit *filio Cœli*; nec malè *radium*, ex Phœniciæ Linguæ Analogia, dixeris *filium cœli*. Clericus.

139. Κύκλωπας] Hoc eſt, ut egregiè *Sam. Bochartus* in Chan. Lib. I. c. 30. אנשי חיק-לוב *viros Chek loub*, viros ſinûs Lilybætani, qui fuere antiquiſſimi Siciliæ coloni, de quibus multis vir ſummus, quem adito. *Clericus*.

144. Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν] Ineptè ex Græca Lingua nomen illâ vetuſtius deduxerunt Poëtæ, ut ſolent; atque ex nomine ab illa Lingua deducto fabulas finxerunt, de viris qui *oculum unum rotundum* in media fronte gerebant. Ceterùm hi dicuntur θεοῖς ἐναλίγκιοι, *Diis ſimiles*, hoc eſt, σεβασμίοις ἀνδράσιν οἳ πρῶτοι τὴν Ἑλλάδα ἐκτίσαντο, *venerandis viris, qui primi Græciam colonis inſtruxerunt*; Θεὸς enim, apud antiquiſſimos Græcos, ſignificabat propriè non naturam æternam, ſed eximiam ac venerandam, ut אלהים *elohim*, apud Hebræos; & hominibus ſupra vulgus evectis tribuebatur. Multis hoc oſtendimus in *Arte Critica* P. 2. Sect. I. C. 3. Ejus ſignificationis primigeniæ veſtigia remanſere ſemper in Lingua Græca, ut demonſtravimus. Sed tamen frequentiùs poſtea ſignificavit naturas humanâ præſtantiores, adeoque immortales. Ex hoc uſu vocis θεὸς, *Heſiodum* perperam interpretatus, *Crates* emendari volebat Poëtam, & verſui

Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν

hunc ſubſtituebat:

Οἳ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αὐδήεντες.

Qui ex immortalibus vixerunt homines celebres; quod ab Apolline interemti dicerentur. At Θεὸς, antiquiſſimis temporibus, immortalem naturam non ſignificabat, ſed eximiam in ſuo genere, quo factum ut omnia eximia dicerentur *divina*. Fortè θεὸς propriè *admirabilem* ſignificavit, unde θέομαι *admiror*, θεητὸς *admirabilis*. Apud Chaldæos, תהה *thebah* ſonat *admirari*. Clericus.

146. Μηχαναὶ] Hoc eſt, machinationes, quales multæ in fabrorum officinis. Significat *Heſiodus* Cyclopas non modò viribus, ſed & arte pollentes fuiſſe. *Clericus*.

148. Οὐκ ὀνομαστοὶ] *Non nominandi*, ſive, *Qui nominari non debent*. Vox uſurpatur de impiis hominibus qui latinè dici ſolent *nefandi* vel *nefarii*. In ſequentibus tamen meliori ſub charactere hi ipſi gigantes exhibentur, grati animi officia erga Jovem præſtantes, ei contra Titanas auxiliatores ſtrenui, eorundemque in vincula conjectorum fidi cuſtodes. Sic enim Cottus Jovem alloquitur θεογ. 657 &c.

Σῇς δ' ἐπιφραδμοσύνῃσιν ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος
Ἄψορρον δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν
Ἠλύθομεν. ——
Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ, καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι.

Et

Et poſtea 733 &c.

Ενϑα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάϑυμ⊙
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο.

Dicitur etiam ab Homero Briareus contra Deos conjuratos auxilio Jovi fuiſſe. Iliad. α.

Οππότε μιν ξυνδῆσαι Ολύμπιοι ἤϑελον ἄλλοι,
Ηρη τ', ἠδὲ Ποσειδάων, καὶ Παλλὰς Αϑήνη·
Αλλὰ σὺ τόν γ' ἐλϑοῦσα, ϑεά, ὑπελύσαο δεσμῶν,
Ωχ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ολυμπον,
Ον Βριάρεων καλέουσι ϑεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες
Αἰγαίωνα ——

Alii tamen Poëtæ eundem Briareum inter Gigantes numerant qui Jovi bellum intulerunt. Sic Virgil. Æn. lib. 10.

Ægeon qualis centum cui brachia dicunt
Centenaſque manus, quinquaginta oribus ignem
Pectoribuſque arſiſſe, Jovis cum fulmina contra
Tot paribus ſtreperet clypeis, tot ſtringeret enſes.

Et Horat. lib. 3. Od. 4.

Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida Brachiis.

Et poſtea de Gyge Briarei fratre,

Teſtis mearum centimanus Gyges
Sententiarum.

Callimachus Briareum Ætnæ ſubjectum fuiſſe tradit, Virgilius Enceladum, alii Tyhoeum. Adeo incerti ſunt Poëtæ in fabulis narrandis. *Rob.*

149. Κόττος τε καὶ τὰ ἑξῆς] Videntur fuiſſe tres latrones antiquiſſimi, & valido corpore terribiles, & numero prædonum quibus imperabant. Unde factum ut quinquagena capita, & centena brachia ſingulis tributa ſint. Terribilia ſunt horum nomina, ſi Phœniciis litteris ſcribantur. קוט *Kot*, & additâ terminatione Græcâ Κόττος, *faſtidioſum & rixatorum* ſonat. בריאה-יראי *briah-jiri* eſt *creatura timeto.* גוג *gog* denique ſignificat *ducem improborum*, ſi interpretemur ex Arabica radice אגג *agag*. Ideò ab *Heſiodo* dicuntur οὐκ ὀνομαστοὶ, hoc eſt, δυσώνυμοι, *malè ominati nominis*. Clericus.

151. Απλαστοι] Malim interpretari ad quos impunè accedere non liceret, quàm *magnos*; ita ut vox deducatur ex α privativo & πελάζειν *adpropinquare*. Clericus.

152. Ες ὤμων] Hic verſus ſuppoſititius videtur. *Guietus.*

155 Σφετέρῳ δ' ἤχϑοντο τοκῆι.] Cùm pater horum dicatur Cœlum, quòd propter vetuſtatem ignoraretur; loco Cœli, ſubſtituendus alius quiſpiam priſcorum mortalium, qui primi ex Aſia in Græciam colonias duxere. Nec unum patrem tot liberorum fuiſſe crediderim, ſed plures, qui latent ſub uno vocabulo Cœli. Hi homines cùm fertiliſſimas Græciæ oras occupaſſent, liberos ſuos, ſtatim ac ſibi proſpicere poterant, remotiores tractus cultum ire jubebant, ipſi in pinguioribus ſedem figebant. Interea imperium ſibi patrium in liberos vindicabant, nec eo clementer admodum utebantur. Ideò *Heſiodus patre inimico uſos eſſe* dicit. *Clericus.*

156. Τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο, Πάντας ἀποκρύπτασκε] Hoc eſt, à ſe amandabat procul à ſuis ſedibus, ſtatim ac primam juventutem attigerat. Quod nec ab uno, nec ſemel factum crediderim, ſed fortè per aliquot ætates, quæ omnia in unam perſonam Cœli à Poëtis contracta ſunt; quia circumſtantias harum hiſtoriarum nemo ſcriptis mandaverat, deleveratque, magna ex parte, ex hominum memoria, vetuſtas. *Clericus.*

158. Γαίης ἐν κευϑμῶνι] Procul, in locis abditioribus, conſidere jubebant juvenes. Sic infra *Heſiodus* collocat Heſperidum Nympharum hortos, in extrema Africa ſitos, ἐν ἐρεμνῆς κεύϑεσι γαίης, *in obſcuræ latibulis terræ*, v. 334. Poſſet tamen & de antro intelligi, quod loco car-

carceris fuiſſet, ut infrà v.483. At quando hæc facta, & ubi? Ut à poſteriori incipiam, ex ſequentibus apparet primos Græciæ incolas in Macedonia & Theſſalia ſedes fixiſſe, quandoquidem illic erat Saturnus, cùm à Jove victus eſt, & Jupiter in Theſſalia regnavit, ut poſtea videbimus. Certè ex Aſia venientes; ſive trajecerint Boſporum, ſive pedeſtri itinere, circa Pontum Euxinum, & Mæotidem paludem progreſſi ſint, deinde ad meridiem iter flexerint; poſt Thraciam, quæ aſperior eſt; exceperunt fertiliſſimi Macedoniæ & Theſſaliæ tractus. Ad tempus verò quod attinet, hæc aliquot ætatibus, poſt generis humani diviſionem, fortè paullò ante Abrahami tempora, contigiſſe videntur. Cùm viveret Moſes, dudum cultos fuiſſe hos Græciæ tractus liquet ex Gen. X, 4. ad quem locum vide à nobis notata. Indidem colligere licet primos omnium colonis fuiſſe inſtructos, quia eorum ſolorum Græciæ tractuum meminit Moſes. *Clericus.*

159. Στοναχίζετο γαῖα πελώρη] Hoc eſt, procul acti juvenes, qui hîc dicuntur *terra*, more Phœnicio, ex quo *terra* pro terræ incolis frequentiſſimè in ſacris Hebræorum libris occurrit. Vide Gen. XI, 1, 9. *Clericus.*

161. Ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος] Hoc eſt, hi homines arma ſibi fabricarunt, fortè in Thracia, aut in Epiro, in quibus magna olim fuerunt metalla. Ἀδάμας enim eſt *ferrum.* Sic in ſcuto Herculis v. 136.

—— κυνέην εὔτυκτον ἔθηκεν
Δαιδαλέην ἀδάμαντος.

galeam bene fabrefactam & elegantem ex ferro poſuit. Ubi vide Scholiaſten. Sic & *Horatius* Lib. I. Od. VI.

Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ
Dignè ſcripſerit?

Hoc eſt, ferreâ. Sic & intelligendi *adamantini clavi* Lib.III. Od.XXIV. Delirant, qui lapillum pretioſum hîc ſomniant. *Clericus.*

178. Ὠρέξατο χειρὶ] Subintellige, apprehendit manu ſiniſtrâ genitalia patris. Sic habitum metentis expreſſit, qui ſiniſtra manu ſpicas & dextra falcem tenet, Catullus. *Guietus.*

180. Φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς Ἐσσυμένως ἤμησε] Hîc & paſſim alibi φίλον dici non *amicum*, ſed *ſuum* ſimpliciter, rectè obſervavit *Dan. Heinſius* Cap.V. Lect. in *Theocritum.* Sed quænam ſunt hæc μήδεα, quæ abſcidit Saturnus? Omnino exiſtimo *Heſiodum*, & qui eum, hac in re, anteceſſerant, aut ſequuti ſunt, luſiſſe in ambiguo. Vox μῆδος duo ſignificabat, *pudenda* & *conſilium*, cumque audiſſent dici Saturnum patri ἀποτεμεῖν μῆδος, datâ operâ ita rem acceperunt, quaſi narraretur ei pudenda reſecuiſſe, ut τερατολογίαις, quas hac de re habent, locus daretur; quamvis probè ſcirent *conſilium*, ſeu *conſiliarios* intelligi, quorum ſuaſu Theſſaliâ excedere coactus fuerat Saturnus. Hoſce conſiliarios fugavit, & navibus in Aſiam redire coëgit; ex quibus rebus, nata videntur quæ habentur à v. 181. ad 200. Μήδεα autem ſignificare conſilia oſtendit ipſe *Heſiodus*, infrà v. 559. Similem verò ludum in ambiguo vocem μῆλον ſuppeditaſſe poſteà probabimus. *Clericus.*

181. Πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι Ἐξοπίσω] Ut in Aſiam redirent, unde venerant. Πάλιν manifeſtò oſtendit agi de hominibus, qui remiſſi ſunt eò, unde profecti erant, non de genitalibus. *Clericus.*

183. Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες, καὶ τὰ ἑξῆς.] Hoc eſt, quicumque aufugerunt Saturnum & ſocios, irati, & ſuorum cæde cruentati per vicinas oras ſparſi ſunt, aut in Aſiam fugerunt; unde poſtea Jovi, contra Saturnum, auxilium tulerunt. *Clericus.*

184. Πάσας δέξατο γαῖα] Hoc eſt, omnes, qui fugerunt, in regione quapiam amicè excepti ſunt. *Clericus.*

185. Γείνατ' Ἐρινῦς τε κρατερὰς] *Furiæ* ſeu *Erinnyes* ſignificant paſſim ultionem divi-

divinam, quæ magnorum ſcelerum reos perſequi putabatur. Credebantur enim Erinnyes excitare bella, ut paſſim docent Poëtæ. Hîc autem magnum ſcelus Saturni, patrem ſolio dejicientis, deſcribitur; & bella poſtea à filio ei illata narrabuntur, quibus pœnas dedit violati parentis. Igitur terra dicitur *genuiſſe Erinnyas*, quòd poſtea vicinæ gentes, aut qui paruerant Saturno Jovem adjuverint. *Clericus.*

Ibid. Μεγάλους τε Γίγαντας, τεύχεσι λαμπομένους.] Hoc eſt, poſt hoc Saturni ſcelus, aliaque ſimilia ejuſdem ætatis, fuerunt frequentia bella, quibus exercitati homines ſunt, quo factum ut plures eſſent militares viri, quàm antea. Γίγας hominem fortem ſonat, aut militiæ adſuetum. Radix Arabica אגג *agag*, ut antea diximus, ſignificat *ducem improbitatis eſſe*, & *impetum facere*, qui ſignificatus optimè huic negotio convenit. Hinc, ut puto, LXX. Intt. ſolent vocem גבור *gibbor*, quæ fortem propriè ſonat, γίγαντα vertere. Vide Geneſ. IV, 6. X, 8, 9, &c. Deſcriptio ipſa *Heſiodi* τῶν γιγάντων oſtendit milites tantùm fuiſſe, cùm eos Poëta *armis ſplendentes, & longas haſtas manibus tenentes* deſcribat. Poſteriores Poëtæ illis poſtea magnitudinem corporis portentoſam tribuerunt, quâ factum ut videretur eſſe merum poëticum figmentum quidquid de Gigantibus dicebatur, cùm tamen originem traheret ex vero, ut ex *Heſiodo* intelligere licuit. *Clericus.*

187. Νύμφας δ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.] Planè mihi perſuaſum eſt vocem νύμφη, quâ ſignificatur natura quædam intelligens, per terram inconſpicua hominibus errabunda, aliud nihil eſſe, præter Hebraïcum נפש nepheſch, *anima.* Sic *Porphyrius* credidit *antrum Nympharum* dici ſacrum animabus. In Quæſt. Homericis p. LXIII. Ed. *H. Stephani* præfixæ Poëtis Græcorum Heroicis: Πηγαὶ δὲ, inquit, καὶ νάματα οἰκεῖα ταῖς ὑδριάσι νύμφαις, καὶ ἔτι γε μᾶλλον νύμφαις ταῖς ψυχαῖς, ἃς ἰδίως μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν: *fontes, & fluenta propria ſunt Nympharum aquaticarum, vel potiùs Animarum quas propriè veteres Meliſſas vocabant.* Multò veriùs *Melias* dixiſſet, ut ex hoc *Heſiodi* loco liquet, quamvis non ignorem quæ de Meliſſis Nymphis ſoleant dici. Sed quænam ſunt Meliæ? Hebraicè, ſeu Phœniciè dicam, נפשות מלואות *nephaſchoth mlouoth*, vel Syriacâ inflexione, נפשן מלין *naphſchon malejon*, hoc eſt, *animæ plenæ*, ſeu quibus expletum vitæ tempus, quales vocat Apoſtolus ad Hebræcs Cap XII. 23. πνεύματα δικαίων τετελειωμένων. Ait ergo Poëta, poſtquàm bella ab ætate Saturni cœperunt, *animos occiſorum* hominum proborum per totam terram plurimos erraſſe. Ceteræ Nymphæ non dicuntur *Meliæ*, quia credebantur eſſe tantùm נפשות nephaſchoth, *animi* immortales, qui numquam humano corpore induti fuerant, quales ab Hebræis & Chriſtianis *Angeli* vocantur. *Clericus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' ἤπειρον πολυκλείστῳ ἐνὶ πόντῳ] Verſus iſte interpolatus eſt propter ἐφθήμερειν, ut alibi ſuprà. Scribe: Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολύκλυστον ἐνὶ πόντον. *Guietus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ] Rectè conjecit *F. Guietus*, moroſus ceteroqui Criticus, legendum ἀπ' ἠπείροιο, hoc eſt, *è continenti conjecit in pontum*; neque enim hæc in Epiro geſta ſunt, ſed in Theſſalia. At non eſt mutandum πολύκλυστον ἐνὶ πόντον, ut ille volebat, nam non opus eſt, cùm paſſim ἐν ſignificans motum ad locum, ut loquuntur Grammatici, conjungatur cum Dativo; præterquàm quòd ultima vocis πολύκλυστον ſit brevis, quam longam eſſe neceſſe eſt. Obiter obſervandum ἤπειρον dici *continentem* ab Hebraica voce, quæ *pulverem* ſonat, עפר *hapbar*, aut Syriacâ inflexione עפרא *haphro*, unde addito Σ, more Græco, ἤπειρος. *Clericus.*

190.

190. Ὡς φέρετ' ἀμπέλαγος πουλὺν χρόνον.] Nonnulli ex consiliariis patris Saturni diu navibus huc illuc acti sunt, donec iverint in Cyprum, atque è Cypro in Cythera venerint, ut docent sequentia. *Clericus.*

Ibid. Ἀμφὶ δὲ λευκὸς &c.] Hæc sunt τερατολογίαι poëticæ, ex ambiguitate vocis μῆδος natæ. *Clericus.*

191. Τῷ δ' ἐνὶ κούρη ἐθρέφθη] Consiliarii patris Saturni in Cyprum cùm pervenissent, illic didicerunt cultum Ἀφροδίτης, quem postea, victo Saturno, in Græciam retulerunt. *Clericus.*

192. Πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισι] Homo Græcus popularibus suis hîc gratificatur, cùm ex insula Cytheris, in Laconico sinu, vult Veneris cultum translatum in Cyprum; cùm in Cypro antiquissimus sit ejus cultus. Alii tamen Græci Poëtâ, qui non profitetur se verum dicere, aut candidiores, aut accuratiores Cypriam Venerem Cytherensi antiquiorem fuisse fatentur. *Herodotus* Lib. I. c. 105. loquutus de templo Veneris Uraniæ (Syris dicebatur בעלת vel מלכת השמים *Domina* vel *regina cœli*, ut ostendit *Joan. Seldenus* de Diis Syris Synt. II. Cap. 2.) quod erat Ascalone in Palæstina, quodque ait fuisse πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς Θεοῦ, *antiquissimum templorum omnium quæcumque sunt hujus Deæ*, pergit his verbis: Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες: *Siquidem templum, quod est in Cypro, hinc ortum duxit, ut ipsi dicunt Cyprii. Templum verò, quod est in Cytheris, condiderunt Phœnices, ex hac eadem Syria.* Similia habet *Pausanias*, non uno loco; cujus verba non addam, quia allata sunt ab *Sam. Bocharto*, in Chanaane Lib. I. c. 22. ubi rectè ostendit insulam Cythera dictam ita fuisse à Phœnicia voce קתרים *Ketharim*, petræ, quia illa insula scopulis cincta est. *Clericus.*

194. Ἀμφὶ δὲ ποίη] Eandem ferè imaginem Veneris exhibet Lucretius lib. I.

Te, Dea, te fugiunt venti, te nubila cœli
Adventumq; tuum; tibi suaves dædala tellus
Summittit flores; tibi rident æquora ponti,
Placatumque nitet diffuso lumine cœlum.

Similiter de lecto Jovis & Junonis Il. ξ. 347.

Τοῖσι δ' ὑπὸ χθὼν δῖα φύεν νεοθηλέα ποίην,
Λωτόν τ' ἑρσήεντα, ἰδὲ κρόκον, ἠδ' ὑάκινθον
Πυκνὸν, καὶ μαλακὸν, ὃς ἀπὸ χθονὸς ὑψόσ' ἔεργε.

Quem locum quam pulchrè imitatus sit Miltonus nostras Vid. Parad. Amiss. lib. 9. *Rob.*

195. Τὴν δ' Ἀφροδίτην ——

Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ Θρέφθη.] Græculi omnia ex Lingua & Gente sua deducunt. Dicta verò est Phœniciè אפרדתא *aphradatha*, hoc est, separata à viro, libidinis causâ. Hoc sensu radix Hebraïca פרד *pharad* occurrit Hos. IV, 14. Non opus est ut ostendamus quàm aptè hoc nomen Veneri conveniat; sed diligenter observandum hîc ab *Hesiodo* Venerem statui Jove majorem natu, aut certè ex alio natam circa eadem tempora, cùm alii Poëtæ eam faciant subinde Jovis filiam. *Clericus.*

197. Κικλήσκουσι θεοὶ καὶ ἄνδρες] Ita loquitur *Hesiodus*, quia *Homerus* varia nomina profert, quæ similia apud Homines & Deos fuisse negat. Sic Iliad. Α. v. 403.

Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες
Αἰγαίωνα.

Quem Dii vocant Briareum, homines verò omnes Ægeonem, Ξ. v. 291.

Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ κύμινδιν.

Quæ avis est montana, nigra, magnitudine accipitris, & carnivora. Υ, v. 74. de Phrygiæ fluvio:

Ον Ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

Ad quem locum ita habet Scholiastes: Τῶν διωνύμων τὸ μὲ͂ν πρεσβύτερον ὄνομα εἰς τοὺς θεοὺς ἀναφέρει ὁ Ποιητής· τὸ δὲ μεταγενέστερον εἰς ἀνθρώπους: *eorum, quibus duo nomina indita sunt, nomen antiquius ad Deos refert Poëta, recentius vero ad homines.* De Venere meliùs dixisset *Hesiodus*:

Ἀστάρτην καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δ' Ἀφροδίτην.

Nam *Astarte* nomen est Phœnicum, *Aphrodite* verò Græcorum. *Clericus.*

203. Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει καὶ τὰ ἑξῆς] Hoc est, antequàm Jupiter regnaret, hoc illi honoris concessum erat, ut rebus venereis præesset; seu, jam Dea habebatur in Asia, & quidem amorum,

——— ——— **priusquàm*
Sumeret agrestem, posito diademate, falcem
Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris.

Non semel ἐξ ἀρχῆς sumitur eo sensu, in hoc Poëmate. Postea verò Jupiter Diis novos honores tribuit, aut veteres confirmavit, ut non semel docet *Hesiodus.* Clericus.

207. Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν — φάσκε δὲ τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι ἔργον] Poëta voluit à Cœlo Titanas dictos esse ἀπὸ τοῦ τιταίνειν, *plectere.* At vocati sunt à voce Phœnicia טיט *tit,* id est, lutum, unde passim dicuntur γηγενεῖς, *terrâ geniti,* & πηλόγονοι, *è luto nati*; quæ vox contumeliosa est, quia hominem ad originem suam è vili luto amandat. Vide *Callimachum* Hym. in Jovem v. 3. ejusque Interpretes. Hinc Cœlus dicitur ab *Hesiodo* eâ voce usus παῖδας νεικείων, *objurgans filios.* Clericus.

209. Τιταίνοντας] *Porrigentes,* hoc est, τὴν χεῖρα ὀρέγοντας. suprà ὠρέξατο χειρὶ σκαιῇ. *Guietus.*

214. Δεύτερον αὖ Μῶμον] Notum est *Momum* dici Numen, quod vitia quæ insunt operibus Deorum & hominum callidissimè animadvertit. Quare autem noctis filius fertur? Quia, nimirum, clam faciliùs aliena mordere, quàm palam. Quare *Momus* vocatur? A Phœnicia voce מום *moum,* aut *mom,* quæ *vitium* sonat; quod ita consentit cum iis, quæ dicuntur περὶ τούτου θεοῦ μωμοσκόπου, ut Etymologia hæc nostra vix in dubium possit revocari. Ita se ipse describit *Momus,* apud *Lucianum,* in Deorum Conventu T. 2. p. 709. Ed. Amstelod. Πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλεύθερός εἰμι τὴν γλῶτταν, καὶ οὐδὲν ἂν κατασιωπήσαιμι τῶν οὐ καλῶς γιγνομένων. διελέγχω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκοῦντά μοι ἐς τὸ φανερὸν, οὔτε δεδιώς τινα, οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐγκαλύπτων τὴν γνώμην. ὥστε καὶ ἐπαχθὴς δοκῶ τοῖς πολλοῖς, καὶ συκοφαντικὸς τὴν φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ' αὐτῶν ἐπονομαζόμενος: *Omnes me norunt liberum esse linguâ, & nihil reticere eorum, quæ benè non fiunt. Arguo enim omnia, & dico quæ mihi videntur apertè, neque quemquam veritus, neque, præ verecundiâ, meam celans sententiam. Itaque molestus videor plerisque, & naturâ ad calumniandum propensus; publicusque accusator ab iis appellor. Lucianus* quidem, qui Momum in concilio Deorum de se loquentem induxit, eum palam carpentem quæ sibi displicerent describere debuit; sed naturam maledicentiæ ex vero pinxit *Hesiodus,* cum è nocte natam cecinit. Vide hac de re elegantissimum libellum *Luciani,* περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ, in Tom. II.

Ex hac eadem significatione vocis μῶμος, natum est adjectivum ἄμωμος quod infrà habemus v. 259. ubi forma sine vitio ita dicitur. *Clericus.*

Ibidem. Καὶ Οἰζὺν ἀλγινόεσσαν.] Quia nocte anxietates augentur; unde *Ovidio* dicitur *curarum maxima nutrix.* Clericus.

* *Juvenalis* Sat. XIII, 38.

215. Ἑσπερίδας τε] *Hesperides* Nymphæ dicuntur quæ ad Occasum habitabant; Occasus autem, ex sententia Veterum, qui rationes motûs Solis, aut potiùs Terræ, ignorabant, magnam cum Nocte affinitatem habebat. Locus in quo Hesperides esse credebantur non unus fuit, attamen in Africa constabat earum sedes fuisse. *Plinius* Lib.V. Hist. Nat. c. 5. de Berenice Cyrenaïcæ urbe: *Berenice in Syrtis extimo cornu est, quondam vocata Hesperidum supradictarum, vagantibus Græciæ fabulis.* Idem de *Lixo* urbe Mauritaniæ Tingitanæ, ultra quam ad Occasum nihil esse credebatur, Lib. ejusdem Cap. I. *Ibi regia Antæi, certamenque cum Hercule & Hesperidum horti.* Idem habet Lib. XIX. c. 4. Aliam affert Hesperidum Genealogiam *Diodorus Siculus* Biblioth. Lib. IV. Sed nec eum, nec recentiorem quemquam alium moramur, præ *Hesiodo*; Græculi enim certatim addidere veteribus fabulis, quæ proinde in antiquissimis quibusque minùs corruptæ inanibus additamentis inveniuntur. *Clericus.*

217. Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας] Hoc est, Parcas, quæ duplici illo nomine vocari solent. Sed *Hesiodus*, Poëticâ licentiâ ludens, totidem facit Deos, aut Semideos, variis rebus præfectos, quod sunt illarum nomina, licèt idem prorsus significantia. Quod manifestò ostendunt sequentia, & præsertim quidem versus 228.

Ὑσμίνας τε Φόνους τε, Μάχας τ' Ἀνδροκτασίας τε.

Nam *Pugnæ*, *Cædes*, *Prælia & Strages virorum* sunt unius ejusdemque rei quatuor nomina. Ex hac autem licentia personarum fingendarum, & quidem divinarum, videtur orta consuetudo Ethnicorum, de qua multis diximus in *Criticæ* P. 2. C.VIII. Ut ad Numina, de quibus hîc *Hesiodus*, redeam, fatales Deæ dictæ sunt μοῖραι *fata*, *sortes*, παρὰ τὸ μεμεῖρθαι ἑκάστῳ, *quia unicuique divisæ sunt.* Sed vox Κὴρ omnino facta est à Phœnicia voce קור Kor, *frigus*; nec frequentiùs additur ullum epitheton *morti*, quàm *frigidæ*, eo quòd mortuorum illico frigescant membra. Quin & *Horatius* Sat. Lib II. Sat. I. v. 62. *frigus* ponit pro morte:

—— *ô puer, ut sis*
Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat.

Vetus Scholiastes: *Morte te afficiat, quæ frigida est, ut Virgilius*: frigida mors. Vide, si tanti est, alios Interpretes. Eadem operâ, dicam unde mihi videantur *Parcæ* dictæ Latinis; nimirum, à voce ejusdem Linguæ פרק *rupit, fregit*, unde dicta פרקא *parka* Dea quæ abrumpit filum; quod *Atropos* potissimùm facere dicitur, sed non dissentientibus sororibus. Omnes aliæ Etymologiæ ineptæ sunt, quas licet quæras apud *G. Joan. Vossium* in Etymologico. *Clericus.*

220. Αἵ τ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι] Hoc est, quæ & hujus ætatis homines morte plectunt, & olim de antiquissimis Græciæ incolis in Deorum numerum relatis, quosque adeò nunc Deos dicimus, easdem pœnas sumserunt. Res aliter intelligi nequit, atque hinc liquet, *Hesiodi* ætate, ignotum non fuisse Deos, qui colebantur, fuisse meros homines. Alioqui Numina, quæ præesse credebantur Morti, & fato hominum, Diis ipsis superiora numquam habita fuissent. *Clericus.*

223. Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν.] Hæc vox idem significat ac Μοῖρα, est enim à νεμέω, quod idem ac νέμω, id est, *divido.* Numen est, quod superbis distribuere credebatur pœnas, & persequi reos, qui sibi meritum supplicium effugisse videbantur. Vide quæ de ea collegit *Rob. Constantinus* in Lexico, nemo enim plura & aptiora hanc in rem protulit Veterum testimonia. Sed non est miscendum,

dum, quod ille obſervare omiſit, hoc Numen cum alio ejuſdem nominis, quod præeſt pudori, quo delicta vetantur. Eſt, nimirum, ejus munus in eo ſitum ut excitetur in hominum animis timor δικαίας μέμψεως *juſtæ vituperationis*, ut loquitur *Euſtathius*. Hæc Nemeſis antevertit peccata; illa commiſſa plectit. Nemeſis benignioris meminit ipſe *Heſiodus*, in Operibus, v. 220. ubi deſcripto ſæculo ferreo, ita loquitur:

Καὶ τότε δὴ πρὸς ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσι φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ ΝΕΜΕΣΙΣ.

Tum demum ad cœlum à terra ſpatioſa candidis veſtibus tectæ corpus pulcrum, ad Deos ibant, relictis hominibus, Pudor & NEMESIS. Interpretatur *Proclus* δίκης ἄγγελον, *juſtitiæ Angelum*; ſed tantùm abeſt, ut is ad Deos ſæculo ferreo iviſſe dici poſſit, ut contrà numquam magis verſatus fuerit inter homines, quàm ea ætate, quâ maxima ſcelera admiſſa cenſentur. Verùm de hac dicemus & ad *Opera* Heſiodi. *Clericus.*

223. Νέμεσιν] Ἀσκληπιάδης ἐν τοῖς τραγῳδουμένοις εἰς κύκνον φησὶ μεταβληθῆναι τὸν Δία, καὶ Νεμέσει μιγῆναι. Schol. Ant. Hæc fabula, ut opinor, ex eo traxit originem, quòd ad Deum, ut loquitur S. Scriptura, vindicta pertineat, eique curæ ſit maleficia hominum punire. *Rob.*

224. Καὶ Φιλότητα] Non eſt vertendum *Amicitiam*, ut vulgò ſolent, ſed *Concubitum*; intelligenduſque meretricius, qui meritò inter maxima mala recenſetur, & Noctis eſt infauſta ſoboles: Non raro φιλότης, apud *Heſiodum*, & *Homerum*, eo ſenſu occurrit, ut Lexica docebunt. Vide v. 177. Nec potuit ſoror ei convenientior dari quàm Ἀπάτη, hoc eſt, *fraus*, *ſimulatio*, *captio*, *fallax ſuadela*, quibus meretrices alliciunt adoleſcentes. Res eſt nimis nota, & plenæ ſunt exemplis Comœdiæ. Igitur neceſſaria non eſt violenta emendatio *Fr. Guieti*, qui volebat legi δολότητα pro φιλότητα. *Clericus.*

224. Φιλότητα] Aſſentior Clerico qui φιλότητα interpretatur *Meretricium Amorem*, dicitque *ſororem* ei convenientiorem aſſignari non poſſe quàm τῆς Ἀπάτης. Cui adjungo, quòd nec mater ei convenientior dari poſſit quàm Νὺξ ὀλοὴ, cujus ſub umbra hæcce facinora perpetrari ſolent. *Rob.*

230. Δυσνομίην] Ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opponitur, ut notavit Guietus. Haud igitur incommodè verti poteſt, *legum malarum inſtitutionem*. Quo ſenſu ἡ δυσνομία, & ἡ ἄτη optimè dicuntur familiares eſſe, quia nihil majus damnum infert hominibus quàm malæ leges. Sed ſi concedatur τὸν νόμον nunquam ab Homero vel Heſiodo uſurpari, quærenda eſt alia ſignificatio τῆς δυσνομίης. Nec ſanè incommodè verti poteſt *difficilis vivendi ſtatus*, in quo boni à malis opprimuntur, quo ſenſu haud malè conjungitur τῇ Ἄτῃ. Ita verti poteſt εὐνομίη *bona vivendi ratio*, ut apud Homer. Odyſſ. ρ. v. 487.

Ἀνθρώπων ὕβριν τε, καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες.

Ubi Scholiaſtes exponit εὐνομίην, εὐνεμησίαν· καθ' ἣν εὖ νεμόμεθα, καὶ διατελοῦμεν. Vide quæ adnotavi ſupra ad V. 66. *Rob.*

233. Νηρέα τ' ἀψευδέα] *Nereum* vocari filium maris nemo mirabitur, qui ſciet Phœniciâ Linguâ, נהרא *naharo* eſſe fluvium. Fluvii meritò dicuntur filii maris, cùm ex eo oriantur, quod non fuit ignotum *Heſiodo*, ut apparet ex v. 336. & ſeqq. Crediderim Phœnices dixiſſe mare eſſe *patrem fluviorum* נהרא אב *ab nahare*, quod *pater Nerei* malè verſum eſt. Eodem errore, judicarunt Nerea eſſe numen maris, cùm fluviorum potiùs Deus haberi deberet. Unde verò factum ſit ut ei laudes tribuerentur, quas in eum congerit *Heſiodus*, quærunt Interpretes. Ridiculus hìc eſt *Joannes Dia-*

Diaconus, ut solet, qui hanc ejus rei rationem reddit: παρόσον εἰώθεσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐν θαλάσσῃ διάγοντες καὶ ναυτιλλόμενοι ἄνθρωποι ἀληθεῖς τε καὶ ἀψευδεῖς εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμοι καὶ γεραροί. ὁ γὰρ καθ᾽ ἡμέραν αὐτοῖς ἐλπιζόμενος θάνατος ἀναπείθει νημερτεῖς τε καὶ πρᾳεῖς εἶναι, καὶ μὴ θεμιστέων ἐπιλανθάνεσθαι μηδὲ δικαιοσύνης, μηδὲ ἰσότητος: *quia solent, ut plurimum, homines qui in mari vitam agunt & navigant veraces esse & mendacii immunes, propterea que bonore & veneratione digni. Mors enim, quam quotidie exspectant, persuadet ut sint veraces & mites; nec licet illis oblivisci aut justitiam, aut æquitatem.* Certè hac ratione in officio contineri deberent nautæ, sed quis nescit contraria omnia esse vera? Hic noster *Joannes* vixerat fortè in oppido mediterraneo, in quo de nautis philosophabatur, ut nos de incolis Planetarum, quos ne in somnis quidem vidimus. Confugiendum hîc nobis iterum ad Linguam ejus Gentis, quæ frequentibus navigationibus ceteris maria aperuit. Eâ autem Linguâ radices נהר *nahar*, נור *nour*, & נאר *naar* sonant *splendere, lucere*; quod à luce corporea translatum ad animum significat *scire, intelligere, sapere*. Itaque laudes, quibus hîc Nerea ornat Poëta, videntur natæ ex altera significatione ejus nominis. Fortè propterea & Nerea & Protea fatidicos Deos esse crediderunt Veteres. *Clericus*.

235. ——— οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.] Quæritur quid propriè significet vox δήνεα, quæ & apud *Homerum* aliquoties occurrit. Iliad. Δ, 361. Agamemnon de Ulysse: ἤπια δήνεα οἶδε. Interpretantur vulgò βουλεύματα *consilia*, dictaque ea vult *Eustathius*, ad locum allatum *Homeri*, παρὰ τὸ δήν, ὃ σημαίνει τὸ ἐπὶ πολύ. ἀφ᾽ οὗ καὶ δηναιὸς ὁ πολυχρόνιος· χρόνου γὰρ χρεία τοῖς ὀρθὰ βουλευομένοις: à δήν, *id est, diu, unde & δηναιὸς longævus. Tempore enim opus est iis, qui recta consulunt.* Similia Etymologici Magni auctor, & alia non meliora habet. Quoniam verò hîc mentio fit justitiæ, omnino crediderim δῆνος esse propriè *judicium*, à radice Phœnicia דון *doun*, judicare, unde דין *din*, aut דינא *dino*, judicium, quod à voce δῆνος, si pronunties Η ut Ι, solâ terminatione in Σ differt. *Clericus*.

235. Οὐδὲ θεμιστέων — λήθεται] Hanc ob causam videtur Horatius Nereum potissimum elegisse qui naviganti Paridi fata caneret. Non modò ob veritatis amorem, ut ait Dacierius, quem ei attribuit Hesiodus, sed etiam ob æquitatis & justitiæ studium, quam Paris per raptum Helenæ tam insigniter violaverat. *Rob.*

237. Θαύμαντα μέγαν] Cùm Thaumas quidem dicatur filius Nerei & pater Iridis, oportet eâ voce intelligi quidpiam, cujus natura sit affinis mari & Iridi. Cùm verò sit ille filius Terræ, necesse etiam est quod vocatur Thaumas posse dici è terrâ oriri. Vix ergo aliud esse potest, quàm nescio quod Numen, quod sit vaporum & nubium præses; nam hæc nascuntur ex mari & terra, & pariunt Iridem. Ita dictum fuerit, quòd meteora hominibus sint *admirationi*, aut à verbo Græco θαυμάζειν, aut à Phœnicia voce תמה *thamah*, quæ idem sonat, & à qua Græcum verbum deductum est. Homines, ut verbis *Lucretii* utar, è Lib. VI.

—— *mirantur quâ ratione*
Quæque geri possint, præsertim rebus in illis,
Quæ supra caput ætheriis cernuntur in oris. Clericus.

Ἀγλαόφορα Φόρκυν] Hic videtur homo fuisse, qui navigationis peritus fuerit, & remotissimas oras navibus adierit. Nam cùm res ipsa hoc ostendat, ut postea videbimus, Radix פרק *phrak* apud Syros est *discessit, amovit se* &c. *Clericus*.

238.

238. Κητὼ καλλιπάρηον] Nescio quare *Hesiodus* Cetonem pulcram vocet. Si enim pulcra fuit, habuit dissimillimas sibi filias, ut postea videbimus. Ex filiabus si conjiciamus de matris nomine, judicabimus dictam à radice קוט *Kout*, fastidire, litigare. Soror ejus nomen Græcum habet, sed mali etiam ominis, nec melior fuit filiabus sororis, cùm dicatur

Εὐρυβίη ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσα,
Eurybie ferreum animum in pectore habens. Clericus.

240. Μεγήρατα τέκνα Θεάων, πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ] Hæ sunt nymphæ marinæ, hoc est, animi eorum qui in mari olim perierant, aut etiam eorum qui insulas Maris Interni primi coluerant. Nomina illis Græca, pro arbitrio, imposuerunt Poëtæ. *Clericus.*

266. Ὠκεῖαν τίκτ' Ἶριν.] Cùm Veteres animadverterent arcum cœlestem cerni cùm plueret, facilè intellexerunt ortum eum ex pluvia; quo factum, ut à mari oriri dicant Poëtæ. Sed propter elegantiam colorum, crediderunt, aut se credere finxerunt scalam esse è cœlo demissam, per quàm nuntii à Diis ad homines descenderent. Illi autem spiritus, quos nos Græcâ voce appellamus *Angelos*, hoc est, nuntios, ab Hebræis vocantur quandoque עירים *hirim*, vel *irim*, hoc est, aut *vigiles*, aut *monitores*. Hinc ergo factum nomen *Iridis*, nuntiæ Deorum, quæ propterea dicitur *celer*, quòd Deorum nuntii celerrimi esse existimarentur. *Clericus.*

267. Ἠΰκόμους θ' Ἁρπυίας καὶ τὰ ἑξῆς] Ostendimus multis, in Differt. de *Statua Salina*, Harpyias esse locustas, quas hîc facit *Hesiodus* Thaumantis Meteororum Præsidis filias, quia ex nubibus sæpè ferri videntur; μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον, *sublimes enim volant.* Vide quæ illic diximus. *Clericus.*

268. Αἵ ῥ' ἀνέμων] Hyperbole apud Latinos frequens, *Volat ocior Euro.* Sed meritò culpandus est Noster, qui cùm ventorum celeritatem Harpyiis attribuisset, easdem statim avibus æquiparando nobilem hanc imaginem deprimit, atque imminuit. Haud ita Horatius; qui hujusmodi comparationibus simul usus, per Climacem tamen assurgit, fortiorem Hyperbolen posteriore loco adhibens. Carm. lib. 1. Od. 16.

Ocior cervis, & agente nimbos
Ocior Euro. Rob.

270. Γραίας τέκε καλλιπάρηος] Vox γραῖα idem sonat Græce, ac Γραῦς *anus*. Inde finxerunt Poëtæ *Græas* fuisse canas, cùm nascerentur. At si scribamus גראה *graah*, vel גריאה *griah*, vox deduci poterit à Radice, quæ apud Arabas & Chaldæos significat, *audax*, *animosus fuit*, *irritavit*; quæ significatio non malè quadrat in Phorcynis filias. Quod addit *Hesiodus* à Diis æquè ac ab hominibus vocatas γραίας, perinde est ac si diceret antiquissimum hoc earum esse nomen. Vide not. ad v. 195. *Clericus.*

272. Χαμαὶ ἐρχόμενοι ἄνθρωποι] Haud paullò elegantiùs legas ἑρπόμενοι *repentes*, cùm ἔρχεσθαι rariùs significet *incedere*. Clericus.

272. Ἐρχόμενοι] Frustrà est Vir doctus qui ἔρχεσθαι rarius significare *incedere* contendit. Sed ita prorsùs scripsit Homerus Il. Ε. v. 441 &c.

Οὔποτε φῦλον ὁμοῖον
Ἀθανάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων. *Rob.*

273. Πεφρηδώ τε Ἐνυώ τε] Nomina hæc Græca sunt convenientia cum nomine Phœnicio; nam Πεφρηδὼ vel, ut scribunt alii, Πεφρειδὼ, est à πεφρικέναι *inhorruisse*, *fremuisse*. Ἐνυὼ verò nomen est Bellonæ, παρὰ τὸ ἔνω, ἐνύω, ὅ ἐστι φονεύω, *occido*, ut conjicit *Eustathius*. Clericus.

274. Γοργούς θ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο
Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτὸς· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι·]
Phœnices, qui ab antiquissimis temporibus

bus extremam Africam ad occaſum aliquatenus circumierant, cùm narrarent quæ in illis locis vidiſſent, à Græcis Interpretibus non ſatis intellecti, auctores fuerunt hujus fabulæ. Hoc intelligere licet ex *Hannonis* Periplo, in quo ſimilia narrantur iis quæ antiquiores *Hannone* Pœni, aut Phœnices, dixerant. Qua de re vide quæ diximus in Diſſert. *de Statua Salina*, ne ea hîc repetere cogamur. Πέρlω ὠκεανοῖο, eſt hîc aut *ad Oceanum*, aut in inſula Oceani, ut jam diximus ad v.215. *Contra eoſdem* (Catoblepas) *ſunt inſulæ Gorgades, domus, ut aiunt, aliquando Gorgonum.* Verba ſunt *Pomp. Melæ* Lib.III. c.11. qui ſubjicit: *ipſæ terræ promuntorio, cui* ἑσπέρυ κέρας *nomen eſt, finiantur*, unde colligere licet intelligi inſulas, quæ dicuntur *Promuntorii Viridis.* Attamen quæ retulit *Hanno* de inſula in qua mulieres inveniebantur, ex quibus nata Gorgonum fabula, meliùs quadrant in inſulam Gambiam, inter duo oſtia Nigri fluvii, è regione Gorgadum, ſitam. Idem *Mela*, memoratis Africæ incolis ignis uſûs ignaris: *Super eos*, inquit, *grandis littoris flexus grandem inſulam includit; in qua tantùm FOEMINAS eſſe narrant, toto corpore hirſutas, & ſine coitu marium ſuâ ſponte fœcundas; adeò aſperis efferiſque moribus, ut quædam contineri, ne reluctentur, vix vinculis poſſint. Hoc Hanno retulit, & quia detracta occiſis coria pertulerat, fides habita eſt.* Hæc autem loca dicuntur eſſe ad *extremam noctem*, quòd Veteres crederent in ultimo occaſu æternam eſſe noctem, quaſi illic Sol exſtingueretur. *Clericus.*

276. Σθενώ τε &c.] Gorgones hæ ſunt, quæ *Heſperides* etiam generis nomine vocabantur; *Heſperides* enim erant omnes illæ occidentales Nymphæ. *Clericus.*

280. Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,
Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.]

Unde ſingulæ circumſtantiæ hujus fabulæ natæ ſint nemo dixerit. Sed ſummatim conjicere eſt latere hîc aliquid veri, de equis ex ultima Africa in Aſiam avectis. Ejus rei hæc clara ſunt veſtigia. Primò *Perſeus* commodè deducitur à voce Phœnicia פרשא *pharſco*, hoc eſt, eques; quæ derivatio optimè in eum quadrat, cùm Pegaſo veheretur, equo alato. Secundò, ſi ſcribas vocem Πήγασος Phœniciè, hoc modo, * פגסום *pagſous*, vocem habebis compoſitam ex פג *pag*, hoc eſt, *lupatum*, & סום *ſous*, hoc eſt, equus. Tertiò, notiſſimum eſt Mauros & Numidas extremæ Africæ incolas ſemper equis abundaſſe, atque ex iis pugnaſſe. Nihil frequentiùs in Romana Hiſtoria occurrit. Quin & videtur pars aliqua illarum Gentium *Perſarum* vocabulo dicta, eadem de cauſa, non quod ex Perſide veniſſent. *Salluſtius* in Bello Jugurthino, ejus rei meminit, quaſi *ex Punicis libris, qui Hiempſalis regis dicebantur*; ſed eos ex reliquiis exercitûs Herculis fuiſſe vult. *Poſtquam in Hiſpania Hercules, ſicut Afri putant, interiit; exercitus ejus compoſitus ex gentibus variis, amiſſo duce, ac paſſim multis ſibi cuique imperium petentibus, brevi dilabitur. Ex eo numero Medi, PERSÆ, & Armenii, navibus in Africam tranſvecti, proxumos noſtro mari locos occupavere. Sed PERSÆ intra oceanum magis, hique alveos navium inverſos pro tuguriis habuere.* Græci poſtea Argivo ſuo *Perſeo* tribuerunt, quæ de gente cognomine à Phœnicibus audiverant, omniaque mendaciis novis incruſtarunt. Credibile eſt, occiſis cuſtodibus, abductos fuiſſe equorum greges ex Africa in Aſiam. *Clericus.*

* Vide *Sam. Bochartum* Hierozoïci P.I. Lib.2. c.VI.

283. Ο δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν] Hinc dictus, si Græcis credimus, *Chrysaor*, quem vellem ab *Hesiodo* descriptum. Certè munus quod illi tribuit ferendi fulminis & fulguris, vel eorum custodis, colligere est ex ejus nomine Phœniciis litteris scripto, nam חארים-אור *hharis-or*, vel *chrishor*, significat *custodem ignis*; cùm חרים *custodem*, apud Arabas, &, apud Hebræos, aliosque Orientales populos, אור *or* non modò *lucem*, sed & *ignem* sonet. Hæc ostendunt Phœniciam esse fabulam, etiamsi omnibus ejus ambagibus expedire nos non posse videmur, sine filo quopiam Ariadnes. *Clericus.*

284. Χθόνα μητέρα μήλων] Hoc est, *terram matrem malorum citreorum*, non *ovium*; ut intelligere licet ex iis, quæ diximus de Hesperidum hortis. *Clericus.*

287. Τρικέφαλον Γηρυονῆα] Quare ex Chrysaore natus dicatur Geryon, vel Geryoneus, ignoremus necesse est, quia de Chrysaore nimis pauca habet *Hesiodus*; nam recentiores nihil moror, novis mendaciis veteres historias nimiùm corrumpentes. Hoc unum dici potest, patriam Chrysaoris fuisse continentem Africam, sedes verò Geryonis insulam ab ea non remotam, sed propiorem Hispaniæ, de qua insula postea dicemus. Quæsiverunt dudum Grammatici, quorum conjecturas collegit *N. Loydius* in Lexico Historico-Poëtico, quare Geryoni tributa sint tria capita. Nos ex Lingua Phœnicia rem deducendam putamus, cùm Tyrii insulam illam habuerint, ab Hercule Tyrio occupatam. Cùm ergo Hercules, hoc est, mercator Tyrius, in eam insulam exscensionem fecisset, occurrerunt illi tres globi ejus incolarum; quos ille, cum Phœnicibus suis, vicit. Res autem ita Phœniciâ Linguâ exprimatur: הכה שלש ראשי גריהם *icchah schelosch rasche gerehem*, aut more Syriaco גרהון *grehoun*, hoc est ad verbum, *percussit tria capita grehoun*, quæ ultima vox si pro nomine proprio viri sumatur, statuetur fuisse vir quidam triceps nomine *Geryon*. Sed est appellativa, significatque *illorum incolarum*; & sensus loquutionis Phœniciæ hic est: *tria agmina incolarum cecidit*. Nam Phœniciè ראשים *roschim* dicuntur etiam *agmina*. Hinc nata videtur fabula tricipitis Geryonis. *Clericus.*

290. Βουσὶ πὰρ εἰλιπόδεσσι περιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ.] Quæ de hac insula collegit *Sam. Bochartus* Chan. Lib.I. c.34. non repetam. Ille eam à Tyriis conditam, Veterum consensu, ostendit. Sed ex *Hecatæo* negat Herculem Argivum umquam in hæc loca navigasse, nititurque probare in Erythia non fuisse boves, quòd gramen esset illic siccius quàm ut bobus saginandis par esset; quam in rem profert verba *Strabonis*, in quibus oves, non boves, saginatæ dicuntur in Erythia. At verum quidem est Argivum Herculem non omnia fecisse quæ ei tribuûntur, ut ostendemus in *Scutum*. Sed verba *Strabonis* nequaquam ostendunt saginari non potuisse boves in Erythia insula, cùm idem gramen, quo usque adeò distendebantur oves, ut nisi trigesimo die mitteretur iis sanguis, suffocarentur; idem, inquam, gramen posset boves saginare. Sic ille loquitur Lib.III. p.117. Ed. Genevensis Casaubonianæ: Ἐρύθειαν τὰ Γάδειρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ᾗ τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύουσιν. Ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτῃ τῇ πόλει νῆσον, πορθμῷ σταδιαίῳ διειργομένην· τὸ εὔβοτον ὁρῶντες, ὅτι τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα, ὀρὸν οὐ ποιεῖ· τυροποιοῦσι δὲ πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν πιότητα· ἐν τριάκοντά τε ἡμέραις πνίγεται τὸ ζῷον, εἰ μή τις ἀποσχάζει τι τοῦ αἵματος· ξηρὰ δέ ἐστιν ἣν νέμονται βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα. τεκμαίρονται δ' ἐκ τούτου πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια τοῦ Γηρυόνου. *Erythiam Gadira videtur vocare Pherecydes, in qua quæ de Geryone dici solent fabulantur contigisse. Alii eo nomine vocant insulam objectam huic urbi, & freto unius stadii diremtam; videntes bonitatem pascuorum, cùm ovium illic pascentium*

tium lac serum non faciat. Caseum verò faciunt admistâ multâ aquâ, propter pinguedinem; & triginta diebus suffocatur pecus, nisi quis ei aliquantum sanguinis mittat. Herba quâ pascuntur sicca est, sed valdè saginat. Hinc colligunt fictam esse fabulam de armentis Geryonis. Integra verba adscripsimus, ut appareat nullius ponderis esse rationem viri summi; herba enim, quæ usque adeò saginabat oves, non semper sicca erat, & poterat etiam sicca saginare boves, cùm non minùs pascantur fœno, quàm viridi gramine. Idem durâ Etymologiâ vult dictam insulam *Erithiam*, à voce Phœnicia עשתרות *basthároth*, hoc est, *greges ovium*, quam verterint Græci ἄϛυ Ερύθης, *urbs Erythæ*. Nos multò commodiùs derivamus à voce ערות *baroth*, quæ *gramina*, aut *herbas virides* sonat, Esai.XIX. 7. Postea dicta est *Aphrodisias*, & *insula Junonis*, à templis Deæ Tyriorum *Astartes*, quam Græci & *Venerem* & *Junonem* interpretabantur. Adi *Bochartum* loco laudato, & *Claud. Salmasium* in *Solinum*, p.201. Ed. Ultraject. *Clericus*.

290. Βοῶν πάρ] Haud aliter narrat Homerus cædem Andromaches fratrum Il.ζ. V.423. &c.

Κατέπεφνε ποδάρκης δῖος Αχιλλεὺς
Βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι, καὶ ἀργεννῆς ὀΐεσσι. *Rob.*

293. Ορθον τε κλείνας καὶ βέκολον Εὐρυτίωνα.] *Orthum* canem fuisse Geryonis docet *Hesiodus* v. 309. eumque Echidnæ & Typhonis fœtum facit; sine dubio quia fingebatur δικέφαλος, ut docet *Apollodorus* Bibl. Lib.II. c.IV. §.10. à quo etiam vocatur Ορθρος. Dicebatur à Phœnicibus אתרירֹאש *othrerosch*, hoc est, *biceps*, à תרי *thre*, duo, & ראש *rosch*, caput, & præfixo א, quod in nominibus frequens est. Ex *Othreros* factum *Orthros* & *Orthos*, corruptione facili. Malim tamen apud *Hesiodum* scribi Ορθρος, quia minùs abit ab origine Phœnicia. Cani autem *bicipiti* nomen inditum fortè est à Phœnicibus, ob frequentem latratum, cui caput unum sufficere vix videbatur. Εὐρυτίων est הרועה-צאן *harobe-tson*, pastor ovium, qui simul bubulcus esse potuit. Nomen Phœnicium in Græcum non infrequens, cum similis soni esset, mutatum est. *Clericus*.

293. Ορθον] MS.Bodl.109. Legit Ορθρον, quem restitui. *Rob.*

297. Κρατερόφρον' Εχιδναν.] *Hesiodus*, nullâ habitâ ratione temporum & locorum, Medusæ, quia monstrum erat, progeniem fuisse narrat monstra omnia, quæ priscis fabulis erant inclyta; pro more, quem non semel observavimus, & quo naturâ affinia matrimoniis & consanguinitatibus conjungit. Medusa, ut vidimus, erat Nympha Hesperis, hoc est, extremæ Africæ, ad occasum. Hîc verò filiam ejus *Echidnam* collocat εἰν Αρίμοις, hoc est, in una ex regionibus, quæ à Syris dicebatur ארם *aram*; quæ oræ omnes erant ad orientem Maris Interni, circa Euphratem, ut ostendit multis *Joan. Seldenus* in Proleg. Operis de Diis Syris, & *Sam. Bochartus*, in *Phalego*, & quis non? Res enim est lippis & tonsoribus nota.

At non ita vulgò notum, quare Εχιδνα in Syria esse dicatur, & cum Typhone connubio juncta, & sub terra, in profundissimis cavernis. Latet hîc verissima historia, quam narrarant Græcis Phœnices, quippe quæ contigerat in regione ipsis finitima; sed quam Græci Interpretes non adsequuti sunt, propter ambiguitatem vocum. Αριμοι dicitur tractus Palæstinæ, in quo erant *Sodoma*, *Gomorra*, *Adma*, & *Tsebohimi*, quarum incolæ voce טיפא *tipho* signabantur, quia submersi erant in lacu Asphaltite, nam ea vox *submersum* sonat. Rem pluribus persequuti sumus, in Dissert. de *Sodomæ subversione*, §.VII. Vox vero Εχιδνα est interpretatio vocis צבוע *tseboah*, unde factum nomen urbis Tsebohim; nam צבוע serpentis genus est, ut ostendit *Sam. Bochartus* in Hierozoïco Part. 2. Lib. III. c. 7.

Narraverant ergo Phœnices, כי צבועי עם טופא ירד במערות ארץ בארם *chitſebohi him tipho jarad bimbaroth erets baaram*, hoc eſt, *Tſeboitam cum ſubmerſo deſcendiſſe in terræ cavernas, in Aramæa.* Verterunt Græci; *vipera cum Typhone deſcendit* &c. Ἔχιδνα σὺν Τυφῶνι κατέβη εἰς σπήλαια γῆς, ἐν Ἀρίμοις. Nomen incolarum urbis *Tſebohim* crediderunt eſſe nomen ſerpentis צבוע, & nomen appellativum טיפא, quo ſignabantur omnes ſubmerſi lacu Aſphaltite, exiſtimarunt eſſe nomen proprium neſcio cujus monſtri; qua de re iterum aliquid dicemus. *Clericus.*

297. Θείην κρατερόφρον' Ἔχιδναν] Miretur quis quamobrem appellaverit Heſiodus τὴν Ἔχιδναν *divinam*, cùm jam præcedente verſu dixiſſet eam *monſtrum eſſe nihil ſimile immortalibus Diis.* Animadverte igitur quòd hæc diſſimilitudo intelligenda ſit de forma ſolummodo externa; infrà enim ad v. 305. dicitur de Echidna quòd ſit *immortalis*, Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος ἤματα πάντα. qua de cauſa haud immerito dici poteſt *divina.* Porro, τὸ θεῖον quandoque uſurpatur quaſi τὸ δεινὸν *admirabile, ſpectabile.* Heſych. Θεῖον, τὸ ἄξιον λόγου, ὥστε θαυμάζεσθαι. Eodem etiam ſenſu τὸ θεῖον uſurpari credo in deſcriptione illa Homerica ejuſdem monſtri. Il.ζ.180.

—— Ἡ δ' ἄρ' ἔην θεῖον γένος, οὐδ' ἀνθρώπων. *Rob.*

307. Δεινόν θ' ὑβρίστην] Qui legerit Geneſ.C.XIX. non dubitabit quin Tſebohitæ δεινοὶ & ὑβρισταὶ eſſent. Sed hîc ſubjicitur vox ἄνεμος *ventus*, quâ homines in ventum mutantur; eo quòd eſſet Τυφωνικὸς ἄνεμος, dictus fortè à Phœnicibus טופון *toupbon*, à radice טוף *toupb*, inundare, ſubmergere, quòd ſubmergat naves. Sic ob nomen ſimile, res diverſiſſimæ miſtæ ſunt. *Clericus.*

307. Ἄνεμον] Codices nonnulli habent τ' ἄνομόν θ', quæ vox bene convenit præcedentibus epithetis, et characteri Typhaonis. An νόμος verò ab Heſiodo unquam adhibeatur, vide quæ adnotavi ſuprà ad v.66. *Rob.*

310. Κέρβερον] Crediderim canem aptum fugandis lupis, & invadendis aliis feris, dictum fuiſſe קרבראש *Kerbroſch*, quæ vox compoſita eſt ex קרב *Krab*, prælium, & ראש *roſch, caput*, vel *dux*, quod dux prælii haberetur ejuſmodi canis. Verùm Interpretes Græci intellexerunt dictum כרבראש *chrabroſch*, hoc eſt, *quaſi multorum capitum*; quo factum ut nonnulli tricipitem fecerint. *Heſiodus* verò πεντηκοντακάρηνον, *quinquaginta capitum* facit, quò *Pindarus* minimè contentus ἑκατοντακέφαλον *centum capitum* dixit. *Clericus.*

310. Οὔτι φατειὸν] Vide quæ in Synonymam vocem adnotavi ad v.148. *Rob.*

319. Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε] Chimæræ etiam meminit *Homerus* Iliados Z. eámque hiſce verbis deſcribit. v.180.

—— ἡ δ' ἄρ' ἔην θεῖον γένος οὐδ' ἀνθρώπων,
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.

Hæc certè erat divinum genus, non hominum; antè leo, pòſt draco, media capra, terribilemque exhalans vim ignis ardentis. *Heſiodus* poſteriores etiam duos verſus aut ab *Homero* mutuos ſumſit, aut fortè, cùm vulgò ore hominum ferrentur, Poëmati ſuo inſeruit. Sed præterea addit tria capita ei fuiſſe totidem animalium. *Homerus* docet id monſtrum fuiſſe in Lycia, ubi à Bellerophonte interfectum narrat, quemadmodum *Heſiodus.* Ex hac deſcriptione colligere licet, quid nomine Chimæræ intellexerint. Si Phœniciis litteris ſcribamus כמריה *chamirah*, comperiemus eâ voce *aduſtam* ſignificari, quod nomen optimè convenit ei quam fingunt *ignem ſpiraſſe.* At qui potuit fingi animal, quod ignem ſpiraret? Reverâ non fuit animal, ſed mons *Chimæra*, qui eo nomine propterea appellabatur, quòd flammas eructaret.

ret. Memoriæ prodiderat * *Ctesias* Cnidius, ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν. Quæ verba vertit *Plinius* Hist. Nat. Lib.II. c.106. *Flagrat in Phaselide mons Chimæra, & quidem immortali diebus ac noctibus flamma.* Phaselis autem fuit pars Lyciæ. De hisce montibus ita *Strabo* Lib.XIV. p 458. Περὶ ταῦτα μυθεύεται τὰ ὄρη τὰ περὶ τ Χιμαίρας: *His montibus fabula Chimæræ affingitur.* Cæterùm ab *Hesiodo* Chimæra fingitur habuisse tria capita, *leonis*, *capræ* & *serpentis*, fortè propter tria juga, quæ judicabantur aliquatenus referre figuram capitum illorum animalium. Anterius jugum simile censebatur capiti leonis, posticum serpentis, medium capræ; unde nota est altera fabulæ circumstantia.

Hæc sunt, nisi fallor, multò similiora vero, quàm quæ conjecit *Bochartus*, Chanaan. Lib.I. c.6. signari tribus Chimæræ capitibus tres duces Solymorum Pisidiæ populorum, quorum nomina significasse tria illa animalia putat. Nam ut ne repetam quæ jam dicta sunt, ut nomina illa significent id quod vult, sunt mutanda; quod si licet, in omnibus nominibus omnia inveniemus. Miror viro acutissimo nihil suboluisse de nomine Chimæræ; ex quo ænigmatis hujusce mythici solutio pendet. *Clericus.*

325. Τὴν μὲν Πήγασος εἷλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης] Intelligendi sunt incolæ trium memoratorum jugorum, quos Bellerophon non solus, sed cum exercitu illinc dejecerit. Pegasum illi equum dat Poëta, quia propter altitudinem illorum jugorum, pene opus erat alis, ut ita loquar, ut invitis incolis eò adscenderet. Hinc † Arimazes, qui, Alexandro Asiam subigente, Petram Sogdianam occuparat, petentibus Macedonibus ut eam dederet, quærebat *an Alexander volare posset?* Cujus Petræ cacumine ab aliquot Alexandri militibus occupato, qui missus erat ad Arimazen, ut eum ad deditionem compelleret, juvenes in cacumine ostendit, ejusque superbiæ haud immeritò illudens *pennas* ait *milites habere Alexandri.* Simile quid de Bellerophonte dictum, quo factum est ut Poëtæ Pegasum ei tribuerint. *Clericus.*

326. Ἡ δ' ἄρα Σφίγγ' ὀλοὴν τέκε] Sic describitur Sphinx ab *Apollodoro* Biblioth. Lib.III. c.v. §.8. Εἶχε πρόσωπον μὲν γυναικὸς, στῆθος δὲ καὶ βάσιν καὶ οὐρὰν λέοντος, καὶ πτέρυγας ὄρνιθος: *Habebat faciem quidem mulieris, pectus verò, pedes & caudam leonis, ac pennas avis.* Subjicit: μαθοῦσα δὲ αἰνίγματα παρὰ Μουσῶν, ἐπὶ τὸ Φίκειον ὄρος ἐκαθέζετο, καὶ τοῦτο προύτεινε Θηβαίοις: *cum accepisset ænigmata à Musis, montem Phiceum insedit, atque hoc proponebat Thebanis.* Tum addit occisos eos qui non poterat id solvere; & ita omnes, qui hanc fabulam narrant. Viderunt jam dudum Veteres, sub hac fabula, Historici quidpiam latere. *Scholiastes*: ἡ δὲ Σφὶγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρὶς, καὶ εἶχε πολλοὺς σὺν αὐτῇ τοὺς συναρπάζοντας: *Sphinx revera fuit mulier latrociniis dedita, & habuit multos secum, qui unà rapiebant.* *Pausanias* in Bœoticis p.580. describens agrum Thebanum, mentione injectâ Templi Herculis Hippodoti: Προελθόντων δὲ τὸ ὄρος ἐστὶν ὅθεν τὴν Σφίγγα λέγουσιν ὁρμᾶσθαι, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἁρπαζομένων αἴνιγμα ᾄδουσαν. Οἱ δὲ λῃστείαν σὺν δυνάμει ναυτικῇ πλανωμένην φασὶν αὐτὴν, ἐς τὴν πρὸς Ἀνθηδόνι σχεῖν θάλασσαν· καταλαβοῦσαν δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἁρπαγαῖς χρῆσθαι, πρὶν ἐξεῖλεν Οἰδίπους αὐτὴν, ὑπερβαλόμενος πλήθει στρατιᾶς ἣν ἀφίκετο ἔχων ἐκ Κορίνθου: *Progredientibus occurrit mons, unde aiunt erupisse Spingem, in perniciem eorum qui rapiebantur, ænigma cantantem. Alii verò latrociniis deditam & cum copiis navalibus errantem, aiunt eam tenuisse mare usque ad Anthedonem; deinde hoc monte occupato, latrocinia exercuisse, antequàm Oedipus eam interfecisset, superatam multitudine copiarum quibus instructus*

* Apud *Photium* Cod.LXXII. † *Curtii Lib. VII. c.*11.

Co-

Corintho venerat. Sed paullò distinctiùs circumstantiæ fabulæ sunt explicandæ. I. Dicebatur *Sphinx*, à voce Phœnicia ספך, quæ si confundatur cum סבך, prout solent פ & ב misceri in Linguis Orientalibus, duo significabit, 1. *perplexus, implexus fuit*, quales sunt spinæ inter se implicitæ; 2. *effudit* sanguinem, *homicidium commisit.* Itaque ספיכה *sphica* erit *perplexa*, & *homicida*; quorum priori convenit cum eo quod dicitur de ænigmatibus perplexis Sphingis; posteriori cum cædibus, quibus Thebanum agrum cruentavit. II. Muliebri erat vultu, quòd inter latrones qui montem illum insederant, mulieres essent; leonis membra nonnulla habere dicta est, ob crudelitatem & latrocinia; alas verò ob celeritatem, quâ per rupes ferebatur, & quærentes fugiebat. III. Ænigmata proferre dicebatur ob malè intellectum nomen ספיכה quod αἰνιγματώδης versum est, cùm debuisset verti βατώδης, quod nomen fuit globi latronum latentium post dumos, aut inter spinas. IV. Occidere dicta est eos, qui ænigma solvere non poterant, quia errantes in dumis Phicei montis, & eos quærentes, subitò erumpentes ex dumis invadebant. Perplexitas autem dumorum eò faciliùs cum perplexitate ænigmatum mista est; quòd apud Phœnices, quos Bœotiam condidisse nemo nescit, mos esset antiquissimus ænigmatibus veluti ludere, propositâ mulctâ in eos qui ea solvere non possent, & lucro promisso soluturis. V. Ab Oedipo dicitur solutum ænigma, quòd invento in sylvis latibulo latronum, illinc dejectos occiderit.

Objici fortè queat conjecturæ de nomine *Sphingis* dictam eam à Bœotiis Φίκα non Σφίγγα & Φίκιον ὄρος non Σφίγγιον. Prius habet Scholiastes, posterius *Pausanias*. Verum ea potuit esse corruptio in recentiore sermone Bœotio, quâ perperam detrahebatur Σ ante Φ; quod verisimilius eò videtur, quòd Sphingem dicant omnes alii Græci. Nolim ex posteriorum Bœotorum consuetudine, *Hesiodum* emendare. *Clericus.*

331. Κοιρανέων Τρητοῖο] Plerique interpretes vocem τρητοῖο adjectivum faciunt cum Νεμείης concordans, eamque exponunt *cavernosæ.* Sed perperàm. Hæc enim vox revera designat montem Tretum, in quo erat spelunca Nemeæi leonis; quod verba Diodori lib.4. satis demonstrant. Οὗτος (ὁ λέων) μεγέθει μὲν ὑπερφυὴς ἦν, ἄτρωτος δὲ ὢν σιδήρῳ καὶ χαλκῷ καὶ λίθῳ, τῆς κατὰ χεῖρα βιαζομένης προσεδεῖτο ἀνάγκης. διέτριβε δὲ μάλιστα μεταξὺ Μυκήνων καὶ Νεμέας περὶ ὄρος τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ΤΡΗΤΟΝ. εἶχε γὰρ περὶ τὴν ῥίζαν διάρυγα διηνεκῆ, καθ' ἣν εἰώθει φωλεύειν τὸ θηρίον. Eadem penè historia in Pausaniæ Corinthiacis occurrit. Hæc satis indicant quod in monte *Treto* leonis Nemeæi antrum fuerit, ac propterea hic versus hoc modo pungi & exponi debeat,

Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης, ἠδ' Απέσαντος.
Imperans Treto, Nemeæ, & Apesanti. Rob.

334. Γείνατο δεινὸν ὄφιν καὶ τὰ ἑξῆς] Non semel, in fabulari historia, serpentes custodes constituuntur rerum diligentissimè servandarum. Sic Delphis τὸ μαντεῖον ἐφρούρει Πύθων ὄφις, *oraculum servabat Python serpens.* *Apollodorus* Lib.I. Cap.IV. §.1. Martium fontem Thebis vicinum servabat serpens. Idem Lib.III. C.IV. §.1. Custodiebat etiam draco vellus aureum. Idem Lib.I. C.IX. §.23. Unde verò hoc factum? Nimirum, vigilem oportet esse & oculatum quicumque custodit rem pretiosiorem. Hoc autem significatur vocibus ὄφις & δράκων, nam Radices, ex quibus hæ voces deductæ sunt, ὄπτομαι & δέρκομαι significant *videre.* Similiter Phœnicia vox נחש *nahhasch*, quæ serpentem sonat, est à radice, quæ *speculari* significat. Igitur credibile est, in prisca Phœnicum Lingua, eam vocem *custodem* & *serpentem* significasse, ex qua ambiguitate natæ sunt fabulæ. *Clericus.*

337. Ποταμοὺς τίκτε δινήεντας] Facile est in-

intellectu quare fluvii dicantur nasci ex mari, cùm non sit tantum affinitas naturæ; sed etiam ex vaporibus marium nascantur pluviæ, unde fluvii. Idem dixeris de fontibus & stagnis, de quibus postea. *Clericus.*

338. Νεῖλον] Scholiastes ad hunc locum habet: Ἐκ τούτου φαίνεται Ἡσίοδος Ὁμήρου νεώτερος, καὶ γὰρ Ὅμηρος Αἴγυπτον καλεῖ τὸν Νεῖλον: *Hinc apparet Hesiodum Homero recentiorem esse, nam Homerus Nilum Ægyptum vocat.* Existimabat, scilicet, fluvii quo Ægyptus irrigatur nomen tempore *Homeri* nondum Græcis innotuisse; quo factum ut ei regionis nomen imponeret; sed postea cùm innotuisset, ab *Hesiodo* prolatum esse. Ego verò vix crediderim Ægyptum notiorem fuisse *Hesiodo* Bœotio, qui fortasse numquam peregrinatus fuerat, quàm *Homero*, qui permultas oras lustraverat, nec Geographiæ imperitus erat, ut passim ostendit *Strabo*. Certè Νεῖλος non est nomen proprium amnis, vox enim illa fluvium significat, & ita in Ægypto vocabatur unicus ille fluvius, quo fœcundatur, κατ' ἐξοχὴν. Vide quæ notavimus ad Num. XXXIV, 5. Similitudo nominis & fortè eadem ratio effecit ut fluvius Hesperiorum Æthiopum idem ac Nilus esse crederetur. *Pomponius Mela* Lib. III. C. 9. *In horum finibus fons est, quem Nili esse aliquâ credibile est. Nuchul ab incolis dicitur, & videri potest non alio nomine appellari, sed à barbaro ore corruptus.* נחול *nubhul* & נחיל *nbhil*, unde Νεῖλος, sunt nomina appellativa quæ *fluvium* quemlibet significant, ut Hebraïcè נחל *nahhal.* Accolæ solent vicinum amnem, simpliciter *fluvium* vocare, & sic fiebat in Ægypto, fortè & in Æthiopia. Sed Græci, qui eorum populorum Linguas ignorabant, nomina propria esse putarunt, quæ erant appellativa. *Clericus.*

340. Ἀχελώϊον ἀργυροδίνην] Scribendum videtur ἀχελῶόν τ' ἀργυροδίνην. *Guietus.*

347. Ἄνδρας κουρίζουσι] Hoc est, κείρουσι. Hesych. κούριζον, ἀπέκειρον. ἔφηβοι capillum tondentes Apollini & fluviis dedicare solebant. Vide Martialis epigramma de Encolpi capillo. *Guietus.*

365. Βένθεα λίμνης] Hoc est, θαλάσσης, ὠκεανοῦ. Homer. Ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην. *Guietus.*

371. Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην, καὶ τὰ ἑξῆς] In voce Θεία videtur latere Phœnicium תהו *thohou*, quod *inanitatem* significat & nomen est τοῦ χάους. Cùm ignorarent antiquissimi Græci creationem Solis ab æterno numine, scirentque eum prodiisse מתהו mitthohou, *è thohou*; mutatâ hac voce in תיה *theia*, è Chao Deam fecerunt. In qua mutatione, nihil esse alienum à Linguarum Orientalium ingenio ii norunt, qui eas vel à limine salutarunt. Nihil vetat nos hîc paucis indicare originem nominum Græcorum Solis & Lunæ. Videtur ergo Sol ἥλιος dictus à Phœnicio עליא *helojo*, id est *altus*; quod quamvis omnibus astris conveniat, non mirum Astrorum notissimo, & maximo, ad nos quod attinet, tribui. Propterea dicitur *Hyperione* patre natus. Nimirum, ἐν ὑπερτάτῳ μέρει τοῦ χάους ἐγεννήθη ὁ ἥλιος. Luna vero dicitur σελήνη, vel Dorice σελάνα à Phœnicio שלנה *schelanah*, hoc est, *quæ pernoctat*, ex ש *sche* quæ & לנה lanah *pernoctavit.*

Observandum autem hîc est distingui *Solem* & *Lunam*, ab *Apolline* & *Diana* liberis Jovis, qui postea cum iis misti sunt, quòd mortuorum animi ad illa astra, ut iis insiderent, migrasse existimarentur, qua de re postea ad v. 918. agemus. *Clericus.*

374. Ὑποδμηθεῖσ'] Nonnullæ editiones habent ὑπομνηθεῖσ', sed ex MSS. restitui ὑποδμηθεῖσ', quæ vox passim usurpatur ab Hesiodo. *Rob.*

375. Κρείῳ δ' Εὐρυβίη καὶ τὰ ἑξῆς] Crius & Eurybie, eorumque filii Astræus, Pallas & Perses, neque ex rerum natura, neque ex

ex prisca Historia malè intellecta nati videntur, sed ex cerebro Poëtarum, datâ operâ mentientium; ex quo nata & pleraque nomina Nympharum, quæ ab *Hesiodo* recensita sunt. Matrimoniorum causâ, videntur hæc partim ficta, ne Deabus notissimis deessent mariti; nam tres Deas tribus Crii filiis postea collocat noster Poëta. *Clericus.*

376. Κείῳ δ' Εὐρυβίη τίκτεν] Scribo κρείῳ. suprà κοῖον τε κρεῖον τε &c. à κρέω regno κρείων, κρεῖος. *Guietus.*

377. Ος καὶ πᾶσι μετέπρεπεν] Scribe ὃς πάντεσσι μετέπρεπεν. *Guietus.*

378. Αστραίῳ δ' Ηὼς ἀνέμους τέκε] Quia venti ex alto flant, & quia astra alta sunt, videntur *Astræi* filii fingi; Auroræ verò, quæ ex terra oritur, quia terram verrunt & perflant. *Clericus.*

379. Ζέφυρον, Βορέην τε καὶ Νότον] Mirum est cur *Hesiodus* Orientalem ventum omiserit, cùm nihilo sit inferior reliquis ventis, & aptiùs dici possit Aurorâ natus, quàm ceteri. Certum est enim in amplissimis maribus, surgente Aurorâ, vehementiorem subsolanum sentiri. Sed Physicus non erat *Hesiodus*, neque in suis figmentis accuratus, certarumve legum observans. Vide ad v. 869. *Clericus.*

381. Τοὺς δὲ μετ' ἀστέρα τίκτεν Εωσφόρον] Mirum est Auroram matrem dici Luciferi & stellarum, cùm, Aurorâ apparente, obscurentur, & paullo pòst oculos fugiant. Sed accuratus esset *Hesiodus*, suspicarer Ηῶ dici non matutinum sed vespetinum crepusculum, quod & Luciferum & cetera astra cœlo inducere videtur. *Clericus.*

383. Στύξ] Intelligendi sunt accolæ hujus fontis, qui fuit in Arcadia. Hi auxilium Jovi tulerunt, & contra patrem bellaturo ex Arcadia primi adfuerunt. De fonte ipso agemus ad v. 774. ubi pluribus describitur. *Clericus.*

384. Ζῆλον καὶ Νίκην καὶ τὰ ἑξῆς] Sunt quidem nomina à Poëta pro arbitrio Stygis liberis imposita; sed ex quibus colligere liceat fortissimos viros ex Arcadia ad Jovem venisse, qui non parvum momentum attulerint ad victoriam, & qui deinde satellites Jovis fuerint. *Clericus.*

386 &c. Τῶν οὐκ ἔστ'] Allegoriâ perquàm splendidâ & sublimi omnipotentiam Dei significat Poëta, quem sequitur Callimachus in hymno in Jovem

Σῆ τε Βίη, τό τε Κάρτος, ὃ καὶ πέλας εἵσαο δίφρου.

Similis descriptio apud Miltonum occurrit ubi Victoriam Messiæ comitem adjungit

——— At his right hand Victory
Sate eagle-wing'd ——— *Rob.*

393. Μή τιν' ἀπορραίσειν γεράων] Iis qui honores obtinuerant, apud Cœlum aut Saturnum, similes promisit Jupiter, si in partes suas transirent, & novis præmiis se affecturum eos, quos nullo loco habuerat Saturnus; quibus pollicitationibus, multos in partes suas pertraxit. Hæc omnia clarè ostendunt homines fuisse, qui hominibus bellum inferrent, & sollicitarent adversariorum auxilia ad defectionem, spe præmiorum. *Clericus.*

404. Φοίβη δ' αὖ Κοίου πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν] Cùm inter posteros hujus Phœbes fuerint Numina fatidica, & quæ vaticiniis præesse credebantur; existimarim, Phœniciis litteris, scribi posse nomen ejus hoc modo פה-בה phe-bah, *os in illa*, nimirum, os fatidicum; nam Phœniciâ Linguâ *os Dei* est oraculum, & *consulere os Dei*, est consulere oraculum. *Clericus.*

406. Λητὼ κυανόπεπλον] Nomen fortè habuit à לוט *lout*, hoc est magicis carminibus uti, ליטא *lito*, vel *leto*. Apollo certè & Diana hujus liberi magicarum artium periti fuisse dicuntur, easque docuisse alios. Circe, filia Solis, seu Apollinis, nobilissima etiam fuit venefica. *Clericus.*

408. Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς ἀγανώτατον ἐντὸς Ολύμπου] Hic versus spurius est, & delendus. *Guietus.*

408.

408. Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς] Hunc versum spurium esse existimat Guietus, hanc opinor ob causam, quia τὸ μείλιχον geminatum redundare videtur. Atqui nesciebat ὁ κειτικώτατος quanta huic figuræ vis & venustas insit, utque amplificet & illustret orationem. Vide Cicer. de Orat. lib. 3. & Quintil. de Inst. Orat. lib. 9. Omni certè caret venustatis sensu, qui non extemplò persentit quanto major & pulchrior exhibetur Latonæ benignitas per hujusce vocis repetitionem. Eadem indole Ovidius hanc Deam præditam describit, eamque inhospitales Lycios mitissima oratione compellantem introducit

Quem non blanda Deæ potuissent verba movere? Metam. l. 6. *Rob.*

409. Γείνατο Ἀστερίην] Phœniciè הסתירה *hassethirah* latentem significat, quod nomen non malè conveniat filiæ veneficæ; quæ mulieres omnia clam faciunt. Hoc ipsum nomen fuit Insulæ Deli, dum latuit, unde colligere licet veram esse allatam Etymologiam. *Callimachus*, in Hymno εἰς Δῆλον, ita insulam compellat, v. 37.

——— ——— ὄνομα δ' ἦν σοι
Ἀστερίη τοπαλαιὸν, ἐπεὶ βαθὺν ἥλαο τάφρον
Οὐρανόθεν φεύγουσα Διὸς γάμον, ἀστέρι ἴση.

Nomen autem erat tibi Asterie olim, quoniam profundam insilueras fossam, cœlitus fugiens Jovis concubitum astro similis. Videtur voluisse *Callimachus* Deam *Asteriam* in insulam fuisse mutatam, primùm quidem sub aqua latentem, deinde δῆλον *conspicuam* factam. *Clericus.*

Ibidem. Ἦν ποτε Πέρσης ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα] Suspicor *Persam* vocari virum hujusce veneficæ, quòd inaudivisset jam *Hesiodus* Persas esse veneficiis ac magicis artibus summopere deditos, qua de re vide Lib. II. *Th. Stanleii Philosophiæ Orientalis.* Clericus.

410. Φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν] Τὸ κεκλῆσθαι pro τὸ εἶναι frequentissime usurpatur, præcipuè verò apud poëtas.

Τῷ δέ κε νικήσαντι φίλη κεκλήσῃ ἄκοιτις, Il. γ. 138.

Καὶ οὕνεκα σὴ παράκοιτις
Κέκλημαι. Il. δ. 61. *Rob.*

411. Ἑκάτην τέκε] Dicta est à Phœnicibus hæc Dea אחרה aut אחתא *echatha*, hoc est, *unica*, qua de causa ab *Hesiodo* v. 426. dicitur μουνογενὴς *unigenita.* Hæc Dea, ut notissimum est, credebatur esse Numen, quod insideret Lunæ miscebaturque cum Diana, & præesse magicis artibus putabatur. Videntur Phœnices ita eam vocasse, quia Luna sola existimabatur esse in cœlo sui generis; cùm maximus, post Solem, Planetarum esse censeretur, quòd maxima appareat. Tum crediderunt eam magicis sacris præesse, quia noctu fiunt, inspectante veluti Lunâ. Solebant Græci unoquoque mense, cùm Luna esset nova, in compitis, cœnam apponere, quæ vocabatur *cœna Hecatæ*, & à pauperibus auferebatur. *Aristophanes in Pluto*, p. 63. Ed. Majoris Genevensis, de Hecate:

——— ——— ——— φησὶ γὰρ αὕτη
Τοὺς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆνα προσάγειν,
Τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.

Ait enim ipsa, qui habent, & divites sunt, eos cœnam unoquoque mense offerre, pauperes verò homines rapere, fermè antequam sit apposita. Ubi ita habet Scholiastes: Τὴν ἐν ταῖς τριόδοις ἐτίμων τοπαλαιὸν, διὰ τὸ τὴν αὐτὴν σελήνην, καὶ Ἀρτέμιδα καὶ Ἑκάτην καλεῖσθαι. Κατὰ δὲ νουμηνίαν οἱ πλούσιοι δεῖπνον ἑσπέρας, ὡς θυσίαν, τῇ Ἑκάτῃ προσάγοντες ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἐτίθουν· οἱ δὲ πένητες ἤρχοντο πεινῶντες, καὶ ἤσθιον αὐτὰ, καὶ ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑκάτη ἔφαγεν αὐτά: *quam in triviis olim colebant, quia eamdem vocabant Lunam, Dianam & Hecaten. Novâ Lunâ, divites vesperi cœnam, quasi sacrificium Hecatæ, offerentes, in compitis ponebant. Pauperes verò veniebant esurientes, & eam comedebant, dicebantque Hecaten comedisse.* Quæ hunc in locum transtulimus, duabus de causis; primùm ut constet hinc studiosissimè cultam hanc fuisse

Deam, ex consilio *Hesiodi*; deinde ut intelligatur locus Esaïæ Prophetæ, de hoc Numine; ex quo loco colligimus simili ratione, apud Orientales, cultam Hecaten fuisse. Ita loquitur Cap. LXV, 11. *Vos qui deseritis Jehovam, obliti montis sanctitatis meæ, instruentes* לגד laggad *mensam & implentes* למני lamni *libamen.* Ex quopiam idiomate Orientalium Dialectorum, videtur pro ח esse ג, adeò ut גד sit idem ac חד aut אחת vel אחתא *echatha*, nam hæc omnia *unam* significant, nisi fortè sit legendum לחד *lahhad.* Certè Numen quoddam, apud eumdem Prophetam, vocatur in Cap. sequente אחת *ehhath.* Sic loquitur v.17. *Qui purificant se in hortis post* אחת *ehhath*; sic enim Massorethæ legunt. Sequens vox מני *mni* planè eadem est, ac vox Græca μλω *mensis*, unde dicta μήνη *Luna.* Respicit Propheta ad cœnas illas, unoquoque mense Hecatæ oblatas, quasi Numini Mensium præsidi; notum enim est, apud Orientales, menses fuisse Lunares. Huc respexisse videtur vetus Scriptor libri suppofititii, qui dicebatur κήρυγμα Πέτρε, *prædicatio Petri*; ubi insimulabantur Judæi, quasi λατρεύοντες ἀγγέλοις, καὶ μηνὶ, καὶ σελήνῃ, *colentes Angelos, mensem, & Lunam.* Locus exstat, apud *Origenem* Tom. XIV. in Joannem.

Præter rationes allatas, ex quibus Hecatam Orientale Numen esse intelligimus, est & alia ratio: quòd, nimirum, sol diceretur apud eosdem populos חדד *hhadad*, hoc est, *unus*, quo credibilius sit Lunam אחתא *ehhatha* dictam fuisse, hoc est, *unam.* *Macrobius* Saturnalium. Lib.I.c.23. *Assyrii Deo, quem summum, maximumque venerantur, ADAD nomen dederunt. Ejus nominis interpretatio significat UNUS.* Nihil esse corruptum puto, in loco *Macrobii*, neque audivisse eum *Adad* vel *Achad*; nihil enim vetat, quin Dialecto quapiam Orientis חדד dixerint, quod Chaldæi solent חד *hhad.* Sed ad *Hesiodum* redeundum est. *Clericus.*

440. Ἐργάζονται] Propriè *colunt.* Intellige piscatores, qui ex maris proventu vivunt, ut agricolæ ex agrorum cultu, unde deducta est metaphora. *Clericus.*

450. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον] Alios etiam Deos κουροτρόφους constituerat Jupiter, ut liquet ex v.346. Præesse autem nutritioni puerorum Lunam non mirum videbitur, si in animum revocemus intra novem aut decem *lunas*, seu menses, formari & in lucem edi pueros. Hoc unum accepit à Jove, cetera omnia obtinebat μετὰ προτέροισι θεοῖσι, *cum prioribus Diis*, hoc est, sub Cœlo & Saturno. Atque hoc est ultimum Numen prioris ætatis Deorum. *Clericus.*

454. Ἑστίην] *Vesta* dicitur à Latinis, præfixo Digammate Æolico V vel F. Viri docti rectè hoc nomen deducunt ܐܫܐ אש *esch ignis*, aut Syriacâ inflectione, אשתא *eschtha.* Notissimum est hanc Deam creditam præesse *igni*, & *foco.* Eruditum de ea Syntagma scripsit *Just. Lipsius*, qui adiri poterit. *Clericus.*

Δήμητρα] Δημήτηρ dicitur per contractionem, pleniùs verò Δηῶ μητήρ. Si scribamus Phœniciè דיא, derivanda vox erit à radice די *dai*, quæ significat *sufficientiam, copiam*; nomen convenientissimum huic Deæ; quæ inventrix erat & præses fructuum; quorum proventum augere, aut minuere credebatur, prout propitia erat aut irata. *Callimachus* his versibus claudit hymnum in honorem hujus Deæ:

——— φέρε δ' ἀγρόθι νόστιμα πάντα,
φέρβε βόας, φέρβε μᾶλα, φέρε στάχυν, οἶσε θερισμόν.
φέρβε καὶ εἰράναν, ἵν' ὃς ἄροσε, κεῖνος ἀμάσῃ.
Ἵλαθί μοι τρίλλιστε, μέγα κρείουσα θεάων.

Refer ex agris matura omnia, pasce boves, pasce oves, fer spicam, fer messem. Fove pacem, ut qui aravit ille & metat. Propitia mihi sis, ter optata, magna regina Dearum. Historiam hujus Deæ multis prosecuti sumus Gallico sermone, Biblioth. Universalis T.VI. *Clericus.*

Ἥρην]

Ἥρῃ] Phœniciè עירה *hira*, aut ערה *harah*, inter alia significata, *æmulam*, seu *zelotypam* sonat; quâ nominis significatione, nulla aptiùs quadrare potest in Junonem, quæ perpetuâ zelotypiâ erga virum laborans describitur. Jupiter eam disertè vocat ζηλήμονα, *zelotypam*, apud *Callimachum*, Hymno in Dianam v.30. Vide & Dial. Mercurii & Neptuni apud *Lucianum* T.I. ubi de natalibus Bacchi. *Clericus*.

455. Ιφθιμόν τ' Αἴδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει] In explicatione historica Fabulæ Cereris, multis egimus de Plutone, ex qua pauca huc transferemus. I. Nomen ejus Αἴδης, aut ᾅδης deducendum ex voce Phœnicia איד *ed*, aut *ajid*, quâ significatur *mors*, aut *exitium*; nec opus est monere quàm aptè hoc conveniat Numini, quod mortuis imperare credebatur. Ea de causa, *Hesiodus* id ita describit, Νηλεὲς ἦτορ ἔχον, *cor immisericors habens*, quia mors nemini parcit. Voce autem illâ signari non locum, ut existimant Grammatici, qui ex α privativo & εἴδω *video* deducunt, sed virum; liquet ex hac loquutione εἰς Αἴδου, in qua subintelligitur οἶκον, *in Aidis domum*, aut simile quidpiam.

II. Epiri Regem fuisse statuimus, cujus rei prisca in Historia, non obscura vestigia supersunt. Docet nos *Plutarchus* in vita Thesei, descensum hujus Herois in inferos, aliud nihil creditum fuisse, præter iter in Epirum, ad *Aidoneum* eorum tractuum Regem. Non potest quidem idem censeri ac Pluto, de quo nunc sermo est, cùm Pluto aliquot sæculis ante Theseum vixerit. Verùm hinc liquet, ex antiqua fama, vulgò persuasum fuisse Aïdem in Epiro regnasse; quam vanam non fuisse sequentia etiam ostendent.

III. Cùm Epirum dicimus, non intelligimus dumtaxat regnum illud exiguum, cujus fines postea non latè patuerunt; sed & finitimos aliquot tractus, cùm regnorum fines, pro variis temporibus, diversissimi fuerint. Plutonem statuimus, in iis oris, metalla exercuisse, unde maximas sibi divitias conflaverit. Hinc nata universa ejus fabula, quod particulatim ostendemus. 1. Fuisse in Epiro & Macedonia fodinas auri, argenti, ferri & æris in earum regionem descriptione docuit *Strabo*. 2. Hinc factum ut Aïdes putaretur non mortuorum modò Rex, sed & Deus divitiarum, unde Πλούτων dictus est. 3. Qui tot fodinas haberet in ditione sua, eum non mirum est divitiis præesse creditum. 4. Mortuorum verò Deus habitus est, quia mortuorum sedes censebatur esse sub terra, sub quam aguntur fodinæ; unde fit ut non raro in Veterum scriptis inter se hæc conferantur, & quasi vicina habeantur. Apud *Plautum*, in Captivis Act.V. 8.4. sic loquitur adolescens è lapicidinis rediens:

Vidi ego multa sæpè picta quæ Acherunti fierent,
Cruciamenta, verùm enim verò nulla adæquè est Acheruns,
Atque ubi ego fui, in lapicidinis.

Posidonius apud *Strabonem* Lib. III. p 101. de Turditaniæ fodinis: παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον, οὐχ ὁ Ἅδης, ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ: *certè, apud eos, subterranea loca, non Hades, sed Pluton habitat.* Similiter quando cogitabant Poëtæ de regno mortuorum, vocabant Jovis & Neptuni fratrem *Aïdem*, aut *Hadem*; quando de divitiis, *Plutonem*. *Plinius* Lib.XXXIII.c.1. *Imus in viscera terræ, & in sede Manium opes quærimus.* Paullò pòst de metallis: *Illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt.* 5. Potuit etiam Aïdes rex mortuorum haberi, quòd permulti eorum, quos in fodinas demittebat, illic interirent; potuit credi pœnas de miseris mortalibus exigere; quales describuntur in inferis, propter miserrimam hominum ad metalla damnatorum vitam. Digna sunt lectu quæ habet *Diodorus* Siculus, de fodinis Æ-

Ægyptiorum Lib.III. p.159. & Lib.V. p. 313. Posteriora tantùm, brevitatis causâ, proferam : οἱ κατὰ γῆς, inquit, ἐν τοῖς ὀρύγμασι, καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καταξαινόμενοι τὰ σώματα, πολλοὶ μὲν ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας· (ἄνεσις γὰρ ἢ παῦλα τῶν ἔργων οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἐπιστατῶν πληγαῖς, ἀναγκαζόντων ὑπομένειν τὴν δεινότητα τῶν κακῶν, ἀτυχῶς προΐενται τὸ ζῆν.) τινὲς δὲ ταῖς δυνάμεσι τῶν σωμάτων καὶ ταῖς τῶν ψυχῶν καρτερίαις ὑπομένοντες, πολὺν χρόνον ἔχουσι τὴν ταλαιπωρίαν. αἱρετώτερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατός ἐστι τοῦ ζῆν, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ταλαιπωρίας : *dum ſub terra, in fodinis, horum corpora atteruntur, multi intereunt, propter nimiam vexationem. Neque enim remiſſio, aut quies operum illis eſt, ſed præfectorum verberibus gravitatem malorum ferre coguntur, quo fit ut infelicem vitam amittant. Nonnulli qui robore corporum, animorumque patientiâ, laborem ſuſtinere poſſunt, longum in tempus ærumnas illas habent. Optabilior enim illis mors eſt, quàm vivere, propter miſeriarum magnitudinem.* Qui imperant ejuſmodi hominibus uſque adeò miſeris, & ſolis lucem numquam videntibus, illi meritò dici queant, non vivis, ſed

——— νεκύεσσι καταχθονίοισιν ἀνάσσειν,

regnare in mortuos, qui ſunt ſub terra. Clericus.

456. Καὶ ἐείκτυπον Ἐννοσιγαῖον] Hoc eſt, Ποσειδῶνα, qui mari præeſſe creditus eſt, quòd claſſibus vivus id obtinuerit, atque inſulas occuparit. Dictus eſt פוסר־אין *poſedon*, ejus ætatis linguâ, hoc eſt, *fractor navium.* Ἐννοσιγαῖος eſt epitheton quo deſignatur Neptunus, ſeu maris Deus, quia mare procellâ concuſſum videtur etiam ipſam terram concutere. *Clericus.*

457. Ζῆνά τε] Hoc eſt antiquiſſimum nomen Jovis, non Ζεύς, eique apprimè convenit, cùm Phœniciâ Linguâ זני *zanni* ſignificet *ſcortatorem*; quam appellationem jure merito Jupiter eſt adeptus, innumeris amoribus & ſtupris. *Clericus.*

Ib. Θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν] Hîc πατὴρ nomen eſt dignitatis, non naturæ, ſignificatque Regem Deorum & Hominum. Sic apud *Homerum* paſſim vocatur, & promiſcuè uſurpantur Ζεὺς πατὴρ & Ζεὺς βασιλεύς, ut & apud reliquos omnes Poëtas. Videtur, antiquiſſimis temporibus, vox πατὴρ *regem* ſignificaſſe, quòd patres eſſent veluti *reges* familiæ ſuæ; cùm homines nondum in ſocietates majores coïviſſent. Hæc ratio eſt cur Jupiter ſimpliciter quandoque *Pater* vocetur, apud Græcos & Latinos Poëtas, ut apud *Homerum*, Iliad. Π. v. 250. ubi poſtquàm Achilles duo à Jove petiiſſet, quorum alterum dumtaxat impetravit, ita loquitur Poëta :

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν.

Ei alterum dedit pater, alterum verò abnuit. Similiter *Virgilius* Georg. Lib.I. v.121.

——— *Pater ipſe colendi*
Haud facilem eſſe viam voluit.

Ad locum *Homeri* ita *Euſtathius* : Ἀπολύτως πατέρα ἐν τούτοις λέγει ὡς ἀρχέτυπον. τοὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποις πατέρας ἀφιδρύματα τοῦ τοιούτου πατρὸς Διός φασιν οἱ παλαιοί : *abſolutè Patrem ut archetypum in hiſce dicit. Veteres enim dicunt patres inter homines eſſe exemplo hujuſmodi patris Jovis.* Veteres illi, quicumque fuit, fallebantur; nam erant patres ante Jovem, Cœlus, Saturnus, & alii Dii, quos memoravit *Heſiodus.* Ab hominibus tranſlata ea vox eſt ad Deos illos, quia homines priùs fuerunt, quàm ejuſmodi Dii. Plura exempla, ex quibus conſtat *pater* eſſe dignitatis vocabulum, vide apud *Adr. Turnebum*, in Adverſariis Lib. XIII. c. 8. Si prima origo vocis quæratur, derivandam crediderim à priſca radice פטר *patar*, quæ apud Arabas, & Æthiopas, ſignificat *condidit, creavit*, unde פטיר *patir* eſt creator. *Clericus.*

458. Τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Poſtquàm Jovem miſcuerant cum ſummo

Nu-

Numine, ei fulmina tribuerunt; quæ cùm & è nubibus mittantur, & à causa ignota oriantur, Numinis manu mitti credebantur. Antiquiori ævo, non dubitabant

*Juppiter, an venti discussâ nube tonarent.

sed horrendum illum fragorem Deo ipsi acceptum ferebant. *Clericus.*

459. Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας] Scimus quibus allegoriis Græculi hoc Saturni factum interpretari & ad commodum sensum redigere conati sint; sed omnia sunt somnia, antiquitatis, rationisque suffragiis destituta. Si rem ipsam expendamus, veteremque Saturniæ ætatis Linguam consulamus, facilè intelligemus Saturnum, ne à liberis suis solio dejiceretur, ex quo ipse patrem deturbaverat, eos in carcerem conjecisse; unde postea egressi quod timuerat perfecerunt, ùt in sequentibus docet *Hesiodus.* Ex ventre nihil egreditur præter excrementa; à morte nihil prorsus redit. Itaque quoniam *deglutiti* illi liberi Saturni redierunt, eos neque verè *deglutitos*, neneque occisos oportet fuisse. Error Poëtarum natus est ex voce ambigua, quæ & *deglutire* & *abscondere* significat. Ea est radix בלע *balah*, quæ utrumque significatum obtinet; & quam cùm hîc κρύπτειν vertere debuissent Græci, transtulerunt καταπίνειν. Quod autem dicimus *Saturnum* abdidisse liberos in carcerem, id iis mirum non erit, qui legerint simile quid à Cœlo factum esse; qua de re, vide dicta ad vss. 156 & 158. *Clericus.*

464. Οὕνεκα οἱ πέπρωτο] Veteres Poëtæ Τύχην ignorabant, noverant πεπρωμένην, seu μοῖραν, hoc est, fatum; sed nec imtabile putabant, nec Deos quasi immutabile credidissent, sese gerentes inducebant, ut liquet ex hoc *Hesiodi* loco. Vide & *Aul. Gellium* Noct. Att. Lib. XIII. c. 1. Interea hinc colligere licet ab antiquissimis temporibus notum fuisse, esse nescio quam Naturam superiorem ipsis Diis, qui colebantur, ex cujus immutabili voluntate pendebant; quia, nimirum, Dii illi mortales fuerant, divinæ Providentiæ subjecti, quemadmodum ceteri homines. Postea hæc Stoïci mirum in modum incrustaruut, disputationibus suis de Fato. Grammatici interpretantur πεπρωμένην, quasi πεπερατωμένην, hoc est, ὡρισμένην, *præfinitam*, nam περατόω est *finio*, ἀπὸ τοῦ πέρατος *finis*. Subintelligitur βουλή, quemadmodum post *fatum* subintelligendum *consilium.* Clericus.

477. Λύκτον] *Homerus* Λύττον vocavit, ut docet *Strabo* Lib. X. quamvis Codices nostri habeant Λύκτον, non aliter ac apud *Hesiodum.* Vide *Is. Casaubonum* ad *Strabonem*, qui tamen Casaubonus perperam abit à *Strabone.* Λύττον vera est lectio, ut ex hac historia colligere licet. Rhea enim *latibulum* quærebat, hoc est Phœniciè לטון *lytton*, aut לוטון *louton*, à radice לוט quæ significat *occultavit*, ut & לאט, apud Hebræos. Huc accedunt nummi antiqui Lyttorum, in quibus hoc oppidum dicitur ΛΥΤΤΙΟΝ. Vide illustrem ac eruditum virum *Ezech. Spanhemium* in Hymnum Callimachi in Apollinem v. 33. *Strabo* docet Gortynam centum Stadiis à Lytto abesse, Lyttum verò à mari Libycò octoginta, pag. 328. Ed. Genev. *Is. Casauboni.* Clericus.

Ibidem: Δῆμον] *Tractum* vertimus non *populum*, propter adjunctum Epithetum; quod tractui melius convenit, quàm populo. Δῆμος *tractus* dictus est ab אדמא *adamo*, terra; deinde tractûs incolæ eâ voce significati. *Clericus.*

482. Πρώτην ἐς Λύκτον] Cùm *Rhea* Lyttum, mediterraneam urbem, itura, appulisset in Cretam, peperit antequàm eò perveniret; atque ex eo loco delatus primùm infans est Lyttum à Cretensibus: (nam *terra* sunt *incolæ terræ*) deinde translatus in montem Ægeum, procul situm à Lytto. Hoc indicat vox πρώτην

* Quærentem hoc inducit Pythagoram *Ovidius* Metam. XV.

quæ

quæ ridiculè abundaret nisi δεύτερον, *secundùm*, aliò translatus fuisset Jupiter. Hoc observamus, quia non est à viro doctissimo animadversum. *Clericus*.

484. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Rectè idem vir eruditissimus ita legendum esse animadvertit, ex Scholiaste, & collem Idæi montis intelligendum. Jupiter aut ab hoc monte, aut à clypeo capræ pelle tecto, dictus est αἰγίοχος, hoc est, aut *habitans Ægeum montem*, aut *habens Ægidem*, seu clypeum quem dixi. Non possum tamen non obiter Lectorem monere de ambiguitate vocis Phœniciæ צבאות *tsebaoth*, quæ & *exercitus*, *&* *capreas significat*, & conjungi solet ab Hebræis cum nomine Dei; qui dicitur יהוה צבאות *jahvoh tsebaoth*; quæ possunt verti *Jahvoh exercituum*. An perperam verterunt Græci loquutionem Phœniciam, ut de summo suo numine dicerent quod à Phœnicibus de Deo vero dici audiverant? *Clericus*.

484. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Legendum forsan Ἰδαίῳ ἐν ὄρει. Sic Callimachus in hymno in Jovem

Ζεῦ, σὲ μὲν Ἰδαίοισιν ἐν οὔρεσι φασὶ γενέσθαι.

Ad quod sic commentatur Ill. Spanhemius. De Ida in Creta, non altero in Phrygia monte intelligit hîc Poëta, ut verè notant Scholia, quòd tamen in dubio relinquunt eruditi ad Apollonium Critici l. 3. v. 134. Ἰδαίῳ ἐν ἄντρῳ, nempe ἢ τῷ τῆς Κρήτης, ἢ τῷ τῆς Τροίας, certare enim, quod addunt, etiam Troas de Jovis natalibus, prout id tradit Demetrius Scepsius. Adde, quod Ἰδαίου Διὸς aram à Mida in Phrygia exstructam tradit Plutarchus in Parallel. & ad quam respicit Æschylus in Niobe apud Strabonem l. 12. p. 580.

Οἷς ἐν Ἰδαίῳ πάγῳ.
Διὸς πατρῴου βωμός ἐστι.

Quibus in Idæa rupe paterni Jovis ara est.

Occurrunt verò Titi & Domitiani nummi, in quibus Διὸς Ἰδαίου cum aquila; qui tamen de Cretensi Jove debent intelligi; & firmare videtur quòd fœdus inter Cretenses & Apolloniatas jure jurando sancitum fuerit, παρὰ τὸν Δία τὸν Ἰδαῖον, auctore Polybio in Excerpt. Vales. p. 133. *Rob.*

485. Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν Οὐρανίδῃ] Natum hoc commentum ex ambiguitate vocis אבן *eben* quæ in Lingua Phœnicia, quemadmodum in Arabica, *lapidem*, æquè ac *filium* significabat; aut si mavis הבן *habben* sumserunt pro אבן, *eben*, filium pro lapide. Cùm Saturnus liberos suos in carcerem conjiceret, dedit ei Rhea *filium*, non suum, sed alienum pro suo. Colligere hoc est ex alia hujus fabulæ circumstantia. Lapis ille vocabatur *Abaddir*, quod videtur esse idem ac אבן דיר *eben dir*, quorum prius *filium*, posterius *alienum* significat, solemni mutatione ז & ד, nam זר *zar* alienum sonat. *Priscianus* Lib. V. fol. 21. averso, ed. Ascensianæ: *Abadir Deus est. Dicitur & hoc nomine lapis ille, quem Saturnus dicitur devorasse, pro Jove; quem Græci βαιτύλον vocant.* De *Bætulis* vide *Sam. Bochartum* Chan. Lib. II. c. 2. quamquam ab illo dissentimus de origine vocis *Abadir*, quam putat significare *lapidem rotundum*; quasi verò Saturnus lapidem aut deglutierit, ut dicunt Poëtæ, aut, ut nos, in carcerem conjecerit! *Clericus*.

493. Ἐπιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ] Nisi sit hîc immanis τερατολογία Poëtica, legendum ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν, *revolutis annis*, nam Jupiter non est tantus factus, vertente anno, ut Patri insidiari posset. *Clericus*.

493. Ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν] Vulgo legitur ἐπιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ. Sed hæc nimia esset τερατολογία, ut animadvertit Clericus. Restitui igitur ex MS. R. S. ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν, quam etiam veram esse lectionem Stephanus & Guietus conjecerant. Jovem tamen mirabiliter præcocem alii etiam poëtæ cecinerunt. Callim. in Hymno in Jovem

Καλὰ μὲν ἠέξευ, καλὰ δ' ἔτρεφες, οὐράνιε Ζεῦ.

Ὀξὺ

Οξὺ δ' ἀνήβησας, ταχινοὶ δέ τοι ἤλθον ἴουλοι. Ἀλλ' ἔτι παιδνὸς ἐὼν ἐφράσσαο πάντα τέλεια. *Rob.*

495. Ον γόνον ἄψ ἀνέηκε] Postea est ἐξήμεσε, *evomuit*. Hoc est, carcere emisit, Quemadmodum verbum quod significat *deglutire*, & quod antea diximus perperam intellectum, sonat etiam *abdere*: ita verbum קוא *Ko*, quod est *vomere*, tralatitio significatu est *ejicere*, *emittere*. Sic terra Chananæa dicitur *evomuisse*, hoc est, ejecisse *incolas suos*, Levitic. XVIII, 28. Similiter Saturnus fertur *evomuisse* filios, quos *deglutierat*; hoc est, emisisse carcere, in quem eos abdiderat. *Clericus*.

507. Κούρην δ' Ἰάπετος] Eruditi vulgò volunt hunc fuisse *Japhethum* Noachi filium, cujus posteri Europam incoluerunt. Quod dubium non esset, si omnes populi Europæi à Japeto originem duxisse dicerentur. Attamen quia vetustissimæ historiæ postea interpolatæ sunt innumeris mendaciis, mirum non est, si farrago vero & falso mista secum non satis consentiat. Sed & veri fortè vestigium in eo est quòd ab aliis *Prometheus*, Japeti filius, humani generis conditor fuisse dicitur; quia omnes, aut propemodum omnes Europæi ex Japhetho ejus patre oriundi sunt. Vide *Apollodorum* Biblioth. Lib. I. c. VIII. §. 1. & *Hygini* Fab. CXLII. *Clericus*.

509. Η δέ οἱ Ατλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα] Hic postea dicitur cœlum sustinere, in terræ finibus, è regione Hesperidum. Credibile est hunc conditorem fuisse Atlantiorum populorum, qui ultimam Africam incolebant, circa montem Atlantem. Is mons, propter summam altitudinem, videbatur sustinere cœlum, & quia ad ultimum occasum situs credebatur, qua in parte existimabant cœlum terris succumbere. Dictus autèm est התלא *bathla*, aut simili nomine, à radice תלה *thalah*, hoc est, *pendere*, quia altissimæ rupes pendere videntur, aut quia *suspensum* sustinere censebatur cœlum. Nomen montis inditum videtur primo eorum duci, qui ejus juga, aut valles cultum iverunt. Certè *Herodotus* scripsit vicinos populos *Atlantas* dictos Lib. IV. c. 184. Τοῖσι, inquit, οὔνομά ἐστι Ατλαντες, οἳ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν: *hisce nomen est Atlantibus, qui sine nomine* (nempe, proprio singulorum, ut postea docet) *sunt soli hominum quos norimus*. Ideò fortè Atlas in montem mutatus fingitur. Eum ita describit *Pomponius Mela* Lib. III c. 10. postquàm dixit media Africæ, ad occidentem, exusta esse: *Exustis*, inquit, *insulæ oppositæ sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur. In arenis mons est Atlas densè consurgens, verùm incisis undique rupibus præceps, invius, & quo magis surgit exilior; qui quòd altiùs quàm conspici potest, usque in nubila erigitur, cœlum & sidera non tangere modò vertice, sed sustinere quoque dictus est. Herodotus* hæc de eo monte antea scripserat Lib. IV. c. 184. ἔστι στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐχ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα οὔτε θέρεος, οὔτε χειμῶνος. τοῦτο ΚΙΟΝΑ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι εἶναι: *est angustus & undique rotundus, & ut fertur adeò excelsus, ut ejus summa juga nequeant cerni; nunquàm enim iis desunt nubes, neque æstate, neque hyeme. Hunc* COLUMNAM *cœli esse dicunt incolæ*. Clericus.

510. Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον] Hic Menœtius postea dicitur ὑβριστής, *flagitiosus, contumeliosus*, quod non abit à significatione radicis מנט *menat*, quæ, apud Chaldæos, significat *terruit*. Clericus.

Η δὲ Περμηθέα] Περμηθεὺς & Επιμηθεὺς nomina Græca sunt, non quæ antiquissimâ Linguâ primorum Græciæ colonorum imposita hisce Titanibus fuerant. Vel, si mavis, cognomina sunt, quæ loco nominum postea fuerunt, cùm longa ætas

ætas ea oblivione ſepeliiſſet. Προμηθεὺς dictus eſt ἀπὸ τοῦ προμανθάνειν, *prædiſcere*, quod prudentis eſt; Ἐπιμηθεὺς vero ἀπὸ τοῦ ἐπιμανθάνειν *in ipſa re diſcere*, quod eſt improvidi. Sin audimus *Sam. Bochartum*, * nomen verum *Promethei* fuit *Magog*. quia 1. ut Japhethi filius Magog: ita Japeti Prometheus: 2. Caucaſo Prometheus affixus fuiſſe fingitur, quia vel ipſe, vel gens Scytharum ab ipſo oriunda in Caucaſo fixerat ſedes: 3. dicitur ignem è cœlo in terram detuliſſe, quia metallis, circa Caucaſum montem effoſſis, artem metalla igne excoquendi illic aut invenit, aut reſtituit. Liquet hoc ex Prometheo vincto *Æſchyli*, ubi ſic loquens inducitur:

Χαλκόν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν τε τίς
Φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμοῦ;

Æs, ferrum, argentum, aurumque quis dixerit ſe ante me inveniſſe? 4. Fabula de Promethei hepate, vel corde, quod à vulturibus eroſum contabeſcit, videtur niti nomine *Magog*; eſt enim ab Hebræo מוג *moug*, vel מגג *magag*, quod eſt *liquefieri, contabeſcere*. Hæc *Bochartus*, quæ ſi vera ſunt, fortaſſe verum nomen Epitheti fuit *Gog*; filius enim alius Japhethi ſic vocabatur, qui *Magogi* vicinus erat, hoc eſt non procul à Caucaſo habitabat; qua de re, vide eumdem virum doctiſſimum, in Phalegi Lib. III. c.13. Dictus autem fuerit Epimetheus *Gog*, à radice אגג quæ apud Arabas ſignificat *arſit, flagravit*, eò quòd exarſerit amore mulierum; quod ſignificatur Pandoræ fabulâ, ut mox videbimus. At ſi Prometheus & Epimetheus iidem ac Gog & Magog ſtatuantur eſſe & Japhethi filii, quæret quiſpiam, qui Jovi coævi fuerint quem exiſtimamus non ita multò ante tempora Abrahami Patriarchæ vixiſſe? Sed longævitas vitæ humanæ, eâ ætate, rem extra dubitationis aleam ponit, & ex Chronologia Moſaïca liquet Noachum multis annis, poſt natum Abrahamum mortuum fuiſſe. *Clericus*.

510. Ποικίλον, αἰολόμητιν] Hæc & quæ poſtea dicuntur de prudentia & calliditate Promethei, confirmantur iis quæ de illo habet *Æſchylus*, qui in *Prometheo vincto*, omnium ferme artium inventorem facit. Plurimis enumeratis, ita eum loquentem inducit:

Βραχεῖ δὲ μύθῳ, πάντα συλλήβδην μάθε.
Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.

Brevi oratione, omnia ſimul accipe: omnes artes mortalibus à Prometheo profectæ ſunt. Clericus.

511. Ἁμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα] Imprudentia Epimethei in eo videtur ſita fuiſſe, quòd Pandoram à Diis miſſam uxorem duxerit, ut ſequente verſu docet *Heſiodus*, & pluribus in ſequentibus à v. 569. & in Operibus & Diebus, v. 60. *& ſeqq.* Videntur autem Pandorâ ſignificari formoſæ mulieres, quibus fortè nimiùm dediti populi, qui erant inter mare Caſpium & Pontum Euxinum. Certè etiamnum hodie pulcris mulieribus abundat ea ora, nec aliis fermè Gynæcea Regum Perſarum, Turcarum & Indorum ſunt referta. Quod oriri videtur ex cœlo, quod idem temporibus Jovis fuit, ac nunc eſt. *Clericus.*

520. Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον.] Omnes Poëtæ in monte Caucaſo factum teſtantur. Itaque ex quatuor fratribus unus in extremam Africam navibus aufugit ex Imperio Jovis, hoc eſt, ex Græcia, & præſertim Theſſalia; alius verò per Boſporum Thracium & Pontum Euxinum in Colchidem ivit. Credibile eſt nonnullos, tyrannidem Jovis fugientes, in extremum orbem ſeſe contuliſſe. Dicitur autem vinxiſſe Prometheum in Caucaſo, eò quòd illuc compulſum, non paſſus fuerit in Græciam redire non aliter ac ſi catenis vinctum illîc tenuiſſet. *Clericus*.

523. —— αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ Ἔσθιεν ἀθάνατον.] Hæc ipſa res eſt, quæ conſideran-

* *In Phalegi Lib.* 1. *c.* 2.

da eſt, omiſſis omnibus παρέργοις. Si autem Phœniciâ Linguâ *Jecur* dicere velimus, utemur voce כבד *chabed*, quæ efferri, iiſdem ſervatis conſonantibus, poteſt *chabod*; quæ vox non raro *divitias* ſignificat. Itaque ſimilitudine vocum decepti, pro *divitiis* Promethei, dixerunt ejus *jecur*. Nimirum, cùm Prometheus metalla exerceret circa Caucaſum, neque fodinas umquam exhaurire poſſe videretur; vulgò ferebant quod interdiu è fodinis hauriebatur, id noctu iterum creſcere, ut ſignificarent exhauriri non magis poſſe fodinas, quàm ſi tantumdem metallorum enatum fuiſſet ſingulis noctibus, quantùm quotidie effodiebatur. Hinc nata fabula, quæ ornamentis poëticis adaucta paullatim nimiùm quantùm ab origine receſſit. *Clericus.*

Ibid.] Hanc fabulam ſic exponit Scholiaſtes, Ὁ δὲ αἰετὸς, βιωτικὰς μερίμνας καὶ ἐφημερινὰς, αἵτινες συνέχουσι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀναλίσκουσι τὰς φρένας ἐφ' ἡμέραν, ὥσπερ καὶ αἰετὸς τὸ ἧπαρ. *Volucer autem ſignificat curas illas quæ in vita quotidie occurrunt, comprimentes hominem, ejuſque animum aſſiduè conſumentes, ut jecur volucer.* Similiter Lucretius l. 3. Tityi fabulam exponit.

Tityos nobis hic eſt, in amore jacentem
Quem volucres lacerant; atque exeſt anxius angor,
Aut alia quavis ſcindunt cuppedine curæ. *Rob.*

527. Ἡρακλέης ἔκτεινε] Non Thebanus, ſed alius multò antiquior, Tyrius הרכל *harochel*, hoc eſt, mercator, qui navibus Colchidem petiit & incolas fortè nonnullos illinc in Græciam tranſtulit. Plures fuiſſe Hercules oſtendemus, in Diſſ. de Hercule. Sed Bœotus vates populari ſuo tribuit, quæ antiquioris erant. *Clericus.*

532. Ταῦτ' ἄρα ἁζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱὸν] Eſt verſus ſuppoſititius. *Guietus.*

532. Τῶν ἄρ' ἁζόμενος] Vulgo legitur

Ταῦτ' ἄρα ἁζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν·
Καί περ χωόμενος παῦσεν χόλον ὃν πρὶν ἔχεσκεν.

Guietus cenſet priorem verſum eſſe ſuppoſititium, hac, arbitror, de cauſa, quoniam mera eſt repetitio verſuum præcedentium. Videor igitur veram lectionem eruiſſe è Codice R. S. qui ita ſcribit,

Ταῦτ' ἄρ' ἁζόμενος παῦσεν χόλον, ὃν πρὶν ἐπεῖχεν.

Duobus enim verſibus in unum coaleſcentibus vitatur ταυτολογία, longeque commodior ſenſus exhibetur. *Rob.*

534. Ὅτ' ἐκρίνοντο θεοί, θνητοί τ' ἄνθρωποι.] Dii dicuntur hic Saturni liberi, aliique eorum ſocii; homines verò incolæ, ut videtur, Peloponneſi, quos fortè ſibi ſubjicere volebat Jupiter. Hujus contentionis nulla, quod equidem ſciam, alibi occurrit mentio. Interea hinc quoque apparet Deos & homines ejuſdem fuiſſe generis, hoc eſt, mortales, ſed nobilitate & opibus antecelluiſſe Deos. *Clericus.*

535. Μηκώνῃ] Hoc eſt, Sicyone, vetuſtiſſima urbe Peloponneſi; cujus Reges antiquiſſimi Græciæ habebantur. Certè *Euſebius* Ægialeum, primum Sicyonis Regem, æqualem facit Nino & Abrahamo. Vide initium ejus *Chronicorum Canonum*. Strabo autem docet Sicyonem priùs Meconen dictam. Τὴν Σικυῶνα πρότερον Μηκώνην ἐκάλουν, *Sicyonem priùs vocabant Meconen.* Lib. VIII. p. 265. Ed. Geneveníis. Hinc emendandus Scholiaſtes, cujus verba ſunt hîc corruptiſſima. Urbs eſt Achaïæ propriè dictæ, non Argolidis, ut ille perperam habet. *Clericus.*

536. Δασσάμενος προύθηκε] Ut eligeret Jupiter quem vellet, ita ut altera pars Diis cederet, altera hominibus. Quod factum videtur diremto certamine, cùm victor eſſet Jupiter. *Clericus.*

Ibid. Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων] Scribendum videtur ἐξαπαφίσκων. *Guietus.*

542. Πάντων ἀειδείκετ' ἀνάκτων] *Reges* hîc sunt *Dii*, ut alibi sæpè. Prometheus hîc dicitur inter omnes Deos conspicuus, nimirum artium variarum peritiâ. *Clericus.*

550. Γνῶ ῥ' οὐδ' ἠγνοίησε] *Scivit, neque ignoravit.* Hoc est, planè sciebat. Sic frequenter loquuntur Hebræi & omnis generis Scriptores. Vide quæ notavimus ad Gen. XI. 30. Ceterùm *Hesiodus* ausus non est dicere Jovem deceptum fuisse, ne Deo illudere videretur; attamen sequentia deceptum ostendunt. Nam nisi deceptus fuisset nulla ratio erat, cur usque adeò indignaretur Prometheo, & quidem tum demùm cùm ossa vidit esse sub adipe. Vide *Lucianum* in Prometheo, sive Caucaso. *Clericus.*

555. Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ, καὶ τὰ ἑξῆς] Videtur hoc velle *Hesiodus*, originem adolendorum ossium inde ortam; quod tamen absurdum est, cùm debuerint homines peccati potiùs abolere memoriam, & cavere ne Diis contumeliosum Promethei factum in animum revocarent. Si dixisset hinc natam consuetudinem offerendorum holocautomatum, quorum omnia comburebantur, nulla esset difficultas, in hac ejus ἀπολογίᾳ. *Clericus.*

562. Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο] Hoc est, ut videtur, Peloponnesiis, aut aliis populis interdixit usu ignis, in officinis in quibus metalla conflabantur; ne fortè in ferrariis officinis tela fierent, aliaque arma, quibus adversùs Jovem ipsum uterentur. Nam omni usu ignis neque carere possunt homines, neque arceri. Simile interdictum memorato legere est 1. Sam. Cap. XIII. 19. *Clericus.*

562. Μελέοισι] Huic interpretationi favet lectio quam exhibent Codices Bodl. & R. S. Ibi enim pro μελέοισι legimus μελίησι, quæ vox *hastis* significat, ut passim videre est apud Homerum. *Rob.*

565. Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν] Hoc est, invito Jove, iterum instituit ejusmodi officinas; cujus rei vestigium cernere licuit, ab antiquissimis temporibus, apud *Chalybes*; quos primos calluisse artem tractandi ferri testantur Veteres, quo factum ut ab *Æschylo* dicantur σιδηροτέκτονες, in Prometheo vincto, v. 688. ubi memoratis Scythis, ita loquitur Prometheus:

Λαιᾶς δὲ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες
Οἰκοῦσι Χάλυβες.

Ad sinistram autem manum fabri ferrarii sunt Chalybes; nimirum, ad Ponti Euxini orientalia littora, quæ à sedibus Promethei non fuerunt remota. *Tzetzes* Chiliad. X. 338.

Χάλυβες ἔθνος ἔγγιστα πέλουν τῆς Τραπεζοῦντος,
Οὗτοι λέγονται σίδηρον εὑρηκέναι πρῶτοι.
Καὶ τὸν χαλκὸν δὲ χάλυβον, χαλκόν τε λέγουσί μοι,
Οἷα καὶ τοῦτον εὕρεμα τελοῦντα τῶν χαλύβων.

Chalybes, gens est proxima Trapezunti; hi dicuntur ferrum invenisse primi. Æs etiam vocant & Chalybum & æs, quasi hoc quoque sit inventum Chalybum. Virgilius Georg. I. v. 58.

India mittit ebur, molles sua thura Sabæi,
At Chalybes nudi ferrum. Clericus.

569. Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Hoc est, formosis meretricibus immissis, populos ceteroqui fortes emollivit, quâ arte ferocem Lydorum indolem domuisse proditur Cyrus, consilio Crœsi. Cùm enim victi sæpiùs rebellassent, Crœsus sententiam rogatus de ratione quâ Lydi in officio in posterum contineri possent, inter alia hæc respondit: πρόειπε αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας, καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας: * *edicito illis ut liberos cytharam pulsare, psallere, & cauponari doceant; & brevi eos, ô Rex, videbis mulieres pro viris factos.* Hæ artes olim ferè perinde habebantur,

* *Herodotus* Lib. I. c. 155.

quasi

quasi lenocinium exercere, ideoque *Justinus* Lib.I. c.7. ita rem expressit: *Interjecto deinde tempore, Lydi rebellavere, occupato in aliis bellis Cyro; quibus iterum victis, arma & equi ademti, jussitque cauponias, & ludicras artes, & lenocinia exercere. Et sic gens industria quondam potens & manu strenua, effœminata mollitia, luxuriaque virtutem pristinam perdidit.* Ac sanè, ut alibi docet *Herodotus*, * τῶ Λυδῶν δήμε αἱ θυγατέρες ἐπορνεύοντο πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνὰς, *Lydorum populi filiæ omnes prostabant, sibi dotem colligentes.* Conjicimus Epimetheo & popularibus similia contigisse, ex v. 590. & sequentibus, ex quibus non difficile est intellectu nomine Pandore meretrices describi. Ceteræ circumstantiæ sunt ornamenta Poëtica veteris historiæ. *Clericus.*

569. Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Non solæ meretrices, ut vult Clericus nomine Pandoræ significantur, quanquam vox θηλύτεραι, quæ infrà occurrit v. 589. exponitur αἱ περὶ τὰ ἀφροδίσια καταφορώτεραι Schol. Homer. ad Il. Θ. v. 520. Patet autem ex versibus 602. & sequentibus toti fœmineo sexui, etiam uxoribus, iniquo, uti spero, Poëtæ nostri judicio, hanc descriptionem competere. *Rob.*

605. Διὰ κτῆσιν δατέονται] Magnam esse dolori accessionem declarat Homerus, si, amisso filio, ad peregrinos transitura sit hæreditas.

Υἱὸν δ' ὃ τέκετ' ἄλλον ἐπὶ κτεάτεσσι λιπέσθαι.
Ενθ' ὅγε τοὺς ἐνάριζε, φίλον δ' ἐξαίνυτο θυμὸν
Αμφοτέρω· πατέρι δ' γόον, καὶ κήδεα λυγρὰ
Λεῖπ', ἐπεὶ ὃ ζώοντε μάχης ἐκνοστήσαντε
Δέξατο· χηρωσταὶ δὲ διὰ κτῆσιν δατέοντο.
Il. E. v. 154, &c.

Vide etiam Gen. cap. 15. ubi frustra sibi divina munera Abramus collata existimavit, cùm, deficiente filio, familiarem servum hæredem sibi fore crediderit. *Rob.*

608. Κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει — ἔμμεναι] Dicit Scholiastes, Τὸ ἔμμεναι παρέλκει. Itaque plerumque vertitur, *Malum perpetuò cum bono certat.* Ego autem τὸ ἔμμεναι παρέλκειν non existimo, sed vertendum esse, *Malum perpetuò certat cum bono ut sit.* Qui aliter exponunt, iniquum ferunt judicium de conjugali vita, existimantes in felicissimis nuptiis malum bono æquale esse; cùm Poëta nihil ultrà videatur innuisse, quàm quòd in sortem felicissimam mala quædam se semper intrudant. *Rob.*

616. Βριάρεω δ' ὡς πρῶτα] Unicum hoc, quod novi, occurrit exemplum vocis Βριάρεως in quatuor Syllabas dissolutæ, productâ primâ. Poëtæ omnes tam Græci quam Latini trisyllabam exhibent, penultima & antepenultima correptis, ut suprà v. 149. Κόττος τε, Βριάρεώς τε, & infrà v. 733, & 816. Hoc tamen exemplum à communi usu recedens Doctiss. Bentleium videtur effugisse, qui cùm hanc vocem in quatuor Syllabas resolutam apud Miltonum invenerit, idcirco illud carmen in editione sua quasi Illustrissimo Poëta indignum expunxit. Nescio tamen annon quibusdam potius videatur versus mutilus esse & ἀκέφαλος, quàm prima in Βριάρεῳ syllaba produci. Potuit sane librariorum incuriâ excidere articulus τῷ, qui versum perfecisset; eundemque memini articulum alibi à poëta huic nomini adnexum; infrà nempè v. 733.

Ενθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος. *Rob.*

619. Υπὸ χθονὸς εὐρυοδείης] In carcere, nimirum, subterraneo, aut quem subterraneum fingit Poëta. Hinc *Hesiodus* incipit narrare bellum, quod patri intulit Jupiter. *Clericus.*

629. Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο] Dii quidem prioris ætatis *Titanes* dicti, quasi *luto geniti*, ut antea diximus; Dii verò posterioris à Saturno orti, simpliciter *Dii.* Clericus.

* Lib. I. c. 93.

631. Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὄθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ] Saturnus cum suis videtur Othryn montem quasi arcem occupasse, & obsessus fuisse in eo loco; qui fortè duxit hinc nomen, nam עטר *hatar* est *cinxit*. Mons est qui Phthiotidem à meridie claudit. *Clericus.*

632. Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Οὐλύμποιο θεοὶ] Olympus est ad septem triones ejusdem Thessaliæ tractûs, in quo Jupiter sedes fixit. Antiquus auctor * *Euhemerus*, ut verbis utar *Lactantii* è Lib. I. c. 11. Inst. Divinarum, qui fuit ex civitate Messana, res gestas Jovis & ceterorum, qui Dii putabantur, collegerat; historiamque contexuerat ex titulis & inscriptionibus sacris, quæ in antiquissimis Templis habebantur, maximeque in fano Jovis Triphylii, ubi auream columnam positam esse ab ipso Jove titulus indicabat. In qua columna, gesta sua perscripserat, ut monumentum esset posteris rerum suarum. Hanc historiam interpretatus erat *Ennius*, & sequutus; cujus hæc sunt verba, prout ea recitat *Lactantius*, loco memorato: *Eâ tempestate, Jupiter in monte Olympo maximam partem vitæ colebat; & eò ad eum in jus veniebant si quæ res in controversia erant. Item, si quis quid novi invenerat, quod ad vitam humanam utile esset, eò veniebat, atque Jovi ostendebat.* Ex eo igitur monte Jupiter, cum suis, egressus, bellum intulit Saturno; neque enim putandum eos, ex montibus aliquot millibus passuum remotis, missilia in se invicem conjecisse. *Clericus.*

634. Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες] Hinc manifestò liquet, ut ex innumeris aliis, Deos fuisse antiquissimos incolas Græciæ. Sacra Historia ita habebat, ut docet *Lactantius* Lib. I. c. 14. *Jovem adultum, cùm audivisset patrem atque matrem* (à Titanibus) *custodiis circum septos atque in vincula conjectos, venisse cum magna Cretensium multitudine, Titanemque ac filios ejus pugnando vicisse; parentes vinculis exemisse, patri regnum reddidisse, atque in Cretam remeasse. Post hæc deinde Saturno datam sortem, ut caveret ne eum filius è regno expelleret; illum elevandæ sortis, atque effugiendi periculi gratiâ, insidiatum Jovi, ut eum necaret. Jovem cognitis insidiis, regnum sibi denuò vindicasse, ac fugasse Saturnum; ex Thessalia, nimirum.* Scio *Euhemerum*, quasi hominem vanum traduci, sed non est hîc locus ejus defendendi. Interea omnia suadent Thessaliam fuisse sedem belli inter Deos, & præmium victoris. *Clericus.*

639. Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσιν] Si hîc urgeremus verbum ἔδεσι, sequeretur utrumque esse cibum, neutrum potum; attamen plerique ambrosiam cibum fuisse contendunt, nectar potum. At est locus *Homeri* planè huic contrarius, ex quo colligere eadem ratione possis utrumque fuisse potum. Extat Odyss. Υ, v. 359. ubi Polyphemus de vino, quod ei bibendum dederat Ulysses:

> Ἀλλὰ τόδ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρός ἐστιν ἀπορρώξ.

Verùm hoc ambrosiæ & nectaris est rivus. Ad quem locum *Eustathius*: σημείωσαι, inquit, ὅτι ἐν τῷ ἀπορρὼξ ἐμφαίνει ὁ ποιητὴς ὡς οὐκ ἀπᾷδον ἐστὶ νοῆσαι καὶ τὴν ἀμβροσίαν ὑγρόν τι ὥσπερ καὶ τὸ νέκταρ. τὸ γὰρ ἀπορρὼξ τοῖς ὑγροῖς προσαρμόζει, δηλοῖ γὰρ ἀπόρροιαν. οὕτω γοῦν καὶ ἐποίησάν τινες τῶν νεωτέρων, τὴν ἀμβροσίαν λαβόντες εἰς ὑγρὰν θείαν τροφήν. ἴσως δὲ καὶ συνεκδοχικῶς πρὸς μόνον τὸ νέκταρ κεῖται ἡ ἀπορρὼξ, ὡς χρῆναι ἄλλό τι ὄνομα ἐπὶ τῆς ἀμβροσίας νοεῖν: *observa voce* ἀπορρὼξ *ostendere Poëtam non absonum esse intelligere ambrosiam quoque esse liquidum quid, quemadmodum nectar; nam* ἀπορρὼξ *liquidis convenit, significat enim effluvium. Sic & fecerunt quidam recentiorum, qui accipiunt ambrosiam quasi* liqui-

* *Vivebat tempore Cassandri, Antipatri F. Regis Macedoniæ, ante Chr. Nat.* CCCX.

liquidum alimentum Deorum. Fortè etiam synecdochicè ad solum nectar referendum ἀπὸ ξ͂ξωξ, *ita ut alterum nomen subintelligendum sit, quod ad ambrosiam referatur.* Verum multò simpliciùs dixerimus & *Homerum* & *Hesiodum* minùs accuratè loquutos, neque ex ἀκυρολογίᾳ ullum consectarium esse deducendum. Verum tamen est nonnullis Veteribus Nectar fuisse solidum cibum, ambrosiam verò potum, quod ostendit *Eustathius*, in sequentibus verbis, ex *Anaxandride*, *Alcmane* & *Saphone*. Sic parum sibi constant Poëtæ, in meris figmentis.

Si originem vocis νέκταρ à Græcis petamus, respondent * ita dici τὸ θεῶν πόμα, οἱονεὶ τὸ συνέχον τοὺς πίνοντας αὐτὸ ἐν νεότητι, παρὰ τὸ νέον καὶ τὸ ἔχω, νεοέκταρ, καὶ κατὰ συγκοπὴν νέκταρ· διὸ καὶ Ἥβη αὐτὸ κιρνᾷ, Ἰλιάδ. Δ. Alii verò deducunt παρὰ τὸ νε στερητικὸν καὶ κτῶ τὸ φονεύω. Dicere debuissent κτείρω, unde κτερείζω. *justa facio* & κτέρες *mortui*. Quam Etymologiam, si Græca vox sit, veram esse suadet vox ἀμβροσία, quæ ejusdem est significationis; de qua & hoc observandum, non esse nomen substantivum, sed adjectivum, cum quo subintelligenda vox τροφὴ, *cibus*. Ἀμβρόσιος passim, apud Poëtas, *divinum* significat, non secùs ac νεκτάρεος. Quod si verum sit, videbitur *Hesiodus* hoc velle Jovem immortalitate donasse socios suos, præbitis nectare & ambrosiâ, quibus soli Dii uti credebantur; quo munere accepto, fortiùs in Titanas pugnarunt. Sed mihi verisimilius נקטר *niktar* aut *nektar* vocem esse Phœniciam, quæ *suffitum* sonat; qui veluti potus Deorum habebatur, ut caro victimarum cibus. Adi *Luciani* librum de Sacrificiis. *Clericus.*

655. Περὶ μὲν πραπίδες] Scribendum videtur: περί σοι πραπίδες, περὶ δ' ἐστὶ νόημα. *Guietus.*

657. Σῇς δ' ὑποφραδμοσύνῃσιν] Scribo ἐπιφραδμοσύνῃσιν. Hesych. ἐπιφράσασθαι ὑπονοῆσαι, ἢ ἐπινοῆσαι, ἐπιφρασάμεθα, σκεψάμεθα. *Guietus.*

665. Μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν.] Ex hac descriptione prœlii Deorum & Titanum satis constat Poëtam nostrum non solùm, ut vult Quintilianus, *in mediocri illo dicendi genere* excelluisse, sed etiam ad summum Poëtices fastigium assurgere potuisse. Nihil certè grandius occurrit vel in descriptione illa Homerica τῆς θεομαχίας, quæ adeò à Longino celebratur.

Ὡς τοὺς ἀμφοτέρους μάκαρες θεοὶ ὀτρύνοντες
Σύμβαλον, ἐν δ' αὐτοῖς ἔριδα ῥήγνυντο βαρεῖαν.
Δεινὸν δ' ἐβρόντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε, θεῶν τε
Ὑψόθεν· αὐτὰρ ἔνερθε Ποσειδάων ἐτίναξε
Γαῖαν ἀπειρεσίην, ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα.
Πάντες δ' ἐσσείοντο πόδες πολυπιδάκου Ἴδης,
Καὶ κορυφαὶ, Τρώων τε πόλις, καὶ νῆες Ἀχαιῶν.
Ἔδδεισεν δ' ὑπένερθεν ἄναξ ἐνέρων Ἀϊδωνεύς,
Δείσας δ' ἐκ θρόνου ἆλτο, καὶ ἴαχε· μή οἱ ὕπερθε
Γαῖαν ἀναῤῥήξειε Ποσειδάων ἐνοσίχθων.
Οἰκία δὲ θνητοῖσι, καὶ ἀθανάτοισι φανείη
Σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.
Τόσσος ἄρα κτύπος ὦρτο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων.

Hos versus merito celebrat Longinus cap. 9.

« Ἐπιβλέπεις, ἑταῖρε, ὡς, ἀναῤῥηγνυμένης μὲν ἐκ « βάθρων γῆς, αὐτοῦ δὲ γυμνουμένου Ταρτάρου, ἀνα- « τροπὴν δὲ ὅλου, καὶ διάστασιν τοῦ κόσμου λαμβάνον- « τος, πάντ' ἅμα, οὐρανὸς, ᾅδης, τὰ θνητὰ, τὰ « ἀθάνατα, ἅμα τῇ τότε συμπολεμεῖ καὶ συγκιν- « δυνεύει τῇ μάχῃ;

Si vero præsentis pugnæ descriptionem conferamus, in ea etiam omnia æque terribilia apparebunt; concussio terræ, ponti, cœli, tartari; mortalium omnium, atque immortalium confusio.

Δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων·
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν· ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα —— &c.

* *In Etymol. Magno.*

Et

Et infra 838.

——————————— Ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ' Ὠκεανῦ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης.
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτων μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος
Ορνυμένοιο ἄνακτος· ἐπεστενάχιζε δὲ γαῖα.
Καῦμα γ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, στεροπῆς τε, πυρός τ' ἀπὸ τοῖο πελώρυ,
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνῦ τε φλεγέθοντος.
. . . .
Τρέσσ' Ἀΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων.
Τιτῆνές θ' ὑποταρτάρειοι Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες,
Ασβέστυ κελάδοιο, καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.

Observare liceat, quod hanc trepidationem Plutonis, utpote imaginem nobilissimam, & excelsissimam, Latini etiam Poëtæ imitati sint.

Virgil. Aen. 8.

Non secus ac si qua penitus vi terra debiscens
Infernas reseret sedes, & regna recludat
Pallida, dîs invisa, superque immane barathrum
Cernatur, trepidentque immisso lumine manes.

Et Ovidius lib. 5. Metam.

Inde tremit tellus, & rex pavet ipse silentum
Ne pateat, latoque solum retegatur hiatu;
Immissusque dies trepidantes terreat umbras. Rob.

687. Ἐκ δέ τε πᾶσαν --- Φαῖνε βίην] Potentiam Jovis imminuit Poëta, cum dicat, omnibus ei viribus opus esse ad vincendos hostes. Messiam in Angelos rebelles fulminantem grandiùs describit Miltonus lib. 6.

Yet half his strength he put not forth, but check'd
His thunder in mid volley, for he meant
Not to destroy, but root them out of heaven. Rob.

699. Θεσπέσιον κάτεχεν Χάος] Χάος hîc signat sine dubio ingentem aëris extensionem, quæ vacua capitibus nostris imminet; nam *Hesiodus* describit prælium, quod supra terram, non infra, commissum est. Nec obstat quod antea dixit, *flammam ad aërem pervenisse*, cùm quia sunt hîc frequentes repetitiones, tum quia hæc aliquatenus differunt; nam καῦμα θεσπέσιον *ingens ardor*, aut *incendium* est effectus flammæ. Sic Χάος usurpavit *Aristophanes* in Nubibus, p. 151. Ed. Genevensis majoris, ubi ita loquentem Socratem inducit, inanem aërem ostendentem:

Ἄλλο τι δῆτ' ὖ νομιεῖς ἤδη Θεὸν ὐδένα, πλὴν ἅπερ ἡμεῖς,
Τὸ Χάος τυτὶ καὶ τὰς νεφέλας καὶ τὴν γλῶτταν, τρία ταυτί.

Aliud quidquam non existimabis Deum esse, præter ea quæ nos existimamus; hoc Chaos & Nubes & Linguam, tria hæc. Ubi *Scholiastes*: Χάος λέγει τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ κεχύσθαι, imò verò παρὰ τὸ χαίνειν, *hiare*. Vide dicta ad v. 116. Vide etiam *Aristophanem* p. 164. & alibi. *Clericus.*

Ibid. Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν Χάος] Non assentior Clerico, qui supponit τὸ Χάος hic significare ingentem aëris extensionem, quæ vacua capitibus nostris imminet. Nam præterea quod, hoc sensu admisso, inepta esset repetitio versus 696 ubi dicitur, φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν -- ἄσπετος, quis non sentit longe grandiorem esse imaginem Jovis, ultra ipsius mundi limites fulgura torquentis, quàm ejusdem, flammas in ambientem aërem jaculantis? Miltonus nostras veterum Poetarum æmulator, & perfector, hunc locum respexisse videtur lib. 6.

Eternal wrath
Burnt after them to the bottomless pit.
Confounded Chaos roar'd
And felt tenfold confusion in their fall
Through

Through his wild Anarchy, so huge a rout
Incumber'd him with ruin. Rob.

719. Τόσσον ἔνερθ'] Similis apud Homerum occurrit Tartari descriptio Il. 8.

Ἤ μιν ἑλὼν ῥίψω ἐς Τάρταρον ἠερόεντα
Τῆλε μάλ', ἧχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον
Ἔνθα σιδήρειαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδός,
Τόσσον ἔνερθ' Ἀΐδεω, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.

Et hinc etiam Virgil. Aen. 6.

Tum Tartarus ipse
Bis patet in præceps tantum, tenditque sub umbras,
Quantus ad æthereum cœli prospectus Olympum.
Hic genus antiquum terræ, Titania pubes,
Fulmine dejecti, fundo volvuntur in imo. Rob.

727. Αὐτὰρ ὕπερθεν Γῆς ῥίζαι πεφύκασι] Tartara, nimirum, non intra terram esse putabant, sed inferiora, in tenebricosis spatiis, quæ terræ subjecta esse existimabant; cùm nescirent terram esse rotundam, & vicibus soli sua hemisphæria ostendere. *Clericus.*

730. Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης] Hic versus addititius videtur. *Guietus.*

730. Πελώρης ἔσχατα γαίης] Hic versus Guieto videtur addititius esse, cui assentior. Mendosus enim est, nec Grammaticæ congruens. *Rob.*

739. Χάσμα μέγ'] Pulcherrimam illam ideam *Satanæ* per Chaos iter facientis abhinc videtur traxisse Miltonus Lib. 2.

A vast vacuity: all unawares
Fluttering his pennons vain plumb down he drops
Ten thousand fathom deep, and to this hour
Down had been falling, had not by ill chance
The strong rebuff of some tumultuous cloud
Instinct with fire and nitre hurried him
As many miles aloft ——— Rob.

740. Οὖδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο] An scribendum? οὖδας ἵκοι' εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιο. Sic in ἔργοις, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι scribendum, pro quo vulgò scriptum ἵκηται. *Guietus.*

741. Πρὸ θύελλα θυέλλη] Scribo φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη ἀργαλέη. φέροι πρὸ pro προφέροι una voce. Homer. Od. Υ. ἔπειτά μ' ἀναρπάξασα θύελλα οἴχοιτο προφέρουσα. *Guietus.*

747. Ἆσσον ἰοῦσαι] Vulgo legitur ἀμφὶς; sed monente Grævio, & consentiente MS. Bod. restitui ἆσσον, quod sequentia verba ἀλλήλας προσέειπον requirere videntur. *Rob.*

755. Κασιγνήτου θανάτοιο] Similiter Homerus Il. ξ.

Ἔνθ' Ὕπνῳ ξύμβλητο, κασιγνήτῳ θανάτοιο.

Et Virgil. Aen. 6. *Et consanguineus lethi sopor.* Rob.

758. ——— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐρανὸν εἰσανιών, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.]

Videtur esse imitatio *Homeri*, qui ita de Cimmeriis Odyss. Λ.

——— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὔθ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα
Οὔθ' ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται.

Neque umquam eos Sol lucidus adspicit radiis, neque cum it ad cœlum stellatum, neque cum iterum ad terram è cœlo convertitur. Clericus.

773. Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης] Ἴφθιμος, ubi de Deo sermo est, verti debet ἰσχυρὸς *potens*, non *fortis*, præsertim cùm loquatur Poëta de *Plutone*. *Persephone* filia Cereris dicitur alio nomine *Pherephattha*, quod si scribamus Phœnicio charactere פיר-פתא *pherphethe*, significat *fructum copiosum*; nomenque hoc terribile habebatur, quia sacrum. *Plato* in Cratylo, p. 265. eo prolato subjicit: πολλοὶ γὰρ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα, *multi reverentur hoc nomen.* Περσεφόνην

σεφόνην viri docti interpretantur, ex eadem Lingua, פרי ספון *peri-ſaphoun* fructum occultum, quod ſignat ſementem terræ commiſſam. Malim intelligere *reconditum* in horreis. Utrumque nomen aptiſſimum eſt filiæ Δηοῦς, hoc eſt, *Deæ copiæ*. Ceres Regina fuit Siciliæ, cujus filiam rapuit Pluto, aut raptam uxorem duxit; quod in Enarratione *Gallica Myſteriorum Cereris multis oſtendimus. *Clericus.*

775. Δεινὴ Στὺξ θυγάτηρ ἀψοῤῥόου Ὠκεανοῖο] Non difficile eſt intellectu cur Stygem vocet *Heſiodus* filiam Oceani, cùm ſit tanta rerum affinitas; ne dicam ex vaporibus Oceani, qui in pluvias denſantur, oriri fontes. Sed tria ſunt hîc, non ubique obvia, animadvertenda. Primum eſt deſcriptio Stygis, quam prorſus fictam eſſe nos credere vetat quod habet *Pauſanias* in Arcadicis, ſeu Lib. VIII. p. 483. ubi poſtquàm meminit ruderum Oppidi Arcadici, cui Nonacri nomen erat: Τῶν δὲ ἐρειπίων, inquit, οὐ πόῤῥω κρημνός ἐστιν ὑψηλός· οὐχ ἕτερον ἐς τοσοῦτον ἀνήκοντα ὕψους οἶδα. καὶ ὕδωρ κατὰ τοῦ κρημνοῦ στάζει· καλοῦσι δ' Ἕλληνες αὐτὸ ὕδωρ Στυγός. Εἶναι δὲ τὴν Στύγα Ἡσίοδος μὲν ἐν Θεογονίᾳ ἐποίησεν· (Ἡσιόδου γὰρ δὴ ἔπη τὴν Θεογονίαν εἰσὶν οἳ νομίζουσι) πεποιημένα οὖν ἐστιν ἐνταῦθα Ὠκεανοῦ θυγατέρα τὴν Στύγα, γυναῖκα δὲ αὐτὴν εἶναι Πάλλαντος: *non procul à ruderibus, eſt alta montis crepido; non aliam vidi, quæ in tantam altitudinem attollatur; aqua vero ſecundum præruptam rupem ſtillat. Vocant Græci hanc aquam Stygis. Eſſe autem Stygem Heſiodus in Theogonia cecinit*; (*neque enim deſunt qui Theogoniam opus Heſiodi eſſe credant*) *cecinit autem Stygem fuiſſe Oceani filiam, & uxorem Pallantis.* Hoc fictum quidem eſt, ut pleraque alia, ſed ex verbis Pauſaniæ intelligere licet, quare dicat *Heſiodus*:

——— κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι Πέτρῃσι κατηρεφέ', ἀμφὶ δὲ πάντη
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.

Inclytas ædes incolit ingentibus ſaxis ſupernè tectas, circumquaque vero columnis argenteis ad cœlum firmatæ ſunt.

Alterum, quod hîc animadvertendum eſt, ad id pertinet quod Poëtæ aiunt aquam eſſe inferorum; quod inde ortum, quòd aqua illa lethalis eſſet, quemadmodum paullò pòſt docet *Pauſanias*: Θάνατον δὲ τὸ ὕδωρ φέρει τοῦτο καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἄλλῳ ζώῳ παντί: *lethalis eſt hæc aqua & hominibus, & omnibus aliis animalibus.* Alios etiam habet miros effectûs aquæ illius omnia perrumpentis, præter ungulam equinam; ſed qui fortè minùs veri ſunt. Verùm hinc liquet, cur in inferis collocetur, nec dubito quin ea aqua ab antiquiſſimis Græciæ colonis dicta ſit מי שתוק *me ſthouk*, hoc eſt, *aqua ſilentii*, quòd ad *regna ſilentum* eos demitteret. Eodem reſpicere videtur *Heſiodus*, in ſequentibus, ubi dicit eum qui per Stygem pejeravit κεῖσθαι ἄναυδον, *jacere ſine voce.*

Tertiò obſervandum aquàm hujus fontis fuiſſe jurijurando conſecratam; quod quî potuerit fieri, ſi lethifera erat, non immeritò quærant Lectores. Videtur enim qui jurabat bibiſſe ἐν χρυσέῃ προχόῳ allatam aquam ab Iride. Alioqui neceſſe non erat eam afferri. Crediderim hanc fuiſſe opinionem eorum temporum, eum qui accuſabatur cujuſpiam ſceleris, cujus reus non erat, potuiſſe ſine noxa eam aquam bibere; addito jurejurando, quo innocentiam ſuam teſtatam faceret; ſin minùs, aquam noxiam ſuam naturam obtinuiſſe, & homini mortem, aut gravem morbum creaſſe. Non unus hic fons habitus aptus explorandæ veritati jurisjurandi. Vide quæ habet *Macrobius* de fonte Palicorum Saturnal. Lib. V. c. 19. *Clericus.*

783. Μέγαν ὅρκον] Hoc eſt, per quem *magnum jusjurandum* concipitur. Sic *Homerus* vocat ὅρκια πιστὰ *agnos* qui ad-

* *Biblioth. Univerſ.* Tom. VI.

hibebantur

hibebantur ad solennius jurandum. Iliad. Γ. v. 245. *Clericus.*

785. Ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἠλιβάτοιο] Respicit ad id quod ex *Pausania* protulimus, qua de causa etiam *Homerus* * vocat κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, *stillantem aquam Stygis.* Ταῦτα μὲν δὴ ἐποίησεν, inquit *Pausanias*, ὡς ἂν ἰδὼν ἐς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς στάζον: *hæc cecinit, quod viderit aquam Stygis stillantem.* Clericus.

794. Κεῖται νήϋτμος καὶ τὰ ἑξῆς] Hæc poëticè ficta & adaucta, sed ex vero nata; nimirum, ex noxia Stygiæ aquæ natura. *Clericus.*

805. Ὠγύγιον] Græci *antiquam* interpretantur, quasi ab *Ogyge*, antiquissimo Rege nescio quo. Intelligimus *amaram*, quod apprimè quadrat in exitialem effectum hujus aquæ potæ; ex Phœnicia Lingua, in qua אגג *agag* significavit, ut apud Arabas, *amaram reddidit aquam.* Hinc quoque dicta *amara*, aqua illa jurisjurandi & zelotypiæ, quam, apud Hebræos, bibere jubebatur mulier adulterii suspecta. Vide Num.V. *Clericus.*

806. Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς] Hic & tres sequentes versus è superioribus repetiti sunt, post versum enim 734. collocantur. Sed hinc fortasse tollendi. *Guietus.*

806. Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Hæ sunt τερατολογίαι poëticæ, quæ nihil ex vero ducunt. *Clericus.*

808. Πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασι] Πηγαὶ hîc videtur *initium* significare, nam solius πόντου posset dici *fons*, non terræ, tartari, aut cœli. *Clericus.*

820. Τυφωέα] De hoc egimus ad v. 307. Describuntur scelerati homines Jordanis accolæ, quorum historiam & excidium Græcis olim narraverant Phœnices; hoc est, mendaces mendacibus augenda atque exornanda tradiderant. *Clericus.*

822. Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι] Vertunt: *cujus manus quidem sunt ob robur occupatæ*, aut *operibus aptæ*, quasi ἔργμα idem sit hîc ac ἔργον. Sed quodnam opus memoratur Typhonis, aut Typhoëi, seu antequam à Jove vinceretur, seu postquam in Tartara detrusus est? Deinde quid frigidius hac descriptione virium, *cujus manus propter robur habent opera?* Non potuit hoc ferre *Fr. Guietus*, qui suspicatur legendum θαῦμα ἀκοῦσαι, *mirabile auditu.* Verùm tanta mutatione opus non est, cùm præsertim non minùs frigidum sit, & minus Græcum: *cujus manus sunt in robore.* Cùm olim sine notis accentuum & spirituum scriberent Græci ΟΥ. æquè facilè potuit efferri οὐ *non* ac οὗ, *cujus*, quod si feceris sententia egregia erit: *Nec manus, propter vires, habent quidquam quo impediri queant; & pedes fortis illius Dei sunt indefessi.* Ἔργματα hîc deducimus ab εἵργω, *coërceo, prohibeo.* Hoc unum in hac nostra interpretatione paullò durius videri queat, quòd particula negativa sit paullò remotior à verbo. Sed nec desunt ejus rei exempla, & eam omnino postulare videtur sensus. *Clericus.*

826. Πῦρ ἀμάρυσσε] *Ignis* hîc vocatur oculorum splendor, ut & in sequente versu, nequis putet Poëtam ignem propriè dictum in oculis hujus monstri collocasse. Superant hæc omnem τερατολογίαν. *Clericus.*

836. Θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν] Fortè nata est hæc circumstantia ex narratione Phœnicum, qui dictitabant inferioris Jordanis accolas *bellum Deo & hominibus indixisse*, aut utrorumque *hostes ac spretores* fuisse. Quæ loquutiones perperam intellectæ monstra hæc pepererunt, quasi fuisset terræ filius Draco, qui bellum Jovi intulisset. Certè *Lucretius* describens *Epicuri* dogmata de Numine, quod verbo posuit, re sustulit, ita de Epicuro loquitur quasi ei bellum intulisset, Lib.I. initio:

* *Iliad.* O. v.37. ubi Juno jurat per Stygem.

Quare Relligio pedibus subjecta vicissim
Obteritur, nos exæquat victoria cœlo. Clericus.

838. Σκληρὸν ἐξέροντησι] Non malè hisce verbis describitur subversio Sodomæ, Gomorræ vicinarumque urbium, de qua vide Diss. nostram. *Clericus.*

840. Τάρταρα γαίης] Hoc est, remotissimæ partes terræ, quæ est significatio vocis *tartara.* Vide not. ad v.119. *Clericus.*

841. Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι] Parem in his versibus reperias sublimitatem ac in Homericis illis à Longino celebratis, utpote quæ ἀχραντόν τι, καὶ μέγα τὸ δαιμόνιον, καὶ ἄκρατον παρίστησι.

—— Τρέμε δ' οὔρεα μακρὰ, καὶ ὕλη
Ποσσὶν ὑπ' ἀθανάτοισι Ποσειδάωνος ἰόντος.

Eandem sublimitatem Miltonus assequitur,

Under his burning wheels
The stedfast Empyrean shook throughout;
All but the throne itself of God-- Rob.

843. Ἰοειδέα πόντον] Hîc intelligendum *mare mortuum,* seu lacus Asphaltites. *Clericus.*

846. Ἔζεε δ' χθὼν πᾶσα] Vicina, nempe, infimis partibus Jordanis; qua de re vide memoratam Dissertationem. *Clericus.*

858. Τοῖο ἄνακτος] Ἄναξ, nimirum, ut jam diximus, vox est honorifica quæ Regem quidem sonat ut plurimùm; sed eximium etiam quidpiam significat, quale erat in suo genere hoc monstrum. *Clericus.*

859. Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν] Inter montes Moabitidis & Chananææ situs est lacus Asphaltites, in profunda valle. *Clericus.*

869. Νόσφι Νότου, Βορέω τε καὶ Ἀργεστέω Ζεφύροιο] Hîc mirum est fieri duntaxat mentionem trium ventorum, omisso *Euro,* qui tamen μαψαύρα non potest vocari. Quod cùm non concoquerent nonnulli, legerunt καὶ Ἀργέστου, Ζεφύρου τε, quemadmodum habet in Allegoriis *Joannes Diaconus*; quò etiam respicit alter Scholiastes, qui memoratis quatuor ventis *cardinalibus,* ut vocantur, subjicit: Ἀργέστης ὁ Ἀπηλιώτης, ὃν λέγει ὁ Ὅμηρος Εὖρον: *Subsolanus quem vocat Homerus Eurum.* Recta sine dubio esset lectio, si constaret ἀργέστην uspiam dici Eurum, cùm contrà constet esse occidentalem ventum, qui & Corus vocatur. *Plinius* Lib. II. H. N. c. 47. *Sunt bini, in quatuor cœli partibus; ab oriente æquinoctiali Subsolanus, ab oriente brumali Vulturnus; illum Apelioten, hunc Eurum Græci appellant. A meridie Auster, & ab occasu brumali Africus; Noton & Lyba nominant. Ab occasu Æquinoctiali Favonius, ab occasu solstitiali Corus; Zephyrum &* ARGESTEN *vocant.* Præterea eosdem ventos tres commemorat v.379. ubi ἀργέστης est etiam epitheton Zephyri, quemadmodum hîc ex vulgata lectione. Crediderim hanc omissionem esse negligentiæ tribuendam; nam non ignorabat *Hesiodus* esse Orientalem ventum.

Idem *Plinius* paullò antea: *Veteres quatuor omnino servavere, per totidem mundi partes (ideo nec Homerus plures nominat) hebeti ut mox judicatum est ratione.* Vide *Homerum* Odyss. E. v. 295. *Hesiodus* autem *Homero* in ejuscemodi rebus nequaquam inferior erat, ut satis liquet ex Operibus & Diebus. Obiter notandum *Hesiodi* ævo vocem ἀργέστης nondum fuisse nomen venti, qui à *Zephyro* distingueretur; cùm conjungatur ea vox cum *Zephyro,* quasi epitheton, quo significetur ejus *celeritas,* aut simile quidpiam. *Clericus.*

871. Ἄλλαι μὰψ αὖραι] Μαψαῦραι scribo. Hesych. μαψαῦραι, μάταιαι αὖραι, ἤχου πνοαί. vulgò scriptum ἄμμοι pro αὖραι. ex ἅψ fit μάψ retrò, in cassum. Sic ex ὠκὸς, μωκὸς, μὼξ mox, εὐθὺς. *Guietus.*

884. Διεδάσατο τιμάς] Hoc est, munera

nera illis divisit, sed posteritas eos honores intellexit de iis, quibus singula Numina praeesse postea credita sunt. *Clericus.*

885. Ἄλοχον θέτο Μῆτιν] Clarum est hîc allegoricum esse matrimonium, quòd Regi conjunctius nihil esse debeat quàm *prudentia.* Clericus.

885. Per hanc Allegoriam significat Poëta, conjunctissimam esse Divinae Naturae sapientiam. Similis figura in libro, qui nuncupatur *Sapientia Solomonis*, pulcherrimè usurpatur. Cap. 8.

Ταύτην (sc. τὴν σοφίαν) ἐφίλησα, καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου·
Καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ.
Sapientiam amavi, & exquisivi ab adolescentia mea,
Et eam pro sponsa expetivi mihi. Rob.

887. Ἀθήνην] Deam disciplinarum & fortitudinis meritò Prudentiae filiam facit Poëta; cùm absque hac nulla sit vera fortitudo, nec eruditio. Ceterùm Ἀθήνη est, Phoenicià linguà, אתנא *ethana*, hoc est, fortis, ut ab aliis jam animadversum. *Clericus.*

894. Τριτογένειαν] Sic dicitur Minerva quasi genita à *capite* Jovis, nam si scribamus Phoeniciis litteris תריתא *thritho*, intelligemus deducendam vocem à רית *reth*, quod, pro mutatione solenni ת & ש, idem esse potuit ac ריש *resch*, Chaldaicè & Syriacè *caput*. Ejus antiquae vocis significatio remanserat etiamnum apud Athamanas. *Hesychius*: Τριτὼ, Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος φησὶ τὴν κεφαλὴν καλεῖν Ἀθαμάνας. Apud Cretenses, idem hac voce significatum esse auctor est *Eustathius* in Illiad. Δ. Ed. Rom. p. 504. Hanc quidem circumstantiam Palladis natalium hic non tradit *Hesiodus*, sed summo consensu reliqui omnes Mythologi & Poëtae habent. Facile est intellectu cur sapientissima Dea & Artium Praefecta à cerebro, vel capite Jovis nata putetur, cùm caput existimetur esse sedes animi. Aliae vocis Etymologiae non sunt flocci faciendae, si cum hac conferantur. Τριτογένειαν verterant Romani veteres *Capitam.* *Ovidius* sub finem Lib. III. Fastorum:

Parva licet videas Capitae delubra Minervae,
Quae Dea natali coepit habere suo.
Nominis in dubio causa est, capitale vocamus
Ingenium sollers; ingeniosa Dea est.
An quia de capitis fertur, sine matre, paterni
Vertice, cum clypeo prosiluisse suo? Clericus.

898. Ἑὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Hoc est, prudentiam perpetuò sibi adesse consiliariam voluit, nec umquam eam dimisit. *Clericus.*

899. Ὡς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε] *Bonum & malum* omnia significant, apud *Homerum*, & in Hebraico etiam sermone. Vide not. ad Genes. III, 5. *Clericus.*

900. Θέμιν] Dea haec est Praeses Justitiae, quae non minùs ac Prudentia Regibus necessaria est. Si scripseris Phoeniciis litteris תמי, illico liquebit esse vocem Phoeniciam, à תם *integer*, *probus*, ita ut nomen Themidis *integritatem* sonet. *Clericus.*

Ibid. Ἣ τέκεν Ὥρας] *Hora* est ab Hebraïca voce אור, *or*, quae *lucem* sonat propriè, & tralatitio significatu *cognitionem*, quae in Rege unà cum integritate conjuncta esse debet. Posset huc fortè trahi conjunctio *Urim* & *Thummim*, in Pont. Maximo Hebraeorum. Affinitas *Horarum* harumce cum Dea Justitiae significatur earum nominibus Εὐνομίην, Δίκην & Εἰρήνην, quae sunt Justitiae consectaria, & verae eruditionis comites. *Clericus.*

903. Μοίρας θ' ᾗς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς.] Quamvis affinitas sit inter Justitiam & munus harum Dearum; non

est credibile hos versus esse *Hesiodi*, cùm alios parentes Parcis tribuerit antea v. 215. Homo ineptus, qui supplere conatus est quod non deerat *Hesiodo* sed deesse putabat, hos de Parcis versus adsuit, & fortasse plures. *Clericus.*

903. Μοίρας θ'] Eadem, quæ Clerico, fuit sententia Doctiss. Thomæ Gale in notis ad Apollodorum p.6. Sed utrisque ut opinor, fraudem fecit prava Hesiodi interpretatio. Non enim in hoc loco asserit poëta Themin peperisse *Parcas*, quæ suprà *Noctis* esse filiæ dicuntur, sed Themin peperisse *Horas*, quæ venustatem operibus hominum, *Parcisque* conciliant. Accusativus casus Μοίρας, ut Grammatici loquuntur, proximum verbum τὸ ὡραίνει, non τὸ τίκεν sequitur; & sententia sic exposita sensum exhibet verissimum, viz. *Bonæ leges, justitia, & pax humanam sortem pulchram, & felicem reddunt.* Rob.

917. Αὐτὰρ δ' Ἀπόλλωνα] De nomine Latonæ, egimus ad v. 406. Nunc dicendum quare ejus filius vocaretur Φοῖβος Ἀπόλλων, nam passim ita appellatur ab *Homero*, quasi *Apollo* sit cognomen. Si autem scribas Hebraicè: פה-בו הפלון *phe-bo hapollon*, Linguæ Hebraicæ peritus statim interpretabitur *os in eo mirum*, quod apprimè convenit Deo fatidico. Vide dicta de *Phœbe*, ad v.404.

Ibidem. Καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν] Phœnicio charactere הרתמי *harthemi*, significat, *mons admiratio mea*, ab הר har, *mons* & תמה thamah, *admiratus est*. Diana, nimirum, venatrix montibus maximè delectabatur. Antiquissimus hymnus in Dianam, qui *Homero* tribuitur, sic eam describit:

Ἣ κατ' ὄρη σκιόεντα, καὶ ἄκριας ἠνεμοέσσας
Ἄγρῃ τερπομένη παγχρύσεα τόξα τιταίνει.

Quæ per montes umbrosos & promuntoria ventosa, venatione oblectata totum aureum arcum tendit. Sic ipsa, apud *Callimachum* in Hymno, qui ipsi inscriptus est, loquitur, v. 19.

— σπαρνὸν γὰρ ὅτ' Ἄρτεμις ἄστυ κάτεισιν,
Οὔρεσιν οἰκήσω.

Raro Diana in urbem ibit, in montibus habitabo. Vide ejusdem Hymni vss. 3 & 18. Apud *Lucianum*, in Dialogis Deorum, p. 212. T. I. dicitur ὄρειος *montana*; & p. 217. T. I. Amor negat se posse vulnerare Dianam φεύγουσαν ἀεὶ διὰ τῶν ὀρῶν, *fugientem semper per montes.* Talia innumera possent proferri.

Observandum hîc & alibi clarè distingui Apollinem & Dianam à Sole & Luna, qui v. 371. dicuntur Hyperione & Thiâ nati. Attamen constat postea Apollinem quidem & Solem unum Numen creditum fuisse, Lunam verò ac Dianam alterum; quod ideò factum puto, quia Apollinis quidem animum, post mortem, in Solem ivisse, ut æternæ illi flammæ præesset, dicebant antiquissimi Poëtæ; Dianæ verò mentem Lunam insedisse. Genus hoc fuit adulationis, quo vetustissimi Græci prosequuti sunt liberos Jovis. Sic & Ægyptii Isidi adulati erant, cùm columnæ, sepulcro Isidis impositæ, cùm alia, tum etiam hæc inscripsissent: * Ἐγώ εἰμι ἡ ἐν τῷ ἄστρῳ τῷ Κυνὶ ἐπιτέλλουσα: *Ego sum, quæ in Canis sidere exorior.* Indidem factum ut stellis omnibus imposuerint nomina illustrium virorum & fœminarum; qua de re agit *Hyginus*, In Lib. II. Poëtici Astronomici, *de signorum cœlestium Historiis.* Clericus.

920. Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν] Attamen hæc sola legitima uxor habita, ceteræ omnes pellices. Dicitur, apud *Lucianum*, Jovis ἡ νόμῳ γαμετὴ *legitima conjux*, in Dialogis Deorum p.192. Tom.I. & Jovi συμβασιλεύειν, p.213. *Clericus.*

921. Ἥβην] Hæc Dea fuit juventutis præses, quam nomen traxisse liquet ex Hebraica voce אב *eb*, viror, qui juventutis est Symbolum; quòd plantæ tum vi-

* *Diodor. Siculus* Biblioth. Lib. I. p. 24.

vigeant maximè, cùm maximè virent. Hinc apud Poëtas, passim *viridis juventus* dicitur, imò & senectus cùm contingit eam juventuti esse similem. *Virgilius* Æneid. V. 295.

> *Euryalus formâ insignis* VIRIDIQUE *juventâ.*

Idem Lib.VI, 304. de Charonte:

> *Jam senior, sed cruda Deo* VIRIDISQUE *senectus.*

Ibidem. Ἄρηα.] Notissimum est Martis sedes haberi montes Thraciæ, quos aut filius Jovis, Thessaliæ Regis, aut ex ejus posteris quispiam insedit, unde dictus est הרי *hari*, hoc est, *homo montanus*, nam, ut diximus, הר est *mons*, ὄρος. Cùm autem ex bello & latrociniis viveret, creditus est post mortem præesse bello, cui tam sæpè vivus interfuerat. Elegans est descriptio palatii Martis, apud *Statium* Lib.VII. Thebaïdos, ubi de Mercurio ad illum misso, cujus descriptionis hoc est initium:

> *Hic steriles delubra notat Mavortia sylvas,*
> *Horrescitque tuens, ubi mille furoribus illi*
> *Cingitur adverso domus immansueta sub Æmo:*

qui, ut notum, mons est Thraciæ. Hinc à Thracibus Mars impensè cultus. *Herodotus* Lib.V. c. 7. Θεὺς δὲ σέβονται μύνους τούσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν; *Deos hos Solos colunt, Martem, Liberum, Dianam.* Ac sanè mores eorum cum ejusmodi Religione consentiebant. Idem Scriptor paullò ante de moribus Thracum: ἀργὸν εἶναι κάλλισον, γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμότατον· τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμυ καὶ ληϊςύος κάλλισον: *otiosum esse honestissimum, agricolam vero contemtissimum. E bello atque rapto vivere pulcerrimum.* Clericus.

Ibidem. Εἰλείθυιαν] Vox הילידיא *heilidia* aliunde non potest deduci quàm ab הילִיד *helid*, hoc est, *fecit parere*; sic enim formari potest *Hiphil* in verbo ילד *jalad* peperit, æquè ac in aliis verbis ejusdem formæ. Quàm hoc autem nomen benè conveniat Deæ partui præsidi nemo non videt. Observatu dignum est distingui hoc Numen à Diana, cùm ab *Hesiodo*, tum à Scriptore antiquissimo Hymni in Apollinem, qui *Homero* tribui solet, narrat enim primum *Eileithyiam* nescivisse Latonam parturire, deinde ait advocatam è cœlo fuisse, & partum Latonæ venientem accelerasse. Sic habet v. 97.

> Μύνη δ' ὐκ ἐπέπυςο μογοςόκος Εἰλείθυια.
> *Sola nescierat partus laborem levans Eileithyia.*

Postea v. 15.

> Εὖτ' ἐπὶ Δήλυ ἔβαινε μογοςόκος Εἰλείθυια
> Τὴν τότε δὴ τόκος εἷλε, μενοίνησεν δὲ τεκέσθαι.

Ubi in Delo incessit partus dolores levans Eileithyia, tunc illam partus cepit, & parata erat parere. Quî ergo factum ut Diana cum hoc Numine misceretur & partibus etiam præficeretur? Qui potuit credi τὰς τεκύσας μαιεῖν παρθένος ὖσα, ut utar verbis Junonis apud **Lucianum*? Nimirum, credebant Lunæ Numen præesse partui, quod præsit mensibus, intra quorum certum numerum fœtus in lucem eduntur; cumque eo Numine miscebant Dianam, quæ, eo pacto, quamquam virgo, obstetricis munere fungi statuebatur. Aliam rationem comminiscitur *Callimachus*, Hymno in Dianam v. 20. & seqq. ubi sic Dea loquitur:

> —— Πόλεσιν δ' ἐπιμίξομαι ἀνδρῶν
> Μῦνον ὅτ' ὀξείαισιν ὑπ' ὠδίνεσσι γυναῖκες
> Τειρόμεναι καλέυσι βοηθόον ᾗσι με μοῖραι
> Γεινομένην τοπρῶτον ἐπεκλήρωσαν ἀρήγειν·
> Ὅττι με καὶ τίκτυσα, καὶ ὐκ ἤλγησε φέρυσα
> Μήτηρ.

Urbibus vero admiscebor hominum, tantum cum acutis pariendi doloribus mulieres oppressæ vocarint me opitulatricem; quibus me Parcæ, ut primum nata sum, sortem adsignarunt opem ferendi;

* *Tom. I. p. 213. in Dial. Junonis & Latonæ.*

rendi; *quoniam & cum me pareret, & cum me ferret non doluit mater.* Sed commentum hoc eſt *Callimachi*, qui credidit indignum Dea eſſe dolere, inſtar mulierum; non ſententia antiquiſſimorum Græcorum, qui Diis incommoda, imò & vitia humanæ naturæ tribuere ſolent. Philoſophi poſtea, cùm non poſſent hæc concoquere, ad allegorias converſi ſunt; & Poëtis recentioribus corrumpendæ veteris Hiſtoriæ, dum θεοπρεπέστερως volunt loqui, occaſionem præbuerunt. At qui me audiet is antiquiſſimam Græciæ famam eſſe credet, quâ humana Diis tribuuntur, quòd ejuſmodi rerum fingendarum nulla ratiò fuerit, ſi aliter ſenſiſſent Græci. Imò verò periculoſiſſimum fuiſſet θεοπρεπῶς de Deo ſentientibus talia obtrudere. Contrà verò & Philoſophi & recentiores Poëtæ graves rationes habuerunt, cur humana incommoda & vitia Diis detraherent; nec ſine Religionis ſpecie, adprobationeque audientium turpes de Diis hiſtorias mutare aggrediebantur, quod non ſemel facit in hiſce Hymnis *Callimachus*, & præſertim quidem Hymno in Jovem. Sed ne conjecturis agere videamur, en locum ex Hymno Homerico in Apollinem, in quo contraria affirmantur v. 91.

> Λητὼ δ' ἐννῆμάρ τε καὶ ἔννεα νύκτας ἀέλπτοις,
> Ὠδίνεσσι πέπαρτο.

Latona novem diebus & novem noctibus incredibilibus doloribus torquebatur. Dabimus etiam auctorem graviſſimum ſententiæ de Luna partuum præſide. Is eſt *Cicero* de Nat. Deorum Lib. II. c. 207. *Dianam*, inquit, & *Lunam eamdem eſſe putant*; *cum* —— *Luna à lucendo nominata ſit, eadem eſt enim Lucina. Itaque ut apud Græcos Dianam eamque Luciferam: ſic apud noſtros, Junonem Lucinam in pariendo invocant.* —— *Adhibetur autem ad partus, quod ii matureſcunt aut ſeptem nonnumquam, aut plerumque novem Lunæ curſibus*; *qui quia menſa ſpatia conficiunt, menſes nominantur.* Clericus.

926. Ἐν φιλότητι μιγεῖσα] Legendum οὐ φιλότητι μιγεῖσα, nam quemadmodum Jupiter ſolus genuiſſe dicitur Minervam: ſic & Juno ζαμενήσασα καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ, *intendit vires, & contendit cum ſuo marito*, genuitque ſola & peperit Vulcanum. Sic quoque legit Scholiaſtes, qui habet: οὗτος τὸν Ἥφαιστον ἐκ μόνης Ἥρας εἰσάγει, *hic* (Heſiodus) *ex ſola Junone Vulcanum inducit*; ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας, *Homerus vero ex Jove & Junone.* Ex *Heſiodi* ſententia, adoptavit Juno celeberrimum fabrum, qui vocabatur Ἥφαιστος, Phœniciis litteris אפאשתא *epheſchto*, hoc eſt, qui *coquit in igne*, nimirum, metalla; nam אפה eſt *coxit*, & אשתא *ignis*, unde Græcè ἑστία, *focus*. Sic legit hunc locum *Heſiodi Lil. Gyraldus*, oſtenditque olim ita lectum. *Clericus.*

930. Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας] Nomen תריטון deduxerim à רטט *retet*, timor, aut à רטט *retat*, Chaldaice *tremuit* & Arabicè, *tumultum excitavit, clamorem edidit.* Nomen non malè convenit Deo cui tribuitur

> *Buccina, quæ, medio concepit ut aëra ponto,*
> *Littora voce replet ſub utroque jacentia Phœbo.*

Quæ verba ſunt *Ovidii*, Metam. I. *Clericus.*

936. Ἁρμονίην θ' ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν.] Ingenioſè *Sam. Bochartus* Chanaanis Lib. I. c. 19. nomen *Cadmi* conjicit ſignificare ejus patriam; erat, nimirum, קדמוני *Kadmoni*, ex iis *Cadmonæis* de quibus Moſes Gen. XV, 19. *Harmoniam* verò dictam ex monte *Hermone*, quæ pars fuit Antilibani, ad ortum fontium Jordanis. *Clericus.*

937. Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν] Primùm, hîc animadvertendum *Maiam*, quæ fuit una Pleiadum, dici filiam Atlantis altiſſimi montis, qui cœlum ipſum ferre dicebatur; ob nexum, ſcilicet, & vici-

viciniam. Deinde Pleias hæc dicitur Maia, hoc eſt, מיא ſive *aquoſa*, nam מים *majim* aquæ dicuntur, à veteri ſingulari מי *mai* aqua. *Aquoſæ* autem nomen optimè convenit nobiliſſimæ Pleiadum, quandoquidem Pleiades paſſim *imbriferæ*, *madidæ* & *aquoſæ* dicuntur à Poëtis; quòd iis, initio veris, orientibus, pluvium ſoleat eſſe cœlum. Vide collecta hanc in rem à *Nicol. Lojdio* in Lex. Hiſtorico. Filius hujus Pleiadis dictus eſt Ἑρμῆς, hoc eſt, ערמא *herma*, quod à Radice ערם, *haram*, *calliditate uſus fuit*. Quo nomine egregiè deſcribitur indoles Dei furum, & fraudium. Quam in rem legendus Hymnus in *Mercurium*, ex quo pauculos dumtaxat verſus, quibus deſcribitur ejus ingenium, proferemus; ubi ita de Maia, v. 13 & *ſeqq.*

> Καὶ τότ' ἐγείνατο παῖδα πολύτροπον, αἱμυλομήτην,
> Ληϊστῆρ', ἐλατῆρα βοῶν, ἡγήτορ' ὀνείρων,
> Νυκτὸς ὀπωπητῆρα, καὶ τὰ ἑξῆς.

Tunc peperit filium vafrum & blandiloquum, prædonem, abactorem boum, ducem ſomniorum, noctis ſpectatorem &c. Hæc epitheta Mercurii, hiſtoriâ ejus fraudium, quam multis proſequitur, in ſequentibus confirmat Poëta. *Clericus.*

939. Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱὸν] Quoniam hic eſt primus, qui ab Heſiodo ex Deo & mortali muliere genitus dicitur, inquirendum eſt hoc in loco in rationes, ob quas ab antiquiſſimis Græcis nonnulli filii Deorum crediti & dicti ſint, quos non diffitebantur ex mulieribus natos; quales fuere Bacchus & Hercules Thebani, aliique innumeri. Sed antea animadvertendum eſt horum generationem narrari, poſt Deorum omnium natales ex Deabus; unde intelligere eſt mulierum hoſce liberos eſſe natos iis temporibus, quibus jam primi Græciæ coloni Dii habebantur, & colebantur, nec tamen planè memoria obſoleverat, quâ & ipſos homines fuiſſe conſtabat. Memorantur enim hi novi Dii, ex aliis cœlo jam receptis, nati; quorum tamen parentes numquam cum mortalibus concubuiſſe dicti eſſent, niſi crediti fuiſſent & ipſi mortales fuiſſe.

Quod cùm ita ſit, triplici de cauſa homines potuere Deorum filii dici & credi. Prima eſt petita ex antiquiſſimorum Græcorum dialecto, in qua à *Diis nati* atque *educati* dicebantur quicumque aliqua in re Diis ſimiles eſſe judicabantur. Reges, qui imperare videbantur hominibus, ut Jupiter Diis & Regibus, propterea vulgò dici ſolebant Διογενεῖς & Διοτρεφεῖς, *à Jove geniti & educati*, ut ex innumeris *Homeri* locis liquet. Sic loquitur Poëta Iliad. B. v. 196.

> Θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέος βασιλῆος·
> Τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐστι· φιλεῖ δὲ ἑ μητιέτα Ζεύς.

Ira eſt magna à Jove nutriti Regis. Honor autem à Jove eſt, & illum (Regem) *amat conſiliarius Jupiter.* Ad quem locum, ſic habet *Euſtathius*: Ἑρμηνεύει διά τι διογενεῖς καὶ διοτρεφεῖς τοὺς βασιλεῖς λέγει, οὐχ ὅτι ἐκ Διὸς τὸ γένος ἕλκουσι, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐκείνου αὐτοῖς ἡ τιμή: *oſtendit cur Reges dicat à Jove natos & educatos, non quia ex Jove genus ducunt, ſed quia ex illo eſt iis honor. Callimachus* Hymno in Jovem v. 76. & *ſeqq.*

> Αὐτίκα χαλκῆας μὲν ὑδείομεν Ἡφαίστοιο,
> Τευχηστὰς δ' Ἄρηος, ἐπακτῆρας τε Χιτώνης
> Ἀρτέμιδος, Φοίβου δὲ λύρης εὖ εἰδότας οἴμους.
> Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ἐπεὶ Διὸς οὐδὲν ἀνάκτων
> Θειότερον.

Primò quidem fabros canimus eſſe Vulcani, Milites deinde Martis, Venatores vero Chitones Dianæ, & Phœbi qui lyræ probe ſciunt modos. At ex Jove ſunt Reges, quandoquidem Regibus nihil divinius eſt quam Jupiter.

Quæ verba nos admonent ſecundæ rationis, ob quam mortales immortalium filii dici potuerunt. Nimirum, in Lingua Phœnicia, *pater artificum* dicitur is qui

qui eorum artificium primus invenit, & magiſter diſcipulorum. Vide Geneſ.IV, 21. ubi *pater* artificum dicitur qui primus eos artem docuit. Sic & Propheta dicitur *pater* diſcipulorum ſuorum, 1. Sam. X, 12. & diſcipuli *ejus filii*, 2 Reg. II, 3. IV, 38. Sic Æſculapius & Orpheus dicti ſunt Apollinis filii, quòd ab eo Medicinam didicerint. Hinc etiam *Dei filii*, dicti, qui Dei virtutes imitabantur, ut liquet ex Gen.VI, 2.

Tertiò filios Deorum dixerunt eos qui ex Sacerdotibus, vel aliis fraudulentis hominibus, nati erant; ut honori puellarum, quæ ab iis ludificatæ fuerant, conſuleretur. Cùm, nempe, in lucis Diis illis ſacris gravidæ factæ eſſent, aut compreſſæ à Sacerdotibus indutis eo ornatu, quo ſtatuæ Deorum indui ſolebant; non ſine quadam ſpecie veri, apud rudes populos, poterant dicere ſe ex Diis gravidas eſſe; rumoremque ejuſmodi occultè adjuvantibus Sacerdotibus, res tandem credulis pro comperta habetur, præſertim ſi nati ex furtivo concubitu poſtea rebus geſtis aut inventis famam ſibi parerent. Apud *Ovidium* Metam. III. Juno ſub perſona Beroës nutricis Semeles, ita hanc alloquens inducitur

——————— *Optem*
Jupiter ut ſit, ait: metuo tamen omnia, multi
NOMINE Divorum thalamos iniere pudicos.

Hinc videmus, ex fabula Penthei, non facilè creditum Bacchum illum Thebanum eſſe filium Jovis. Si hæc ſæpiùs, & alibi facta ſunt, ut credibile eſt, præſertim rudiori ævò, non eſt cur miremur tot Deorum filios in antiquiſſima Græciæ Hiſtoria occurrere. *Clericus.*

Ibidem. Σεμέλη] Phœnicium nomen fortè fuit צמלא *tſmelah*, quod virginem viro maturam apud Thalmudicos ſonat. Solent Phœnices ortum cujuſpiam ab alio hiſcè verbis exprimere: יצא מירכו jatſa mijerecho, *egreſſus eſt ex ejus femore*, ut liquet ex Geneſ. XLVI, 26. Hinc nata fabula de Baccho Thebano è femore Jovis nato. Ceteræ circumſtantiæ confictæ ſunt à Græculis, ut rationem redderent loquutionis quam non intelligebant. *Clericus.*

940. Διώνυσον πολυγηθέα] Bacchum multò antiquiorem fuiſſe Cadmo, nec alia de cauſa Thebanum creditum, quàm quia conditores Thebarum ejus cultum ex Oriente attulerant multis oſtendit *Sam. Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 18. Exiſtimat ille Nimrodum fuiſſe qui Chaldaicè dicebatur בר-כוש *bar-chouſch*, hoc eſt, *filius Chuſi*, filii Chanannis, qui nepos fuit Noachi ex Chamo. Quæ felix eſt conjectura; at coacta eſt, nec ullo modo toleranda ea, quâ vult Διώνυσον dictum, ex inſcriptione altaris a Moſe, quod dictum fuit יהוה נסי *jehova niſſi*. Quaſi Tyrii, Ægyptii aut alii populi, ex ejuſmodi re nomen fecerint antiquiori multò Moſe Numini! Debuit vir ſummus ſcribere Chaldaicis litteris hoc nomen די אונים, deinde quærere quid *Dionis*, Linguâ Chaldaica, ſignificare queat; & inveniſſet hanc vocem ſignificare eum *qui vi imperat*, nam די eſt *qui* & אונים *ones, vi imperans*, ab Radice אנס *anas*, coëgit. Quod egregiè convenit Nimrodo, qui primus Tyrannus fuiſſe cenſetur. Poſtea Græci perperam crediderint Διώνυσον dictum ex Genitivo Διὸς *Jovis*, & Νύσα urbe Arabiæ, in qua fuerit educatus. *Clericus.*

942. Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην] Hoc eſt, Herculem, de quo in ſingulari Diſſ. in qua oſtendemus Herculem Thebanum, nec unum, nec antiquiſſimum fuiſſe eorum qui *Hercules* dicti ſunt. *Clericus.*

944. Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος &c.] Dignum eſt notatu Vulcano dari uxorem primogenitam Gratiarum non Venerem; nam ceteri omnes Poëtæ Vulcani Venerem uxorem tribuunt. *Clericus.*

946. Διόνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην] Fortè uxor

uxor fuit Bacchi, eo modo quo Paulina Mundi; hoc est, Sacerdotis cujuspiam Bacchi. *Clericus.*

949. Ἥβην δ' &c.] Fortè fingunt Deam juventutis collocatam Herculi, quòd, cùm unum hominem fuisse crederent, nec intelligerent quî vita unius hominis sufficere posset, ad eas res gerendas, quas gessit, æternam juventutem ei datam à Diis putarent. Cujus rei vestigium cernere est in v. 954. quamvis dicatur de Hercule in Deorum numerum jam relato. Nam erant & alii Dii semper juvenes, ut Apollo, Bacchus, Mercurius &c. *Clericus.*

966. Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα] Vidimus quare nonnulli dicti sint Deorum filii, sed omnes rationes, quas attulimus, huc pertinere non possunt; attamen Dearum filii potuere dici, qui similes videbantur Deabus. Sic formosi vocati fortè sunt *filii Veneris*, ut Æneas, aliique quorum mater ignorabatur, & forma eximia erat. Sed & fortè Deorum Antistitæ, aliæque quæ clanculum pariebant, liberos suos tribuebant Deabus, quæ præsidebant lucis, in quibus infantes expositi inveniebantur; nec amasii, ut consulerent earum honori, contradicebant; præter quàm quòd honorificum videbatur concubuisse cum Dea; qua de causa infantes tollebant, quos se ex Deabus suscepisse jactabant. *Clericus.*

968. Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο] Partus hîc est metaphoricus, quo significatur ex copiosis segetibus nasci divitias. *Plutus* persona est Poëtica, de qua vide *Lucianum* in Timone. *Clericus.*

974. Ἁρμονίη] De hac diximus, ad v. 934. Cùm esset formosa & strenua, & ignorarentur ejus parentes, Marti & Veneri tributa est. *Clericus.*

979. Κούρη δ' Ὠκεανῷ, καὶ τὰ ἑξῆς] Hæc omnino addita videntur ab imperita manu, quia res jam dicta est supra vs. 287. & seqq. hoc verò in loco est planè aliena. Nam hîc sermo est de iis quos viri mortales susceperunt ex Deabus, oporteretque Chrysaorem virum mortalem haberi, quod contrarium est iis quæ antea, loco memorato, dixit *Hesiodus.* Clericus.

983. Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα &c.] Crediderim *Memnonem* & *Hemathionem* ab antiquissimis Græcis dictos fuisse, Phœnicismo noto, *Auroræ filios*, quòd essent *Orientalium* regionum incolæ collati cum Græcis. Certè superior Ægyptus, aut Æthiopia, cujus Rex fuisse dicitur Memnon, collata Græciæ ad orientem solem spectat. *Hemathionis* nomen alludit ad appellationem Syriacam חמת *hhemath*, quomodo vocabatur Syriæ urbs, ad quam pertingebant Septentrionales fines Terræ Promissæ. *Clericus.*

986. Ἴφθιμον Φαέθοντα] Alius fuit Solis & Clymenes filius, cujus fatum descripsit *Ovidius* Metamorph. Lib. II. *Clericus.*

988. Παῖδ' ἀταλὰ φρονέοντα] Puerum puerilia sapientem. Scribendum videtur ἀταλά, ab ἀταλός, ἀταλόφρων. *Guietus.*

1012. Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον] Latinum *Hyginus* Fab. CXXVII. Circes & Telemachi filium prodidit. *Dionysius* verò Halicarnasseus, ex veteri Italorum fama, narrat Lib. I. p. 34. Herculem suscepisse Λατῖνον ἔκ τινος ὑπερβορείδος κόρης, *Latinum ex quadam septentrionali puella*, eamque postea nuptum dedisse Fauno Aboriginum Regi, quo factum ut plerique Latinum hujus putarint filium, non Herculis. Hinc *Virgilius* Lib. VII. Æneid. v. 45.

—— *Rex arva Latinus & urbes*
Jam senior longa placidas in pace regebat,
Hunc Fauno & Nympha genitum Laurente Maricâ
Accipimus. Fauno Picus pater, isque parentem

 Te,

Te, Saturne, refert, tu sanguinis ultimus auctor.

Sed veluti sui oblitus Lib. XII. v. 164. *Solem avum* ejus vocat, quasi fuisset filius Circes solis filiæ; ad quem locum ita *Servius*: *Latinus secundùm Hesiodum in ἀσπιδοποιΐᾳ* (imo Θεογονίᾳ) *Ulyssis & Circes filius fuit, quam multi Maricam dicunt; secundùm quem, nunc dicit*, Solis avi specimen, *Nam Circe Solis est filia. Sanè sciendum Virgilium in varietate Historiæ sua dicta variare.*

Pro Ἄγειον libenter legerim Ἀδριον, propter Adriaticum pelagus. Mos enim est Veterum à priscis heroibus deducere nomina regionum, ut vel ex Latini nomine liquet, à quo volunt dictum Latium. Certè in MSS. Codd. exiguum est discrimen inter Γ & Δ, si basis τῦ Δ deleta sit, aut fugiat oculos. Ceterùm dicit *Hesiodus Agrium* & *Latinum* procul à recessibus sacrarum Insularum imperare Tyrrhenis; quia in continenti imperabant accolis utriusque Maris, non in Insula *Æa*, quæ sedes fuit matris Circes, eique sacra. *Clericus.*

1015. Ναυσίθοον & Ναυσίνοον vocat filios Ulyssis ex Calypsone Nympha, quia Ulysses *animum* habebat in *navi celere*, cùm esset apud Calypsonem, hoc est, vehementer optabat habere navem quâ rediret. Vide Odyss. E. v. 219. & seqq. *Clericus.*

VARIORUM NOTÆ

IN

SCUTUM HERCULIS.

V. 1. Ἢ Οἵη] Scribendum omnino videtur ἠοίη. Matutina Alcmena. *Guietus.*

1. Ἢ οἵη] Hæc est, ut quidem videtur, ἀπόδοσις comparationis, cujus πρότασις, cum initio Poëmatis, periit. Cùm ergo antecessisset τοίη μὲν, *qualis quidem* &c. crediderim sequutum Τοίηδε, *talis* &c. ut in hoc Homerico versu Iliad. Z. 146.

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Qualis foliorum soboles, talis & hominum. Vide & v. 9. Fortasse cum Dea quapiam conferebatur Alcmena, ut apud *Homerum* Odyss. Z. 102. Nausicaa, ubi comparatio incipit à vocibus, οἵη μέν. Quam hisce expressit *Virgilius*, Æneïd. I. 502. & seqq.

QUALIS *in Eurotæ ripis, aut per juga Cynthi*
Exercet Diana choros &c.
TALIS *erat Dido, talem se læta ferebat*
Per medios &c. *Clericus.*

1. Ἢ οἵη] Quin poëma hoc, quod Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatur, majoris poëmatis fragmentum sit, nulli dubitant. Aliquibus videtur pars esse istius poëmatis, quod Μεγάλαι Ἠοῖαι, sive Γυναικῶν Κατάλογος inscribitur, cui à crebra repetitione vocum ἢ οἵη, cujusque fœminæ Encomio præfixarum, istum titulum adnexum credunt; cumque eædem voces in hoc etiam poemate sint primæ, illud existimant Μεγάλων Ἠοιῶν istam esse partem

tem in qua Alcmenæ laudes celebrantur. Conjectura sanè probabilis — cui tamen objici potest, quòd absurdum videatur in poëmate fœminarum laudibus dedicato Alcmenæ Encomium paucissimis versibus concludere, deinde vero Herculis res gestas, ejusque clypei structuram quadringentis carminibus celebrare; præterea quòd absonum esset & inelegans post tam longam digressionem poëmatis subjectum ex improviso resumere, & alterius fœminæ Encomium vocibus ἢ οἵη inchoare. His rationibus inductus crediderim Ἀσπίδα fragmentum esse poëmatis Γενεαλογίας Ἡρωϊκῆς sive Ἡρωογονίας nuncupati, quod inter Hesiodi poëmata ab antiquis scriptoribus recensetur, in quo cùm Herculem Alcmenâ natum poëta indicâsset, sic forsan progressus est,

Ἡ οἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν.

Non ἢ οἵη, *aut qualis*, ut vulgò, sed ἡ οἵη, *illa sola*. Hanc tamen opinionem meam nolui obtrudere; ideoque antiquum textum lectori exhibui. *Rob.*

5. Εἴδεΐ τε, μεγέθει τε] Haud aliter Xenophon in Κύρου παιδείας lib. E. à corporis proceritate laudat Pantheam, fœminam elegantissimam. Διώνεγκε δὲ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ τῇ ῥώμῃ &c. Ad quem locum vide quæ adnotavit Clar. Hutchinsonus. Quibus adjicias & illud Theocriti de Helenâ, Idyl. 18.

Ὧδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν,
Πιειρά, μεγάλα, ἅ τ' ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρούρᾳ,
Ἢ κάπῳ κυπάρισσος, ἢ ἅρματι Θεσσαλὸς
ἵππος.

Et Virgilianum illud de Diana Æn. 1.

Qualis in Eurotæ ripis, aut per juga Cynthi
Exercet Diana choros, quam mille secutæ
Hinc atque hinc glomerantur Oreades: illa pharetram
Fert humero, gradiensque deas supereminet omnes. *Rob.*

6. Τῆς γὰρ ἀπὸ κρῆθεν] Ab his versibus, ut opinor, pulcherrimam illam Veneris descriptionem mutuatus est Virgilius Æn. 1mo.

—— *Avertens rosea cervice refulsit,*
Ambrosiæque comæ divinum vertice odorem
Spiravere —— *Rob.*

9. Ἣ δὲ καὶ ὥς] Quamvis pulcherrima esset, maritum suum deamabat. Sarcasmus in fœminas formosas, quas suæ formæ conscias, crebrisque blanditiis insolentes, maritos suos spernere solere innuit poëta. *Rob.*

11. Ἢ μὴν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν] Fallitur Scholiastes Apollonii, qui ad lib. 1. v. 747. hæc habet verba. "Ἡ Τάφος νῆσος "ἐστι μία τῶν Ἐχινάδων, ἣν ᾤκησαν Τηλεβόαι οἱ "πρότεροι τῆς Ἀκαρνίαν οἰκοῦντες ἄνδρες λῃστρικώ-"τατοι τὸν τρόπον· καὶ ἐς Ἄργος ἐπελθόντες τὰς τοῦ "Ἠλεκτρύωνος βόας ἀπήλασαν τοῦ πατρὸς Ἀλκμή-"νης. γενομένης δὲ μάχης, καὶ ὁ Ἠλεκτρύων, καὶ οἱ "τούτου παῖδες ἀνῃρέθησαν. διὸ Ἀλκμήνη μετέστη, "καὶ ἀνεκήρυξεν τὸν ἑαυτῆς γάμον τῷ τιμωρησομένῳ "τὸν πατρῷον φόνον. τιμωρησάμενος δὲ Ἀμφιτρύων "ἔγημεν. ἡ ἱστορία σαφῶς παρ' Ἡσιόδῳ." Alia certe est apud Hesiodum historia. Dicit vero Apollodorus Electryonem filiam suam Amphytrioni despondisse, posteaque ab eo *fortuito* interfectum; itaque narratur historia in Scholiis Joannis Diaconi. *Rob.*

22. Ο οἱ δίοθεν θέμις ἦεν] Subintellige ἐκτελέσαι. θέμις ἦεν fas erat, hoc est, ἀναγκαῖον. Sic Horatio nefas est ἀδύνατον, *quicquid corrigere est nefas.* Guietus.

24. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Hoc est, sub scutis caput non occultantes, intrepidi, audaces. *Guietus.*

24. Recte Guietus, *super clypeis*, non *sub* ut in plerisque editionibus. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Πολεμικοί· ὡς μένεα πνείοντες Ἀχαιοί. οὐ κρύπτοντες τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἄντικρυς μαχόμενοι. Tzet. *Rob.*

32. Τυφαόνιον] Cùm Typhaonii montis in Bœotia nusquam alibi occurrat mentio, contrà verò celebris fuerit Τιλφώσιον ὄρος, *mons Tilphosius*, sub quo erat fons

fons *Tilphosius*, fortasse pro Τυφαόνιον legendum hîc Τιλφώσιον. Vide *Strabonem* Lib. IX, in descriptione Bœotiæ. *Phicii*, in quo fuerat *Phix*, ut loquebantur Bœotii, seu *Sphinx*, non rara mentio apud Poëtas & Mythographos. *Clericus*.

42. Ἀσπαστὸν] Ἀσπασίως, libenter. *Guietus*.

42. Ἀσπαστὸν] Hæc vox etiam, apud *Homerum* Odyss. E, v. 398. quem locum imitatur hîc *Hesiodus*. Clericus.

46. Παννύχιος] Est ἄκυρον, nam aliquam noctis partem cum Alcmena consumserat Jupiter. *Clericus*.

Ibidem. Πατρίδα γαῖαν] Mycenas, quarum Rex fuerat Electryon ejus pater. Vide *Apollodorum* Lib. II. Cap 4. quamvis per omnia non consentiat cum *Hesiodo*. Neque enim in hisce notulis historiam fabularum narrare instituimus. *Clericus*.

50. Κασιγνήτω γε μὲν ἦσην] Hæc est *versûs fultura ruentis*, nam superiora verba rem satis docent. *Clericus*.

55. Κεκριμένην γενεὴν] Hoc est, sobolem διακεκριμένην *distinctam*, seu quæ facilè secerni poterat. *Clericus*.

58. Εν τεμένει Απόλλωνος] Quod erat in Pagasæo agro, ad Septentrionem Pelasgici sitûs. Vide v. 70. *Clericus*.

72. Τίς κεν ἐκείνων] Vulgo legitur ἐκείνῳ, illi, Sc. Marti. Sed MS. Harl. legit ἐκείνων, quod quidem restitui utpote accomodatius ad id quod sequitur,

Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη, καὶ χεῖρες ἄαπτοι,

Καταντίον vero usurpatur tam cum Genitivo, quam Dativo. *Rob*.

80. Ηλιτεν Αμφιτρύων] Quasi, nempe, irati Dii ei objecerint socerum occidendum; quo facinore admisso in exsilium abire coactus est. Nam Deos putabant ad prava facinora interdum homines impellere, ut liquet vel ex v. 89. Quamobrem eos meritò castigavit *Plato* Lib. II. de Republica. *Clericus*.

83. Ικετο δ' ἐς Κρείοντα, καὶ Ηνιόχην τανύπεπλον] Illa vocatur Εὐρυδίκη Sophocl. Antig. 1194.

Καὶ μὲν ὁρῶ τάλαιναν Εὐρυδίκην ὁμοῦ
Δάμαρτα τοῦ Κρέοντος —— *Rob*.

89. Τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Sic & *Æschylus*, cujus hæc verba habet memoratus *Plato*.

—— Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς
Οταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

Deus causam præbet mortalibus, cum prorsus perdere domum vult. Incertus alius Tragœdus, in Grotianis Excerptis p. 461.

Οταν δ' ὁ Δαίμων ἀνδρὶ πορσύνῃ κακὰ,
Τὸν νοῦν ἔβλαψε πρῶτον ᾧ βουλεύεται.
Quoties alicui destinat clades Deus,
Vim lædit illam in mente, quæ deliberat.

Alia multa similia impiè dicta occurrunt apud Poëtas, quorum Dii non multò meliores hominibus. *Clericus*.

89. Τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Idem de Glauco Homerus Il. ζ. quod tamen in splendidiorem alium sensum torquere frustra conatur Cl. Popius nostras. Et Il. ι. de Agamemnone,

Εκ γὰρ οἱ φρένας εἵλετο μητίετα Ζεύς.

Vide etiam exempla, quæ citavit Clericus in nota sua, ubi dicit, alia multa similia impiè dicta occurrere apud Poëtas. Ego autem nullam hisce dictis impietatem inesse existimo, cum in ipsis S. Scripturis dicatur Deus *obdurare cor, oculos occæcare, & aures occludere*. Idem penè dixit Paterculus de Cæsare l. 2. c. 57. *Ineluctabilis fatorum vis, cujus cum fortunam mutare constituit consilia corrumpit.* Hujusmodi phrases ab impietate vindicavit Grævius in nota sua ad ἐργ. v. 15. quam vide. *Rob*.

104. Ταύρεος Εννοσίγαιος] Vide *Joannem Tzetzem* ad hunc locum. Ex hoc Neptuni cognomine dicta Ταύρεια, quæ, ut docet *Hesychius*, fuit ἑορτή τις ἀγομένη Ποσειδῶνος. *Clericus*.

104. Ταύρεος Εννοσίγαιος] Ηγουν διὰ τὸ τῶν κυμάτων ἦχον, ὡς ταῦροι γὰρ μυκῶνται· ἢ ὅτι ταυρο-

ταυρόκρανός ἐστιν· ἢ ὅτι Ταύρειος Ποσειδῶν ἐν πόλει Βοιωτίας, διὰ τὸ ταύρους θύεσθαι αὐτῷ, καὶ μάλιστα ἐν Ογχηστῷ. Διὰ τοῦτο καὶ ταυροκράνους τοὺς ποταμούς· Tzetzes.

Dicitur Neptunus Taurinus, vel à sonitu fluctuum, qui mugiunt, ut tauri; vel quòd taurinum caput habeat; vel quòd colatur Taurinus Neptunus in urbe Bœotiæ sacrificio taurorum, & præcipue Onchesti. Inde etiam vocantur fluvii tauriformes. Vide Grævii notam, & Dacierii ad Horat. l. 4. od. 14.

Sic tauriformis volvitur Aufidus. Rob.

112. Δύο παῖδας] Hic παῖς pro quolibet è posteris sumitur; nam Hercules quidem filius erat, Iolaus verò nepos Amphitruonis. *Clericus.*

120. Αρείονα κυανοχαίτην] Αρείων ἵππος, ὃν ἔλαβεν ὕστερον Αδραστος. Ομηρος·

Οὐκ εἴ κεν μετόπισθεν Αρείονα δῖον ἐλαύνεις,
Αδράστου ταχὺν ἵππον.

Οὕτως καὶ Αρκίδηος, ὅτε ἐγήματο ὁ Ηρακλῆς τῷ Αρείονί φασι ἵππῳ κεχρῆσθαι, ᾧ ἐποχέμενος Αδραστος ἐν τοῖς Θήβαις ἐξέφυγεν. Tzetzes. Vide quæ plurima de hoc equo ex Poëtis &c. excerpta congessit Nicolaus Lloydius in Dict. Historico Poëtico. *Rob.*

137. Αδάμαντος] Hoc est, ferri durissimi, subintellige τὸ ἐξ ἀδάμαντος. *Guietus.*

137. Αδάμαντος] Non dubito quidem quin lapillorum pretiosissimus ἀδάμας sit dictus, quasi ἀδάμαστος, ob duritiem. *Nomen*, inquit Plinius, Lib. XXXVII. c. 4. *indomita vis Græcâ interpretatione accepit.* Sed & metallorum durissimum chalybs, hoc est, ferrum probè purgatum ac temperatum, eadem de causa ἀδάμας dictum est, quod ægrè dometur. Ex hoc genere adamantis conflata erat galea Herculis, & reliqua omnia, quæ cùm conflari possent ex metallo, *adamantina* dicuntur. Itaque delirat *Diaconus*, qui hîc lapillum intelligi somniat. Sed & illi falluntur, qui *adamantinum* dici putant dumtaxat durum; cùm, ubi de lapillo sermo non est, conflata ex ferro, aut quæ certè eo possunt conflari sola dicantur *adamantina*. Clericus.

139. Χερσὶ γε μὲν σάκος εἷλε] Qui clypeos Homeri, & Hesiodi inter se comparaverit, hac in parte Homerum, in illa Hesiodum superiorem inveniet. In utroque poëta prœlii descriptio occurrit, in qua quidem palmam Hesiodo dare non dubitem.

Εν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων
. . . .
. . . .
Εν δ' Αρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕστασαν ἵπποι
Χρύσειοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος οὔλιος Αρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωοὺς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς. παρὰ δὲ Δεῖμός τε, Φόβος τε
Εστασαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Εν δὲ Διὸς θυγάτηρ Αγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Εγχος ἔχουσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα τ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ᾤχετο φύλοπιν αἰνήν.

Et infrà.

--Τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτοὺς
Κῆρες κυάνεαι, λευκοὺς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δαφοινοί τ', ἄπληστοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον, ἢ πίπτοντα νεούτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλους. &c.

In his Contentio, Metus, Fuga, Parcæ, Mars, Pallas, aliæque omnes imagines poëticæ, quæ terrorem excitare possint, mira arte componuntur. Non tamen exinde inferre velim, in hujusmodi descriptionibus semper plus posse Hesiodum Homero; *Quis enim Hesiodi tam fautor inepte est?* Cum autem in præcedentibus Iliados libris omnimoda prœliorum genera depinxisset Homerus, facile se excusandum putavit, si eandem rem hic loci minus accurate tractaverit. Sed Hesiodus, quanto erant apud se rariores

riores istiusmodi descriptiones, tanto sibi magis elaborandum duxit, ut occasione oblata hunc locum pro virili ornaret.

Obsidio apud Homerum in singulis circumstantiis accurate describitur. Senes, & mulieres muros defendentes, juvenes portis erumpentes, insidiæ positæ, armentorum interceptio, ortumque exinde prœlium, verissime pinguntur.

> Τὴν δ' ἑτέρην πόλιν ἀμφὶ δύο στρατοὶ εἵατο λαῶν,
> Τεύχεσι λαμπόμενοι· δίχα δέ σφισιν ἥνδανε βουλή,
> Ἠὲ διαπραθέειν, ἢ ἄνδιχα πάντα δάσασθαι
> Κτῆσιν, ὅσην πτολίεθρον ἐπήρατον ἐντὸς ἐέργει.
> Οἱ δ' οὔπω πείθοντο, λόχῳ δ' ὑπεθωρήσσοντο.
> Τεῖχος μέν ῥ' ἄλοχοί τε φίλαι, καὶ νήπια τέκνα,
> Ῥύατ' ἐφεσταότες, μετὰ δ' ἀνέρες, οὓς ἔχε γῆρας.
> Οἱ δ' ἴσαν· ἦρχε δ' ἄρα σφιν Ἄρης, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη,
> Ἄμφω χρυσείω, χρύσεια δὲ εἵματα ἕσθην,
> Καλὼ, καὶ μεγάλω σὺν τεύχεσιν, ὥς τε θεώ περ,
> Ἀμφὶς ἀριζήλω· λαοὶ δ' ὑπολίζονες ἦσαν.
> Οἱ δ' ὅτε δή ῥ' ἵκανον, ὅθι σφίσιν εἶκε λοχῆσαι &c.

In obsidione Hesiodi pauciores quidem sunt imagines, illæ tamen grandiores, & magis magnificæ. Viri pro liberis, & parentibus pugnantes; fletus mulierum de turribus prœlium spectantium; Senes pro portis trepidantes,& pro filiis in conspectu suo pugnantibus vota facientes, sublimiter admodum, & pathetice describuntur.

> Ἄνδρες ἐμάρναθην πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες
> Τοὶ μὲν ὑπὸ σφετέρης πόλιος, σφετέρων τε τοκήων
> Λοιγὸν ἀμύνοντες· τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες.
> Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
> Μάρνανθ'· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων
> Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς
> Ζωῇσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτοῦ Ἡφαίστοιο.
> Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν, γῆράς τε μέμαρπον,
> Ἀθρόοι ἐκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
> Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
> Δειδιότες.

Imago quidem Tristitiæ (ut cap. 9. περὶ ὕψους animadvertit Longinus) odiosa potius est, quam terribilis, οὐ δεινὸν ἐποίησε τὸ εἴδωλον, ἀλλὰ μισητόν. Sed, pace tanti viri dixerim, non ideo reprehensione dignus est Hesiodus. Describendæ sunt res, ut sunt. Odiosam depinxit Tristitiam, & odiosa est, & nequaquam ad incutiendum terrorem accomodata.

Ut vero prœlia, & objecta terribilia in Hesiodi Scuto melius depinguntur; sic Ruris descriptio apud Homerum sub hisce quinque imaginibus comprehensa viz. arationis, messis,vindemiæ, armenti, pecoris, longe elegantior est, & accuratior quam apud Hesiodum. Nec adeo mirandum est, hoc ita evenisse. Poëta enim rusticus, qui antea hanc rem ex destinato tractaverat, descriptionem ruris obiter illatam exornare noluit. Sed Poëta ille πολεμικὸς, ruris prospectu quasi fortuitò oblato, majorem ei depingendæ operam dat. Simplices nempe sunt, & inornatæ Hesiodi descriptiones. Homericæ selectis pulcherrimis circumstantiis variantur.

Aratoribus, cum terminum jam agri attigissent, vinum ministratur.

> Οἱ δ' ὁπότε στρέψαντες ἱκοίατο τέλσον ἀρούρης
> Τοῖσι δ' ἔπειτ' ἐν χερσὶ δέπας μελιηδέος οἴνου
> Δόσκεν ἀνὴρ ἐπιών.

Messores ipse dominus gaudens intuetur, iisque servi sub arbore prandium parant.

> ——— Βασιλεὺς δ' ἐν τοῖσι σιωπῇ
> Σκῆπτρον ἔχων ἑστήκει ἐπ' ὄγμου γηθόσυνος κῆρ.
> Κήρυκες δ' ἀπάνευθεν ὑπὸ δρυῒ δαῖτα πένοντο. &c.

Vindemiatoribus citharoedus interludens operam levat.

> Τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι πάϊς φόρμιγγι λιγείῃ
> Ἱμερόεν κιθάριζε· λίνον δ' ὑπὸ καλὸν ἄειδε
> Λεπτα-

Λεπ̓αλέῃ φωνῇ· τοὶ δ' ἑψιόωντες ὁμαρτῇ
Μολπῇ τ' ἰυγμῷ τε, ποσὶ σκαίροντες ἕποντο.

Utriusque clypei ambitus Oceanum continet, qui nullo vel verborum, vel rerum ornatu ab Homero describitur

Ἐν δ' ἐτίθει ποταμοῖο μέγα σθένος Ὠκεανοῖο
Ἄντυγα πὰρ πυμάτην σάκεος πύκα ποιητοῖο.

Sed summa ab Hesiodo elegantia, pulcherrimisque imaginibus decoratur,

Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς·
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον· οἵ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ· πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο &c.

Ut jam de utroque clypeo judicium meum interponam, Homericum certe præstantiorem censeo, Hesiodeum vero proximum non longo intervallo. Ideoque recentiores illi Critici iniqui Homeri fautores habendi sunt, qui utrique clypeo Sannazarii versum applicuerant,

Illum hominem dicas, hunc posuisse Deum. *Rob.*

148. Δεινὴ ἔρις πεπότητο] Non modò intoleranda est licentia Poëtæ, quòd multò plura poneret in clypeo, quàm poterant contineri; sed quòd eum impleret αὐτομάτοις, qualia multa postea occurrent. Scio nonnullos propterea abjudicasse hoc Poëma *Hesiodo*; sed iidem deleant etiam oportet quod habet *Homerus* de anciliis aureis Vulcani, suspectamque habeant descriptionem clypei Achillis, quæ est Iliados Σ. Atqui veteres illi Poëtæ nullam verisimilitudinis rationem habebant, ubi sermo erat de operibus Deorum. Quamobrem non semel *Hesiodus* monet hæc fuisse κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο, ut fictionum audaciam minuat. *Clericus.*

148. Δεινὴ Ἔρις πεπότητο] In Clerici nota ad hunc versum duas reperiet objectiones Lector. 1. Quod plures imagines in clypeum congesserit Poëta, quam poterant in eo contineri. 2. Quod eum impleverit τοῖς αὐτομάτοις, rebus sese ultro moventibus.

Priorem objectionem diluerunt Boivinius in dissertatione sua de clypeo Homerica, & Cl. Popius in notis suis, qui clypeum in partes dividentes, suum cuique imagini locum facile assignarunt. Ad 2dam respondeo, Quod τὰ αὐτόματα nequaquam in clypeo coelentur. Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, i. e. coelata erat imago Contentionis volitantis. Semper intelligenda sunt ὡσεὶ, ἴκελος, &c. quæ in aliis locis exprimuntur.

Καὶ τε συναΐκλην, ὡσεὶ ζωοί περ ἐόντες. 189.
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὸς ἐναρίζων. 194.
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν. 198.
Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι.

Sic etiam Virgilius, subacti judicii Poëta, in descriptione clypei Æneæ, nota loquendi figura, imagines quasi vivas, & actiones quas veras describit.

Et circum argento clari delphines in orbem
Æquora verrebant caudis, æstumque secabant.

Et iterum

Atque his auratis *volitans* argenteus anser
Porticibus, Gallos in limine adesse *canebat.*

Quis sanus suspicetur anseres in clypeo revera volitantes, vel Delphines natantes Virgilium introduxisse. In his omnibus intelligas, *quasi*, *similis*, *videbatur*, &c. ut idem postea Poëta.

Ipsa *videbatur* ventis regina vocatis
Vela dare. Æn. l. 8. *Rob.*

153. Σείριος] Quamvis *Ibycus*, si *Hesychio* credimus, omnia astra σείρια vocaverit; ceteri tamen omnes Poëtæ aut Solem, aut Caniculam eo nomine appellarunt. Quæ astra cùm omnium, inter errantes, inerrantesque stellas, potissima haberentur, credibile est dicta σειεὶς quasi *principes*, nam שר *schar* Phœnicià Lin-

Linguâ princeps dicitur. Sol certè dicebatur *præesse*, vel *dominari dici*. Vide Gen. I, 16. & quæ ad eum locum notavimus. *Clericus*.

156. Ἐν δ' Ἔρις, ἐν ὃ Κυδοιμὸς ἐθωύνεον] Hic versus, & tres sequentes in Homeri etiam Scuto occurrunt, nisi quod apud Homerum legitur ὁμίλεον; quod verbum cum minus violentiæ in concurrendo exprimat, minus videtur accomodatum personis introductis quam τὸ ἐθωύεον. Barnesius vero, nescio quamobrem, nisi ob τὴν φιλομήνειαν, præfert τὸ ὁμίλεον. *Rob.*

170. Οὐδέ νυ τῶνγε] Aliæ Editiones habent τώγε, sed ex MS. Harl. restitui τῶνγε, quod melius videtur —— τῶνγε ὑδέ περοι. *Rob.*

181. Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον] Existimasse videtur Grævius Τιταρήσιον fuisse nomen proprium Lapithæ, distinctum. Errat certe vir Doctiss. Est enim nomen gentilitium, Mopsoque attributum à patria sua. Hoc satis confirmat Diaconus, quem non bene hic loci reprehendit Grævius.

Τὸν Μόψον τὸν ὑὸν οἷον Ἀμπυκος τὸν Τιταρήσιον ἀπὸ Τιταρησίου τόπου. De eodem Tzetzes in Scholiis ad Lycoph. Ὁ Μόψος εἷς τῶν Ἀργοναυτῶν ἦν υἱὸς Ἀμπύκου, καὶ Χλωρίδος τῆς Ὀρχομένου. ὁ δὲ Ἀμπυκος υἱὸς Τιταρῶνος, ἀφ' οὗ καὶ πόλις. Ipse etiam Lycophron ad v. 881 &c. ejusdem Mopsi mentionem facit —

Μόψον Τιταιρώνειον ἔνθα ναυάτῃ
Θανόντα ταρχύσαντο, τυμβείαν δ' ὕπερ
Κρηπῖδ' ἀνεστήλωσαν, Ἀργῴου δορὸς
Κλασθὲν πέτευρον, νερτέρων κειμήλιον
Αὐσίγδα, Κινύφειος ἦν τέγγων ῥόος
Νασμοῖς λιπαίνει.

Sic etiam Ammianus lib. 14. Et Μόψου ἑστία, vatis illius domicilium Mopsi, quem à commilitio Argonautarum cum aureo vellere direpto, & errore abstractum delatum ad Africæ littus mors repentina consumpsit; & ex eo cespite Punico tecti Manes ejus Heroici dolorum varietati medentur plerumque hospitales. *Rob.*

184. Κένταυροι] Narrant Poëtæ hos fuisse Ixionis filios, ex Nephele, hoc est ut putant, *nube*, quam pro Junone amplexus est, & compressit. Hæc verò nos de hac fabula, deque nomine Centaurorum conjiciebamus. Ixion, antiquissimus tractûs Thessaliæ Regulus, videtur Jovis totius Thessaliæ & Græciæ Regis conviva fuisse, deinde in carcerem missus; qua de causa, dictus est εἰς ᾅδου detrusus. Duxerat ille uxorem mulierem נפילית *nphilith*, hoc est, stirpe *Nephilæorum*, vel τῶν *Nephilim*; quo nomine Phœnices vocabant equites latrocinia exercentes, à verbo נפל *naphal*, irruit. Vide notata à nobis ad Gen. VI, 4. At Græci posteriores ex Lingua sua, quæ ab antiquà, lapsu temporis migrationibusque gentium, immensum quantùm mutata erat, interpretati sunt νεφέλην *nubem*. Ex hoc connubio nati dicuntur *Centauri*, seu כנותרים *chnoterim*, hoc est, *quasi observantes*, vel insidiantes; qui crediti sunt semihomines & semiequi propter diuturnam equitationem, quâ circumcursabant vicina omnia, & subitis incursionibus infesta habebant. *Clericus*.

185. Ἄσβολον] In miscellaneis Auctorum emendationibus, quæ singulis mensibus edebantur, hanc observationem legimus. "Ἀσπίδος auctor ad nomen Centauri in Fornace, Poëmate proculdubio recenti, alludit."

Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιστήν.

In Fornace. —— Σμάραγόν τε, καὶ Ἄσβολον.

Ex qua, inter alias rationes concludit Vir Cl. τὴν Ἀσπίδα esse recentem, nec genuinum Hesiodi opus. Sed hoc nequaquam patet. Quo enim probatur argumento Scutum Herculis ad Fornacem allusisse?

De Scuti quidem antiquitate ambigitur; sed Fornacem recentem esse constat. Verisimile igitur est, siqua hic loci sit allusio, Fornacem ad Scutum, non Scutum ad Fornacem allusisse. Miror vero quamobrem Vir Cl. in antiquis codicibus

dicibus versatissimus, affirmaverit, τὸν Ασϐολον in Fornace legi. In vetustissimis, omnibusque aliis, quos vidi, libris legitur Αοϐιτον, quem quidem Barnesius, nulla, quam scio, auctoritate fretus, in Ασϐολον commutavit.

Ασϐολος antiquissimum est Centauri nomen. In Epigrammate veteri à Philostrato in Heroic. citato ab Hercule crucifigi dicitur.

Ασϐολος ὅπε θεῶν τρομέων ὄπιν, ὅτ' ἀνθρώπων,
Ὑψικόμοιο κρεμαςὸς ἀπ' εὐλιπέος κατὰ πεύκης
Σύγκειται μέγα δεῖπνον ἀμετροβίοις κοράκεσσι.

Eundem, ut credere par est, inter Scriptores Ante-Homericos numerant Veteres. (Vid. Fabric. Bib. Græc.) Ideoque nequaquam probari potest τὴν Ἀσπίδα recentem esse ex eo quod in isto poëmate hoc nomen occurrat. *Rob.*

203. Αγνυτ' Ολυμπος] Hoc est fracto cytharæ sonitu resonabat. Vide viri doctissimi Lectiones Hesiodeas. *Clericus.*

204. Περὶ δ' ὄλϐος ἀπείριτος] Si qui faverent Codices, multò mallem legere ὄχλος, hoc sensu: *Erat* in cœlo *cœtus, & circumquaque stabat turba immensa Immortalium instar coronæ*; audientium, nempe, certamen musicum Apollinis & Musarum. ολϐος quid sit hoc in loco, & quid ad rem faciat, neminem puto intelligere; ego certè non intelligo. At in ἀγορᾷ vel concione Deorum ὄχλος sit necesse est, propter innumerabilem Deorum turbam. *Clericus.*

204. Ολϐος] Notat Clericus "siqui "faverent Codices multo mallem legere "ὄχλος &c." Ego vero, etiamsi faverent Codices, vix admitterem ὄχλος, qui sæpissime malo sensu usurpatur, & significat *multitudinem tumultuosam*, ideoque non bene exprimit coetum Deorum. *Quid verò* ὄλϐος *ad rem faciat* paucis accipe. Non semper significat hæc vox τὸν πλοῦτον, sed nonnunquam, sensu metaphorico, τὴν εὐδαιμονίαν, (vid. Phavorin.) ut *beatus* à Latinis ponitur pro *divite*. Quare igitur non legamus? *immensa autem beatitudo circumfusa erat*. Quid melius convenit coetui deorum, quàm infinita felicitas? Illum tamen sensum præfero, qui maxime communis est hujus vocis, *divitiæ, pompa, splendor*. Erat, inquit poëta, coetus immortalium, *circumfusus autem erat immensus splendor*. In simili apud Homerum descriptione eodem sensu usurpatur χρύσεος quo hic loci ὄλϐος. Il. δ. v. 1.

Οἱ δὲ θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο
Χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ, μετὰ δέ σφισι πότνια
Ἥϐη &c.

Ad quem locum Scholiastes —— Αντὶ τῦ, ἐν τῷ κεχρυσωμένῳ, ἢ καλῷ τόπῳ. Ιςέον δὲ, ὅτι, ὅταν μὲ ςερεὸν λέγειν βέλῃ, τότε πολύχαλκόν φησιν· ὅταν δὲ, καλὸν, χρυσοῦν λέγει ὀρανόν. *Rob.*

211. Αναφυσιόωντες] Hoc est, *respirantes*; qua de causa, Delphini ad summam aquam emergunt, caputque è mari proferunt. *Plinius* Lib. IX. c. 8. *Cum fame conciti fugientem in vada ima persequuti piscem diutius spiritum continuere, ut arcu emissi ad respirandum emicant*; raptaque præda in aëre vescuntur. Quales duo describuntur hîc ab *Hesiodo*. Clericus.

218. Επεὶ ὀδαμῇ ἐςήρικτο] Quæ notata sunt ad v. 148 huc etiam referenda sunt. Ut imago Persei nullibi niteretur fieri non potest; sed profecto tanta arte coelata fuit, ut nullibi niti videretur. Sic recte Diaconus. Οὕτω γὰρ ὁ τεχνίτης αὐτὸν κατεσκεύασεν, ὥςε δοκεῖν μὴ ἑςάναι ἐπί τινος. *Rob.*

221. Αορ.] Aliàs dicitur ἅρπη ἀδαμαντίνη, *chalybeus gladius*. Quæ vox est à Phœnicia חרבא harbo, aut חרפא *hharpho*, quæ *gladium* sonat. Vide hanc fabulam, apud *Apollodorum* Lib. II. c. 4. *Clericus*.

222. Ως τε νόημ' ἐποτᾶτο] Deos cogitationis celeritatem motu æquare non rarò dicunt Poëtæ, quâ celeritate major nulla

nulla esse potest. Hymni in Apollinem v. 186. ita describitur ejus Numinis ad cœlum iter:

> Ἔνθεν δὲ πρὸς Ὄλυμπον, ἀπὸ χθονός, ὥστε νόημα,
> Εἶσι Διὸς πρὸς δῶμα.

Hinc ad Olympum, à terra, instar cogitationis, it ad Jovis domum. At de αὐτομάτῳ idem dici nequit, sine ipsa illa licentia, quæ statuas per se mobiles hîc nobis peperit; hoc est, sine spe quam conceperat Poëta admirationi fore quidquid elegantibus versiculis exprimeretur, quæ sanè inanis non fuit. *Clericus.*

224. Κίβισις] Quidquid Græculi censeant de origine hujus vocis, derivandam omnino existimo à Radice Phœnicia קבץ *Kabats*, quæ *colligere*, & *adstringere* significat; quod fit ope sacci, aut manticæ, quippe quæ quidquid gestandum est colligit atque adstringit. Cetera Phœniciæ fabulæ clara vestigia, quæ hîc occurrunt, rem propemodum mihi persuadent. *Clericus.*

227. Κεῖτ' Ἄϊδος κυνέη] Hanc etiam induit Minerva (Il. E. v. 845) ut Martem lateret.

> Αὐτὰρ Ἀθήνη
> Δῦν' Ἄϊδος κυνέην, μή μιν ἴδοι ὄβριμος Ἄρης.

De qua Scholiastes. Ἄϊδος κυνέην. Νέφος τι, καὶ ἀορασίαν. Et Hesychius. Νέφος τι σκότους. Et Suidas. Παροιμία πρὸς τοὺς ἐπικρύπτοντας ἑαυτοὺς διά τινων μηχανημάτων. *Rob.*

275. Αἰθομένων δαΐδων] Ita Homerus in Scuto Achilleo,

> Νύμφας δ' ἐκ θαλάμων, δαΐδων ὑπολαμπομενάων,
> Ἠγίνεον ἀνὰ ἄστυ.

Eundem morem memorat Euripides Helen. v. 728.

> Νῦν ἀνανεοῦμαι τὸν σὸν ὑμέναιον πάλιν,
> Καὶ λαμπάδων μεμνήμεθ', ἃς τετραόροις
> Ἵπποις τροχάζων παρέφερον. *Rob.*

281. Κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ] Hic κωμάζειν non significat convivium nocturnum celebrare, sed *canere* & *saltare*; nam hæ significationes sunt vocis primitivæ κῶμος, ut docet *Hesychius*: Κῶμοι, ἀσελγῆ ᾄσματα πορνικά, συμπόσια, ᾠδαί. Κῶμος εἶδος ὀρχήσεως ποιμένος τινός, ἢ μέλη (lege, μέλη) τινός. Unde sic verbum ipsum interpretatur: Κωμάζει, κῶμον ᾄδει. Κωμάζειν, ὀρχεῖσθαι. Sic apud *Pindarum* Olymp. Od. XI, 16. συγκωμάζειν, significat unà *saltare* & *canere*. Clericus.

327. Λυγκῆος γένεθ] Lyngeus pater fuit Abantis, Abas Acrisii, Acrisius Danëes, Danaë mater Persei, Perseus pater Alcæi, Alcæus Amphitryonis, Amphitryon verò Herculis & Iphicli, cujus filius Iolaüs. Tzetzes.

327. Hunc versiculum inter Fragmenta perperam collocatum orandus est Lector ista pagina ut deleat. *Rob.*

331. Γλυκερὸς αἰών] Solet alioquin αἰὼν esse masculi generis. Est, si Græcis credimus, derivandum ab αἰεὶ *semper*, quia *semper* id esse dicitur quod est δι' αἰῶνα, *per* totam *vitam*. Posset tamen derivari nomen, aut certè adverbium à Phœnicia voce חיה *hhajah*, vita, nisi Phœnices etiam חיון *hhajon* dixerint. *Clericus.*

333. Ἄρην ὄντα δικαίους] Minervæ & Martis inimicitiæ à poëtis passim prædicantur. Il. E. Ad hunc deum vulnerandum Minerva Diomedem incitavit. Eidem Il. Φ. in deorum pugna opposita erat, eumque prostravit. Significabant quippe poëtæ repugnantiam inter sapientiam & bellicosum furorem. Sed hic loci mirari possumus, quamobrem Homerus, cùm Il. E. Dione enumeraret mala quæ dii ab hominibus passi fuerant, & præsertim quas ipse Mars ab Aloïdis pœnas sustinuerat, hanc tamen historiam tam præclaram & appositam prætermiserit, perinde ac illam quam infrà v. 359 memorat Hesiodus. *Rob.*

353. Τρηχῖνα] Urbem Thessaliæ non procul à sinu Maliaco, sub Oeta monte. Itaque Hercules ex regionibus Pelio Thessaliæ monti subjectis ad Oetam iter habebat. *Clericus.*

367

367. Λιπὼν ἔναρα βροτόεντα] Cur igitur v. 336. negatur Herculi fas fuisse arma Martis auferre? Nimirum, fabulæ non magis sibi sæpè constant, quàm somnia. Ὅπῃ, ut utar verbis *Platonis* ex Lib. II. de Republica, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. *Quod oportet ante omnia & maximè vituperare, cùm aliàs, tum si quis non rectè mentiatur.* Quo in loco, invehitur Philosophus in *Homerum* & *Hesiodum*. Clericus.

374. Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψήλης] Si alibi jejunus sit & siccus Hesiodus, subjecto suo potius quam ingenio hanc inopiam adscribere debemus, quippe qui in hoc poëmate ornamentis poëticis abundat, & in hac pugna describenda comparationibus ipso Homero haud indignis ad rem illustrandam utitur. *Rob.*

380. Μυρμιδόνων τε πόλις] Phthia Achillis, Myrmidonum postea ad Trojam ducis, patria. Aliæ sunt vicinæ urbes. At absurdum est fingere voce duorum virorum tot tractus personuisse. Poëtica hæc sunt περιττώματα, quæ non ferimus tantùm, sed & miramur, elegantiâ & εὐρυθμίᾳ versuum veluti fascinati. *Clericus.*

384. Ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας] Imitatur *Homerum*, sed pravè; nam *Homerus* Iliados Π, 459. fingit à Jove tales guttas demissas in honorem Sarpedonis filii occisi a Patroclo; hîc verò *Hesiodus* easdem ab eodem Jove delapsas, non à Marte Cygni patre, præsagia facit victoriæ Herculis. *Clericus.*

426. Σώματι κύρσας] Hoc est, ζώῳ. *Guietus.*

426. Ὡς σώματι κύρσας] Σῶμα pecudem, hîc, & quidem vivam, præter morem, significat. *Clericus.*

426. Σώματι] Vivum corpus æquè ac cadaver appellari σῶμα multis exemplis demonstrabunt Lexicographi; quod tamen facile cognoveris ex loco parallelo Homerico. Il. Γ. v. 23.

Ὥστε λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας,
Εὑρὼν ἢ ἔλαφον κεραὸν, ἢ ἄγριον αἶγα,
Πεινάων· μάλα γάρ τε κατεσθίει, εἴπερ ἂν αὐτὸν
Σεύωνται ταχέες τε κύνες, θαλεροί τ' αἰζηοί.

Ad quod Scholiastes. Μεγάλῳ ζώῳ ἐπιτυχὼν· νεκροῦ γάρ φασι σώματος μὴ ἅπτεσθαι λέοντα. *Rob.*

432. Οὐδέ τις αὐτοῦ] Aliæ editiones habent αὐτὸν, sed monente Codice Harleiano restitui αὐτοῦ referendo ad τὸ ἄντα. Hunc versum imitatos esse posterioris ævi scriptores observarunt jam viri docti ad Callimachum, ubi poëta de Cyclopibus, (Hymn. in Dian.)

Τῶ σφέας οὐκ ἐτάλασσαν ἀκηδέες Ὠκεανῖναι
Οὔτ' ἄντην ἰδέειν ——

Hoc quidem præ metu & terrore; sed aliam ob causam, nempe ob splendorem nimium, de Apolline dictum, Apollon. Argonaut. lib. 2. v. 683.

οὐδέ τις ἔτλη
Αντίον αὐγάσσασθαι ἐς ὄμματα καλὰ θεοῖο.

Quod bene observavit præstantissimus Spanhemius. *Rob.*

455. Ὀρεξάμενον ἀπὸ δίφρου] Manum porrigens à curru. *Guietus.*

456. Ἔγχος ὀβριμὸν ἔτραπ'] Si Minerva à corpore Herculis telum à Deo missum potuit avertere, quidni etiam Mars telum hominis in se ipsum declinare potuit? Sed & talia non semel finxit *Homerus*, quæ profectò Criticis veteribus videri debuerunt non tantùm nequaquam vera, sed nequidem ἐτύμοισιν ὁμοῖα, *veris similia*, ut loquitur noster *Hesiodus*. Clericus.

463. Φόβος καὶ Δεῖμος] Aurigæ Martis, ut vidimus ad v. 195. Timor & pavor injecti hostibus eos fugant, faciuntque ut Mars, hoc est, victor eos persequatur. Iidem timentium sibi à victore accelerant fugam, iisque instar aurigarum sunt, ut hoc in loco. Hinc facile προσωποποιΐας ratio intelligitur. *Clericus.*

466. Μακρὸν Ὄλυμπον] In magnum Olympum. *Guietus.*

469. Πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο] Mirum est quî Hercules, occiso genero, ad socerum

rum ausus sit ire, aut certè ivisse à Poëta fingatur. *Clericus.*

474. Ἀνθῶν] Quam Ἀνθείαν antea vocavit Poëta. Itaque malè nonnullæ editiones habent Ἀντῶν. *Clericus.*

480. Ὅστις ἄγοι καὶ τὰ ἑξῆς] Ut initio multa desunt: ita nec finem Poëmatis hîc fuisse crediderim. *Clericus.*

VARIORUM NOTÆ

IN

OPERA ET DIES.

1. DEcem primos versus hujus operis non esse Hesiodi ait Pausanias, eosque deesse in vetustissimo libro plumbeis laminis scripto. *Jos. Scaliger.*

Ibid. Μοῦσαι] Vide *Heinsium* ad v. 11. Quod quidem spectat Eratonis factum, ut in re joculari ac fervente contentione, potuit ille omittere exordium, quod ad rem nihil faciebat, & à contentione initium canendi desumere. Quæ pars etiam τὰ πρῶτα τῶν ἔργων optimè vocari potest, quoniam verè hinc præceptiones suas inchoat *Hesiodus*, post solemnem Jovis & Musarum invocationem. Sed, ut quod res est fatear, me maximè movet *Aristarchi*, *Pausaniæ*, aliorumque auctoritas, facileque adducor, ut credam hoc Procemium esse alicujus rhapsodi, vetustissimi tamen; nam ex suo exordia & epilogos alienis poëmatibus adsuere solebant. Docet hoc *Pindarus* Nemeacorum Od. II. cujus hoc initium.

Ὅθεν περ καὶ Ὁμηρίδαι
Ῥαπτῶν ἐπέων τὰ πολλ' ἀοιδοὶ ἄρχοντες
Διὸς ἐκ προοιμίου.

Unde sanè & Homeridæ, sutilium carminum ut plurimùm Poëtæ, auspicantur à Procemio Jovis. Ubi vide Scholiastem. *Ex schedis Patris.* Clericus.

4. Ῥητοί τ' ἄρρητοί τε] Quamvis emolliatur repetitio, addito puncto ad finem superioris versiculi; attamen non tollitur omnino iteratio. Nec sanè opus est, cùm frequentes sint antiquissimis Poëtis, & præsertim in *Hesiodo*. Vide v. 71. *Clericus.*

5. Βριάει] Βριάω in hoc versu primùm transitivum, deinde absolutum est. *Scaliger.*

9. Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας] Duos hosce versus quin ad Jovem referant uno ore Grammatici, dubium non est. Et maximus Poëta Odysseæ secundo Jovem cum Themide eodem modo conjungit, tamquam ἐπιστατοῦντα τῆς δίκης.

—— Ζηνὸς ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος,
Ἥτ' ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠμὲν λύει, ἠδὲ καθίζει.

Ex quo loco Interpretes notarunt, effigiem illius Deæ ante inchoationem judiciorum & dimissionem, in Ecclesias ferri solere: quo signo vel judicare incipiebant, vel desinebant. Sed jejunam hanc observationem & ambitiosam existimo. Vult enim simpliciter, ut ego quidem arbitror, Poëta, τὴν Θέμιν τῆς δίκης, unà cum Jove, ἐπιστατεῖν, & omnem potestatem τοῦ λύειν καὶ καθίζειν τὰς ἀγορὰς, penes illos esse. Ceterum Hesiodus τὴν τάξιν

τῶν

τὴν βασιλικὴν, id est, τὰ δικαστικὰ, τὰ δικαστήρια, τὰς δίκας, judicia inspectionemque eorum, hoc libro, non Jovi, sed ejus vicariis Dæmonibus tribuit, utpote ἐν τῇ ἀταξίᾳ ὐ παρόντος τοῦ Διὸς, ut alibi disputavimus. Quæ omnia cognoscere eum oportet, qui, cum fructu suo & aliorum, Hesiodi hoc Scriptum interpretabitur. Unde infrà, postquam eos dixit, φυλάσσειν τὰς δίκας, concludit ἔχειν αὐτοὺς τοῦτο γέρας βασιλεῖον. Quam postremam vocem non benè videntur percepisse Eusebius & alii. Porrò, existimo ego, si hæc verba ita scribantur, ut ex tertio casu fiat quintus, posse hos versus commodè ad Persen referri, & ita interpungi:

Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας
Τύνη, ἐγὼ δέ κε, Πέρση, ἐτήτυμα μυθησαίμην.

Est enim elegantissima quædam operis totius προέκθεσις, quæ hîc proponitur. Ita dicebatur antiquissimis usitatum εὐκρινείας καὶ σαφηνείας σχῆμα quoddam, in procemiis. Cohæret id autem cum proximè præcedenti, ubi ad attentionem Perses invitatur. Illa autem verba, Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε, nihil ampliùs designant, quàm quod infrà:

Ω Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.

Sequentia, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας, cur ad Persen referri nequeant non video, cùm totum hoc opus eò spectet, ut περὶ τῶν δικῶν Persen moneat. Qui donis labefactando judices, iniquè cum fratre egerat, &, ut Grammatici loquuntur, δίκαις κατήγαγε τὸν Ἡσίοδον. Huc spectant, cùm alia multa, tum integer locus ille à versu illo, Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος, ad eum usque, cujus initium est, Ῥηΐδίως γὰρ κεν. Præterea, τὸ ἰθύνειν non denotat τάξιν aut potestatem in judicando; verùm cùm Poëta passim hoc opere τὰς εὐθείας δίκας ταῖς σκολιαῖς opponat, mirum non est si ex Archaismo vetere πλεονάζοντας Grammaticus, qui hoc exordium præfixit, δίκῃ ἰθύνειν θέμιστας dixerit, pro δικάζειν δικαίως: quamvis ἰθύνειν plerumque Poëtis sit non aliud quàm πράττειν. *Dan. Heinsius.*

10. Ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ] Est hîc occultior oppositio, inter id quod petit *Hesiodus* à Jove, & id quod se ipse pollicetur facturum; quasi diceret: *Tu quidem jure dirigito judicia*; hoc est, fac ut judices juris rationem habeant in judicando: *ego verò Persæ vera dixero*; id est, nam ad me quod attinet vera quidem Persæ dicere queam, sed non possum facere ut veritatem præferat mendacio, aut justitiam injustitiæ. Nam vox Græca ἐτήτυμος & Latina *verus* utrumque significant, ut notum est. *Clericus.*

11. Οὐκ ἄρα μοῦνον] Sic incipit Hesiodi liber ἔργων καὶ ἡμερῶν. anteriora addititia sunt teste Plutarcho. *Guietus.*

11. Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην.] Secuti Plutarchum & Pausaniam seorsim hæc olim edidimus, magnoque charactere distinximus: quorum alter Sympos. VIII. Probl. 1. Eratonem cùm Hesiodi Ἔργων principium caneret, ab hoc versu inchoasse dicit. Alter Bœotos prœemium ad Musas omisisse, & principium operis τὸ ἐς τὰς ἔριδας statuisse. Hujus verba sunt: Βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες παρειλημμένα δόξῃ λέγουσιν, ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιήσαι οὐδὲν ἢ τὰ ἔργα, καὶ τούτων δὲ τὸ ἐς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι προοίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς ἔριδας λέγοντες. Illius: διὸ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν ᾆσαι τὴν Ἐράτωνα πρὸς τὴν λύραν. ᾄσαντος δὲ τὰ πρῶτα τῶν Ἔργων, Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἐπῄνεσά πως τῷ καιρῷ πρεπόντως ἁρμοσάμενον. Nunc leviter distinximus. *Heinsius.*

12. Νοήσας] *Moschopulus* & *Tzetzes* hîc subintelligendum volunt articulum τὶς, ut series sit: ἐπαινέσειεν ἄν τις νοήσας, *vir intelligens laudaverit*: Neque enim cujusvis est, sicut rectè *Proclus*, secernere contentiones, ut intelligat quid commodi vel incommodi afferre possint. Igitur ὁ νοήσας hîc est ὁ συνετὸς, *prudens*, quâ notione non rarò usurpatur verbum νοέω. Quamobrem nullâ ratione ab *Heinsio* reprehendendi fuerunt Interpretes, cùm præsertim totam suam observationem

H.

H. Stephani Thésauro acceptam referre debeat, ubi & *Phocylidis* versus adducitur malè à *Stephano* intellectus. Sic habent ejus verba:

> Οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκούειν,
> Οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἳ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες.

Indoctus non capit magnam doctrinam, neque enim intelligunt (nempe, eam doctrinam) *qui numquam bona didicerunt.* Sic, in hoc loco *Hesiodi*, νοήσας est *prudens*, seu *qui rei naturam intellexerit.* Hesychius νοῦσι interpretatur συνιοῦσι, & νόημα σύνεσιν. *Ex Patris Schedis.* Clericus.

12. Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Non perceperunt hoc, ut debebant, Græci interpretes: multò minùs verò qui secuti hos sunt Latini. Οἱ νοοῦντες sunt οἱ σοφοὶ, & Poëtis, νοήσας, ὁ σοφός. Sic Phocylides eadem elegantiâ: Οὐδὲν γὰρ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες. Ubi οὐ νοέουσιν, est οὐ σοφοί εἰσιν. Mens est. Duo sunt contentionum genera, quorum alterum laudarit sapiens. *Sapiens*, ὁ νοήσας. Unde νόημα Poëtis toties ἡ σοφία. Hinc illud, οὔτε φυὴν ἐναλίγκιος οὔτε νόημα. Fallitur ergo Proclus, qui τὶς subintelligi notat. Nihil familiarius est Poëtis, quàm articulum negligere, in ejusmodi: quod cùm imitantur Latini, interdum obscuritatem parit. Ita Virgilius:

> —— *numero Deus impare gaudet.*

Vult enim ὁ θεός· quo designatur ille de quo agit: ὁ Ἀΐδης, nimirum. Ita hîc νοήσας, est ὁ σοφὸς, sicut in Theogonia νικήσας est, ὁ νικητής, dissimulatione eadem. Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ καλὸν ἄεθλον Ῥεῖα φέρει. Nihil elegantius. *Heinsius.*

15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης] Nempe, furiis à Diis immissis, aut furiatâ mente acti. Nihil frequentius, apud *Homerum* & *Hesiodum*, quàm homines à Diis in scelera impelli. Vide dicta ad Theog. v.27. & Scut. 80. *Clericus.*

16. Προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ] Hoc est, *statim post homines natos orta est.* ἡ πρεσβύτη παρὰ τὸ πρεσβεύειν, διδάσκειν. *Guietus.*

18. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης] Tres Græci interpretes ne ordinem quidem horum verborum perceperunt, qui illa Γαίης ἐν ῥίζησιν ad Jovem referunt. Antiqui amicitiam ἐν τῇ ἔριδι constituebant, quam ἀγαθὴν Hesiodus dixit. Hæc contentio à veteribus Philosophis φιλία, appellata fuit: quarum alteram mundo καὶ τῷ παντὶ, alteram hominibus tribuebant. Altera est quam ἁρμονίαν τοῦ παντὸς dicebant, quam Hesiodus ἐν γαίης ῥίζησι constituit: altera quam Philosophus lib. Eth.VIII. magis necessariam esse ait, quàm est ἡ δικαιοσύνη, Rebus Publicis. Notat enim ibi, quosdam existimasse τῇ ὁμονοίᾳ τὴν φιλίαν constare, quosdam τῇ ἔριδι. Locus elegantissimus est, & qui adscribi meretur, ubi de amicitia disputat. Διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα· οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν, καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους· ὅθεν τὸν ὅμοιόν φασιν ὡς τὸν ὅμοιον, καὶ κολοιὸν ποτὶ κολοιὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, κεραμεῖς πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι· καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνώτερον ἐπιζητοῦσι καὶ φυσικώτερον. Εὐριπίδης μὲν φάσκων, Ἐρᾶν μὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν, ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν· καὶ Ἡράκλειτος, τὸ ἀντίξουν συμφέρον, καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τούτοις, ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς. τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου ἐφίεσθαι. Interpretibus autem qui verba illa, Γαίης ἐν ῥίζησιν, ad Jovem referunt, non ad τὴν ἔριν, nescio quid in mentem venerit. Sed de his ad ipsos. *Heinsius.*

19. Καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω] Sic interpretes: *& inter homines longè meliorem alteram.* Scaliger.

22. Ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν] In ἀρόμμεναι sunt duo μ, ut producatur ρο, nam aliter esset breve propter ο; sed si esset ω, non opus esset duobus μ. *Scaliger.*

24. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] Ὁ ἄφενος est commune, sed τὸ ἄφενος est Atticismus. *Scaliger.*

25.

25. Κοτέει] Hæc prava invidia eſt, non laudabilis æmulatio. Itaque ad priorem meliùs referretur. Sed ordo à Poëtis, ut à Geometris, non eſt exigendus. *Clericus.*

27. Ω Πέρση, σὺ δὲ] Veteres poſt vocativum ponebant σὺ δὲ. *Scaliger.*

29. Νείκε' ὀπιπεύοντα] Interpretes non ſatis expreſſerunt vim participii ὀπιπτεύοντα, nam ὀπιπεύειν νείκεα non eſt ſimpliciter *lites ſpectare*, ſed curioſè & anxiè conſiderare; ut ii faciunt qui, rebus relictis, ſolas lites attendunt. Sic Iliad. Δ. Τί πτώσσεις, τί δ' ὀπιπτεύεις πολέμοιο γεφύρας; *Quid trepidas, quid anxiè aciei intervalla circumſpicis?* Rurſus Iliad. H. Λάθρη ὀπιπτεύσας, *clam attentè conſiderans.* Ad quæ verba *Euſtathius* docet ὀπιπεύειν eſſe ἐποπτεύειν καὶ ἐπιτηρεῖν, *introſpicere, & obſervare.* Denique Odyſſ. T. ὀπιπτεύσεις γυναῖκας, interpretatur περιέργως βλέπειν, *curiosè intueri.* Vult autem factum eſſe ab ὄπω, ex quo ὀπεύω & per reduplicationem ὀπιπτεύω, unde παρθενοπίπης, curioſus *virginum obſervator.* Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

30. Ὤρη γάρ τ' ὀλίγη] Quamvis, contra Græcorum Interpretum & plerarumque Editionum auctoritatem, nihil temerè mutaverim; tamen, ſi quid mutandum, lubens Aldinam editionem ſequerer, quæ ὥρη, cum ſpiritu aſpero, habet; quam etiam *Heinſius*, in minoris formæ editione, unà cum vulgata Latini verſione, ſequutus eſt. Senſus eſſet longè præſtantior; nempe, ei cui victus in annum domi non fuerit repoſitus, breve tempus eſſe, quod litibus impendat. Sic loquitur *Homerus*, Odyſſ. Λ. Ὤρη μὲν πολέων μύθων, ὥρη δὲ καὶ ὕπνου, *tempus quidem eſt multorum ſermonum, tempus verò & ſomni.* Odyſſ. Ξ. Νῦν δ' ὥρη δόρποιο, *nunc tempus eſt cœnæ.* Ex Schedis paternis. *Clericus.*

33. Νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις] Οὐκ ὅτι πλούσιός τις ὢν ὀφείλει εἶναι φιλόδικος, ἀλλ' ἐκ περιουσίας ἐνδείκνυται πρὸς τὸν Πέρσην, ὅτι μόλις πλούσιος ὢν σχολὴν ἄγειν ὤφειλες εἰς τὸ ἀεὶ δίκας διατρίβειν καὶ ἀγορὰς· νῦν δὲ ἄπορος ὢν πρὸς τοῖς ἔργοις ἂν μάλιστα διάγοις ἀφ' ὧν δυνήσῃ περιποιήσασθαι σαυτῷ βίον. *Proclus. Non quòd dives litigioſus eſſe debeat; ſed à fortiori demonſtrat Perſæ, quod, ſi dives cum fueris, vix debueris litibus & foro vacare, nunc certe, cum pauper ſis, multo magis te in illis operibus occupari decet, unde tibi ipſi victum poſſis comparare.* Rob.

34. Σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν] Non benè venuſtatem hujus formulæ, quæ hîc latet, aſſequuntur magiſtri. Tres enim Græci interpretes, illud δεύτερον per τὸ πάλιν, vel τὸ ἐκ δευτέρου exponunt, quaſi hoc dicat Poëta, Primò hoc feciſti, non facies ſecundò: ſemel feciſti, non facies iterum. Verùm aliud voluit. De quo obiter. Antiqui cum ſtrictè aliquem cogerent, unam conditionem proponebant, cui aſtringebant eum: cùm minùs cogerent, ſed plus permitterent, ſecundam ſtatuebant, uſitata formula, τοῦτο δεύτερον ἔσται: id eſt, ſi primum non placet, licebit & ſecundum. Δεύτερόν ἐστι, nihil aliud eſt quàm ἔξεστι, & potentiam denotat, ſeu licentiam potiùs. Errarunt igitur, primò cum τὸ ἐστι per ſe, hîc, ἀντὶ τοῦ ἔξεστι poni exiſtimarunt: ſecundò τὸ δεύτερον, pro πάλιν acceperunt. Mira venuſtate dictum eſt, σοὶ οὐκέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν, pro, σοὶ οὐκ ἔξεστι τοῦτο ἔτι καὶ πάλιν ποιεῖν τὸ δεύτερον. ordinem non denotat, ſed licentiam. *Heinſius.*

37. Κλῆρον ἐδασσάμεθ'] Patrimonium dividere, aliter herciſcere. vide Feſtum, & quæ ad illum notavi. *Scaliger.*

Ibid. Ἀλλά τε πολλά] Lege: ἀλλὰ τὰ πολλά. *Guietus.*

37. Ἀλλά τε πολλὰ] Omnes Codices habent ἄλλά τε πολλὰ, *alia autem multa*; ſed melior eſt lectio quam Guietus propoſuit, ἀλλὰ τὰ πολλὰ, *ſed plurima. Hæreditatem,* inquit Heſiodus, *diviſimus,* æqualiter ſc. *Tu vero ambitu & donis* τὰ πολλὰ, *majorem partem rapuiſti.*

Πολλοὶ

Πολλοὶ sine articulo, *multi*, οἱ πολλοὶ, comparativo penè sensu, *major pars*, *plurimi*. Rob.

39. Δωροφάγυς] Quòd, cùm, re familiari neglectâ, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publicè exigerent aliquod donum mercedis loco, & privatim à litigantibus munera acciperent. Adi quæ de Dejoce habet *Herodotus* Lib. I. Erant autem aliquando uno in populo plures hujusmodi Reges, ut liquet ex *Homero* Odyss. Θ. vss. 40, & 41. ubi plures Phæacum Reges memorantur. Erant, nimirum, Judices, ac Senatores potiùs quàm Reges. Vide notata ad Theogoniam v. 85. *Clericus*.

39. Δωροφάγυς] Ita penè *Proclus*. Βασιλῆας δὲ νῦν τὺς δικαστὰς, καὶ τὺς ἄρχοντας λέγει· οὕτω γὰρ αὐτὺς ἐκάλυν οἱ πάλαιοι, ὡς Ομηρος·

Ἀλλ' ἤτοι βασιλῆες Ἀχαιῶν εἰσὶ καὶ ἄλλοι.

Qui nunc sunt judices & præfecti eos vocat reges; ita enim eos nominarunt Veteres, ut Homerus.

Sed quidem & alii sunt Achivorum reges.

Sed quod simul notat Vir Cl. ejusmodi judices δωροφάγυς vocari, "quòd, cùm "re familiari neglecta, audiendis ac di"rimendis litibus operam darent, publi"ce exigerent aliquod donum mercedis "loco," id nondum compertum habeo, nec cujus historiæ testimonio innititur scio. Contrarium certe inferri potest ab his quæ de Deioce habet Herodotus lib. I. Πλεῦνος δὲ αἰεὶ γινομένυ τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐὸν, γνὺς ὁ Δηϊόκης εἰς ἑωϋτὸν πᾶν ἀνακείμενον, ὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθάπερ προκατίζων ἐδίκαζε, ὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι· ὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν τ' ἑωϋτῦ ἐξημεληκότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρας δικάζειν. *Quum verò numerus accurrentium semper cresceret, utpote qui intelligerent sententias ex vero terminari, Deioces animadvertens universa in se unum incumbere, neque amplius illic considere, ubi prius præsidens judicabat, volebat, neque omnino se judicaturum amplius dixit; si quidem non è re sua esse, si totum diem, rebus suis neglectis, dirimendis aliorum litibus impenderet.* Si verò dona accepisset Deioces mercedis loco, vana esset de neglectis rebus privatis querela; & si in illis temporibus mos esset, ut dona judicibus publice darentur, haud sanè passus esset Medorum populus tam justum laudatumque virum mercede solita carere. Omnino igitur δωροφάγοι vocantur judices, non quòd munera publice acciperent, sed quòd donis privatim acceptis corrupti justitiam perverterent. *Rob.*

40. Οσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] *Plato* Lib. V. de Republ. hoc præceptum ingerit avidioribus Magistratibus, ut eos coërceat. Sic & III. de Legibus, agens de Regibus Argivorum & Messeniorum, qui rapacitate se & universam Græciam in exitium præcipites dederant: Αρ' ὐκ ἀγνοήσαντες τ' Ησίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον; ὁπόταν ᾖ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιῶδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τ' ἀμέτρυ πλέον ἡγήσατο, ἄμεινον ὂν χείρονος: *Numquid illud ideo accidit, quod ignorarent Hesiodum rectissimè dicere*, dimidium toto *sæpè* præstare? *Quandoquidem damnosum est rem totam accipere, dimidium tantum accipere moderatum est. Moderatum vero immodico & immoderato, tamquam potius pejori, antecellit.* Ex Schedis paternis. *Clericus*.

41. Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ] Duos ἔτια ζῶντας constituit Homerus: τὺς θεὺς, καὶ τὺς τεθνηκότας. Cur ἀσφοδελὸν λειμῶνα mortuis tribuat, multùm olim disputarunt veteres, quamquam frustrà. Nam quòd apud Eustathium legitur hoc fieri, διὰ τὸ πρὸς τὴν σποδὸν ὁμοιόφωνον, & *asphodelon*, dictam, quasi σπόδελον, διὰ τ' τῶν καιομένων νεκρῶν σποδὸν, quid est, nisi miserum Grammaticorum παραπαιόντων delirium? Rectè Ασφοδελὸν λειμῶνα illis tribuit, quòd extra necessitatem vitæ hujus sint, nec cura rei familiaris illis impendeat,

pendeat, ſed victu ſimplicissimo vivant: qualis ἡ μαλάχη ἢ ἀσφόδελος eſt, quibus ante τὸ ἐπιθυμητικὸν homines vivebant, & ſanctiſſimi quique Philoſophorum poſtea, qui illam in vivendo εὐτέλειαν, quam poëtæ βίον ῥηΐστον vocant, ſequebantur. Quò Horatius his verbis reſpexit:

Premant Calenâ falce quibus dedit
Fortuna meſſem: dives & aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce
Diis carus ipſis: quippe ter & quater
Anno reviſens æquor Atlanticum
Impune: me paſcunt olivæ,
Me cichorea, leveſque malvæ.

Hinc mortuis hominibus in tumulo malvam, aſphodelumque ferebant, ne deeſſet illis cibus. Et hoc voluit ſibi Porphyrius in quodam Epigrammate, ubi tumulum his verbis introducit: Νώτῳ μὲν μαλάχην τε καὶ ἀσφόδελον πολύριζον, Κόλπῳ δὲ τὸν δεῖνα ἔχω, id eſt: *Foris quidem malvam aſphodelumque habeo: Intus verò mortuum claudo.* Nam non integros verſus citat Euſtathius, neque ad verbum, quod indicat vox δεῖνα, qua utimur, ut legum conſulti, voce Titii. Hinc Homerus quoties campum eum deſcribit, quem *Aſphodelum* vocat, his plerumque verbis utitur: Τῇ περ ῥηΐστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισι, id eſt, *Ubi facillima vivendi ratio eſt hominibus.* Opponunt autem poëtæ τὸ ῥηΐστα ζῆν vitæ regum & injuſtorum principum plerumque, καὶ τῇ πολυτελείᾳ ἀδίκῳ. Nam τὸ ῥεῖα ζώειν & διάγειν, pro ſimpliciſſima voluptate ponunt, quæ ut longiſſimè ab ἐπιθυμητικῷ ſæculo abeſt: ita maximè ad ἡγεμονικὸν, & priſcam illam vitam accedit. Sic Theocritus de Cyclope ſuo: Οὕτω γοῦν ῥάϊστα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἡμῖν Ὠρχαῖος Πολύφαμος. Heſiodus negat injuſtos judices illos, quid ſit τὸ ῥηΐστα ζῆν ſcire; & per conſequens μαλάχην & ἀσφόδελον ignorare: ex quo tempore Dii vivendi genus, quod ſub ἡγεμονικῷ fuit, ſub ἐπιθυμητικῷ abſcondere cœperunt. Atque hæc cauſa eſt, cur Lucanus vitæ hanc ſimplicicitatem, *Deorum munera* vocet, *nondum intellecta*: eodem planè modo cum Heſiodo noſtro lib. v.

——— o vitæ tuta facultas
Pauperis, anguſtique Lares, & munera nondum
Intellecta Deum! quibus hoc contingere templis
Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
Cæſareâ pulſante manu? ———

Nec aliter intelligendus ille Claudiani locus, qui vivendi facultatem vulgò eſſe negat. I. in Ruffinum:

Hæc mihi paupertas auguſtior. hæc mihi tecta
Culminibus majora tuis, tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatæ ſatiantur murice veſtes,
Heic radiant flores, & prati viva voluptas
Ingenio variata ſuo. fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris: heic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas tibi perſtrepit ædes:
Heic avium cantus, labentis murmura rivi.
Vivitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognoverit uti.
Hæc ſi nota forent, frueremur ſimplice cultu.
Claſſica non fremerent, non ſtridula fraxinus iret,
Non ventus quateret puppes ———

Beatos vocat, quos Homerus μάκαρας, & ῥεῖα ζῶντας. quorum ignotam eſſe ait vitam,

tam, ſicut Heſiodus κεκρύφθαι τὸν βίον. Quales nec ii ſunt qui ex judiciis vivunt, nec ii qui ex bello, ſed nec ii qui ex navigatione, id eſt, *Mercatura*; quibus omnibus poëtæ opponunt τὸ ῥεῖα ζῆν, & τὸ εὐτελὲς, quod ex ἀσφοδέλῳ, & μαλάχῃ percipitur. Quæ vita maximè ad illam, quæ ſub ἡγεμονικῷ fuit, accedit. Fuit enim hæc opinio eorum, πᾶν τὸ σύμφυτον ἀγαθὸν, πᾶν δὲ τὸ ἐπίκτητον κακὸν εἶναι. *Heinſius.*

41. Ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ] *Plutarchus* in Convivio ſeptem ſapientum: ἀγαθὴ μὲν ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δὲ ὁ ἀνθέρικος: *bona eſt ad edendum malva & dulcis anthericus*; hoc eſt, ſcapus aſphodeli. Frugalitatem hoc verſu commendari idem Scriptor docet; nam poſtquàm egit de Epimenidis, eo victu utentis, diæta, *Heſiodi*que verſum protulit, ſubjicit: οἴει γὰρ τὸν Ἡσίοδον ἐννοῆσαι τι τοιοῦτον, οὐκ ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ, καὶ πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖν ἡμᾶς; *Exiſtimas verò tale quid Heſiodo in mentem veniſſe, ac non potiùs eum, ut eſt aſſiduus parſimoniæ laudator, ad cibos viliſſimos nos, quippe dulciſſimi qui ſint, voluiſſe adhortari?* Tum verba allata ſubjicit. Ceterùm quæ de Diis, facilè viventibus, & defunctis, qui in Elyſiis campis malva & aſphodelo veſci finguntur, hoc loco, affert *Heinſius*, ſunt ἀπροσδιόνυσα; præſertim cùm numquam is cibus Deorum fuiſſe dicatur. *Ex Schedis paternis.* De Aſphodelo egerat *Heſiodus* in alio Opere, in quo *in Sylvis naſci* dixerat, ut docet *Plinius* Lib. XXII. c. 22. ubi & *Alimon* malè cum eo confundi oſtendit; qua de re vide & *Claud. Salmaſium* Exercit. Plinian. Cap. XI. p. 122. Ed. Ultrajectinæ. *Clericus.*

41. Ἀσφοδέλῳ μέγα ὄνειαρ] Apparet ex hoc veteres ex Aſphodelo comediſſe. *Scaliger.*

42. Θεοὶ] Tribuit hîc *Heſiodus* omnibus Diis, quod ſexto abhinc verſu ſoli Jovi acceptum refert; quòd non raro unius factum, ad omnes ejuſdem generis, vel ordinis referamus. *Ex paternis ſchedis.* Clericus.

43. Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο, Ὥστε σε κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν] Venuſtiſſimo idiomate οἱ εἰς ἐνιαυτὸν ἔχοντες dicuntur οἱ πλούσιοι, quibus opponebantur οἱ εἰς ἡμέραν ἔχοντες. Herodotus Clione: Οὐ γάρ τοι μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. *Heinſius.*

43. Ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο] Ἐργασίαν φησὶν οὐ γεωργικὴν, οὐδ' ἑτέραν τέχνην τινὰ, οὐ γὰρ ἦσαν, ἀλλὰ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν. *Tzetzes.* *Per* ἐργασίαν *intelligit non agriculturam, aliamve quamvis artem, illæ enim nondum inventæ erant,* (ante ſc. illa tempora quibus Jupiter vitam abſconderat) *ſed collectionem frugum* (ſponte naſcentium.) Poëta enim loquitur de aurea ætate, de qua infrà dicit,

Καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε, καὶ ἄφθονον. *Rob.*

45. Πηδάλιον] Gubernaculum, hoc eſt, non cures neque navigationem, neque agriculturam. *Scaliger.*

45. Ὑπὲρ καπνοῦ] Ne corrumpatur, putreſcat. πηδάλιον eſt gubernaculum. *Guietus.*

45. Πηδάλιον ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο] Hoc eſt, uno die piſcatus tantam piſcium copiam caperes, ut diu quieſcere poſſes, atque interea clavum ad focum ſuſpendere. Vide v. 629. De hiſce in Theogonia, v. 440. *Clericus.*

47. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Ope Pandoræ, de qua in Introductione noſtra. Quomodo à Fortuna cœperit κεκρύφθαι ὁ βίος, etiam Philoſophi oſtendunt: ut meritò Antoninus, Imperator & Philoſophus, τὴν τύχην in vita humana ἀτέκμαρτον dixerit, rem imperveſtigabilem quæ veluti nubem quamdam & caliginem, reliquis rebus humanis induxit: ut impoſſibile ſit hominem ad finem in re Oeconomica & reliquis, ad quæ virtutis operâ pervenitur, pertingere inoffenſo gradu. Τίς, dicunt

dicunt Platonici, οὕτω ταχὺς καὶ ἀσφαλὴς ὁδοιπόρων, ὡς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζων χαράδρᾳ ἀφανεῖ, ἢ χάρακι ἀδήλῳ, ἢ κρημνῷ, ἢ τάφρῳ; τίς δὲ οὕτω κυβερνήτης ἀγαθὸς καὶ εὔστοχος, ὡς ἀπείρατος διελθεῖν ἄνευ κλύδωνος καὶ ζάλης, καὶ πνευμάτων ἐμβολῆς, καὶ ἀέρος τεταραγμένου; Itaque concludunt: virtutem quidem per se certam esse, sed in lubrica & incerta materie versari, causâ sceleſtæ illius veneficæ, quam cum ebria anu conferunt: est enim revera χρῆμα τυφλὸν, καὶ ἀστάθμητον, & κάλυμμά τι καὶ κρύψις τῆς εὐποιίας, quæ totam vitam possidet, ac ne quidem nobis, qui minima speramus, certi quid relinquit. In Academiis sæpè, more Græcorum, πείθων καὶ πώγων sufficiunt; præclara contrà ingenia, & quos nihil pejus habet, quàm quod quicquam Fortunæ debere coguntur, per omnem vitam τῇ βελτίστῃ πενίᾳ προσφιλοῦσιν. *Heinsius.*

48. Ἐξαπάτησε Προμηθέως] Vide Theogoniam v.521, *& seqq.* & quæ illic notata. *Clericus.*

52. Τερπικέραυνον] Nonnulli, teste Moschopulo, hanc vocem expoſuerunt *torquentem fulmen*, five *hostes fulmine subvertentem*, facta metathesi τοῦ ε in τῷ τρέπειν. Sed perperam. *Rob.*

56. Πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν] Multùm sæpenumero errarunt viri magni, quòd in Græcorum Poëtarum scriptis non distinguerent epitheta quæ κατὰ πάρελκον ponuntur, ab iis quæ δέοντως, & ex sensu pendent. Nec propterea à summis hujus ævi viris Homerus reprehendi debuerat, quòd Achillem lachrymantem πόδας ὠκὺν fecit. Est enim illud πλεονάζον, & quòd Achillem comitatur κατὰ παρολκὴν, non ἐκ δέοντος. Sic, ne longè exempla petamus, Poëta Iliad. III. Menelai manum παχεῖαν dixit ἐκ δέοντος: in Odyssea Penelopes κατὰ πάρελκον, & ut antiqui loquebantur, κατὰ ἀκυρολεξίαν. Eodem modo noster in Clypeo ἄνδρας ἀλφηστὰς, κατὰ παρολκήν. Ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν Ανδράσι τ' ἀλφηστῇσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ. Hoc loco ἐκ δέοντος. Ita ut ex hac voce magna pars Mythologiæ hujus pendeat, quam nos libro singulari primi eruimus. Dedit, inquit, Pandoram, maximum obstaculum iis hominibus, qui circa investigationem rerum necessariarum versantur. *Heinsius.*

56. Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα] Idem penè de Paride sæpiùs Homerus. Il. Γ. 50 &c.

Πατρί τε σῷ μέγα πῆμα, πόληΐ τε, παντί τε δήμῳ,
Δυσμενέσιν μὲν χάρμα, κατηφείην δέ σοι αὐτῷ.

Et rursus Z. 283.

Μέγα γάρ μιν Ὀλύμπιος ἔτρεφε πῆμα
Τρωσί τε, καὶ Πριάμῳ μεγαλήτορι, τοῖό τε παισίν. *Rob.*

58. Ἀμφαγαπῶντες] *Vehementer amantes.* Ita verto, non ut aliqui interpretes, simpliciter, *amplectentes.* Hesychius tamen Ἀμφαγαπῶντες, Ἀσπαζόμενοι. Languidius dictum de Pandora, quam omnes Dii amabilem effinxerant. Et Moschopulus, Περιθάλποντες, περισσῶς ἀγαπῶντες τὸ ἑὸν κακόν. *Rob.*

59. Ἐκ δ' ἐγέλασσε] *Moschopulus* interpretatur de effuso risu; nam irascitur quidem contemtus, sed ridet, si sciat se facilè ultionem sumturum. *Tzetzes* vult esse *subridere.* Sic sanè *Virgilius* Mezentium indignantem inducit Æneid.XI. *Ad quem subridens, mistâ Mezentius irâ.* Utroque modo verbum ἐκγελᾷν interpretatur *Eustathius* apud *Homerum*, τὸ ἐξ ἐπιπολῆς γελᾷν, ἢ τὸ προφανῶς γελᾷν. *Ex schedis paternis.* Clericus.

59. Ἐκ δ' ἐγέλασσε] Origenes hunc versum citans pro ἐγέλασσε habet ἐτέλεσσε quam nonnulli meliorem esse lectionem existimant, utpote convenientiorem Jovi tunc temporis irascenti -- Τὸν δὲ χολωσάμενος. Sed venustior est sententia Scholiastæ, Θυμοῦται μὲν περιφρονούμενος, γελᾷ δὲ πάλιν τῇ ἐλπίδι τῆς τιμωρίας. *Irascitur quidem contemptui habitus, ridet verò si ultionem speraverit.* Sæpiſſime quidem risus cum contrariis affectibus conjungitur;

tur; in cujus exemplum apte satis Mezentium Virgilianum adducit Clericus,

Ad quem subridens mista Mezentius ira.

Homerus etiam Andromachen inducit Il. Ζ. δακρυόεν γελάσασαν. De impiis hominibus dicunt S. Scripturæ, quod, *sedens in cœlis ridebit, Deus subsannabit eos.* Et Miltonus nostras de Angelis rebellibus.

Mighty father, thou thy foes
Justly hast in derision, and secure
Laugh'st at their vain designs, and tumults vain.

His rationibus inductus τὸ ἐγέλασσε veram esse lectionem censeo. Venustior certe est, eique omnes Codices patrocinantur. Alios etiam Hesiodi versus haud satis accurate citavit Origenes, labenti forsan memoriæ confisus, unde licet conjicere in hunc etiam versum errorem irrepsisse. *Rob.*

62. Ἀθανάταις δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐίσκειν] Ita Homerus de Helena Il. Γ.

Αἰνῶς δ' ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν. *Rob.*

65. Καὶ χάριν ἀμφιχέαι] Pulchritudo Veneris esse donum dicitur à Poëtis. Il. Γ. 54 &c.

Οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης,
Ἥ τε κόμη, τό τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης.

Et Il. Ξ. 215 &c. in Veneris cingulo istiusmodi oblectamenta inclusa esse dicuntur.

—— Ἔνθα δέ οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο·
Ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς,
Πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων. *Rob.*

75. Ὧραι καλλίκομοι στέφον] Ita Venerem inducit Homerus ab Horis ornatam,

Τὴν δὲ χρυσάμπυκες Ὧραι
Δέξαντ' ἀσπασίως, περὶ δ' ἄμβροτα εἵματα ἕσσαν.
Κρατὶ δ' ἐπ' ἀθανάτῳ στεφάνην εὔτυκτον ἔθηκαν,
Καλὴν, χρυσείην· ἐν δὲ τρητοῖσι λοβοῖσιν
Ἄνθεμ' ὀρειχάλκου, χρυσοῖό τε τιμήεντος·
Δειρῇ δ' ἀμφ' ἁπαλῇ, καὶ στήθεσιν ἀργυφέοισιν
Ὅρμοισι χρυσέοισιν ἐκόσμεον, οἷσι περ αὐταὶ
Ὧραι ἐκοσμήθην χρυσάμπυκες, ὁππότ' ἴοιεν
Ἐς χορὸν ἱμερόεντα θεῶν, καὶ δώματα πατρός.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ πάντα περὶ χροῒ κόσμον ἔθηκαν
Ἦγον ἐς ἀθανάτους. Hymn. in Vener. *Rob.*

89. Ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε] Ἔστι ὅμοιον τῷ τοῦ Ὁμήρου· Ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. Affinis est sententiæ illi Homericæ, *Rem jam factam vel stultus animadverterit. Proclus.*

92. Αἵ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν] Codices Bodleiani 7mus & 60mus, Codex Coislinianus, Origenes, & Scholiastæ veteres legunt κῆρας, quam tamen veram esse lectionem non existimo, quoniam versus qui infrà sequitur,

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.

Ad ipsum hoc γῆρας ἔδωκαν manifestissime respicit. Præterea, per τὸ γῆρας longe elegantior sensus efficitur. Morbi afferunt *mortem*, tritissima est observatio. Figurata magis & arguta est sententia, quæ dicit, *Morbi afferunt Senectutem*, imbecillitatem nempe & incommoda Senectutis. Idem infrà dicitur Hesiodus de mala uxore quod hîc de morbis,

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον
Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὕει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν.

Porro, per τὸ γῆρας distinguuntur infelices posteriorum sæculorum homines ab iis qui in aurea illa ætate vixerunt. De illis enim dicitur infra 112 &c.

Ὥς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀϊζύος· οὐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν. *Rob.*

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι] Falluntur, qui, ut hinc interpretationem suam allegoricam confirment, τὸ γυνὴ, συλληπτικῶς accipere videntur, & ad universum mulierum genus referunt; cùm simpliciter

ἀντο-

ἀντονομαστικῶς ponatur: nihil enim hîc plus est, quàm Πανδώρα in præcedentibus. *Heinsius.*

96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Frustrà fuerunt viri docti, qui hujus loquutionis rationem alibi quæsiverunt, quàm in Lingua Phœnicia. Hoc voluit *Hesiodus*, in interiore parte pyxidis, quæ aperta quidem, sed fracta non erat; ita ut, operculo iterum imposito, nihil ex ea posset per rimam elabi; in interiore, inquam, parte pyxidis, remansisse spem. Vocavit autem interiorem eam partem δόμους, ut Phœnices vocabant בית *beth*, seu *domum*, interiora cujusvis vasis, unde מבית *mibbeth* significat *intrinsecus*. Antiquissimi Græci, & Bœoti præsertim, multa habebant Phœniciis similia, ut passim ad Theogoniam ostendimus; quod dudum doctissimi viri animadverterunt. *Clericus.*

96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Non potuit concoquere Seleucus antiquus magister, qui à Proclo citatur, πίθον ab Hesiodo δόμον vocari: rescripsit igitur ἐν ἀῤῥήκτοισι πίθοισι. Sed loquendi rationem non intellexit. Locum, in quo ante nuptiarum tempus puellæ solent παρθενεύεσθαι, δόμον & οἶκον Hesiodus vocavit, quod & infrà ostendimus. Homerus μυχὸν δόμου & μυχὸν θαλάμου posuit, pro δόμῳ & θαλάμῳ, idem enim illis est δόμος & θάλαμος: quia pats intima erat. Eustathius ad Odyss. Γ. Ὅτι αἴθουσαν ὡς ἐν Ἰλιάδι, οὕτω καὶ ὧδε λέγει τὴν ἐξωτάτω ἐν μεγάροις οἴκησιν, τὴν εὐθὺς μετὰ τὴν αὐλὴν ὥσπερ τὸν ἐνδοτάτω θάλαμον, καὶ μυχὸν παρὰ δόμου. Hesi. infrà: Ἥ τε δόμων ἔντοσθεν φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνῃ Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης, de virgine. Omnes autem virtutes & affectiones τὰς μάλιστα καθαρευούσας Poetæ virgines faciunt. Atque hæc causa est cur Hesiodus, reliquis omnibus malis à vase volantibus, solum Spem dicat tamquam καθαρεύουσαν, μίμνειν ἐν δόμοισι. Elegantissima loquendi ratio: quæ ab eo quod sequitur satis confirmatur, οὐδὲ θύραζε Ἐξέπτη. *Heinsius.*

97. Πίθου ὑπὸ χείλεσιν] Πίθου ὑπὸ χείλεσιν, & ἔνδον, idem est: nam ὑποχειλὲς minùs est quàm ἐπιχειλὲς, quod tamen τῷ πεπληρωμένῳ opponitur, cùm ad ipsum vas refertur. Et ἐπιχειλὲς mensura quædam erat non plena: quò allusit Comicus Ἱππ. Ὃς ἐποίησε τὴν πόλιν ἡμῶν μεστὴν, εὑρὼν ἐπιχειλῆ. Hesychius ἐπιχειλὲς, τὸ ἐλλιπές. Sicut autem illa quæ ἐν θαλάμῳ sunt, longissimè à foribus absunt; sic τὰ ὑπὸ χείλεσιν ὄντα, longissimè à vasis orificio. *Heinsius.*

99. Αἰγιόχου βουλῇσι] Mirum est quod hîc nobis accidit. Liberè κατὰ τὸν Ἀρίσταρχον versum hunc inducendum judicaveramus. Hanc sententiam nostram Plutarchi calculo confirmari deprehendimus; qui in consolatione ad Apollonium, ubi totum hunc locum adducit, solum hunc versum prætermittit, vel ut νοθεύοντα, vel ut ignotum omnino tum temporis. *Heinsius.*

113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος] In quibusdam Siculi Diodori exemplaribus uno versu auctior hic locus legitur, hoc modo:

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, καὶ ἀπήμονες. οὐδὲ μάλιστα
Γῆρας ἐπὴν ———

Suprà,

Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Νόσφιν, ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων. αἵτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν. *Heinsius.*

115. Τέρπον τ' ἐν θαλίῃσι] Græci sæpenumerò totam τὴν ἀθανασίαν voce θαλίας designant, quod Latini *Divum epulas* dicunt. Theocritus, Ἔνθα σὺν ἄλλοισιν θαλίας ἄγει οὐρανίδῃσι. Quod cùm exprimit Maro, *epulis divûm accumbere*, dicit, sicut Theocritus θαλίας ἄγειν. *Tu das epulis accumbere Divûm.* Hæc causa est, non quam reddunt interpretes. *Heinsius.*

122. Τοὶ μὲν δαίμονες] Apud Platonem, omnes

omnes hi verſus aliter in Cratylo concipiuntur. hoc, nimirum, modo:

Αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ' ἐκάλυψεν,
Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται,
Ἐσθλοὶ ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Ariſtides apud Photium, Platonem ſequitur: qui conſulendus. *Heinſius.*

125. Ἥρα ἑσσάμενοι] Neſcio quid impulerit veteres Grammaticos, cur hunc locum omnes περὶ Ἡρώων adducerent, qui ab Heſiodo περὶ Δαιμόνων uſurpatur, & tantâ quidem confidentiâ, ut ex eo etymologiam ejus vocis deducant. Interpres Homeri: Ἥρωας δέ φασι κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς· ἢ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ὥς φησιν Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ τῶν Ἡμέραις, Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν. Eodem modo Etymologus. Et Euſtathius, poſtquam probavit ἀπὸ τῆς ἀρετῆς Heroas dici, addit &, ἀπὸ τοῦ ἀέρος. Quod probat partim ex Porphyrio, partim ex Heſiodo. Verba ejus ſunt, Iliad. A. Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος. ὡς δηλοῦται καὶ ἔν τινι τῶν παρὰ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων (erant autem epigrammata ea, quæ ex Ariſtotelis Peplo deſumpſerat ille) ἐν ᾧ κεῖται τό, Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται. πνεῦμα δ' ἀὴρ ὅδ' ἔχει (Fortaſſe Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται τῇδε, πνεῦμ' ἔχει ἀήρ.) φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος, Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Neceſſe eſſet igitur eoſdem eſſe Heroas & Δαίμονας, quod falſiſſimum eſt in Heſiodo. Qui καθαρῶς καὶ διωρισμένως, ut notant veteres, omnium primus τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη ἐξέθηκε, niſi grammaticos lapſos eſſe, quod non inſolentes faciunt, hac quidem in re malimus: cùm alter ex altero falſum adducere, quàm Heſiodum conſulere maluerit. *Heinſius.*

Ibid. —— πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν Πλουτοδόται] Poſtquàm Jupiter reliquique Dii deſierunt eſſe ἑάων δωτῆρες, & πλουτοδόται, vicem eorum ſubierunt οἱ Δαίμονες. Poſtquam Jupiter in terris τῆς δίκης ἐπιστατεῖν deſiit, id munus ad ejus vicarios rediit τοὺς Δαίμονας, qui res forenſes inſpicere cœperunt, quod βασιλήϊον ab Heſiodo dicitur. Commodè autem duo hæc munera adſcribit τοῖς Δαίμοσιν. Quia circa duo hæc totius ferè operis ſubjectum vertitur. Ceterùm πλουτοδόται dicuntur οἱ τῆς γεωργίας ἐπιστάται. Apparent in Heſiodo paſſim veteris ſimplicitatis veſtigia, in verbis non minùs quàm in rebus. Eſt enim propriè πλοῦτος ἡ ἐπικαρπία, ſeminum in terra abſconditorum felix ubertas. Heſychius: Πλοῦτος, ἡ ἐκ τῶν σπερμάτων ἐπικαρπία, καὶ ἡ πανσπερμία, ſicut apud Latinos Opes. Ops enim Terra mater eſt. Inopes ſunt οἱ ἀθάπτοι, & οἱ ἄποροι. Hinc πλουτοδόται dicti ſunt Dii, qui τὴν ἐπικαρπίαν promoverent, & quocumque modo terræ præeſſent. In ſacris non aliter accipiebatur. Sic ἐν τοῖς Λεναϊκοῖς, ubi ὁ δᾳδοῦχος geſtans facem clamabat ΚΑΛΕΙΤΕ ΘΕΟΝ: id qui audiebant, reſpondebant ΣΕΜΕΛΗΙ' ΙΑΚΧΕ ΠΛΟΥΤΟΔΟΤΑ. Πλοῦτον enim id dicebant quod in cornu copiæ continebatur: & τὸ κανοῦν, id eſt, caniſtrum in quo ſacra hordea erant, εὔπλουτον vocabant. Heſych. εὔπλουτον κανοῦν, εὖ ἔχον πλοῦτον. Ipſa autem hordea, utpote terræ fructum, ita dicebant, διὰ τὰς, inquit, ἐπ' αὐτῆς οὐλάς. πλοῦτον γὰρ ἔλεγον τὴν ἐκ τῶν κριθῶν καὶ τῶν πυρῶν περιουσίαν. *Heinſius.*

130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] Ἀλλὰ eleganter hoc loco pro ἀλλ' ὅμως ponitur. Inferior quidem hæc ætas, inquit, & deterior ſuperiore erat, ἀλλ' ὅμως οἱ παῖδες, id eſt, quamvis multa erant, quam in ſuperiori deteriora, hoc bonum tamen erat, quòd pueri aliquamdiu ſimpliciter & ſine malo, & ut Philoſophi verbo utar, qui in Rhetoricis de hac ætate ita loquitur, εὐήθως educabantur, apud matres ſuas. Jam quomodo intelligendus ſit hic locus dicendum, quia à Græcis interpretibus id prætermiſſum. Sicut puellæ ad nuptias uſque, ita filioli, ut ab improbitate abſtinerent omni, εἰς τὴν γυναικωνῖτιν cum matribus ſuis & ſororibus ablegabantur. Quò id diutiùs fiebat, eo ſimpliciores magiſque malorum ignari, &

& ævi corruptelarum expertes credebantur. Quamquam etiam interdum, qui provectiores ætate erant, quoties locus in cœnaculo deesset, pransum cœnatumque mittebantur. Sic in Gallo Luciani Eucrates filium suum εἰς γυναικωνῖτιδα ablegat. Πάραθι, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ συνδείπνει μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ γυναικωνίτιδι. τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω μετὰ τῆς μητρὸς ἑστιᾶσθαι, ὡς σὺ χώραν ἔχῃς. Quò igitur diutiùs ibi versabantur, eò simpliciores erant. Hesiodus, ut ævi illius εὐήθειαν notet & ἀκακίαν, centum annos in Gynæceo eos egisse dicit. Ἐνὶ οἴκῳ autem est ἐν τῷ θαλάμῳ. ita enim locum illum vocant Poëtæ, qui Homerum sequuntur. Unde Theocritus, virginem innuptam, παρθένον ἐκ θαλάμω dicit, quam τῇ νύμφῃ opponit, ut ad illum notamus. Οἶκον dixit Poëta, ut Vitruvius, cùm de eodem, nimirum, de Gynæceo, loquitur, lib. VI. c. XX. *In his locis introrsus constituuntur œci magni, in quibus matres familiarum cum lanificiis habent sessiones.* Hic mos post Hesiodi tempora corruptus fuit, cùm scelestissimi Eunuchi matronarum œcos invaserunt. Hoc est, de quo tertio de legibus conqueritur Plato: Παρεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς. Hesiodus: τρέφεσθαι παρὰ μητέρι dixit, ut Lucianus μετὰ τῆς μητρὸς ἑστιᾶσθαι. *Heinsius.*

130. Ἀλλ' ἑκατὸν] Omnino fallitur vir doctissimus. Increpat enim Hesiodus mollem istam & effœminatam educationem, quæ, ut ait Quintilianus, *nervos omnes & mentis & corporis frangit.* Sed ignoscendum literatis viris, si remotos sensus exquirentes à scopo interdum abberrant. *Rob.*

137. Κατ' ἤθεα] An? per colonias, oppidatim, pagatim, supple sacra facere. placet. non *ex more*, ut vulgò exponitur. *Guietus.*

137. Κατ' ἤθεα] Omnino κατ' ἤθεα, *oppidatim*, ut Guietus, non *de more*, ut habent Interpretes. Homerus Il. Z. 511.

Ῥίμφα ἑ γοῦνα φέρει μετά τ' ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων.

Et Noster infrà 167.

Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας.
Rob.

143. Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον] Fabula hæcce de viris ænei sæculi à Mosaïca illa antiquorum Gigantum descriptione originem trahere videtur. Gen. 6. 4. *Gigantes erant in terra diebus illis; ac etiam postea, cùm ingrediebantur filii Dei ad filias hominum, quæ liberos pariebant illis; ii sunt potentissimi illi, qui fuerunt jam olim viri celeberrimi.* Eadem penè de Gigantibus istis in Baruci cap. 4. v. 26 &c. leguntur, quæ hîc loci. *Illic fuerant Gigantes illi nominati, qui principio erant permagni, periti rei militaris. Non hos elegit Deus, neque viam scientiæ tradidit eis. Sed perierunt eò quod carerent prudentia, perierunt propter vacuitatem consilii.* Rob.

145. Ἐκ μελιᾶν] Scribendum ἔκ τε μελὲς δεινόν τε, pro ἐκμελές τε δεινόν τε. Hesych. ἐκμελής, ἀνάρμοστος, ἄτακτος, ἄρρυθμος. ἐκμελὴς ἀπὸ τοῦ ἐκ καὶ μέλος, sonus quasi dissonus, absonus. Aliò spectant quæ cecinit Virgilius Æn. VIII.

Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæque tenebant.
Gensque virum truncis & duro robore nata. Guietus.

145. Ἐκ μελιᾶν] Has voces interpretes omnes reddunt, *de fraxinis*, quasi innuisset Poëta hoc genus hominum duræ firmæque texturæ fuisse. Eademne autem generatio & ænea fuit, & fraxinea? Lignea potius ætas vocaretur, si Jupiter ex arboribus homines formasset. Præterea, cùm nunquam significaverit Hesiodus ex qua materia aureæ & argenteæ ætatis homines formati sunt, unde, quæso, in describenda ænea ætate accuratior evasit? Punctis paululum mutatis verus loci sensus erui potest.

Ζεὺς

Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ' ὐκ ἀργύρῳ ὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιᾶν δεινόν τε, καὶ ὄμβειμον, οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἔμελε στονόεντα.

Ἐκ μελιᾶν δεινόν τε, καὶ ὄμβειμον verto, *Hastis terribile & validum.* Τὸ μελιᾶν est Genitivus pluralis Dorice pro τῶν μελιῶν. Μελία autem non solùm pro *fraxino* usurpatur, sed Metaphorice etiam ab Homero, cæterisque poëtis pro *hasta.* Sic Il. B. 542.

Τῷ δ' ἅμ' Ἄβαντες ἕποντο θοοὶ ὄπιθεν κομόωντες,
Αἰχμηταὶ, μεμαῶτες ὀρεκτῇσι μελίῃσι
Θώρηκας ῥήξειν.

Scholiastes ad locum exponit Μελίῃσιν, δόρασιν ἀπὸ μελίας ξύλυ γεινομένοις. Sic in Nostro, Τὸ, ἐκ μελιᾶν δεινὸν, & τὸ, διὰ τῶν μελιῶν, vel τῶς μελίαις δεινὸν, eandem esse significationem existimo. Utraque præpositio ἐκ, & διὰ, ab optimis tum poëtis, tum prosaïcis scriptoribus indiscriminatim usurpatur. Sic Thucydides, Ἐκ τῶν ὅπλων pro διὰ τῶν ὅπλων, *vi armorum.* Obiter notari potest in hujusce conjecturæ confirmationem, Ovidium, qui in quatuor ætatum descriptione ad Hesiodum respexit, æneum sæculum per armorum studium ab aliis distinguere,

Tertia post illas successit ænea proles,
Sævior ingeniis, & ad horrida promptior arma. *Theobaldus.*

150. Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα] A metallo de quo arma fiebant nomen suum traxit hæc ætas; ad quod illustrandum, hunc Herodoti locum adhibere non piget lib. 2. Πέμψαντι οἱ ἐς τὸ χρηστήριον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ἀπεκέχυτο χαλκέυς οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικύρυς. χρόνυ δὲ ὐ πολλῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας κατὰ ληΐην ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον. ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος, τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς ὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον &c. *Rob.*

151. Μέλας δ' ὐκ ἔσκε σίδηρος] Si constarent sibi figmenta Poëtica, hanc progeniem occidisse oporteret, ante tempora Promethei; qui ferri cudendi artem invenisse à Poëtis, magno consensu dicitur. Verùm non tantopere exculta erat ars mentiendi, iis temporibus, ut mendacii partes consentire necesse esset. *Clericus.*

151. Μέλας δ' ὐκ ἔσκε σίδηρος] Existimant nonnulli, ferrum quamvis rarum etiam in æneo sæculo inventum fuisse; ideoque ne fides Hesiodo derogetur, legunt Μέγας δ' ὐκ ἔσκε σίδηρος, sed qua auctoritate, vel sermonis proprietate, nescio. Verisimile est ferrum æneis hominibus incognitum fuisse, cùm Trojanis temporibus adeo rarum fuisse & pretiosum accepimus, ut vel arma ex ære fierent, ut ex innumeris apud Homerum locis patet.

Ferro vinum emerunt Achivi Il. H. 442.

Ἔνθεν δ' ἄρ' οἰνίζοντο καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ
Ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἴθωνι σιδήρῳ.

In illis quidem locis quibus captivi ferrum pretium redemptionis pollicentur, dici potest, ferrum illud ob artem solummodo qua erat elaboratum pretiosum fuisse —— χρυσός τε, πολύκμητός τε σίδηρος. Il. Z. 46. Sed in Il. I. 366. ubi opes suas enumerat Achilles, ferrum etiamsi non artificiose elaboratum, pretiosum fuisse innuit Poëta,

Ἔνθένδε χρυσὸν, καὶ χαλκὸν ἐρυθρὸν,
Ἠδὲ γυναῖκας ἐϋζώνυς, πολιόν τε σίδηρον
Ἄξομαι ——

Hoc verò evidentissime patet Il. Ψ. 827. ubi Achilles discum ferreum etiam à fornace rudem in isto certamine victori insigne præmium proponit, Αὐτὰρ Πηλεΐδης θῆκεν σόλον αὐτοχόωνον &c. Ad vocem αὐτοχόωνον Scholiastes; Ἐκ χεομένης ὕλης εἰκῇ κεχω-

κεχωνευμένον· αὐτοχώνδαλον, οἷον μὴ ἔχοντα κατασκευὴν τερπνὴν, εἴτ' οὖν τεχνικὴν, ἀλλ' ἐκ μόνης χωνείας ἀναληφθέντα. *Rob.*

152. Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν] Non intellexerunt Græci interpretes & cum iis Latini διασολὰς quas Poëta ponit inter λήξεις diversarum ætatum. Quas sine λήξει interiisse dicit, eas ait vel δαμῆναι, vel θανάτῳ καλύπτεσθαι. Quas autem significare vult λῆξιν constituisse ex se, nec interiisse funditus; ait ὑπὸ γῆς καλύψασθαι: quod primæ & secundæ ætati contigit. Tertia ætas contrà, de quibus: Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Αΐδαο Νώνυμοι. Tales διασολαὶ Homero familiares sunt. Sic Iliad. Γ. Ὁππότερος τάδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε, Τὸν δὸς ἀποφθίμενον δῦναι δόμον Ἄϊδος εἴσω. Ubi manifesta fit διασολὴ, non placet tamen frigida illa Grammaticorum. Eustath. τὸ δὲ ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδην, πρὸς διασολὴν εἴρηται τοῦ δίχα φθορᾶς μυθολογουμένων δῦναι εἰς ᾅδου, ὁποῖος ὁ Πειρίθους, καὶ ὁ Θησεὺς, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Sicut igitur ibi Homerus ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδην dixit, πρὸς διασολήν. ita Hesiodus homines ætatis tertiæ, βῆναι εἰς ᾅδου, sed δαμαθέντας ὑπὸ σφετέρῃσι χερσί: secundò νωνύμους. Observatio illa etiam magis necessaria est in Heroum ætate, quam duplicem facit: eorum qui Thebanum bellum gesserunt, & qui Trojanum. Priores interiisse dicit sine λήξει, sicut tertiam: posteriores partim interiisse, partim λῆξιν habuisse, idque ἐν μακάρων νήσοις. Divisio quam malè perceperunt interpretes, ibi est:

> Ἔνθ' ἤτοι τοὺς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε,
> Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων.

Illud enim τοὺς μὲν & τοὺς δὲ eos distinguit qui funditus interierunt, ab iis qui translati in beatorum insulam fuerunt. Qualis apud Homerum Menelaus est, cui prædicit Proteus:

> Σοὶ δ' οὐ θέσφατόν ἐστι διοτρεφὲς, ὦ Μενέλαε,
> Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θανέειν, καὶ πότμον ἐπισπεῖν,
> Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαίης
> Ἀθάνατοι πέμψουσιν ———

Hoc Hesiodi loco decepti fuerunt ii, quos magistri notant insulas beatorum Thebis constituisse. Thebanos Hesiodus sine λήξει, suo scelere, interiisse dicit, nec λῆξιν constituisse. Trojanos partim interiisse, partim λῆξιν constituisse cognominem, id est, Heroïcam; quibus opponuntur οἱ νωνύμως θνήσκοντες. Ex iis maximè excipiebantur illi qui in undis perierant, quorum præcipuus fuit Ajax, cui ne locum quidem in sua νεκυίᾳ concessit Homerus, quòd funditus interiisse existimaretur. Quod & Synesius notavit: Ἐμὲ δὲ ἐν τοῖς δεινοῖς, ὄμνυμί σοι θεὸν ὃν φιλοσοφία πρεσβεύει, τὸ Ὁμηρικὸν ἔθραττεν ἐκεῖνο, μὴ ἄρα ἀληθὲς εἴη, τὸν καθ' ὕδατος θάνατον, ὄλεθρον εἶναι καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. λέγει γάρ ἐστιν ὅπου τῶν ἐπῶν, Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ, τὸν ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀκειβεστάτην ἀπώλειαν εἶναι τιθέμενος. οὐδένα γοῦν ἄλλον ἐξαπολωλέναι φησὶν, ἀλλ' ἕκαστος ἀποθνήσκων, ἄϊδος δ' ἐβεβήκει. ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν δυοῖν νεκυίαιν ὁ μικρὸς Αἴας οὐδαμοῦ τοῦ δράματος εἰσηνήνεκται, ὡς τῆς ψυχῆς οὐκ οὔσης ᾅδου. *Heinsius.*

158. Δικαιότερον] Si ætas illa melior fuit antecedente, sceleratissimam profectò fuisse priorem oportuit: quæ enim scelera de hac non narrantur? Quàm conscelerata fuit Oedipi familia? Quàm mali homines, Troïcis temporibus? Verùm *Homerus* usque adeò laudarat eos, qui ad Trojam bellum gesserant, tamque caros Diis descripserat, quamquam meros latrones, si rem introspiciamus; ut *Hesiodus* deteriores eos superioribus dicere ausus non fuerit. Sic temerariæ priorum ætatum laudes ad posteros transmittuntur, & quos vituperaremus, si de iis sine præjudicio judicaremus, ad cœlum tollimus, quia sunt olim à Majoribus nostris, præ imperitia, laudati. *Clericus.*

158. Δικαιότερον] Haud sanè mortalium optimi Οἱ Ἐπτὰ fuerunt, si Homerum audire fas est. Ille enim Il. Δ. v. 409. Sthenelum Capanei filium ita loquentem inducit,

Κεῖνοι δὲ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο. *Rob.*

162. Τοὺς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ] Intelligit non tantùm τοὺς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις dictos, sed etiam eos qui Ἐπίγονοι dicebantur, id est, τῶν ἑπτὰ τῶν ἐπὶ Θήβαις filios. Utrique Thebas adorti sunt. Diodorus Siculus libro III. Οἱ δὲ τούτων παῖδες Ἐπίγονοι ὀνομασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες, ἔγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας. Æschylus quoque non tantùm Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις tragœdiam, sed etiam Ἐπιγόνους scripsit. Ex ea interpretes Pindari versus περὶ κράσεων adferunt: καθὰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἐπιγόνοις.

Λοιβαὶ Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίου γάμου
Ἥρας τε, τὴν τε δευτέραν κρᾶσιν νέμω.
Τρίτην Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα.

qui corruptissimè ibi scribuntur. Et Androgonus ab Athenæo narratur συνημμερήκειν τοὺς Ἐπιγόνους. *Heinsius.*

163. Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Tametsi rectè Interpretes Græci observarunt μῆλα hîc dici metonymicè omnis generis divitias; tamen vertendum non censuimus *opes*, pro *ovibus*, in translatione verbis usque adeò adstricta; cum nihil vetet *oves* nos in ea interpretari, ut μῆλα in Græcis *Hesiodi* verbis. Hebræi מקנה *mikneh* promiscuè vocant *divitias* & *pecudes*; quia, ut omnibus notum, divitiæ antiquissimis temporibus in pecudibus præsertim erant sitæ. *Clericus.*

167. Ἤθεα] Lucretius quietes vocat. *Scaliger.*

171. Ἐν μακάρων νήσοισι] Etiamsi *Homerus* insulas non memoravit, attamen plerique eum auctorem hujus fabulæ fuisse volunt; inter quos *Strabo*, qui Lib. I. à Poëta *Elysium campum* dictas *beatorum insulas* fuisse contendit. Profert p. 2. celebrem locum ex Odyss. Δ. ubi describuntur campi Elysii. Quibus subjungit: καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς Μαυρουσίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν: *beatorum verò insulæ sunt è regione ultimæ Mauritaniæ ad occasum.* Attamen Elysios campos quærit etiam in continente Hispania, addit enim: καθ' ὃ μέρος συνεχῆ τὸ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτῃ πέρας: *eodemque Hispaniæ occidui fines pertinent.* Verùm hoc posterius copiosiùs prosequitur Lib. III. p.103. & seq. ubi docet Poëtam, cùm sciret multas expeditiones in extremam usque Hispaniam susceptas fuisse, & de fertilitate earum orarum à Phœnicibus aliquid rescivisset, ibi piorum sedes sitas & Elysium campum finxisse. Adsentitur ei *Eustathius*, ad memoratum *Homeri* locum, cujus imitatorem *Hesiodum* hîc esse leberide cæcior viderit. Ita etiam senserat *Plutarchus*, quem vide non procul ab initio vitæ Sertorii. *Hæc ex schedis paternis.* Ceterùm quod habet *Strabo* de Phœnicibus qui fertilitatem Bæticæ *Homero* descripserant, viam ostendit *Sam. Bocharto* inveniendæ rationis, cur campi illi *Elysii* dicti sint. In lingua, nimirum, Phœnicia, עליזים *halizim* dicuntur *gaudentes.* Eum adi Chanaanis Lib. I. c. 34. Non equidem crediderim *Homerum* finxisse esse aliquam beatitudinem post hanc vitam, de qua nemo antè, apud Græcos, quidquam dixisset; sed cùm dudum recepta hæc esset opinio, nec constaret quo rerum naturæ loco collocandi essent beati animi, ex ingenio sedes felicitatis illius in ultima Hispania, aut in Insulis Fortunatis, posuisse. *Clericus.*

171. Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Veteres Critici, totum hoc, παρ' Ὠκεανὸν, interpretati primò omnium videntur ἐν τῷ ἀέρι: postea vocem Ὠκεανὸς ita sumserunt, quasi quæ per se τὸν ἀέρα designaret. Hesych. Ὠκεανὸς ἀὴρ, θάλασσα. Item, Ὠκεανοῖο πόρον, τὸν ἀέρα εἰς ὃν αἱ ψυχαὶ τῶν τελευτώντων ἀποχωροῦσι. Postremò alia. Atque hinc Heroas suos, qui παρ' Ὠκεανὸν constituuntur, *Aëris in latis campis* constituit Maro. At Græci interpretes magno se ἁμαρτήματι traduxerunt, cùm, παρ' Ὠκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸν Ὠκεανὸν, quod & reliqui secuti sunt. Melius multò & prudentiùs Silius, *Ultra Oceanum* reddidit lib. XIII.

Ve-

Verùm ultra Oceanum sacro contermina fonti,
Lethæos latices & sacra oblivia potat.

Quod Græcè esset πέρα τοῦ Ὠκεανοῦ. Ceterùm cur ibi Heroas constituat Hesiodus, ratio hæc est. Oceanum veteres causam aliquam statuebant τῆς ἀδίκου διαίτης, quæ justissima & facillima, καὶ μετὰ δικαιοσύνης, è terra petebatur prius: postea cùm Oceanum πόρου εἵνεκα tentarent, actum de justitia fuit. Atque hæc causa vera est, cur Hesiodus vitam illam, quam Homerus βίον ῥηΐστον vocat, ultra Oceanum esse voluerit, quòd nihil plus commercii cum Oceano & ejus præside Fortuna haberet. Hinc Pindarus, in multis Homeri & Hesiodi interpres, eleganter, ubi περὶ μακάρων & eorum νήσων agit, negat illis πόντιον ὕδωρ περὶ δίαιταν εἶναι. Quem locum in hanc sententiam & Theon adducit. Verba ejus sunt ad illum Arati, ubi Astræa describitur, & de sæculis agitur: Αὕτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. ἑκάστῳ τὰ ἐπιχώρια ἤρκει τε καὶ ἤρκεσε. καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ κενεὸν περὶ δίαιταν. Ubi legendum κενεὰν περὶ δίαιταν ex ipso Pindaro. Opponit κενεὰν δίαιταν Oceani, τῇ ῥηΐστῃ βιοτῇ. Quamvis nobis ipse Arati locus quoque usui esse potest, ubi hunc βίον ῥηΐστον describens Oceanum ab illis sejungit: Αὕτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα, Καὶ βίον οὔπω νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον, Ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα. Sicut ante ἐπιθυμίαν & ἐπιθυμητικὸν, Oceanus ignotus erat, aut semotus: ita Heroum καὶ τῶν μακάρων animæ ultra Oceanum constituuntur, quòd extra ἐπιθυμίαν sint, qua qui carent ῥᾶστα ζώειν dicuntur. Veteres enim, teste Synesio, qui hunc Arati locum ἐν τῷ Περὶ προνοίας eleganter interpretatus est, justitiæ locum esse existimabant σπουδασθείσης γεωργίας, ναυτιλίας δὲ ἀπεσπουδασθείσης. Hesiodus in hoc libro (nam in eo laboramus ut auctorem, præcipueque mentem hujus libri interpretemur) injustitiæ pœnam constituit τὸν Ὠκεανὸν, tamquam necessarium, à quo etiam justos separat: quibus hoc præmium proponit, futurum, ut ne Oceano quidem opus habeant. Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερὲς, οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νίσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Ipse Poëta cur Heroas suos παρ' Ὠκεανὸν constituat, causam satis ostendit, cùm addit, τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν Τρὶς τοῦ ἔτους θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Terræ enim fructum, quem ῥηΐστον βίον vocant, Oceano opponit; sicut Horatius *paratas epulas*, ut alibi ostendimus, *mari & mercaturæ*. Poterat præterea epithetum βαθυδίνης grammaticos in officio continere, & eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerent, quæ nihil præter ostentationem nobis eorum detegunt, ut cùm de Horizonte & aliis. At Homerus, ex quo tam multa nugati sunt, simplicissimè locutus erat, cùm περὶ μακάρων νήσων dixerat. Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας Ὠκεανὸς ἀνίησιν. Duo enim significarat Poëta: primò secutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem ventorum statuunt, pro diversis ejus partibus, sicut Herodotus fluvios τῶν αὐρῶν, id est, vaporum, qui ab aliis νεφέλαι dicuntur: unde Nilus ἀνέφελος à quodam dicitur. Secundò, ostendit situm eorum πρὸς δύσιν esse, quem ubique ex ventis designat: nec enim voce Zephyri ibi Poëta utitur κατὰ τὸ ἐπίθετον, ut magistri loquuntur, & frustrà: vel, quod sæpè facit, ὡς τοῦτον φίλων ἀνέμων μάλιστα, sed ut dixi. Notarunt jam olim etiam veteres Homeri interpretes toto hoc opere τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Ὠκεανὸν Ἡσιόδῳ βλάσφημον εἶναι. Ceteri Poëtæ cùm Hesiodum & Homerum non benè percepissent, ipsum Ὠκεανὸν sedem beatorum statuerunt. Plato in Phædone τὸν Ὠκεανὸν τῷ Ἀχέροντι simpliciter opponit: quod spectasse videntur etiam ii, quos Patriarcha Photius notat scripsisse, τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν Ὠκεανὸν γενέσθαι τῷ Ὀδυσσεῖ, οὐ κατὰ τὴν Σικελίαν. ubi παρὰ Hesiodico modo sumitur. *Heinsius.*

174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ] Hunc locum eleganter expressit Valerius Cato:

Ergo quod Deus atque Heros, cur non minor ætas?
Infelix ego, non illo qui tempore natus,
Quà facilis natura fuit: sors ô mea læva
Nascendi, miserumque genus, & fera libido
Tanta meæ, &c.

Opponit minorem ætatem, id est, τὸ πέμπτον γένος, θεοῖς καὶ ἥρωσι. Deos *ætatem auream* vocat: quia ætas illa τοὺς δαίμονας κατὰ λῆξιν constituit. *Facilem naturam* dixit, τὸν ἄριστον βίον. Legendum autem versu secundo, *Sors ô mea lenta Nascendi.* Ita planè mentem Hesiodi dat. *Heinsius.*

174. Μηκέτ' ἔπειτ'] Priorem hujus voti partem pulchre exprimit Horatius. Sat. 2. Lib. 2.

Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset. Rob.

175. Ἢ ἔπειτα γενέσθαι] Hoc est, post quintam generationem, quasi sequentes meliores sint futuræ. *Guietus.*

176. Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον] Ætas igitur hæc proximè successerat Troïcæ. Quando autem hîc *ætatem* dicimus, intelligimus γένος, hoc est, *prolem* quamdam hominum, non intra triginta, aut triginta quinque annos, natorum, sed per majorem annorum numerum florentium. Ceterùm quid deterius habuerint Hesiodea tempora Troïcis, me nescire fateor. Præsentia, nimirum, dumtaxat mala sentimus, præteritorum obliti. *Clericus.*

176. Νῦν γὰρ δὴ] Τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus est, quæ sumi πλατικῶς à Grammaticis dicuntur: tale est illud Homeri:

——— νῦν μὲν γάρ κεν ἕλοις πόλιν εὐρυάγυιαν.

182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίϊος] Ex his ferrei sæculi notatur infelicitas, in quo permolere alienas uxores vulgatum erat: contrà inter præcipuas felicitatis notas recenset *Hesiodus*, in sequentibus, similitudinem liberorum cum parentibus, v. 235. Quod habet Poëta, quia Veterum ea erat opinio, dissimiles parentibus partus pro non legitimis habendos, ut qui adulterii suspicionem moverent. Res manifesta fit ex hisce *Catulli* versibus, in Juliæ & Mallii Epithalamio:

Torquatus volo parvulus,
Matris è gremio suæ,
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.
Sit suo SIMILIS patri
Mallio & facilè insciis
Noscitetur ab omnibus,
Et PUDICITIAM suæ
Matris indicet ore.

Sic & *Theocritus* in Encomio Ptolemæi:

Ἀστόργου δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόος αἰὲν,
Ῥηΐδιοι δὲ γοναὶ, τέκνα δ' οὔποτ' ἐοικότα πατρί:

Mulieris autem conjugali amore carentis in alieno viro semper est animus. Sed facilis cognitu est soboles, nec liberi umquam sunt similes patri. Ex paternis schedis. *Clericus.*

191. Ὕβριν] Ἀντὶ τοῦ ὑβριστὴν καὶ κακοῦργον ἄνθρωπον. Τοιοῦτον καὶ τὸ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Θησεῖ. Πόλεμον, ἀντὶ τοῦ πολεμικὸν, πολέμιον. *Proc.* Rectè observavit Proclus ὕβριν significare ὑβριστήν. Sed πόλεμον etiam poni pro πολέμιον haud scio an ullis exemplis probari possit. Ista autem fabula Euripidis præter paucos versus penitus interiit. A Latinis quidem interdum ponitur Substantivum pro Adjectivo amplificationis causa. Sic Martialis,

Non vitiosus homo es, Zoile, sed vitium.

Lucretius,

Parvola, pumilio, χαρίτων ἴα, *tota merum Sal.*

Et

Et à Græcis etiam pro Participio, ut à versu sequente patet,

Magna atque immanis, κατάπληξις, *plenaque honoris.*

ubi κατάπληξις idem sonat ac ἡ καταπλήττουσα. *Rob.*

198. Λευκοῖσιν φαρέεσσι] Per candidas vestes sanctimonia & puritas denotantur. Sæpissime in sacris Scripturis hæc figura occurrit. Sic Αποκάλυψ. 4. 4.

Καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἴκοσι καὶ τέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς.

Et 7. 9. Ἴδε, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους, καὶ φυλῶν, καὶ λαῶν, καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκάς.

Et 19. 8. Καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον καθαρὸν, καὶ λαμπρόν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματά ἐστι τῶν ἁγίων. *Rob.*

200. Νέμεσις] Vide dicta ad Theogoniæ v. 223. Hæc est altera illa Nemesis, quæ homines, non secùs ac pudor, ad virtutem incitabat. Proprie est νέμεσις, *justa vituperatio*, quo sensu sæpè, apud *Homerum*, occurrit, ut animadvertit *Eustathius*; cujus vituperationis metu, à delinquendo abstinemus. Ideò cum Pudore conjungitur hîc ab *Hesiodo*. Quare idem Grammaticus observavit ὅτι ἡ Νέμεσις πρὸς τὴν Αἰδῶ ὥς πρός τι λέγεται, Αἰδώς τε γὰρ ἡ διὰ τὴν Νέμεσιν γινομένη ἐπιστροφὴ, Νέμεσις δὲ ἡ μέμψις ἔκ τινος ὃν αἰδέμεθα γινομένη: *Nemesin esse correlatam ad Pudorem; Pudor enim est attentio orta propter Nemesin,* (seu *Castigationem*) *Nemesis verò vituperatio ab aliquo quem reveremur profecta.* Loca *Eustathii* indicabit Index Romanus. Hanc Nemesin, pro more suo, προσωποπεποίηκεν *Hesiodus.* Altera Nemesis fuit Dea Justitiæ præses, quæ peccata plectere putabatur & quam descripsit *Ammianus Marcellinus* Lib. XIV. C. II. ad quem vide Interpretes, ut & ad Act. XXVIII, 4. *Clericus.*

200. Προλιπόντ'] Pro προλιποῦσα Nominativo Duali Fœminino. Figura apud poëtas usitata, ut notavit Scholiastes Sophoclis ad Oedipum Colon. v. 1672. Ἰδόντε καὶ παθοῦσα] ἀντὶ τοῦ ἰδοῦσαι καὶ παθοῦσαι. πολλαχοῦ δὲ τῷ σχήματι χρῆται, ἀντὶ τῶν θηλυκῶν τὰ ἀρσενικὰ τιθείς. καὶ ἐν Ηλέκτρα,

Ω τοῖσιν ἐχθροῖς εὖ βεβηκόσι ποτὲ,
Ψυχῆς ἀφειδήσαντε προὐστήτην φόνου.

Καὶ πάλιν

Ορα, κακῶς πράσσοντε, μὴ μείζω κακὰ
Κτησώμεθα.

Καὶ Ομηρος

Τὼ δὲ βάτην τρήρωσι πελείασιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Καὶ Ἡσίοδος —— Προλιπόντ' ἀνθρώπους.

Porrò, hunc locum videtur respexisse Juvenalis Sat. 6.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu.
. . . .
Paulatim deinde ad Superos Astræa recessit
Hac comite, atque duæ pariter fugêre sorores. Rob.

219. Ορκος] Hîc Ορκος est Numen, quod præesse finxit *Hesiodus* religioni jurisjurandi, & de quo Theogoniæ v. 231. Sed quare injusta judicia comitari, & quidem curriculo, dicitur hoc Numen? Nimirum, ut perjuros judices plectat, quemadmodum ex superioribus & sequentibus liquet. Eodem sensu, Justitia dicitur ἕπεσθαι, sequi populos & urbes de quibus pœnas sumit, v. 222. Vide & *Hieroclem* in 2. v. Pythagoricorum Carminum. Similis fictio adhibetur in insigni Oraculo Pythiæ, quod extat apud *Herodotum* Lib. VI. c. 86. dignumque est quod hîc adscribatur:

Γλαῦκ' Επικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
Ορκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσσασθαι·
Ομνυ. ἐπεὶ θάνατος γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
Αλλ' Ορκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

Glauce

Glauce fili Epicydidis, in præsentia quidem satius sic jurejurando vincere & pecunias prædari. Jura, quandoquidem mors etiam in jurejurando religiosum virum manet. Sed jurisjurandi filius est qui nomine caret, neque ei adsunt manus, neque pedes; celer tamen consequitur, donec universam correptam sobolem perdiderit, & totam domum. Clericus.

219. Τῆς ϑ δίκης ῥόθος] Male verterunt Interpretes, *Justitiæ est fremitus.* Verte, *Justitiæ aspera est semita.* Plutarchum asperas & montosas vias ῥόθυς appellasse notat Scholiastes, ex quo infert, Hesiodum intellexisse, asperam esse & indirectam viam, per quam Justitia à corruptis judicibus trahitur. Τὸν ῥόθον οἱ μὲν ἤκυσαν τὸ ψόφον, ὅθεν καὶ ῥόθιον καλεῖσθαι τὸ κτυπῦν κῦμα, καὶ ῥεῦμα· Πλύταρχος δὲ Βοιωτάζων, [ὕτω γὰρ καλεῖν Βοιωτὺς] τὰς ὀρεινὰς ὁδὺς τὰς ςενὰς, καὶ δυσάντεις ῥόθυς ὀνομάζεσθαί φησιν. Εἰ ἂν τῦτο κρατοίη, λέγοι ἂν ὅτι, τῆς Δίκης ἑλκομένης ὑπὸ τῶν ἐπὶ δώροις τὰς δίκας κρινόντων σκολιῶς, ῥόθος ἐςι· τῦτ᾽ ἔςι, δυσάντης ἡ ὁδὸς καὶ τραχεῖα δι᾽ ἧς ἕλκεται ὑπὸ τῶν δικαςῶν. *Rob.*

227. Τοῖσι τέθηλε πόλις] Cum hisce temporibus immortalitas animi crederetur, mirum est, in recensione pœnarum & præmiorum, alterius vitæ nullam mentionem fieri. Quod & apud *Homerum*, non uno loco videre est. Perpaucos enim in inferis pœnas dare fingit, propter insignia scelera; Elysios verò campos implet non bonis, sed celebribus viris, quales Heroës Troïcorum temporum latrociniis quàm virtutibus clariores. *Clericus.*

229. Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται] Hesiodus voce τεκμαίρεσθαι utitur de Diis, sicut Aristophanes voce ἐπιβυλεύεσθαι. Pluto;

> Ἀτὰρ διὰ τί γε ταῦτα ἐπιβυλεύεται ποιεῖν ἡμᾶς,

Loquitur ibi de Jove Carrio, sicut hîc Hesiodus: quamobrem frustrà non fuerunt antiquorum glossæ, nescio quæ: quæ nos monent, τεκμαίρομαι παρ᾽ Ὁμήρῳ τὸ τελειῶ, παρ᾽ Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βυλεύω: quòd Comicus ἐπιβυλεύεσθαι dixit. Ceterùm, quod notabunt utriusque Poëtæ studiosi, vel ex hoc Homerum apparet Hesiodo nostro priorem, cui τὸ τεκμαίρεσθαι est τὸ τελειῦν: antiqua enim lingua τέκμαρ ita in usu erat. Philosophus Rhetor. I. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρας ταὐτόν ἐςι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν. *Heinsius.*

231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] An μεμηλότες? Sic placet Heinsio & mihi. θαλίης μεμηλότες, οἱ πλύτῳ μεμηλότες, πολέμῳ μεμηλότες, hoc est, πλύσιοι, πολεμικοί. *Guietus.*

235. Τίκτυσιν δὲ γυναῖκες] Hinc petitum Horatianum illud

> *Laudantur simili prole puerperæ.*
>
> Rob.

240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις] Si dicerent Poëtæ urbem dare pœnas, eo quòd viri unius scelera aut pravos mores probet, vel certè ferat, cùm nec probare, nec ferre deberet: nihil esset cur eos de Numinis justitia malè sensisse quereremur. Qui enim probat, aut facilè patitur scelus, haud melior est eo, à quo perpetratur. Sed cùm immeritos dare pœnas peccatorum alienorum volunt, tum verò Deo injustitiam apertè adscribunt. Quamobrem à Philosophis meritò damnantur. Hæc quoque Theologos oportet diligenter ad animum revocare. *Clericus.*

244. οὐδὲ γυναῖκες τίκτυσι] Vide exemplum Gen. XX, 17. Adi & *Callimachum* Hymno in Dianam v. 127. & notata ab Illustriss. Viro *Ezech. Spanhemio.* Clericus.

246. Η ὅγε τεῖχος] In Clerici editione ὅγε τεῖχος mutatur in τόγε τεῖχος, sc. quia ὅγε redundare videatur. Perperam. Nam vox ὅγε ita prolata peculiarem Emphasin habet, & affirmationem quodammodo adauget. Sic noster infrà v. 321.

> Εἰ γάρ τις, καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,
> Η ὅγ᾽ ἀπὸ γλώσσης ληΐσσεται.

Et 732.

Ἑζόμε-

Ἐζόμενος δ᾽ ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς,
Ἤ ὅγε πρὸς τοῖχον πλάτας εὐερκέος αὐλῆς.

Homerus Il. Γ. 409.

Εἰσόκε σ᾽ ἢ ἄλοχον ποιήσεται, ἢ ὅγε δούλην.

Callimachus Hymn. in Bacchum.

Ἔλπομαι, ἢ Αἴγυπτον ἀφίξεται, ἢ ὅγε Κύπρον.

Pariter Latini. Virgil. Georg. 4. v. 254.

Continuò est ægris alius color; horrida vultum
Deformat macies; tum corpora luce carentum
Exportant tectis, & tristia funera ducunt;
Aut Illæ *pedibus connexæ ad limina pendent.*

Horat. Epod. 9.

Terra marique victus hostis Punico
Lugubre mutavit sagum;
Aut Ille *centum nobilem Cretam urbibus*
Ventis iturus non suis.

Et Od. 9. Lib. 1.

Nec dulces amores
Sperne puer, neque Tu *choreas.*

Quem versum optime defendit Celeberrimus Bentleius. "Displicet viro summo Julio Scaligero prænomen *Tu*, hic "intrusum. *Versus*, ait, *coegisse videtur* "*eum ut pronomen interponeret*: Sane "à codicibus Petrensi & Galeano abest "*Tu*; fortasse quòd & Librariis quoque "otiose positum videbatur. Cur igitur "iidem Virgilio ignoscunt, qui eodem "plane modo locutus est Æn. 5. 456.

"*Præcipitemque Daren ardens agit*
"*æquore toto,*
"*Nunc dextra ingeminans ictus,*
"*nunc* Ille *sinistra.*

"Senec. Herc. furen. 1246.

"*Per sancta generis sacra, per jus*
"*nominis*
"*Utrumque nostri, sive me altorem*
"*vocas,*
"*Sive* Tu *parentem.*

Similis est Doctissimi Viri Samuelis Clarkei nota ad Il, Γ. 409. ubi præter exempla à Bentleio prolata citat etiam Odyss. B. 326.

Ἤ τινας ἐκ Πύλου ἄξει ἀμύντορας ἠμαθόεντος,
Ἤ ὅγε καὶ Σπάρτηθεν. *Rob.*

249. Τὴν δὲ δίκην] Hanc litem meam, non ut interpp. *Hanc justitiam.* Sic suprà v. 39. οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι. Sic Tzetzes. Et inferiùs 269: Τὴν δὲ δίκην πόλις. *Guietus.*

252. Τρὶς γὰρ μύριοι] Vide not. ad Theogon. vss. 187, & 215. Invehitur in hunc locum *Clemens Alexandrinus*, in Admonitione ad Gentes; sed ita ut liqueat *Hesiodi* integrum locum ei præ oculis non fuisse. *Clericus.*

253. Φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων] Sextus Empiricus adversus Mathemat. lib. 8. hunc versum citans legit μερόπων ἀνθρώπων; memoriæ forsan lapsu. Omnes enim quos vidi codices habent θνητῶν. *Rob.*

260. Ὄφρ᾽ ἀποτίσῃ Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων] Vide ad v. 240. Si ipsa Justitiæ Dea præses efficit ut *quicquid delirant Reges plectantur Achivi*, quamvis improbent ac vitent vitia ac delicta Regum, ubi erit Justitia? *Clericus.*

265. Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ] Hos duos versus cohærere rectè observavit *Heinsius*; sed in eo peccat quòd βουλὴν pro ἐπιβουλῇ, *insidiis*, accipi debere contendit, quamvis nullâ id auctoritate firmare possit. Rem optimè intellexit *A. Gellius* Lib. IV. c. 5. quamquam ei inequitat vir doctus. In Senario: *malum consilium consultori pessimum est*, vocem *consultor* esse eum qui consilium dat, nemo non videt, ut in hisce Marii verbis, apud *Sallustium* in Bello Jugurthino: *egomet in agmine, in prælio, consultor idem & socius periculi adero.* Ex Patris schedis. *Clericus.*

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Hos septem versus, nimirum, hunc, & sex illum sequentes, teste Proclo, Plutarchus rejiciebat, cui facilè assentior. *Guietus.*

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Particula δὲ ponitur pro καὶ, ut Iliad. Λ.

Ei

Εἰ δὲ σὺ κάρτερός ἐσσι θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ.

Si præstantior es, teque peperit Dea mater; ubi posterius δὲ est pro καὶ. *Ex Patris schedis.* Clericus.

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Malè hunc versum veteres plerique & recentiores acceperunt partim; partim supinè interpretati sunt. Cohæret enim cum præcedente, quem ad hujus intellectum adhibere debuerant. Inter eos est Gellius, ubi de Historia Hetruscorum Aruspicum, ex Annal. maximorum lib. XI. & Verrii Flacci lib. I. agit: nisi quòd illud ambiguum sit, & utroque modo accipi possit. Ceterùm minimè exprimitur istâ interpretatione quod Hesiodus voluit; *Malum consilium consultori pessimum.* ἡ κακὴ βουλὴ, est, ἡ ἐπιβουλή. ὁ βουλεύσας, est, ὁ ἐπιβουλεύσας, hoc est, quod in proximè præcedenti versu fuit ὁ κακὰ τεύχων. Germanum sensum eumdemque planè hi duo versus habent. Posterior à priore divulsus fuit maleque usurpatus. Nam nec τὸ *consultor*, nec τὸ *consulens*, quod alii, vocem βουλεύσαν exprimere potest. Reddendum igitur erat: *Insidiæ insidiatori pessimæ*; vel, *Malum consilium ei qui concepit pessimum.* Heinsius.

267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς] In Hieroglyphicis Ægyptiorum, oculus τὴν δίκην significabat, teste Siculo Diodoro, vel τῆς δίκης τηρητήν. Nec apud Hesiodum aliter: apud quem veteres etiam vocem Διὸς nunquam in hoc libro propriè accipi notarunt, quod valdè ea confirmat, de quibus nos in Introductione disputavimus. Theon Διὸς ὀφθαλμὸν τὸν ἀέρα interpretatus est. Ἡσίοδος, inquit, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός. τὸν ἀέρα οὕτω καλῶν. Sed tales delicias Grammaticis relinquamus. *Heinsius.*

267. Πάντα ἰδὼν Διὸς] Hunc & sex sequentes versus obelo configit Plutarchus quasi injustitiam & impietatem redolentes. Ὁ Πλούταρχος, ait Proclus, τοὺς ἑπτὰ τούτους στίχους ἐκβάλλει ὡς ἀναξίους τοῦ Ἡσιόδου περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων κρίσεως. Sed nequicquam hæc res Plutarchum solicitum habuit, cùm versus 273 ab omni prorsus impietate Poetam absolvat,

Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.

Haud dissimiliter de providentia divina locutus est Psalmista ipse entheus Ps. 73.

Ὡς ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ.
Ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες·
Παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου.
Ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις
Εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν.

Sed postea v. 18. quicquid difficile & incongruum in hac re videatur, id divinæ justitiæ & sapientiæ conciliat Psalmista.

Πλὴν διὰ τὰς δολιότητας ἔθου αὐτοῖς·
Κατέβαλες αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι.
Πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν; *Rob.*

Μητ' ἐμὸς υἱὸς] Ἰστέον ὅτι υἱὸς Ἡσιόδου Μνασέας ἐστί· Φιλόχορος δὲ Στησίχορόν φησι τὸν ἀπὸ Κλυμένης· ἄλλοι δὲ Ἀρχιέπην. *Proc.*

270. Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς &c.] Virum optimum non fuisse *Hesiodum*, si modò dicti hujus sui memor fuerit, intelliget quisquis secum animo reputabit virtutem, in hisce terris, numquam fuisse vitio beatiorem, si omnia expendantur; imò verò semper fuisse gravissimas querelas de infelicitate bonorum. Non satis ergo cautè faciebat, qui virtutem suam pendere volebat ex felicitate, quam in hac vita à Numine exspectaret, & quam perpauci consequuntur. *Clericus.*

273. Ἀλλὰ τάγ' οὔπω] Ut, scilicet, injustus litem vincat. *Guietus.*

274. Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ] Sine dubio Varro ex hoc loco mutuatus est versus istos:

Naturâ hominis omnia sunt paria,
Qui pote plus urget, piscis ut sæpe minutos
Magnus comest, ut aves enecat accipiter. Scaliger.

276.

276. Τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων] *Josephus* Lib. II. contra *Apionem*, p.1070. negat olim fuisse notum *nomen legis*,apud Græcos, eò quòd, apud *Homerum*, non exstaret vox νόμος, sed suppar ei *Hesiodus* ostendit hominem falli, & os sublitum ei fuisse à Græculo quopiam, à quo hoc acceperat argumentum. Verba ejus sunt μηδ' αὐτὸ τοὔνομα πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μάρτυς Ὅμηρος οὐδαμοῦ τῇ ποιήσει αὐτῷ χρησάμενος: *ne nomen quidem* (legis) *olim notum erat apud Græcos. Testis Homerus, qui nusquam in suis poëmatibus eo usus est.* Verùm casu contigit eam vocem non adhiberi ab *Homero*, qui sanè integram Linguam Græcam suis versibus non est complexus: quemadmodum in *Cicerone* desunt voces, quæ in ejusdem ætatis optimis Scriptoribus sæpè leguntur. *Leges* porrò *Jovis* dictæ videntur antiquissimæ consuetudines, quarum auctor, propter vetustatem, ignorabatur. Sic apud *Sophoclem* Antigone v. 455. quæ, spreto Creontis edicto, Polynicen fratrem sepeliverat, quærentem Creontem cur id facere ausa esset, alloquitur v.455. & seqq.

Οὐ γάρ τι μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε,
Οὐδ' ἡ ξύνοικος τῶν κάτω θεῶν Δίκη,
Οἳ τούσδ' ἀνθρώποισιν ὥρισαν νόμους.
Οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ᾠόμην τὰ σὰ
Κηρύγμαθ' ὥστ' ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν
Νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄντ' ὑπερδραμεῖν.
Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς οὐδενὸς
Φρόνημα δείσασ', ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
Δώσειν·

Neque enim Jupiter erat, qui mibi hæc edixerat, neque Justitia, quæ habitat cum Diis inferis; qui hasce leges hominibus præscripserunt. Neque posse tantùm putabam tua edicta, ut non scripta & certa Deorum jura posset mortalis violare. Non enim nunc demùm & heri, sed semper vigent, nec quisquam novit unde edita sint. Horum ego causâ, hominis cujusquam animum timens, non debui apud Deos pœnas dare. Clericus.

281. Ὄλβον δίδοι εὐρύοπα Ζεύς] Ut negari nequit quin interdum ὄλβιοι fuerint, qui justiorem ceteris vitam agebant: sic nemo vereatur affirmare non minùs frequenter homines malos feliciores bonis fuisse. Mala & bona, scilicet, hujus vitæ nec irascentis nec faventis Numinis indicia sunt, cùm promiscuè in quosvis effundantur: quod multis locis Veterum probare liceret, nisi res experientiâ quotidianâ sat liqueret. Itaque Poëtæ nostri pollicitationes & minæ non sunt magni faciendæ. Ad alteram dumtaxat respiciendum vitam,ut monuerunt Philosophi & Poëtæ recentiores. *Clericus.*

281. Ὄλβον δίδοι] Pari ratione Vir Cl. affirmare potest sacrorum etiam scriptorum pollicitationes & minas magni non esse faciendas. Nonne talibus pollicitationibus minisque Scripturæ abundant? Ps.92.

Δίκαιος ὡς φοίνιξ ἀνθήσει,
Ὡσεὶ κέδρος ὁ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται.
Ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι, καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται.

Et Ps.112.

Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον.
Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ,
Γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται.
Δόξα, καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

Ex his omnibus satis liquet, viris bonis hujusce vitæ æque ac futuræ promissionem esse. Hæ autem promissiones,quamvis non ita stricte accipiendæ sunt, ut res ita necessario eventuræ putentur, bonam tamen spem divini favoris afferunt, nec mediocria ad virtutem incitamenta sunt. *Rob.*

288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato & Xenophon hunc versum citantes legunt λείη. Pulchrior certe λείη quàm ὀλίγη, præsertim cum postea dicitur μάλα δ' ἐγγύθι ναίει, & virtutis semitæ τραχύτητα huic ipsi λειότητι opponi videtur. Sed dissentientibus co-

codicibus nihil muto, Hesiodum, qualem invenio, exhibiturus. Fieri certe potuit ut vel memoriæ lapsu ita scripserint Plato & Xenophon, vel etiam, si casu quodam è libris suis literulam o excidisse contigit, ob similitudinem τ͂ λίγυ, & τ͂ λείη, posteriorem hanc vocem legerint. *Rob.*

290. Μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος] A Criticis nonnullis hoc traditur præceptum, ut Poëtæ & Oratores res ipsas, quas describunt, vocum tum sono, tum structura debeant imitari. Ita Dionys. Halicar. περὶ συνθέσεως. cap. 20. Ταῦτα δὲ παρατηροῦντα δεῖ τ͂ ἀγαθὸν ποιητὴν τε καὶ ῥήτορα μιμητικὸν εἶναι τ͂ πραγμάτων, ὑπὲρ ὧν ἂν τοὺς λόγους ἐκφέρῃ, μὴ μόνον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τ͂ ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν. Ο ποιεῖν εἴωθεν ὁ δαιμονιώτατος Ομηρος . . . . . .

Καὶ μὴν Σίσυφον εἰσεῖδον κρατερ᾽ ἄλγε᾽ ἔχοντα,
Λᾶαν βαστάζοντα πελώριον ἀμφοτέρῃσιν.
Ητοι ὁ μὲ σκηριπτόμενος χερσίν τε, ποσίν τε,
Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε ποτὶ λόφον. καὶ τὰ ἑξῆς.

Τὸν δ᾽ ἀπὸ κορυφῆς ἐπιστρέφοντα πάλιν καὶ κατακυλιόμενον πέτρον ὀ τ͂ αὐτὸν ἡρμήνευκε τρόπον, ἀλλ᾽ ἐπιταχύνας καὶ συστρέψας τ͂ σύνθεσιν.

Αὖθις ἔπειτα πέδονδε κυλίνδετο λᾶας ἀναιδής.

Hunc ipsum locum, artificii Homerici specimen, à cultissimi viro ingenii Josepho Addisono prolatum invenio, qui tamen istam observationem nimis temere sibi propriam dicavit, catenus Criticis intactam. Pulcherrima etiam de hac arte præcepta recentiores Critici tradidere. Vida Poetic. lib. 3.

Haud satis est illis utcunque claudere versum,
Et res verborum propria vi reddere claras;
Omnia sed numeris vocum concordibus aptant,
Atque sono quæcunque canunt imitantur, & apta
Verborum facie, & quæsito carminis ore.
Nam diversa opus est veluti dare versibus ora,
Diversosque habitus, ne qualis primus & alter,
Talis & inde alter, vultuque incedat eodem.
Hic melior motuque pedum, & pernicibus alis,
Molle viam tacito lapsu per levia radit.
Ille autem membris ac mole ignavius ingens
Incedit tacito molimine subsidendo.

Hanc autem artem recentiorum Poetarum summus Alexander Popius optime & præcepit & assecutus est in *Arte Critica*, Poemate Angl. sermone conscripto.

Ista autem hac de causa notavi ut ostenderem hanc artem nec Hesiodo nostro ignotam fuisse, quod ex hoc præcipue loco illustrandum duxi, quoniam prælaudatis illis versibus Homericis affinis est.

Τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Αθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ᾽ εἰς ἄκρον ἵκηαι,
Ρηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

In illo versu quo via longa & ardua esse dicitur, tria nomina eandem terminationem habentia, ideoque longiorem vocis pausam facientia, usurpantur —— μακρὸς καὶ ὄρθιος οἶμος. Asperitatem vero viæ describit asperrimis literis coëuntibus, & longiori pausa in versu medio —— καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον. Quum vero facilitatem progressus in cacumine velit describere, diversis numeris utitur, & vocales adeo frequentes, celeremque verborum cursum exhibet, ut quemadmodum loquitur Dionysius, ταῦτα ἐ φύσεώς ἐστιν αὐτοματιζούσης ἔργα, ἀλλὰ τέχνης μιμήσασθαι τὰ γινόμενα πειρωμένης.

Ρηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

Rob.

291. Ικηαι] Cùm veteres hunc locum lau-

laudantes habeant ἵκηται, nec dissentiant Codices, mallem hoc retinere; non enim video cur *via* dici nequeat εἰς ἄκρον ὄρος ἱκνεῖσθαι, *pervenire ad summum montem.* Imò subaudiendum ὁδὸς ostendit sequens fœmininum ἐοῦσαν. *Clericus.*

291. —— ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται] Cum hunc librum aliquot juvenibus nuper explicarem, monebam eos, emendandum, ἵκηαι, quamvis apud Clementem, Philonem, Xenophontem & alios aliter legi non ignorarem: de eodem postea me monuit illustrissimus Scaliger, & doctissimus Meursius. *Heinsius.*

293. Ὃς αὐτὸς πάντας νοήσει] Quomodo νοεῖν apud Hesiodum sumatur, ostendendimus suprà, ad locum illum, τὴν μὲν κεν ἐπαινέσειε νοήσας. Cujus significationis elegantiam si perpendissent interpretes, legendum notassent, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει. Cæterùm αὐτὸς sumitur elegantissimè sicut apud Theocritum in illo, Πολλάκι ταὶ ὄϊες ποτὶ τ' αὔλιον αὐταὶ ἀπῆλθον. Apud Virgil.

Ipsæ lacte domum referunt distenta capellæ
Ubera ——

Ipsæ, id est, *sponte suâ.* ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, est, ὁ κατὰ πάντα αὐτὸς, τουτέστι κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὢν, qui opponitur, τῷ διὰ ἑτέρου τινὸς νουθετήσεως σοφῷ γεγονότι. *Heinsius.*

293. Οὗτος μὲν πανάριστος] Ζήνων μὲν ὁ Στωϊκὸς ἐνήλλαξε τοὺς στίχους, λέγων

Οὗτος μὲν πανάριστος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,

τῇ εὐπαθείᾳ πρωτεῖα διδοὺς, τῇ φρονήσει δὲ τὰ δευτερεῖα. Ἀρίστιππος δὲ, ἀπ' ἐναντίας, ὁ Σωκρατικὸς, ἔλεγε, συμβούλου δεῖσθαι χεῖρον εἶναι τοῦ προσαιτεῖν. *Proc.* Horatius autem (Epist. 17. Lib. 1.) prudentiæ principatum attribuit.

Quamvis, Scæva, satis per te tibi consulis ——

Ad quem locum apposite Dacierus citat Livium Hesiodi verba pene transferentem. "Sæpe ego audivi, milites, eum "primum esse virum, qui ipse consulat "quod in rem sit; secundum, eum qui "bene monenti obediat; qui nec ipse "consulere, nec alteri parere scit, eum "extremi ingenii esse". Huic licet adjicere & illud Sophoclis Antig. v. 731.

Φημ' ἔγωγε πρεσβεύειν πολὺ
Φῦναι τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπιστήμης πλέω.
Εἰ δ' οὖν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτῃ ῥέπειν)
Καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν. *Rob.*

299. Δῖον γένος] Valdè hujus Epitheti prodigi, ut ita loquar, erant Veteres, ut vel ex *Homero* liquet, qui δῖον συβώτην, *divinum subulcum* vocat Odyss. φ. v. 234. Sed & eo abutitur hîc *Hesiodus*, qui non tam magnificè loquitur de patre suo, infrà vss. 633. & 634. *Clericus.*

299. Δῖον γένος] Δῖον γένος τὸν Πέρσην λέγει, ἢ διότι παῖδες Διός τινος ἦσαν, ἢ διότι εἰς τοὺς θεοὺς ἀνέφερον τὸ γένος. εἰς γὰρ Ὀρφέα, καὶ Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον. *Moschop.* Quicunque sensus verbis affigatur, ego certe non intelligo quo pacto versus 633 & 634 nobilitati hujus generis contradicant, nisi probaverit Vir Cl. neminem bona stirpe oriundum pauperem posse devevenire. *Rob.*

300. ——— ὄφρα σε λιμὸς Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δέ] Parodiam hujus loci elegantem Cratinus fecerat;

Ἔσθιε καὶ σῇ γαστρὶ δίδου χάριν, ὄφρα σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, Κοννᾶς δὲ πολυστέφανος νικήσει.

Erat autem Connas ille tibicen, poculis addictus admodum, qui Olympicorum certaminum cùm victor aliquoties declaratus fuisset, pauper admodum, nihil præter κότινον quo Olympici victores coronabantur, reservaverat. Aristophanes Ἱππ. Ὥσπερ Κοννᾶς στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ δ' ἀπολωλώς. *Heinsius.*

305. —— τρύχουσιν ἀεργοί] Pro eo Stobæus, νήποινον ἔδουσι. *Heinsius.*

306. Μέτρια κοσμεῖν] Τὰ ἐν τῷ μέτρῳ ὄντα, ἤγουν τὰ μέτρον ἔχοντα, hoc est, τὰ τῆς ἀρετῆς, τὰ σπουδαῖα, τὰ ἄριστα, ἔξοχα, Pindarus epitaph. Hesiodi: Ἡσιόδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης, hominum præstantissimus, summam habens sapientiam. Μέτρια sunt bona, convenientia. *Guietus.*

306. Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν] Μέτρια ἔργα quæ dicat Hesiodus non perceperunt Interpretes. Ac primum Moschopulus, qui μέτρια reddit σύμμετρα τῇ σῇ δυνάμει: neque Tzetzes, qui σεμνὰ καὶ μὴ ἀπρεπῆ. Multò minùs Latini, qui *mediocria* reddiderunt. Philosophi sæpe μέτριον dicunt, id quod in unaquaque re bona maximum est. Sic & apud Platonem μετρίως λέγειν, ubique est, optimè & verissimè dicere: quod quia observatum non est, & ex eo locus hic dependet. unum & alterum adducemus. Plato Phædone: τοῦτο γὰρ ᾤμην πρὸ τοῦ, παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δὲ ὀστέοις ὀστᾶ, καὶ οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὕστερον πολλὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον, μέγαν. οὕτω τότε ᾤμην. οὐ δοκῶ σοι μετρίως; Ἐμοί γε ἔφη ὁ Κέβης, id est: *Illud certè antea existimabam apud omnes in confesso esse, edendo bibendoque illud fieri. Postquam enim cibis caro carni accesserit, ossibus similiter ossa, atque ita eadem ratione reliquis quæ cum singulis maximè conveniunt, maximeque iis propria sunt, tunc illud quod minimum est, maximum evadere. Ita tum temporis arbitrabar: nonne tibi videor optimè? Omnino, inquit Cebes.*

Ubi cum ex præcedentibus, tum ex Cebetis responso videmus manifestè quid sit μετρίως. Ita μέτριον paulò antè Dialogo eodem: τὴν αὐτὴν ταύτην οἶμαι εἰκόνα δέξαιτ' ἂν ἡ ψυχὴ, πρὸς σῶμα, καί τις λέγων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν μέτριά μοι φαίνοιτο λέγειν, ὡς ἡ ψυχὴ μὲν πολυχρόνιόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον: id est, *Eodem modo ad corpus se habeat anima. Ac si quis eadem de illis diceret, optimè mibi dicere videretur: animam, nimirum, temporis longissimi esse, corpus verò imbecillius minorisque temporis.* Hesiodus postquam exemplum τῶν κηφήνων adduxit, πρὸς ἔργα μέτρια adhortatur fratrem, id est, *labores indefatigatos*: causam addit: ὥς κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί. Porrò τὸ πλήθειν non nisi ex maximis quibuscumque contingit. τὸ μέτρον autem est, τὸ πέρας, *extremus rei terminus.* Theocritus in Epigrammatis victorem quemdam celebrat Demotelem, quem ait μέτριον γεγονέναι ἐν πᾶσι, quod est, *excelluisse in omnibus*, contrà ac existimant Interpretes:

> Δαμοτέλης ὁ χορηγὸς, ὁ τὸν τρίποδ', ὦ Διόνυσε,
> Καὶ σὲ τὸν ἥδιστον θεῶν μακάρων ἀναθεὶς,
> Μέτριος ἦν ἐν πᾶσι. χορῷ δ' ἐκτήσατο νίκην
> Ἀνδρῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ προσῆκον ὁρῶν.

Eodem modo Hesiodus in epitaphio, quod Pindaro adscribitur, μέτρον σοφίης habere dicitur, id est, *multum sapientiæ*, vel, *in sapientia excellere.* Id enim quod optimum est, extra mediocritatem esse non potest, quia aliàs ad vitium deflecteret, & τὸ προσῆκον καὶ τὸ καλὸν transcenderet; ut multis docet in moralibus Philosophus. Μέτριον igitur est τὸ ἔξοχον in omni re præclara. μέτριος erat in omnibus Demoteles, id est, *excellens*: μέτρια ἔργα laudat Hesiodus, id est, τὰ ὡς μάλιστα συνεχῆ, καὶ καλά. Quod Interpretes Græci minimè observarunt, multò minùs alii. *Heinsius.*

311. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος] Nihil planius hujus versûs sententiâ, cùm præsertim toto hoc opere *Hesiodus* fratrem ad laborem hortetur, & ab inertia deterreat. Attamen Veteres ἔργον construxerunt cum οὐδὲν, quod ansam præbuit Socratis accusatoribus accusandi hominem, quasi juvenibus nullam rem, quamvis flagitiosam, prohiberet. Quod videre est ex Lib. I. *Xenophontis* de Memorab. Socratis, ubi sic rem narrat: "Dixit, inquit, "ejus accusator illum illustrissimorum "quorumque Poëtarum pessimis sententiis electis, iisque in testimonium adductis discipulos ad vitium & tyrannidem impellere; interque eas Hesiodeam illam sæpè usurpare, *Opus nullum est probrum, inertia vero probrum est.* Quibus Poëtam dicebat suadere "à nulla actione, sive injusta, sive turpi, "absti-

"abstinendum esse, sed omnia lucri gra- "tiâ facienda. Socrates verò, postquàm "fassus esset accusator, bonum ac utile "esse homini operari, noxium verò & "malum otio torpere, atque adeò opus "bonum esse, otium pravum; eos qui "boni aliquid facerent operari, & bo- "nos esse operarios dicebat; eos autem "qui talis luderent, vel aliud quidpiam "pravi & damnosi facerent, otiosos vo- "cabat. Quo sensu rectè habeat dictum illud *Hesiodi*. Hactenus Attica Siren, quibus haud obscurè indicat *Hesiodum* & *Socratem* intellexisse quodvis bonum & laudabile opus. Idem *Procli* testimonio confirmatur, qui ait à *Platone* rectè hunc versum explicatum, & nostrum *Hesiodum* cujusvis secundùm naturam opus ἔργον appellare; *Homeri exemplo*, qui optimum quodque opus ἔργον simpliciter vocat. Similia habet *Eustathius* ad v. 226. Odyss. P.

> Ἀλλ' ἐπεὶ οὖν δὴ ἔργα κάκ' ἔμμαθεν, οὐκ ἐθελήσει
>
> Ἔργον ἐποίχεσθαι.

Ex schedis paternis hactenus; unde colligere interdum à nobis, arte & ratione in interpretando utentibus, ea cerni quæ multò peritiorum olim oculos fugerunt. *Clericus*.

311. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος] Delicatos certè oportet fuisse Veteres, qui in hoc versu ἀδιάρθρωτα scripsisse Hesiodum voluerint: ita ut hæc verba Socrati pronunciata fraudi fuerint. Eustathius: Σημείωσαι ὅτι τὸ, Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ὃ δή φησιν Ἡσίοδος· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀσαφῶς γραφὲν, ἔβλαψε τὸν σοφὸν Σωκράτην, ὃς εἰωθὼς λέγειν συχνὰ τὸ, ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἤγουν οὐδέν τι ἐστὶν ὄνειδος τὸ ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς ἐμπαίεσθαι, συκοφαντίᾳ περιέπεσεν, οἷα δογματίζων, ὡς ἔργον οὐδὲν, ἤγουν οὐδεμία ἐργασία, κἂν τε φαύλη, κἄν τε χρηστὴ, ὄνειδός ἐστι τῷ ἐργαζομένῳ· κἀντεῦθεν ἐβλάβη ὡς ἀδιαφορῶν περὶ τὰς πράξεις. Sed Plutarcho accuratissimo Scriptore, & Hesiodi olim Interprete, quid faciemus, qui hoc propemodùm modo hunc versum Hesiodi usurpavit: ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις, καθ' Ἡσίοδον, ἔργον οὐδὲν ἦν ὄνειδος, οὐδὲ τέχνη διαφορὰν ἔφερεν. Cùm tamen τὸ οὐδὲν, non ad τὸ ἔργον, sed ad τὸ ὄνειδος referendum sit. Sed nihil est usitatius quàm elegantiæ causâ ad usum alium Homeri & Hesiodi versus transferre. Quòd si propterea procedat hæc calumnia, singulis versibus peccavit Homerus, nisi ignoremus delicias τῶν παρῳδέντων. *Heinsius*.

313. Πλούτῳ δ' ἀρετὴ] Horat. *Et genus & formam regina pecunia donat.* Scaliger.

313. Πλούτῳ δ' ἀρετὴ] Nescio an ἀρετὴ hic loci melius exponi possit *forma, pulchritudo*, & de hoc vocis istius sensu vide Cl. Hutchinsonum ad Xenoph. Κυρ. Παιδ. p. 316. Voce vero sic exposita, huic sententiæ accommodatius erit Horatianum illud, Epist. lib. I,

> *Scilicet uxorem cum dote, fidemque & amicos,*
>
> *Et genus & formam regina pecunia donat,*
>
> *Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.* Rob.

317, & 318. Hi duo versus, teste Plutarcho apud Proclum, ex Homero huc intrusi, cui libenter adsentimur. v. 317. Ἄνδρα κομίζει] *curat, regit.* an legendum δαμάζει? *Guietus*.

317. Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ &c.] Hunc & sequentem versum leviter immutatos ex *Homero* sumsit *Hesiodus*; quod, ut habet *Proclus*, observarat *Plutarchus*, qui etiam eos ab alio insertos Hesiodeo poëmati credidit. Prior autem desumtus est ex Odyss. P. ubi hic versus legitur:

> Αἰδὼς οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ προΐκτῃ.

Pudor non bonus est egenti viro mendico. Alter verò ex Iliad. Ω. ubi Poëta de Achille Hectoris cadaveri illudente:

> ——————— οὐδέ οἱ αἰδὼς
>
> Γίνεται, ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.

Neque ei pudor est, qui homines valdè lædit & juvat. Sed non est utriusque versûs sensus idem apud utrumque Poëtam.

tam. Sensus *Hesiodi* est, non oportere quemquam opus refugere, quodcumque sit, si modò illicitum non est, nec aliud quidquam honestius suppetat, quo victum quærat. Ex paternis schedis. *Clericus.*

318. Αἰδὼς ἥτ' ἄνδρας] Ita pene filius Sirachi cap.4.21.

Ἐστιν αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. *Rob.*

327. Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην] Ex comparatione scelerum, liquet quanti facerent Græci, ab antiquissimis usque temporibus, supplicibus opitulari; cùm eos neglexisse æquè scelestum habeatur ab *Hesiodo*, ac fratris uxorem corrupisse &c. Qui mos etiam diu viguit, ut liquet ex vita Themistoclis, apud *Plutarchum*, ubi narrat quomodo Admeto, Molossorum Regi, supplicarit, p.124. inviolabilisque suâ illa ἱκεσίᾳ factus fuerit. *Clericus.*

329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Moschop. & Proclus τὸ ἕνεκα, hîc subintelligunt. Tzetzes τὸ διὰ supplet. Τὸ ἕνεκα placet. Sic in Ἀσπίδ. v.406. μαχέσθην Αἰγὸς ὀρεσσινόμου ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο. supple ἕνεκα. Sic & versu sequente κρυπταδίης εὐνῆς subintellige ἕνεκα. deinde lege: παρακαίρια, ἀπρεπῆ καὶ ἀνάρμοστα. Moschop. *Guietus.*

333. Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται] Jupiter, nimirum, ἱκετήσιος, ut loquitur *Homerus* Odyss.N. ubi Ulyssem, qui se deceptum à Phæacibus putabat, sic loquentem inducit. v.213.

Ζεὺς σφέας τίσαιτο ἱκετήσιος, ὅς τε καὶ ἄλλους
Ἀνθρώπους ἐφορᾷ καὶ τίννυται, ὅστις ἁμάρτῃ.

Jupiter eos ulciscatur supplicum vindex, qui & alios homines inspectat, & plectit quisquis peccaverit. Clericus.

336. Καδδύναμιν ἔρδειν] Socrates frequenter hunc versum in ore habebat, ut prodidit Xenophon Lib.I. memorabilium Socratis. *Clericus.*

336. Καδδύναμιν δ' ἔρδειν] Huic præcepto conforme est Horatianum illud, quo Mæcenatem è gravi morbo recreatum hortatur,

Reddere victimas
Ædemque votivam memento;
Nos humilem feriemus agnam. Lib. 2. Od.17. Et Lib.3. Od.23.
Cœlo supinas si tuleris manus &c. *Rob.*

338. Θυέεσσί τε ἱλάσκεσθαι] Grævii sententiæ accedo, qui hoc in loco θυέεσσι vertit non *hostiis*, *sed odoramentis*. In priore versu præceperat Poëta, ut *hostiæ* Diis mactarentur, quæ quoniam fieri quotidie, à pauperioribus saltem, non possent, monet igitur, ut libaminibus & odoramentis, cultu sc. faciliore & magis expedito, matutino & vespertino tempore Dii placarentur. Porro si τὸ θύον & τὸ θύμα ejusdem sint significationis, satis constat τὸ θύον opponi τοῖς ἱερείοις. Sic enim Thucydides lib.1. Ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως· ἐν ᾗ πανδημεὶ θύουσι πολλοὶ, οὐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια. *Nam apud Athenienses quoque sunt Diasia, quæ maximus Jovis Milichii dies festus vocantur, & extra urbem celebrantur: In quo ex omni hominum genere multi immolant non hostias, sed placentas quasdam, quibus indigenæ uti solebant.* Ad hunc locum videtur respexisse Julius Pollux lib. 1. cap. 1. ubi τὸ θυμιᾶν exponit ἀρώματα λύειν (*lege* θύειν) ἐν πυρί. Τὰ δὲ ἀρώματα καὶ θυμιάματα καλεῖται. Θουκυδίδης δ' αὐτὰ εἴρηκεν ἁγνὰ θύματα, πρὸς τὰ αἱμάσσοντα καὶ σφάττόμενα ἀντιθεὶς σμύρναν, λιβανωτόν. *Aromata vero ipsa & suffimenta vocantur. Sed Thucydides ea vocavit pura sacrificia, oppositionem faciens inter animalia quæ mactata aras cruentant, & inter myrrham atque thus.* Rob.

342. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] Quis verò umquam, prætermissis amicis, inimicos ad convivium vocavit? Profectò nemo. Itaque à præcipiendo supersedere potuisset *Hesiodus*, qui hîc nescio quid habet senile & frigidum. *Clericus.*

342. Sæpe in notis suis Joannes Clericus sterilitatis & frigiditatis Hesiodum ac-

accusat. Ad hæc satis erit hoc in loco semel respondisse. Elegantiam & acumen quæ recentiores tam sedulo sectantur, in antiquis illis scriptoribus frustra requiras. Illi nudam simplicitatem, & veritatem non fucatam amaverunt, deliciarum omnium & facetiarum incuriosi. Quod quidem tum ex sacro Codice, tum ex Homero, qui solus ex profanis Authoribus ad Hesiodi ætatem creditur assurgere, abunde constat. *Rob.*

344. Εγχώειον] Legit hîc *Stephanus*, in voce Κώμη, ἐγκώμιον, quemadmodum legit etiam *Proclus*. Εγκώμιος idem est ac ἐγχώειος, quia κώμη & χώρα idem sunt: nempe, *vicus*. Ideoque adjectiva hæc sonant *incolam vici*, aut *pertinentem ad vicum*. Perinde est utramvis lectionem sequamur. *Clericus*.

344. Αλλο γένηται] Τὸ ἄλλο hîc fortuitum exponit Heinsius, cujus vide notas. vers. sequ. γείτονες ἄζωστοι, vicini inermes. ζώσαντο δὲ πηοί. tardiùs veniunt ad suos. *Guietus*.

344. Αλλο γένηται] Rem non tantùm *inexspectatam*, sed *malam* quæ *alia* dicitur κατ' εὐφημίαν, significari dudum ostendit *David Clericus*, patruus meus. Quæstionum sacrarum XVI. quam adito. *Clericus*.

344. Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώειον ἄλλο γένηται] Elegantissimum est illud ἄλλο, quo hoc loco eâ ratione usus est, quâ frequenter Scriptores Attici τὸ ἄλλως. Sic apud Lucianum Venus in Judicio Dearum, cùm instaret Mercurius, ut causam sciret, cur de Paride tam studiosè inquireret, respondet, ἄλλως ἠρόμην. Est igitur, χρῆμ' ἄλλο ἢ βλάβη, ἢ τύχη ἐπιπεσοῦσα, ἢ βλάβη, ἣ περιπεσών τις τύχῃ λανθάνει. detrimentum sive infortunium inexspectatum & fortuitum χρῆμα ἄλλο vocat. Virgilius, id quod Græci ἄλλως dicunt, *tantùm* reddit. Sic in illo Sileni,

Serta procul tantùm capiti delapsa
jacebant.

οἱ στέφανοι ἄλλως ἔκειντο. Quintus Calaber, vitam humanam, ἀνθρώπινον βίον eleganter ἄλλον esse dicit, quia mala bonis, bonis mala sine ulla ratione attribuuntur. Locus est elegantissimus elegantis Poëtæ:

——— τὰ δ' ἄλλυδις ἄλλα φέρονται
Πνοιῇ ὡς ἀνέμοιο, καὶ ἀνέρι πολλάκις ἐσθλῷ
Αμφεχύθη μέγα πῆμα· λυγρῷ δ' ἐπὶ κάππεσεν ὄλβος
Οὔ τι ἑκών. ἄλλος δὲ πέλει βίος ἀνθρώποισι. *Heinsius*.

353. Τὸν φιλέοντα φιλεῖν] Hic & duo sequentes versus planè sunt illiberales. Attamen propterea eos non abjudicarim Poëtæ, ut fecit *Plutarchus*; quod nos docent Græci Scholiastæ; nihil enim vetat eum parum liberalis, atque parum erectæ fuisse indolis. Hæc eadem ratio facit ut minimè admittam eorum interpretamentum, qui volunt *Hesiodum* præcipere eos amicos seligendos, qui sciant esse amici & ab inhumanitate sint remoti; iisque dandum, qui liberales sint, non avaris; præterquàm quòd vel hoc sensu frigidissima sunt hæc præcepta. Quis enim ejus amicitiam colat, qui sibi non sit amicus? Quis eum muneribus donet, qui sit dumtaxat avarus, nec umquam velit ea ullo officio remunerari, quamvis possit. *Clericus*.

360. Φίλον ἦτορ] Vulgares editiones habent φίλον κῆρ. Sed cum omnium Codicum consensu restitui φίλον ἦτορ, quam etiam lectionem tuetur Suidas. *Rob.*

369. Δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ] Scribo δειλή. Sicut Poëtis δειελινόν, μετὰ πλεονασμοῦ Ιωνικοῦ, est δειλινόν. Sic δειλὸν μετὰ συγκοπῆς, idem est quod *serum*: quamobrem omnes quotquot hæc tangunt Scriptores *serum* vertunt. Sic in Catalectis Virgilii:

Et helluato sera patrimonio
In fratre parsimonia.

Namque huc respicit ὁ χαλκέντερος. quod non fugit quoque magnum Scaligerum. *Sera parsimonia*, δειλὴ φειδώ, sicut δειλὴ ὀψία. & similia. *Heinsius*.

370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ] Hoc velle videtur *Hesiodus*, amico indigenti, si ejus

opera

opera utamur, constituendam esse mercedem ejus operæ convenientem, non ejus amicitia abutendum. Digna sunt notatu quæ de hoc versu habet *Plutarchus*, initio fermè vitæ Thesei, ubi sic de Pittheo, Thesei avo: Δόξαν μάλιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σοφώτατος, ἔσχεν. ἦν δὲ τῆς σοφίας ἐκείνης τοιαύτη τὶς ἰδέα καὶ δύναμις, οἵᾳ χρησάμενος Ἡσίοδος εὐδοκίμει μάλιστα περὶ τὰς ἐν τοῖς Ἔργοις γνωμολογίας, καὶ μίαν γε τούτων ἐκείνην λέγουσι Πιτθέως εἶναι, Μισθὸς καὶ τὰ ἑξῆς. Τοῦτο μὲν οὖν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος εἴρηκεν: *babuit præ omnibus illius ævi famam eruditi & sapientis viri. Erat autem sapientiæ illius ea species & vis, quâ usus Hesiodus famam sibi peperit, præsertim in sententiis quæ sunt in Operibus. Unam barum illam ferunt Pitthei fuisse*, Merces &c. *Atque hoc etiam Aristoteles Philosophus tradidit.* Clericus.

371. Ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι] Si agatur, nempe, negotium alicujus momenti; alioqui vita non esset vitalis, si omnes insidiatorum loco essent habendi. Vivebat *Hesiodus*, apud Græculos, de quorum multis dici fortasse potuit, quod de Populo Romano scripserat *Lucilius*, cujus verba exstant, apud *Lactantium* Inst. Divin. Lib.V. c.9.

Uni se atque eidem studio omnes dedere & arti,
Verba dare ut cautè possint, pugnare dolosè;
Blanditiâ certare, bonum simulare virum se,
Insidias facere, ut si hostes sint omnibus omnes. Clericus.

372. Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς] Scribo, postulante versu: Πίστεις δ' ἄρ τοι ὁμῶς. Interpres πίστις legit in singulari, vertit, *credulitas*. Phædrus imitatus est hunc locum fabula X. lib.3. *Periculosum est credere & non credere.* Guietus.

373. Πυγοστόλος] Stolæ muliebres tunc temporis fortasse, in postica parte, erant in nodum collectæ. Jam à multis annis, in magna Europæ parte, sunt omnes mulieres πυγοστόλοι. *Clericus.*

375. Φιλήτησι] Est verbum purum putum Æolicum, quod in magna Græcia dicebant πλητής. *Scaliger.*

375. Φιλήτησι] An φιλήτησι. A φιλήτης τὸ φιλέω, ἀπατῶ. φιλήτης impostor, ἀπατεών. placet τὸ φιλήτης. habet Hesychius & alii. Tzetzes dubitat de vocabuli scriptura & τὸ φιλήτης videtur præferre. ἐπέχω. *Guietus.*

375. Φιλήτησι] *Halladius* Bezantinus in Chrestomathia, quæ est apud *Photium*, in Bibliotheca: Κατ' εὐφημισμὸν οἱ Ἀττικοὶ τὸν κλέπτην φιλητὴν λέγουσι· οἱονεὶ μισητόν· ἢ καὶ φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια: *Attici boni ominis causâ, furem* φιλητὴν *dicunt, quasi exosum* (nempe κατ' ἀντίφρασιν) *vel* φιλητὴς *fur, quia amat accipere aliena.* Crediderim potiùs dictum sic propriè furem non quemvis, sed qui amicitiam simulans furatur; quales mulieres, quas describit hîc *Hesiodus*. Vide tamen *Vossium* in Etymolog. ad vocem *Pilo*. Clericus.

377. Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλοῦτος] Hic versus quàm ineptè cum sequenti cohæreat, fieri non potest, quin animadvertat quivis, nam planè τὸ ἀκόλουθον desideratur. Ego dubitare non possum, Hesiodum hoc modo scripsisse, ut versus transponantur:

Μουνογενὴς δὲ πάϊς σώζοι πατρώϊον οἶκον,
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων
Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.

Ita rei causa sequitur, quæ interpellata erat, absurdè interjecto illo versu: Ῥεῖα δέ κεν: nam τὸ δὲ apud Hesiodum αἰτιολογικὸν esse, qui eum triverunt, ignorare non possunt. Porrò ἐγκαταλείπων ἕτερον παῖδα φερβέμεν, rectè dictum est. Pueri φέρβεσθαι dicuntur, dum in tenera illa ætate sunt, quâ crescunt nutriunturque, ut & βόσκεσθαι. Tale est illud Sophoclis Ajace:

Τέως δὲ, κούφοις πνεύμασιν βόσκου, νέαν
Ψυχὴν ἀτάλλων, μητρὶ τῇδε χαρμονήν.

Idem est βόσκεσθαι, φέρβεσθαι, ἀτάλλειν. Mens hæc erit:

Unicus

Unicus verò filius domum paternam servet,
Senex verò priusquam moriaris alium relinques
Crescentem: ita enim divitiæ in ædibus crescunt.
Jupiter enim pluribus facilè plures adjungit opes.

dubitare non possum. *Heinsius.*

378. Ἕτερον] MS. ἀταλὸν παῖδα, hoc est, tenerum puerum. Nam quid sibi vult ἕτερον παῖδα? Ex senis felicitate est puerum heredem relinquere, nam provectiores patribus molesti esse solent. ex ἀταλὸν ἄταρον, ex quo ἕτερον. Hic versus Proclo ἀλλότριος & rejiciendus, Heinsio transponendus. vide notata. vers. sequ. πλεόνεσσι, subintellige, sibi invicem succedentibus. v. sequ. 380. ἐπιθήκη. subintelliges curæ. *Guietus.*

378. Πυγοστόλος] Apud Suidam exponitur *Lena, Meretrix*, Πορναγωγὸς, Μαυλίστρια. A Moschopulo, Ἐπειδὴ ἑαυτὴν ἐπὶ πορνείᾳ στολίζουσα. Quibus adsentitur Proclus. *Rob.*

383. Ἐπιτελλομενάων] Nullus Poëta, præter hunc, inseruit α in genitivo adjectivi nominis. *Scaliger.*

383. Πληϊάδων] Hoc est, circa 11. Maii, nam hæc intelligenda sunt de ortu Heliaco Pleïadum, qui sæculo *Hesiodi*, ex calculo *Dionys. Petavii* Variar. Dissert. Lib.II. c.9. factus est in gradu Tauri I. Nam hoc circiter est tempus initii messis, in Græcia. Præterea *Hesiodus* Agricolas scribens de ortu loquutus est, qui conspicuus est, non de eo qui vulgò animadverti nequit, nec, nisi rationibus Astronomicis, innotescit. Multa habet, hanc in rem, *Claud. Salmasius* Cap. XXXVII. Exercitat. Plinianarum, sed ea valdè intricata & perplexa, quæ castigavit *Petavius* memorati Operis Libro VII. Utrumque adire poterunt ii, quorum intererit nosse errata *Salmasii*, quæ ad *Hesiodum* nostrum non pertinent. *Clericus.*

385. Ἀρότοιο δὲ δυσομενάων] "Matutinum ortum φαινόμενον, seu ἡλιακὸν, significari, ac δύσιν ἑώαν, seu occasum cosmicum ne pueri quidem nesciunt. *Hesiodi* sæculo ortus ille contingebat in Tauro. Stellæ sunt Vergiliæ plures, una est ex iis lucidior ceteris, magnitudinis tertiæ. Ea tempore *Hesiodi* occidebat heliacè in Gradu Arietis, 4,8′. oriebatur in Tauri gradu 11. 4′. At prima stella, versùs occidentem, occasum Heliacum faciebat in gradu Arietis 0, 51′. Intervallum inter occasum primæ Pleïadum & ortum lucidæ gradus 40. Meritò itaque diebus abscondi quadraginta Vergilias canit *Hesiodus*. Sol in Arietem vero motu subibat, *Hesiodi* tempore, Martii 31. Quippe anno Per. Julianæ 3714. verus locus solis in Arietis initio fuit Athenis Martii 31. horâ post mediam noctem 1, 24′. Itaque Taurum ingrediebatur Aprilis 30. Maii proinde 11. die, lucida Pleïadum oriebatur, ultima verò Pleïadum ad orientem Maii 16, quo tempore Messis incipiebat in Græcia. Occasus earumdem matutinus in Libra 19. gradu fiebat, sed verus nec adspectabilis. Ideò circa initium Scorpii ἐπικατάδυσις φαινομένη accidit ineunte Novembri. Nam æquinoctium autumnale, per idem tempus, incidit in Octobris initium. Tum igitur arationis ac sationis tempus appetit; quod *Virgilius* hisce versibus expressit:

"*Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur*
"*Gnosiaque ardentis decedat stella Coronæ,*
"*Debita quam sulcis committas semina.*

Hæc aliaque, in eam rem, habet *Petavius* Var. Dissert. Lib.II. c.9. Igitur in verbis *Hesiodi* mentio fit unius ortûs Heliaci Pleïadum, & duplicis earum occasûs. Ortûs tempus referendum ad 11. Maii. Prior occasus, qui arationis tempus

pus indicabat, fuit Cosmicus occasus, cum oriente Sole unà cum Scorpione, in quo est, Pleïades in Tauro sitæ horizontem ex adverso subeunt. Quod circa initium Novembris factum, tempore *Hesiodi.* Posterior verò occasus obscuriùs indicatur v. 368. estque Heliacus occasus qui fiebat 3. Aprilis. & post quem in radiis solaribus per quadraginta dies latebant Pleïades. Ita tamen loquutus est *Hesiodus,* quasi confunderet utrumque illum occasum; nemo enim non dixerit, lectis ejus versibus, occasum cujus meminit v. 384. eum esse post quem Pleïades latent per quadraginta dies ante messem. Sed sunt ejus verba benigniùs explicanda, cùm non ignoraret quantum tempus sit inter arationem & messem. *Clericus.*

385. Τεσσαράκοντα] Vide not. ad v. antecedentem. *Clericus.*

386. Κεκρύφαται] Astrologi δύσιν ἡλιακὴν occasum solarem dicunt quando stella involuta est radiis solaribus, quod vulgò vocant combustam stellam. Illa autem δύσις deberet dici κρύψις. Est enim occultatio potiùs, quàm occasus. Quando verò stella explicatur ex radiis solis, quod propriè dicitur ἐξαυγασμὸς, hoc vocant ἀνατολὴν ἡλιακήν. Intervallum autem ab occultatione ad ἐξαυγασμὸν Astrologi dicunt esse quindecim graduum, quod est circiter totidem dierum. Sed Hesiodus dicit non quindecim sed viginti dierum esse τὴν κρύψιν, & totidem dicemus τὸν ἐξαυγασμόν. *Scaliger.*

386. Περιπλομένου ἐνιαυτοῦ] Itaque intra quadraginta illos dies, quibus latere dicuntur Vergiliæ, collocandum Hesiodei anni principium; quod fortasse referendum ad initium Tauri; quò spectare videntur verba *Virgilii* Georg. I, 217.

Candidus auratis aperit cùm cornibus annum
Taurus.

Hoc unum ex verbis *Hesiodi* colligi potest. Vide tamen quæ habet *Jos. Scaliger* Emend. Temp. Lib. I. de periodo Thebana. *Clericus.*

387. Φαίνονται] Annus Thebanus tempore Hesiodi erat idem cum Delphico, & idem principium habebat à mense qui incidebat in geminos, qui Athenis dicitur Θαργηλιὼν, vere adulto. *Scaliger.*

391. Γυμνὸν σπείρειν] Antequam sit nimis acre frigus; sub finem Octobris, quo tempore in Græcia clemens est cœlum. *Clericus.*

392. Εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλησθα] Ὥριον non est semper τὸ κατ' ὥραν, sed & τὸ ἐντελὲς in fructibus: dicebantur autem ἐντελεῖς fructus & τελεσφόροι, cùm non minùs fecundi essent, quàm destinarat cultor. Ita ὥριον ἐνιαυτὸν dixit Theocritus τὸν ὅλον, & ne uno quidem die pleno minorem. Et τελεσφορεία pro frugibus illis celebrabatur, quas Hesiodus καρποὺς ὡρίους vocat, sicut οἶκος τελεσφόρος ille dicebatur, in quo erant maritus, uxor, liberi. Et tantùm τελεσφόρον, ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν, dicunt Poëtæ: unde illud, τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν, quod Theocritus ἔτος ὥριον dixit. Hesiodus eleganter εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλησθα Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος. id est, οἱ τελεσφόρους καὶ ἐντελεῖς τοὺς καρποὺς κομίζεσθαι ἐθέλῃς. *Heinsius.*

403. Ἀχρεῖος δ' ἔσται ἐπέων νομός] Hoc est νέμησις, tributio, partitio, distributio in utramque partem, utrimque. Homer. Πολὺς δ' ἐπέων νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα. distributio. Moschopulus πλῆθος vertit. *Guietus.*

405. Γυναῖκα] non intelligit uxorem, sed Ancillam. Aristoteles in Oeconomicis falsus est memoriâ, cùm hoc versu absolutam sententiam contineri & γυναῖκα putat esse γαμετήν. *Scaliger.*

406. Κτητὴν οὐ γαμετήν] Notarunt jam olim viri docti Philosophum in Oeconomicis etiam τὴν κτητὴν pro conjuge sumere. In jure certe Attico, etiam conjux inter τὰ κτήματα numerabatur, & maritus ὁ κύριος appellabatur. Unde cùm lis intentaretur uxori, præco clamabat Η ΔΕΙΝΑ ΚΑΙ Ο ΚΥΡΙΟΣ, id est, *Ejusmodi mulier accusatur cum domino suo.* Qua occasione

sione Comicus Smicythen perstringens, parumque virilem ostendens, κύειον illi dat. χρυσὲ διάξεις Σμικύθην ἢ κύειον. Ἱππεῦσιν. Hominibus etiam mollibus per contumeliam eleganti scommate κύειον assignabant, quasi eos inter τὰ κλητὰ & κτήματα cum uxoribus numerarent: quales erant impuri illi senes Lampridii sub καταράτῳ Heliogabalo, qui, *maritos se habere jactabant*, scelestæ principis sui libidinis asseclæ. *Heinsius*.

406. Κτητὴν, οὐ γαμετὴν] Ad hæc Proclus. Οὐ λέγει τὴν παλλακὴν, ἀλλὰ φύλακα τοῦ οἴκου, καὶ τῶν βοῶν. Μάτην οὖν λέγουσιν οἱ περὶ Τίμαιον, Ἡσιόδῳ τὸν Ἀριστοτέλην πειθόμενον, μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς τελευτὴν, Ἐρπυλίδῃ συνεῖναι τῇ θεραπαίνῃ, ἐξ ἧς αὐτὸν σχεῖν υἱόν. Ego quidem Grævio adsentior, qui Aristotelem uxores inter τὰ κλητὰ numerare negat. Aristoteles certe (Pol. lib. 1. cap. 2.) uxores à servitute vendicat. Ἀνάγκη δὴ πρῶτον συνδυάζεσθαι τοὺς ἄνευ ἀλλήλων μὴ δυναμένους εἶναι· οἷον θῆλυ καὶ ἄῤῥεν τῆς γενέσεως ἕνεκεν. Ἄρχον δὲ φύσει καὶ ἀρχόμενον, διὰ τὴν σωτηρίαν. τὸ μὲν γὰρ δυνάμενον τῇ διανοίᾳ προορᾷν, ἄρχον φύσει, καὶ δεσπόζον φύσει· τὸ δὲ δυνάμενον τῷ σώματι ταῦτα ποιεῖν, ἀρχόμενον, καὶ φύσει δοῦλον. διὸ δεσπότῃ καὶ δούλῳ ταὐτὸ συμφέρει. Φύσει μὲν οὖν διώρισται τὸ θῆλυ καὶ τὸ δοῦλον. *Necesse igitur est primùm eos conjungi, quorum alter sine altero esse non potest, ut marem & fœminam procreationis causa. Conjunguntur autem etiam id quod natura imperat, & id quod imperio paret, propter salutem. Nam quod mentis agitatione providere potest imperandi jus habet natura, & dominatur natura. Quod autem corpore imperata potest præstare, id sub imperio est, & natura servile. Quapropter domino & servo idem expedit. Fœmina igitur & servus distincta sunt natura.* Emendationem vero Procli, οἱ περὶ Τιμόθεον pro τὸ, οἱ περὶ Τίμαιον suggessit Vir Cl. Ægidius Menagius ad Laërtium, cujus notam operæ pretium erit inspicere. "Ἔσχε δὲ υἱὸν Νικόμαχον ἐξ Ἐρπυλίδος τῆς παλλακῆς, ὥς φησι Τιμόθεος] Inde emendandus "forte Proclus ad Hesiodi Ἔργ. 405. Μάτην οὖν λέγουσιν, inquit, οἱ περὶ Τίμαιον. An "legendum οἱ περὶ Τιμόθεον? Nihil tamen muto: Nam & Suidas in Ἀριστοτέλης. Τίμαιός φησι κατὰ Ἀριστοτέλους, εἶναι αὐτὸν "οὐχερῆ, θρασὺν, προπετῆ &c. quod accipio "de Timæo Siculo. Erat autem Timæus "ille maledicentissimus, invidus, & calumniator; unde à reprehendendi studio ἐπιτίμαιος dicebatur, ut est apud Strabonem & Diodorum Siculum. Sed "pro Ἐρπυλίδῃ legendum proculdubio Ἐρπυλίδι, immo Ἐρπυλλίδι per duplex λ, "ut & ratio nominis, & Athenæi auctoritas satis probant. Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης οὐκ ἐξ Ἐρπυλλίδος &c. Deipnos. lib. 13. *Rob.*

410. Ἔννηφιν] *Harpocration*: Ἔνην δὲ καὶ εἰς ἕνην τὸ εἰς τρίτην λέγουσι, καὶ ἁπλῶς τὸ ἔνον διαιρούμενον τὸ πρότερον καὶ παρεληλυθὸς δηλοῖ. Mirum est ἔνον præteritum tempus dici, ἕνην verò futurum. *Hesychius* ἔνη καὶ ἔνης τὸ μετὰ τὴν αὔριον. Alii, ut Proclus, referunt ad ἕνην καὶ νέαν, quæ erat trigesima mensis dies. Sed hoc quoque parum verisimile, nam ἔνη simpliciter non dicebatur. Præterea accentûs variatio rem dubiam facit. Crediderim potiùs ἔννη contractè dici pro ἐννέα, unde additâ syllabâ poëticâ φιν, fit ἔννηφιν, ita ut subaudiamus ἡμέρας, aut si libet ἔτη *annos*, significeturque dilatio in longum tempus. Sic *Horatius* de Poëmate, cujus editionem diu differendum suadet, Art. Poët. v. 388.

—*nonumque prematur in annum,*
Membranis intus positis. Clericus.

418. Κηριτρεφέων ἀνθρώπων] Nempe, eorum qui sunt cis æquatorem, quibus post æstivum solstitium arcus diurnus solis minor est. Non ignoravit *Hesiodus* solem tunc diutiùs lucere Æthiopibus illis, qui sunt trans æquatorem. Vide infrà v. 527. *Clericus*.

420. Ἀδηκτοτάτη] Illa, nempe, anni tempestate cæsa minùs est obnoxia vermibus; qui in tenero cortice, aut alburno, deponunt ova, ex quibus postea exclusi

clusi vermes lignum rodunt. De hisce vermibus vide quæ collegit *Sam Bochartus* Hierozoïci P.II. Lib.IV. c.27. *Clericus.*

423. Ὄλμον μὲν τριπόδην] Siquis, ut supra ad v.342. Joannes Clericus, Hesiodi μικρολογίαν irrideat, Plutarchum audiat hoc in loco à Proclo citatum. Πολὺς ἐν τούτοις ὁ Πλούταρχος ἀμυνόμενος τοὺς γελῶντας τὸν Ἡσίοδον τῆς μικρολογίας, καὶ Πλάτωνα λέγων περὶ τῆς τῶν σκευῶν ἐν τοῖς οἴκοις διειλέχθαι καὶ ἐμμετρείας· καὶ Λυκοῦργον περὶ τῆς τῶν θυρῶν κατασκευῆς, ἵν' ἀπὸ πρίονος ὦσι καὶ πελέκεως μόνον ἀποίκιλοι. Δεῖ οὖν ἀποδέχεσθαι καὶ τὸν Ἡσίοδον μέτρα παραδόντα καὶ ὄλμου, καὶ ὑπέρου, καὶ ἄξονος, καὶ σφύρας· καὶ τοὺς ἀρχαίους δὲ πολλὴν καὶ τούτων ποιεῖσθαι λόγον, καὶ τὸν εὑρετὴν Πάμφων μὲν τιμᾶν διότι τὸν λύχνον πρῶτος εὗρε, καὶ τὸ ἐκ τούτου φῶς εἰσήγαγε· τὸν δὲ τῶν Πιθέων δῆμον διὰ τοῦτο οὕτως ὀνομάσαι, διότι τὴν πίθων ἐπενοήσαντο τὴν πλάσιν. ὥστε μὴ τὴν πολυτέλειαν προσήκειν θαυμάζειν, ἀλλὰ τὴν τῶν χρειωδῶν, κἂν εὐτελῆ τυγχάνῃ, περιποίησιν. *Rob.*

426. Τρισπίθαμον] Trium dodrantalium. Palmus quarta pars pedis, σπιθαμὴ verò dodrans. *Scaliger.*

426. Τρισπίθαμον] In longitudinem. Versu præcedente pro σφύραν κε τάμοιο, leg. σφύραν γε τάμοιο. *Guietus.*

Ibid.] Ἄψιν τάμνειν] Aratro, plostello, *à la charruë de deux pieds & demy de large.* An scribendum & distinguendum; τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ πολλ' ἐπικαμπύλα κᾶλα. Ordo τάμνειν δὲ πολλὰ κᾶλα ἐπικαμπύλα ἄψιν τρ. δ.α. appositivè. Placet τὸ ἐπικαμπύλα, seu potiùs ἐπικάμπυλα, accentu in antepenultima, una vox composita. *Idem.*

427. Φέρειν δὲ γύην] Hoc est, ubicumque inveneris dentale, aufer illud tecum, rarò enim occurrit. *Idem.*

430. Ἀθηναίης δμῳὸς] Δμωὸς metaplasmus, declinatio pro declinatione. *Scaliger.*

430. Ἀθηναίης δμωὸς] Ὁ τέκτων. *Guietus.* Sic dicitur faber lignarius, quia fabrili etiam arti præesse credebatur Minerva, quo fit ut Epeus equum illum ligneum, cujus ope capta est Troja, dicatur, *divinâ Palladis arte*, ædificasse, Lib. II. Æneïdos v.15. *Isidorus* Orig. Lib. XIX. c.20. *Oleæ quoque hanc dicunt inventricem & fabricæ multarumque artium repertricem. Ideoque illi vulgò opifices supplicant.* Clericus.

430. Ἀθηναίης δμωὸς.] Viri docti interpretationem suam Proclo debent, qui sic exponit —— Ἀθηναίης δμωός. Οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων ὁ Ἀθηναίης δμωός.

Εὖ εἰδὼς σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν Ἀθήνης.
Καὶ Ὅμηρός φησι περὶ τέκτονος οὕτως. *Rob.*

436. Βόε δ' ἐνναετήρω] *Aristoteles Hist. Anim.* Lib.VI. c.21. de bove: ἀκμάζει δὲ μάλιστα πενταέτης ὤν. διὸ καὶ Ὅμηρόν φασι πεποιηκέναι τινὲς ὀρθῶς, ποιήσαντα ἄρσενα πενταέτηρον —— καὶ τὸ βοὸς ἐννεώροιο δύνασθαι γὰρ ταὐτὸν: *viget quinquennis maximè; quocirca Homerum rectè dixisse aiunt marem bovem quinquennem —— & bovis novennis, hæc enim idem valere.* Apud *Homerum*, scilicet, Iliados Η. Agamemnon mactat bovem πενταέτηρον, ut & filii Autolyci Odyss.Τ. At Odyss.Κ. Æolus excoriat utrem bovis ἐννεώροιο, quo ventos includit. Hæc quorsum idem dixerit Philosophus divinare nequeo; nisi velit novennem bovem tam florere, quàm quinquennem, quia usque ad nonum annum est in pleno ætatis vigore. Unde *Hesiodus*, in Operibus, βόε δ' ἐνναετήρω &c. Hæc habet *Sam. Bochartus* Hieroz. P.II. Lib.II. c.28. Fortasse voluit indicare *Aristoteles* bubulam carnem optimam esse circa quintum annum, robur verò corporis & pellis firmitatem, circa nonum. *Clericus.*

436. Πείνῃ δὲ γύην] Nonnunquam legitur πρίνου γύην, invito metro. Sed suadentibus MSto. Bodl.60. & Scholiaste Aristophanis restitui πρίνου δὲ γύην. Heinsius autem legit πρίνοιο γύην. *Rob.*

442. Τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον] Hic τρύφη ἄρτου quatuor dicuntur, quemadmodum apud Latinos *quadræ*, quæ paribus interstitiis in pane erant distinctæ. Auctor Moreti:

—— *jam-*

——————— *jamque subactum*
Format opus, palmisque suum dilatat in orbem,
Et notat impressis, æquo discrimine, quadris.

Hesychius: τρύφος, κλάσμα ἄρτου. Quam vocem crediderim Veteribus Glossis restituendam, in quibus, *Quadra*, τόπος; imo τρύφος. Βλωμὸς verò, hoc in loco, minus frustum significat. *Hesychius*: βλωμὸς, ἰσχνόψωμος, ubi legendum viderunt docti ἰσχνὸς ψωμός, *buccea tenuis*. Quod tamen non est ita intelligendum apud *Hesiodum*, cum, ut rectè *Isaac. Casaubonus* ad Athenæum Lib.III. c.29. absurdum sit existimare rustici hominis famem octo buccellis posse expleri. *Athenæus* quidem: βλωμιλίους τε ἄρτους ὀνομάζεσθαι λέγει (Philemon) τοὺς ἔχοντας ἐντομὰς, οὓς Ρωμαῖοι κοδράτους λέγουσι: *Blomilios vocari dicit panes incisuris divisos, quos Romani quadratos vocant*, id est, in quadras incisos. *Clericus*.

442. Οκτάβλωμον] Hinc explicatur Horatii versus 49. Epist.17. Lib.1.
Et mihi dividuo findetur munere quadra. Rob.

444. Παπταίνων μεθ' ὁμήλικας] Non attendens sulcos, sed circumspiciens an amicum aliquem sit conspecturus. Ex negligentia ejusmodi desumpta est sententia Christi Luc.IX, 62. Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. *Hesychius*: παπταίνειν, περιβλέπειν πάντη· παπταίνοντα, ὁρῶντα. Sic quoque interpretatur *Eustathius*: τὸ ὧδε κἀκεῖ διαπεταννύειν τὴν θέαν, τουτέστι περιβλέπειν. *Clericus*.

447. Επτοίηται] Hoc est, æquales animo agitat, lasciviendi cupidine commoto. Nam πτοέομαι, unde, interposito ι, πτοιέομαι, est non tantùm timore, sed quovis alio affectu vehementiore commoveri. *Hesychius*, Πτοιώμενον, πτοιᾶσθαι λέγεται τὸ παρορμᾶσθαι πρὸς τὰ ἀφροδίσια. Exempla sunt, apud optimos Scriptores, frequentia. Unum tantùm adscribam ex *Dione* Prusæo, quod mihi commodùm hisce diebus elegantissimum Scriptorem lectitanti occurrebat. Sic loquitur de Homero Orat. II. de regno: ταῦτα δὲ λέγει διδάσκων καὶ παραινῶν, ὡς δεῖ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς, ἐπεὶ τροφῆς γε παντοίας καὶ πολυτελείας οὐκ ἐτύγχανεν ἄπειρος ὤν. ὥστε τοὺς περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένους Πέρσας καὶ Σύρους καὶ τῶν Ελλήνων Ιταλιώτας καὶ Ιωνας, μηδὲ ἐγγὺς ἐφικνεῖσθαι τῆς παρ' Ομήρῳ χορηγίας καὶ ἁβρότητος: *hæc autem dicit docens & admonens, bonos oportere & mensæ curam gerere, quandoquidem cibi varii & pretiosi non erat inexpertus; ita ut qui nunc hisce valde afficiuntur, Persæ & Syri & Græci, Italique & Iones longè absint à sumtibus & deliciis quæ sunt apud Homerum*. Clericus.

447. Επτοίηται] Appositum magis exemplum occurrit apud Callimachum in Hymno ad Dianam v.190.

Ης ποτὲ Μίνως
Πτοιηθεὶς ὑπ' ἔρωτι κατέδραμεν οὔρεα Κρήτης.
Cujus quondam Minos
Perculsus amore pervagatus est montes Cretæ. Rob.

448. Εὖτ' ἂν γεράνου φωνὴν ἐπακούσῃς] Multa ad hujus loci illustrationem congessit *Sam. Bochartus* Hieroz.P.II.Lib.I.C.11. quæ non exscribemus. Observandum dumtaxat hîc sermonem esse de migrante grue, non de adveniente. *Clericus*.

448. Φωνὴν γεράνου] Similiter Aristophanes Ορνιθ. v.711. à quo confirmatur tum id quod observavit Bochartus, viz. hic loci sermonem esse de migrante grue, non adveniente; tum id quod notavit Salmasius, viz tertiam hic arationem intelligi, qua sata inarantur.

Σπείρειν μὲν, ὅταν γέρανος
Κρώζουσ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ.
Sere quidem, quando grus
Clangens ad Libyam discedat. Rob.

450. Η τ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει] Copiosissimè de variis arationibus egit *Claud. Salmasius* ad Solinum Pag.509. & seqq. Ed. Ultraject. ubi inter alia, hæc habet: *Ter-*

Tertiam arationem, quâ sata inarantur, Hesiodus ἄροτον *propriè vocat. De prima dixit* ἔαρι πολεῖν; *de secunda,* θέρεος δὲ νεωμένη, *quæ est* νέασις *vel* iteratio; *de tertiâ,* ἄροτον, *quâ voce* sationem *ubique intelligit, quia simul serebant, arabantque tertiò. Sic de gruis adventu* (imò verò abitu) ἥ τ' ἀρότοιό τε σῆμα &c. *& paullò pòst:* αὔλην καὶ διερὴν ἀρόων, ἀρότοιο καθ' ὥρην, *hoc est,* ξηρὰν καὶ ὑγρὰν σπείρων κατὰ τὴν τοῦ σπόρου ὥραν. *Ita alibi, apud eumdem,* ἀροῦν *est serere:* εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν. *Vetat terram seri circa brumam.* Nimirum, ἀροῦν est quidem semper *arare,* sed quia cum ultima *aratione* conjuncta erat *satio,* priore & posterius significatur. Intelligitur autem hîc & alibi satio tritici, de qua sola, quasi potissima agit *Hesiodus,* in hoc Opere. *Clericus.*

462. Εἴαρι πολεῖν, θέρεος δὲ νεωμένη] *Claud. Salmasius* p.510. Exercit. Solinianarum, ostendit Græcos quidem recentiores νεοῦν ac νεάζειν dicere de terra, quæ primâ aratione novatur, quæ primùm proscinditur; sed vetustissimos vocasse νέασιν secundam arationem, non primam, ex hoc *Hesiodi* loco. Prima aratio fit verno tempore, secunda æstate; quod νεοῦν vocat *Hesiodus,* Latini *iterare.* Νειὸν similiter vocant terram novalem, quæ iterata est. Et sanè hæc etiam significatio est verbi νεοῦν, *de novo* enim *fieri,* & *novari* dicitur quod secundò fit. Græci Interpretes veteres interpretantur ἐπελαύνειν γῆν καὶ θρύπτειν, καὶ ὁμαλαύνειν, ἀνακαινιζόντων αὖθις αὐτὴν καὶ νεὰν ποιούντων. Quæ omnia secundam arationem Latinorum & iterationem designant. Quod *offringere* propriè dicebant; nam proscissione, hoc est, primâ aratione grandes glebæ excitantur, quæ iteratione offringuntur, & rumpuntur, æquanturque. Hæc aliaque similia sæpiùs repetit, pro more suo, vir summus. *Clericus.*

463. Νειὸν δὲ σπείρειν] Idem pag.514. observavit cùm toties novetur terra, quoties aratur, νειὸν dici non tantùm agrum primùm proscissum, sed quamvis terram per omne id tempus quo vertitur & aratur, donec conseratur, quod liquet ex hoc *Hesiodi* loco. Sic & Odyss. E. 127, νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, *in novali ter versato,* quod tertiatum est, sive tribus arationibus motum. *Xenophon:* εἰ μέλλει ἀγαθὴ ἡ νεὸς ἔσεσθαι, ὕλης τε δεῖ καθαρὰν αὐτὴν εἶναι, καὶ ὀπτὴν ὅτι μάλιστα πρὸς τὸν ἥλιον: *si bona futura est novalis, debet esse pura ab omni sylva, & quàm maximè torreri à sole.* Sed nec, quòd *Hesiodus* νεωμένην vocat terram, quæ æstate iteratur secundâ novatione, inde sequitur νεοῦν propriè dici de iteratione. Nam & πολεῖσθαι γῆν non de prima tantùm, sed etiam de secunda ac tertia dicitur. Unde δίπολος & τρίπολος γῆ. Alia hanc in rem, apud ipsum *Salmasium,* lege. *Clericus.*

464. Εὐκηλήτειρα] In copia imprecationes non fiunt, sed in inopia, vide Proclum. Vult *Hesiodus* agrum probè cultum suppeditare victum familiæ, quæ alioqui infensa fit patrifamilias, diris eum devovet, nec nisi cibo potest placari. *Clericus.*

470. Ἔχων μακέλην] Non propriè intelligitur ligo, sed malleus ad occas frangendas. *Scaliger.* Imò verò ad invertendam in sementem terram; nam hæc est tertia aratio, non occatio, quæ secunda est. Vide ex *Salmasio* notata ad v. 462. *Clericus.*

476. Ἐρεύμενον] Malim legi ἐρευγόμενον, quàm elidi γ, quod durum est. Hoc est, redundantem intus positis; ab ἐρεύγομαι, *eructo,* & metaphoricè *redundo.* Clericus.

477. Εὐοχέων] Εὐοχθέων hîc legunt Moschopulus, Proclus, Tzetzes Interpp. Hesych. εὐοχθεῖν εὖ ἔχειν, εὐθυμεῖν πλήρη, εἶναι, εὐτροφεῖν. ὀχὴ γὰρ ἡ τροφή. δαῖτες εὔοχθοι opipara, læta convivia, παρὰ τὸ εὖ ἔχειν, Athen. εὐοχθῶν quasi εὐεκτῶν. Sed εὐεκτεῖν magis placet. *Guietus.*

477. Εὐοχθέων δ' ἵξεαι] Male εὐοχέων substituitur ab aliis. Eustathius: ὅθεν καὶ Ἡ-

σιο-

σποδὸς εὐοχθεῖν λέγει, τὸ δὴ κάλλοῖς κομᾷν. ἢ καὶ ἄλλως ἰχθῆναι. τὸ εἰς ὕψος ἐπᾶραι τὸν θυμόν. Item, ὁποῖόν τι καὶ τὸ ὀχὴ μὴ ὀξυτόνως ἡ τροφὴ ἀφ' ἧς καὶ τὸ εὐοχθεῖν κατά τινας παρ' Ησιόδῳ. *Heinsius.*

479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπῇσι] Hoc est, circa Solstitium hibernum. Ex his constat, verba sunt *Cl. Salmasii* p 517. Exercit. Plinianarum, legitimum sementis tempus, præcipuè triticeæ, in Africa & Græcia omni, fuisse ab occasu Vergiliarum. Hoc *Hesiodus*, *Theophrastus*, *Xenophon*, & *Plinius* testantur. Et *Xenophon* quidem totum illud tempus serendi εἰς πρώϊμον, καὶ μέσον καὶ ὄψιμον distinguit. Festinata satio à Vergiliarum occasu incipiebat, serotina circa brumam. *Hesiodus* ὀψαρότην vocat, qui eo tempore serit, ut contrà πρωτηρότην qui circa Vergiliarum occasum, v.490. *Columella* Lib. II. c.8. *Intelligi debet tritici satio dierum sex & quadraginta ab occasu Vergiliarum, qui fit ante diem IX. Calend. Novembris ad Brumæ tempora. Sic enim servant prudentes agricolæ, ut quindecim diebus priusquam conficiatur Bruma, totidemque post eam confectam, neque arent, neque vitem aut arborem putent.* Fallitur tamen vir summus in eo quod hîc habet περὶ τοῦ ὀψαρότου, de quo vide ad v.486. *Clericus.*

480. Ἥμενος ἀμήσεις] Hoc est, otio è, nam non erit cur festines. Alioqui segetem copiosam metentes satis temporis non habent, ut inter metendum sedeant. Festinandum enim periti Rei Rusticæ suadent. *Columella* Lib.II. c.21. *Sed cùm matura fuerit seges, antequam torreatur vaporibus æstivi sideris qui sunt vastissimi per ortum Caniculæ, CELERITER demetatur; nam dispendiosa est cunctatio.* Cujus rei rationes postea tradit. At in raris segetibus, messis brevi absolvitur, etiam non festinantibus. *Clericus.*

Ibid. Περὶ χειρὸς ἐέργων] Psaltes Psalm. CXXIX. 7. *non implevit manum suam messor, neque sinum suum colligator.* Clericus.

482. Παῦροι δέ σε θηήσονται] Psaltes de tenui messe Ps. CXXIX, 7. *non dicent transeuntes, benedictio Jehovæ vobis.* Clericus.

486. Ἦμος Κόκκυξ κοκκύζει] Initio veris. *Plinius* Lib. XVIII. c.26. de spatio quod est inter æquinoctium vernum & exortum Vergiliarum: *In hoc temporis intervallo, quindecim diebus primis Agricolæ rapienda sunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non suffecerit: dum sciat inde natam exprobrationem fœdam, putantium vites per imitationem cantûs alitis temporarii, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriumque meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi.* Clericus.

486. Ἦμος κόκκυξ] Sic Aristophanes in Ορνιθ.

Χ' ὁπότ' ὁ κόκκυξ εἴποι κόκκυ, τόθ' οἱ Φοίνικες ἅπαντες τοὺς πυροὺς ἂν καὶ τὰς κριθὰς ἐν τοῖς πεδίοις ἐθέριζον. *Rob.*

491. Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο] Hoc est, recordare. Est loquutio Phœnicia, de qua diximus ad Gen. XXXVII, 11. *Clericus.*

493. Λέσχην] Adde iis, quæ de hac voce notata sunt, locum *Harpocrationis*: Λέσχαι, Ἀντιφῶν ἐν τῷ περὶ Νικοκλέα, λέσχας ἔλεγον δημοσίους τινὰς τόπους, ἐν οἷς σχολὴν ἄγοντες ἐκαθέζοντο πολλοί. Ὅμηρος,

Οὐδ' ἐθέλεις εὕδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν,
Ἠέ που ἐς λέσχην.

Κλεάνθης, ἐν τῷ περὶ Θεῶν, ἀπονενεμῆσθαι τῷ Ἀπόλλωνι τὰς λέσχας φησίν. ἐξέδραις δ' ὁμοίας γίνεσθαι αὐτὰς, καὶ παρ' ἐνίοις τὸν Θεὸν Λεσχηνόρειον ἐπικαλεῖσθαι: *Antiphon in Oratione contra Nicoclem. Leschas publica vocabant loca, in quibus otiosum vulgus desidebat. Homerus*: non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam Lescham. *Cleanthes libro de Diis, ait Leschas Apollini consecratas; esse autem exedris similes Deumque cognomine Leschenorium à quibusdam vocari.* Adi & *Is*.

Ca-

Casaubonum in Characterem ἀδολεσχίας, apud *Theophrastum*, Clericus.

493. λέσχην] A λέσχη derivatur ἔλλεσχος, *vulgatus, de quo sermo est publicus.* Herod. Lib. I. Τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, ἐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα. *His, si modo sim incolumis, non Ionum, sed propria sua incommoda erunt in circulis deploranda.* Et in Lib. 2. Περιλεσχήνευτος, ejusdem vox significationis. *Rob.*

497. Παχῶ πόδα] Aristoteles in problematis: *famelicis superiora arescunt, inferiora tument.* Scaliger.

500. Ελπὶς δ' ἐκ ἀγαθὴ] Ελπὶς ἐκ ἀγαθὴ Hesiodo est νόημα κακόν. Pindarus eam partem in homine ἐλπίδα vocat, quæ cogitationibus vacat. *Heinsius.*

504. Μῆνα Ληναιῶνα] Plutarchus nescit quis sit ille mensis. certum est esse brumalem, respondebat Attico Ποσειδεῶνι, aut Γαμηλιῶνι. *Scaliger.*

504. Μῆνα δὲ Ληναιῶνα] Κατὰ τὸν μῆνα, subintellige, sunt. Mensem in quo sunt mali dies. Vel sic distinguendum: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα (κακ' ἤματα, βέδορα πάντα) τῦτον ἀλεύασθαι. & placet. hoc est, mensem verò Januarium, (mali sunt dies, bobus nocentes omnes) hunc vita; pro, hunc inquam, vita. Vel appositivè μῆνα δὲ Ληναιῶνα κακ' ἤματα, βέδ. π. hoc est, Mensem Januarium, malos dies: hoc est, qui mali sunt dies, hunc, inquam, vita. *Guietus.*

504. Ληναιῶνα] Apud Thebanos primus mensis dicebatur Βυκάτιος, respondens Gamelioni Attico. Plutarchus in Pelopida: τῦ νόμυ κελεύοντος ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ παραδῦναι τὴν Βοιωταρχίαν ἑτέροις, ὃν Βυκάτιον ὀνομάζυσι. *cùm lege sancitum esset ab iis dari Bœotarchiam primo mense, quem vocant Bucatium.* Hunc autem eumdem, quem Hesiodus Ληναιῶνα vocat, esse putat *Plutarchus.* *Hesychius*: Ληναιών· Οὐδένα μὲν τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ ἕτω καλῦσι, εἰκάζει δὲ Πλάταρχος Βυκάτιον, καὶ γὰρ ψυχρός ἐστιν. Secundus mensis erat Ερμαῖος. Sequitur apud *Hesychium*: ἔνιοι δὲ τὸν Ερμαῖον, ὅς μετὰ τὸν Βυκάτιόν ἐστι· καὶ γὰρ Αθηναῖοι τὴν τῶν Ληναίων ἑορτὴν ἐν αὐτῷ ἄγυσι. Hæc ex *Jos. Scaligeri* Lib. I. de Emend. Temporum. Posteriori rationi *Hesychii* repugnat quod alii docent de tempore celebrationis *Lenæorum*, quam referunt ad finem autumni. Vide *J. Meursium* in Græcia feriata, ad vocem Λήναια. Itaque in priore acquieverim. *Clericus.*

507. Οσε διὰ Θρήκης] Operæ pretium est notare inter duos Poëtas antiquissimos in ejusdem rei descriptione similitudinem. Homer. Il. I. v. 5.

> Ὡς δ' ἄνεμοι δύο Πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα,
> Βορέης καὶ Ζέφυρος, τώ τε Θρήκηθεν ἄητον,
> Ελθόντ' ἐξαπίνης· ἄμυδις δέ τε κῦμα κελαινὸν
> Κορθύεται, πολλὸν δὲ παρὲξ ἅλα φῦκος ἔχευαν.
> *Sicut autem venti duo pontum commovent piscosum,*
> *Boreas & Zephyrus, qui è Thracia spirant*
> *Adventu repentino, simul autem & unda nigra*
> *In acervum attollitur, multamque extra mare algam fundunt.*

In Thracia autem Boreæ speluncam collocat Callimachus in hymno in Delum v. 62.

> Ο μὲν πέδον ἠπείροιο
> Ημενος ὑψηλῆς κορυφῆς ἔπι Θρήϊκος Αἵμυ,
> Θῦρος Αρης ἐφύλασσε σὺν ἔντεσι· τὼ δέ οἱ ἵπποι
> Επτάμυχον Βορέαο παρὰ σπέος ηὐλίζοντο.
> *Ille quidem solum terræ continentis,*
> *Stans in excelso vertice Thracii Æmi,*
> *Crudelis Mars observavit cum armis: ejus autem equi*
> *Septemplicem Boreæ juxta specum stabulabantur.*

Quem locum egregie exponit, ut solet omnia, Illust. Spanhemius. "Thracii "nempe dicti hujus venti specum, seu "antrum, non jam in Æoliis insulis cum "Homero aut Marone, sed in Thracia cre-

" credita ſc. Aquilonis, de quo ante ad
" v.26, patria, & quidem circa montem
" Æmum collocat hic Callimachus,è quo
" eundem Boream oriri dixit etiam ſu-
" periori Hymno in Dianam v. 114.

> Αἵμῳ ἔπι Θρήϊκι, τόθεν Βορέαο καταῖξ
> Ερχεται.
>
> *Æmum ad Threicium, unde Boreæ procella oritur.*

" Hinc à Dionyſophane juxta eruditos
" Apollonii enarratores lib. 1. v. 826.
" traditum, foveam extitiſſe in Thracia,
" è qua fierent flatus ventorum, atque
" ita inde habitam, & qua de re jam ſu-
" pra ad v. 26, Thraciam ventorum do-
" micilium, Θρήκην ἀνέμων οἰκητήριον. Imo
" ſicuti Martis, Thracum nempe Dei,
" equi juxta illud Boreæ antrum ſtabula-
" re dicuntur hoc loco; ita ipſe Boreas,
" & ſocii venti Thraces equi indigitan-
" tur à Valer. Flacco lib. 1. v. 611. Et
" ſimiliter quidem Boreæ procella ἄμιπ-
" ποι, *equis ſimiles*, ſeu *equeſtri celerita-*
" *te* à Sophocle vocantur juxta priſcos
" ejus interpretes, Antig. v. 996. ubi
" præterea ejuſdem Boreæ antra prope
" Thracium ſinum Salmydeſſum collo-
" cantur, qui ſinus monti Æmo, ſeu Hæ-
" mimonto, Thraciæ regioni, ab eo de-
" nominatæ, erat vicinus". Hactenus
Spanhemius; quem tamen non ſolito acumine notare credo, Boreæ ſpecum ab Homero & Virgilio in Æoliis inſulis collocari. Hi quidem Poëtæ has inſulas commune omnibus ventis receptaculum aſſignant,uterque tamen Boream inThracia quaſi in proprio ſuo domicilio collocat; quod de Homero patet ex ſupra citatis, & de Virgilio ex Æn.12. v.365.

> *Ac velut Edoni Boreæ cum ſpiritus alto*
> *Inſonat Ægæo.*

Edoni, Thracii, quoniam in Thracia habitare fingitur. *Rob.*

524. Ανόστεος] Κλείταρχος ἐν γλώσσαις τὸν Πολύποδα ὑπὸ Λακεδαιμονίων Ανόστεόν φησι καλεῖσθαι. Αριστοτέλης δέ φησι ψεῦδος εἶναι τὸ κατὰ τὰς Πολύποδας· αὐτὸς γὰρ ἑαυτὸς μὴ κατεσθίειν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Παγούρων κατεσθίεσθαι. *Proc.* Suidas autem dicit Eledonen eſſe Polypi ſpeciem, & ſic nominari, λ redundante, quod ſeipſum comedit Ελεδόνη. εἶδος πολύποδος, ἥτις ἔχει κοτυληδόνα, καὶ ὄζειν ἐπλάττετο, ὥς φησιν Αἰλιανός· ἔστι δὲ τὸ λ περιττόν. καλεῖται δὲ ἐλεδόνη ἀπὸ τοῦ ἑαυτὴν ἔδειν. Polypi etiam ſeipſum comedentis meminerunt ab Athenæo citati Alcæus, Εδωδ' ἐμαυτὸν ὡς Πολύπους. Et Comicus Pherecrates in fabula cui titulus eſt, *Agreſtes.* Ωπόταν δ' ἤδη πεινῶσι σφόδρα, ὥσπερεὶ τοὺς Πολύποδας νύκτωρ περιτρώγειν αὐτῶν τοὺς δακτύλους. Et Diphilus in *Emporo,*

> Πολύπους ἔχων ἁπάσας ὀλομελεῖς τὰς πλεκτάνας,
> Οὐ περιβεβρωκὼς ἑαυτὸν ὤν, φίλτατε.

Polypum verò ſeipſum arrodere negat Athenæus lib. 7. τοῦτο δ' ἐστι ψεῦδος· ὑπὸ γὰρ τῶν γόγγρων διωκόμενος τοὺς πόδας ἀδικεῖται. Quod etiam confirmat Plinius lib. 9. cap.29. *Ipſum brachia ſua rodere falſa opinio eſt: id enim à congris evenit ei.* Nam cap. 30. tradit idem, *Avidiſſimos eſſe concharum; illas ad tactum comprimi, præcidentes brachia eorum, ultroque eſcam ex prædante capere. Inſidiantur ergo polypi apertis, impoſitoque lapillo extra corpus, ne palpitatu ejiciatur, ita ſecuri graſſantur, extrahuntque carnes, illæ ſe contrahunt, ſed fruſtra, diſcuneatæ.* Polypodis vero cubile,quod τὸν οἶκον, & τὰ ἤθεα vocat Heſiodus ἡ θαλάμη ab aliis ſcriptoribus ſæpiſſime nuncupatur. Homer. Odyſ. Ε. v. 432.

> Ως δ' ὅτε πουλύποδος θαλάμης ἐξελκομένοιο.

Et in Hymno in Apoll. v. 77.

> Πουλύποδες δ' ἐν ἐμοὶ θαλάμας, Φῶκαί τε μέλαιναι
> Οἰκία ποιήσονται ἀκηδέα.

Et Callimachus in Epigrammate

> Μηδέ μοι ἐν θαλάμῃσιν ἔθ', ὡς πάρος, (εἰμὶ γὰρ ἄπνους)
> Τίκτηται νοτερῆς ὤεον Αλκυόνης.

Ita enim optime hunc verſum emendavit Celeberr. Bentleius. Eandem vocem

LII ſc.

sc. τ̃ θαλάμῳ eodem sensu usurpaverunt Aristoteles, Theophrastus &c. *Rob.*

527. Επὶ κυανέων ἀνδρῶν] Qui intelligebat solis arcum diurnum, tempore brumæ minorem apud Græcos, majorem esse in Æthiopia, quam hîc describit, debuisset intelligere esse Antipodas. Attamen, admisso priore, posterius, quamquam necessarium consectarium, intelligere non potuerunt Veteres. *Clericus.*

533. Τείποδι βροτῷ ἶσοι] Hoc est, seni. Respicit *Hesiodus* ad ænigma Sphingis, τί ἐςι τὸ αὐτὸ δίπουν, τείπουν, καὶ τετράπουν; *quid sit idem bipes, tripes & quadrupes?* Ο Οἰδίπους ἀπεφήνατο ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθέν. νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράπουν εἶναι· αὐξήσαντα δὲ δίπουν· γηράσαντα δὲ τείπουν, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τ̃ ἀσθένειαν: *Oedipus declaravit hominem esse quod propositum erat, infantem enim quadrupedem esse, auctum verò bipedem, senem denique factum quadrupedem, scipione utentem, propter infirmitatem.* Verba sunt *Diodori*, è Libro IV. Bibliothecæ. *Clericus.*

538. Στήμονι δ' ἐν παύρῳ] Κρόκυς est *floccus*, κρόκη, aut κρὸξ *subtemen.* Ideò vestes, quæ ad hyemem & frigus parantur, raro stamine, denso subtemine texi jubet *Hesiodus*: Κροκύδες enim ἐν τῇ κρόκῃ, non in stamine. Ideò durius & retortiore filo stamen, molliore & magis laxo subtemen. Nam in solo subtemine mollities illa lanuginosa, quo panno supereminet, & quam pectit ac polit spina fullonis. Insignitè factus ad hoc probandum locus *Platonis*, qui vulgò malè exponitur ab Eruditis & non rectè legitur. Est in Politico: ὅσα δέ γ' αὖ τῇ γνάψεως ὁλκῇ ἐμμέτρως τὴν μαλακότητα ἴσχει, ταῦτα ἄρα κρόκην μὲν νηθέντα, τ̃ δὲ ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εἶναι τέχνην κροκονητικήν: *Quæcumque spinæ fulloniæ tractui accommodatam habent molliciem, ea esse subtemen cùm neta sunt, artem verò iis præfectam artem nendi subtemen.* Hæc aliáque huc spectantia habet *Claud. Salmasius* Exercit. Plinian. p. 277. *Clericus.*

542. Πίλοις] Coactilibus, & propterea udones illi à Jurisconsultis ἐμπίλια dicuntur, quæ aliter pedulia in Regula Sancti Benedicti. Erant etiam pilia ex coactilibus & ex detritis vestimentis. Stat. IV. Sylv. in Risu Saturnalitio v. 24. *Cæsis pilia suta de lacernis.* & sæpe apud Martialem. *Scaliger.*

542. Πίλοις δ' ἔνδοθε πυκάσαις]. Etymologicum magnum: Πῖλος, τὸ ἐξ ἐρίων εἰργασμένον, πρὸς τὸ κοιμᾶσθαι ἐπιτήδειον· ὃν ἡμεῖς πιλωτὸν φαμέν: *quod ex lanis elaboratur ad cubandum paratum, quem nos pilotum vocamus.* Tum affertur locus *Homeri* & v. 545. *Hesiodi*, ac tandem hic 542. versiculus illustratur: Σημαίνει δὲ ἀςτάρια, παννία, ὡς παρὰ τῷ αὐτῷ, πέδιλα, καὶ ἑξῆς. πίλοις ἔντοσθε πυκάσαις. Γίνεται παρὰ τὸ πέζω, οἱονεὶ πηλός τις ὤν, καὶ κατὰ κρᾶσιν πῖλος. Quæ verba multis interpretatur *Claud. Salmasius* in *Lampridii* Alexandrum Severum, pag. 521. ed. Parisinæ, ubi ostendit πίλους esse *udones*, hoc est, laneos calceos ex lana coacta factos: qui intra calceum quidem habebantur, ut hîc, verùm & ipsi vicem calceamenti præstabant, domi & intra cubiculum. *Calceones* eos hodie vocamus. *Clericus.*

543. Πρωτογόνων] Sive, ut habent Græci Intetpretes, præstantissimi sint fœtus ii, quos pecudes primos in flore ætatis pariunt; sive, singulari idiomate Linguæ Bæoticæ, *primogenitæ* dicerentur pecudes in suo genere eximiæ, quemadmodum apud Hebræos בכורים *bchorim*, ut Hebræi Lexicographi docebunt. *Clericus.*

546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Græcis, ut habet *Salmasius* ad *Capitolini* Pertinacem; πῖλος & pedum & capitis dicitur, quod hoc loco *Hesiodi* probat. Diminutivum ejus est πίλιον, unde *pileum* Latinis. Apud Latinos *cudo* utrumque significabat, & galerum, vel pileum, & pedule; nam *cudo* est πῖλος à *cudendo*. *Cudere* autem est ferire & fundere. Alia, apud eumdem, vide. *Ibid.*

549.

549. Ἀὴρ πυροφόρος] Voce *aër* intelligenda tenuis illa nebula, quæ unà cum rore, è cœlo in terras decidit, non excluso tamen rore crassiore. Sæpè *aër*, apud *Hesiodum*; nebulam significat, ut v. 255. Vide & sequentes versus, ubi hic aër ex humore evectus dicitur & ventos creare; unde manifestò liquet vaporem intelligi. Hinc mihi fit credibile emendandum hunc locum *Hesychii*: Ἀήρης, καῦμα, ὀμίχλη, hoc modo: Ἀὴρ, πνεῦμα, ὀμίχλη, *ventus, nebula*; ita ut *Hesychius* ad hunc *Hesiodi* locum respexerit. *Id.*

550. Αἰναόντων] Scribendum videtur αἰεναόντων. Quidam codd. αἰὲν ἀέντων. quam lectionem sequitur Tzetzes. ex ea, quamvis sequiore, nostra confirmatur. *Guietus.*

558. Χαλεπὸς προβάτοις] Oblitus jam videtur Hesiodus eorum, quæ supra ad v. 516 dixerat

——— Πώεα δ' ὔτι,
Οὕνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, ὐ διάησιν
Ἲς ἀνέμου βορέου.

Sed optimis poëtis nonnunquam fas est obrepere somnum. *Rob.*

561. Τετελεσμένον] Hæc declarant manifestò annum desinere statim à frigoribus. ergo ver erat initium anni in signo tauri. Virgil. I. Georg. v. 222: *Candidus auratis aperit cum cornibus annum.* Annus incipiebat à matutino ortu Pleïadis. *Scaliger.*

562. Ἰσοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα] Hoc est, cibos præbe ad mensuram laboris diurni & quietis nocturnæ, ita ut per totum annum dies & noctes æquentur; hoc est, labori dierum alimenta debita, quieti noctium respondeant. χρὴ δῆλον τὸ ἴσως βλέπειν εἰς τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας, καὶ πρὸς ταύτας ἰσοῦν τὰ ἔργα καὶ τὴν τροφὴν, obscurus & implicitus locus. *Guietus.*

566. Ἀρκτοῦρος] Temporibus Hesiodi bruma erat circa 7. aut 8. Januarii, ergo circa decimam Martii dicit oriri Arcturum. Hoc autem accidit circa initia Olympiadum, quo tempore sine dubio fuit *Hesiodus*. Sunt autem 2370. anni à prima Olympiade, incepitque hoc proximo solstitio præterito 1594. bis millesimus trecentesimus & septuagesimus annus. *Scaliger.* Incidebat bruma in 30. Decembris, tempore *Hesiodi*, ex calculo Petaviano, Var. Diss. Lib. VII. c. 5. *Clericus.*

566. Ἀρκτοῦρος καὶ τὰ ἑξῆς] *Plinius* de seculo Juliano Lib. XVIII. c. 26. *A Favonio in Æquinoctium vernum Cæsari significat XIV. Calendas Martii triduum variè, & VIII. Calendas hirundinis visu, & postero die Arcturi exortu vespertino.* Columella Lib. IX. c. 2. *IX. Calendas Martias Arcturus primâ nocte oritur.* At in Petaviano laterculo acronychus exortus Arcturi fit in piscium gradu 14. qui in Calendario Martii V. convenit. Sed ortus vespertinus verus, quem tabula præbet, posterior est apparenti. Hæc & alia *D. Petavius* Lib. II. c. 8. Var. Dissert. *Clericus.*

567. Ἀκροκνέφαιος] Idem est quod dicitur ἀκρόνυχος, nam ἄκρον κνέφας idem est ac ἄκρη νὺξ, seu *primordium noctis.* Intelligendus, ut videtur, de ortu apparente. Ortus autem, ut hoc in gratiam tironum addatur, vespertinus verus est, cùm occidente sole, stella oritur ex adverso, neque tamen, propter solis aut lucis vespertinæ fulgorem, aspectabilis est. Ortus verò vespertinus apparens, quando sol longiusculè ab horizontali diametro progressus est, adeò ut post ejus occasum emergens ab oriente stella conspicua sit. *Clericus.*

568. Ὀρθρογόη] Quia summo mane solent hirundines canere. Alii tamen legunt ὀρθογόη, ut *Hesychius* & auctor Etymologici magni, cujus hæc sunt verba: Ὀρθογόη. ἡ μεγάλως θρηνοῦσα· ἢ ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἠχοῦσα. Ἡσίοδος. παρὰ τὸ ὄρθαι ——— διεγέρθαι, ἀπὸ τὸ ὦρθαι ἀπαρεμφάτου, καὶ διαστολῇ ὄρθαι. Sic Ὀρθογόη esset *excitans luctum.* Prior tamen lectio magis placet. De luctu hirundinis vide quæ ex Poëtis collegit Sam. *Bochar-*

chartus Hieroz. Part. 2. Lib I. c. 10. *Clericus.*

568. Ορθογόη Πανδίονις] Hor. lib. I. Epist 7.

> ——— *Te, dulcis amice reviset*
> *Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.* Rob.

570. Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν] *Columella* Lib. IX. c. 1. postquam VII. Cal. Martias conspici dixit hirundinem, paullò post, *à Calendis Martiis*, inquit, *eximia est vitium putatio, usque in decimum Calendarum Aprilium, si tamen se gemmæ nondum moveant.* Clericus.

571. Φερέοικος] *Athenæus* Lib. II. p. 63. Ἡσίοδος τὸν κοχλίαν φερέοικον καλεῖ, καὶ Ἀναξίλας δὲ,

> Ἀπιςότερος εἶ τῶν κοχλιῶν πολλῷ πάνυ,
> Οἳ περιφέρουσ' ὑπ' ἀπιςίας τὰς οἰκίας:

Hesiodus Cochleam vocat domiportam, *Anaxilaus verò*: Cochleis tu es multò diffidentior, quæ præ diffidentia circumferunt domos. *Cicero* de Divin. Lib. II. c. 64. *Quid me igitur mones? ut si quis medicus ægroto imperet ut sumat*

> *Terrigenam, herbigradam, domiportam, sanguine cassam,*

potiùs quàm hominum more cochleam dicere. Quod cùm ita sit, miror cur interpretes Latini *testudinem* hactenus essent interpretati, præsertim cùm testudines in arbores non repant; quod jam observarat ante nos *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. 2. Lib. IV. c. 30. *Clericus.*

578. Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο] [Ad hunc locum notavit Plutarchus, Homerum Epitheta pulchritudinem & delectationem exhibentia Auroræ attribuisse, nempe κροκόπεπλον, & ῥοδοδάκτυλον; eam vero Hesiodum per utilitatem suam melius descripsisse. Τὸν μὲν γὰρ Ὅμηρόν φησιν ὁ Πλούταρχος ἐπιθέτοις εἰς τέρψιν εὐδοκιμοῦσι τὴν ἡμέραν κοσμῆσαι, κροκόπεπλον αὐτὴν λέγοντα καὶ ῥοδοδάκτυλον. τὸν δὲ Ἡσίοδον μειζόνως ἀπὸ τῶν ἔργων ἐφ' ἃ δὴ προϊοῦσα κινεῖ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκλύσεως εἰς τὸ ἐναργὸν μαθήσῃ ζωήν. *Proc.* Notari tamen debet, nullam exinde laudem ad Hesiodum accedere, vel detrahi ab Homero; quoniam ille Auroræ utilitatem data opera descripsit, hic vero obiter tantum Auroræ meminit. In aliis locis, ubi levis tantum incidit Auroræ mentio, iisdem Epithetis, quibus Homerus, utitur Hesiodus. Sic v. 610.

> Αρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς. *Rob.*

579. Ἠώς τοι προφέρει] Non dubium est quin huc respexerit Aristarchus, cùm in illo Theogoniæ loco, Καλλιόπη, ἣ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων, exponit, προφερέστατον πρεσβύτατον. Vetus Glossa ad Theogoniam. Ἀρίσταρχος τὸ προφερέστατον, ἀντὶ τοῦ πρεσβύτατον ἤκουσεν· ὥστε ἄδηλον, πότερον τῇ τιμῇ, ἢ τῷ χρόνῳ προφερεστάτην. οἱ δὲ ἐντιμοτάτην. Eustathius: τὸ δὲ προφέρειν προφοτύπον ἐστὶ τῆς προφορᾶς, ἀφ' ἧς παρὰ τοῖς ὕστερον προφορικὸς παρῆκται λόγος. ὅτε δὲ προφέρειν καὶ τὸ νικᾶν λέγεται, ὅθεν καὶ ὁ προφερέστερος, δῆλόν ἐστι. Ἡσίοδος δὲ ἐν τῷ, προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργου, ἕτερόν τι σημαινόμενον τοῦ προφέρει ὑποκρίνεται καὶ ἐκ αὐτόχρημα λαμβάνει ἀντὶ τοῦ ὑπερφέρει, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ προάγει, προκόπτειν ποιεῖ, προκινεῖ, προβιβάζει. *Heinsius.*

582. Σκόλυμος] *Artichaut sauvage*, aliter *chardonette.* Κινύρα *artichaut cultivé.* Κάκτος *carda.* De Scolymo vide Dioscorid. lib. III. 16. de cacto vide Athenæum. *Scaliger.*

582. Σκόλυμος] Graviter errant, ut putat *Claud. Salmasius* ad Solinum p. 161. hujus ætatis eruditi fermè omnes herbarii, qui σκόλυμον Græcorum persuadere nobis volunt fuisse, quem Latini propriè *Carduum* vocabant, nos *Articactum.* Hanc saltem differentiam agnoscunt, quòd σκόλυμος agrestis sit. *Carduus* sativus. Ego genere distingui censeo. Σκόλυμος vox Græca est, quæ nomen in Latio non habet; ideò *Scolymus* Latinè suâ voce vocandus est, non *Carduus*, ut faciunt vulgò apud *Theophrastum* & *Dioscoridem.* Græci omnes, non solùm *Paulus* & *Aëtius*, verùm etiam *Dioscorides* ipse Κινάραν & Σκόλυμον separant. Atqui certum est κινάραν Græcis dici, quem La-

Latini vocant *Carduum*, Siculi Κάκτον. *Scolymus* Græciæ notiſſimus, unde illud *Heſiodi* & ex eo Ariſtotelis ἐπὶ Σκολύμῳ. Hoc florente, mulieres libidinis avidiſſimæ. *Scolymum* in cibos Oriens & Græcia receperat. *Plinius* Lib. XXII. c. 22. *Scolymum quoque in cibos recipit Oriens & alio nomine Limoniam appellavit. Frutex eſt numquam cubitali altior, criſtiſque foliorum ac radice nigrâ, ſed dulci. Eratoſthenis quoque laudata in pauperis cœna.* Edulis eſt potiſſimùm radix, ſed & herba adhuc tenella. Qua de re, pluribus vir ſummus, quem vide. *Clericus.*

582. Ἦμος ᾗ Σκόλυμος] Ephemeris *Heſiodi* æſtatem definit ἐπὶ σκολύμῳ. Multi viri docti diſputarunt, quid ſibi velit Philoſophus in Problematis, cùm hoc modo hunc verſum adducit: Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἧττον δύνανται ἀφροδισιάζειν, αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμῳ, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τ' ἄνδρες. Quo loco quidam, inter quos fuit vir ſummus Camerarius, κολύμῳ legerunt: alii κολύβῳ: κόλυβος enim, dicunt, ἔπαυλις exponitur ab Heſychio. Sed mirum viris doctis, in re tam levi aquam hæſiſſe, præſertim qui βραχυλογίαν Ariſtotelicam cognitam haberent. *Heſiodus* æſtatem conſtituit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ τέττιγος, ita loquuntur eleganter οἱ χαρίεντες, id eſt, *tempore cardui & cicadæ*, vel, *dum carduus & cicada eſt.* Hoc ſecutus Ariſtoteles, dixit *Heſiodum* ſalacitatem mulierum, virorum verò impotentiam conſtituere ἐπὶ σκολύμῳ. Non vacabat Ariſtoteli aliud agenti citare verſus illos, Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, & quæ ſequuntur, Μαχλόταται ᾗ γυναῖκες. Propterea, eleganti ratione dixit, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμῳ, *ſicut Poëta Heſiodus dicit de tempore quo viret carduus.* Quod hinc deſumſit Alcæus, cùm dixit: Ἀνθεῖ ᾗ καὶ σκόλυμος· νῦν ᾗ μιαρώταται γυναῖκες. Diximus *Heſiodum*, in libris Ἔργων, etiam ἐφημερίδα complexum eſſe. Oſtendit itaque hîc, poſtquam ver abſolvit, quid agendum ſit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ τέττιγος. *Heinſius.*

582. Ἠχέτα τέττιξ] Alcæi verſus citantur à Proclo, quibus hunc Heſiodi locum Poëta ille imitatus eſt. Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ. τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται. ἁ δ' ὥρα χαλεπά. ἀχεῖ δ' ἐκ πετάλων ἀχέτα τέττιξ ἀνθεῖ ᾗ καὶ σκόλυμος. νῦν δὲ μιαρώταται γυναῖκες. λεπτοὶ δέ τοι ἄνδρες· ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γόνατα Σείριος ἄζει. Hanc etiam anni tempeſtatem eodem modo deſcripſit Ariſtophanes Εἰρ. 1159.

Ἡνίκ' ἂν ἀχέτας
Ἄδῃ τὸν ἡδὺν νομὸν,
Διασκοπῶν, ἥδομαι,
Τὰς Λημνίας ἀμπέλους,
Εἰ πεπαίνουσιν ἤδη. *Rob.*

589. Πετραίη τε σκιὴ] Quâ nulla major ac frigidior. Similis imago obverſabatur animo Prophetæ Eſaiæ, cum ſcribebat Cap. XXXII, 2. de re exoptatiſſima: *Erit inſtar rivorum aquæ in ſicco loco, atque inſtar umbræ ingentis petræ, in ſiticuloſa terra.* Clericus.

589. Βίβλινος οἶνος] Byblinum vinum, cujus meminit Feſtus & Theocritus, eſt vinum cujus vitis delata erat ex urbe Syriæ Byblo, ut Romæ Nitiobrix, de Bordeaux. *Scaliger.*

589. Βίβλινος οἶνος] Huc transferemus integram adnotationem *Lucæ Holſtenii* ad vocem Βιβλίνη, quem *Stephanus* Byzantius docet fuiſſe nomen regionis Thraciæ, à qua vinum *Biblinum* dictum. " *Athenæus* Lib. I. p. 31. Ἀχαιὸς τὸν Βίβλινον " (ἐπαινεῖ) Ἐδεξίοῦτο, Βιβλίνῳ μέθυος ἐκπώματι. " Καλεῖται ᾗ οὕτως ἀπό τινος χωρίου· οὕτω περισσαγορεύουσι. φησὶ ᾗ καὶ Φίλιππος,

" Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον. Πάπαι,
" Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον, ὥστε σε μὴ
" Κραιπαλᾶν.

" Ἐπίχαρμος ᾗ ἀπό τινων ὀρῶν Βιβλίνων φησὶν αὐτὸν ὀνομάσθαι. Ἀρμενίδας δὲ Θράκης φησὶν εἶ) " χώραν τὴν Βιβλίαν, ἣν αὖθις Τισάρην καὶ Οἰσύμην προσαγορευθῆναι. ἐπιεικῶς δὲ ἡ Θρᾴκη " ἐθαυμάζετο ὡς ἡδύοινος, καὶ συνόλως τὰ πλησίον αὐτῆς χωρία:

" Νῆες

" Νῆες δ' ἐκ Λήμνοιο παρέσταν οἶνον ἄγουσαι.
" Ἱππίας δ' ὁ Ῥηγῖνος τὴν εἰλεὸν καλουμένην ἄμπε-
" λον Βιβλίαν φησὶ καλεῖσθαι, ἣν Πόλλιν τὸν Ἀργεῖον,
" ὃς ἐβασίλευσε Συρακουσίων, πρῶτον εἰς Συρακού-
" σας κομίσαι ἐξ Ἰταλίας· εἴη ἂν οὖν ὁ παρὰ Σικε-
" λιώταις γλυκὺς καλούμενος Πόλλιος, ὁ Βίβλι-
" νος οἶνος. *Achæus Biblinum commen-*
" *dat*: excepit Biblini vini poculo. *Sic*
" *autem vocatur à loci cujusdam nomine.*
" *Dicit etiam Philinus*:

" Præbiturum me tibi Lesbium, Chi-
" um. Papæ!
" Thasium, Biblinum, Mendæum, ita
" ut tu non
" Inebrieris.

" *Epicharmus à quibusdam Biblinis mon-*
" *tibus vocatum ait. Armenidas verò*
" *tradit Thraciæ partem vocatam esse*
" *Bibliam, quam Tisaram & Oesymam*
" *dicunt. Thracia quidem, ob vini quod*
" *fert præstantiam, & vicina omnia ei*
" *loca admirationi fuit*:

" Naves ex Lemno aderant vinum
" vehentes.

" *Hippias Rheginus quam vitem tortuo-*
" *sam vocabant, Biblinam dictam fuisse*
" *ait, eamque Argivum Pollin, qui re-*
" *gnavit Syracusis, primùm ex Italia*
" *Syracusas invexisse. Quamobrem quod*
" *dulce vinum Siculi nuncupant Bibli-*
" *num fuerit.* Quem locum ideò ad-
" scripsi, ut qui eum legerint de scriptu-
" ra certi corrigant porrò vulgatos *He-*
" *siodi* Codices in Operibus, v. 589. in
" quibus Βύβλινος οἶνος legitur, pro Βίβλι-
" νος. Ad quem locum *Moschopulus*:
" Βίβλος ποταμὸς ἢ πόλις Θρᾴκης. Distin-
" ctiùs *Proclus*; sed fœdo vitio infectus:
" οἶνον Βύβλινον (pro Βίβλινον) ὃν ἄξιοι (lege,
" οἱ Νάξιοι) παρ' αὐτοῖς γεωργεῖσθαί φασι ποταμὸν
" οὕτω καλούμενον· (lege, παρὰ ποταμὸν) *Tze-*
" *tzes* ineptit suo more. A corrupta au-
" tem lectione *Hesiodi* deceptus est *Eu-*
" *stathius*, qui ad Iliad. Α. p. 871. Βύβλι-
" νον οἶνον, & Βυβλίαν χώραν scribit, tam-
" quam *Hesiodo* auctore. Adde *Theo-*
" *critum* qui Idyll. XIV, 15.

" ——— ἀνῷξα δὲ Βύβλινον αὐτοῖς
" Εὐώδη τεττάρων ἐτέων.
" *Aperui istis vinum Biblinum, odora-*
" *tum quatuor annorum.* Pro Βίβλινον.
" Denique *Suidam*, apud quem, Βιδίνη
" πόλις Σκυθίας, pro Βιβλίνη, ut hîc, quem-
" admodum ex ipsa litterarum serie ma-
" nifestum est. Hactenus *Holstenius*, qui
in loco *Athenæi* nescio quare prætermi-
serat verba *Philini*, quæ quàm maximè
faciunt ad rem, nosque docent cur *He-*
siodus suadeat æstate bibere vinum Bibli-
num. Ex iis enim liquet fuisse tenue vi-
num, & quod non facilè inebriaret; qua-
le bibendum æstate, non generosius, cu-
jus fumi facilè inebriant, & vis etiam ve-
hementior incendit. Ceterùm universa
Thracia, propter frequentiores montes,
non est ferax vini, sed tantùm partes me-
ridianæ. *Clericus.*

589. Εἴη πετραίη τε σκιὴ] Hæc mihi le-
genti veniunt in mentem summi Poëtæ
carmina, quæ, licet politissima, haud ta-
men penitus ab antiquo nostro & rustico
Poëta abhorrent.

Rura mihi & rigui placeant in val-
libus amnes;
Flumina amem sylvasque inglorius;
O ubi campi,
Sperchiusque, & virginibus baccha-
ta Lacænis
Taygeta! O qui me gelidis in valli-
bus Æmi
Sistat, & ingenti ramorum protegat
umbra! Georg. 2. *Rob.*

598. Εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος]
Orionem *Theophrastus*, in Libro de ven-
tis, ait oriri ἐν ἀρχῇ τῆς ὀπώρας, δύνειν δὲ ἐν
ἀρχῇ τοῦ χειμῶνος, ubi ὀπώρα pro æstate jam
inclinante sumit, diebus aliquot à confe-
cto solstitio. In laterculo Petaviano, lu-
cida pedis Orionis Heliacum ortum fa-
cit Carcinonis XVIII. Julii XII. Sed *Theo-*
phrasti ævo & Athenis maturiùs id fie-
bat. Verùm post ortûs heliaci diem ex
tabulis confectum, apparentes iidem or-
tus matutini repetuntur. Itaque propa-
ga-

gatus hic ortus est usque ad ὀπώρας initium. *Polybius* Lib. I. scribit Romanos in Africam è Sicilia trajecisse, inter ortum Orionis & Sirii, incommodâ tempestate. Ortum intelligit utrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos VIII. ineunte Augusto, Orion paullò post solstitium oriri incipiebat. Ergo Julio mense navigarunt. Sic *Hesiodus* messis ac trituræ tempus circumscribit Orionis exortu. Hæc aliaque id genus habet *Petavius*, Variarum Dissert. Lib. II. c. 8. *Clericus*.

599. Χώρῳ ἐν εὐαεῖ] *Varro* de R. R. Lib. I. c. 51. *Aream esse oportet in agro, sublimiore loco, quâ perflare possit ventus.* Vide & *Columellam* Lib. II. c. 20. *Clericus*.

610. Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς] Arcturi intelligitur Heliacus ortus, qui incidit in Virginis 27. gradum, hoc est, Septembris XXI. quod *Hesiodi* ævo aliquot diebus priùs fiebat. Is est verus ortus, nam apparens aliquot diebus seriùs fit. *Clericus*.

613. Ἐκτῳ δ' εἰ ἄγγε' ἀφύσσαι] Miror *Hesiodum* nihil de calcatione racemorum, expressioneque succi, vi torcularis dixisse. Præterea ei exigua oportet esse vineta, qui racemos soli & umbræ tamdiu exponat; nam in ingenti racemorum copia fieri hæc, sine multis incommodis, non possunt. Fortè de exigua copia vini, ejusque præstantissimi, conficienda agit. *Clericus*.

615. Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε] De Pleïadum occasu egimus ad v. 384. Superest ut aliquid dicamus de occasu duorum aliorum Asterismorum, quorum hic meminit *Hesiodus*. Utriusque autem intelligit occasum matutinum, seu Cosmicum. In Petaviano laterculo, Palilicium, id est, lucidissima Hyadum in oculo Tauri posita, mane occidit, in gradu IX. Scorpii Romæ; id est, Novembris II. quo die *Columella* Tauri caput occasum facere scribit. At in Ægypto, matutinus occasus fiebat in gradu Scorpii XI. Novembris IV. Sed idem *Columella* suculam mane occidere ait XXI. Novembris, qui est apparens occasus matutinus, vero posterior. Vide *Petavium* Var. Dissert. Lib. II. c. 8. *Clericus*.

Ibid. Τό τε σθένος Ὠρίωνος] Lucida stella pedis Orionis mane occidit, Scorpionos V. Octobris XXIX. Zonæ mediæ Scorpionos XII. Novembris V. Humerus dexter Scorpionos XXI. Novembris XIV. Itaque initio Hyemis verè dictus est occidere. *Clericus*.

616. Ἀρότου μεμνημένος εἶ)] Vide notata ad v. 384. *Clericus*.

617. Πλειὼν] Annus, πλειὼν non dubito dictum esse, quia maxima pars Græcorum annum ἀπὸ τῆς πλειάδος incipiebant, unde πλειὼν dictus. *Scaliger*.

Ibidem.] *Arati* Scholiastes ad Tmema 24. τῶν φαινομένων Ed. Morelianæ anni 1559. Ἀπὸ τούτων, inquit, κατ' ἐξοχὴν καὶ πλειὼν ἐκλήθη ὁ ἐνιαυτός: *ab hisce, per excellentiam, Pleïon vocatus est annus.* Hesychius tamen aliunde deducit, sic enim interpretatur: Πλειὼν, ὁ ἐνιαυτὸς, ἀπὸ τοῦ πάντας τοὺς καρποὺς τῆς γῆς συμπληροῦσθαι. Hæc vox occurrit & in Cassandra *Lycophronis*:

Εἰς πέντε που πλειῶνας ἱμείρων λέχους.

Quinque circiter annos lecti cupidus. Clericus.

617. Ἄρμενος εἴη] Hoc est, singulæ anni tempestates, singulique menses ita in opera rustica describantur ac dividantur; ut totus in opera, suis temporibus adscripta, impendatur. Quapropter Rei Rusticæ Scriptores diligenter annum diviserunt, & notarunt quæ singulis ejus partibus fieri oporteat. Vide *Varronis* de R. R. Lib. I. c. 27. & sequentibus, & *Columellam* Lib. XI. c. 2. *Clericus*.

617. Πλειὼν δὲ κατὰ χθονός] Non intellexerunt hæc interpretes. Ac primo Moschopulus quantùm à sensu horum verborum absit, perspicuè fatetur, cum ἔστω per ἔσω reddit. Satis superque alibi probavimus, ne iterum hîc repetendum sit, in

in libro noſtro ſingulari, contra Tzetzen, Ephemeridem in operibus Heſiodi, non in diebus, eſſe: cùm autem deſignatio ejus paſſim ferè ſparſa ſit, manifeſtè tamen ibi incipere: Μῆνα δ' Ληναιῶνα. Ita ut tota agriculturæ doctrina in Ephemeride deſinat. Hanc poſtquàm cum anno terminavit, cujus doctrina ab hyeme incipit, in autumno deſinit, totam ſimul Ephemeridem & agriculturæ doctrinam, tali clauſulâ, concludit: Πλείων δ' κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη, quod interpretes Latini, ſecuti Græcos, reddiderunt, *Annus verò per terram accommodus ſit.* Ineptiſſimè. Multùm torſit omnes illud κατὰ χθονός. quæ verba abſolvunt agriculturæ præcepta, ſimulque ad navigationem viam præparant: ita ut illud quod ſequitur, Εἰ δέ σε ναυτιλίης, ita cum hoc cohæreat; quia enim τῇ Πανδυσίᾳ veteres arare incipiebant (quod Lacones una voce βοωτεῖν dicebant, Heſychius: Βοωτεῖν, ἀροτριᾶν ὅταν ὁ Ὠρίων δύνῃ) navigare autem deſinebant, eleganter hac occaſione alteram Oeconomiæ rationem orditur. At Proclus optimè ad hunc locum notarat, πλείων ὁ ἐνιαυτὸς, τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων οὕτω ἂν τέλος ἔχοι: potuiſſet tamen meliùs aliis conſulere infrà: ſi pro illis, ἐὰν ταῦτα ποιήσῃς, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος ἁρμόδιος ἔσται, notaſſet, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος πεπληρωμένος ἔσται. Tzetzes nugari maluit, quæ hîc omitti poterant. ἄρμενον igitur eſt τὸ πεπληρωμένον: κατὰ χθονὸς, eſt κατὰ τῶν χθονὸς ἔργων: nam ita tranſit ad τὰ τῆς θαλάσσης. Abſoluto totius anni tempore concludit Ephemeridem his verbis: Πλείων δ' κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη. *Sic annus in opere ruſtico abſolutus eſt.* Ita ſumendum. *Heinſius.*

619. Σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος] Quia, nimirum, occaſu matutino Orionem antecedunt, ideoque eum fugere videntur. Ad hunc *Heſiodi* locum reſpexiſſe videtur *Quintus Smyrnæus*, Lib. V. v. 367.

Πληϊὰς εὖτ' ἀκάμαντος ἐς ὠκεανοῖο ῥέεθρα
Δύεθ', ὑποπτώσσουσα περικλυτὸν Ὠρίωνα,
Ηέρα συγκλονέουσα· μέμηνε δ' χείματι πόντος.

Cùm Pleïas indefeſſi Oceani fluenta ſubit, timens inclytum Orionem, aëra perturbans, pontus verò procellâ furit. Clericus.

628. Νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο] Hoc eſt, vela & remos. Ex ſimili loquutione perperam intellecta nata eſt fabula Dædali & Icari, qui *alis* fugiſſe Cretam dicuntur, hoc eſt, remis & velis. Ideò, ut hîc *Heſiodus alas* navibus tribuit: Virgilius, vice verſâ, alis Dædali *remigium* adſcribit, Æneid. VI. 19.

Dædalus, ut fama eſt, fugiens Minoïa regna,
Præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo.
Inſuetum per iter gelidas enavit ad Arctos &c.
Redditus his primùm terris, tibi, Phœbe ſacravit
Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι] Vide not. ad v. 45. *Clericus.*

637. Οὐκ ἄφενος φεύγων] Si, more *Ariſtarchi*, delendi eſſent verſus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus eſt, quantam *Heſiodus*, hic verſus cum ſequente eſſet jugulandus; quippe qui Gallicâ, ut aiunt, nive ſunt frigidiores. *Clericus.*

637. Οὐκ ἄφενος φεύγων] Nimis delicatus eſt Joannes Clericus hos verſus obelo configens; & fortaſſe eorum ſenſum non eſt aſſecutus. Innuit Heſiodus, patrem ſuum patria exceſſiſſe *non ſine cauſa, non novitatis, vel peregrinandi ſtudio, ſed quod ſe domi alere non potuit.* Sic ſenex ille Heautontimorumenos, *In Aſiam hinc abii propter pauperiem.* Rob.

640. Ἄσκρη] *Samuel Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 16. vocem Aſcra deducit ab אשרה *aſcherah*, hoc eſt, lucus, ubi ſteriles ſunt arbores; *Heſychiique* hunc locum profert: Ἄσκρα, δρῦς, ἄκαρπος. Attamen cave credas ſterilem locum fuiſſe, cùm in epitaphio *Heſiodi*, quod profert *Pauſanias* in Bœoticis, p. 600. dicatur πολυλήϊος, hoc eſt, *ferax ſegetum.* Situm ejus

ejus & conditores memorat idem *Pausanias* p.583. *Clericus.*

643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Imitatus est Virgilius, quamvis contrarium dicat, Georgicum II,412. *laudato ingentia rura, exiguum colito.* Scaliger.

643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Simulata verborum laudatione plerumque id efficimus quod toto pectore improbamus, atque damnamus; quo factum est ut verbum ἐπαινῶ, quod Græcis *laudo* significat, pro *recuso, nolo, improbo* usurpetur. Aristophanes in ranis, κάλλισ', ἐπαινῶ. Nisi me fallit animus, eadem ratione dicendi Virgilius est usus, cum 2do Georgico scribit

——— *laudato ingentia rura*
Exiguum colito.

Nam latifundia improbat, modicumque agri modum præfert; ac mihi videtur æmulatus esse Hesiodum qui lib. 2. Εργ. scripsit, Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν. *Turneb. Adverf. lib.* 20, *cap.* 14.

646. Τρέψῃς] Scribendum videtur τρέψας. *Guietus.*

647. Χρέα τι προφυγεῖν] Τὸ τι versum impedit & est inutile. *Idem.*

648,& 649. Hi duo versus, teste Proclo, insititii videntur Plutarcho, quem vide. Placet judicium Plutarchi. Ναυτιλίης σεσοφισμένος subintellige περὶ. *Idem.*

654. Ἐπ' ἄεθλα] Ex hoc loco occasionem arripuit nescio quis fingendi certaminis *Homeri* & *Hesiodi*, quod cum alibi sæpè editum, tum etiam ad calcem majoris editionis nostri Poëtæ, quam *Dan. Heinsio* debemus. *Clericus.*

657. Τρίποδ' ὠτώεντα] Ejus meminit *Pausanias* in Bœoticis, pag. 588. Editionis Hanovianæ. *Clericus.*

658. Ἀνέθηκα] Inscriptio, si credere fas est, fuit hæc:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι, τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας, ἐν Χαλκίδι, θεῖον Ὅμηρον:

Hesiodus Musis Heliconem colentibus hunc apposuit, cùm cantu vicisset Chalcide divinum Homerum. Eam profert, inter alios, *Dion Chrysostomus* Orat. II· de Regno. *Clericus.*

659. Ἔνθά με τὸ πρῶτον καὶ τὰ ἑξῆς] Contrarium hoc est iis quæ habuimus in Theogonia v. 20. & seqq. *Clericus.*

659. Ἔνθά με] Si vult Hesiodus se primùm in hoc certamine Chalcidico Poëticen attigisse, hoc certe iis est contrarium quæ in Theogonia leguntur. Sed quis suspicari potest eum in tam celebri conventu primum ingenii sui tentamen facere voluisse? Quomodo igitur exponendum ἐπέβησαν ἀοιδῆς? Mea quidem sententia, non simpliciter, *compotem fecerunt cantus,* sed potius, *Poëtices culmen fecerunt ascendere,* quod merito de se post tam illustrem victoriam prædicare potuit. Homerus Odyss.x. 424.

Τάων δώδεκα πᾶσαι ἀναιδείης ἐπέβησαν.

Ad quod Scholiastes. Ἀναιδείης ἐπέβησαν. Ἐπὶ πολὺ τῆς ἀναιδείας ἐπῆλθον. *Rob.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Ὡς, hoc est, ὅμως. vers. seq. ἀθέσφατον, hoc est ἄγαν θέσφατον. *Guietus.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Rectè *Guietus.* Sic *Homerus* Iliad. A. 116. cùm induxisset Agamemnonem vehementi amore Chrysidis incensum se fatentem, attamen pollicentem se eam redditurum sic describit:

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω δόμεναι πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον.

Sed & sic, hoc est, *attamen volo reddere, si hoc melius.* Ad quem locum Scholiastes. ὅμως. *Eustathius* verò: φέρεται ἐν τοῖς Ἡροδώρου καὶ Ἀπίωνος. ὅτι τὸ ΩΣ, ὅτε δηλοῖ τὸ ὅμως, περισπᾶται. *fertur in commentariis Herodori & Apionis* ΩΣ, *cùm significat, tamen, circumflecti.* Clericus.

663. Ἤματα πεντήκοντα καὶ τὰ ἑξῆς] Si nulli hîc desunt versus, frustrà sanè *Hesiodus* jactat peritiam suam, in re nautica. Quid enim absurdius, quàm coërcere omnem navigationem intra quinquaginta dies, quorum initium sumatur à solstitio æstivo? Cùm præsertim solstitium æstivum incideret in III. Julii. Per quin-

quaginta etiam dies ante id solstitium non minùs tutò navigari omnes accolæ maris norunt, nec potuit ignorare *Hesiodus*. Itaque, ut aperiam quod sentio, crediderim hîc deesse duos versiculos, quorum hæc fuerit sententia:

Ἤματα πεντήκοντα περὶ ἠελίοιο τροπάων
Ἀσφαλέως γλαυκὴν ἐργάσῃ, αὐτὰρ ἔπειτα
Ἤματα πεντήκοντα, καὶ τὰ ἑξῆς.

Diebus quinquaginta ante conversiones solis, tutò cæruleum mare exercebis, rursus deinde quinquaginta diebus post conversiones &c. De fine prioris versûs, deque altero, dicere nihil ausim; sed non absurdè mihi conjicere posse videor initii similitudinem causam fuisse cur librarii duos priores versus omiserint, jam ab antiquis temporibus. Exempla similium omissionum vide in *Criticæ* nostræ Part. III. Sect. I. c. 5. Quidvis certè malim suspicari, quàm *Hesiodum* tam supinæ ignorantiæ insimulare. *Clericus*.

678. Ἄλλος δ' εἰαρινὸς] An verna dicetur navigatio quævis, quæ fit ante solstitium æstivum, quod tempore *Hesiodi* erat, ut ostendit *Dionys. Petavius* Var. Dissert. Lib. VII. c. 5. Julii III? Non puto. *Hesiodus* enim tempestatem hujus navigationis satis indicat, emissione foliorum ficûs, quæ fit ante æstatem; est enim instantis æstatis indicium, ut nos docet testis omni exceptione major Matt. XXIV, 32. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ὁ θέρος: *ex ficu intelligite parabolam, cùm jam ramus ejus tener factus fuerit & folia emiserit, scitote vicinam esse æstatem.* Intelliguntur autem serotinæ ficus, de quibus vide notata à nobis ad Marc. XI, 13. in additamentis *Hammondianis*. Inchoata verò æstate, hoc est, postquàm Sol Tauri signum ingressus erat, non licuisse navigare, nisi furtim, credidisse non videtur *Hesiodus*. Scio artem navigandi etiamnum imperfectam fuisse, eo ævo; sed cùm experientiâ didicissent nautæ quinquaginta diebus post solstitium æstivum tutam esse navigationem, ab eadem magistra discere eos necesse fuit non minùs tutò per quinquaginta dies ante id solstitium, mensibus Majo & Junio, navigari. Itaque quæ hîc habet Poëta, de navigatione verna, intellexerim de ea quæ fit mense Aprili, qui ventis & procellis, haud multò minùs quàm hiberni menses, est obnoxius. Certè eo mense ficus folia emittere incipiunt. *Clericus.*

689. MSS. Bodl. 699. & Coislin. ὥς σ' ἀγορεύω. *Rob.*

694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non intellexerant hæc interpretes. Hesiodus μέτρα θαλάσσης vocavit τὸν ὡραῖον πλοῦν. Sic eleganter, Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης: quamobrem quæ Moschopulus, Proclus, Tzetzes περὶ συμμετρίας hîc dicunt, ostendunt eos non benè mentem Hesiodi vidisse. Dum suadet μέτρα φυλάσσεσθαι, suadet ut mercator usque ad æstatem maneat, quia usitatissimus alter ille πλοῦς, veris, nimirùm, ἁρπακτὸς fit. Quod quid sit ad interpretes diximus. *Heinsius*.

696. Μήτε τριηκόντων] Tzetzes legendum contendit τριάκοντα. Placet. *Guietus*.

698. Τέτορ' ἡβώη] Scribendum videtur τέτορα. subintellige ἔτη, hoc est, τέτορα ἔτη ἡβώη, hoc est, πέμπτῳ δὲ ἔτει. τέτορα, τέσσαρα ἐπὶ δέκα. πέμπτῳ, hoc est, πέμπτῳ δὲ δεκάτῳ. Ratio hæc numerandi sumpta est à mensibus lunaribus. Vide infrà τετρὰς μέσση, ἕκτη μέσση. Anno duodecimo pubescere incipit. Anno pubertatis quinto, hoc est decimo sexto nubat, quæ ætas nuptiis aptissima est. *Guietus*.

698. Τέτορ' ἡβώη] Mirifice inter se discrepant Interpretes de tempore quo puellis nubere Poëta præcipit. Sed omnes ferè consentiunt 14tum primum esse puellis pubertatis annum. Monet igitur Poëta ut per 4 annos pubescant, i.e. per 15tum, 16tum, 17mum, 18vum, 5to autem pubertatis anno, sc. 19no nubant. Sic Proclus. Τῷ γάμῳ καιρὸν ὑπάρχειν τῇ γυναικὶ

τὸ

τ̃ τ̃ ἐννεακαίδεκα χρόνον ἐστὶ —— Τὴν δὲ γαμεῖσθαι μετὰ τ̃ ἥβην ἔτος πέμπτον ἄγουσαν· εἰσὶ δ' τ̃ ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος. Tzetzes vero —— Η δ' γυνὴ γαμείσθω μετὰ τ̃ ἥβην ἔτος πέμπτον ἔχουσα. εἰσὶ δ' τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον, καὶ πρόσθες καὶ τούτοις πέντε, ὡς εἰσὶ ιθ. Alii supponunt δέκα subintelligi, & sic reddunt, *Mulier autem* 14to *anno pubescat*, 15to *nubat*. Sed si hic esset sensus, necesse est scriberetur τετάρτῳ ἡβώη, non τέτορ' ἡβώη, sicut posteà πέμπτῳ γαμοῖτο. Nam δέκα τέτορ' ἡβώη non potest significare 14to *anno pubescat, sed* 14 *annos pubescat*. Rob.

702. Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ] *Clemens Alexandrinus* Strom. Lib. VI. nos docet *Simonidem* sic hunc *Hesiodi* locum imitatum esse:

Γυναικὸς οὐδὲν χρῆμ' ἀνὴρ ληΐζεται
Ἐσθλῆς ἄμεινον, οὐδὲ ῥίγιον κακῆς.

Uxore nullam rem vir possidet bonâ meliorem, neque deteriorem malâ. Clericus.

704, 705. Hi duo versus suspecti. v. 704. εὕει est consumit τὰ ὄντα, τ̃ οὐσίαν ἀφανίζει. *Guietus*.

705. Καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ δῶκεν] Stob. καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκε. *Heinsius*.

705. Ὠμῷ γήραϊ.] Ὠμὸν γῆρας hic significat *præmaturam senectutem*, quæ *ante tempus venit*. Sic de Laërte Odyss. O. v. 354.

Ἐκπάγλως γὰρ παιδὸς ὀδύρεται οἰχομένοιο,
Κουριδίης τ' ἀλόχοιο δαΐφρονος, ἥ ἑ μάλιστα
Ἤκαχ' ἀποφθιμένη, καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.

Ad quod Scholiastes. Πρὸ ὥρας γηρᾶσαι ἐποίησεν. *Cruda* tamen *senectus* apud Latinos diversam longe significationem sortita est, sc. *firmam, robustam*. Sic Virgilius de Charonte.

Jam senior, sed cruda deo viridisque
senectus.

supra citati vero versus Homerici suspicionem inducunt quod τὸ Ἐν hoc versu excidit. *Rob*.

706. Ὄπιν ἀθανάτων] Ultricem Deorum curam, quæ mortales à tergo sequitur. Ab ὄπι, quod notat *post*, ὄπις & ὄπω. Tibullus: *Nescio ultricem post caput esse Deum.* ab ὄπις, κατόπις, ὀπίσω, ὄπισθεν. *Guietus*.

708. Εἰ δέ κε ποιήσῃς] Nemo enim potest magis nocere eo, qui, amicitiâ renunciatâ, fit inimicus; quia aut arcana novit, quorum revelatio nocere potest; aut certè ea scit, quæ nos quàm maximè lædere possunt. Itaque, quantum quidem est in nobis, amicitias oportet esse æternas, ut suadet *Hesiodus*. Eadem de causa, sic præcipiebat Solon: φίλους μὴ ταχὺ κτῶ· οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: *amicos ne citò comparato, quos verò acquisiveris, ne repudies*. Apud *Diogenem Laërtium*, Lib. I. §. 60. *Clericus*.

709. Γλώσσης χάριν] Qui ultrò, non rogatus, prudens & sciens mendacium loquitur. Sic apud Theognid. v. 488. τ̃ κοτύλης μεθύειν, ἄρχη autem id est ἄρχεται. sic vet. Interp. *Scaliger*.

709. Μηδὲ ψεύδεσθαι] Neque mentiaris illi, supple, ne verbo quidem decipias. *Guietus*.

709. Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν] Quia ejusmodi mendacia anxios sæpe habent ad breve tempus; nec satis arctam amicitiam redolent, quæ numquam patitur alii fieri à nobis, quod ab eo nobis fieri nolimus. *Clericus*.

711. Δὶς τόσα τίννυσθαι] Pessimum præceptum; cum sola Ratio suadet peccantes aut de industria, aut imprudentiâ amicos ferre, ut ad amicitiam redeant, aut certè ut nos pristinæ amicitiæ hoc tribuere intelligamur. Quantò meliùs *Cicero*, de Amicitiâ, Cap. 21? *Primùm danda opera est, ne qua amicorum dissidia fiant; sin tale quid evenerit, ne exstinctæ potiùs amicitiæ, quàm oppressæ esse videantur. Cavendum verò, ne etiam in graves inimicitias convertant se amicitiæ; ex quibus jurgia, maledicta, contumeliæ gignuntur; quæ tamen, si tolerabilia erunt, ferenda sunt; & hic honos veteri amicitiæ tribuendus est, ut is in culpa sit, qui faciat, non qui patiatur* in-

injuriam. Rectè etiam, *Cicerone* antiquior, Auctori Pythagoricorum verſuum, qui aurei vocantur, v. 7.

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς.

Neque oderis amicum tuum propter exiguum peccatum. Clericus.

712. Δίκην παρέχειν] Satisfacere verbis, aut jacturam, ſi quam creavit, ſarcire. *Clericus.*

714. Σὺ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος] Videtur eſſe præceptum, cui nullus eſt cum ſuperioribus ac ſequentibus connexus, & quo præcipit Poëta, non tantùm cavendum eſſe ne dicamus quæ occulta eſſe volumus, ſed etiam ne vultu prodamus id quod ſilentio tegimus. Itaque εἶδος hic eſt externa ſpecies, quæ frequentiſſima vocis eſt ſignificatio. Hoc autem præceptum, ſi ad diſſimulationem, nocendi causâ, referatur, qualis erat Tiberiana, rejiciendum; ſed ſi ad prudentiam ſpectet, quæ nonnulla intempeſtivè aperiri vetat, quamvis utilia iis quibus aperirentur, ambabus ulnis eſt excipiendum. *Clericus.*

719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Sententiam horum verſuum illuſtrarunt interpretes Jacobi ad Cap. III. 9. & ſeq. *Clericus.*

721. Εἰ δὲ κακὸν] Proclus ad locum. Ἀλκαῖος· Εἴκ' εἴποις τὰ θέλεις, ἀκούσαις τά κ' οὐ θέλεις. Καὶ Ὅμηρος· Ὁπποῖον κεν εἴπησθα ἔπος, τοῖον δ' ἐπακούσαις. *Rob.*

722. Δυσπέμφελος] Mare quidem dicitur δυσπέμφελον ab *Heſiodo*, in Theogonia, quo non ſine periculo tranſmitti poſſit; hoc verò, ubi ſermo eſt de convivio, δυσπέμφελος dici videtur qui ægrè adducitur, ut velit ſymbolam ſuam conferre ad convivium, ſeu ἔρανον. Hoc nos docuerat *Heſychius*, ſed verba ejus corrupta ſunt. Δυσπέμφελος, ἐπὶ μὲν τῆς θαλάσσης, ἡ δυσχείμαρρος καὶ τραχεῖα καὶ ταραχώδης· ἐπὶ δὲ τοῦ κολυμβητοῦ, δυσάρεστος. Reſpicit ad locum *Homeri* Iliad. II. v. 141. ubi hominem mortuum ex curru decidentem urinatori, è fundo maris oſtrea petenti, confert Patroclus, hiſce verbis:

Πολλοὺς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τήθεα διφῶν
Νηὸς ἀποθρώσκων, εἰ καὶ δυσπέμφελος εἴη.

Multos ſatiaret vir hic oſtrea quærens, ex navi deſiliens, quamvis procelloſum eſſet; nempe, mare. Ad quæ verba hæc habet *Euſtathius*, quæ in Lexicon ſuum tranſtulit *Phavorinus*: Δυσπέμφελος δὲ πόντος ὁ δυσχείμερος· δι' οὗ δυσχερῶς ναῦς πέμπεται. ὅθεν καὶ Ἡσίοδος δυσπέμφελον τὴν ναυτιλίαν φησί. Ζηνόδοτος δέ φασι πληθυντικῶς γράφει· εἰ καὶ δυσπέμφελοι εἶεν, οἱ πολλοὶ, δηλαδὴ, ἐκεῖνοι, οἷς τὰ τήθεα παρατίθενται, ὅ ἐστι δυσάρεστοι, ὡς καὶ Ἡσίοδος· μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι, ὅ ἐστι δύσκολος, δυσμετάπεμπτος: *difficilis, qui ægrè adduci poteſt ut veniat*, quamvis accerſitus. De ἐράνῳ autem multa habet *Iſaacus Caſaubonus* ad Charactères *Theophraſti. Clericus.*

722. Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς] Ut hoc præceptum, quod eſt περὶ συμβόλων & καταβολίων, quæ collatis ab unoquoque ſumtibus inſtituebantur, conſtet ſibi, ſublatâ diſtinctione, ita lego: Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι· Ἐκ κοινοῦ πλείστη τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη. Senſus eſt hoc modo mirè directus & perſpicuus. *Heinſius.*

725. Χερσὶν ἀνίπτοισι] Faciebat hoc non parum ad munditiem, quæ à ſacra facturis poſtulabatur. Vide not. ad Gen. XXXV. 2. Hinc in proverbium abiit *illotis manibus* aliquid facere, quod perinde eſt ac imparatum eſſe. *Clericus.*

727. Μηδ' ἄντ' ἠελίοιο] Hîc *Heſiodus* non vetat de die meiere, ſed tantùm ſtantem, ad ſolem converſis ac retectis pudendis. Malè hunc locum acceperat *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinianarum p. 431. quaſi *Heſiodus* velit de nocte tantùm lotium emitti; quod abſurdum eſt, nec poteſt obſervari. Itaque eum caſtigavit, ſed acriùs æquo, *Dionyſ. Petavius* in Miſcellis Exercit. Cap. I. & rectè obſervavit hunc verſum interpunctione & ſententiâ à ſequenti eſſe diſtractum. *Clericus.*

Ibidem. Ὀρθὸς] Stans, ut Gallicè *droit.* Vide

Vide Iliad. Σ. 246. & locum *Herodoti* laudandum ad v. 731. *Clericus.*

728. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἔς τ' ἀνιόντα] Ab occasu ad ortum rectum meiere licet. Malè interpres. στιγμὴ τελεία post τὸ ἀνίοντα. *Guietus.*

728. Αὐτὰρ ἐπὴν κε δύῃ] Hoc versu & duobus sequentibus, ut rectè *Petavius*, hortatur Poëta, ut ne post occasum solem, ac nocte quisquam ambulando meiat, aut denudatus, quòd etiam nocti veneratio quædam adhibenda sit. Igitur post ἀνιόντα non est ponenda τελεία στιγμὴ, ut multi fecerunt. *Clericus.*

730. Μηδ' ἀπογυμνωθεὶς] Cùm Græci tunicas quidem breviores, nisi fortè hyeme, sed sine clausis femoralibus gestarent, non necesse habebant retegere pudenda ut meierent; sed tantùm inflexis genibus clunes in talos dimittere, ut tunicæ inferior ora magis dilataretur, ne lotio madefieret. De iis quæ dicuntur *feminalia* vide *Isaac. Casaubonum* ad Augusti Cap. LXXXII. in notis ad *Suetonium.* Clericus.

Ibid. Μακάρων τοι νύκτες ἔασιν] Non tantùm vult interdiu non debuisse homines meiere stantes, ac retectis ad solem pudendis; sed ne nocte quidem incedentes, aut pudendis nudatis; quia noctu Dii frequentiùs inter homines versantur, ut rectè ad hunc locum *Proclus.* Clericus.

731. Ἑζόμενος] Hoc est clunibus ad talos demissis. *Sam. Bochartus* Hieroz. Parte I. Lib. II. c. 56. postquàm ostendit Judæos stantes solitos mingere, observat Græcos sedentes minxisse nusquam reperiri, nisi apud unum *Hesiodum*, cujus vss. 731. & 732. profert, tum subdit: *Itaque*, Hesiodi *ævo, Græci benè instituti, vel sedentes mingebant, vel ad parietem accedentes. Sed posterioribus sæculis, prius illud à viris usurpari desiit, & muheribus relictum. Itaque in Græcorum monumentis nullum exstat exemplum viri, qui sedens minxerit.* Deinde allatis multis contrariis exemplis, addit hoc Herodoteum, quo brevitatis causâ, hîc contenti erimus: *Herodoto*, inquit, *nihil expressius, qui ut probet Ægyptios in plerisque aliter se gerere, quàm reliquos homines, inter cetera hæc habet* Lib. III. c. 35. Οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες καθήμενοι, *fœminæ quidem stantes mingunt, viri verò sedentes.* Clericus.

734. Ἐστίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν] Quia, nimirum ad focum erant Dii Penates, focusque, ut habet *Proclus*, erat domestica ara, in qua libationes quotidie fiebant, & se pollutos existimabant. Itaque priùs abluere se se necesse habebant, si præcepto Hesiodi obsequi volebant. Sic apud *Herodotum*, Lib. I. 198. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, ——— ὄρθρου γενομένου λοῦνται ἀμφότεροι, ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λούσωνται: *quoties autem cum uxore miscetur vir Babylonius,* ——— *orto diluculo abluuntur ambo, nullum vas priusquàm se abluerint tacturi.* Quæ narratio ostendit, apud Græcos, *Herodoti* ætate, vulgò observatum non fuisse *Hesiodi* præceptum. *Clericus.*

736. Ἀπὸ δαιτὸς] A Deorum conviviis, quæ sacrificiis peractis fiunt, festis Deorum sollemnibus. *Guietus.*

742. Ἀπὸ πεντόζοιο] A manu quæ habet quinque digitos, ut πέντε ὄζους, *quinque ramos.* Αὖον verò ἀπὸ χλωροῦ, ut docent Græci Interpretes, est pars sicca, hoc est extrema unguium, quæ separatur ab ea quæ carni adhæret. Hoc præceptum, obscurius exprimitur ab *Hesiodo*, sicut obscurè exprimebantur symbola à *Pythagora*, ut res nullius pretii viderentur nescio quid reconditius complecti, & imperitis essent admirationi. Solent enim quàm maximè mirari quæ non intelligunt. Hoc videtur velle *Hesiodus*, non esse exspectandum, ad manus abluendas, & unguium, ut probè purgentur, retrimenta secanda, tempus ipsum con-

convivii, sed manibus lotis accedendum. Alioqui ne in familiari quidem convivio ungues quisquam secet, qui nolit retrimenta in patinas exsilire; quod, ut opinor, non gratius fuisset Græcis, quàm nobis nunc est. *Clericus.*

743. Αὖον ἀπὸ χλωροῦ] Ungues à carne. *Guietus.*

744. Μηδέ ποτ' οἰνοχόην] Hæc est anilis superstitio, potiùs quàm præceptum ethicum, symbolorum more expressum. Hîc enim Poëta religiosa tradit, non moralia. Itaque frustrà est *Proclus*, qui vult mysticè ab *Hesiodo* significari, non esse privata præferenda communibus, quia κρατὴρ commune erat, quo ex οἰνοχόη hauriebant. Verùm communis etiam erat οἰνοχόη, quandoquidem ex ea etiam vinum commune hauriebant omnes convivæ. Alia ejus interpretamenta non sunt verisimiliora, ut nec cetera omnia allegorica commenta, quæ ad incrustanda superstitiosa deliria Majorum suorum Græci posteriores adinvenerunt; ut sapientiores viderentur fuisse, quàm fuerant. Etiamnum hodie veterum superstitionum vestigia videre licet, multis in locis. Sunt qui, exempli causâ, mali ominis esse putant panem inversum, ita ut planior pars sit superior, cultros decussatim in mensa jacentes, salillum in mensam effusum, & similia; quibus mysticos sensus non minùs facile esset invenire, quàm Hesiodeis nugis. *Clericus.*

746. Ἀνεπίξεστον καταλείπειν] Superstitiosum hic aliquid esse mihi persuadeo, potius quàm id quod volunt Græci Interpretes: qui putant irrisionem significari eorum, qui imperfectum ædificium sunt conspecturi. Existimasse videtur *Hesiodus* mali esse ominis, si cornix imperfecto ædificio insideret, quòd facilè & frequentiùs fieri potuit, si diu imperfectum relinqueretur. Agit autem hîc de lignea rustici casa, ad quam absolvendam longo tempore opus non est. Ejus opinionis vestigia remanserant apud Romanos, tempore *Plinii*, qui H. N. Lib. X. c. 12. sic de Cornice loquitur: *Ipsa ales est inauspicatæ garrulitatis, à quibusdam tamen laudata.* Deinde: *inauspicatissima fœtus tempore.* Eodem Capite, de bubone agens, ostendit à multis ferale habitum si domui insideret, quod confutat hisce verbis: *Privatorum domibus insidentem, plurimum scio non fuisse feralem.* Simile quiddam de cornice sensisse *Hesiodum* credibile mihi sit. Prodidit etiam *Ælianus* de Animalibus Lib. III. c. 9. imam cornicem mali esse ominis: οἵ τε ἕδρας ὀρνίθων καὶ πτήσεις παραφυλάττοντες οὐκ εὔσυμβολον εἰς μαντείαν ὀττεύουσιν εἶναί φασιν, εἰ ὑπακούσοιτο κορώνη μία: *qui observant ubi insideant aves, & earum volatus non esse faustam auguria captantibus aiunt, si audiatur una cornix.* Scio interdum boni ominis fuisse cornicem, qua de re vide Intt. ad Eclog. IX. *Virgilii*, v. 15. Sed satis mihi est inauspicatam sæpe fuisse, ut eò *Hesiodum* respexisse existimem. *Clericus.*

748. Ἀνεπιῤῥέκτων] Scio quidem vasa dedicare solitos veteres, sed vox hæc, & verbum ἀναίρειν suadent agi potiùs de carne rapta ex olla, sive de *aulicoquis extis*, ut loquitur *Festus*, antequàm sacra essent facta. Adsentior itaque *Sam. Bocharto* sic hunc locum interpretanti Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 50. Fuere qui dapes propè crudas eripuerint non solùm ex popinis, sed etiam ex locis sacris. Vide 1. Sam. II. 13. ubi filii Helis ita se gessisse narrantur. Qualis apud *Athenæum* describitur mulier quædam, quæ sacra nondum immolata devorabat, ἐφαρπάζουσ' ὀβελίσκου, *à veru illa rapiens*; & in *Suëtonio* Vitellius c. 13. *homo non profundæ modò, sed intempestivæ quoque ac sordidæ gulæ, ne in sacrificio quidem umquam, aut itinere ullo, temperavit, quin inter altaria ibidem statim viscus & farra pænè rapta è foco manderet.* Denique, ut Poëta auctor,

Est etiam è mediis victima rapta focis.

Cu-

Cujuſmodi ventres ferit illud *Simonidis*, quod tandem in proverbium ceſſit :

Ἄθυτα δ' ἱερὰ πολλάκις κατεσθίει.

Nondum immolata ſacra ſæpè devorat. Proinde in *Heſiodo*, inter alia præcepta, hoc itaque habetur, *ne ab ollis nondum ſacrificatis* (cibum) *rapiens comedito.* Nam ut ἔρδειν & ἐπιρρέζειν *ſacrificare* eſt : ita ἀνεπίρρεκτος eſt ἄθυτος, *nondum ſacrificatus* vel *immolatus*, ut à *Tzetze* redditùr. Addatur hiſce locus *Ciceronis* è Lib. II. de Fin. c. 7. *Reperiemus aſotos primùm ita non religioſos, ut edant de patella.* Non neceſſe eſt nos hîc colligere quæ à Veteribus dicta ſunt περὶ τῶν βωμολόχων & θυαρπάγων, qui ex altari carnes ab alio oblatas rapiebant ; neque enim de iis verba facit *Heſiodus* ; ſed de iis qui ipſi ſacra facientes, nondum peractis ſacris, hoc eſt antequam projicias porrexiſſent, & adoleviſſent, carnes victimæ ſuæ comedebant. *Clericus.*

750. Μήδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Per ἀκίνητα ſolum & lapides intelligere videtur, quæ frigida ſunt & dura. Hoc præceptum Pythagorico illi cognatum videtur, ne ſedeas ſuper lapidem. Vel ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν eſt ἀκίνητον ποιεῖν. Theocr. ἐπὶ ξηροῖσι καπὶξῇ. *Guietus.*

750. Ἐπ' ἀκινήτοισι] *Proclus* ſepulcra interpretatur, quæ movere nefas erat ; at eodem jure terminos agrorum interpreteris. Malim intelligere de ſaxis quibuſvis, quibus imponi pueros nollet *Heſiodus* ; ſed tantùm tabulis ligneis, aut aliis, quæ poſſunt amoveri. Videtur credidiſſe ſi duodecimo die, aut duodecimo menſe puer collocaretur in rupe, infirmum eum fieri. Quòd ſi diceretur de frequenti impoſitione pueri in ſedili ſaxeo, & per totam infantiam, non careret ratione ; ſed ea res exitialior non fuit duodecimo die vel menſe, quàm aliis infantiæ temporibus. Mera hæc fuit ſuperſtitio, cujus ratio certa non magis reddi poteſt, quàm ſomniorum febricitantis. *Clericus.*

750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Notum eſt omnibus quàm multa de his Veteres. Ceterùm cur hoc præceptum, de non movendis ſepulcris, ad παῖδα δυωδεκαταῖον ſpectet, numquam oſtendere potuerunt. Nos hos verſus, etiam ſine Grammaticorum ſuffragio, hoc modo tranſponendos eſſe non dubitamus, qui nimiùm miſerè truncarunt, mutilarunt, auxerunt, tranſpoſuerunt olim, tamquam vultures quidam Homerum & Heſiodum :

Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ,
Μηδὲ δυωδεκάμηνον, ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται
Ανέρι· λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔσ' ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή.

Quantâ curâ τὰ θερμότερα τῶν λουτρῶν, quæ γυναικεῖα vocabant, & abſolutè λουτρὰ, in deliciarum deſcriptionibus, Lampridius *lavacra muliebria*, Capitolinus *excaldationes*, ſicut viri magni nuper notarunt, veteres diſtinxerint, pueris notum eſt ; cùm ex aliis, tum ex Comico, qui ἐκ τῶν λουτρῶν totam diſciplinam Athenienſium conſiderari vult. Pueri autem δυωδεκαταῖοι & δυωδεκάμηνοι, omnia communia cum matribus habebant, δίαιταν, τροφὴν, οἶκον, id eſt, ipſum Gynæceum. Heſiodus ergo ne ejuſmodi puerulos matrum λουτροῖς adſueſcere ſinant, ex diſciplina veteri, quia θηλύνεσθαι τὰ σώματα ex aquæ tepore exiſtimabant, diligenter monet. Senſus erit ita perſpicuus planuſque, ut nihil ſuprà, hoc modo.

Neque muliebri lavacro corpus purgare
Puerum ſinas duodecennem, quia maſculos enervat,
Neque duodecim menſium : nocet & illud æquali modo
Viro : dura enim ſuo tempore & hanc rem ſequitur
Pœna.

Apparet hinc ante omnia præceptum περὶ τῶν ἀκινήτων huc non ſpectare : quod ſeorſim conſiderabimus. *Heinſius.*

Ib. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Ἀκίνητα ſunt οἱ νόμοι : de quibus uſitatam fuiſſe ele-

elegantissimam parœmiam μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, qua hic Hesiodus utitur, satis ex illo Platonis apparet, tertio De legibus: Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ κατασκευάζουσι τῆς οὐσίας, ἣ περὶ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι πολλαῖς γίνεται, ἐάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν, καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν ὡς οὐκ ἂν δύναιτο ἄνευ τούτων γίνεσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἱκανῶς. ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων, μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. Et Eusebius Præparat. Evang. lib. III. Ἡμᾶς δὲ τὰ μέγιστα ἀσεβεῖν τὰς οὕτως ἐμφανεῖς καὶ ἐνεργητικὰς δυνάμεις ἐν οὐδενὶ λόγῳ τιθεμένους, ἄντικρυς δὲ παραινοῦντας, δέον σέβειν ἕκαστον τὰ πάτρια, μηδὲ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, στοιχεῖν δὲ καὶ ἐφέπεσθαι τῇ τῶν προπατέρων εὐσεβείᾳ, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν ἔρωτι καινοτομίας. Καθίζειν ἐπ' ἀκινήτοισι, pro κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quàm eleganter dictum sit, ostendimus ad Proclum. *Idem.*

Ibid. Οὐ γὰρ ἄμεινον] Vetus clausula qua potissimùm utebantur in interdictis suis Principes, erat, οὐ γὰρ ἄμεινον. Sic apud Herodotum in cautione sepulcrali in Epitaphio Nitocridis; τῶν τις ἐμοῦ ὕστερον γινομένων Βαβυλῶνος βασιλέων, ἢν σπανίσῃ χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λαβέτω ὁκόσα βούλεται χρήματα, μὴ μέντοι γε μὴ σπανίσας γε. οὐ γὰρ ἄμεινον. Quia autem vulgò etiam in Ethicis cautionibus ea utebantur clausula, Horatius Philosophiam alibi, *meliora* dixit, id est, τὰ ἀμείνω.

Cum tu coëmptos undique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum,
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora tendis.

Pollicitus meliora, est, ὁ τῆς φιλοσοφίας ἀντιποιούμενος. *Heinsius.*

753. Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ] Nihili fecerunt posteriores Græci hoc *Hesiodi* præceptum, quod iis exprobrat *Clemens Alexandrinus*, in Pædagogo, Lib. III. c. 5. ubi agit πῶς περὶ τὰ λουτρὰ ἀναστρεπτέον, & hæc habet: ἔξεστι δὲ τοῖς βουλομένοις τῶν ἄλλων οἴκοι τὰς κατακλείστους γυμνὰς ἐν τοῖς βαλανείοις θεάσασθαι· ἐνταῦθα γὰρ ἀποδύσασθαι τοῖς θεαταῖς, ὥσπερ καπήλοις σωμάτων, οὐκ αἰσχύνονται. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡσίοδος· Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι, παραινεῖ. κοινὰ δὲ ἀνέῳκται, ἀνδράσιν ὁμοῦ καὶ γυναιξὶ τὰ βαλάνεια: *Licet autem aliis volentibus eas, quæ domi sunt inclusæ, nudas videre in balneis; hic enim se exuere spectatoribus, tamquam corporum cauponibus, non erubescunt. Sed Hesiodus quidem corpus fœmineo non exhilarare lavacro, suadet. Viris autem & fœminis communia aperta sunt balnea.* Nonnulli tamen Principes hoc, apud Romanos emendare conati sunt. Vide *Hieron. Mercurialem* de Arte Gymnast. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

756. Μωμεύειν ἀΐδηλα] Hoc est, ut quidem videtur, irridere ritus, quorum rationem ignoraveris, quia tibi non placent. Quod præceptum superstitiosissimas quasque cærimonias in tuto locat, quæ poterunt semper defendi ab iis quibus placebunt, hoc prætextu quòd earum rationes ab iis, qui eas improbant, ignorentur. At quidquid Rationi & rectæ de Numine notioni adversatur, id meritò possumus μωμεύειν, quamvis institutionis ejus causas ignoremus. Res ipsa sæpè docet nullas satis graves esse potuisse. *Clericus.*

757. Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ] Hos versus delendos censet Plutarchus, teste Proclo. ἐπέχω. vide Plut. *Guietus.*

760. Δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην] Non sunt, nimirum, ea facienda, quæ cùm omitti sine crimine possint, si fierent, famam pravam crearent; nam in rectè factis, & quæ virtus à nobis postulat, parum curandam famam docent Philosophi. Ubi agitur officium quodpiam, à vera virtute præscriptum, *nihil magis præstandum est, quam ne, pecorum ritu, sequamur antecedentium gregem, pergentes non quà eundum est, sed quà itur. Atqui nulla res non majoribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur; optima rati ea quæ magno adsensu recepta sunt, quorumque exempla nobis*

bis multa sunt; nec ad rationem, sed ad multitudinem vivimus. Inde ista tanta coacervatio aliorum supra alios ruentium. Verba sunt *Senecæ*, ex Cap. I, de vita beata, ubi & alia in eamdem sententiam. *Clericus.*

765. Ἤματα δ᾽ ἐκ Διόθεν] De superstitiosis hisce deliri, hac certè in re, Poëtæ præceptis judicium *Plutarchi* vide ad v. 824. *Clericus..*

766. Πεφραδέμεν] Hoc est, priùs doce, ne quid infaustis diebus aggrediantur. *Hesychius*: φράζει, δεικνύει, σημαίνει, λέγει. Quamobrem & apud Romanos, nonnullorum in Tricliniis, affixæ erant Tabulæ, in quibus *qui dies boni, quique incommodi essent* notatum erat, & est apud *Petronium* Cap. XXX. *Clericus.*

Ibid. Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Hoc est, ultimum diem cujusque mensis; nam antiquissimi Græci, ut etiam Orientales, menses Lunares habebant, quos singulos triginta diebus claudebant, ut ostendit multis *Dionys. Petavius* Lib. I. de Doctr. Temporum, & eminentissimæ dignitatis ac eruditionis vir *Henr. Norisius* in Dissert. de Mense & Anno Macedonum Cap. I. *Clericus.*

767. Ἐποπτεύειν] Hoc est, diligenter expendenda servis attributa opera in mensem, ut videas an ea rectè perfecerint. *Clericus.*

Ibid. Ἁρμαλιήν] *Hesychius* interpretatur ἁρμαλιὴν τὴν τροφὴν, παρὰ ἁρμόζειν καὶ ἰσχυροποιεῖν τὰ μέλη. Hanc quoque, & alias originationes non meliores habet Etymologicon Magnum. At satius est interpretari ἁρμοδίουσαν ἑκάστῳ τροφὴν, *convenientem unicuique cibum*, quem *demensum* vocabant Latini, & quem singulis Calendis distributum servis docuerunt viri docti ex hoc *Plauti* loco, in Sticho Act. I. S. 2. v. 3. ubi herus servos sic alloquitur: *vos meministis quot Calendis petere demensum cibum.* Ad quem locum vide Intt. *Pignoriumque* & *Popmam* de Servis. *Clericus.*

768. Εὖτ᾽ ἂν ἀληθείην] Quamvis communis interpretatio bona sit, tamen aliter intelligo. Nam εὖτ᾽ ἂν ἀληθείην indicari illis verbis tempus diei, quod vocatur πλήθουσα ἀγορὰ, frequens forum quando jus dicitur, hoc verò est ἀληθείην κρίνειν. *Scaliger.*

Ibid.] Pleniùs mentem suam expressit *Jos. Scaliger* de Emend. Temporum Lib. I. p. 4. ubi agit de partibus diei. Itaque verba ejus hîc apponemus: "Tempus antemeridianum designantes dicebant πληθούσης vel πληθούσης ἀγορᾶς, convenientibus, scilicet, eo tempore in comitium viris; ut *Hesiodus* dicit, εὖτ᾽ ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσι. Quod tamen longè aliter Græci Interpretes illius Poëtæ exponunt. Aiunt enim *Hesiodum* intellexisse de tricesima mensis Lunaris, & sensum loci Hesiodei esse perinde ac si dixisset: *quando homines veram triacada lunarem agunt*, & non secundum usum politicum, sed secundum motum Lunæ. Quod tamen nobis valdè coactum videtur, & mentem *Hesiodi* hanc fuisse dicimus: τριακάδα esse valdè idoneam rebus gerendis eâ horâ, quâ homines ad jus in forum conveniunt. *Homerus* Odyss. M.

"—— Ἦμος δ᾽ ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ ἀγορῆθεν ἀνέστη

"Κρίνων νείκεα πολλὰ δικαζομένων αἰζηῶν.

"*Quando ad cœnam vir è foro surrexit, postquam judicavit de multis litibus, juvenibus litigantibus.* Quæ sane interpretatio melior vulgari. Sic etiam paullò pòst dicit, ἤματος ἐκ πλείου, quod nos interpretamur, *jam adulto die*. Hæc vir summus, cui adsentimur. Nimirum, hîc ἀληθείη non est *veritas*, sed *jus*, aut *justitia*, ut passim apud Poëtas; & κρίνειν ἀληθείην idem est ac κρίνειν θέμιστας, ut loquitur *Hesiodus* Theogon. v. 85. hoc est, *jus dicere*. Ἄγειν verò vox est juridica, quæ dicitur de occupatione Judicum jus dicentium, hominumque propterea ad eos convenientium, de qua vide Inter-

Nnn pre-

pretes ad Act. XIX. 38. Aliter ſenſum expreſſeris his verbis: ὅτε ὑπὸ τῶν λαῶν ἄγονται ἀγόραιοι καὶ κείνονται δίκαι κατ' ἀλήθειαν: *cùm à populis celebrantur dies faſti, quibus jus dicitur*, & *lites ſecundùm juſtitiam judicantur*. Clericus.

769. Διὸς παρὰ μητιόεντος] Erravit vir ſummus Angelus Politianus, cum tres dies Jovis ab Heſiodo ſtatui obſervat, ex hoc loco. Vetuſtiſſimi Poëtæ, ominis causâ, utebantur ἐκ περιττοῦ voce Διὸς eleganter, in narrationibus etiam, quacumque de re agebant. Ita in principio continuò τῶν Εργων, Ον τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε, Ρητοί τ' ἄῤῥητοί τε, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι. Ubi illud poſtremum ominis cauſa ponitur, & ex abundanti: nam nihil eſt quò referatur. Peculiariter autem ſingulos dies Poëtæ, ἡμέρας ἐκ Διὸς dicunt ſimpliciter. Sic in illo ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι. Auctor Megaræ Idyllii Dorici: σὺ δ' ἤΰτε λείβεαι ὕδωρ Νύκτας τε κλαίουσα καὶ ἐκ Διὸς ἤμαθ' ὅποσσα. Ita Heſiodus cum rationem τῶν ἡμερῶν incipit, in genere jubet φυλάσσεσθαι ἤματα ἐκ Διόθεν, id eſt, ſimpliciter, *dies quos natura conſtituit*: ita ea vox millies à Poëtis ponitur. Sic Apollonius & Nonnus αὔρας ἐκ Διὸς dixerunt, ſicut Heſiodus ἤματα ἐκ Διός. Omnes enim res ominis cauſa Διὸς dicebant. Ita ut inde τὸ Διὸς, ἐκ περιττοῦ, in uſu remanſerit. Ita cum Theocritus dixit, Μουσάων ἀπάρχεσθε, Διὸς μέγα βουλεύοντος: quod etiam veteres magiſtri videntur ex eo loco ad Homerum notare. Id quod illi toties ἐκ Διὸς dicunt, Heſiodus hîc παρὰ Διὸς, dixit. Αἱ δὲ, inquit, ἡμέραι εἰσὶ παρὰ Διὸς: id eſt, *Hi ſunt dies de quibus acturi ſumus*: quicquid non interpretamur, ominis cauſa dicitur. Atque hæc cauſa eſt, cur Proclus, qui tam ſtudioſè ex more familiæ ſuæ, dies perſecutus eſt, nihil περὶ Διὸς ἡμερῶν dicat. niſi quod πάσας τὰς ἀγαθὰς ita dici exiſtimat. Atqui Heſiodus, poſt hanc formulam, non τῶν ἀγαθῶν ſolum, ſed & τῶν κακῶν aggreditur diviſionem. Tzetzes ad omnes dies retulit: quanquam more ſuo nugaciſſimè ſuprà, ἐκ Διόθεν, ἐκ νοὸς καὶ φρονίμων exponat, hîc verò παρὰ τῆς εἱμαρμένης. Sed veniam meretur qui à Grammaticis diſſentit, cùm ipſi toties à ſe abeant. *Heinſius.*

770. Πρῶτον ἔνη] Ενη vocabatur temporibus Heſiodi prima menſis. Sed Solon omnium primus vocavit τὴν τριακάδα ἔνην καὶ νέαν. *Scaliger.*

770. Καὶ ἑβδόμη] Nimirum, menſis, non hebdomadis, ut rectè oſtendit *Joan. Seldenus* de Jure Nat. & Gentium Lib. III. c. 17. contra Veteres & Recentiores, qui fruſtra hîc veſtigia Judaïci Sabbathi quæſiverant. *Clericus.*

Ibid. Ιερὸν ἦμαρ] Non ſignificatur dies profeſtus, quo ferias agitari oporteret, ſed dies fauſtus. Vide v. 819. Idem eſt ac τετελεσμένον ἦμαρ v. 799. hoc eſt, dies valde accommodus ad res gerendas, quod vidit etiam idem *Seldenus*, loco memorato. *Clericus.*

771. Τῇ γὰρ Απόλλωνα χρυσάορα γείνατο] Nempe, menſis Thargelionis. *Diogenes* in vita Platonis §. 2. Γίνεται Πλάτων —— Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ· καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Απόλλωνα γενέσθαι φασί: *naſcitur Plato Thargelionis ſeptimo, quo Delii natum Apollinem dicunt*. Ad quem locum, vide Intt. quibus ſuccenturiandus vir illuſtris atque eruditus *Ezech. Spanhemius*, ad Callimachi hymnum in Delum v. 251. Propterea uniuſcujuſque menſis dies ſeptimus ſacer erat Apollini, non tantùm dies ille Thargelionis menſis, ut obſervavit & *Seldenus* eo, quem antea indicavimus, loco. *Clericus.*

775. Οἶς πείκειν] *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. I. Lib.II. c. 45. poſtquam egit de vulſione lanæ; "Vellendi, inquit, "morem quod attinet, is olim Romæ "fuit in uſu,& in vicinis locis, non in Judæa, nec in Græcia. Saltem, apud *Heſiodum*, qui de re pecuaria ſcripſit primus omnium. ὄϊας πείκειν, non eſt *oves vellere*, ſed *tondere*, ut in *Theocriti* Bucoliaſtis. "—— ὅπ-

" ——— ὁππόκα πέξω
" Τὰν ὄϊν, τὰν πέλλαν.
" *Cùm ovem pullam tondebo.* Verbum
" enim πέκειν Scholiastes notat hîc idem
" esse quod κείρειν *tondere,* ὡς καὶ παρ' Ἡσιό-
" δῳ, *ut & apud Hesiodum. Hesychio*
" etiam πέξαι est κεῖραι, & πέξις ψίλωσις, κου-
" ρὰ ξύρησις. Et quamvis apud *Archip-*
" *pum, Cratinum & Philemonem* νακο-
" πλτῶν & νακοτίλτης *vellerum* vulsorem
" propriè sonet, veteres tamen tonsorem
" explicant, (*Hesychius*: νακοτίλται, οἱ
" κείροντες τὰ πρόβατα. *Suidas*: νακοτίλται,
" οἱ τῶν προβάτων κουρεῖς) quia in vocum ex-
" plicatione non tam etymon, quàm usus,
" respicitur. *Clericus.*

777. Ἀερσιπότητος] A verbo ἀείρω & ποτὴ volatus, adversus aliorum opinionem. *Scaliger.*

778. Ἤματος ἐκ πλείου] Ἐκπλείου unâ voce, hoc est, die pleno, æstivo scilicet. Nam hiberni dies sunt dimidii tantùm. Infra εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι. *Guietus.* Gallice ad verbum exprimas *en plein jour,* hoc est, medio die, quemadmodum interpretatur hunc locum *Jos. Scaliger,* ut diximus ad v. 768. Sic dicebant πλειόνυξ, *la pleine nuit,* quamvis aliter vocem interpretetur *Hesychius.* Clericus.

Ibid. Ὅτε ἴδρις] Hoc nomen formicæ κατ' ἐξοχὴν datum. Horat. *Parvula nam exemplo magni est formica laboris.* Guietus.

Ibidem.] Solet *Hesiodus* designare animalia nominibus adjectivis,quibus eorum natura vel solertia optime describitur. Sic pro Cochlea habet φερέοικον, *domiportam,* pro hirundine ὀρθογόην, *mane lugentem.* Nullum Epithetum formicæ meliùs conveniat, quàm ἴδρις, quam in rem vide quæ collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. II. Lib. IV. c. 22. Quod autem hîc dicitur duodecimo die mensis colligere acervum nemo nescit tam veram esse, quam araneum telam eo potissimùm die texere, hoc est, plane ridiculum & falsum. Quare miror Poëtam nostrum tam confidenter mentitum, in re quæ à puerulis argui poterat. Superstitione, scilicet,animus præpeditus mendacio patet, clausus est veritati. Sed quod magis mireris, non Poëtæ, sed Physici, hoc est, veritatis indagatores, somnia ejusmodi, pro rebus compertis, venditarunt; quod ex *Bocharti* collectaneis ejusdem Libri Cap. XXI. agnosces. Sunt enim prolixiora, quam huc transferri queant. *Clericus.*

779. Τῇ δ' ἱστὸν στήσαιτο γυνὴ] Ἱστοὺς Græci vocant ligna illa erecta, quibus stamina intenduntur ad telam faciendam. *Hesychius*: ἱστὸς τὸ ὀρθὸν ξύλον τῆς νεὼς καὶ τὸ ὑφαντικόν. Latinis *jugum,* vel *tela jugalis* Catoni. Ἱστόπεδη etiam dicebatur. *Hesychius*: ἱστόπεδη ξύλον ὀρθὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ᾧ προσδέδεται ὁ ἱστός. Latinis dictæ ea ligna *pedes telæ.* Glossæ: *pedes telæ,* ἱστόποδες. Dionysius, in Bassaricis, de Dardania urbe Indiæ, in qua mulieres, intra unum diem detexebant:

Ἡ οἱ Δαρδανίην ναῖον πόλιν εὐρυάγυιαν,
Ἔνθάδε πέπλα γυναῖκες Ἀθηναίης ἰότητι
Αὐτῆμαρ κερκόωσιν, ἐφ' ἱστοπόδων τανύουσαι,
Αὐτῆμαρ δ' ἔταμόν τε καὶ ἐξ ἱστῶν ἐρύσαντο.

Uno die, stamen in tela jugali extenderunt, detexuerunt & desecuerunt. Primum igitur, in tela contexenda, telæ pedes erigere & jugum iis imponere, quod *Ovidius telam jugo jungere* dixit, *Hesiodus* ἱστὸν στήσασθαι. Deinde stamina telæ, vel jugo telæ adnectere, quod *telam stamine intendere* dixit *Ovidius,* & *stamen telâ suspendere.* Græci στήμονα στῆσαι, atque inde etymologia τοῦ στήμονος & *staminis.* Græcis enim στήμων ἀπὸ τοῦ στῆσαι, quòd in tela staret. Doricè στάμων, Latine *stamen,* ut τέρμων, *termen,* & similia. Attici dicebant προσφορεῖσθαι, cùm telam stamine intendebant. *Pollux*: στῆσαι τὸν στήμονα, ἢ τὰ στημόνια, καὶ προσφορεῖσθαι. *Hesychius*: προσφορεῖσθαι τὸ ταῖς διαζομέναις τὸν στήμονα παραδιδόναι. *Hesiodus* προβάλλεσθαι hoc idem dixit:

Ἱστὸν δὲ στήσασα προβάλληται μέγα ἔργον.

Hæc *Cl. Salmasius* ad *Julii Capitolini* Pertinacem p.127. quæ vera sunt, quamquam ex memoria malè *Hesiodi* versum profert. *Clericus.*

780. Μηνὸς δ' ἱσαμένε] Posterioribus temporibus, ἱσάμενος μὴν ad primam dumtaxat decadem porrigebatur; sequens decas tribuebatur μεσοῦντι μηνί. Vide *Julium Pollucem* Lib. I. c. VII. §. 5. Sed *Hesiodi* ævo, ad vigesimum diem mensis erat ἱσάμενος. Vide v.798. *Clericus.*

782. Εκτη δὲ ἡ μέσση] Hoc est, ἕκτη μεσοῦντος, ἕκτη ἐπὶ δέκα. *Guietus.* Fallitur *Pollux*, loco antea memorato, ubi dicit *Hesiodum* vocare μέσην decimam quintam cum sic vocet omnes dies secundi δεκημέρε. Μετὰ τ̃ Ι, inquit, Ησίοδος μ̃ Ε, τὴν μέσην φησὶ *post decimam Hesiodus quintam vocat mediam.* Clericus.

785. Η πρώτη ἕκτη] Hoc est, sextus dies primæ decadis, seu μηνὸς ἱσαμένε. *Clericus.*

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλη] Nimium hic nos frustrantur Interpretes. Itaque quamvis hæc rejicere poteramus in notas nostras, ad ipsos, hîc tamen monere visum. Εἰκὰς in mense multiplex est: μεγάλη dicitur postrema, respectu priorum. Atque hæc est causa, cur in Nebulis Comicus dicat σελήνην ἄγειν εἰκάδας. Ορῶν ἄγεσαν τ̃ σελήνην εἰκάδας. Non bene intellexit locum illum Græcus Interpres. Quæritur enim cur cùm τῇ τριακάδι finis sit plerumque lunæ & mensis, cùm τῇ τριακάδι sit satisfaciendum fœnatoribus, miser tamen Strepsiades ἀεὶ τ̃ εἰκάδων agat. Atque hîc Interpretis rationes videntur mihi λίαν ἀπροσδιόνυσοι. Εἰκάδες eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cum plures sint. Η μεγάλη εἰκὰς ultima est mensis Veterum. Est autem dies illa, quæ vigesimarum ultima est: μεγάλη enim est ἡ ὑστάτη quæ τ̃ ἕνην καὶ νέαν præcedit. Observant enim Veteres, etiam Athenienses ante Solonem, ἄχει τριακάδος μόνον τ̃ μῆνα ἠριθμηκέναι. Εἰκὰς μεγάλη, est Pridie Calendarum: nona & vigesima. At Interpres Aristophanis ἡ μεγάλη εἰκὰς, inquit, ἀπὸ εἰκοστῆς πρώτης, ἕως εἰκοστῆς ἐννάτης τ̃ φθίνοντος. Ita totum tempus à XXI. usque ad XXIX. μεγάλη εἰκὰς esset. Sed hîc, ut diximus, terminus illius temporis intelligitur, quæ est vicesima & nona. Quàm nugentur Interpretes, qui πλέον ἦμαρ idem cum εἰκάδι μεγάλῃ esse putant, in notis ad ipsos ostendimus: ex quibus reliqua petenda quæ ad Hesiodi intellectum faciunt. Quicquid enim hîc prætermittimus, ad Interpretes olim notavimus. *Heinsius.*

794. Τετρὰς μέσση] Hoc est, quartus dies τ̃ μεσοῦντος μηνός. *Clericus.*

799. Αλγεα θυμοβορεῖν] Omnes, nempe, dies fausti erant hilariter transigendi, ne diei faustitas ominosâ tristitiâ corrumperetur. Itaque, quoad licuit, oportuit, *Hesiodo* auctore, quarto, decimo quarto, & vigesimo quarto, conviviis ac compotationibus tristitiam & curas animo pellere. Miror hunc sensum fugisse *Plutarchum* & Græcos alios Interpretes. *Clericus.*

804. Ορκον πινυμένου] Scripsimus in versione *Horcum*, ut hoc Numen ab Orco, hoc est, Plutone secerneretur; nam perperam confunderentur. Nemo Poëtarum dixit Plutonem esse Eridis filium, quod de *Horco* hîc habet *Hesiodus.* Alibi Deum jurisjurandi præsidem diximus. Vide not. ad v. 219. *Clericus.*

805. Μέσση δ' ἑβδομάτῃ] Decimo septimo. Vide v. 794. Cum sic diuiderent mensem in tres decadas, mirum est secundæ decadi, *Hesiodi* tempore, non fuisse nomen. Vide not. ad v.780. *Clericus.*

809. Πήγνυσθαι ἀραιάς] Scribe, πήγνυσθ' ἀραρυίας. suprà ἄρχεσθ' ἀμητε. compingere tenues, non crassas. vulgò *biantes.* Homer. λελειφότες γλώσσῃσι ἀραιῇσιν, hoc est, λεπταῖς tenuibus. *Guietus.*

809. Αραιάς] Meritò improbat *Guietus* verti hîc *biantes*, nam *biantes* naves dicuntur quæ tempestate, aut illisione fractæ aquam per rimas admittunt. *Tenues*

nues vertimus, quòd tenues sint navium parietes, cùm ea sit frequens vocis ἀραιὰ significatio. Fortè etiam *leves* potuissemus vertere, ut fluctuantes insulæ dicuntur νῆσοι ἀραιαὶ, ut habet *Eustathius* ad Iliad. pag. 1151. Ed. Rom. Sic *Callimachus* de Insula Delo, Hymno in Delum v. 191.

> Ἔστι διειδομένη τις ἐν ὕδατι νῆσος ἀραιὴ,
> Πλαζομένη πελάγεσσι.

Est nota quædam in aqua Insula levis, errans per maria. Ad quem locum, consule virum doctissimum *Ezech. Spanhemium.* Clericus.

818. Ἀληθέα] Hoc est, cui prorsus fidere queas, si vera sit hæc lectio. Plerique, nempe, diem illum non quidem πάγκακον, sed nec πάγκαλον dicebant, verùm dubium & incertum; quo, nempe, suscepta interdum bene, interdum male succederent. *Clericus.*

824. Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ] Videtur *Plutarchus*, in Commentario ad *Hesiodi* Opera & Dies, ex quo multa Græci Interpretes subinde Scholiis suis adspergunt, egisse de hac quæstione, utrum sint alii dies fausti, alii vero infausti. Certe in vita Camilli, memorata Alliensi clade, ita porro pergit: περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴ τε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴ τε μὴ, Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἑτέρωθι διηπόρηται: *de diebus nefastis habendi ne sint quidam necne, & an recte Hesiodum, qui alios bonos, alios statuit malos, quasi ignoret cujusvis diei eamdem esse naturam, reprehenderit Heraclitus, alio loco disputavimus.* Postea recenset exempla dierum, quibus non semel clades accepta fuerat, aut victoria relata. Deinde, ne credas ex iis exemplis ullum certum consectarium duci posse, contraria profert, hisce verbis: Ῥωμαῖοι τῆς αὐτῆς ἡμέρας πρότερον μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μετὰ Κηπίωνος ἀπέβαλον στρατόπεδον, ὕστερον δὲ Λευκόλλου στρατηγοῦντος Ἀρμενίους καὶ Τιγράνην ἐνίκησαν, Ἄτταλος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Πομπήϊος Μάγνος ἐν τοῖς αὐτῶν γενεθλίοις ἀπέθανον. καὶ ὅλως ἔστι πολλοὺς ἐπ' ἀμφότερα ταῖς αὐταῖς κεχρημένους ἀποδεῖξαι περιόδοις: *Eodem die Romani prius, duce Cæpione, à Cimbris castris exuti sunt; postea vero ductu Luculli Armenios & Tigranem vicerunt. Attalus autem Rex & Pompeius Magnus natalitiis suis mortui sunt. Paucis ut dicam, multos possim ostendere qui in utramque partem iisdem usi sunt temporum periodis.* Hæc cum ita sint, credibile est *Plutarchum* probasse castigationem *Heracliti,* si modò sibi constitit; adeoque judicasse Poëtam non fuisse recensendum inter *paucos qui scirent* singulorum dierum fata, quibus se accenseri voluit, sed inter omnes omnino mortales, quibus nihil simile compertum est. Quis enim non videt anilia esse & vana omnia, quæ hîc habentur? *Clericus.*

827. Ἐργάζηται ἀναίτιος ἀθανάτοισιν] Hoc est, nihil inconsultis & invitis Diis aggreditur. *Guietus.*

Versu ult. Ὑπερβασίας ἀλεείνων] Non sunt intelligendæ omnes ὑπερβασίαι, sed eæ demum, quæ committuntur contra auspiciorum disciplinam, ut verba proxime antecedentia suadent. Ὑπερβασίαι enim dicuntur quævis delicta, quibus modum & limites à Ratione positos transilimus. *Hesychius*: Ὑπέρβασις, ὕβρις, ἀδικία, κόρος, μαρτυρία (nempe, ψευδὴς, nisi sit hîc mendum) ὑπερφανία, παράβασις ὅρκων, Ὑπερβασίης, ἀδικίας, ὑπερηφανίας. *Phocylides.*

> Ἀγροῦ γείτονος ὄντος ἀπέχεο, μηδ' ἄρ' ὑπερβῇς·
> Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.

Ab agro vicino abstine, neque transilias (terminos) *omnium optimus est modus, transgressiones vero sunt noxiæ.* Idem.

> Μέτρῳ μὲν φαγέειν καὶ πίνειν, μυθολογεῖν τε.
> Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεεινή.

Cum

Cum modo edito, & bibito, & loquitor. Omnium optimus est modus, transgressio vero vitanda. Qua in sententia, longe saluberrima, definimus, modum tandem hisce commentationibus nostris imponentes, ut ad alia graviora redeamus. *Clericus.*

JOH.

JOH. ALBERTUS FABRICIUS

DE SCRIPTIS

HESIODI.

JOH. ALBERTUS FABRICIUS

DE SCRIPTIS

HESIODI.

PER opus Hesiodi cui auctoritatem Homericis scriptis proximam tribuit Velleius, suspicari liceat peculiariter ab eo intelligi Poëma cui titulus ΕΡΓΑ καὶ ΗΜΕΡΑΙ, *Opera & Dies*: nihil enim inter omnia Hesiodi scripta isthoc unico est celebrius, nihil in veterum scriptis frequentius usurpatum, imo quod solum pro Hesiodio agnoscebant Bœotii Heliconis accolæ teste Pausaniâ in Bœoticis p.771. Hoc perperam in duo diversa scripta distingui, quorum alterum ἔργα, alterum à v.763. ἡμέραι inscribitur, probat Dan. Heinsius in introductione c. 18. Olim enim doctrina τῶν ἡμερῶν sive de diebus homini œconomo observandis, sine ulla distinctione ἔργα sive vitæ præcepta subsequebatur, ita ut communis ac generalis esset inscriptio ἔργα καὶ ἡμέραι, quo nomine etiam allegant passim veteres unum aliquem versum poëtæ producentes, licet sæpius brevitatis causa tantum ἔργα appellant, neque causa est cur post versum 380. secundus liber ἔργων incipiat, neque enim constat ab Hesiodo in plures libros hoc opus divisum fuisse, neque hanc distinctionem vel scriptores antiqui vel codices MSS. probæ notæ agnoscunt, ut docuit Joh. Georgius Grævius elegantioribus literis quas cum singulari laude ornabat nuper ereptus lection. Hesiod.c.9. Quanquam Poëmatis istius à citharœdis per partes decantari soliti, partes singulæ pro argumenti varietate à veteribus Grammaticis laudantur interdum sub titulis: δαιμονολογία, πανδώρα, παιδοιγία, [1] λήξεις &c. Quemadmodum partes poëseos Homericæ similiter ab argumento appellatas notatum à me supra est c.3. num.28. Sic & ἡμέρας Hesiodi seorsim quandoque laudant Grammatici recentiores, ut Johannes Tzetzes Chiliad.12. v.174. καὶ ἐν τῇ βίβλῳ ἡμερῶν ἀστρολογεῖ δὲ πόσα; Eustathius ad Odyss. Σ. p. 661. ἢ καὶ ὅτι πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἡμέρας βιοῦμεν ὁποῖόν τι καὶ τὸ Ορφέως καὶ Ἡσιόδου περὶ Ημερῶν.

Dicitur Hesiodus in hóc opere imitatus esse ἔργα καὶ ἡμέρας Orphei, de quibus dixi Lib. I. c. XIX. §. III. Sed Plinius Lib. XIV. c. 1. affirmat Hesiodum præcepta agricolis pandere orsum, & Lib. XVIII. c. 25. principem omnium de agricultura præcepisse. Ac valde incertum est poëmata Orpheo tributa Hesiodo fuisse antiquiora perinde ut fallitur idem Joh. Tzetza qui in scholiis p.180. b. editionis Heinsianæ putat Hesiodum quædam hausisse ex [2] *Melampode*, cum Melampus ille ex quo ibi nonnulla à

1 Vide Eustath. in Iliad. ω. p.1501. Heinsii introduction. c. 7. Hesiodum ῥαψῳδὸν vocat Lucianus in Hermotimo, T.1. p.522. 2 Hunc locum ni fallor respicit Salmasius p.825. de annis Climactericis, ubi Melampodem refert inter eos qui ἡμέρας scripserint. Sed & Hesiodi loca quædam illustrat ibidem vir Doctissimus.

Tzetza proferuntur longe ſit Heſiodo junior & libros ſuos Ptolemæo Philadelpho inſcripſerit.

Quanquam vero vocabulum ἔργον peculiariter interdum dicitnr de agricultura, operiſque rura colentium, ut notavit Euſtath. ad Iliad. ρ'. p. 1135. & de hoc ipſo Heſiodi poëmate agens Olympiodorus in 1. Meteor. praxi 17. Salmaſius de uſuris p. 299. Petrus Moll ad Longum p. 37. & Anna Daceria p. 22. ad Anacreontem, ac noviſſime Clariſſ. Lambertus Bos Obſerv. Critic. c. VI. p. 32. ſeq. Præterea Manilius quoque non aliud ſcriptum intellexit cum Lib. II. v. 19. ſq. de Poëta noſtro cecinit:

Quin etiam ruris cultus legeſque rogavit
Militiamque ſoli, quos colles, &c.

Neque Plinius XIV. 1. *Tanta priſcorum cura fertilior aut induſtria felicior fuit, ante millia annorum* (ſcripſit Plinius circa Annum U.C. 830.) *inter principia litterarum Heſiodo præcepta agricolis pandere, orſo, ſubſecutiſque non paucis hanc curam ejus.* Neque Themiſtius Orat. XXX. ubi ei Heſiodus dicitur Τὴν ποίησιν διανείμας εἰς Ηρώων τε καὶ Μουσῶν ἐπαίνους, καὶ τὴν γεωργίαν ἐν τούτοις τάξας. Tamen Heſiodi ſcopus princeps in hoc Poëmatc non fuit agri colendi rationem tradere, ſed *Perſen* fratrem ſuum (quem ἐποποιὸν neſcio quam vere Suidas vocat) à voluptatibus & otio avocare, Ethiciſque atque œconomicis præceptis imbuere: ἔγραψε δὲ βίβλιον τὸ παρὸν πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν παραίνεσιν ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν περιέχον παντοίαν, quam Tzetzæ obſervationem introductione ſua multis confirmavit Dan. Heinſius, & capite ult. oſtendit vocabulum ἔργα latius ſumi debere, ac de univerſis quæ bono œconomo facienda incumbunt, eſſe intelligenda. Nam viri docti ſententiam Scholiaſtes Nicandri quoque comprobare videtur dum p. 27. b. Heſiodum laudat ἐν τοῖς παρατιθεμένοις, præcipue vero Maximus Tyrius Heinſio ipſi commemoratus qui diſſ. 16. ait Heſiodum ſcripſiſſe τὰ εἰς τὸν βίον ἔργα τε ἀδραστέον καὶ ἡμέρας ἐν αἷς δραστέον. Sic θαλάσσια ἔργα ſcripſerat Pancrates Arcas laudata Athenæo VII. p. 283. & alibi.

In deliciis hoc Poëma fuit olim Seleuco Nicatori, ita ut capiti ejus mortui appoſitum fuerit inventum teſte Ptolemæo Hephæſtione Lib. V. apud Photium cod. 190.

Primos decem verſus Heſiodum autorem agnoſcere negat Plutarchus qui Lib. IX. Sympoſiacon problem. 1. verſum οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος vocat πρῶτα τῶν ἔργων. Negat Pauſanias in Bœoticis p. 771. ex mente accolarum Heliconis, qui procemium in muſas Heſiodo abjudicabant, & initium poëmatis affirmabant eſſe τὸ ὡς ἐρίδας, demonſtratis ſcriptori illi antiquiſſimis plumbeis laminis in quibus τὰ ἔργα eo modo inſcripta erant. Similiter Joh. Tzetzes auctor eſt procemium Heſiodo abjudicatum eſſe ab Ariſtarcho, Praxiphane Theophraſti diſcipulo, aliiſque ἰστέον ὅτι Ἀρίσταρχος καὶ ἕτεροι ὀβελίζουσι τὸ προοίμιον, καὶ Πραξιφάνης ὁ μαθητὴς Θεοφράστου, λέγων ἀπροοιμιάστῳ βιβλίῳ ἐντυχεῖν, ἀρχομένῳ ἐντεῦθεν. Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος. Rejicit etiam Heinſius c. 17. introductionis, profeſſus mali Poëtæ eſſe ſed boni Philoſophi & qui cum cura hunc librum perlegerit. Neque defuiſſe olim, qui Heſiodi poëmata interpolarent, docet Pauſanias in Corinthiacis p. 171. At enim Dio Chryſoſtomus diſſ. 12. p. 199. ita hoc procemium Heſiodi non dubitat, ut propter illud Heſiodum etiam præferat Homero.

In ἔργα καὶ ἡμέρας triplicia Græca extant ſcholia atque commentaria, in quibus ſingulis procemium quoque explicatur. Antiquiſſima ſunt *Procli* neque integra illa ſed excerpta tantum [1] ἐκ τῶν Πρόκλου Διαδό-

1 Ita conjicio ex verbis his Græcis quæ in editionibus præponi video. In MSto tamen Codice

χου, argumenti maximam partem Philosophici, moraliaque & παιδευτικὰ persequentis. Secunda sunt [1] *Joh. Tzetzæ* hominis non ineruditi, sed vani & Proclo sæpe præter rem petulanter insultantis. Tertia *Emanuelis Moschopuli* Grammatica & intelligendæ Poëtæ dictioni utilissima. Denique subjecta est *Joh. Protospatharii* ἐξήγησις φυσικὴ τῶν ἡμερῶν Ἡσιόδου in filii gratiam ab auctore scripta & paucissimorum foliorum. Porro ediscendum pueris Hesiodum datum esse jam olim, docet vel Ciceronis illud Lib. VI. ad familiar. Ep. 18. *Lepta suavissimus ediscat Hesiodum, & habeat in ore*: τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα. Etiam à Rhapsodis cantatum ad lyram, testis Plutarchus IX. sympos. p. 736. 743.

Solet Hesiodi ἔργοις vulgô subjici ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ sive *de scuto Herculis poëma*, quod plurimi olim negarunt esse Hesiodi. Nam præter Bœotos quos sola ἔργα pro genuino Hesiodi scripto habuisse ex Pausania ante notavi, Aristophanes Grammaticus eam suppositìtiam esse ratus est, & ex Homeri descriptione ἀσπίδος Iliad. Σ. expressam, teste anonymo Græco scholii quod in editione Aldina Ἀσπίδι subjicitur. Longinus in libro περὶ ὕψους p. 56. versum Ἡσιόδειον ex Aspide proferens addit: εἴγε Ἡσιόδου καὶ τὴν ἀσπίδα θετέον. Theodosius Alexandrinus in scholiis ineditis ad Dionysium Thracem: δεῖ δὲ τὸν Γραμματικὸν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ βιβλία γινώσκειν. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν αὐτοῖς ὁμώνυμα βιβλία ψευδῆ, οἷον ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου καὶ τὰ Θηριακὰ Νικάνδρου, ἑτέρων γάρ εἰσι ποιητῶν. In aliis ad eundem Dionsiyum scholiis ineditis: ζητοῦμεν δὲ καὶ τὸν συγγραφέα, ἵνα τὸ ἀξιόπιστον ἢ μὴ τῶν συγγραφομένων καταλάβωμεν. Τοῦτο δὲ διὰ τὰ ἐπίγραφα (forte ψευδεπίγραφα) τῶν βιβλίων, ὡς ἔχει ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου, ἑτέρου γάρ ἐστιν. Ἐπιγραφῇ δὲ καὶ ὀνόματι ἐχρήσατο τοῦ Ἡσιόδου, ἵνα τῇ ἀξιοπιστίᾳ τοῦ ποιητοῦ ἀξία κριθῇ ἀναγνώσεως. Eustathius ad Iliad. Σ. p. 1218. ex Homeri æmulatione (Ὁμηρικῷ ζήλῳ) quædam in illa expressa notat, sed p. 2110. tamen tantum ait interesse inter Homeri Ἀσπιδοποιΐαν [2] & Hesiodi aspidem, quantum inter divinum opus & hominis.

In veteri scholio quod in editione Aldina subjicitur, notatur illius initium legi in quarto Hesiodi Catalogo. Τῆς Ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ'. καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν'. καὶ σ'. Hunc quartum Catalogum viri docti non absurde sentiunt complexum fuisse Hesiodo tributas μεγάλας ἠοίας, Eunapio in Ædesio aliisque pluribus commemoratas, quarum partem esse Aspidem, prima hujus poëmatis vox ἠοίη dubitare nos vix permittit, & jam pridem persuasum fuit Guil. Cantero Lib. IV. nov. lect. c. 3. Tres priores Catalogi subinde laudantur sub titulo κατάλογοι γυναικῶν. Sane Harpocrationi in μακροκέφαλοι & Suidæ in ὑπὸ γῆς οἰκοῦντες laudatur Hesiodus ἐν τρίτῳ γυναικῶν καταλόγῳ. Post librum quartum ἠοίας μεγάλας complexum fuit quintus ἡρωϊκὴ γενεαλογία, sive ἡρωογονία, Heroum natales ex fœminis illustribus describens. Nam Teste Maximo Tyrio diss. 16. Hesiodus χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, κατέλεγε τὰ γένη, ὅστις ἐξ ἧς ἔφυ. Vide quæ in hanc rem disputata sunt viris doctissimis Samueli Petito ad leges Atticas p. 460. seqq. Is. Casaubono ad Strabonem Lib. I. p. 26. Dan. Heinsio ad Hesiodi interpretes p. 76. seq. & Joh. Meursio Atticarum lectionum Lib. II. c. 20. Quanquam vero Aspidem ita po-

dice Gudiano, qui editis locupletior non est, inscribitur: Πρόκλου Διαδόχου εἰς τὰ ἔργα καὶ ἡμέρας Ἡσιόδου. 1 Meminit Tzetzes ipse Chil. VI. v. 842. 2 Ut Homeri partem postremam Iliados Σ. ἀσπιδοποιΐαν vocat Eustathius & Pseudo Didymus ad v. 491. ita Servio ad 12. Æneid. v. 161. Hesiodus etiam laudatur in Ἀσπιδοποιΐᾳ. Philostratus junior teste Suida scripserat Παράφρασιν τῆς Ὁμήρου ἀσπίδος. Judice Ludovico Hastello (Clovis Hesteau) Hesiodus Homericum Achillis scutum in suo poëmate fideliter expressit. *Hesiode en son Aspis n'a fait que rebatre le bouclier d' Achilles forgé par Homere.* Vide Antonii Verderii Bibliothecam Gallicam p. 232.

nimus fuisse ἠοιῶν μεγάλων partem, nihilominus incerta res fuerit de Auctore Hesiodo, quoniam totum illud opus suspectum doctis jam pridem fuisse testatur Ælianus, ubi ad illud respiciens, subjungit: εἰ μὴ ἄρα οὐκ εἰσὶν Ἡσιόδου τὰ ἔπη, ἀλλ' ὡς πολλὰ καὶ ἄλλα κατέψευσται αὐτοῦ. Lib. XII. Var. Hist. p. 726. edit. præclaræ Perizonianæ. Josephus Scaliger Epistola 247. ad Salmasium p. 530. *Ut anni sic poëseos græcæ quatuor tempestivitates fuisse animadverti. Prima fuit illa in qua princeps Homerus & Hesiodus. Hanc potes judicare atque adeo vocare ver Poëtices, pubertatem potius quam infantiam. Excipit eam æstas, non fervida quidem, sed quæ ex illo vere vestigia non obscura retinuit, in qua Onomacritus, Solon, Tyrtæus, & quisquis auctor fuit* τῶν ἠοιῶν καὶ τῆς ἀσπίδος, *quam præpostero judicio Criticorum natio Ascræo illi tribuit.* Scaligero assentiuntur Heinsius, & in libro de poëtis Vossius. Apollodoro tamen aliter olim visum, qui libro secundo Bibliothecæ Aspidem audacter Hesiodo adscribit. Ad quem locum Tan. Faber p. 274. *Sane miror fuisse olim atque adeo hodieque reperiri qui ea de re dubitant. Certa enim res est, & qui Hesiodi non esse putant* τὴν ἀσπίδα, *næ illi poësin græcam haud satis norunt.* Audacter etiam Aspidem Hesiodo tribuit Athenæus lib. 4. p. 180. Sed & Megacles Atheniensis & Apollonius Rhodius & Stesichorus Hesiodi esse illud poëma non dubitarunt ut notat auctor vetus scholii quod in editione Aldina Aspidi subjici dixi & hoc loco integrum describam: Τῆς Ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' Καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν'. καὶ σ'. Ὑπώπτευκε δὲ Ἀριστοφάνης οὐχ ὁ κωμικὸς ἀλλά τις ἕτερος Γραμματικὸς, ὡς οὐκ οὖσαν αὐτὴν Ἡσιόδου, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς τὴν Ὁμηρικὴν ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρουμένου. Μεγακλῆς δὲ ὁ Ἀθηναῖος γνήσιον μὲν οἶδε τὸ ποίημα, ἄλλως δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ, ἄλογον γάρ φησιν ποιεῖν Ἥφαιστον τοῖς τῆς μητρὸς ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ γ'. φησὶν αὐτοῦ εἶναι ἔκ τε τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐκ τοῦ τὸν Ἰόλαον ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρίσκειν ἡνιοχοῦντα τῷ Ἡρακλεῖ. Ὡσαύτως δὲ καὶ Στησίχορός φησιν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

In hoc Poëma exstant commentarii Græci *Johannis Tzetzæ* & alterius *Johannis Pediasimi*, Diaconi, junioris utique Joh. Philopono quem laudat p. 197. In Etymologico MS. apud doctissimum Kusterum in ἀλκαία allegantur *Hieronymus* & *Epaphroditus* ἐν ὑπομνήματι ἀσπίδος Ἡσιόδου.

Superest ex iis quæ exstant Hesiodo tributis scriptis dicenda longe celeberrima ΘΕΟΓΟΝΙΑ, hoc est *Deorum generatio* ut Lactantius transfert lib. 1. c. 5. sive *origines Deorum* γεννητῶν [1] quam non memini à quoquam vocari in dubium aut Hesiodo abjudicari nisi ab unis Bœotiis de quibus supra dixi ex Pausania p. 771. Neque tamen per omnia fidem Bœotiis habuit ipse Pausanias sed p. 781. laudans Hesiodum in Theogonia subjungit: προσέσθω δ' ὅτῳ φίλον τὴν θεογονίαν. Confer eundem p. 634. Neque dubitarunt illam Hesiodo tribuere Pythagoras, (qui finxit Hesiodi animam vidisse se apud inferos vinculis adstrictam columnæ æreæ, stridentemque, propter ea quæ de Diis finxerat, teste Laërtio lib. VIII. sect. 21.) Herodotus lib. II. c. 53. Plato, qui Theogoniam subinde sequitur notante Proclo in Timæum lib. 5. p. 291. Aristoteles Lib. III. de cœlo c. 1. & alibi, Manilius Lib. II. v. 12. seq. nec Agatharchides Cnidius apud Photium p. 722. edit. Hœschelii, neque Eratosthenes in Catasterismis c. 9. & 1. & 19. & 32. neque *Acusilaus* [2] Ar-

1 Vide Radulphum Cudworthum libro de vero Systemate intelligibili universi p. 211. 212. 216. Johannem Clericum ad v. 44. & 106. Porro Theogoniam ante ἔργα καὶ Ἡμέρας, ab Hesiodo editam non dubitat Proclus p. 24. ad Hesiodum δῆλον δὲ ὡς προεκδέδοται ἡ Θεογονία. Confer quæ de ordine scriptorum hujus Poëtæ notavi infra num. 19. 2 Acusilai Argivi genealogias laudant præter Strabonem & alios Vossio dictos in Hist. Græcis p. 436. Tertullianus lib. 2. ad Nationes c. 2.

givus, qui in Theogonia sua Hesiodum sæpenumero castigavit teste Josepho lib. 1. contra Apionem p. 1034. neque *Eumelus* Corinthius, à quo non minus atque ab Acusilao, Hesiodi Theogoniam prosario sermone expressam & pro sua venditatam esse tradit Clemens Alexandr. 6. Strom. p. 629. Neque *Xenophanes Colophonius*, quem in elegiis suis ac Jambis perstrinxisse ea quæ Hesiodus de Diis scripserat, testatur Laërtius IX. 18. & Sextus Empiricus adversus Mathematicos lib. 1. p. 57. & 341. Neque *Demosthenes Thrax*, à quo ejusdem Theogoniæ Hesiodeæ metaphrasin prosariam scriptam esse Suida referente cognoscimus, vel *Aristonicus* Grammaticus aut *Zenodotus* Alexandrini, quos in Hesiodi Theogoniam scripsisse, ut Sabinum Sophistam in Acusilai, ex eodem Suida constat. Nec *Zeno Stoicus*, quem Cicero lib. 1. de natura Deorum c. 36. testatur Theogoniam interpretatum esse, nec *Chrysippus* denique, quem idem Cicero lib. II. auctor est fabulas Orphei, Musæi, Hesiodi, Homerique ad rerum naturam accommodasse.

Nihil vero aliud significare videntur veterum Genealogiæ ac Theogoniæ, quales præter Hesiodum scripserunt Abaris [1], Musæus [2], Pherecydes Atheniensis [3], Orpheus [4] Aristeas, Epimenides [5], Antiphon [6], Hecateus, [7] Andron, [8] Dromocrides [9], Æmilius Macer [10], itemque alii, nihil inquam videntur significare aliud, quam Cosmogoniam φυσιογονίαν ac Geogoniam fabulis Poëticis obumbratam, ut recte observatum est acutissimo Philosopho Thomæ Burneto in Archæologia Philosophica p. 297. 399. seq. & in theoria telluris lib. 2. c. 7. ubi inter alia locum insignem in Aristophanis avibus p. 395. edit. Froben. confert cum Orpheo atque Hesiodo. Adde Simplicium ad 3. de cœlo, comment. VI. & Cotelerii notas ad recognitiones Clementis lib. X. c. 31. Nescio satisne firmum argumenti genus sit Thomæ Galei viri cum insigni Græcarum literarum jactura nuper denati, qui in notis ad Apollodorum p. 6. ex eo quod in Theogonia Hesiodi v. 218. Parcæ noctis filiæ esse dicuntur, at v. 913. Jovis ac Themidis; concludit, Poëma hoc non unius esse auctoris, & fortasse partem Theogoniæ Orphei Hesiodo adsutam.

c. 2. (ubi male viri docti reponunt *Arcesilaus*.) Schol. Hesiodi ad Theogon. p. 269. Scholiastes Homeri, & Suidas, qui refert Acusilaum genealogias scripsisse ἐκ δέλτων χαλκῶν. Miror Clarissimo Dodwello in Diss. de ætate Phalaridis p. 25. seq. Acusilaum antiquiorem videri Hesiodo, vel saltim ἠοιῶν μεγαλῶν scriptore. Arduum enim mihi esse videtur in tam remota antiquitate veritatem historicam argumentando assequi vel tueri contra diserta veterum scriptorum testimonia. Præcipue observandum, quod apud Suidam in συγγράφω diserte legitur, τὰ Ἀκουσιλάου νοθεύεται. Confer Valesium ad Harpocrat. in Ὀμηρίδαι. Alius fuit Acusilaus Atheniensis Rhetor, sub Galba, de quo idem Suidas. Alius denique Acusilaus Tarentinus Pythagoricus Jamblicho memoratus.
1 Suidas in Ἄβαρις. 2 Laërtius in proœmio. 3 Vide quæ viri docti notant ad Laërtium in Pherecyde, & Suidam in Φερεκύδης. Idem opus ni fallor respicitur ab Eratosthene in Catasterismis, Scholiaste Homeri, Germanici, Pindari & Apollonii, quando Pherecydem laudant. 4 De hoc dixi supra Lib. I. c. 19. Adde Theodor. Canterum I. 26. & II. Var. Lect. & Rich. Bentleium in limine Epistolæ ad Joh. Millium. 5 Vide de Epimenide supra Lib. 1. c. VI. §. 3. & de Aristea Lib. I. c. II. §. 6. 6 Irenæus Lib. II. 19. 7 Athenæus lib. IV. 8 Schol Apollonii. Confer H. Lindenbrogium ad Censorinum p. 33. 9 Fulgent. II. 17. Mythol. 10 Nisi apud Nonium in *picumnus* (quæ avis est Marti dicata) legendum *Ornithogonia*, ut sane videtur. Confer Colomesium ad Gyraldum p. 217. Idem p. 120. notat *Cynæthonem* Lacedæmonium, cujus etiam Ἡράκλεια laudat Schol. Apollonii, non *Theogoniam* scripsisse, ut affirmat Gyraldus, sed *Telegoniam*. Atque ita Vossius quoque p. 13. de Poëtis Græcis ex Eusebii Chron. ad Olym V. 3. quanquam Meursius IV. 17. Misc. Lacon. apud Hieronymum & Marianum Scotum putat legendum *Genealogiam*, quia Pausanias testatur eum γενεαλογήσαι ἔπεσι. Sed hoc etiam in Telegonia facere potuit. Constat tamen alioqui Telegoniam scriptam ab Eugamone Cyrenæo, quem Æsopo æqualem facit Syncellus p. 239.

In

In Theogoniam exſtant commentarii Græci duplices, quorum unus inſcribitur: τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου Κυροῦ Ἰωάννου Διακόνου τοῦ Γαληνοῦ εἰς τὴν Ἡσιόδου Θεογονίαν ἀλληγορίαι[1], alter vero: σχόλια εἰς τὴν Ἡσιόδου Θεογονίαν παλαιὰ, quorum auctorem *Didymum* exiſtimaſſe videtur Natalis Comes lib. 6. c. 18. Mythologiæ p. 633. Joh. Alexander Braſſicanus A. 1530. præf. ad Salvianum teſtatus eſt ſe habere *Johannis Philoponi* cognomento Grammatici commentarios in Heſiodum, fortaſſis non alios intelligens quam quos ſub *Johannis Galeni* nomine habemus, vel commentarios in ἔργα καὶ ἡμέρας, ſed qui Tzetzæ ſunt, non Philoponi. Alium tamen ineditum Heſiodi Scholiaſten allegat Henr. Stephanus de inſtituendis Græcæ linguæ ſtudiis p. 8. & Demetrii Triclinii Scholia in *Theogoniam Heſiodi* MSta exſtare in Bibl. Vindobonenſi teſtatur Neſſelius IV. p. 21. ne deperditos Poëtæ exegetas memorem, *Demetrium Ixionem Adramyttenum* & *Dionyſium Corinthium*, de quibus Suidas; tum commentarios *Plutarchi*[2] laudatos Gellio lib. XX. c. 8. & in Græcis ad Heſiodum ſcholiis paſſim: *Ariſtoteliſque* ἀπορήματα Ἡσιόδου, quæ inter Philoſophi ſcripta refert Anonymus vitæ ejus auctor à Menagio vulgatus ad Laërtium p. 202. *Ariſtonici* Alexandrini περὶ τῶν σημείων τῶν ἐν τῇ Θεογονίᾳ Ἡσιόδου. Suid.

Theogoniam ſuam ita claudit Heſiodus, ut poſt genealogiam Deorum ad fœminarum genus decantandum Muſas adhortetur:

Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Nimirum ut ad DEPERDITA HESIODI SCRIPTA [ſedecim enim poëmata ab Heſiodo compoſita eſſe affirmat Joh. Tzetzes] pedem promoveamus, in iis primo ſtatim loco memorandus venit:

ΓΥΝΑΙΚΩΝ, ſive ut Euſtathius ad Iliad. ι'. p. 643. allegat ΗΡΩΙΔΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Α, Β, Γ. tum

ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Δ, ſive ΗΟΙΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ [quarum forte pars ſuper eſt, Scutum Herculis] Et

ΗΡΩΓΟΝΙΑ ſive ΗΡΩΙΚΗ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ. Vide ſi lubet quæ de quinque hiſce libris ita diſtinguendis dixi paulo ante §. 12. ubi agebam de Aſpide ſive Scuto, nec male hac ratione conſtabit numerus librorum à Suida aſſignatus, cui inter Heſiodi ſcripta memorantur Ἡρωϊκῶν γυναικῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις πέντε, quod opus ab Aſpide ibidem diſtinguit non minus ac Tzetzes in ſuis ad Heſiodum prolegomenis. In illis Catalogis Heſiodum etiam de Deorum nuptiis egiſſe teſtatur Menander Rhetor. p. 628. πολλὰ δὲ καὶ αὐτῷ ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν γυναικῶν περὶ Θεῶν συνουσίας καὶ γάμου. Heſiodi exemplo Ἡρωϊκὰς Θεογαμίας ſcripſit *Piſander* Poëta memoratus Zoſimo Lib. V, c. 28. Catalogi Heſiodei mentio etiam apud Lucian. in amoribus T. 1. p. 875. Stephanum in γερήνια &c. Dio autem Chryſoſtomus. 2. de regno p. 21. ex hoc probat Heſiodum ipſum ſe Homero inferiorem libenter agnoviſſe, quod Heroïbus Homero relictis, ipſe celebrandas ſibi ſumſerit mulieres.

Præterea Heſiodo adſcriptæ fuerunt ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ ſive ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ ad Achillem inſtituendum, de quo ſcripto dictum eſt ſupra libro primo in *Chirone*.

ΜΕΛΑΜΠΟΔΙΑ ſive ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΝΤΙΝ ΜΕΛΑΜΠΟΔΑ. De hoc quoque poëmate, cujus librum tertium laudat Athe-

1 Allegoricos in Theogoniam interpretes legiſſe ſe innuit Euſtathius ad Iliad Ξ. p 982. 2 P. Lambecius in Lucubrat. Gellianis p 117. pro verbis Gellii *in IIII. in Heſiodum commentario*, omnino ſcribendum ſuadet *in Iſin & Oſiridem commentario*. Sed quanquam in libro de Iſide & Oſiride gemina quædam leguntur iis quæ Gellius è Plutarcho producit, non audeo tamen conjecturæ Lambecianæ accedere contra fidem Codicum MSS. cum rem eandem tradere Plutarchus potuerit & tradiderit non ſemel pluribus in ſcriptis ſuis.

næus Lib. XIII. p. 609. egi superiore libro in *Melampode*.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ sive ΑΣΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ. Plinius lib. XIIX. c. 25. *Occasum matutinum Virgiliarum Hesiodus, nam hujus quoque nomine exstat Astrologia, tradidit fieri cum æquinoctium autumni conficeretur.* Scholiastes Arati ad v. 255. τὰς χαλκομήας ὑάδας, ὧν καὶ Ησίοδος ἐν τῇ ἀστρικῇ αὐτοῦ τὰ ὀνόματα διδάσκει βίβλῳ, λέγων. φαισύλη ἠδὲ κορωνὶς, ἐϋστέφανός τε κλέεια, φαιώθ' ἱμερόεσσα καὶ εὐδώρη τανύπεπλος. Eosdem versus profert Joh. Tzetzes in scholiis ad ἔργα p. 92. & Variar. Hist. Chil. 12. v. 169. seq βίβλον ἀστρικὴν Hesiodi laudans, quam tamen non videtur ipse inspexisse. Respectu hujus operis potissimum Callimachus opinor Aratum ut Hesiodi ζηλωτὴν perstrinxit in notissimo epigrammate quod exstat in Arati vita apud Petavium in Uranologio p. 270. & emendatum est ab Is. Casaubono in Lectionibus Theocriticis c. IV, à Fulvio Ursino in Virgilio cum Græcis scriptoribus collato p. 251. ab Hugone Grotio ad Aratum, à Salmasio ad Solinum p. 525. sq. ab Is. Vossio ad Melam p. 68. ab Holstenio ad Stephanum p. 301. & novissime à Rich. Bentleio in Græviana Callimachi editione p. 204. & 232. Hesiodo tamen suppositam fuisse Astronomiam innuit præter Plinium Athenæus lib. XIII. p. 491. καὶ ὁ τὴν εἰς Ησίοδον δὲ ἀναφερομένην ποιήσας ἀστρονομίαν. Cum admodum simplices & rudes essent observationes in illo opere & in ἔργοις traditæ, hinc apud Platonem & alios dicuntur ἀστρονομοῦντες καθ' Ησίοδον, qui populariter & ad vulgi captum, non accuratius & μαθηματικῶς Astronomica tractabant.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΕΙΣ ΒΑΤΡΑΧΟΝ τινὰ τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ. Memorat Suidas.

ΠΕΡΙ ΙΔΑΙΩΝ ΔΑΚΤΥΛΩΝ. Idem Suidas. Et ex hoc Poëmate fortassis scripsit Plinius lib. VII. c. 56. Hesiodum tradere quod ferrum in Creta repererint Idæi Dactyli.

ΕΠΘΑΛΑΜΙΟΣ ΠΗΛΕΩΣ καὶ ΘΕΤΙΔΟΣ. Hujus versiculos binos primores profert Isaacius Tzetzes prolegom. in Lycophronem, atque ex illo loco, licet dissimulet, Ismaël Bullialdus ad Theonem p. 283. Barnesius ad Euripidis Phœnissas v. 829.

ΓΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΣ memoratur à Strabone lib. VII. p. 302. Cæterum obiter notare liceat versum quem inter Hesiodi fragmenta ponit Heinsius ex Etymologico magno in βύβλος, non esse Hesiodi sed Dionysii Periegetæ. v. 912.

ΑΙΓΙΜΙΟΣ sive *in Ægimium Poëma* ab aliquibus Hesiodo, ab aliis tributum *Cercopi* Milesio. Athenæus Lib. XI. p. 503. καὶ ὁ τὸν Αἰγίμιον δὲ ποιήσας εἴθ' Ησίοδός ἐστιν, ἢ Κέρκωψ ὁ Μιλήσιος. Delechampius Αἰγινόμιον legendum conjicit, *de pascendis & alendis capris*, sed Scholiastes Apollonii quoque in libro 4. ὁ τὸν Αἰγίμιον ποιήσας, ἐν δευτέρῳ φησὶν, ὅτι ἡ Θέτις εἰς λέβητα ὕδατος &c. Porro *Cercopem* illum Hesiodi æqualem atque æmulum fuisse notavi supra § 4. è Laërtio in vita Socratis, & ex argumento Aristophanis ranarum. Alius fuit & junior Cercops Pythagoræus de quo dixi L. I. c. XIX. sect. 2. Etiam Suidæ Αἴγιμιος est nomen proprium. Sed fuit quoque Ægimius quidam Eleus, Medicus antiquissimus, cujus περὶ παλμῶν memorat Galenus IV. de pulsibus, T. 3. p. 44. 50. περὶ πλακούντων Athenæus XIV. p. 643.

ΘΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΔΗΝ ΚΑΤΑΒΑΣΙΣ. Pausanias in Bœoticis p. 772. inter scripta Hesiodo tributa commemorat καὶ ὡς Θησεὺς εἰς τὸν Αἅδην ὁμοῦ Πειρίθῳ καταβαίη. Confer Joh. Meursium in Theseo c. 27.

ΕΠΗ ΜΑΝΤΙΚΑ καὶ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ἐπὶ ΤΕΡΑΣΙΝ. Idem Pausanias: οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι λέγουσι καὶ ὡς μαντικὴν Ησίοδος διδαχθείη παρὰ Ακαρνάνων, καὶ ἔστιν ἔπη μαντικὰ, ὁπόσα τε καὶ ἐπιλεξάμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρασιν. Nescio iidem ne fuerint.

ΘΕΙΟΙ ΛΟΓΟΙ, de quibus Maximus Tyrius diss. 16. de Hesiodo agens, χωρὶς

ἢ αὐτῷ, inquit, πεποίηνται οἱ Θεοὶ λόγοι, ἅμα ἢ τοῖς λόγοις Θεογονία.

ΚΕΡΑΜΕΙΣ. Vide ſupra, c. 2. inter ſcripta Homeri deperdita num. 13.

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ. Athenæus lib. 8. p. 364. ἅπερ πάντα ἐκ τῶν εἰς Ἡσίοδον ἀναφερομένων μεγάλων Ἠοιῶν καὶ μεγάλων ἔργων παρῴδηται. Confer Langbænium ad Longinum p. 57. edit. Tollianæ.

ΚΗΥΚΟΣ ΓΑΜΟΣ. Idem Athenæus lib. II. p. 49. ὅτι Ἡσίοδος ἐν Κήυκος γάμῳ, κἂν Γραμματικῶν παῖδες ἀποξενῶσι τοῦ ποιητοῦ τὰ ἔπη ταῦτα, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἀρχαῖα εἶναι, τρίποδας τὰς τραπέζας φησί. Plutarchus VIII. 8. ſympoſiac. ὡς ὁ τὸν Κήυκος γάμον εἰς τὰς Ἡσιόδου παρεμβαλὼν εἴρηκεν.

DE HERBIS ſcripſiſſe Heſiodum colligunt viri docti ex Plinii Lib. 15. c. 1. Lib. 21. c. 17. & 20. Lib. 22. c. 22. Lib. 25. c. 2. Sed fortaſſe obiter in aliis poëmatis iſta tractaverat Heſiodus, ut de ſcolymo & aſphodelo dixit in ἔργοις.

DE MEDICINA ſcripſiſſe ſingulari quodam libro, minus adhuc mihi perſuadeo, licet *Cleodemus* Medicus apud Plutarchum in convivio ſeptem ſapientum p. 158. contendit Heſiodum Medicum fuiſſe, qui tam accurate & perite de victus ratione, vini temperie, aquæ bonitate, lavacris, mulieribus, congreſſus tempore & infantum ſeſſione diſſeruerit.

Neque FABULARUM quæ Æſopo tribuuntur auctor fuit, aut ſingulari quodam opere *apologos* ſcripſit Heſiodus, licet eodem Plutarchi loco legas Æſopum ſeſe Heſiodi diſcipulum jure profiteri poſſe, propter fabulam de accipitre & luſcinia apud Heſiodum in ἔργοις v. 202. ſeq. & Quintilianus Lib. 5. c. 11. negat fabulas originem accepiſſe ab Æſopo, ſed videri primum auctorem earum Heſiodum. Hermogenes in progymnaſm. Priſciano interprete: *Ubi ſunt fabulæ vetuſtiſſimi quoque auctores ut Heſiodus, Archilochus, Horatius, Heſiodus quidem luſciniæ, Archilochus autem vulpis, Horatius muris.* Theon Alexandrinus in progymnaſm. p. 22. Αἰσώπειοι δὲ ὀνομάζονται οἱ μῦθοι ὡς ἐπίπαν, οὐχ ὅτι Αἴσωπος πρῶτος εὑρετὴς τῶν μύθων ἐγένετο, Ὅμηρος γὰρ καὶ Ἡσίοδος [confer Suidam in μῦθος] καὶ Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι τινὲς πρεσβύτεροι γεγονότες αὐτοῦ φαίνονται ἐπισάμενοι, καὶ δὴ καὶ Κόννις ὁ Κίλιξ [ita recte Colomeſius in Opuſculis p. 224. & p. 103. ad Gyraldum] καὶ Θοῦρος ὁ Συβαρίτης καὶ Κυβισσὸς ἐκ Λιβύης μνημονεύονται ὑπό τινων ὡς μυθοποιοὶ, ἀλλ' ὅτι Αἴσωπος αὐτοῖς μᾶλλον κατακόρως καὶ δεξιῶς ἐχρήσατο. Denique Euphorion, teſte Suidâ, Heroïcum Poëma edidit quod inſcripſit Ἡσίοδον. Inter Teleclidis Comœdias quoque fuit Ἡσίοδος memorata eidem Suidæ in οὐδαμῆ, & Scholiaſti Ariſtophanis, Athenæo Ἡσίοδοι. Neque prætereundum eſt, quod *Euthydemus* Athenienſis verſus quoſdam ſub Heſiodi nomine vulgaſſe traditur ab eodem Athenæo L. III. p. 116. Pythagoram Homeri & Heſiodi carminibus decantatis animum ſuum delinire ſolitum refert Porphyrius in ejus vita p. 21. Neque Homeri tantum ſed Heſiodi quoque carmina μελῳδηθῆναι teſtatur Athenæus Lib. XIV. p. 620.

Supereſt ut jam deinceps editiones præcipuas ſcriptorum Heſiodi quæ exſtant, ſuccincte perſequamur.

Editiones Heſiodi Græcæ,

Prima *Aldi Manutii* Romani, dicata Guarino Veronenſi, & luculentis typis exſcripta Venetiis 1491. fol. In hac poſt Theocritum & Catonis diſticha à Max. Planude Græce verſa ſententiaſque Theognidis, Pythagoræ ac Phocylidis, ſequitur Heſiodi Theogonia, poſt Theogoniam ſcutum Herculis, & poſtremo loco ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quem ordinem in noviſſima editione Heſiodi ſervavit Vir Cl. Johannes Clericus. Eſt mihi exemplum editionis hujus Aldinæ idem, quo uſus olim Daniel Heinſius, qui manu ſua nonnulla annotavit, & quædam non vulgaria ex hac in reliquis recentioribus emendari poſſe monuit.

Ἔργα

Ἔργα ϗ ἡμέραι Parif. 1507. 4. curante Francifco Tiffardo. Confer A. Chevillierium de origine typographiæ Parif. p. 249.

Hefiodus Græce apud Juntas. 1515. 8. & Bafil. apud Joh. Frobenium 1521. 8vo. Venet. 1542. 8. Francof. 1549. 8.

Inter Poëtas Principes Henrici Stephani A. 1566. fol. typis majoribus & luculentiffimis.

Editiones Hefiodi cum fcholiis Græcis.

Prima Veneta, ex officina *Joh. Francifci Trincavelli* A°. 1537. in 4to. elegans & emendata, quam ex codice MSto. fuppletam me memini videre in Bibliotheca Gottorpienfi Sereniffimi Holfatiæ Ducis, inter libros Wowerianos. In hac editione, quædam melius legi quam in pofterioribus etiam Heinfiana, notatum Seldeno ad marmora Oxonienfia p. 36. feq.

Secunda *Bafileënfis* A. 1542. 8. in qua Hefiodus cum verfione *Bonnini Mombricii*: fcholia Græca pleniora quam in priore fed longe minus emendata, & augmentis quibufdam non uno in loco interpolata potius quam fuppleta, & hinc inde vitiata atque corrupta, adjunctis *Joh. Tzetzæ* fcholiis Latine verfis à *Georgio Henifchio.*

Tertia cum fcholiis five commentario ejufdem Tzetzæ, ad libri calcem. Bafil. 1574. 8.

Quarta *Heinfiana* Lugd. Bat. ex officina Raphelengii A. 1603. 4to. in qua poft dedicationem ad Ordines Hollandiæ, fequuntur *Dan. Heinfii* prolegomena, in quibus Poëtæ Hefiodi character fimplex à Grammaticorum calumniis vindicatur. Inde poft nonnulla ex Suida, Anthologia, Gyraldo aliifque de Hefiodo adfcripta, legitur elegans Heinfii in Pandoram hymnus Græcus, quem cum primum nomine auctoris diffimulato feorfim excufum Jofepho Scaligero typographus communicaffet, vir ille doctiffimus antiquo Poëtæ tribuere non dubitavit, tefte auctore Apologiæ pro Heinfio adverfus Crojum p. 129. Quin Heinfio ipfo tefte in literis ineditis ad Æliam Putfchium, negavit fe, ex quo renatæ funt literæ, fimile quid poëmatis Græci compofitum vidiffe. Penultimus in appendice hymni verfus: Γρωτιάδην τ' ἐρίηρα φίλοιν ζύγος αἰὲν ἐόντε omiffus eft in editione Heinfiana 1622. 8vo. poft Synodum Dordracenam edita, [etiam in aliis recentioribus] * quod Heinfius non auderet tantis laudibus mactare nomen Hugonis Grotii, laudatiffimum profecto, fed prævalentibus tum in Belgio partibus invifum. Poft alia in Hefiodum Heinfii Epigrammata occurrit argumentum ἔργων Hefiodi ab Heinfio Græce fcriptum, in quo nonnulla ut parum Græcifmo congruentia perftringit Johannes Crojus p. 251. feq. Obfervationum facrarum. Deinceps fuccedit Hefiodus ipfe Græce & Latine cum Græcis fcholiis, quæ ex editione Veneta per Bonav. Vulcanium MSti codicis auctoritate fuppleta & caftigata, collata infuper Bafileenfi editione Heinfius recenfuit. Iconem variorum inftrumentorum rufticorum quæ exftat p. 310. quamque in fua editione p. 261. repeti curavit Johannes Clericus, debuit Heinfius Conrado Gefnero pag. 81. Operis de quadrupedibus. Denique fubjiciuntur *fragmenta Hefiodi* ex veteribus fcriptoribus collecta à *Jof. Scaligero* & *Dan. Heinfio*, tum Ἡσιόδου ϗ Ὁμήρου ἀγὼν Græce ex editione Henr. Stephani A. 1573. 8vo. Catalogus fcriptorum Hefiodi, Heinfiique introductio in doctrinam quæ libris Hefiodi ἔργων ϗ ἡμερῶν continetur: notæ emendationes & obfervationes ejufdem Heinfii in Hefiodi ἔργα, & Scholiaftas Græcos, Latinumque interpretem, & fpicilegium fragmentorum Hefiodi à *Job.*

* Johannis quoque Clerici. Vide memorias Dombenfes five Trevoltianas Anni 1701. p. 269. edit. Amftelod.

Meurſio ſuppeditatum, atque in Græcos Heſiodi commentatores locupletiſſimus index Græcus.

Editiones Heſiodi præcipuæ Græcolatinæ cum verſione & notis doctorum Virorum.

Cum verſione Latina & variantibus lectionibus è MSS. Palatinis & notis doctorum virorum ex officina *Hieronymi Commelini* A.1521. 8vo.

Cum verſione emendata ab *Eraſmo Schmidio* & in ἔργα enarratione *Melanchtonis* & 23. tabulis ſynopticis ejuſdem Schmidii. Witebergæ 1601. 8vo.

Cum verſione emendata à *Dan. Heinſio*, ejuſdem introductione, notiſque in opera & dies, & Heſiodi fragmentis. Lugd. Batav. 1613. & 1622. 8vo.

Cum verſione ab Heinſio caſtigata, notis *Cornelii Schrevelii* & indice *Georgii Paſoris* longe quam in ejus collegio Heſiodeo Amſt. 1632. 8vo. prodierat, locupletiore. ibid. typis Elzevirianis nitidiſſimis Anno 1657. 8vo. Huic editioni in quibuſdam exemplaribus etiam additur fuſior *Lamberti Barlæi* in Theogoniam commentarius, in quo analyſis & Mythologia in tironum gratiam perſpicue traditur.

Cum *Joh. Georgii Grævii* lectionibus Heſiodeis. Amſt. 1669. 8vo.

Cum verſione à *Joh. Clerico** emendata, Grævii lectionibus Heſiodeis auctioribus, Dan. Heinſii introductione notiſque: & *Joſephi Scaligeri* ac *Franciſci Guieti* in Heſiodum, tum in partem ἔργων *Stephani Clerici* annotatis, & filii ejus *Johannis Clerici* Viri Cl. animadverſionibus in univerſa Heſiodi opera, Theogoniam præſertim, & fragmenta, quæ Latine vertit & illuſtravit, indicemque Georgii Paſoris addi curavit Amſt. 1701. 8vo.

Familiam quoque ducit Heſiodus in editionibus Græcolatinis Poëtarum Georgicorum, Bucolicorum & Gnomicorum, ſæpius editorum non uno in loco 8. & 12.

Olai Wormii quæſtionum Heſiodearum heptades duæ lucem adſpexerunt Hafniæ. A.1616. 4to. *Radulphi Wintertoni* notæ in Heſiodum cum ejus Poëtis Græcis minoribus Cantabrig. 1652. 8vo. Prætereo *Johannis Spondani* in ἔργα notas vulgatas Rupellæ A. 1592. 8vo. & in idem poëma paſſim edita ſcholia *Joſ. Caſtelli, Jacobi Ceporini, Johannis Friſii, Matthiæ Garbiti, Matthæi Flacii* & notata Ethica atque Oeconomica *Joh. Conradi Dieterici*, Lexilogiamque ejuſdem Heſiodeam vulgatam Gieſſæ 1659. 8vo. & *Georgii Heniſchii* ſchematiſmos, Baſil. 1508. tabulaſque *Johannis Poſſelii*. Tum ineditum *Zach. Lundii* commentarium in Opera & dies, qui Hafniæ ſervatur MS. in Bibl. Excellentiſſimi Viri Johannis Moth.

Latino carmine ἔργα καὶ Ἡμέρας vertit paulo liberius *Nicolaus Valla* ſive *de Valle*, Pariſ. & Lipſ. 1507. 4to. Strictius *Ulpius* Franeckerenſis Friſius Baſil. 1540. 8vo. Utraque metaphraſis addita eſt verſioni proſariæ & commentario *Stephani Riccii* in Heſiodi ἔργα recuſo Lipſiæ A. 1611. 8vo. & prima vice edito ibid. A. 1580. 8vo.

Geogius Rotallerus carmine elegiaco reddidit Francof. 1576. 8.

Theogoniam tranſtulit verſibus hexametris *Boninus Mombritius* Patricius Mediolanenſis & uberiore carmine elegiaco in libros quinque diſtributo *Burchardus Pylades*, Brixinius, Baſileæ ap. Oporin. 1544. 8.

Scutum Herculis Heroico carmine *Johannes Ramus de Goës*, quod cum *Nicolai Vallæ* Metaphraſi ἔργων, & *Mombritii, Pyladæque* Theogonia exſtat in calce editionis Heſiodi Græcolatinæ Lipſienſis 1597. 8.

* Confer ejus Bibliothecam ſelectam T. XI. p. 349. & Memorias litterarias Trevultinas ſive Dombenſes A.1701. T.1. p. 250. ſeq.

Opera

Opera & dies *Gallico* carmine per *Jo. Antonium Bayſium*, cum aureis Pythagoræ carminibus ſententiiſque Phocylidæ & Naumachi Pariſ. 1578. 4. Heſiode traduit per *le Gras*. ibid. 5566. 12.

Rhythmis *Danicis* Heſiodum expreſſit *Henr. Thomas Gerner*.

Inter fragmenta Heſiodi ab Heinſio Clericoque omiſſus eſt locus, ſervatus utcunque à Fulgentio Lib. III. Mytholog. c. 1. quem hoc loco reſtituere conabor. Fulgentii verba hæc ſunt: *Proëtus Pamphylia lingua ſordidus dicitur, ſicut Heſiodus in Bucolico ludicro ſcribit, dicens*: PEPRIGROSISTAFVLVEVLACTIS MENESEMORUM. *Id eſt ſordidus inſtar uvarum bene calcatarum ſanguineo rore.* Antiquæ Fulgentii editiones, verba Græca plane omiſere. MSti codices cum editione Munckeri non ſapiunt ultra ea quæ adſcripſi. Vere monuit Reineſius, Græca Latinis ſcripta literis, per librarios præcipue adeo imperitos, lectu & intellectu difficillima eſſe c. 13. de lingua Punica num. 94. ſeq. Tentavit tamen Iſ. Caſaubonus ad Suetonii Auguſtum cap. 67.

Περῖτος εὐστιβέων βοτρύων δρόσῳ αἱματίεντι.

Jacobus Gronovius in Exercitationibus de Dodone. p. 36.

Βρίθωσι σαφυλῆς εὐσάκτης μῆνες ἐνωροι.

Videndum veterine lectioni propius accedat & Fulgentii verſioni melius reſpondeat, quomodo ſcribendum conjicio:

Περῖτος ἐ ὡς σάφυλ' εὖ λακπισμέναι αἵματος ὕρσῃ.

Alium Heſiodi verſum de Prœti filiabus ſervavit Suidas in *μαχλοσύνη*.

Εἵνεκα μαχλοσύνης συγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Heſiodum *Homeri Imitatorem* multi obſervarunt, ita ut jam olim notaverint Critici, Euſtathius, aliique verſiculos pæne eoſdem apud Homerum & Heſiodum pariter occurrentes. Adde Bochartum in Hierozoici T. 1. p. 681. Convenit & in hoc Poëtæ noſtro cum Homero, quod ſimiliter atque ille viſus eſt interdum parum abhorrere à *Phraſi Orientalium*, ut oſtendit *Zacharias Boganus* in Homero & Heſiodo Hebraizonte. Oxon. 1655. 8vo. Ne dicam de variis Etymologiis ex Phœnicia lingua petitis, quibus Heſiodi Theogoniæ lucem afferre conatus eſt præ cæteris Johannes Clericus.

VARIANTES LECTIONES

IN

THEOGONIA.

2. ΜΕΓΑ ζάθεόν τε. B. 109.
14. Φοῖβον Ἀπόλλωνα. B. 109.
15. Γεώοχον. B. 109.
28. Ἴδμεν δ' αὖτ' ἂν. B. 109. R. S.
30. Εδων. B. 109.
31. Θεητόν. B. 109.
32. Θείαν ἵνα κλείοιμι. B. 109. Θείω ἵνα. R. S.
33. Καί μ' ἐθέλονθ'. B. 109.
39. Φωνῆς. B. 109.
42. Νιφόεντα. B. 109.
44. Αειδῆ. B. 109.
45. Επικτε. B. 109.
48. Υμνῦσι. B. 109.
49. Τόσσον. B. 109.
56. Μίσγετο. B. 109.
63. Σφί. B. 109.
73. Εκαστον. B. 109.
74. Αθανάτων διέταξεν ὁμῶς, ἐπέφραδε δέ. B. 109.
90. Παρεφάμενοι. B. 109.
93. Οἷα τε. B. 109. R. S.
107. Νυκτὸς ϑ' δνοφερῆς, ὡς ἅλμυρος. B. 109.
116. Γίνετ'. B. 109.
117. Γαῖα δ'. B. 109.
119. Μυχῶν. B. 109.
140. Ομβειμόθυμον. B. 109.
148. Ομβειμοι. B. 109.
153. Απληστοι. B. 109.
160. Απεφράσατο. B. 109.
165. Πείθεσθε. B. 109. R. S.
178. Λοχεῖο. B. 109. R. S.
184. Πάσας ἐδέξατο. B. 109.
186. Deeſt. B. 109.
195. Υπαί. B. 109.
199. Κυπρογένεια. ὅτι γέντο πολυκλύςῳ ἐνὶ Πόντῳ. B. 109.
200. Καὶ φιλομηδεία. B. 109.
202. Γειναμένη. B. 109.
203. Εχε. B. 109.
204. Ανθρώποις. B. 109.
217. Νηλεοποίνας. B. 109.
220. Αφεπῦσαι. R. S.
228. Υσμίνας τε, Μάχας τε, Φόνες. R. S.
229. Ψεύδεα τε, λόγες τ', ἀμφιλογίας τε. B. 109. R. S.
230. Αλλήλοισιν. B. 109. R. S.
238. Καλλιπάρειον. B. 109.
239. Αδάμαντα. R. S.
246. & 247. Tranſponuntur. B. 109. R. S.
249. Νησαίη καί. B. 109. R. S.
254. Πραΰνει. B. 109.
255. Εἰλιμείδη. B. 109.
259. Φυλὴ ἐρατή. B. 109.
270. Φορκυ ——καλλιπαρήες. B. 109. Καλλιπαρήας. R. S.
276. Σθένω. B. 109.
277. Αγήρως. B. 109.
281. Χρυσάορ τε. B. 109.
282. Οτ' ἂν. B. 109.
287. Τρικέφαλον. B. 109. R. S.
288. Deeſt, & inſeritur poſt 277. B. 109.
300. Ζαθέοις ὑπὸ κευθμῶσι. B. 109.
303. Εν δ' ἄρα οἱ δάσαντο. B. 109.
305. Αγήραος. B. 109. Αγήνορος. R. S.
307. Ανομόν θ'. B. 202. R. S. Νύμφη. B. 109.

310. Φαεινόν. B.109.
312. Πεντηκοντακέφαλον. B.109. R.S.
321. Τῆς δ' αὖ. B.109.
323. Οπιθε. B.109.
326. Σφιγγ. B.109. R.S.
328. Κύδνη. B 109.
336. Εκ Φόρκυ̃ος. B. 109.
345. Αρδίσκον. B. 109.
352. Εἰδυ̃ιά τε. B. 109.
356. Πετρωνίς τ' ἐρόεσσα. R. S.
358. Τελεστώ τε. B.109.
359. Κρησηΐς τ'. B.109.
364. Ωκεανίδες. B.109.
375. Κρείω δ' —— τέκε ἐν. B.109.
377. Ος τε πάσῃσι. B.109.
379. Αργέστην, Ζέφυρον. B.109.
381. Εωσφόρος. B.109.
384. Νείκην. B.109.
388. Εδριόωνται. B.109.
397. Αφθιτον. B.109.
398. Σφῆσι. B.109.
401. Ευ̃. B.109.
405. Θεῶν. B.109.
409. Πέρσευς. B.109.
410. Ηγαγεθ' ὡς. B 109.
431. Θωρήσσονται. B.109.
435. Εσθλοί. R. S.
442. Κύδνην. B.109.
446. Εἰροκόπων οἴων. B.109.
454. Χρυσοπέδηλον. B.109.
456. Εὐρύκτυπον. B.109.
471. Συμφράσασθαι. B.109.
481. Μίν. B.109.
483. Ζαθέοις. B.109.
487. Εκάτθετο. B.109.
489. Ανίκητοι. B.109.
491. Εξελάειν. B.109.
499. Παρνάσσοιο. B.109.
513. Επίδεκτο. B.109.
518. Πείραν. B.109.
520. Εδάσατο. B.109.
537. Τοῖς μὲν. B.109.
544. Ζεῦ. B.109.
549. Μέδεα. B.109.
553. Θυμῷ. B.109.
556. Βομμῷ. B.109.
562. Μελίῃσι. B.109. R.S.
573. Καταθῆκεν. B.109.
592. Ασύμφοροι. B.109.
593. Σίμβλοισι. R. S.
609. Ον δὲ κὲ τέμνῃ. B.109.
627. Κείνοισι. B.109. R. S.
646. Εξεγένοντο. R. S.
652. Υπό. B.109.
653. Υπό. B.109.
657. 658. Υπό. B.109. R. S.
657. Επιφροσύνῃσιν. B.109. R. S.
668. Ερέβεσφιν. B.109.
683. Αλλήλοισιν ἔσαν. B.109.
704. Επλετο. B.109.
724. Δεκάτῃ δ'. B.109.
732. Τεῖχος οὖ περίκειται. B.109.
737. Εασιν. B.109.
747. Οτι —— ἆσσον ἰοῦσα. B.109.
763. Σιδήρη. B.109.
780. Αγγελίη. R. S.
794. Νηπότμιος. B.109.
810. Λάϊνος οὐδός. B.109.
824. Κρατεροῖο δράκοντος. R.S.
831. Εριβρύχεω — ἄσχετον. B.109.
838. Ομβριμον. B.109.
847. Αμφὶ κύματα. B.109.
849. Τρέσε δ' Αδης ἐν. B.109.
850. Κρόνε. B.109.
855. Επρεσε. B.109.
861. Αὔτμῇ. B.109.
863. Ηδε, B.109.
874. Αησι. B.109.
876. Συναντῶντες. B.109.
879. Πιμπλῆσαι. B.109.
886. Καὶ θνητῶν, B.109.
889. Ες κάτθετο. B.109.
891. Φράσαντ'. B.109.
914. Ερασατο. B.109.
917. Ιοχέαιραν. B.109.
921. Τ' Αρηα. B.109.
959. Εἰδυ̃ιαν. B.109.
967. Γείνοντο. B.109.
971. Γῆν, καὶ. B.109.
973. Ωπασε λαόν. R .S.
978. Ωκεανοῖο. B.109. R. S.
980. Κάλλιστον. B.109.
982. Αμφιῤῥύτῳ Εὐρυθείῃ. B.109.
1019. 1020. Desunt. R.S.

V A-

VARIANTES LECTIONES

QUAS IN

SCUTO HERCULIS

Exhibet Codex HARLEIANUS.

3. ΑΛΚΜΥΝΗ.
25. Φυκῆες.
28. Ὡς ῥα θεοῖσιν.
29. Φυτεῦσαι.
32. Τότε δ' αὖτις.
33. Φύκιον.
35. Τανυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ.
49. Ἐφ' ἑπταπύλῳ.
72. Ἐκείνων.
74. Πεὶν γ'.
85. Τίον δέ γε.
67. Ἔχων.
98. Ὑποδδείε.
103. Ηθεῖε, ἢ δὴ.
110. Μαρνάμεθ' — οὔτοι.
114. Φέρτερα.
119. Τραχεῖα.
135. Θύμῳ.
149. Βρωτῶν.
151. Δύμεναι.
153. Μελαίνῃ.
159. Θ' ἱεμένων τε.
181. Ταρήσιον.
183. Deest.
188. Ἀργύρεας — ἔχοντας.
193. Ἔγχος ἐν.
195. Δίφρον ἐπεμβεβάως.
199. Χειεί.
200. Ἐπεὶ δ' ἔρχετο. Cæt. des.
203. Ἁγνὸς.
212. Ἐφοίτων.
213. Θέον.
225. Κατηωρῶντο.
239. Ὑπὲρ.
250. Δεινωπαὶ.
252. Αὐτῶν.
255. Αὐτὰρ ἄσαντο.
259. Ἀλλ' ἄρα ἥδε.
262. Θυμήνασαι.
265. Αὐσταλέη.
266. Γουνοπαγοῦ.
275. Ἀγλαΐαις.
283. Deest.
299. Τοίγε μὲν οὖν παίζοντες.
300. Σειόμενος.
305. Ἀέθλῳ.
311. Ἐπηνήθη.
314. Ἀμφὶ δέ τοι ῥέεν.
317. Παρὰ.
326. Φωνήσασ'.
327. Λυγκῆος.
333. Ἐπὶ νῶτα δοκεύσας.
338. Εἰποῦσα δίφρον.
344. Πρεισενάχησε.
348. Σφίσιν.
350. Τοίνυν νῶϊν ἔπισχες.
353. Τραχῖνα.
373. Πᾶσ' εὐρεῖα.
375. Ἀποθρώσκουσιν.
386. Περσιδέω.
398. Τῆμος.
406. Κράζοντε.
409. Ἀπονίσσεται.
412. Κεκλήγωτες.

Μά-

428. Μάλιστα.
434. Αρεος ἔστη.
435. Αχθόμενος.
450. Πείθετ' Αρης μεγαλήτορι θυμῷ.
454. Παιδὸς ἐῦ.
461. Σαρκός.

VARIANTES LECTIONES

IN

OPERIBUS & DIEBUS.

5. PΕΑ δὲ βει. B. 60. 699. 731. R.S.
12. Επαινέσσειε. B.60. 699.
19. Γαίης τ' ἐν. Omnes.
39. Δικάσαι. B. 699. 731.
43. Εργάσσαιο. B. 731.
55. Υπεροπεύσας. Coisl.
63. Παρθενικαῖς. Omnes.
80. Ονόμησε. B. 60.
92. Κῆρας. B. 60. 731. Coisl.
97. Εμεινε. B. 60. 699. 731.
102. Εφ' ἡμέρη. αἳ δ'. B. 731.
116. Deest. B. 60. 699. 731. Coisl.
131. Ατάλλων. B. 60. R. S.
141. Υποχθόνιοι. R. S. Coisl.
145 Οδειμον. Coisl.
148. Απλατοι. B. 731. Coisl.
149. Στιβαροῖσι μελέεσσι. B. 60. 731.
150. Τῶν δ' ἦν. B. 60.
167. Οπάσας. B. 731.
173. Τεὶς τοῦ ἔτους. B. 699. 731. Coisl.
199. Φῦλον ἴτην. B.60. Φῦλον ἴτον. R. S. Coisl.
207. Λέληκας. Omnes.
224. Εξελάσωσιν. R.S.B. 699.731. Coisl.
226. Παραβαίνουσι. B.699.
230. Ιθυδίκησι. B. 699.
231. Οὐδὲ ἄτη. B. 60.
240. Επαυρεῖ. Omnes.
250. Φράζονται. B. 699.
257. Κυδνή. B. 60.
263. Ιθύνετε δίκας. B. 60.
291. Ικηται. Omnes.
293. Αὐτοῦ. Omnes.
296. Αὐτοῦ. B. 60. 731. R. S. Coisl.
300. Φιλέῃ δέ σ' ἐϋστέφ. Coisl. B.639.731.
307. Πλήθουσι. B. 60.
310. Αεργόν. Coisl.
319. Ανολβίη. Coisl. Ολβῳ. B. 60. 731. R. S. Coisl.
325. Παυρίζει τ' ἐπί. R. S.
338. Σπονδῇσι. B.699. R.S. Coisl. θύεσσι τε. B. 699. R. S.
344. Ει γάρ τι καὶ. Coisl.
352. Ισα ἄτησι. B. 60.
357. Ογε κ' ἄν. B. 731. δῶν B. 63. 699. 731. Coisl.
360. Φίλον ἦτορ. Omnes.
362. Ερδεις. B. 60. 699.
369. Δεῖνη. B. 60. 699. 731. R.S.
375. Φηλήτησι. Omnes.
381. Φρεσὶν ἧσιν. Omnes.
382. Καὶ ἔργον ἐπ' ἔργῳ.
389. Ναιετάουσ'. Omnes.
391. Ναίουσιν. Omnes.
392. Αμᾶσθαι. Omnes.
404. Εσεται. B. 60.
408. Αἰτεῖς — ἀρνεῖται. B. 60.
412. Deest. R. S.
429. Πείνινον. B. 931. R. S. Coisl.
439. Ερίσαντε. B. 60.

448. Γεράνου φωνὴν· B. 699. 731. Coisl.
451. Ομβρήνου. B. 60. 699.
457. Δεῖ ἔχειν. B. 721.
459. Δεῖ ποτ'. B. 731.
469. Μεσσάβῳ. Omnes.
471. Σπέρμα κατακρύπτων. Coisl. B. 699. 731. εὐθυμοσύνη. B. 60. R. S.
472. Κακοθυμοσύνη. B. 60.
477. Εὐοχέων. B. 699.
479. Τερπῆς. B. 60. 699. 731. R. S.
485. Αρότης. B. 60. 699. 731. R. S.
486. Κόκκυξ. Coisl.
490. Προαρηρότη. B. 60.
494. Ανερος. Coisl.
495. Ιχάνη. B. 60. 699. 731. R. S. ὀφέλλη. Coisl.
497. Πιέζῃς· Coisl.
506. Βορέαο δυσηλεγέος. R. S.
523. Οἶκον. B. 699.
530. Δεία. B. 60. 731. Coisl.
543. Οπότε. B. 60. Coisl.
544. Επὶ νώτῳ. Omnes.
559. Βουσὶν ἐπ' ἀνέει δέ. B. 699. R. S.
575. Κάρφει. B. 60. 731. Coisl.
589. Βίβλινος. B. 60. 731.
594. Εὐκραέος. B. 63. πρόσωπα. B. 699. R. S. Coisl.
602. Θῆτ'. B. 60. Θῆτα τ'. B. 699. 731. R. S. Coisl.
604. Σῖτον. R. S.
616. Αρότρου. B. 731. Coisl.
618. Αἱρεῖ. B. 60. Coisl.
446. Τρέψῃς. B. 60. 699. 731. Coisl.
647. Φύγειν, καὶ ἀτερπέα λιμόν. B. 699. 731. Coisl.
658. Μοῦσαις. B. 699. 731.
660. Νηῶν πεπείρημαι. B. 60. νηῶν πεπείρημαι. Coisl.
673. Deest. B. 699.
688. Ως σ' ἀγορεύω. B. 699. Coisl.
691. Πήματι. B. 699. πήματα. Coisl.
692. Επ' ἄμαξαν. B. 60. 699. 731. Coisl.
705. Γῆραϊ δῶκεν. Omnes.
708. Πρότερον. B. 699.
710. Επος εἰπών. Coisl.
712. Ηγεῖτ'. B. 60. 699.
721. Κακὸν κ' εἴπῃς. B. 60. 699. R. S. Coisl.
727. Ομίχλειν. B. 60.
728. Ες ἀνιόντα. Coisl.
742. Πεντόξοιο. B. 699.
747. Μήτι. B. 60. Κρώξῃ. Coisl.
756. Θεὸς νύ τοι. B. 60. θεός τοι. Coisl.
760. Υπαλεύαο. B. 699.
764. Φημίξουσι. B. 731. R. S.
781. Εκθρέψασθαι. B. 60. 699.
783. Ανδράγενος. Coisl.
785. Κούρη τε. B. 60. 699. Coisl.
793. Γείνεσθαι. B. 60.
801. Ερματι. B. 60.
806. Σὲ εὐτροχάλῳ. B. 60.
812. Φυτεύειν τ' ἠδέ. B. 60. φυτεύειν ἠδέ. Coisl.
820. Μέσση· παῦροι δ' αὖτε. B. 60. 699. R. S. Coisl.

IN-

INDEX HESIODEUS.

Litera Θ. designat Θεογονίαν, Α. Ασπίδα Ηρακλέους, Ε. Εργα καὶ Ημέρας.

Γλαυκώ-

Πα-

Τυφά-

FINIS.

